

L I N D S E Y
DAVISOVÁ

POSLEDNÍ DĚJSTVÍ
V PALMÝŘE



POSLEDNÍ DĚJSTVÍ V PALMÝŘE

V roce 72 se detektiv Marcus Didius Falco vydává z pověření císaře Vespasiána se svou milovanou Helenou na východ, vlastně až za hranice tehdejší Římské říše. Tam má zároveň pátrat po jisté hráčce na vodní varhany, kterou unesli Falconově přítelkyni Thálii, tanečnici s hady, takže dvojitý honorář by mu pomohl vymanit se z bídného hmotného a společenského postavení.

Falco s Helenou putují po Nabataeji a různými náhodami se v necivilizovaných končinách zaplétají do nebezpečných situací a musejí prchat, jak se dá, v pouštích leckdy i na hřbetě velbloudů. Připojí se ke kočovné divadelní společnosti. Ta postupně přijde o několik svých členů, kteří jsou tak či onak zavražděni, a Falco se snaží nebezpečného vraha mezi nimi vypátrat. V divadle pracuje jako dramatik, upravuje, přepisuje a doplňuje hry, pokouší se dokonce napsat svou vlastní, a přitom má stále oči na stopkách. A jako vždy se mu lepší smůla na paty. Divadlo se v jednotlivých městech setkává s různým přijetím, někdy se musí celá společnost narychlo sbalit a plahočit pouštěmi pod nemilosrdným sluncem dál. Z Nabataeje do Sýrie, přes Damašek až do Palmýry, kde snad dojde k rozuzlení.

Čtenáři, kteří si už zvykli na Falconova pitoreskní dobrodružství, jistě tuto napínavou a úsměvnou knihu uvítají, ale s tím smolařským komickým hrdinou se mohou seznámit i noví. A pro každého bude fas-

L I N D S E Y DAVISOVÁ

POSLEDNÍ DĚJSTVÍ V PALMÝŘE

Přeložila Alena Jindrová-Špilarová



Vydalo nakladatelství BB/art s.r.o.

ve spolupráci s nakladatelstvím Jiří Buchal – BB/art v roce 2005

Bořivojova 75, Praha 3

Copyright © 1994 Lindsey Davis

All rights reserved.

Z anglického originálu *Last Act in Palmyra*

(First published by Arrow Books in 1995)

přeložila © 2005 Alena Jindrová-Špilarová

Redakce textu: Zuzana Pokorná

Jazyková korektura: Hana Musilová

Grafická úprava obálky © 2005 Robin Brichta

Tisk: CENTA, spol. s r. o., Vídeňská 113, Brno

První vydání v českém jazyce

ISBN 80-7341484-8

Janetě

(„V šest hodin; kdo tam bude první, obsadí stůl...“)

bez střelení a předstíraného znásilnění –
a pouze s jedinou urážkou vůči právníkům!

„V životě každého nastane čas, kdy má pocit, že je rozený herec. Cítil v nitru mu říká, že ho čeká velká budoucnost a že jednoho dne ohromí svět. Pak zahoří touhou ukázat jim, jak se to má dělat, a začne se mu pobírat plat tři stovky týdně...“

JEROME K. JEROME

„A nedovolujte těm, kdo u vás hrají šašky, aby mluvili víc, než mají v textu; je mezi nimi dost takových šantálů, kteří se sami smějí, aby rozesmáli několik hlupáků v hledišti, třeba tím odvádějí pozornost od důležitého dialogu...“

WILLIAM SHAKESPEARE

(Přel. E. A. Saudek)

HLAVNÍ POSTAVY

Osoby z normálního života

(no, totiž skoro normálního)

Falco	čínorodý muž; spisovatel; závažné případy řeší levou rukou
Helena	energická žena; rozhoduje se rázně, ale pro Falcona má slabost
Thália	tančí s hady pro vybrané publikum; nyní výborná podnikatelka
Jason malá	zvědavá krajta
Zeno	velká krajta, která se dlouho nerozmýšlí a jedná
Farao	docela jiný druh hada
Anacrites	další had, pán špionů (s velmi malou kanceláří)
Velký bratr	první ministr v Petře (jehož motivy asi nejsou právě bratrské)
Musa	mladý kněz z chrámu boha Dhú Šary (který melouchaří pro Velkého bratra)
Šulaj	starší kněz, který nepozoruje jenom měsíček
Sophrona	pohřešovaná varhanice, hledající lásku
Chalíd	lásku nehledá, ale ona si ho našla sama
Habíb	nepolapitelný bohatý syrský kupec
lidé vydávající se za Habíba	(chtějí se dostat k velkým penězům)
Alexandr	kozel s hlavou otočenou dozadu; neúspěšná zrůda
Alexandrův	majitel rozumně chce odejít do předčasného důchodu

Osoby z divadelní společnosti

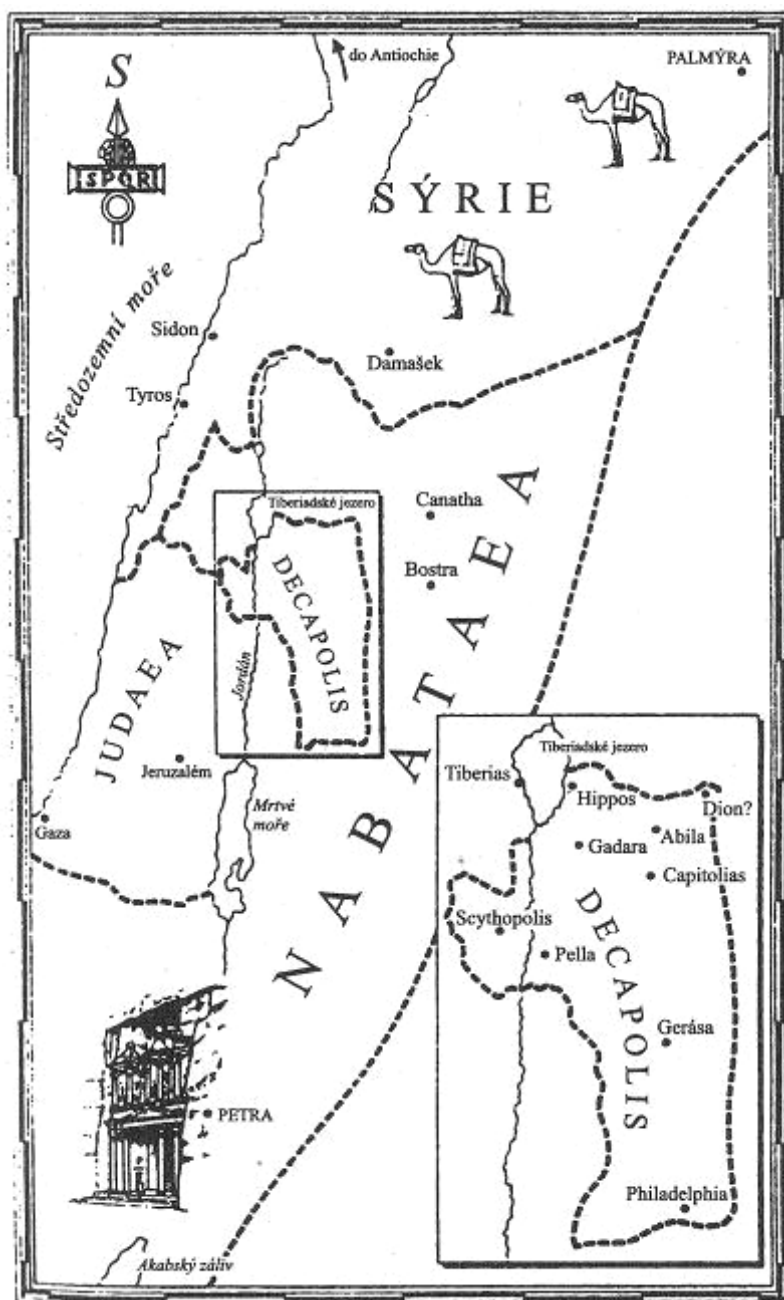
Heliodorus	výpomocný dramatik (mrtvý); moc toho nenapsal
Chremes	herec a principál kočovné divadelní společnosti; smolař
Phrygia	velká herečka (vysoká žena); Chremova manželka
Davos	vypadá tak spolehlivě, že snad takový nemůže doopravdy být
Philocrates	malý velký krasavec, jehož čeká velký pád další
Philocratova mula	další čiperná herečka, která by však ráda vzala do zaječích
Byrria	překrásná dívka, jež má zájem jenom o svou kariéru (ta obehnaná písnička!)
Tranio	inteligentní šašek (zdánlivý protimluv)
Grumio	chytrý sólový komik (další protimluv?)
Congrio	kreslič plakátů s velkými cíli (další komik?)

Z hudebního doprovodu

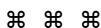
Ione	tamburínistka
Afrania	flétnistka
Plancina	hráčka na Panovu flétnu (s žádnou z těch tří není radno si začínat)
Ribes	hráč na lyru, který ještě nenašel svou múzu

Z „Ducha, který promluvil“

Moschion	prototyp Hamleta
----------	------------------



PROLOG: ŘÍM



Děj se odehrává v roce 72 n. l. v Římě, v Neronově cirku a v malé kanceláři v Paláci Caesarů na Palatinském pahorku.

SYNOPSIS: *Helena*, dcera senátora *Camilla*, je mladá žena, kterou zklamal *Falco*, podvodník, jenž jí podle všeho slíbil manželství. Nyní se vymlouvá, že ho nechal na holičkách císař *Vespasián*, jeho zaměstnavatel. Jako na zavanou mu východisko z této šlamastyky nabízejí *Thália*, prvotřídní umělkyně, a *Anacrites*, mizerný špeh, jenž Heleně se nesmí prozradit, k čemu se chystá, jinak bude zle.

I

Tady by ještě mohli někoho zabít!“ zvolala Helena.
„Usmál jsem se a dychtivě se zadíval do arény. „A právě na něco takového bychom se měli těšit.“ V Římě je snadné hrát si na krvežíznivého diváka.

„Bojím se o toho slona,“ brumlala polohlasně. Zvíře opatrně stoupalo nahoru po rampě, teď ve výši ramen. Cvičitel ho troufale pošimral po chodidle.

Já jsem měl obavy spíš o toho muže pod ním, který by si to škaredě odnesl, kdyby se na něj slon svalil. Ovšem ne moc velké. Byl jsem šťastný, že aspoň tentokrát nehrozí nebezpečí mně.

Seděli jsme s Helenou pohodlně v první řadě Neronova cirku, přes řeku za městem. Měl krvavou minulost, ale teď se využíval na poměrně klidné vozatajské závody. Protáhlému okruhu vévodil obrovský obelisk z červené žuly, který dovezl Caligula z Heliopole. Cirkus ležel v Agrippiníných zahradách pod Vatikánským pahorkem. Takto, bez davů diváků a křesťanů proměňovaných v hořící pochodně, tu vládla téměř poklidná atmosféra. Přerušovaly ji pouze krátké povely „hop!“, které vykřikovali trénující akrobati a provazochodci, a tiché povzbuzování, jímž cvičitelé pobízeli slona.

Byli jsme jedinými dvěma diváky, kteří směli přihlížet této náročné zkoušce. Náhodou jsem se znal s ředitelkou toho zábavného programu. Pustili nás tam, když jsem se u startovních bran ohlásil jejím jménem, a teď jsem čekal na příležitost s ní promluvit. Jmenovala se Thália. Byla to společenská osoba, obdařená přitažlivými fyzickými půvaby, jež nijak neskrývala nedůstojným oblečením, a tak se má dívka rozhodla, že půjde se mnou a bude mě chránit. Jako senátorská dcera Helena Justina přísně dbala na to, aby muž, s nímž žije, neutrpěl morální úhonu. A já jako soukromý informátor s neuspokojivým zaměstnáním a pochybnou minulostí jsem si o to nejspíš koledoval.

Nad námi se klenula obloha, jakou by špatný lyrický básník jistě nazval azurovou. Byl začátek dubna, dopoledne slibného dne. Na druhém břehu Tiberu kdekdo v císařském městě splétal girlandy, neboť náš čekala dlouhá a teplá éra jarních slavností. Titus Flavius Vespasianus seděl na císařském trůně už třetí rok a nastala doba rušné rekonstrukce, kdy se přestavovaly veřejné pomníky a budovy vypálené za občanských válek. V duchu jsem si říkal, že bych sám taky potřeboval nějakou přestavbu.

Thálii zřejmě zkouška v aréně naštvála, protože hodila několik hrubých slov přes nepřiliš slušně zahalené rameno a nechala na cvičitelích, aby si poradili sami. Přišla nás pozdravit. Za ní jsme viděli, jak lidé ještě stále lákají slona, vlastně malé slůně, dál po rampě, jež ho měla přivést na plošinu. Z té natáhli pevné lano. Ten provaz ještě nemohlo slůně vidět, ale cvičení, které muselo zatím podstoupit, se mu pranic nelíbilo.

Tháliin příchod ve mně vyburcoval také nové starosti. Měla totiž nejen zajímavé zaměstnání, ale rovněž neobyčejné přátele. Jeden z nich jí teď ovíjel krk jako šátek. Už dřív jsem se s ním setkal zblízka a ještě stále se mi při vzpomínce na to dělalo nanic. Byl to had, ne moc veliký, ale obrovsky zvědavý. Krajsa, škrtič. Očividně si na mě vzpomínal z našeho minulého setkání, protože se po mně začal hned radostně natahovat, jako kdyby mě chtěl obejmout a umačkat. Vymršťoval jazyk, jímž zkoumal vzduch.

S Thálií bylo také třeba zacházet opatrně. Vždycky se dovedla prosadit svou urostlou postavou a pronikavým hlasem, který se nesl přes celou rozsáhlou arénu. Od jejích lepých tvarů by jen málokterý muž dokázal odtrhnout oči. Tentokrát je měla zahalené směšnými lehoučkými šafránovými hadříky, sepnutými dohromady těžkými klenoty, jež by dokázaly přerazit kosti, kdyby vám některý spadl na nohu. Mně byla sympatická. Pevně jsem doufal, že je ten cit oboustranný. Kdo by si přál vzbudit nelibost v ženě zdobící se živou krajtou?

„Falcone, ty jeden šašku!“ Že nesla jméno jedné z Grácií, nemělo nejmenší vliv na její chování.

Stoupla si před nás, nohy rozkročené, aby snáze unesla těžkého hada. Mohutná stehna se jí pod tenkou látkou vyboulovala. Do paží se jí zařezávaly náramky velikosti vidlic na vesla na válečných trojřádkách. Začal jsem obě ženy představovat, ale žádná mě neposlouchala.

„Ten tvůj poskok vypadá nějak utahaně.“ Thália se s odfrknutím obrátila na Helenu a trhnutím hlavy ukázala na mě. Zatím se ještě neznaly, ale Thália nedělala s etiketou žádné ciráty. Had teď na mě civěl z jejího měkkého poprsí. Zdál se malátnější než jindy, ale i tak mi cosi v jeho pohrdavém přístupu připomnělo mé příbuzné. Měl drobné šupinky, tvořící nádherné velké kosočtverečné vzory. „Tak co je, Falcone? Přišel jsi mi říct, že bereš mou nabídku?“

Snažil jsem se tvářit jako nevinátka. „Slíbil jsem ti přece, že se přijdu podívat na tvé vystoupení, Thálie.“ Připadal jsem si jako nějaký zelenáč, který sotva vyrostl z tógy praetexty na prahu dospělosti a přednáší svou první slavnostní řeč na veřejnosti v bazilice. Nebylo pochybnosti, že jsem to projel na celé čáře, ještě než sluha stačil nastavit vodní hodiny.

Thália mrkla na Helenu. „Řekl mi, že odchází z domova a bude si hledat práci jako krotitel tygrů.“

„Veškerý čas mi zabírá, krocení Heleny,“ prohodil jsem.

„A mně zase řekl,“ obrátila se Helena na Thálii, jako bych vůbec nepromluvil, „že vlastní obrovské sady oliv v Samniu a že když na něj budu hodná, ukáže mi sedm divů světa.“

„Nu což, všichni děláme chyby,“ uklidňovala ji Thália s pochopením.

Helena hbitým pohybem odkopla vyšívaný lem sukně a zkřížila kotníky. Byly to úchvatné kotníčky. A ona úchvatné děvče.

Thália si ji zkušeným okem prohlížela. Z našich předchozích setkání mě znala jako plebejského informátora, plahočícího se v pochybném zaměstnání za mizernou mzdu, na něhož se kdekdo dívá spatra. A teď poznala mou neočekávaně noblesní dívku. Helena se jí předváděla jako chladná, vyrovnaná, tichá osoba, třebaže by několika pádnými slovy jistě dovedla umlčet kohortu ožralých prétoriánů. Navíc měla na ruce nesmírně drahý zlatý filigránový náramek, který už sám o sobě musel tanečnici s hady leccos prozradit: že ačkoli má milá přišla do cirkus s takovou vykopávkou, jako jsem já, ona sama pochází z patricijské, slušné zámožné rodiny.

Když tedy ocenila Heleniny šperky, obrátila se Thália opět ke mně. „Tak ti přece jenom přálo štěstí.“ Měla pravdu. Na tu poklonu jsem se blaženě usmál.

Helena si půvabně upravila záhyby na hedvábné štole. Věděla, že si ji

nezasloužím a že to také vím.

Thália si jemně sundala kraťasy z krku a ovinula ji kolem sloupku, aby si mohla sednout a pohovořit s námi. Ten tvor, který se mě vždycky snažil rozčítit, okamžitě odlepil svou tupou hlavu připomínající rýč a zlověstně se na mě zadíval šterbinami očí. Odolal jsem nutkání zatáhnout nohy pod sebe. Přece mě nerozhází nějaký beznohý moul. Kromě toho není radno udělat před hadem prudký pohyb.

„Jason si tě nějak oblíbil,“ chechtala se Thália.

„Jo tak on se jmenuje Jason?“

Kdyby se přiblížil ještě o palec, měl jsem v úmyslu proklát Jasona nožem. Držel jsem se na uzdě jenom proto, že ho Thália měla ráda, jak jsem věděl. Udělat z Jasona pásek z hadí kůže by ji asi rozladilo. A pomyšlení na to, co by mohla Thália udělat člověku, který by ji rozladil, nahánělo ještě větší strach než objetí jejího mazlíčka.

„Teď zrovna není nějak ve svý kůži,“ vysvětlovala Heleně. „Vidíš, jak má zamlžený oči? Asi se chystá zase převlíkat. Jason roste jako z vody – každý dva měsíce potřebuje nový oblečení. To je pak přes týden bez nálady. Tehdy s ním nemůžu vystupovat. Není na něho vůbec spoleh, a lidi si rádi kupují lístky dopředu. Věřte mi, je to horší než dělat číslo s partou mladých děvčátek, co si musejí každý měsíc lehnout a skučet –“

Helena se chystala jí na to nějak odpovědět, ale já jsem jim do těch ženských důvěrností skočil. Jak jdou obchody, Thálie? Vrátný mi řekl, že ses po Frontonovi ujala vedení.“

„Někdo to musel převzít. A to buď já, nebo nějaký zatracenej chlap.“ Thália měla na muže vždycky nabroušeno. Netuším proč, vždyť její postelové historky byly hodně peprné.

Fronto, o němž jsem se zmínil, býval dovozcem exotických zvířat pro arénu a organizátorem ještě exotičtějších zábav při hostinách boháčů. Tomu se najednou udělalo nevolno, sežral ho totiž levhart. A Thália, dříve pouze tanečnice s hady, nyní vedla celý podnik, který tu zanechal.

„Ještě pořád tu máte toho levharta?“ zažertoval jsem.

„No jistě.“ Věděl jsem, že Thália to brala jako projev úcty k Frontonovi, poněvadž to zvíře mohlo mít v sobě stále kousky jejího bývalého zaměst-

navatele. „Našel jsi tu truchlící vdovu?“ zeptala se mě z ničeho nic. Frontonova vdova vlastně ani moc netruchlila – což je v Římě obvyklé, neboť život je tu laciný a smrt nemusí být náhodná, jestliže muž urazil manželku. A právě v době, kdy jsem vyšetřoval, jestli mezi tím levhartem a vdovou nemohla být nějaká spojitost, jsem se poprvé setkal s Thálií a její sbírkou hadů.

„Neměli jsme dost důkazů, abychom ji pohnali před soud, ale aspoň jsme jí zatrhlí další honbu za dědictvím. Teď je provdaná za jednoho právníka.“

„To je teda tvrdý trest, i pro takovou potvoru!“ Thália se zlostně zašklebila.

Usmál jsem se na ni. „Pověz mi, když se teď z tebe stala podnikatelka, znamená to, že už neuvidím tvůj tanec s hady?“

„Ale jo, ještě pořád vystupuju. Dělá mi dobře, když divákům naženu strach.“

„Ale s Jasonem v ty dny, když nemá náladu, netancuješ?“ Helena se usmála. Obě ženy si kápły do noty. Helena se nepřátelila snadno. Poznat ji blíž mohlo být tak obtížné jako utírat olej houbou. Mně trvalo půl roku, než jsem se s ní někam dostal. Nijak mi nepomáhalo, že jsem vtipný, hezký a mám dlouholeté zkušenosti.

„Tančím se Zenonem,“ odpověděla Thália, jako by ten plaz nepotřeboval bližší popis. Už jsem slyšel, že při svém vystoupení pracuje s obrovským hadem, o němž i ona sama mluvila s respektem.

„To je taky krajta?“ zeptala se Helena zvědavě.

„Krajta a půl.“

„A kdo z vás tančí – on nebo ty? Anebo mají mít diváci dojem, že Zeno toho dělá víc než ve skutečnosti?“

„To je zrovna jako při milování s mužem... Ty sis ale vybral chytrý děvče, jen co je pravda!“ poznamenala Thália suše. „Máš pravdu,“ potvrdila Heleně. „Tančím já. Doufám, že Zeno ne. Tak především zvedat africkýho škrtiče dvacet stop dlouhýho, to dá zabrat.“

„Dvacet stop!“

„A to ostatní.“

„Páni! Jak moc je to nebezpečné?“

„No...“ Thália se poklepala po nose a pak nám důvěrně sdělila: „Krajty žerou jenom to, co se jim vejde do tlamy, a v zajetí jsou i pak vyběravý. Mají ohromnou sílu, a tak lidem připadají divný. Ale nikdy jsem nepoznala žádnou, která by projevila sebemenší zájem zabít člověka.“

Krátce jsem se zasmál při pomýšlení, jakou úzkost ve mně vyvolával Jason, a cítil jsem se ošizený. „Takže to tvoje vystoupení je vlastně celkem bezpečný.“

„Nechtěl by sis sám zatancovat s mým velikým Zenonem?“ popíchla mě Thália ironicky. S omluvným gestem jsem ustoupil. „Ba ne, máš pravdu, Falcone. Už jsem pomýšlela na to, že to moje číslo by potřebovalo nějak oživit. Možná že si budu muset opatřit kobru, aby to bylo trochu nebezpečnější. Taky by se hodila na lovení krys ve zvěřinci.“

My s Helenou jsme ztichli, protože jsme věděli, že kobří uštknutí je zpravidla smrtelné.

Rozhovor nabral jiný směr. „Tak to jsou moje novinky,“ uzavřela Thália. „A na čem teď děláš ty, Falcone?“

„Jo, to je těžká otázka.“

„Zato snadná odpověď,“ vložila se do toho lehkým tónem Helena. „Teď nemá vůbec žádnou práci.“

To nebyla tak docela pravda. Právě to ráno jsem dostal určitou nabídku, ale Helena o ní dosud nevěděla, šlo o tajnou věc. Totiž nejen v tom smyslu, že by to znamenalo pracovat tajně, ale že se o ní nesměla dovědět ani Helena, protože by proti klientovi měla silné námitky.

„Ty si říkáš informátor, vid’?“ ujišťovala se Thália. Přikývl jsem, ale nevěnoval jsem jí valnou pozornost, protože jsem si dál dělal starosti, jak před Helenou ututlat pravdu o té nabídce.

„Nestyď se,“ zavtipkovala Thália, „vždyť jsi mezi přáteli. Můžeš se nám se vším svěřit.“

„On je náhodou moc dobrý,“ chválila mě Helena a přitom si mě nějak podezíravě měřila. Nemohla sice vědět, co před ní skrývám, ale už začínala něco tušit. Snažil jsem se myslet na počasí.

Thália naklonila hlavu na stranu. „Tak o co jde, Falcone?“

„Hlavně o shánění informací. Hledám důkazy pro advokáty – však víš – nebo aspoň natahuju uši, jestli neuslyším nějaký klevety, a to dost často.“

Před volbami pomáhám kandidátům očerňovat oponenty. Manželům pomáhám nacházet důvody k rozvodu s manželkami, co už se jim zprotivily. A manželkám zase umožňuju vyhnout se placení, když je vydírají odvržení milenci. A milencům pomáhám zbavit se žen, které prokoukli.“

„Takže taková pečovatelská služba,“ odbyla to Thália.

„To rozhodně. Mám zásluhy o blaho obce... Někdy vyhledávám ukradené starožitnosti,“ dodal jsem v naději, že tím své práci dodám lesku. Ale vyznělo to pouze, jako bych lovil falešné egyptské amulety nebo pornografické svitky.

„Pátráš taky po pohřešovaných osobách?“ zajímala se Thália, jako by ji najednou něco napadlo. Opět jsem přikývl, ovšem poněkud váhavě. Ve svém povolání se snažím odrazovat klienty od zvláštních nápadů, poněvadž ty jsou pro mě většinou časově náročné a neefektivní. V tom ohledu jsem si oprávněně dával pozor. Tanečnice vesele zvolala: „Ha! Mít peníze, tak bych si tě sama najala, abys mi někoho našel.“

„Kdybychom se nepotřebovali uživit, tak bych tu lákavou nabídku přijal,“ odpověděl jsem krotce.

V tu chvíli slůně zpozorovalo napnutý provaz a došlo mu, proč ho donutili šlapat nahoru po té rampě. Začalo divoce troubit, potom se nějak otočilo a rozběhlo se zpátky dolů. Cvičitelé se rozprchli. Thália něco netrpělivě zamumlala a hnala se znovu do arény. Helenu pověřila, aby dala pozor na hada. Mně by si takový úkol netroufla uložit.

II

Helena s Jasonem napjatě pozorovali Thálii, když kráčela nahoru po rampě a uklidňovala slůně. Slyšeli jsme ji, jak nadává cvičitelům. Milovala zvířata, ale zřejmě věřila, že je schopna připravit mimořádná čísla režimem strachu – totiž zastrašováním zaměstnanců. Stejně jako já i oni teď došli k závěru, že z tohoto výstupu nic nebude. I kdyby se jim podařilo nalákat toho svého nemotorného šedivého akrobata nad prázdný prostor, lano by určitě prasklo. Rozmýšlel jsem se, jestli na to mám upozornit. Nikdo by mi nepoděkoval, a tak jsem radši zůstal zticha. O vědecké informace není v Římě velký zájem.

Helena a Jason spolu vycházeli dobře. Přece jen už měla s nespolehlivými plazy určité zkušenosti – znala přece mě.

Poněvadž jsem jinak neměl nic na práci, dal jsem se do přemýšlení. Informátoři tráví hodně času zalezlí do temných podloubí, kde čekají, jestli se nedoslechnou o nějakých skandálech, což by jim vyneslo pár usmolených denárů od některého protivného klienta. Je to pořádná otrava. Člověk si přitom nutně osvojí určité zlovyky. Jiní informátoři se baví běžnými zlořády. Z toho už jsem vyrostl. U mě spíš vadilo, že jsem o všem příliš přemýšlel.

Slon dostal sezamový bochánek, ale stále byl celý nešťastný. Já taky. Trápila mě nabídka té nové práce. Vymýšlel jsem si výmluvy, jak ji odmítnout.

Občas jsem pracoval pro Vespasiána. Nový císař, pocházející ze středních vrstev a snažící se zatnout tipec prohnáním snobům ze staré elity, občas potřebuje nějakou pomoc. Totiž takovou pomoc, kterou se nebude moci pochlubit, až budou jeho záslužné skutky bronzovým písmem zaznamenávány na mramorových pomnících. Řím byl plný pletichářů, kteří by rádi Vespasiána vypíchli z trůnu, pokud by to mohli udělat hodně dlouhou holi pro případ, kdyby se najednou otočil a chtěl je rafnout. Rád by se zbavil i

některých jiných břemen – zkosnatělých chlapů trčících ve vysokých veřejných funkcích díky plesnivým starým rodokmenům, chlapů, kterým chyběla inteligence, energie i morálka a jež si císař přál nahradit bystřejšími talenty. Potřeboval někoho, kdo by ten plevel vytrhal a ty pitomce odhalil. Já jsem pracoval rychle a diskrétně a Vespasián se na mě mohl spolehnout, že dám věci do pořádku. Proti mé práci neměl nikdy žádné námitky.

Spolupracovat jsme začali už před půldruhým rokem. A teď, kdykoli jsem měl víc věřitelů než obvykle nebo když jsem zapomněl, jak se mi ta práce protíví, přijal jsem dobrovolně od císaře další úkol. Měl jsem na sebe vztek, že se stávám nástrojem vlády, ale přece jen jsem si něco vydělal. Peníze mi vždycky přišly vhod.

Svým úsilím jsem se zasloužil o to, že Řím a některé provincie teď byly bezpečnější. Avšak minulý týden porušila císařská rodina jeden důležitý slib. Když jsem se obrátil na Caesary a hlásil se o odměnu, nedočkal jsem se společenského povýšení, abych si mohl vzít Helenu Justinu a usmířit její rozladěné rodiče. Místo toho mě skopli z palatinských schodů s prázdnýma rukama. Na to Helena prohlásila, že to byla má poslední práce pro Vespasiána. Jeho vůbec nenapadlo, že bych mohl takovou maličkost jako nevyplacení honoráře považovat za křivdu. Neuplynuly ani tři dny a už se na mě zase obrátil a nabízel mi další diplomatickou cestu do ciziny. Helenu by to rozzuřilo.

Naštěstí nové pozvání do Paláce přišlo, když jsem cestou k holiči, kde jsem si chtěl vyslechnout nějaké drby, sestupoval ze schodů od našeho bytu. Vzkaz mi přinesl zakrslý otrok s hrubým obočím srostlým v místě, pod nímž nebyl skoro žádný mozek – jak už to u poslů z Paláce bývá. Popadl jsem ho vzadu za krátkou tuniku a odvedl rázně do prádelny v přízemí, aby ho Helena neviděla. Drobným úplatkem jsem umlčel majitelku prádelny Lenii. Pak jsem spěšně poslal otroka zpátky na Palatin s přísným varováním, že mi nesmí způsobit doma nepříjemnosti.

„Trhni si, Falcone. Jdu zkrátka tam, kam mě pošlou.“

„A kdo tě tedy poslal?“

Zatvářil se nervózně – a měl proč. „Anacrites.“

Zavrčel jsem. To byla horší zpráva, než kdyby mě pozval Vespasián nebo jeden z jeho synů.

Anacrites byl oficiální císařský vrchní špeh. Odjakživa jsme se nesnášeli. Naše ostré soupeření mělo čistě profesionální základ. Sám se rád považoval za odborníka při jednání se záluďnými typy na nebezpečných místech, problém však vězel v tom, že si zvykl na změkčilý život a v náročných situacích si už neuměl poradit. Kromě toho Vespasián ho držel zkrátka, pokud jde o peníze, takže jeho podřízení stáli za starou bačkoru a sám neměl nikdy dost na podmazání. V naší práci se člověk neobejde bez drobných po ruce.

Kdykoli Anacrites nějakou choulostivou záležitost zpackal, věděl, že Vespasián pošle mě, abych jeho chyby napravil. (Strkal jsem do toho vlastní peníze, přišel jsem císaři lacino.) Mé úspěchy budily v Anacritovi trvalou žárlivost. Na veřejnosti se ke mně vždycky choval přátelsky, ale věděl jsem, že má v úmyslu mě jednou nadobro vyřídít.

Jeho posla jsem vyprovodil s několika dalšími barvitými radami do života a odebral jsem se vstříc nepochybně napjatému střetnutí. Anacrites měl kancelář přibližně tak velkou jako matčin přístěnek na košťata. Špehové se za Vespasiána netěšili velké vážnosti. Císaři bylo jedno, že mohou slyšet, jak ho někdo uráží. Teď se musel věnovat přebudování Říma a pošetile se domníval, že jeho veřejné dílo dostatečně postačí zvýšit úctu občanů k němu, a že se tudíž nemusí uchylovat k taktice zastrašování.

Za takového uvolněného režimu Anacrites viditelně strádal. Pořídil si sice bronzovou skládací židli, ale seděl vmáčkнутý do jednoho kouta místnosti, aby uvolnil prostor pro svého písaře. To byl hromotluk, obrovská, beztvářá vypasená trácká ovce v křiklavé červené tunice, kterou musel šlohnout z nějakého balkonu, kam ji pověsili na vyvětrání. Jeho velikánské tlapy v těžkopádných sandálech s řemínky pokecanými inkoustem a olejem do lampy zabíraly většinu podlahové plochy. I za přítomnosti Anacrita dával písař najevo, že on je ta důležitá osoba, na kterou by se měli návštěvníci obracet.

Kancelář vyvolávala neprofesionální dojem. Byla prosáklá podivným pachem terpentýnových náplastí na kuří oka a vystydlého opékaného chleba. Všude kolem se povalovaly zmačkané svitky a voskové tabulky, nejspíš žádosti o zaplacení nákladů. Pravděpodobně žádosti Anacrita a jeho poslů, kterým císař odmítal zaplatit. Vespasián byl notoricky známý

držgrešle a špehové nemají smysl pro diskrétnost, když žádají o úhradu cestovních výloh.

Když jsem vešel dovnitř, vrchní špeh ohryzával písátka a zasněně pozoroval mouchu na zdi. Jakmile mě spatřil, napřímil se a zatvářil důležitě. Praštil se do kolena s takovým lupnutím, až sebou písař trhl a já taky. Potom se pohodlně opřel a tvářil jakoby nic. Mrkl jsem na písaře. Ten dobře věděl, pro jakého neřáda pracuje, ale přesto si troufl otevřeně se na mě uškálbnout.

Anacrites nosil záměrně tuniky v nenápadných odstínech kamene a hlíny, jako by předstíral, že chce splynout s pozadím, ale jeho oděv měl vždycky poněkud osobitý střih a naolejované vlasy byly hladce, naprosto přesně sčesané ze spánků dozadu. Marnivost, s jakou se věnoval svému zevnějšku, odpovídala tomu, jak si cenil svých profesionálních schopností. Byl to dobrý veřejný řečník, uměl posluchače lehce svést. Nikdy nedůvěřuji mužům s pečlivě pěstěnými nehty a hubou plnou klamných řečí.

Má zaprášená bota nakopla hromádku svitků. „Co to je? Další jedovaté žaloby na nevinné občany?“

„Falcone, ty si prostě hled' svého a já se o své záležitosti postarám sám.“ Podařilo se mu naznačit, že ty jeho záležitosti jsou velice důležité a složité, kdežto moje motivy a metody páchnou jako sud zkažených olihní.

„S radostí,“ přitakal jsem. „Asi došlo k nějakému omylu. Kdosi mi přišel říct, že mě potřebuješ –“

„Poslal jsem si pro tebe.“ Snažil se vystupovat, jako by mi uděloval rozkazy. Té urážky jsem si nevšímal – prozatím.

Písaři jsem vtiskl do ruky malý měďák. „Jdi ven a kup si jabko.“ Anacrites se na mě vztekle podíval, že se mu pletu do jednání s podřízenými. A zatímco ještě přemýšlel o tom, jak mě odpálit, jeho Trak vyklouzl. Dřepl jsem si na uvolněnou stoličku a roztáhl jsem se skoro po celé kanceláři. Popadl jsem jeden svitek a začal si ho drze pročítat.

„To je tajný dokument, Falcone.“

Klidně jsem papyrus rozvínoval dál a zvedl jedno obočí. „Bohové, to taky doufám! Určitě bys nechtěl, aby tohle svinstvo vyšlo na veřejnost...“ Pohodil jsem svitek za stoličku, mimo jeho dosah. Zrudl zlosti, že neviděl, do jakých tajností jsem mu to nahlížel.

Doprovádky jsem to ani nečetl. Touhle kanceláří beztak procházely jen samé prkotiny. Většina podlých pletich, jimiž se Anacrites zabýval, by průměrnému občanovi, okounějícímu na Foru, stejně připadala směšná. Radši jsem po tom dál nepátral, zbytečně bych se rozčilil.

„Falcone, ty mi tu děláš nepořádek!“

„Tak mi vyklop, o co ti jde, a vypadnu.“

Anacrites byl přece jenom natolik profesionál, že se nemínil dál handrkovat. Vzchopil se a ztlumil hlas. „Měli bychom táhnout za jeden provaz,“ poznamenal jako opilec, který dospěl k rozhodnutí svěřit se kumpánovi s tím, proč strčil starého otce přes okraj srázu. „Nechápu, proč se nikdy nemůžeme shodnout.“

Klidně jsem mu mohl vypočítat pár důvodů. Byl to záludný žralok s mrzkými cíli, který chtěl každým manipulovat. Dostával slušný plat za to, že pracoval co nejméně. Kdežto já jsem byl hrdina na volné noze, usilovně jsem dřel a dostával za to mizerně zapláceno a vždycky až se zpožděním. Anacrites zůstával v Paláci a šfouřoval se v inteligentních projektech, kdežto já jsem dělal v terénu, zachraňoval říši, špinil si ruce a dostával nakládačky.

Nevinně jsem se usmál. „Nemám tušení.“

Věděl, že lžu. Pak mě zasáhl slovy, kterých se od byrokratů děším: „Nejvyšší čas, abychom to všechno napravili. Marku Didie, příteli starý, pojďme si zajít na skleničku...“

III

Odtáhl mě do lázeňské putyky, kam chodívají tajemníci z Paláce. Už jsem tam párkrát zavítal. Vždycky tam bylo plno odporných chlapů, co si rádi namlouvali, že jim patří svět. Když se papyromolové ze sekretariátu chtějí pobavit, musí se zavrtat mezi sobě rovné.

Nedokážou si ani najít slušnou díru. Tohle byla ošumělá vinárna na stojáka, kde to páchlo kysele, a stačilo se rozhlédnout kolem, aby člověk pochopil proč. Těch několik hrnců s jídlem mělo okraje olepené škraloupky týden staré omáčky a nikdo z nich nejedl. Vyschlá stará okurčička v naprasklé misce se snažila vypadat důstojně pod dvojicí pářících se much. Nějaký mrzácký mrzutý sluha házel snítky bylinek do pohárů s horkým vínem, vyvařeným do barvy zaschlé krve.

I teď, v polovině dopoledne, se tam tlačilo osm nebo deset inkoustových kaněk v ušmudlaných tunikách a jeden přes druhého si stěžovali na hroznou práci a na to, že přišli o naději na povýšení. Otráveně do sebe lili víno, jako by jim právě někdo oznámil, že Parthové pobili pět tisíc římských veteránů a že cena olivového oleje klesla. Už jenom z pohledu na ně se mi dělalo nanic.

Anacrites objednával. Pochopil jsem, že je zle, když to také zaplatil.

„Co se děje? Měl jsem za to, že když dojde na placení, zaměstnanec z Paláce upaluje na latrínu.“

„Ty jsi ale vtipálek, Falcone.“ Proč si vůbec myslel, že to má být vtip?

„Tak na tvé zdraví,“ připil jsem mu zdvořile a dal jsem si záležet, aby to nevyznělo, jako bych mu ve skutečnosti přál, aby se obsypal bradavicemi a dostal tiberskou horečku.

„I na tvoje. Tak, Falcone, jdeme na to...“ Kdyby to vyslovila krásná žena svlékající se z tuniky, mohla by to být slibná poznámka. Z jeho úst to smrdělo.

„Jdeme na to,“ zabručel jsem také a zatoužil odejít co nejdřív někam

hodně daleko. Pak jsem přičichl k svému poháru a zjistil, že páchne jako slabý ocet. Mlčky jsem čekal, co z Anacrita vyleze. Kdybych se ho snažil popohánět, jenom by tím víc otálel.

Zdálo se mi, že uplynulo snad půl hodiny, ačkoli jsem upil jenom na prst toho příšerného vína, když se vytasil s poznámkou: „Slyšel jsem všechno o tvém dobrodružství v Germánii.“ Připadalo mi komické, jak se snažil do základního nepřátelského postoje vtisknout obdivný tón. Jaké to bylo?“

„Ale jo, dobrý, pokud ti nevadí nevlídné počasí, legionářské chvástání a neuvěřitelná neschopnost vyšších důstojníků. Dobrý, pokud se ti líbí přezimovat v pralese, kde horší než zuřivá divoká zvěř jsou vzteklí barbaři v kalhotách, co ti míří oštěpy rovnou na krk.“

„Ty ale rád vyprávíš, co?“

„A hrozně nerad ztrácím čas. Kam míříš tímhle plytkým povídáním, Anacrite?“

Věnoval mi konejšivý úsměv a zatvářil se blahosklonně. „Císař má zájem o další zahraniční výpravu – má ji podniknout někdo diskrétní.“

Má odpověď vyzněla možná cynicky. „Chceš říct, že tím pověřil tebe, ale ty se z toho chceš vykrotit? Jde jenom o nebezpečný podnik, anebo to znamená nepohodlné trmácení, mizerné podnebí, nutnost zcela se obejít bez jakýchkoli civilizovaných vymožeností a nakonec padnout do rukou tyranského krále, který si rád opéká Římany na rožni na hodně horkém ohni?“

„Ale ne, je to tam civilizované.“

To se dalo tvrdit o velmi malém počtu končin za hranicemi Římské říše – a skoro všechny měly jedno společné, totiž odhodlání také za nimi zůstat. Proto tam naši vyslanci nebyvali přijímáni přátelsky. Čím horlivěji jsme se tvářili, že tam přicházíme s mírovými úmysly, tím přesvědčenější byli, že jsme si jejich zemi vyhlídli pro anexi. „To se mi moc nezamlouvá. Nenamáhej se zbytečně, rovnou ti říkám, že to neberu.“

Anacrites se dál tvářil bezvýrazně. Usrkával vína. Dřív jsem ho už viděl nalívat se patnáctiletým albanským a bylo mi jasné, že mu ten rozdíl neunikl. Bavilo mě pozorovat, jak mu ty divné vodové oči těkají, když s přemáháním upíjel ten trpký mok ve společnosti, kterou také pohrdal. Jak

můžeš s takovou jistotou tvrdit, že mě starý pán pověřil, abych se tam vypravil sám?“ zeptal se.

„Anacrite, když chce něco po mně, tak mi to poví osobně.“

„Třeba chtěl slyšet můj názor a já jsem ho upozornil, že v současné době o práci pro Palác nestojíš.“

„Nikdy jsem o ni nestál.“ Nechtělo se mi připomínat, jak se mnou nedávno vyběhli, ovšem Anacrites byl beztak u toho, když Vespasiánův syn Domicián zamítl mou žádost o povýšení do středního, jezdeckého stavu. Dokonce jsem Anacrita podezříval, že má v té císařské laskavosti sám prsty. Musel si všimnout, že mám zlost.

„Tvé pocity naprosto chápu,“ pravil vrchní špeh tónem, jímž se mi snažil vlichotit, a zřejmě si neuvědomoval, že riskuje zlomení několika žeber. „Pro to povýšení jsi měl nejlepší předpoklady. Musel to být ošklivý šok, že ti nevyhověli. Mám za to, že tím tvůj vztah k tomu děvčeti z rodu Camillů skončil, ano?“

„Se svými pocity se vypořádám sám. A o své dívce se nehodlám bavit.“

„Promiň,“ zamumlal pokorně. Zaťal jsem zuby. „Podívej, Falcone, chtěl jsem ti prokázat službu. Císař mi tu věc dal na starost. Můžu jí pověřit, koho budu chtít. A po tom, co se onehdy stalo v Paláci, mohla by ti přijít vhod příležitost vypadnout co nejdál z Říma...“ Anacrites někdy mluvil tak, jako by poslouchal za mými dveřmi, když jsme se s Helenou bavili o životě. Poněvadž jsme bydleli v šestém patře, nebylo pravděpodobné, že by se některý z jeho poskoků pachtil kvůli odposlechu až nahoru, ale sevřel jsem pohár pevněji a přimhouřil oči.

„Nemusíš se hned štětit, Falcone.“ Přece jenom měl postřeh, to jsem musel uznat. Potom pokrčil rameny a lehce zvedl ruce. „Jak myslíš. Jestli neseženu vhodného posla, vždycky tam můžu jet sám.“

„A kam vlastně?“ zeptal jsem se bezděčně.

„Do Nabataeje.“

„Do arabské Petry?“

„Překvapuje tě to?“

„Ani ne.“

Natolik často jsem se potloukal po Foru, že jsem se považoval za experta na zahraniční politiku. Roznašeči klepů lelkuující na schodech Satur-

nova chrámu většinou nevystřčili nos z Říma anebo se aspoň nedostali dál než do nějakého malého venkovského dvorce ve střední Itálii, odkud pocházeli jejich dědové. Na rozdíl od nich já jsem poznal okraj říše. Věděl jsem, co se děje na hranicích, a když císař zaměřil pohled za ně, okamžitě jsem pochopil, oč mu jde.

Nabataea ležela v oblasti mezi našimi neklidnými územími v Judeji, které Vespasián a jeho syn Titus nedávno zpacifikovali, a císařskou provincií Egyptem. Střetávalo se tam několik významných obchodních cest vedoucích z Dálného východu přes Arábii. Tamtudy se vozil pepř a různé koření, drahokamy a perly, exotické dřevo a kadidlo. Nabatejci střežili tyto karavanní stezky a tak kupcům zajišťovali v zemi bezpečí – a za tu službu si dávali slušně zaplatit. Klíčové středisko obchodu zřídili v Petře, své tajné hlídané pevnosti. Vědělo se, že vybírají značně vysoká cla, a poněvadž Řím byl nenasytným zákazníkem dychtícím po luxusním zboží, nakonec platil hlavně on. Jasně jsem chápal, proč by Vespasiánovi mohlo záležet na povzbuzování bohatých a mocných Nabatejců, aby měli zájem stát se součástí Římské říše a aby převedli svou významnou a výnosnou obchodní stanici pod naši přímou kontrolu.

Anacrites si z mého mlčení mylně vyvodil, že se o jeho návrh zajímám. Jako obvykle to na mě zkusil s lichotkami v tom smyslu, jako že jde o úkol, s jakým by si poradilo jen velmi málo agentů.

„Chceš tím říct, že ses s tím už obrátil na deset jiných lidí a ty všechny najednou strašně rozbolela hlava?“

„Je to práce, která by ti mohla vynést značné uznání.“

„Asi máš na mysli, že jestli to zvládnou dobře, bude se soudit, že to nakonec nemohlo být nic tak těžkého.“

„Je vidět, že v branži děláš až moc dlouho.“ Zakřenil se. Pro tu chvíli mi byl sympatičtější než obvykle. „Ty jsi nám připadal jako ideální kandidát, Falcone.“

„Hele, nech toho. Z Evropy jsem ještě nikdy nevytáhl paty.“

„Ale k Východu máš přece jenom nějaký vztah.“

Krátce jsem se zasmál. „Jenom to, že tam padl můj bratr.“

„To by mohlo zvyšovat tvůj zájem –“

„Jistě. Hlavně o to, abych se sám do té zatracené pouště nikdy nevydal.“

Anacritovi jsem poradil, aby se zabalil do révového listu a skočil po hlavě do amfory žluklého oleje, potom jsem pohrdavě vylil zbytek svého vína zpátky do jeho karafy a rázně odešel.

Věděl jsem, že se za mnou Anacrites shovívavě usmívá. Byl přesvědčen, že si ten úžasný návrh promyslím, a pak přílezu zpátky.

Jenomže zapomínal na Helenu.

IV

Provinile jsem opět zaměřil pozornost na slůně. Helena se na mě dívala. Neříkala nic, ale hleděla na mě svým zvláštním klidným, upřeným pohledem. Působil na mě asi stejně, jako kdybych kráčel temnou uličkou mezi vysokými domy ve čtvrti proslulé lupiči s dýkami.

Nemusel jsem se vůbec zmiňovat, že jsem dostal nabídku na novou misi. Helena to věděla. Můj problém netkvěl v otázce, jak jí to říct, ale jak jí to sdělit tak, aby to vypadalo, že jsem to měl celou dobu v úmyslu. Nenápadně jsem si vzdychl. Helena odvrátila pohled.

„Necháme slona odpočinout,“ bručela Thália vracejíc se k nám. „Tak co, je ten kluk hodnej?“ Myslela tím hada. Snad.

„Je úplně zlatíčko,“ pochválila ho Helena stejně suchým tónem. „Thálie, jak jsi to myslela, že bys možná měla pro Marka práci?“

„Ále, o nic nejde.“

„Kdyby o nic nešlo,“ namítl jsem, „tak by ses o tom vůbec nezmiňovala.“

„Prostě o jedno děvče.“

„Marcus má rád práci, kde jde o děvčata,“ prohodila Helena.

„No to věřím.“

„Kdysi jsem poznal jednu milou,“ zavzpomínal jsem. Ta dívka, kterou jsem kdysi poznal, mě teď vzala za ruku, docela hezky.

„Řečičky, to je jeho,“ utěšovala ji Thália.

„On se totiž považuje za básníka.“

„To je pravda: samý řeči o lásce a libido,“ připojil jsem se v sebeobraně.

„Nic než vejťaha,“ konstatovala Thália. „Zrovna jako ten syčák, co mi pláchnul s mou varhanicí.“

„To je ta tvá pohřešovaná osoba?“ přinutil jsem se projevit zájem, částečně proto, abych to odvedl na trochu profesionálnější půdu, ale hlavně aby Helena nepoznala, že mě zase zavolali do Paláce.

Thália se posadila a zabrala několik sedadel. Působilo to dramaticky. Pro jistotu jsem se raději díval na slona. „Nesmíš na mě spěchat, jak řekl velekněz akolytovi... Sophrona, tak se jmenovala.“

„No jasně.“ Všechny přelétavé holky předstírající, že hrajou na nějaký hudební nástroj, se v tu dobu jmenovaly Sophrona.

„Byla fakt moc dobrá, Falcone.“ Věděl jsem, co to znamená. (Totiž když to říkala Thália, znamenalo to, že byla opravdu moc dobrá.) „Hrála ohromně pěkně,“ ujišťovala mě. „Jinak se přece vyskytovala spousta příživníků, co využívali císařova zájmu.“ Tím myslela Nerona, fanatického milovníka vodních varhan, ne toho našeho současného pantátu. Vespasián se ve vztahu k hudbě vyznamenal tím, že při Neronově hře na lyru usnul a měl velké štěstí, že z toho vyvázl jenom s trestem několikaměsíčního vyhnanství. „Sophrona byla opravdová umělkyně.“

„Profesionalita?“ zeptal jsem se nevinně.

„Měla jemnej dotyk... A jak byla hezká! Když se do toho Sophrona opřela, muži vstávali ze sedadel.“

Vzal jsem to doslova a ani jsem se nepodíval na Helenu. Měla být slušně vychovaná, ale přesto jsem slyšel, jak se nestydatě chichotá, než se zeptala: „Byla u tebe dlouho?“

„Prakticky od nejútlejšího dětství. Její matka byla hubená tanečnice, sboristka v pantomimě, co jsem na ni jednou narazila. Nemohla se o děcko starat. Nebo spíš nechtěla. Já jsem to mrně zachránila, vychovala do věku, kdy už holka mohla dělat něco užitečného, a naučila jsem ji, co jsem mohla. Na akrobacii byla moc vysoká, ale naštěstí se ukázalo, že má hudební nadání, takže když jsem viděla, že do módy přišly vodní varhany, skočila jsem po té příležitosti a dala jsem Sophronu učit. Platila jsem jí hodiny, třebaže tehdy se mi nevedlo tak dobře jako dnes, a tak mě šťve, že jsem o ni přišla.“

„Povíš nám, co se stalo, Thálie?“ zeptal jsem se. „Jak mohla být taková zkušená odbornice tak neopatrná, že ztratila takový cenný talent?“

„Já ji neztratila,“ odsekla Thália. „To ten blázen Fronto. Prováděl po cirku nějaký slibný patrony – návštěvníky z Východu. Myslel, že to jsou divadelní podnikatelé, jenomže to byli jenom darmošlapové.“

„Chtěli jen tak zadarmo očumovat zvěřinec?“

„A svlíknutý akrobatky. My ostatní jsme viděli, že nemáme moc velkou šanci, aby si nás na něco najali. A i kdyby přece, byla by to samá sodomie a mizerný spropitný. Nikdo si jich teda moc nevšimal. Stalo se to těsně předtím, než se dostal z klece ten levhart a sežral Frontona. Potom nastal samozřejmě poprask. Ti Syřani nás navštívili ještě jednou, doufali, že z toho něco bude, ale my jsme stáhli rolety. Museli Řím opustit, a potom jsme zjistili, že Sophrona taky zmizela.“

„Byl v tom nějaký muž?“

„Určitě.“

Všiml jsem si, že se Helena opět usmívá, když Thália tak pohrdavě vyprskla. Pak moje milá ještě dodala: „Aspoň že víš, že přišli ze Sýrie. Kdo tedy byli ti návštěvníci?“

„Nemám ponětí. Jednal s nima Fronto,“ bručela Thália, jako by ho obviňovala ze zpuštění a nemorálnosti. „Když Fronto skončil v tom levhartovi, vybavovali jsme si už jenom, že mluvili řecky s hrozně komickou výslovností, nosili pruhovaný hábity a mysleli si, že nějaká končina, který říkali ‚Desetíměstí‘, je vrcholem civilizace.“

„Jo, Decapolis, slyšel jsem o ní,“ přisvědčil jsem. „Je to řecká federace ve střední Sýrii. Trochu moc z ruky, abych se tam vypravil hledat hudebnici, která zdrhla.“

„A to nemluvím o tom, že jestli tam přece jenom půjdeš,“ navázala Helena, „ať už budeš těch deset rušných velkoměst prohledávat v jakémkoli pořadí, ona bude určitě až v tom posledním, které navštívíš. A tou dobou, až tam dorazíš, budeš už příliš unavený na to, aby ses s ní hádal.“

„Beztak to nemá cenu,“ dodal jsem. „Nejspíš už bude mít dvojčata a bažinnou horečku. Nemáš už žádný jiný fakta, který by mohly pomoci, Thálie?“

„Jenom jméno, co si zapamatoval jeden z ošetřovatelů zvířat: Habíb.“

„No nazdar! To je na Východě patrně stejně běžné jako Gaius u nás,“ řekla Helena. „Nebo Marcus,“ připojila škádlivě.

„A my víme, že on je taky docela obyčejnej,“ poznamenala Thália.

„Nemohla se ta holka vydat hledat matku?“ zeptal jsem se, neboť jsem měl dost zkušeností s pátráním po dětech z pěstounských rodin.

Thália zavrtěla hlavou. „Ona neví, kdo byla její máma.“

„A co když ji naopak přišla hledat máma?“

„Pochybuj. Dvacet let jsem o ní neslyšela. Může pracovat pod jiným jménem. No, musíme se smířit s tím, Falcone, že je nejspíš mrtvá.“

S vážnou tváří jsem přitakal. „A co její otec? Není nějaká možnost, že se Sophroně ozval?“

Thália se rozchechtala. Jakej otec? Bylo několik kandidátů, ale žádné neměl nejmenší zájem, aby se mu děcko přišlo. Pokud si vzpomínám, jenom jedinej z nich stál za něco a jako z udělení zrovna na toho se matka nechtěla ani podívat.“

„Ale jednou se na něho přece jen musela podívat,“ poznamenal jsem nejapně.

Thália mi věnovala soucitný pohled a obrátila se na Helenu: „Vysvětlí mi, jak to v životě chodí, dušinko. Že se s chlapem vyspíš, ještě neznamená, že se na toho parchanta musíš podívat.“

Helena se opět usmívala, ale výraz v jejích očích už nebyl tak laskavý. Zdálo se mi, že je načase s prostopášným žertováním skončit. „Takže zůstaneme u teorie ‚mladé lásky‘?“

„Nevzrušuj se, Falcone,“ řekla mi Thália s obvyklou otevřeností. „Sophrona byla poklad a dala bych nevím co, abych ji dostala zpátky. Ale přece jenom nemám dost, abych si mohla dovolit poslat tě pátrat kdovíkam do Orientu. Ale až budeš mít příště nějakou práci na poušti, tak na mě nezapomeň.“

„Stávají se všelijaké náhody.“ Mluvil jsem opatrně. Helena mě zamyšleně pozorovala. „Východ je v současné době rušná aréna. Kdekdo o něm mluví. Od té doby, co padl Jeruzalém, se celá ta oblast otvírá pro další expanzi.“

„Tak o to jde!“ zamumlala Helena. „Já věděla, že máš zase něco za lůbem.“

Thália se zatvářila překvapeně. „Ty se vážně chystáš do Sýrie?“

„Možná tam někam blízko. Donesly se mi určité návrhy.“ Chvilí se mi zdálo, že by bylo možná lepší vysypat tu novinu Heleně za přítomnosti svědkyně, která je dost silná, aby mě ochránila před výpraskem. A jak už to bývá s většinou mých dobrých nápadů, i k tomuhle jsem rychle ztrácel důvěru.

Thália netuší, co se skrývá pod povrchem, mi položila další otázku: „Budu ti muset platit, když budeš v mém zájmu trochu pátrat?“

„Přítel si mě může najmout a zaplatit až podle výsledků.“

„A co jízdné?“

„Ále co! Třeba si dá říct někdo jiný, aby mi ho uhradil –“

„To jsem si mohla myslet!“ zvolala Helena. „Nejmenuje se ten někdo jiný Vespasián?“

„Víš dobře, že jsem se ti to chystal povědět –“

„Tys mi něco slíbil, Marku. Slíbil jsi mi, že příště už další práci odmítneš.“ Vstala a šla pomalu přes arénu poplácat slůně. Podle držení zad jsem na ní poznal, že bude jistější za ní nechodit.

Pozoroval jsem ji, jak kráčí, urostlá tmavovlasá dívka vznosné postavy. Dívat se na Helenu bylo stejně příjemné jako slyšet, jak do číše žbluňká falernské, zvláště když ta číše je moje.

Helena sice možná moje byla, ale ještě stále mě mrzelo, jak jsem ji rozrušil.

Thália mě mazaně pozorovala. „Ty ses nám zamiloval!“ To mi lidi vždycky říkali se směsicí údivu a znechucení.

„Máš postřeh.“ Zaculil jsem se.

„Co to máte mezi sebou za problém?“

„Žádný problém. To nám říkají jenom ty druhý, co si myslí, že by měl být.“

„Který druhý?“

„Skoro celej Řím.“

Thália zvedla oči k nebi. „To vypadá, že by se vám mohl život usnadnit, kdybyste se vypravili někam jinam.“

„Kdo by stál o snadný život?“ Poznala, že lžu.

Jakmile Helenu přešla zlost, přiloudala se k mé úlevě zpátky. Vedla si slůně, které s ní teď šlapalo oddaně jako pejsek. Nejspíš však pochopilo, že by nejdřív muselo odstrčit mě, než by mu to mohlo být něco platné. Ožičlávalo jí ucho, jak jsem to dělal rád i já. Odevzdaně odtahovala hlavu, jako by uhýbala před mým nepříjemným laskáním.

„Helena nechce, abys ji opustil,“ poznamenala Thália.

„Kdo říká, že bych ji měl opustit? Helena Justina je moje družka. Sdí-

líme spolu nebezpečí i katastrofy, radost i úspěchy –“

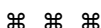
„No to je moc hezký,“ začala Thália skeptickým tónem.

Helena poslouchala mou řeč tak, že mi to aspoň umožnilo pronést další. „V současné situaci by mi vůbec nevadilo vypadnout z Říma hodně daleko,“ prohlásil jsem. „Zvláště když mi to zaplatí státní pokladna. Otázkou je jedině, jestli chce jet i Helena.“

Klidně snesla můj pohled. I ona hledala možnosti, jak žít spolu, aby nám do toho nemluvili nebo nezasahovali druzí. Cestování se nám někdy osvědčilo jako vhodná metoda. „Jestli budu moci taky projevovat své názory, půjdu s tebou, Marku Didie, kam půjdeš ty.“

„To je správný, dušinko,“ dala jí Thália za pravdu. „Vždycky je nejjistější klusat s nima a radši na ně dohlídnout.“

I. DĚJSTVÍ: NABATAEA



Asi o měsíc později. Děj se zpočátku odehrává v Petře, vzdáleném městě v poušti. Po obou stranách se tyčí do výšky dramatické hory. Pak rychle do Bostry.

SYNOPSIS: *Falco*, dobrodruh, a *Helena*, ukvapená mladá žena, dorazí do podivného cizího města, přestrojení za zvědavé cestovatele. Nevědí, že *Anacrites*, žárlivý nepřítel, poslal zprávu o jejich návštěvě jedinému člověku, jemuž by se měli vyhýbat. Když *Heliodora*, pisálka, který podle potřeby upravuje divadelní hry, postihne nepříjemná nehoda, obrátí se na ně o pomoc *Chremes*, herec a principál, ale tou dobou už se všichni neklidně poohlíží po nějakých velbloudech, aby mohli z města rychle vypadnout.

V

Ty dva muže jsme sledovali celou cestu až na Výšinu. Chvillemi jsme zaslechli jejich hlasy, odrážející se od skal nahoře před námi. Tu a tam některý z nich utrousil krátkou větu, jako by to byli známí chovající se k sobě zdvořile. Nepouštěli se do hlubší debaty, neprojevovala se u nich zlost, ale přece jenom se dalo poznat, že se znají. Kdyby se neznali, buď by šli dál mlčky, anebo by se horlivěji snažili o konverzaci.

Napadlo mě, jestli to snad nejsou kněží, kteří jdou vykonat nějaký rituál.

„Jestli jsou, tak bychom se měli vrátit,“ navrhla Helena. To byl za celé ráno zatím její jediný příspěvek k hovoru. Pronesla to chladným, rozumným hlasem a nenápadně tak naznačovala, že já jsem ten nebezpečný blázen, když jsem nás sem vytáhl.

Chtělo to ráznou odpověď, ale pokračoval jsem frivolně. „Nikdy se nepletu do náboženství, zvláště když by Pán hory mohl požadovat oběť nejvyšší.“ O náboženství obyvatel Petry jsme toho věděli pramálo kromě toho, že jejich nejvyššího boha symbolizují skalní bloky a že snad toto mocné, záhadné božstvo vyžaduje krvavé usmiřování prováděné na vrcholcích hor, jimž vládne. „Matce by se moc nelíbilo, kdyby jejího chlapce obětovali Dhú Šarovi.“

Helena na to ani muk.

Neříkala vlastně nic skoro po celou dobu našeho stoupání. Strašně jsme se pohádali. Byla to ovšem hádka toho druhu, při jaké se zarytě mlčí. Z toho důvodu my jsme slyšeli, že se oba muži pachtí před námi nahoru, zato oni si skoro jistě vůbec nevšimli, že se jim držíme v patách. Nepokusili jsme se dát jim to najevo. Připadalo nám to v danou chvíli bezvýznamné.

Došel jsem k názoru, že jejich občasné hlasy znějí docela nenuceně, takže není třeba se zneklidňovat. I v případě, že to jsou kněží, jdou patrně jako obvykle jenom smést zbytky včerejší oběti (ať v jakékoli, třeba ne-

chutné podobě). Jsou to možná místní lidé, kteří si vyšli na výlet. Ale nejspíš jde také o návštěvníky, co se štvou nahoru podívat na oltář skoro u nebe čistě ze zvědavosti.

A tak jsme supěli dál a víc jsme se starali o příkrou stezku a svůj vlastní spor než o někoho jiného.

Na Vyšinu vedly různé přístupy. „Nějaký vtipálek dole u chrámu mi chtěl namluvit, že touhle cestou vodili nahoru panny, které měly být obětovány.“

„Takže ty si aspoň nemusíš dělat žádné starosti,“ uráčila se poznamenat Helena.

Nejdřív jsme se pustili po zdánlivě mírně stoupajícím schodišti kousek vlevo od divadla. Záhy ale nabralo na strmosti a zařezávalo se do podloží souběžně s úzkou roklí. Zpočátku jsme měli po obou stranách hladkou skálu, důmyslně otesanou a hrozící, že se nám zavře nad hlavou, ale brzy se nám vpravo objevila úzká soutěska se stále podivuhodnějším výhledem. Ze stran se k ní tiskla zeleň – oleandry s úzkými špičatými listy a tamarisky mezi rudými, šedivými a jantarovými vrstvami skal. Ty vypadaly nejpoutavěji na povrchu útesu vedle nás v místech, kde si Nabatejci vytesali průchod k vrcholu hory a normálně se kochali odhalováním hedvábných vzorů v pískovci.

Tady se nedalo spěchat. Klikatá stezka se vinula skalnatou chodbou a překračovala rokli, krátce se rozšířila v otevřenější prostranství, kde jsem se poprvé zastavil, abych se vydýchal. Počítal jsem ještě s několika zastávkami, než dojdeme až nahoru. Helena také zůstala stát, předstírajíc, že jí vlastně stojím v cestě.

„Chceš jít přede mnou?“

„Můžu počkat.“ Lapala po dechu. Usmál jsem se na ni. Pak jsme se oba obrátili čelem k městu. Už teď jsme měli pěkný výhled na nejširší část šterkové cesty dole v údolí, táhnoucí se kolem divadla a několika půvabných hrodek, vytesaných do skály, a dál směrem ke vzdálenému městu.

„To se na mě budeš škaredit celý den?“

„Možná,“ zabručela Helena.

Oba jsme zmlkli. Helena si prohlížela uprášené řemínky sandálů. Mys-

lela na nějaké záhadné nepříjemnosti, které se mezi nás vloudily. Já jsem také mlčel, protože jsem jako obvykle dost dobře nevěděl, proč se na mě vlastně zlobí.

Dostat se do Petry nebylo nakonec tak těžké, jak jsem se obával. Anacrites s velkou chutí naznačoval, že příprava mé cesty sem znamená nedozímé problémy. Já jsem nám prostě zajistil dopravu lodí do Gazy. Najal jsem si – za cenu rovnající se přímo koupí – vůz tažený jedním volem, tedy dopravní prostředek, s jakým jsem byl zvyklý zacházet, a pak jsem pátral po vhodné obchodní cestě. Cizincům se nedoporučovalo po ní vydávat, ale do Nabataeje putovaly rok co rok až tisícíhlavé karavany. Do Petry přicházely z několika směrů a při odchodu se jejich cesty zase rozcházely. Některé směřovaly na západ do severního Egypta. Jiné se pouštěly do vnitrozemí do Bostry a odtamtud pokračovaly do Damašku nebo Palmýry. Mnohé si to namířily rovnou k judskému pobřeží, aby se mohly rychle přepravit z velkého přístavu v Gaze na nenasytné římské trhy. Takže když celé tucty kupců šlapaly ke Gaze a vedly s sebou dlouhatánské, pomalu se pohybující šňůry velbloudů nebo volů, nedělalo mi jako bývalému vojenskému průzkumníkovi nejmenší potíže vydat se po jejich stopách v protisměru. Žádné překladiště zboží se neutají. A jeho hlídači nemohou zabránit cizím lidem v pronikání do města. Petra byla v podstatě veřejné místo.

Už než jsme tam dorazili, dělal jsem si v duchu poznámky pro Vespasiána. Průchod skalními soutěskami byl ohromující, ale viděli jsme také hodně zeleně. Nabataea má mnoho sladkovodních pramenů. Zvěsti o stádech a kvetoucím zemědělství nepřeháněly. Koně tam neměli, zato velbloudy a voly jsme viděli všude. Po celém hlubokém údolí se úspěšně rozvíjela těžba nerostů a brzy jsme zjistili, že místní lidé vyrábějí velmi jemnou keramiku, obrovské spousty květovaných talířů a misek, vkusně zdobených. Zkrátka i bez příjmů od kupců by toho mělo město dost, čím by mohlo upoutat blahovolný zájem Říma.

„No vida,“ uklouzlo Heleně. „Můžeš počítám svému pánovi nahlásit, že si bohaté království nabatejské rozhodně zaslouží, aby bylo přijato do říše.“ Urážlivě mě přirovnávala k nějakému potřeštěnému patriotovi, sběrateli provincií.

„Neštví mě, paní –“

„Vždyť jim toho můžeme tolik nabídnout!“ rýpala. Jí nešlo jenom o politickou ironii, ale osobně se posmívala mně.

Jinou otázkou by bylo, jestli by se bohatí Nabatejci dívali na věci stejně jako my. To Helena věděla. Už několik století si obratně střežili nezávislost a považovali za svůj úkol udržovat cesty přes poušť bezpečně otevřené a poskytovat trh kupcům všeho druhu. Uměli obratně vyjednávat mír s rádoby dobyvateli od následníků Alexandra po Pompeia a Augusta. Měli přívětivou monarchii. Jejich nynější král, Rabbel, byl mladíček, místo něhož vládla matka jako regentka, a toto uspořádání se podle všeho osvědčilo. Hlavní břemeno rutinní vládní práce nesl na svých bedrech první ministr. Tomuto poněkud podivínském muži se říkalo Velký bratr. Dovedl jsem si domyslet, co to znamená. Ovšem pokud se občanům Petry tak dobře daří, mám dojem, že jim neuškodí mít někoho, koho mohou nenávidět a koho se mohou bát. Ostatně každý si rád zanádáva na nějakého mocipána. Všechny životní křivdy se nedají svádět jenom na počasí.

Mimochodem my jsme měli počasí nádherné. Slunce se odráželo od skal a tavilo všechno v oslňující opar.

Stoupali jsme dál.

Když jsme se úplně bez dechu zastavili podruhé, sundal jsem polní láhev s vodou, kterou jsem nesl zaháknutou na opasku. Seděli jsme bok po boku na balvanu, tak rozpálení, že se nám ani nechtělo hádat.

„Co ti přelítlo přes nos?“ Došlo mi něco z toho, co Helena řekla dříve. „Jde snad o to, že mě najal vrchní špeh?“

„Anacrites!“ odfrkla pohrdavě.

„No a co? Je to pijavice, ale o nic horší než ostatní milovníci bahna v Římě.“

„Myslela jsem, že aspoň pracuješ pro Vespasiána. Tys mě nechal, abych se s tebou táhla až sem a předpokládala, že –“

„Nevzpomněl jsem.“ To už jsem sám sebe přesvědčil, že je to pravda. „Nějak na to nepřišla řeč. Ostatně, jaký je v tom rozdíl?“

„Rozdíl je v tom, že Anacrites, když jedná na vlastní pěst, znamená pro tebe nebezpečí. Já tomu chlapovi nedůvěřuju.“

„Já taky, tak už do mě neryj.“ Že jsem ji vytáhl sem nahoru, nebyl špatný nápad. Pozoroval jsem, že už nemá energii se hašteřit. Dal jsem jí ještě napít. Nechal jsem ji dál sedět na tom balvanu. Měkký pískovec tvořil snesitelné opěradlo pro svalnatá záda. Naklonil jsem se k ní tak, aby se opírala o mě. „Koukni na ten rozhled a buď zase hodná na muže, co tě miluje.“

„Na toho? To tak!“ odbyla mě.

Ta hádka nám přinesla aspoň jednu výhodu: včera, když jsme opustili karavanseráj za městem a proslulou úzkou soutěskou došli přímo do Petry, hádali jsme se tak ostře, že si nás žádný ze strážných nijak bedlivě neprohlížel. Muž, který musí poslouchat výčitky ženy, má volný přístup skoro všude. Ozbrojené stráže se k němu vždycky chovají ohleduplně. Když nás mávnutím poslali dál po vyvýšené silnici do skalní úžiny a potom rychle pod monumentální oblouk, kudy vedla cesta, netušili, že současně s tím, jak mě Helena hubovala, bedlivě zkoumala jejich opevnění očima tak bystrými a s postřehem tak přesným, jakými vynikal Caesar.

Ted' už jsme minuli tolik hrodek vytesaných do skal, volně stojících masivních bloků se zvláštními, stupňovitými střechami, s nápisy a plastickými reliéfy, že se mě zmocnila posvátná úcta. Potom se objevila hrozivá rokle, v níž jsem si všiml důmyslného vodovodního systému.

„Modli se, ať neprší,“ zabručel jsem, když nám vchod, jímž jsme tam prošli, zmizel z dohledu. „Tudy se valí takové přívaly, že smetou každého, kdo jim stojí v cestě...“

Cesta se nakonec zúžila v šerou pěšinu, kde skály jako by se nám chtěly zavřít nad hlavou. Nato se rokle najednou opět rozšířila a spatřili jsme sluncem zalité průčelí Velkého chrámu. Čekal jsem, že Helena vykřikne úžasem, ale ona jenom zamumlala: „Naše cesta je zbytečná. Takhle vchod by třeba proti celé armádě udrželi obránci o pěti lidech.“

Prosmekli jsme se rozsedlinou ve skalách a rázem jsme stanuli před chrámem, kam nás cesta dovedla. Jakmile jsem popadl dech, který jsem předtím ohromením zatajil, poznamenal jsem: „Já myslel, že řekneš: *No, Marku, sedm divů světa jsi mi sice neukázal, ale zato jsi mě přivedl rovnou k osmému!*“

Chvíli jsme tam stáli mlčky.

„Mně je sympatická bohyně v tom okrouhlém pavilonu mezi rozbitými

frontony," řekla Helena.

„To je podle mého názoru opravdu vkusné náslopí," prohlásil jsem a snobsky ze sebe dělal znalce architektury. „Co myslíš, že je v té velké kouli na střeše toho jejího pavilonu?"

„Oleje do koupele."

„No ovšem!"

Za chvíli Helena navázala tam, kde přestala těsně předtím, než jsme narazili na tu fantastickou podívanou: „Petra je tedy obklopená horami. Ale nejsou k ní i jiné přístupy? Měla jsem dojem, že tenhle je jediný." Bohové, ta se dovedla držet tématu, když už s ním začala. Anacrites by měl platit jí místo mně.

Některým Římanům prochází, když se svými ženami zacházejí jako s nemyslicími ozdůbkami, ale věděl jsem, že já tohle štěstí nemám, a tak jsem jí klidně odpověděl: „Právě takový dojem opatrní Nabatejci rádi vyvolávají. A teď zírej, zlatíčko, na ty bohaté reliéfy a snaž se tvářit, jako by sis sem nahoru jenom odskočila koupit indické náušnice a kus tyrkysového hedvábí."

„Nepleť si mě s těmi svými marnivými přítelkyněmi, cos měl dřív," obořila se na mě, když se tam objevil nějaký Nabatejec, zřejmě hlídač, pátrající po podezřelých osobách. Helena pochopila. „Možná že koupím štůček surového hedvábí, ale doma si ho dám pořádně vybělit..."

Prošlo nám to. Těm strážným je snadné věšet bulíky na nos. Buď to, anebo jsou sentimentální a nemají to srdce zabásnout mužského pod pan-toflem.

Včera jsem neměl dost času zjišťovat, proč se Helena tak zlobí. Nervózně jsem odhadoval, jak dlouho nám asi bude procházet předstírání, že jsme nevinní turisté, a tak jsem s ní rychle spěchal do města po prašné silnici, vinoucí se kolem četných hrobek a chrámů vytesaných do skal. Všimli jsme si, že i když město stojí na poušti, je tam spousta zahrad. Nabatejci měli pramenitou vodu a navíc pečlivě zachytávali dešťovou vodu. Na to, že ti lidé pocházeli z nomádkých předků, dovedli si překvapivě dobře poradit s technickými problémy. Ale přesto to stále byla poušť. Když jsme cestou přece jenom někdy zmokli, šaty nám pokryl jemňoučký narudlý prach a z vlasů jsme vyčesávali hrubý černý písek, který nám proni-

kal až na kůži.

Nakonec jsme dorazili k sídlišti s mnoha výstavnými domy a veřejnými budovami i s přečpanou obytnou čtvrtí pro obyvatele nižších tříd – samými malými čtvercovými domky, z nichž každý se krčil za dvorkem obehnaným zdí. Našel jsem nám pokoj za cenu svědčící o tom, že Nabatejci jsou si dobře vědomi, jakou hodnotu má pokoj uprostřed pouště. Večer jsem se pak vydal na obhlídku hradeb na severní a jižní straně města. Nebyly nijak velkolepé, neboť Nabatejci už dlouho raději vyjednávali dohody, než aby museli fyzicky odrážet útoky. To jim usnadňoval jeden trik: dobyvatelskému vojsku nabízeli, že je převedou přes poušť, a potom volili nejdelší a nejnamáhavější trasu, takže do Petry dorazili vojáci už tak vyčerpaní, že na boj neměli ani pomyšlení. (Většina armád postrádá Heleninu houževnatost.)

Teď na mě hleděla tak, že byla podstatně půvabnější než většina armád. Proti horku se celá obalila štólamy, takže vypadala chladná, ale já jsem cítil, jak je rozpálená, když jsem si ji přitiskl. Voněla sladkým mandlovým olejem.

„Je to tady úžasné,“ přiznala. Hlas ztišila do šepotu. Výmluvné tmavé oči se jí ještě stále blýskaly, ale já jsem se do ní beztak zamiloval, když se zlobila. Dobře si uvědomovala, jak to na mě stále působí. „Musím uznat, že s tebou opravdu vidím kus světa.“

„Ještě že to oceňuješ,“ oplatil jsem jí její rýpání, ale cítil jsem, že se co nevidět usmíříme. Docela zblízka se naše pohledy setkaly. Její oči nebyly vůbec šízravé, když ji člověk dobře znal, nýbrž plné humoru a inteligence. „Heleno, chceš se řídit zdejšími zvyklostmi a dohodnout se na míru?“

„Je lepší si ohlídat to, co už člověk má,“ přisvědčila. „To je dobrý místní systém.“

„Díky.“ Při vyjednávání mám rád stručnost. Doufal jsem, že Helena neslyšela o jiné politické zvyklosti Nabatejců: obdarovat obměkčené protivníky velkými poklady a poslat je pryč. Na to by Falconův měšec jako obvykle nestačil.

„Ano, přehnané dary můžeš vynechat,“ usmála se, ačkoli jsem nic neřekl.

Když jsem se znovu ujistil o svých právech, objal jsem ji i druhou rukou. Přijala to jako jeden bod dohody. Zase jsem se začal cítit šťastný.

Slunce se opíralo do barevných skal, na nichž se houževnatě držely obrovské trsy tmavých tulipánů se zaprášenými listy. Hlasy před námi se nám už ztratily z doslechu. Byli jsme sami v teplém tichu na terase, jež nevypadala nepřátelsky.

S Helenou jsme už nejednou zažili chvíle sblížení kousek od vrcholků známých hor. Odvést dívku na krásnou vyhlídku má, pokud vím, jediný účel, a jestliže muž dosáhne toho účelu v polovině cesty nahoru, ušetří si část energie na něco lepšího. Přitáhl jsem si Helenu blíž a chystal jsem se užívat si tolik hravého škádlení, kolik nám ho sama dopřeje u veřejné cesty, kudy mohou chodit přísně se tvářící kněží.

VI

„**A**vůbec, opravdu jsi na to pozapomněl?“ zeptala se Helena později – před tou nebylo lehké něco zamluvit. Jestliže si myslela, že budu povolnější, když se nechá líbat, měla pravdu.

„Zmínit se o Anacritovi? No jistě. Tobě já nelžu.“

„To muži říkají vždycky.“

„Mám dojem, jako by tě poučovala Thália. Já přece nemůžu být odpovědný za všechny ty ostatní prolhané šupáky.“

„A ty to obyčejně říkáš uprostřed hádky.“

„Takže máš za to, že je to pro mě jenom taková fráze? Omyl, dámo. Ale i kdyby to byla pravda, musíme si přece zachovat nějaké únikové cesty. Byl bych moc rád, abychom spolu žili dál,“ ujišťoval jsem ji svatouškovsky. (Upřímnost Helenu vždycky odzbrojila, poněvadž předpokládala, že nejsem tak docela čestný.) „Ty ne?“

„Ale ano,“ odpověděla. Helena se mě nikdy nesnažila obalamutit tím, že by si hrála na upejpavou holčičku. Mohl jsem jí otevřeně říct, že ji miluju, a neostýchat se přitom, a na ni jsem se mohl spolehnout, že bude stejně otevřená. Mě považovala za nespolehlivého. Přesto dodala: „Ženská se nevypraví přes půl světa jen proto, že s ní někdo ve čtvrtek odpoledne laškoval.“

Znovu jsem ji políbil. „Ve čtvrtek odpoledne? To mají paničky a dcerušky senátorů volný přístup do kasáren gladiátorů?“ Helena se nevrle zavrtěla, což mohlo vést k dalším hříčkám, kdyby naše rozpálené skalní sedátko nestálo rovnou u značně ušlapané cesty. Někde spadl kámen. Oba jsme si vzpomněli na ty hlasy, co jsme předtím slyšeli, a lekli jsme se, že se jejich majitelé asi vracejí. Rozmýšlel jsem se, jestli bych nás neměl vzít ještě výš do kopce, ale ten byl tak strmý a kamenitý, že mě to odradilo.

S Helenou jsem cestoval moc rád – až na to nešťastné přebývání v mrňavých komůrkách a těsných pronajatých pokojíčkách, kde jsme si

netroufali se milovat, necítili jsme se tam volně. Najednou jsem zatoužil po našem ubohém bytěčku v šestém patře, kam se dohrabalo jen málo vĕtřelců, takže nás mohli slyšet jenom holubi na střeše.

„Pojďme se vrátit domů!“

„Cože – do toho našeho pronajatého pokoje?“

„Do Říma.“

„Nebud' blázínek,“ napomenula mě Helena. „Musíme se ještě podívat na vrchol.“

Můj jediný zájem o vrchol hory spočíval v možnosti opět se kočkovat s Helenou. Přesto jsem nasadil vážnou tvář cestovatele a vykročili jsme vzhůru.

Vrchol ohlašovala dvojice nestejně velkých obelisků. Možná že představovaly bohy. V tom případě byly jen hrubě opracované, tajemné a docela cizí římskému polidštěnému panteonu. Působily dojmem, že sem nebyly přeneseny, ale že vznikly odsekáním celé skály do hloubky šesti či sedmi metrů, až z nich zbyly tyto dramatické hlídky. Muselo to představovat neuvěřitelnou práci a výsledný tvar je tajuplný. Byla to dvouvaječná dvojčata, jedno o něco vyšší, druhé u paty nálevkovitě rozšířené. Za nimi stála jakási masivní budova, kterou jsme raději nezkoumali pro případ, že by v ní přebývali kněží a brousili si právě obětní nože.

Lezli jsme dál a na obřadní plochu jsme vystoupali po příkrém schodišti. To nás přivedlo na větrnou výšinu. Na všech stranách nám ta vysoká, do vzduchu vzepjatá skála nabízela úchvatné pohledy na prstenec drsných hor, mezi nimiž Petra leží. Vynořili jsme se na severní straně obdélníkové plošiny, tvořící mírnou prohlubeň. Kolem byly vytesány tři lavice, zřejmě pro diváky, připomínající lehátka v lepší jídelně. Před námi se zvedala vyvýšená terasa a na ní ležely obětiny, kterých jsme si taktně nevšímali. Vpravo vedly schody k hlavnímu oltáři. Tam představoval boha vysoký sloup z černého kamene. Za ním stál další, větší kulatý oltář jako nádrž vyhloubená z živé skály, spojená kanálkem s obdélníkovou vodní nádrží.

To už jsem se nechal unášet divokou obrazností. Doufal jsem, že jsem imunní vůči strach nahánějícím prostorám a podivným náboženstvím, vždyť jsem pobyl v Británii, Galii a Germanii, a o odporných pohanských

obřadech jsem toho věděl víc než zdrávo. Uchopil jsem Helenu za ruku. Šlehal nás vítr. Nebojálně sestoupila na vyhloubenou plochu a pásla se očima na velkolepých rozhledech, jako bychom stáli na nějaké vyhlídkové terase se zábradlím, pořízené pro pohodlí letních hostů nad zálivem u Surrenta.

Kéž bychom tam byli. Tohle místo ve mně vyvolávalo nepříjemné pocity. Nebudilo žádnou zbožnou úctu. Nenávídím starobylá obětiště, kde se už dávno zabíjeli živí tvorové pro zvrhlé potěšení monolitických bohů. A obzvlášť je nenávídím, když místní obyvatelstvo s oblibou naznačuje, jako to s velkou chutí naznačovali Nabatejci, že někteří z těch obětovaných tvorů bývali i lidé. Také v tuto chvíli jsem měl vtíravý pocit, že nás čeká nějaká nepříjemnost.

A u svatyně Dhú Šary nás nepříjemnost skutečně čekala, i když se zpočátku netýkala přímo nás. Ještě stále jsme měli čas se jí vyhnout – ale už ne moc dlouho.

„Tak to je všechno, dušinko moje. Pojď, už se vrátíme.“

Ale Helena si všimla něčeho divného. Odhrnula si vlasy z očí a táhla mě s sebou, abych se šel podívat. Jižně od obřadní prostory byla ještě jedna podlouhlá nádrž. Tahle podle všeho odvodňovala vrchol, aby bylo dost čerstvé vody pro obětní obřady. Na rozdíl od ostatních míst na Výšině tato nádrž byla obsazená.

Muž ve vodě se možná šel na sluníčku vykoupat. Ale sotva jsem ho spatřil, bylo mi jasné, že tam neplave pro potěšení ani kvůli pohybu.

VII

Kdybych měl rozum, mohl jsem si dál namlouvat, že se tam jenom pokojně cachtá. Mohli jsme se otočit, moc si ho neprohlížet a rychlým sestupem se vrátit zpátky do našeho pronajatého pokoje. Měli jsme to tak jako tak udělat. Neměl jsem nás do toho zatahovat.

Byl skoro ponořený pod vodu. Hlavu měl pod hladinou. Pod oděvem se mu zachytilo něco objemného a to ho drželo, aby se nepotopil. Oba jsme se tam rozběhli. „To je k nevíře!“ podivovala se Helena trpce, když slézala dolů z obětní terasy. „Jsme tu teprve dva dni a podívej, co jsi našel!“

Doběhl jsem ke skalní nádrži před ní. Spustil jsem se přes okraj do vody a snažil se nemyslet na to, že neumím plavat. Voda mi sahala nad pás. Chlad mi zprvu vyrazil dech. Byla to velká jímka, přes metr hluboká. Na utopení stačila.

Voda zavířila, když jsem do ní vlezl, takže se tělo zhouplo a začalo se potápět. Popadl jsem ho za oděv, který ho pomohl držet nad hladinou. Přijít o chvíli později, mohli jsme si tyhle nepříjemnosti ušetřit. Byl by ležel ukrytý na dně, jak to utopenci dělávají – ovšem za předpokladu, že skutečnou příčinou jeho smrti bylo opravdu utonutí.

Své břemeno jsem pomalu přitáhl na kraj. Jak jsem s ním pohyboval, vyhoupl se zpod jeho zdrchaného pláště nafouknutý měch z kozí kůže. Helena se naklonila nad hladinu, chytila muže za nohy a pomohla mi ho přidržovat do půl těla nad vodou. Normálně se chovala uhlazeně jako pravá senátorská dcera, ale když jsem to nutně potřeboval, neváhala přiložit ruku k dílu.

Vylezl jsem ven. Dokončili jsme celou akci. Byl sice těžký, ale společnými silami jsme ho z nádrže vytáhli a překulili na obličej. Ničím jsem se nezdržoval a natočil jsem mu hlavu na stranu. Úctyhodně dlouho jsem se mu opíral o žebra ve snaze přivést ho k životu. Všiml jsem si, že při prvním stisku jsem z něho vymáčkl spíš vzduch než vodu. A u úst neměl žádnou

pěnu, jakou jsem pozoroval u jiných utonulých. Těch máme v Tiberu dost.

Helena čekala. Zpočátku stála nade mnou, zamyšleně se rozhlížela po vysoké plošině, vítr jí přitom lepil šaty na tělo. Pak nádrž obešla na druhou stranu a tam zkoumala půdu.

Jak jsem neznámého zpracovával, celý případ jsem si promýšlel. S Helenou jsme stoupali nahoru poměrně pomalu a naše zastávka na oddech trvala dost dlouho. Nebýt toho, mohli jsme se tam objevit právě v kritické chvíli. Nebýt toho, kochali bychom se úžasnou, větrnou vyhlídkou s dvěma dalšími muži a oba by byli živí.

Přišli jsme pozdě, tomuhle už nepomůžeme. Věděl jsem, ještě než jsem začal, že má snaha bude marná. Chtěl jsem mu prostě prokázat laskavost. Jednoho dne můžu sám potřebovat, aby se mě někdo neznámý pokusil vzkřísit.

Nakonec jsem ho převrátil na záda a vstal jsem.

Mohlo mu být kolem čtyřiceti. Příliš tlustý a ochablý. Široký, temně snědý obličej s těžkou bradou a krkem surovce. Obličej pod opálením flekatý. Krátké paže. Široké dlaně. Dnes se neobtěžoval s holením. Zplihlé, dost dlouhé vlasy se spojovaly s ježatým černým obočím a teď z nich odkapávala voda a na skále pod ním tvořila loužičku. Na sobě měl dlouhou, řídkou tkanou hnědou tuniku a sluncem vyšisovaný plášť, mokře vykasaný kolem těla. Boty zavázané na nártu, s poutky na palec. Žádná zbraň. Avšak pod oděvem v pase nějaká vypouklina – psací tabulka, nepoužitá.

Helena zvedla něco jiného, co našla u nádrže – láhev s kulatým dnem na řemínku. Pletený proutěný obal s hnědými skvrnami od vína mě ponoukl, abych vytáhl zátku. Nedávno bylo v lahvi víno, ale teď jsem z ní vytřepal na dlaň jenom pár kapiček. Třeba ten kožený vak taky obsahoval víno. Opilostí by se dalo vysvětlit, proč ho někdo přemohl.

Oblečený byl ve východním stylu, aby se chránil před sálajícím vedrem. Ty bohaté záhyby šatstva by mu ztěžovaly pohyb, kdyby se měl bránit proti útočníkovi. Nepochyboval jsem o tom, že byl napadený. Obličej měl podrápaný a pořezaný. Ty rány možná utržil, když se ho někdo snažil strčit přes okraj nádrže. Pak tam kdosi musel skočit k němu, patrně ne proto, aby mu podržel hlavu pod vodou. Stopy na jeho hrdle mi připadaly spíš jako po skrčení. Helena mi ukázala, že není zmáčený jen ten kousek pudy,

kde jsem vylezl z vody, ale že na druhé straně nádrže je také velká mokrá skvrna v místě, kde se musel vydrápat ven vrah, z něhož teklo. Na slunci jeho stopy rychle usychaly, takže byly sotva patrné, ale Helena je přece jenom našla. Vedly zpátky na obřadní plošinu.

Nechali jsme tělo na místě a znovu jsme přešli přes vrchol před oltářem. Stopa mizela, už vysušená sluncem a větrem. Na severní straně jsme našli svatyni boha měsíce s dvěma pilíři po obou stranách výklenku, korunovanými měsíčními srpkami. Za ní vedlo široké schodiště dolů. Uslyšeli jsme však blížící se zvuky – velké množství lidí, notujících hlubokými hlasy nějaký obřadní popěvek. Byla to zřejmě hlavní oficiální cesta na Výšinu. Pochyboval jsem, že by zabiják chvátal dolů tudy, to by narušil procesí, vinoucí se teď nahoru po schodech.

S Helenou jsme se odvrátili a pustili zpátky po stejných schodech, kudy jsme původně vylezli nahoru. Sešli jsme až k domku kněží či ke strážnici. Mohli jsme zabušit na dveře a požádat o pomoc. Ale proč si to tak usnadňovat? Ještě stále jsem neměl chuť setkat se s někým, kdo by měl v ruce ostrý nástroj a ve mně mohl vidět snadný úlovek pro oltář, a došel jsem k názoru, že vrah se asi také propízlil kolem nepozorovaně.

Všiml jsem si druhé pěšiny. Po té se musel nejspíš pustit. Určitě neprošel kolem nás, když jsme se muchlovali. Helena jako senátorská dcera nesporně znala důležitost cudnosti. Dávali jsme si dobrý pozor na šmíráky. To jenom já nikdy nevím, kdy přestat.

„Sejdi teď dolů,“ nařídil jsem Heleně. „Počkej na mě buď u divadla, anebo tě najdu v našem pokoji. Drž se stejné cesty, kudy jsme šli nahoru.“

Neprotestovala. Nejspíš jí utkvěl v paměti pohled na tvář toho mrtvého. Její pocity beztak zrcadlily mé vlastní. Stejně kroky bych podnikl v Římě. To, že jsem se ocítl jako nicotný turista na chvostu civilizace, na tom nic nezměnilo. Toho člověka někdo zabil a já jdu po něm, ať je to kdo chce. Helena věděla, že si nemohu pomoci. Jistě by šla se mnou, jenomže by mi nestačila.

Sáhl jsem jí jemně na tvář a ucítil, jak mi její prsty hladí zápěstí. Pak už jsem se nerozmýšlel a vyrazil dolů po pěšině.

VIII

Tato pěšina byla mnohem povlovnější než ta, po které jsme přišli. Zdálo se, že vede do města, takže je podstatně delší. Nečekané záludné zátáčky mě přinutily, abych si dal pozor, kam šlapu, a nezdržoval se úžasnými výhledy, nad nimiž bych se roztrásl nadšením, mít víc času se na ně pořádně podívat.

Snážil jsem se nedělat ve spěchu hluk. Neměl jsem důvod si myslet, že prchající muž ví, že je mu někdo v patách, ale vrazi se asi málokdy zdržují zkoumáním krásné vyhlídky.

Procházel jsem další roklí, vyhloubenou vodou, jako byla ta, která nás s Helenou přivedla na vrchol. Tu a tam schodiště, nápisy vyryté do skal, ostré zátáčky a krátké úseky úzkých chodeb mě přivedly z kopce až k vytesanému lvu. Dlouhý pět kroků a příjemně ošlehaný počasím, sloužil jako studna. Přímým kanálkem proudila čerstvá voda z kopce do roury a vytékala lvu z tlamy. Teď jsem měl jistotu, že vrah šel tudy, protože pís-kovcová římsa pod lví hlavou byla vlhká, jako by se tu posadil muž v mokrých šatech, aby se spěšně napil. Rychle jsem si nastříkal vodu na čelo, poděkoval králi zvířat za informace a honem spěchal dál.

Voda protékající lvem teď zurčela z kopce dolů po pás vysokým korytem, vysekaným do skalní stěny, a dělala mi společnost. Klopýtal jsem dolů po příkrém klikatém schodišti a pak jsem se ocitl v uzavřeném úseku vádí. Nade mnou se skláněly oleandry a visely tulipány a v té pokojné tišíně jsem měl málem chuť zanechat pátrání. Jenže vraždy nenávidím. Kráčel jsem dál. Cesta mě dovedla k příjemnému chrámu. Volně se tam tyčily dva sloupy v jakémsi rámu z pilířů a za nimi stála temná svatyně, vykopaná v hoře jako jeskyně. K portiku vedlo široké schodiště a pod ním se prostírala vyprahlá zahrada. Uviděl jsem tam postaršího nabatejského kněze a mladšího muže, rovněž kněze. Měl jsem dojem, že právě vyšli ze svatyně. Oba hleděli někam dolů.

Když jsem tam dorazil, zadívali se místo toho na mě. Nejdřív automaticky latinsky, potom pečlivou řečtinou jsem se toho staršího zeptal, jestli tudy před chvílí někdo spěšně neprošel. Dál na mě beze slova zíral. Místní arabštinu jsem vůbec neovládal. Potom mu řekl něco ten mladší, jako by překládal. Rychle jsem vyložil, že na Výšině někdo umřel, zřejmě nikoli náhodou. To mladík také přeložil, ale k ničemu to nevedlo. Netrpělivě jsem opět vykročil. Pak promluvil starší kněz. Mladší vyšel okamžitě ze zahrady a rázoval z kopce se mnou. Nic neříkal, ale jeho společnost mi nevadila. Když jsem se ohlédl, uviděl jsem toho druhého. Otočil se, aby zašel něco prozkoumat k obětnímu oltáři.

Můj nový spojenec měl tmavou pleť obyvatel pouště a pronikavé oči. Oblečen byl do dlouhé bílé tuniky, která mu pleskala kolem kotníků, ale rázoval pěkně rychle. Ačkoli nepromluvil, cítil jsem, že máme společný cíl. A tak s poněkud lepším pocitem, než jako bychom se vůbec neznali, jsme chvátali bok po boku z kopce, až jsme nakonec došli k městské hradbě, daleko v západním okrsku s hlavní obytnou částí.

Nikoho jsme neminuli. Jakmile jsme prošli městskou branou, všude se hemžili lidé, takže jsme hledaného muže nemohli poznat. Šaty už mu jistě uschly, však ty moje skoro také. Zdálo se, že se nedá nic dělat. Ale ten mladý muž, který mě doprovázel, kráčel rázně dál, a tak jsem pokračoval s ním.

Ocitli jsme se blízko veřejných reprezentačních staveb. Procházeli jsme oblastí velkolepých soukromých paláců, vybudovaných z pěkně opracovaných pískovcových bloků, a došli do čtvrti řemeslníků na hlavní ulici, štěrkem vysypaná cesta přímo volala po slušné dlažbě a kolonádách, ale celé prostředí mělo své vlastní exotické velkolepé kouzlo. Vlevo jsme viděli velkou krytou tržnici a u ní místo pro běžné stánky, mezi nimi sloupky k uvazování zvířat. Podél této ulice, asi o tři metry níž, se táhlo hlavní vodní koryto. Na tu nižší úroveň sbíhala úzká schodiště a údolí překračovaly pěkné mosty, vedoucí k významným budovám na druhém břehu – ke královskému paláci a jednomu z monumentálních chrámů, vévodícímu této části města. Stály na širokých terasách, na něž se vystupovalo po okázaných schodištích.

Prošli jsme kolem nich a cílevědomě jsme mířili k velké, poslední bráně.

Tady bylo, jak jsem věděl, vlastní centrum města. Po obou stranách široké ulice se tyčily velkolepé chrámy a největší z nich stál uvnitř posvátného okrsku přímo před námi. Dorazili jsme k malému náměstí, přešli přes ně a pak jsme pokračovali dál vysokou branou, jejíž mohutná křídla byla otevřená. Hned za ní jsem uviděl administrativní budovy. Tam se můj mladý kněz zastavil a promluvil s někým v jedněch dveřích, ale vzápětí se pustil dál a pokynul mi, abych ho doprovázel. Vstoupili jsme na dlouhé otevřené prostranství, obehnané na straně vodního koryta vysokou zdí. Byla to typická orientální chrámová svatyně. Po obvodu rozmístili kamenné lavice. Na druhém konci stál na vyvýšené plošině otevřený oltář. Tenhle, před hlavním chrámem Petry, zasvětili Dhú Šarovi, bohu hor.

Byla to monumentální budova. Vystoupili jsme na obrovskou, mramorem obloženou plošinu, kam vedlo široké mramorové schodiště. Portikus, ponořený do hlubokého, vítaného stínu, tvořily čtyři prosté, ale masivní sloupy pod poměrně statickým vlysem rozet a triglyfů. V Petře byli kdysi Řekové, přišli patrně na pozvání. Zanechali tam po sobě stopy v plastikách, ale jejich vliv byl jen přechodný, docela odlišný od toho, jak ovládli římské umění.

Uvnitř jsme vešli do rozlehlé vstupní síně, kde vysoká okna osvětlovala bohaté štuky a nástěnné malby s architektonickými náměty. Povšiml si nás nějaký člověk, zřejmě velmi starý a významný kněz. Můj přítel k němu bez rozpaků přistoupil. Měl bych asi dvě vteřiny na to, abych se otočil a vzal nohy na ramena. Neudělal jsem nic špatného, a tak jsem zůstal na místě. Po zádech mi stékaly pramínky potu. Byl jsem tak rozpálený a utahaný, že jsem se mohl jen těžko obrnit svou obvyklou sebejistotou. Najednou jsem pocítil, jak jsem daleko od domova, v zemi, kde k obraně asi nestačí, je-li člověk nevinný.

Dověděli se naši zprávu. Najednou propukla vzrušená výměna názorů, jak to bývá, když se na veřejnosti neočekávaně oznámí, že došlo k nepřirozené smrti. Svatokrádež vyvolala šok. Ten vysoký hodnostář se zhrozil, jako by to byla nejnepokojivější událost za poslední půlrok. Reptil něco v místním nářečí a pak podle všeho dospěl k rozhodnutí. Vykríkl nějaký formální výrok a doprovodil to několika naléhavými gesty.

Můj mladý společník se ke mně otočil a konečně promluvil: „Musíš to

vyprávět.“

„Samozřejmě,“ odpověděl jsem, nadále v roli poctivého turisty. „Komu to mám vyprávět?“

„On přijde.“ Citlivým uším to zaznělo zlověstně.

Pochopil jsem, že jsem v pěkné kaši. O mé vyprávění projevilo zájem nějaké velké zvíře. Marně jsem doufal, že v Petře zůstanu nenápadný. Jeli-kož jsem jako Říman nepřišel jako skutečný obchodník, těžko budu vysvětlovat, proč jsem tady. Něco mi říkalo, že upozorňovat na sebe může mít špatné následky. Ale už se s tím nedalo nic dělat.

Museli jsme čekat.

Na poušti vede příšerné podnebí a obrovské vzdálenosti ke zvyku brát všechno volným tempem. Rychlé řešení krizí by bylo neslušné. Lidé si rádi novinky vychutnají.

Vyvedli mě zase ven. Dhú Šarův chrám nebylo místo vhodné pro zvědavého cizince. Mrzelo mě to, protože bych si rád prohlédl fantastický interiér s úchvatnou výzdobou, prozkoumal šerou vnitřní svatyni za vysokým obloukem a vystoupil na záhadné balkony v patře. Ale sotva jsem letmo zahlédl vysokého temného boha se zařatými pěstmi, hledícího ke svým horám, honem mě táhli pryč.

Od počátku jsem si uvědomoval, že trčet tam a čekat na neznámé velké zvíře bude utrpení. Lámal jsem si hlavu, kde je asi Helena. Upustil jsem od nápadu poslat jí vzkaz. Těžko bych vysvětlil, kde jsme ubytováni, a neměl jsem u sebe nic na psaní. Zalitoval jsem, že jsem si nepřinesl psací tabulku toho mrtvého, on ji už nebude potřebovat.

Mladého kněze mi určili za hlídače. To ho neučinilo o nic sdílnějším. Posadili jsme se na jednu z laviček ve svatyni a tam k němu přistupovali různí známí, ale mě si záměrně nikdo nevšímal. Byl jsem stále neklidnější. Měl jsem silný pocit, že zapadám do situace, které budu těžce litovat. Už jsem se smířil s tím, že celý den je ztracený a skončí špatně. Kromě toho jsem jasně viděl, že přijdu o oběd – to mě vždycky moc mrzí.

Abych se vyhrabal z deprese, tvrdošíjně jsem se snažil zapřádat s knězem hovor. „Viděl jsi toho člověka na útěku? Jak vypadal?“ zeptal jsem se ho pevně řecky.

Těžko mi mohl odmítnout, když jsem ho oslovil tak přímo. „Muž.“

„Starý? Mladý? Mého věku?“

„To jsem nepoznal.“

„Neviděl jsi jeho obličej? Jenom záda, když mizel? Měl ještě všechny vlasy? Viděl jsi, jakou mají barvu?“

„Neviděl.“

„Ty mi moc nepomůžeš,“ vyčetl jsem mu otevřeně.

Naštvaný a zklamaný jsem zmlkl. Když už jsem s ním nepočítal, můj společník mi vysvětlil tím pomalým, těžkopádným způsobem vlastním lidem z pouště: Já jsem byl uvnitř chrámu. Uslyšel jsem kroky, jak někdo utíká. Vyšel jsem ven a v dálce jsem zahlédl muže, když mi mizel z dohledu.“

„Takže sis na něm ničeho nevšiml? Byl drobný, nebo vysoký? Hubený, nebo tlustý?“

Mladý kněz se zamyslel. „To bych nemohl říci.“

„To toho chlapa snadno najdeme.“

Za chvílku se kněz usmál, když mu nečekaně došel vtip. Ještě stále neměl chuť se bavit, ale začínal chápat pravidla hry. Už poněkud změkkl a sám od sebe vesele dodal: „Neviděl jsem mu vlasy – měl na hlavě klobouk.“

Klobouk jsem nečekal. Lidé si tu většinou halí hlavu do cípů šatstva. Jaký klobouk?“ Gestem naznačil širší okraj a tvářil se poněkud pohoršeně. Něco takového tu rozhodně nebylo běžné. Od té doby, co jsme s Helenou přistáli v Gaze, viděli jsme přehrnuté frygické čapky, těsné kulaté čepičky a okrouhlé plstěné s plochým dýnkem, ale klobouk s širokou střechem byl západní výstřelek.

Jako na potvrzení mých myšlenek dodal: „Cizinec, sám a ve velkém spěchu blízko Výšiny je neobvyklé.“

„Poznal jsi, že je to cizinec? Jak?“ Muž pokrčil rameny.

O jednom důvodu jsem věděl: klobouk. Ale lidé to i tak vždycky poznají, když se na někoho pořádně podívají. Postava, barva pleti, způsob chůze, styl vousů nebo účesu, to všechno může být vodítkem. Někdy na to stačí letmý pohled ve zlomku vteřiny. Nebo ani ne pohled, ale zvuk: „Cestou dolů si hvízdal,“ vzpomněl si kněz najednou.

„Opravdu? Poznal jsi tu písničku?“

„Ne.“

„Ještě nějaké výrazné podrobnosti?“ Zavrtěl hlavou a ztratil zájem.

To bylo asi všechno, co jsem z něho mohl vytáhnout. Získal jsem jakýsi povšechný dojem, podle něhož by nikdo nedokázal uprchlíka identifikovat.

Oddali jsme se dalšímu nudnému čekání. Opět se mě začínala zmocňovat deprese. Z palčivého zlatého světla, odrážejícího se od kamenných bloků, mě rozbolela hlava.

Lidé přicházeli a odcházeli. Někteří si sedli na lavice a něco žvýkali nebo si pobrukovali. Mnozí sedadla ignorovali a jenom si dřepi do stínu, až jsem z toho měl neodbytný pocit, jako bych byl mezi nomády, kteří pohrdají nábytkem. Napomenul jsem se, abych se tak nevyvyšoval. Tihle osmahlí chlapi v zaprášených pláštích vypadali jenom o krůček líp než žebráci a byli o krůček blíž k hrobu, a přece patřili k nejbohatšímu národu na světě. Kadidlo a myrha byly pro ně tak běžné věci jako pár ředkviček a hlávka zelí pro mé příbuzné. Každá ta vrásčitá suchá švestka měla pravděpodobně v sedlových brašnách svých velbloudů v karavaně víc zlata než Řím v celé pokladnici Saturnova chrámu.

Uvažoval jsem, co dál, a pokoušel jsem se vymyslet, jak odtud zmizet. Uvědomil jsem si, že nemám nejmenší šanci vyklouznout z nepříjemností tradiční diplomacií. Kdybych chtěl někoho podplatit z těch ubohých prostředků, jež jsem měl k dispozici, jenom bych ho urazil.

Byli jsme zřejmě pod dohledem, byť nenápadným. Kdyby člověk tak dlouho seděl na schodech u Baziliky na Foru, určitě by se stal terčem sprostých poznámek a otevřeně by ho otravovali kapsaři, básníci a prostitutky, prodavači vystydlých karbanátků a na čtyřicet dotěrů, kteří by se mu vnucovali s vyprávěním příběhu svého života. Tady jenom čekali, co udělám. Když nudu, tak žádné vzrušení.



První náznak, že se něco děje: pod obloukem ve velké bráně přivedli malého velblouda, který nesl na hřbetě toho muže, jehož jsem našel utopeného. Za nimi se táhl tichý, ale zvědavý dav.

Současně vyšel někdo z mohutného vchodu proraženého v hradbě obe-

pínající prostranství. Nepodařilo se mi zjistit, co se skrývá za ním, jestli je za velkolepým portálem ubytovna kněžského kolegia anebo vznešená rezidence tohoto vysokého hodnostáře. Nějak jsem poznal, že je to významná osoba, ještě než jsem se na něj přímo podíval. Obklopovala ho aura moci.

Zamířil rovnou k nám. Byl sám, ale každý, kdo se tam právě vyskytoval, si uvědomoval jeho přítomnost. Měl pás posázený drahokamy a vysokou, parádně naaranžovanou pokrývkou hlavy parthského stylu, ale jinak se ničím zvláštním nevyznačoval. Můj společník se skoro ani nepohnul a nemrkl, a přece jsem v něm vycítil prudce vzedmuté napětí.

„Kdo je to?“ stihl jsem zamumlat.

Z důvodů, které jsem si mohl domyslet, mladík jen stěží zachraptěl v odpověď: „Velký bratr.“ A hned mi bylo jasné, proč se zděsil.

IX

Vstal jsem.

Jako většina Nabatejců byl i tento hlavní ministr Petry menší a útlejší než já. Na sobě měl obvyklou dlouhou tuniku s dlouhými rukávy a další roucha z jemné látky si nesl přehozená přes nadloktí. Tak jsem mohl vidět ten třpytící se pás. Za něj si zastrčil dýku s rubínem na rukojeti, který na jílci neponechával skoro žádné místo pro tepaný kov. Vlasy nad vysokým čelem mu značně ustupovaly pod pokrývku hlavy a měl energické vystupování. Široká ústa naznačovala příjemný úsměv, ale já jsem se nenechal nachytat, abych mu věřil. Vypadal jako přátelský bankéř – takový, který se chystá vás ošidit na úrocích.

„Vítej v Petře!“ Měl hluboký zvučný hlas. Promluvil řecky.

„Děkuji.“ Snažil jsem se, aby má výslovnost co nejvíc odpovídala athénské – což nebylo lehké, poněvadž jsem se řečtinu učil pod potrhanou markýzou na rohu prašných ulic poblíž hnojiště.

„Předvedeš nám, co jsi pro nás našel?“ Vyznělo to jako výzva, abych otevřel koš s dárky od strýčka na venkově.

Jeho oči prozrazovaly přetvářku. Hluboko zasazená víčka byla tak vrásčitá, že se z těch temných, vzdálených záblesků nedal vyčíst žádný výraz. Nesnáším lidi, kteří skrývají, co si myslí. Tenhle se vyznačoval tak neprůhlednými způsoby, jaké si normálně spojuji se záludným, sprostým ničemou, co ukopal matku k smrti.

Kráčeli jsme k velbloudovi a ten nám vystrčil vstříc hlavu. Kdosi uchoopil uzdu a tiše ho okřikl za to, že se k mému společníkovi zachoval tak neuctivě. Dva muži sundali celkem opatrně mrtvolu. Velký bratr si tělo prohlédl stejně jako předtím já. Ta prohlídka mi připadala celkem inteligentní. Lidé ustoupili a upřeně ho pozorovali. V davu jsem zahlédl toho staršího kněze z chrámu se zahradou, třebaže mladému kolegovi, stojícímu teď za mnou, nedal žádné znamení. Mladíka se mnou poslal patrně pro

případ, že bych potřeboval podporu, ale nedělal jsem si velké naděje, že by mi byl skutečně něco platný. Musel jsem novým potížím čelit sám.

„Co o tomto muži víme?“ otázal se Velký bratr a obrátil se na mě, abych mu, pokud jde o toho cizince, podal vysvětlení.

Ukázal jsem na tabulku s pisátkem u pasu mrtvého. „Nejspíš nějaký učenec nebo písař.“ Pak jsem upozornil na odřeniny na širokém, poněkud odulém obličejí. „Někdo se na něm určitě dopustil násilí, ale příliš ho nezmlátil. Na místě jsem našel dvě prázdné nádoby od vína.“

„To se stalo na Výšině?“ Nevyznělo to příliš zlostně, ale opatrná formulace a načasování otázky mluvily samy za sebe.

„Podle všeho ano. Zdá se, že to byl nějaký opilec a nepohodl se s přítelem.“

„Ty jsi je viděl?“

„Ne. Ale slyšel jsem jejich hlasy. Připadaly mi celkem přátelské. Neměl jsem důvod za nimi spěchat a pátrat.“

„A za jakým účelem jsi navštívil obětiště ty?“

„Z uctivé zvědavosti,“ odpověděl jsem. Znělo to samozřejmě nepřesvědčivě a hrubě. „Říkali mi, že to není zakázané.“

„Není to zakázané,“ přisvědčil Velký bratr, jako by to podle jeho názoru mělo ve spravedlivém světě být. Později odpoledne vyjdou z jeho kanceláře pravděpodobně nové zákony.

Pokusil jsem se bránit. „Víc ti žel nemohu pomoci.“ Mé poznámky si nevšimal. Kdyby nějaký zahraniční návštěvník narazil v Římě v nádrži Fundanus na nějakého utopence, poděkovali by mu za smysl pro občanskou povinnost, dostal by nějakou skrovnou odměnu a tiše by ho vyvedli z města – to jsem si aspoň namlouval. Možná že jsem se mýlil. Možná že by ho uvrhli do nejhoršího žaláře, aby si vtloukl do hlavy, že Zlatou citadelu nemá hyzdit špinavými objevy.

Velký bratr se zvedl z podřepu nad mrtvolou a ustoupil. „A jak se jmenuješ ty?“ otázal se a upřel na mě ty příjemné tmavé oči. Z hlubin mezi vráscitými váčky už ty oči zaregistrovaly střih mé tuniky a styl sandálů. Jistě poznal, že jsem Říman.

„Didius Falco,“ odpověděl jsem s víceméně čistým svědomím. „Poutník z Itálie –“

„*Ach ano!*“ zvolal.

Sevřelo se mi srdce. Takže mé jméno už tu znali. Kdosi varoval králova prvního ministra, že mě má očekávat. Domyslel jsem si, kdo to byl. Doma jsem každému navykládal, že jedu do Decapole a budu tam hledat Tháliinu ztracenou varhanici. Ale kromě Heleny Justiny pouze jediný člověk věděl, že jedu i sem: Anacrites.

A jestliže Anacrites předem napsal Nabatejcům, tak můžete vzít jed na to, že Velkého bratra nežádal, aby mě zahrnul nějakými diplomatickými zdvořilostmi.

X

Měl jsem tisíc chutí nabrat Velkého bratra do soláru a vzít nohy na ramena. Jestliže ho obyvatelé Petry, jak jsem si domyslel, nenáviděli a zároveň se ho báli, snad by mě ten dav nechal projít. Jestliže ho však nenáviděli a báli se ho ještě víc, než jsem odhadoval, mohli by se mu snažit zalíbit a odvrátit jeho hněv tím, že by mě zastavili.

My, Římané, jsme civilizovaný národ. Zařáté pěsti jsem spustil k bokům a postavil se čelem k němu. „Pane, jsem člověk prostého původu. Překvapuje mě, že o mně víš.“ Neměl se k tomu, aby mi to vysvětlil. Považoval jsem za velmi důležité zjistit pramen jeho informací, a to rychle. Nemělo smysl pokoušet se blufovat. „Mohu hádat, že ses o mně dověděl od jistého úředníka jménem Anacrites? A nepožádal tě, abys mě zařadil na první místo v seznamu obětí určených pro Dhú Šarův oltář na Výšině?“

„Dhú Šara žádá obětování pouze čistých!“ poznamenal Bratr. Z jeho slov zaznívala jemná ironie – ta nejnebezpečnější. Ocítl jsem se v ošemetné situaci a jeho bavilo, že si to uvědomuji.

Všiml jsem si, že nenápadným gestem pokynul okolnímu davu, aby někud poodstoupil. Okamžitě se kolem nás uvolnil prostor. Čekal mě výslech v jakéms takéms soukromí.

Nevěnoval jsem tomu vyrušení pozornost a lehce mu odpověděl: „Petra má nepochybně i jiné a rychlé metody, jak se nežádoucích osob zbavit, že?“

„No jistě. Můžeme tě položit na obětní oltář a nechat napospas ptákům a slunci.“ Z jeho řeči vyplývalo, že by s chutí takový rozkaz vydal. Přesně to, co jsem vždycky chtěl: zemřít usmažený jako kupa vnitřností a potom být čistě obrán supy.

„Už se na tu čest těším. A co ses o mně dověděl?“

„Pochopitelně že jsi špeh.“ Pronesl to jako zdvořilý vtip. Nepocítil jsem jaksi ani nejmenší nutkání se nad takovým žertíkem usmát. Zřejmě se podle takové informace zařídí.

„Aha, obvyklá diplomatická špička. Ale věříš tomu?“

„Měl bych?“ otázal se a nadále zdvořile předváděl, jak je otevřený a upřímný. Mazaný chlap. Ani marnivý, ani podlý. Nic, proti čemu by se mohl člověk bránit.

„Asi ano,“ odpověděl jsem a přistoupil na podobnou taktiku. „Řím teď má nového císaře, tentokrát skutečně důsledného. Vespasián si dělá o všem přehled, to znamená, že dává prozkoumat i veškerá území sousedící s jeho říší. Museli jste tu očekávat návštěvníky.“

Oba jsme pohlédli na mrtvolu. Zasloužil si větší osobní ohledy. A zatím nějaká malicherná domácí hádka vedla k tomu, že se stal záminkou k této neočekávané zasvěcené debatě o světových záležitostech. Ať to byl kdokoli, připletl se do mé mise. Jeho osud se propojil s mým.

„Jaký může mít Vespasián zájem o Petru?“ zeptal se Velký bratr. Z jeho očí se v tom studeném obličejí staly lstivé, falešné štěrbiniky. Takový prohnatý člověk určitě ví přesně, jaký zájem asi má Řím o bohatou zemi, která ovládá důležité obchodní cesty těsně za našimi hranicemi.

O politice umím debatovat stejně ohnivě jako každý, kdo postává na Foru, když potřebuje nějak zabít dvě hodiny před večeří, ale přičilo se mi vykládat nějakému cizinci o stanovisku Říma. Už proto, že nikdo v Paláci se neobtěžoval dát mi nějaké instrukce k otázce naší budoucí zahraniční politiky. (A také proto, že císař, takový puntičkář v podobných záležitostech, se o mé odpovědi dřív nebo později doví.) Snažil jsem se z toho nějak vykroutit. „Na to ti neodpovím, pane. Jsem jenom prostý pěšák sbírající informace.“

„Ne tak moc prostý, podle mě.“ V řečtině to vyznělo elegantně, ale rozhodně to nemínil jako poklonu. Dovedl se pošklebovat bez nejmenší změny ve tváři.

Založil paže a ještě stále pohlížel na toho mrtvého u našich nohou. Voda ze zmáčeného těla a jeho šatů se vsákla do dlažby. Každé vlákno v něm už musí chladnout. Brzy se na něho začnou sletávat mouchy a pátrat po vhodném místě, kam by mohly naklást vajíčka. Jaké je tvoje postavení? Máš velký majetek?“

„Můj dům je chudý,“ odpověděl jsem. Pak jsem si vzpomněl, jak mi Helena četla určitou pasáž z jednoho historika, který tvrdil, že Nabatejci si

vysoce cení hromadění majetku. Dodal jsem tedy, a to tak, aby to vyznělo jako zdvořilá skromnost. „Ovšem už jsem tam hostil císařova syna.“ Nabatejci si prý také potrpí na dobré jídlo, a na lidi z různých kultur dělají dojem lidé, kteří hodují se svými panovníky.

Velký bratr se nad tím zamyslel. Nebylo divu. Mé styky s Titem Caesarem měly zvláštní rysy, z nichž jeden byl naprosto jasný: oba jsme se ucházeli o stejnou dívku. Netušil jsem, jaký je postoj Nabatejců k ženám, a tak jsem o tom raději ani necekl.

Ale přemýšlel jsem o tom často. Pokaždé, když jsem odjížděl s určitým posláním do nějakých nebezpečných končin, napadalo mě, jestli si snad Titus nedělá naděje, že se už nevrátím. Možná že Anacrites nekuje pikle, aby se mě zbavil, jenom ze svých vlastních důvodů; třeba mě sem poslal z Titova podnětu. Vůbec bych se nedivil, kdyby v Anacritově dopise Velkému bratrovi stálo, že Titus Caesar, dědic trůnu, by považoval za osobní laskavost, kdybych zůstal v Petře hodně dlouho, třeba i navždy.

„Má návštěva zde nemá žádné postranní cíle,“ ujistil jsem prvního ministra a snažil se nedat najevo skleslost. „To, co v Římě víme o vašem slavném městě, je poněkud kusé a hodně zastaralé. Čerpáme z několika velmi starých spisů, které prý jsou založeny na zprávách očitých svědků, mezi jinými i na Strabonově popisu. Strabo zase čerpal z Athenodora, učitele císaře Augusta. Hodnotu jeho očitého svědectví zpochybňuje fakt, že byl slepý. Takovým povídkám náš bystrý nový císař nedůvěřuje.“

„Vespasiánova zvědavost je tedy vědeckého rázu?“ podivil se Velký bratr.

„Je to vzdělaný muž.“ Tradovalo se totiž, že jednou citoval určitý sprostý verš z Menandrovy komedie týkající se chlapa s obrovským penisem, což v porovnání s dřívějšími císaři puncovalo Vespasiána na mimořádného vzdělance.

Jenže zahraničním politikům dělá hlavu spíš Vespasián jako drsný starý vojevůdce. „Pravda,“ přitakal Velký bratr, „ale je to také stratég.“

Přestal jsem manévrovat. „A to rozumný. Spoustu energie mu zabírají problémy uvnitř jeho vlastních hranic. Pokud uvěří, že Nabatejci se zajímají jenom o možnost v klidu a pokoji se věnovat svým záležitostem, můžeš počítat s tím, že se rozhodne, stejně jako jeho předchůdci, učinit vůči Petře

gesta přátelství.“

„A tebe vyslali, abys mi to sdělil?“ zeptal se Velký bratr poněkud povýšeným tónem. Tentokrát sevřel rty. Zdejší občané se tedy opravdu Říma bojí – to znamenalo, že se můžeme o určitých podmínkách dohodnout.

Ztišil jsem hlas. „Jestliže a až se Řím rozhodne přibrat Nabataeu do své říše, pak nám Nabataea připadne. Na tom se nedá nic změnit. Když to konstatuji, nijak tě tím nezrazuji ani ti nechci škodit.“ Ukousl jsem si trochu velké sousto, i když jsem byl na nebezpečí zvyklý. Jsem prostý člověk, ale řekl bych, že ta doba ještě nenastala. I tak by ovšem Nabataei jen prospělo, kdyby myslela dopředu. Tvoříte enklávu mezi Judejí a Egyptem, takže otázka nestojí, jestli se chcete připojit k Římské říši, ale kdy a za jakých podmínek. Ty máte v současné době ve vlastních rukou. K přidružení by mohlo dojít jak mírovou cestou, tak v době, která vám bude vyhovovat.“

„To mi vzkazuje váš císař?“ vyzvídal Velký bratr. Poněvadž Anacrites mě upozornil, že se mám vyhýbat oficiálním kontaktům, nedostal jsem samozřejmě žádné instrukce, zda mohu mluvit za Vespasiána.

„Jistě si uvědomuješ,“ přiznal jsem otevřeně, „že jsem posel poněkud nízkého postavení.“ Zastřené oči zlostně ztemněly. Hubená ruka si pohrávala s dýkou za pasem, posázenou drahokamy. „Nechci tě urazit,“ naléhal jsem tiše. „Pro tebe z toho plyne výhoda, že poselstvo většího kalibru by vyžadovalo činy. Jsou-li na delikátní mise vysláni významní lidé, očekávají výsledky, jde jim o kariéru. Toho dne, až přistihneš římského senátora, jak si přeměřuje vaše občanské pomníky, bude jasné, že se snaží najít si vhodné místo pro svou vlastní sochu s vavřínovým věncem na hlavě a s dobovatelským výrazem. Ale jakákoli zpráva ode mě se může klidně odložit stranou, jestliže si Vespasián přeje zachovat status quo.“

„Za předpokladu, že budeš mít možnost nějakou zprávu podat,“ připojil Bratr a znovu se bavil dalším vyhrožováním.

„Hleď, abych ji měl,“ odsekl jsem zpříma. „Dát mě připoutat na některý z těch vašich oltářů u nebe by se ti mohlo škaredě nevyplatit. Prokazatelná smrt římského občana – a to já jsem, byť vypadám ošuměle – by se mohla stát vítanou záminkou pro vyslání římského vojska a pro okamžitou anexi Nabataeje.“

Velký bratr se nad tou představou mírně usmál. Smrt nějakého infor-

mátora, cestujícího bez řádných dokladů, by asi sotva vedla k politickým krokům celosvětového významu. Ostatně Anacrites mu dal zprávu o mém příjezdu. Kromě jeho osobní nenávisti ke mně to v diplomatickém jazyce znamenalo patrně tolik jako vyložené varování Nabatejcům: *Tady máte jednoho pozorovatele, o němž víte; mohou přijít další, které neodhalíte. Řím je tak sebejistý, že vás špehuje dokonce otevřeně.*

Můj vlastní osud nepatřil mezi diplomatické záležitosti. Každý, komu by se můj obličej znelíbil, by klidně mohl pohodit mou mrtvolu na místní smetiště. Smířen s takovou vyhlídkou jsem se na něho pokojně usmál.

Muž u našich nohou, doopravdy mrtvý, ještě stále čekal, až se mu bude věnovat pozornost.

„Falcone, co máš společného s tímhle neznámým?“

„Nic. Jenom jsem ho našel. Čistě náhodou.“

„Přivedl tě ke mně.“

Náhoda mě běžně dostává do svízelných situací. „Ani ta oběť, ani její vrah mě neznali. Přišel jsem jenom oznámit, co se stalo.“

„Ale proč?“ vyzvídal Velký bratr vážně.

„Mám za to, že by se měl najít jeho vrah a povolát k odpovědnosti.“

„My na poušti máme také své zákony,“ vytkl mi hlubokým tichým hlasem.

„Já netvrdím, že ne. Z toho důvodu jsem tě o všem vyrozuměl.“

„Může ti přijít draho, že jsi o tom nepomlčel.“ Ještě stále nepřímou vyzvídal, co vlastně v Petře pohledávám.

Váhavě jsem připustil: „Mohlo to být výhodnější. Mrzí mě, že mě máš podle mylných informací za špeha. Aby sis mohl udělat přesnější obrázek, jak to doopravdy je, dovol, abych ti řekl, že ten tvůj ochotný informátor mi tuto cestu platí.“

Velký bratr se usmál. Vypadal teď ještě víc jako člověk, kterému byste nesvěřili měšec, aby vám ho podržel, když se v lázních svlékáte. „Didie Falcone, máš nebezpečné přátele.“

„My dva jsme nikdy nebyli přáteli.“



Stáli jsme zabráni do rozhovoru na otevřeném prostranství mnohem déle,

než bylo asi obvyklé. Přihlížejícím se nejspíš zpočátku zdálo, že se dohadujeme o tom mrtvém. Pak si asi domysleli, že jde o něco víc, a začínali jevit neklid.

Ta mrtvola se Velkému bratrovi hodila jako užitečná zástěrka. Mohlo se docela dobře stát, že někdy v budoucnu se rozumní Nabatejci sami poddají Římu za dohodnutých podmínek – ale na přípravu bude ještě dost času. Žádná zneklidňující zpráva nesmí předčasně narušit obchod. Prozatím potřebuje první ministr zatajit před svým lidem skutečnost, že hovořil s oficiálním zástupcem z Říma.

Můj pohovor rázem skončil. Velký bratr mi oznámil, že mě přijme opět zítra. Na chvíli se zahleděl na mladého kněze, řekl něco arabsky a potom mu dal řecky pokyn, aby mě doprovodil do mého bydliště. Rozuměl jsem až moc dobře: byl jsem podmíněčně propuštěn. Zůstanu pod dozorem. Nebudu si smět prohlédnout místa, která chtěli uchovat v tajnosti. Nebudu smět volně hovořit s lidmi. Mezitím se bez mého vědomí a bez možnosti se odvolat rozhodne, jestli smím opustit Petru.

Od nynějška bude první ministr vždycky vědět, kde jsem. Veškeré mé pohyby, a dokonce mou vlastní existenci, bude mít plně v rukou. Ve skutečnosti mi připadal jako takový nespolehlivý potentát, který mě teď klidně může poslat pryč s úsměvem a se slibem, že zítra si spolu dáme mátový čaj a sezamové koláčky – a do půl hodiny za mnou pošle svého popravčího.

Vyvedli mě ze svatyně. Neměl jsem tušení, jaké záměry mají s mrtvolou. A nikdy jsem se nedozvěděl, co se s ní stalo.

To však nebude mé poslední spojení s mužem, kterého jsem našel na obětním místě na Výšině.

XI

Helena čekala v našem pokoji. Na pravděpodobné potíže se přichystala tak, že si pěkně upravila vlasy do ozdobné sítky, ale když jsme vstoupili, stejně si je cudně zakryla bílou štolou. Na pěkné hrudi měla pravidelně rozvěšené nenápadné šňůry korálů. V lalůčcích uší se jí leskly drobné zlaté náušnice. Seděla strnule vzpřímeně, se složenýma rukama a překříženýma kotníky. Vypadala přísně a vyčkávavě. Kolem ní se rozhostilo ticho, jako by upozorňovalo na mimořádnou bytost.

„To je Helena Justina,“ představil jsem ji mladému knězi, snad aby věděl, že se k ní má chovat uctivě. „Já jsem Didius Falco, jak už víš. A ty?“

Tentokrát mi musel odpovédět. Já se jmenuju Musa.“

„Velký bratr nás přijal jako osobní hosty,“ vysvětloval jsem Heleně. Snad i tomu knězi dojde, že je nám povinován pohostinností. (Možná taky že ne.) „Musa se má na žádost Velkého bratra o nás starat po dobu našeho pobytu v Petře.“

Poznal jsem, že Helena pochopila.

Teď jsme se tedy seznámili. Zbývalo ještě vyřešit otázku dorozumívání.

„Jak jsme na tom s jazyky?“ zeptal jsem se jakoby ze zdvořilosti. Přemítal jsem, jak se zbavit Musy a Helenu odtud bezpečně vytáhnout. „Helena mluví plynně řecky. S oblibou unášela učitele svých bratrů. Musa mluví řecky, arabsky a předpokládám i aramejsky. Moje latina je lidová, ale klidně dovedu urazit Athénana, přečíst si ceník v galské hospodě nebo se Kelta zeptat, co je k snídani... Nejlepší asi bude zůstat u řečtiny,“ navrhl jsem zdvořile a hned nato přešel do latiny, do nesrozumitelného pouličního žargonu. „Copa je novýho, krasotinko?“ zeptal jsem se Heleny, jako bych ji oslovoval na aventinském rybím trhu. I kdyby Musa rozuměl latinsky víc, než dával najevo, tohle by ho mělo převézt. Jediný problém spočíval v tom, že mi možná nebude rozumět ani úctyhodná mladá dáma, narozená

v přepychovém sídle v okrese Capenské brány.

Pomohl jsem Heleně vybalit nějaké olivy, které jsme si koupili hned po ránu. Připadalo mi to jako před řadou týdnů.

Helena se zabývala rozdělováním salátu do misek. Odpovídala mi na půl pusy, jako by se bavila o nakládaných fazolích a cizrně: „Když jsem sešla z Výšiny, ohlásila jsem, co se stalo, jednomu člověku, který stál před divadlem a vypadal na úřední osobu –“ Bedlivě si prohlížela nějaké podivně bílé síry.

„Ovčí mlíko,“ řekl jsem vesele řecky. „Nebo velbloudí.“ Nevěděl jsem jistě, jestli je to možné.

„Lidi kolem to museli zaslechnout,“ pokračovala Helena. „Nějaká herecká společnost se dohadovala, jestli ten utopený není od nich, ale byla jsem tak vyčerpaná, že jsem je jenom odkázala na tebe, jestli se chtějí dovědět nějaké další podrobnosti. Byla to divná cháska. Pochybuju, že se nám ještě přihlásí. Ten pohlavár sebral pár svých nohsledů a společně se vypravili nahoru zjistit, jak je to s tím utopencem.“

„Já jsem ho později viděl,“ potvrdil jsem.

„Zkrátka jsem to nechala na nich a vytratila se.“

Seděli jsme na koberečcích a polštářích. Náš nabatejský hlídač jako by se ostýchal tlachat jen tak společensky. My s Helenou jsme měli o čem přemýšlet. Ta očividná vražda na Výšině nás oba rozrušila a věděli jsme, že jsme se kvůli ní dostali to nepříjemné šlamastyky. Hleděl jsem strnule do své misky s večeří.

„Didie Falcone, máš tři ředkvičky, sedm oliv, dva lupeny salátu a kousek sýra,“ vypočítávala Helena, jako bych kontroloval, jestli nás s přidělem nešidí. „Rozdělila jsem to spravedlivě, abychom se nehádali...“

Tentokrát promluvila řecky jakoby z ohledu na našeho mlčenlivého hosta. Já jsem se vrátil k latině jako paličatý pán domu. „No, o tom utopenci už asi neuslyšíme, ale jistě jsi pochopila, že jsme teď oba zapleteni do napjatého politického incidentu.“

„Nemůžeme se toho hlídače zbavit?“ otázala se naší mateřštinou. Přitom se na Musu laskavě usmála a podala mu připálený kousek zdejší chlebové placky.

„Asi nám zůstane na krku.“ Dal jsem mu do misky několik lžic cizrnové

kaše.

Musa zdvořile přijal, co jsme mu nabídli, ale tvářil se ustaraně. Vzal si, co dostal – a pak nejedl. Patrně věděl, že hovoříme o něm, a poněvadž mu Velký bratr neposkytl žádné podrobnější pokyny, měl možná strach, že zůstal sám s dvěma nebezpečnými zločinci.

My jsme se pustili do jídla. Nebudu ho přece krmit. Jestli mu naše jídlo nevoní, ať si klidně hladoví. Já si ale musím zachovat sílu.

Ozvalo se klepání na dveře. Venku jsme uviděli skupinu Nabatejců, kteří nevypadali na podomní prodavače oleje do lamp. Byli ozbrojeni a tvářili se zarputile. Začali brebentit jeden přes druhého. Musa přišel za námi na práh. Poznal jsem, že to, co slyší, se mu nijak nelíbí.

„Musíte odejít,“ řekl mi. Na hlase mu bylo znát, že se opravdu polekal.

„Odejít z Petry?“ Nemohl jsem pochopit, jak mohou být tihle lidé tak zdatnými obchodníky, jestli každého, kdo přijde do jejich města, pošlou zase supem pryč. Ovšem mohlo to být horší. Původně jsem očekával, že nám Velký bratr přikáže tam zůstat – patrně pod dohledem. Vlastně jsem už tajně uvažoval, jak nás nepozorovaně propašovat soutěskou as-Sík, abychom si vyzvedli z karavanseráje náš volský potah a uháněli za svobodu. „Jen co si sbalíme,“ podvolil jsem se horlivě. Helena vyskočila a už se do toho pustila. „Takže se rozloučíme, Muso.“

„Ale kdepak,“ protestoval kněz důrazně. Já mám s vámi zůstat. Jestli odejdete z Petry, budu muset jít s vámi.“

Poklepal jsem ho po rameni. Neměli jsme čas se přít. „Jestli nás posílají pryč, tak určitě někdo zapomněl odvolat předchozí rozkaz.“ Takovými argumenty jsem ho nepřesvědčil. Sám jsem jim také nevěřil. Být na místě Velkého bratra, také bych s námi určitě poslal nějakého poskoka, aby nás doprovodil až na nabatejskou hranici a spolehlivě nás naložil na loď. „No, jak myslíš.“

Helena už si zvykla, že si na cestách pořizují výstřední společníky, ale bylo vidět, že tenhle už přespříliš napíná její snášenlivost. Nepřesvědčivě jsem se na ni zubil a pokoušel jsem se ji uklidnit: „Nepůjde s námi daleko. Po těch horách by se mu stýskalo.“

Helena se unaveně usmála. „Jen se neboj. Já si už umím poradit

s mužskými, o které nestojím.“

S maximální důstojností, na jakou jsme se zmohli, jsme se nechali odvést z Petry. Ze stínů mezi skálami sledovaly náš odchod temné postavy. Tu a tam nás poctil nějaký velbloud pohrdavým plivnutím.

Jednou jsme se zastavili. Musa se o něčem rozčileně dohadoval s ozbrojeným doprovodem. Nechtělo se jim čekat, ale on zaběhl do nějakého domu a vrátil se s malým srolovaným zavazadlem. Pravděpodobně se vybavil nabatejským spodním prádlem a zubními párátky a hned nás hnali zase dál.

Ale pak nastala noc. Takže dál jsme putovali ve světle pochodní. Bledé plamínky přejížděly tajuplně po spodních částech zdobně vytesaných hrobek a vysílaly vzhůru po pískovci dlouhé stíny. Chvillemi jsme letmo zahlédli sloupy a frontony, štíty s římsami, a vzápětí nám mizely. Hranaté vchody nabývaly výhružný ráz, otvory v nich vyhlížely jako tajemné černé jeskyně. Šli jsme pěšky. Nabatejci nám nesli zavazadla přes město, ale jakmile jsme dorazili k úzké průrvě v horách, bylo jasné, že dál musíme jít sami – téměř. Musa se nás hodlal rozhodně držet celou cestu. Abychom se dostali k vnějšímu světu, musel jsem se sám držet s veškerou bagáží a Helena nám svítila na cestu plápolající pochodní. Jak tak rázně kráčela vepředu, navýsost rozhněvaná, připomínala nějakou zlomocnou sibylu vedoucí nás tou rozsedinou do Hádu.

„Ještě že jsem neutratila celé dědictví za doživotní zásobu hedvábí a kadidla,“ bručela natolik nahlas, aby to slyšel i Musa. Věděl jsem, že se těšila na jedinečnou příležitost k nákupu luxusního zboží. Jestli byla její matka stejně praktická jako ta moje, jistě ji vybavila aspoň třemi svitky nákupního seznamu.

„Já ti koupím indické perlové náušnice,“ domlouval jsem jejím upjatým žádům.

„Ach díky! To by mělo vyvážit mé zklamání!“ Helena věděla, že se těch perel patrně nikdy nedočká.

Klopýtali jsme po kamenité stezce mezi útesy, které se nám nad hlavami nakláněly k sobě tak těsně, že nastala černočerná tma. Jakmile jsme se zastavili, narušovaly občas ticho soutěsky as-Sík padající kameny. Raději jsme

pokračovali dál.

Začínalo se mě zmocňovat mírné zoufalství. Vždycky rád pohotově plním povinnosti, které mi uložil císař, avšak strávit v Petře necelý den nebyl ani podle mých skromných měřítek dobrý základ pro solidní zprávu Jeho Veličenstvu na obvyklá základní témata (jako jsou například topografie, opevnění, hospodářství, společenské zvyklosti, politická stabilita a názory obyvatelstva). Mohl bych ho nanejvýš informovat o ceně ředkviček – ale tu už asi Vespasián znal z jiných zdrojů a asi by to příliš nepomohlo válečné radě při rozhodování, jestli tu zemi napadnout.

A nemůžu-li nabídnout žádné kloudné informace, mé vyhlídky na to, že z Paláce vyždímám nějaký honorář, jsou asi víc než ubohé. Mimoto jestliže mě sem Anacrites poslal v naději, že to bude má poslední cesta, předpokládal jsem, že asi nepožádal o větší částku. Nejspíš nikdo neočekával, že ještě někdy uvidí můj šťastný úsměv u pokladny. To znamenalo, že jsem se opět ocitl, jako už nejednou, na pokraji úplného krachu.

Helena zápolila s divoce plápolající pochodní a se svou obvyklou taktostí naši situaci blíž nerozebírala. Měla peníze. Jistě by uhradila naši cestu domů, kdybych jí to dovolil. Nakonec na to asi přistoupím, jestliže ji jedine tak ušetřím dalšího nepohodlí. Až budu muset překousnout svou hrdost, budu strašně protivný, takže v zájmu nás obou se raději neptala, jaké mám teď plány. Třeba nás z toho nějak dostanu. Spíš asi ne.

Vlastně, jak Helena věděla ze zkušenosti, neměl jsem vůbec žádné.

Nebyla to nejhorší pohroma našeho života ani můj největší neúspěch. Ale strašně mě to naštvalo. Takže když se za námi přiharcovala roklinou skupinka velbloudů a povozů s volským potahem, měl jsem nejdřív chuť postavit se doprostřed kamenité cesty a donutit je, aby zpomalili a drželi se za námi. Když pak na mě zavolal nějaký hlas a nabídl nám svezení na voze, zmocnila se mě nepochopitelná lehkomyšlnost. Otočil jsem se a náklad shodil na zem. První vůz se zastavil a já jsem se zahleděl do žalostných očí podrážděného vola.

„Tvá nabídka je vítaná, pane neznámý. Kam až nás můžete svézt?“

Muž se na mě na oplátku také zazubil. „Co třeba do Bostry?“ Nebyl to Nabatejec. Mluvili jsme spolu řecky.

„Bostru nemám v plánu. Nemohli byste nás hodit do zdejšího karavan-seráje? Tam si můžu vyzvednou vlastní vůz.“

„Ujednáno,“ řekl s bezstarostným úsměvem. Jeho intonace měla stejné zabarvení jako ta má. Teď jsem to poznal s jistotou.

„Z Itálie?“ zeptal jsem se.

„Ano.“

Nabídku na svezení jsem přijal.

Teprve když jsme se usadili, všiml jsem si, jaká podivná parta se nás ujala. Bylo jich asi deset na třech vozech a dvou vypelichaných velbloudech. Většinou vypadali bledí a vyplašení. Náš kočí si všiml otázky v mých očích. „Já jsem Chremes, principál herecké společnosti. Z Petry nás vykázali. Viděli jsme, že přerušili zákaz vycházení, abyste mohli odejít, a tak jsme taky honem práskli do bot, než si to někdo rozmyslí.“

„Mohli by vás donutit, abyste tam zůstali?“ otázel jsem se, i když už jsem si to sám domyslel.

„Ztratili jsme přítele.“ Kývl na Helenu, zřejmě ji poznal. „Vy jste ta dvojice, co ho našla, jestli se nemýlím. Heliodora, co ho na vrcholu hory potrefila ta nešťastná nehoda.“

Tehdy jsem poprvé uslyšel jméno našeho utopence.

Hned nato jsem uslyšel ještě něco: „Ta Bostra by mohla být docela zajímavá, Marku,“ navrhla Helena Justina zamyšleně.

Ta mladá dáma nikdy nedokázala odolat žádné záhadě.

XII

D o Bostry jsme samozřejmě jeli. Helena věděla, že mi tím návrhem dělá vlastně laskavost. A protože jsme našli toho utopence, i na mě silně zapůsobilo, že jsme se seznámili s jeho druhy. Chtěl jsem se o nich – a o něm – dovědět mnohem víc. Strkat do všeho nos bylo vlastně mé povolání.

Ten první večer nás Chremes dopravil za naším ustájeným volem, smutným tvorem, kterého jsme si najali v Gaze spolu s rozvrzanou károu, což měl být náš dopravní prostředek. Noc už byla na další cestování příliš temná, ale všem nám záleželo na tom, abychom se od Petry dostali co nejdál. Pro jistotu a větší bezpečí jsme jeli dál v koloně a dělili se o pochodně. Všichni jsme měli zřejmě pocit, že na poušti na náhodných setkáních velmi záleží.

Když jsme si postavili tábor, zašel jsem za principálem a vyzvídal: „Víš s určitostí, že ten muž, co jsme ho s Helenou našli, byl ten váš přítel?“

„Podle tvého popisu všechno na něj sedí – stejná postava, stejná barva pleti. Stejná záliba v pití,“ dodal trpce.

„Proč jste si pro něj tedy nedošli?“ udeřil jsem na něho nečekaně.

„Už tak jsme měli dost nepříjemností,“ svěřil mi Chremes spiklenecky.

Pro to jsem měl pochopení. Ale stejně mi to celé vrtalo hlavou.

Stany jsme si postavili tak, že jsme prostě přehodili pokrývky z černé kozí kůže přes hrubé dřevěné rámy, a pak jsme se posadili venku k ohni před ty přístřešky. Herci se většinou choulili k sobě, sklíčení Heliodorovou smrtí. Chremes si přišel sednout k nám a Musa se posadil kousek stranou, jako by dlel ve svém vlastním světě. Objal jsem si kolena a poprvé jsem si vedoucího divadelní skupiny pořádně prohlédl.

Měl, podobně jako ten mrtvý, také podsaditou postavu a plný obličej, ale výraznější, s pevnou bradou a dramatickým nosanem, jaký by se dobře vyjímal na nějakém republikánském vojevůdci. I při běžném hovoru mluvil

silným hlasem, až přehnaně zvučným. Své věty vyslovoval rázně. Nepochyboval jsem o tom, že měl určitý důvod, aby si s námi přišel pohovořit. Chtěl si udělat o Heleně a o mně nějaký obrázek. Možná že od nás chtěl ještě něco víc.

„Odkud jsi?“ vyptávala se Helena. Dovedla z každého vytáhnout informace stejně hladce, jako když zloděj přešmikne člověku nepozorovaně řemínek od měšce.

„Většina členů souboru pochází ze severní Itálie. Já sám z Tuscula.“

„To jsi ale daleko od domova!“

„Od Tuscula jsem daleko už dvacet let.“

Zachechtal jsem se. „Proč to? Zase ty staré výmluvy ‚jedna manželka navíc‘ nebo ‚připravili mě o dědictví‘?“

„Tam mě nic nečekalo. V Tusculu chcíp pes, je to nevďěčná, necivilizovaná díra.“ Po světě chodí plno lidí, co pomlouvají své rodiště, jako by opravdu věřili, že jinde se v malých městech žije jinak.

Helena se podle všeho bavila. Nechal jsem ji, jen ať pokračuje. „A jak to, že ses ocitl až tady, Chreme?“

„Když už půl života vystupuju v kamenných divadlech, ať je slunce nebo leje, před provinčními balíky, co si chtějí jenom mezi sebou pokecat, jak bylo ten den na trhu, je to jako droga. Mám dokonce manželku – tu nenávidím a ona zase nenávidí mě –, a přesto mě nenapadá nic lepšího než věčně vláčet partu odrbaných náfuků, co se rádi předvádějí, od města k městu, jak se nám cestou natrefí...“

Chremes hovořil snad až příliš pohotově. Zajímalo by mě, do jaké míry to byla jenom póza. „Kdy jsi vlastně odjel z Itálie?“ vyzvídala Helena.

„Poprvé před dvaceti lety. Před pěti lety jsme se znovu dostali na východ s Neronovým slavným uměleckým zájezdem po Řecku jako jeho doprovodná scéna. Když už ho přestalo bavit dostávat od podplacených porot vavřínové věnce a vrátil se domů, my jsme putovali dál, až jsme se dostali do Antiochie. Opravdoví Řekové nestáli o podívanou na to, co Římané provedli s jejich divadelním dědictvím, ale zdejší takzvaná helénská města, která už od Alexandrových dob nejsou vůbec řecká, mají dojem, že jim předvádíme to nejlepší z divadelní tvorby. Zjistili jsme, že se v Sýrii docela dobře uživíme. Jsou po divadle jako posedlí. Pak jsem se chtěl podí-

vat, jak vypadá Nabataea. Tak jsme zamířili na jih – a teď se díky Velkému bratru plahočíme zase na sever.“

„Jak to myslíš?“

„Naši nabídku kultury přijali v Petře asi s takovým nadšením, jako kdybychom sehráli *Trójanů* tlupě paviánů.“

„Vy jste se tedy chystali k odchodu, ještě než se Heliodorus utopil?“

„Vykopl nás Velký bratr. To se v naší branži často stává. Někdy nás z města vyženou bez zjevného důvodu. V Petře se aspoň vytasili s přijatelnou výmluvou.“

„S jakou?“

„Měli jsme v úmyslu hrát v jejich divadle – ačkoli bohové vědí, jak je primitivní. Aischylovi by stačil jediný pohled a šel by od toho. Ale chtěli jsme jim předvést *Hrnc z lůna* – zdálo se nám to vhodné, protože tam je každý boháčem. Congrio, co nám píše plakáty, počmáral křídou celé město oznámeními se všemi podrobnostmi. A pak nám slavnostně sdělili, že divadlo se používá jenom pro obřadní účely, například pro pohřby. Tím nám chtěli naznačit, že kdybychom jim jeviště znesvětili, ony pohřební obřady by se mohly konat za nás... Divní lidé,“ povzdychl si Chremes.

Po takové poznámce obvykle následuje ticho. Nepříznivé poznámky o cizincích většinou každému připomenou jeho vlastní lid – a vyvolávají v něm na čas přesvědčení, že jeho krajané, které zanechal doma, jsou rozumní a chytří. Do našeho kroužku se pochmurně vkradla nostalgie.

„Když jste se všichni chystali z Petry odejít,“ pokračovala Helena zamýšleně, „proč se Heliodorus vypravil na procházku?“

„Proč? Protože věčně dělal nějaké potíže!“ vybuchl Chremes. „Na toho byl spoleh, že se ztratí v tu ránu, kdy jsme se chystali vyrazit.“

„Ale stejně si myslím, žeš ho měl jít formálně identifikovat,“ vytkl jsem mu.

„To bude určitě on,“ vedl si Chremes dál lehkomyšlně svou. „Ten si přímo koledoval o maléry, a to v nejnevhodnější dobu. To je přesně jeho styl, umřít si někde, kde to berou jako svatokrádež, a dostat nás všechny pod zámek do nějaké podzemní kobky. A způsobit, že se ospalí papaláši budou celé roky hádat, kdo zavinil jeho smrt, by Heliodorovi připadalo jako povedený žert.“

„Komik?“

„On si to o sobě myslel.“ Chremes si všiml, že se Helena usmívá, a tak honem poučným tónem dodal: „Ale ty vtipy mu musel někdo napsat.“

„Tvůrčí duch to tedy nebyl?“

„Kdybych ti pověděl přesně, co jsem si o Heliodorovi myslel, vyznělo by to nelaskavě. A tak se omezím jenom na to, že to byl ošumělý, šmajdavý zpustlík bez jazykového citu, beze smyslu pro takt a vhodné načasování.“

„Jsi tedy umírněný kritik,“ charakterizovala ho vážně.

„Snažím se být nestranný.“

„Takže ho nikdo nebude postrádat?“ otázal jsem se tiše.

„Ale jo, to bude. Zaměstnal jsem ho na určitou práci, kterou nemůže dělat nikdo jiný – „

„Chceš tím říct, že o ni nikdo jiný nestojí?“ Hovořil jsem z vlastní zkušenosti.

„Co to bylo za práci?“ vyzvíдалa Helena; mluvila s lehkou, nedbalou intonací dívky, jejíž blízký druh si potřebuje vydělat na chleba.

„Byl to náš prozatímní dramatik.“

To překvapilo i Helenu. „Ten muž, kterého jsme našli utopeného, napsal nějaké hry?“

„Ale kdepak!“ Chremes se zatvářil pohoršeně. „My jsme úctyhodný soubor s dobrou pověstí; hrajeme jenom zavedený repertoár. Heliodorus hry pouze upravoval.“

„Co to obnášelo?“ Helena Justina šla vždycky přímo k věci. „Překlady z řečtiny do latiny?“

„Všechno možné. Nepřekládal celé hry, jenom některým nabubřelým pasážím dodával říz, aby se nám dobře říkaly. Příběhy upravoval tak, aby odpovídaly našim personálním možnostem. Pro oživení tam připisoval zajímavější postavy. Měl tam taky dodávat vtipy, ale jak už jsem říkal, Heliodorus nepoznal komickou větu, ani kdyby vyskočila a šfouchla ho do oka. Většinou jsme uváděli hry ve stylu ‚nové komedie‘. Má to ovšem dvě zásadní nevýhody: tak zaprvé už není nová a upřímně řečeno není ani moc komická.“



Helena Justina byla mazaná vzdělaná dívka s citem pro atmosféru. Jistě věděla, co riskuje, když se zeptala: „Budeš se snažit najít za Heliodora hned náhradu?“

Chremes se na mě okamžitě zakřenil. „Nechceš práci?“ Měl v sobě kus zlomyslnosti.

„Jaká kvalifikace je na ni zapotřebí?“

„Umět číst a psát.“

Ostýchavě jsem se usmál jako člověk natolik zdvořilý, že nechce příteli rovnou odmítnout. Nikomu to však nikdy nedorazí.

„To by Marcus zvládl,“ vložila se do toho Helena. „A práci opravdu potřebuje.“

Jsou dívky, kterým by ke štěstí stačilo sedět na poušti pod hvězdičkami se svým vyvoleným, a nevnucovaly by ho hned na práci kdejakému podnikateli, který by se tam zrovna vyskytl.

„Co děláš normálně?“ zeptal se Chremes, snad obezřetně.

„V Římě jsem informátorem.“ Považoval jsem za nejrozumnější hovořit otevřeně, ale přece jen jsem se z opatrnosti nezmínil, že často pracuji na zakázku pro císaře.

„Aha. A na to potřebuješ jakou kvalifikaci?“

„Umět uhýbat a mizet.“

„A co jsi pohledával v Petře?“

„Na východ jsem přišel hledat jistou pohřešovanou osobu. Hudebnici. Z kdovíjakého nepochopitelného důvodu si Velký bratr vzal do hlavy, že musím být špeh.“

„S tím si nedělej starosti,“ ujišťoval mě Chremes srdečně. „Něco podobného se v naší profesi stává každou chvíli.“ Když se jim to hodilo, mohla to být dokonce pravda. Herci se dostanou všude. V Římě aspoň mají pověst, že nejsou nijak vyběraví, pokud jde o to, s kým se dají do řeči, když někam přijdou, a často toho prodávají mnohem víc než jenom vkusné athénské hexametry. „Tak co, Marku, když tě vypráskali z té horské svatyně, zůstal jsi bez peněz?“

„To je pravda, ale zatím si mě ještě nedávej na seznam zaměstnanců. Napřed mi musíš říct, co za to a za jakých podmínek.“

„Marcus to vezme,“ přerušila mě Helena. Dělá mi dobře, když mě

dívky mají ve mě důvěru – ale ne zas až tak velkou. „Ve volném čase píše dokonce básně,“ prozradila na mě a ani se nezeptala, jestli mi nevadí, že veřejně odhaluje mé soukromé záliby.

„Tak to je náš člověk!“

Zatím jsem se ještě nevzdával. „Promiň, ale já jenom smolím mizerné satiry a elegie. Kromě toho řecké hry nenávidím.“

„To snad my všichni, ne? To vůbec nevadí,“ ujišťoval mě Chremes.

„Určitě se ti to bude líbit,“ vrkala Helena.

Principál mě poklepal po paži. „Poslyš, Falcone, když tu práci zvládl Heliodorus, tak ji může zvládnout každý.“ Přesně taková nabídka kariéry, jakou hledám. Avšak s obranou jsem se opozdil. Chremes zdvihl na pozdrav pěst a zvolal: „Vítej v naší společnosti!“

Ještě naposled jsem se pokusil vyváznout z toho bláznivého šprýmu. „Ale i tak musím pátrat po té pohřešované osobě. Pochybuju, že máte namířeno tam, kam potřebuju jet já –“

„Máme namířeno tam,“ prohlásil Chremes nabubřele, „kde obyvatelé pouště neznají skoro nic ze svého inteligentního řeckého dědictví a ani nemají kloudné divadlo, které si už dávno měli postavit, ale jimž zakladatelé jejich ubohých helénských měst pořídili aspoň jakési arény, a ty teď smějí používat provozovatelé dramatického umění. Máme namířeno, můj milý mladý informátore –“

Už jsem to věděl. Tu jeho květnatou řeč jsem mu přetrhl. „Máte namířeno do Decapole!“

Helena se mi opírala o koleno, zahleděná vzhůru do tajuplné pouštní oblohy, a spokojeně se usmála. „To se nám hodí, Chreme. My s Markem jsme beztak měli v plánu vydat se do téže oblasti.“

XIII

Nejprve jsme však jeli do Bostry, kde jsme měli vyzvednout ostatní členy divadelní společnosti. To znamenalo, že jsme cestovali rovnou kolem oblasti, kde jsem chtěl pátrat po Sophroně, východně od decapolských měst. Ale už jsem byl zvyklý cestovat pozpátku. Logický život jsem ani neočekával.

Při putování do Bostry jsem aspoň získal jasnou představu, co bych Vespasiánovi hlásil o této končině, kdybych se někdy dostal šťastně domů a měl k tomu příležitost. Byli jsme ještě stále v Nabataeji – proto ještě stále mimo hranice Římské říše, kdybychom si s Helenou chtěli nahánět strach při pomýšlení, v jakých vzdálených krajích jsme se to ocitli. Ve skutečnosti dokonce i na dobře udržovaných nabatejských silnicích, které kdysi patřily velké Perské říši, cesta představovala nudné trmácení a trvala nám dobrých deset dní. Severní Nabataea vybíhala dlouhým prstem vedle Decapole, takže geografická úprava hranic by mohla být dalším důvodem, aby Řím uvažoval o zabrání tohoto území. Přímá hranice od Sýrie dolů by na mapě vypadala mnohem úhledněji.

Mířili jsme do velice úrodné oblasti. Mohla by se stát obilnicí říše. Vzhledem k tomu, že Řím by rád ovládl obchod s kadidlem, usoudil jsem, že by bylo rozumné posunout obchodní cesty k východu do této severní metropole a nedbat na požadavky Petry, aby všechny karavany odbočovaly stranou a zastavovaly se tam. Bostra jako správní centrum země by byla mnohem příjemnější, s mírnějším podnebím a těsnějším spojením s civilizací. Obyvatelé Bostry by takové změny jistě uvítali, poněvadž by to zvýšilo jejich význam. A nafoukaným Petranům by spadl hřebínek.

Tahle má úžasná teorie nijak nesouvisela s tím, že mě Petra vykopla z města. Náhodou zastávám přesvědčení, že když někdo převezme nový podnik, nejdřív by měl vyměnit personál, aby mohl vést věci po svém a s oddanými zaměstnanci.

Toho, aby se ta teorie uplatnila v praxi, se asi v životě nedočkám, ale aspoň jsem měl o čem přemýšlet, když mě otrávil pročitání komedií.

Hradbu drsných hor, obklopujících Petru, jsme nechali za sebou a zpočátku jsme stoupali vzhůru mezi řídké roztroušenými osadami, až jsme dojeli na rovnější terén. Na všech stranách se prostírala poušť, vlnící se mírně až k obzoru. Kdekdo nám říkal, že to není žádná poušť ve srovnání s pustinou Arabia Felix – ironicky pojmenovanou Šťastná Arábie – nebo s příšernými, beznadějnými končinami za řekou Eufratem, ale mně připadala pustá a opuštěná ažaž. Cítili jsme, že přejíždíme po staré, prastaré půdě. Zemí, kudy se po celá staletí jako příboj převalovaly různé kmeny a budou se převalovat věčně, ať už ve válce či v míru, co svět světem bude stát. Zemí, pro niž naše nynější putování nic neznamena. Nedalo se poznat, jestli ty šišaté mohylky kamenů u silnice označující hroby nomádů tam někdo navštívil minulý týden nebo před tisíci lety.

Skály jako by se postupně zmenšovaly. Balvany ustoupily kamenům; kameny pokrývající krajinu jako hrubě sekané oříšky placku těsta na vale se měnily v rozptýlený štěrk a ten se pak úplně vytratil v žírné tmavé orné půdě s obilními poli, vinicemi a sady. Nabatejci zachycovali vzácnou dešťovou vodu systémem mělkých teras na obou svazích jednotlivých vádí: široké police půdy podpíraly nízké zídky v rozestupu asi čtyřiceti až padesáti stop, přes něž přetékala přebytečná voda na spodní terasu. Podle všeho se to osvědčilo. Pěstovali pšenici i ječmen. Měli olivy a hrozny na olej a víno. Ovoce k jídlu představovala chutná směs fíků, datlí a granátových jablek a nejoblíbenějšími ořechy - mezi mnoha různými druhy - byly mandle.

Celá atmosféra se nějak změnila. Místo podlouhlých nomádských stanů, hrbatých jako housenky, jsme viděli stále hezčí domky, z nichž každý měl svou zahradu a hospodářství. Místo volně se potulujících kozorožců a pištuch se tam popásali připoutaní osli a kozy.

Jakmile dorazíme do Bostry, měli jsme se hned sejít s druhou částí Chremovy společnosti. Ta skupina, s níž jsme se Helena a já v Petře sešli, představovala hlavní členy souboru, převážně herce. Různí techničtí pracovníci i většina kulis a zařízení zůstali pro jistotu na severu, kde to vypa-

dalo na celkem přátelské prostředí, pro případ, že by ostatní narazili v horách na nepřátelské přijetí. Pokud šlo o vraždu, nemusel jsem si jich prakticky všímat. Potřeboval jsem se zaměřit na tu první skupinu.

Cestou do Bostry jsem se brzy poté, co jsme vyrazili, zeptal Chrema: „Proč šel Heliodorus doopravdy na tu procházku?“ Ještě pořád mi to vrtalo hlavou.

„To byl celý on, zatoulat se. To dělají všichni – mají svou hlavu.“

„Nechtěl se snad v klidu napít, někde o samotě?“

„Pochybuju.“ Chremes pokrčil rameny. O tu smrt projevoval pramalý zájem.

„Ostatně někdo šel s ním. Kdo to byl?“ Střelil jsem naslepo, vždyť jsem na něm vlastně chtěl jméno vraha.

„To nikdo neví.“

„Ptal ses všech?“ Samozřejmě přikývl. Později si to ověřím sám. „Nechtěl si s ním někdo taky loknout?“ naléhal jsem dál.

„Tak to by měl smůlu. O pití se Heliodorus zásadně nedělil.“

„Třeba ten společník měl svou vlastní láhev – nebo měch –, který Heliodorovi padl do oka.“

„No tomu už by se dalo spíš věřit.“

Možná také že ten dramatik měl nějakého známého, o němž nikdo nevěděl. „Nemohl se Heliodorus v Petře s někým seznámit, s někým mimo vaši skupinu?“

„Asi těžko.“ Ten nápad Chremes dost rázně odmítl. „Místní si nepouštět nikoho k tělu a s kupci se moc nepřátelíme – vlastně ani s nikým jiným. Jsme taková pevně stmelená rodina. Nám stačí naše vlastní rozmíšky a nepotřebujeme další nepříjemnosti s cizími. Kromě toho jsme tam ani nepobyli dost dlouho na to, abychom navázali nějaké styky.“

„Já jsem ho slyšel, jak šel na tu horu. Měl jsem dojem, že toho člověka, co šel s ním, znal.“ Chremes zřejmě pochopil, kam svými otázkami mířím.

„To je pravda. To, co říkáš, znamená, že ho zabil někdo z naší skupiny.“

A právě tehdy mě Chremes výslovně požádal, abych měl oči na stopkách a uši našpicované. Přímo si mě nenajal. V něco takového ani v nějaký honorář, až to skončí, jsem nemohl doufat. Ale přestože se zpočátku zdráhal do něčeho zaplést, chtěl vědět, jestli má v souboru vraha a kdo to je.

Lidé si klidně urážejí své společníky nebo je za sebe nechají zaplatit veškeré víno, a vůbec je nenapadne, že by toho druhého mohli natolik naštvat, až by je strčil do vody obličejem dolů a pěkně je tam přidržel, dokud nepřestanou dýchat.

„Pověz mi o Heliodorovi něco bližšího, Chreme. Měl na něho někdo obzvláštní pítku?“ Zdálo se mi, že je to jednoduchá otázka.

„Všichni na něj měli vztek!“ zavrčel Chremes.

To byl dobrý začátek. Řekl to s takovým důrazem, až mě přesvědčil, že ze zabití toho spisovatele musí být podezřelý každý ze skupiny z Petry. Proto jsme cestou do Bostry museli s Helenou uvažovat o všech.

XIV

Bostra bylo černé čedičové město, vybudované na této černé orné půdě. Vedlo si úspěšně. Čile obchodovalo, ale o svou prosperitu se do značné míry zaslouhovalo samo. Měli tam pěknou městskou bránu, postavenou v čistě nabatejském slohu, a král tady vlastnil druhý palác. Na římský vkus všechno vypadalo cizokrajně – ale v podstatě jsme takovému typu města rozuměli. Hašteřiví oslaři nám nadávali, když jsme se dohodovali, kudy dál. Kramáři s vypočítavýma očima vykukovali z obyčejných krámků a pokřikovali na nás, abychom šli dál a prohlédli si jejich zboží. Když jsme tam v podvečer dorazili, uvítala nás známá vůně kouře z hořícího dřeva v lázních a pecích. Lákavé závany ze stánků prodávajících teplá jídla byly kořenitější, ale zápach z koželužny stejně odporný jako doma a prskající olej ve svítilnách v obydlích chudiny čpěl právě tak žlukle jako olej po celém Aventinu.

Zpočátku jsme zbývající členy divadelní společnosti nemohli najít. Nežůstali v karavanseráji, kde je Chremes zanechal. Zatím se zdráhal otevřeně vyptávat, z čehož jsme s Helenou usoudili, že za jeho nepřítomnosti mohlo dojít k nějakým nepříjemnostem. Několik členů souboru se své kolegy vypravilo hledat po městě a my jsme zatím hlídali vozy a zavazadla. S pomocí mlčenlivého Musy jsme si postavili stan. Navečeřeli jsme se a pak si sedli a čekali na návrat ostatních. Tak se nám naskytla první příležitost pohovořit si o tom, co jsme dosud zjistili.

Během cesty jsme měli možnost pozorovat jednotlivé členy souboru tak, že jsme jim postupně podle výběru nabízeli svezení v našem voze. Nebo když Helenu už otrávil mé věčné potýkání s tím naším náladovým volem, seskočila a sama se pozvala do některého jiného vozu. Tak jsme navázali kontakt s většinou lidí, ovšem jestli jsme se s nimi také spřátelili, už nebylo tak jisté.

U každého jsme se pokoušeli zjistit možné motivy – u žen také.

„To udělal chlap,“ připomněl jsem Heleně opatrně. „Vždyť jsme ho na té hoře slyšeli. Ale člověk nemusí být zrovna cynik, aby věděl, že to celé mohla vyprovokovat žena.“

„Nebo koupit pití a celé to vymyslet,“ dodala Helena, jako by něco takového prováděla pravidelně sama. „Co myslíš, jaký motiv vlastně hledáme?“

„Podle mě nešlo o peníze. Tady jich nikdo nemá dost. Takže nám zůstávají staré známé záminky – závist nebo sexuální žárlivost.“

„Máme se tedy vyptávat lidí, co si o tom dramatikovi myslí? Marku, nebude jim divné, proč nás to pořád tak zajímá?“

„Ty jsi žena, takže máš právo být normálně zvědavá. Já jim prozradím, že ten vrah musel být někdo z téhle společnosti a že mi dělá starosti, jak tě ochránit.“

„Prostě samý kydy!“ sjela mě má elegantní dáma poněkud ostřejšími výrazy, jež stejně pochytila ode mě.

Už jsem poznal, jak to vypadá s celým souborem. Máme co do činění s vrtkavou, neschopnou bandou. Mezi nimi vraha nikdy neobjevíme, pokud na to nepůjdeme logicky.

Zatím mi nejvíc času zabralo vyznat se v tom, kdo je kdo. Teď jsme seděli na pokrývce před stanem. Byl s námi i Musa, ale ten jako obvykle dřepěl kousek stranou, ani nemukal a jen klidně poslouchal. Nemělo smysl tajit před ním, o čem debatujeme, a tak jsme mluvili řecky.

„Dobrá. Tak teď si probereme celý ten usmolený seznam herců. Všichni vypadají jako vyhraněné postavy, ale dám na to krk, že ani jeden z nich není takový, jak se jeví...“

Jako první na seznamu figuroval Chremes. Že nás sám pověřil vyšetřováním, by ho mohlo ze skupiny podezřelých rovnou vyřadit – anebo to možná svědčí o jeho prohnanosti. Shrnul jsem, co jsme o něm zatím věděli: „Chremes celou společnost vede. Najímá nové členy, vybírá repertoár, projednává mzdu, pokladnu přechovává pod postelí, pokud je v ní něco, co stojí za hlídání. Jeho jediným zájmem je postarat se o hladký chod divadla. Muselo by jít o něco skutečně vážného, aby se odhodlal ohrozit budoucnost své společnosti. Uvědomil si, že by je všechny mohla mrtvola v Petře dostat

do žaláře, a za nejvhodnější řešení považoval rychle z města vypadnout. Víme však, že na Heliodora nevražil. Víme vůbec proč?”

„Heliodorus nestál za nic,“ odpověděla Helena netrpělivě.

„Proč ho tedy Chremes jednoduše nepustil?”

„Najít dramatika není jen tak.“ Vyslovovala to se skloněnou hlavou. Zavrčel jsem. Moc mě nebavilo pročítat postupně svitky v truhlici po tom zemřelém. Ukázalo se, že „nová komedie“ je opravdu tak hrozná, jak předpověděl Chremes. Už jsem měl po krk odloučených dvojčat, prostopášníků vrhajících se do koše s prádlem, staříků, co se rozkmoťili se sobeckými dědici, a mazaných otroků, trousících ubohé vtipy.

Změnil jsem téma. „Chremes nenávidí manželku a ona nenávidí jeho. Víme proč? Třeba měla milence – dejme tomu Heliodora –, a tak Chremes soka odstranil.“

„To je ti podobné, že si to myslíš,“ ušklíbla se Helena. Já jsem s ní náhodou mluvila. Touží po hlavních rolích ve vážných řeckých tragédiích. Cítí, že je pod její úroveň, když musí hrát hetéry a dávno ztracené dědičky v téhle mizerné tlupě.“

„Ale proč? Vždyť právě ony mají nejkrásnější kostýmy a v poslední scéně se hetéry vždycky polepší.“ Chtěl jsem se blýsknout svým studiem.

„Mám dojem, že ze sebe na jevišti vydává všechno, a přitom touží po něčem lepším – to bývá většinou osud žen,“ informovala mě Helena suše. „Ta její řeč, když se vzdává hanbince a stane se kněžkou v chrámu, je prý úžasná.“

„Už se nemůžu dočkat, až ji uslyším.“ Ve skutečnosti nejspíš z divadla vyrazím koupit si venku u stánku skořicový koláč. Jmenuje se Phrygia, že? Všichni herci si dávali pseudonymy podle postav v některé hře. To se dalo pochopit. Na herecké povolání pohlížela veřejnost natolik spatra, že se každý herec raději skrýval pod cizím jménem. Pokoušel jsem se taky si nějaké vymyslet pro sebe.

Phrygia byla poněkud postarší první herečka souboru. Vysoká, hubená, okázale zatrpklá životem. Každý nás ujišťoval, že sotva vkročí na jeviště, na svých nejmíň padesát let vůbec nevypadá, ba snadno umí diváky přesvědčit, že je krásná šestnáctiletá dívka. Velice si zakládali na tom, že Phrygia dovede doopravdy hrát – což mě zneklidnilo. Jak to asi vypadá

s talentem těch ostatních?

„Proč ji Chremes tak nenávidí?“ dumal jsem. „Když je tak dobrá na jevišti, měla by být pro jeho společnost přínosem.“

Helena se zatvářila zarputile. „Je to přece chlap a ona je dobrá. To ho pochopitelně štvě. Ostatně pokud vím, stále pokukuje po těch mladších a svůdnějších.“

„Tím by se dalo vysvětlit, pokud bychom v té nádrži našli jeho a slyšeli, jak ho Phrygia láká nahoru.“ S Heliodorem to nijak nesouviselo. Ale cosi v Chremovi se mi od první chvíle nějak nezdálo. Znovu jsem se nad ním zamyslel. „Chremes hrává role protivných starců –“

„Pasáky, otce a duchy,“ potvrdila mi Helena. Nijak mi to nepomohlo.

Nechal jsem toho a věnoval se ostatním hercům. „Ten mladistvý první herec se jmenuje Philocrates. Ovšem když se na něj podíváš zblízka, tak už má rozpuk mládí dávno za sebou. Spíš bych řekl, že už mu trochu vržou klouby. Mívá role válečných zajatců, svěťáckých mladíků a jednoho z hlavního páru dvojčat v každé frašce, co se točí kolem toho otrápaného fóru se záměnou totožností.“

Helena to rychle shrnula: „Hezký diletantský moula.“

„Já bych si ho taky nevybral jako společníka u večeře,“ připustil jsem. Jednou jsme si vyměnili pár slov. Tehdy se bavil tím, že mě pozoroval, jak se pokouším zahnat vola do kouta a okšírovat ho. Za takových okolností jsem ho chladně požádal, aby mi pomohl, a on mě nafoukaně odbyl. Usoudil jsem, že v tom nebylo nic osobního. Philocrates se prostě vyhýbal činností, při nichž by mohl utrpět kopnutí do holeně nebo si ušpinit plášť. Na seznamu jsme ho měli mezi prvními, s nimiž jsme chtěli mluvit, ale to až se obrátí na hodinku nesnesitelné arogance. „Koho nenávidí, to nevím, ale rozhodně je zamilovaný do sebe. Musím zjistit, jak vycházel s Heliodorem. Potom tu je Davos.“

„Jeho pravý opak,“ zhodnotila ho Helena. „Drsný, spolehlivý profesionál. Chtěla jsem si s ním popovídat, ale je to nemluva, nedůvěřivý vůči neznámým lidem, a mám dojem, že ženské si nepouští k tělu. Hrává lepší vedlejší role – chvástavé vojáky a podobné. Mám dojem, že bude dobrý - umí si parádně vykračovat. A jestliže Heliodorus jako spisovatel za moc nestál, Davos by z toho nedělal velký problém.“

„To abych si radši dával pozor. Ale byl by schopen toho člověka zabít? Nad jeho prací Davos možná ohrnoval nos, ale copak je možné strčit někoho do nádrže jenom proto, že mizerně píše?“ Helena se na mě významně zasmála.

„Mně je Davos celkem sympatický,“ brumlala a měla na sebe zlost, že se chová nelogicky. Já jsem s ní také nějak souhlasil a přál jsem si, aby Davos byl nevinný. Ovšem jak jsem znal Osud, dopadne to asi tak, že se Davos nakonec ocitne na seznamu podezřelých na prvním místě.

„Pak tu máme ty šašky, Trania a Grumia.“

„Marku, já ty dva nějak nerozeznávám.“

„O to ani nejde. Když je v nějaké hře dvojice mladých pánů – dvojčat, tihle dva hrají jejich drzé sluhy – a ti jsou taky úplně stejní.“

Oba jsme se odmlčeli. Zdálo se nebezpečné brát je jako dvojici. Nebyli dvojčata, ba ani bratři. Ale z celého souboru právě u nich se nejvíc projevovala tendence přenášet si role i do soukromí. Viděli jsme je, jak spolu dovádějí na velbloudech a přitom si dělají schválnosti. (To je na velbloudech snadné, neboť tohle zvíře vám způsobí nepříjemnosti, ani si o ně nemusíte říkat.)

Chodili stále spolu. Měli stejně štíhlou postavu – útlou a svižnou. Nebyli však stejně vysocí. Ten o něco vyšší, Tranio, jako by stále hrál noblesního elegána, měšťáka, který všechno zná, všechno ví; jeho partner Grumio se musel spokojit s rolí venkovského balíka a nechat si líbit, že si z něho ostatní herci utahují. Ještě jsem je důvěrněji neznal, ale dovedl jsem si představit, že ho to někdy musí dost štvát. V tom případě by snad spíš nakopl Trania, než aby uškrtil a utopil toho spisovatele. Je ten chytřejší natolik bystrý, aby mu prošla vražda? Je vůbec tak chytrý, jak si rád namlouvá? A může být ten hloupý natolik tupý, jak se jeví?“

Helena si mých řečnických otázek nevšímala. Přičítal jsem to tomu, že pouze synové senátorů mívají učitele řečnictví; dceruškám stačí jenom se naučit omotat si kolem prstu senátory, které si vezmou, a lázeňské maséry, kteří nejspíš zplodí syny těch senátorů.

Cítil jsem hořkost. Intelektuální dieta *Dívky z Andru*, po níž následovala *Dívka ze Samu* a navrch *Dívka z Perinthu*, ve mně nevyvolala slunnou náladu. Tyhle nabubřelé žvásty mohou sedět starému mládenci, který si

děvče namlouvá nanejvýš otázkou, odkud je, ale od toho já jsem postoupil dál už předloni, kdy se jistá dívka z Říma rozhodla mě klofnout.

Helena se něžně usmála. Vždycky věděla, co si myslím. „To by tedy byli muži. Nepřišli jsme u nich na žádný zvlášť nápadný motiv. Je tedy možné, že vrah, kterého jsme slyšeli, jednal za někoho jiného. Co kdybychom teď znovu probrali ženy?“

„Ženy budu vždycky probírat rád.“

„Ber to vážně.“

„No vždyť jo... Tak o Phrygii jsme už mluvili.“ Rozkošnický jsem se protáhl. „Takže nám zbývá služtička, co poslouchá za dveřmi.“

„Na tebe je spolehnouti, že tvé pozornosti neujde krasavice u výčepního pultu,“ odsekla Helena. Za to jsem přece nemohl. Ani svobodný mládenec, který se už musel přestat ptát neznámých žen, odkud jsou, nemohl tuhle krásku přehlédnout.

Jmenovala se Byrria. Byla doopravdy mladá. Její krása by obstála i při nejbedlivějším zkoumání, měla dokonalou pleť, postavu vzbuzující chuť ji popadnout, jemnou povahu, obrovské nádherné oči...

„Co když Byrria na Heliodorovi chtěla, aby jí napsal nějakou lepší roli?“ uvažovala Helena zcela střízlivě.

„Jestli Byrria potřebuje, aby někoho zamordovali, přicházela by v úvahu Phrygia. Tak by jí připadly její dobré role.“

Z povinné četby jsem věděl, že ve hrách, kde se stěží najde jedna slušná ženská role, musí Byrria považovat za štěstí, pokud tam vůbec přijde ke slovu. Všechnu smetanu vždycky slízla Phrygia a mladá krasavice mohla jenom toužebně přihlížet. Phrygia měla jako paní principálová nárok na hlavní role, ale všichni jsme věděli, která žena by měla být první herečkou. Nebylo to spravedlivé.

„Podle toho, jak na ni všichni, vy muži, civíte,“ pravila má milovaná le-dově, „vůbec bych se nedivila, kdyby si naopak Phrygia přála, aby někdo oddělal Byrrii.“

Ještě stále jsem pátral po motivu, který vedl k dramatikově vraždě – ovšem kdybych tehdy tušil, jak dlouho mi potrvá, než ho najdu, byl bych to rovnou vzdal.

„Byrria Heliodora nezabila, ale taková krásná žena mohla v mužích

snadno roznítit silné city a potom – kdo ví?”

„Jsem přesvědčena, že budeš Byrrii jistě důkladně vyšetřovat,“ prohodila Helena.

To rýpnutí jsem přešel bez povšimnutí. „Co myslíš, nemohla Byrria za tím škrabalem plátit?”

„Vyloučeno!“ odbyla to Helena. „Aspoň jestli byl Heliodorus tak odporný, jak nám ho každý líčí. Ostatně ta tvá úžasná Byrria si mohla vybírat z toho nejlepšího, nepotřebovala drapnout zrovna jeho. Ale proč se jí sám nezeptáš?”

„Ale zeptám.“

„O tom nepochybuj!“

Neměl jsem náladu na hašteření. S debatou jsme dospěli tak daleko, jak to jenom šlo, a tak jsem se rozhodl, že prozatím nechám pátrání, a natáhl jsem se na záda, abych si zdříml.

Helena, vždycky zdvořilá, si vzpomněla na našeho nabatejského kněze. Seděl tam s námi a k debatě nepřipojil ani ň – jako obvykle. Třeba ta zdrženlivost patřila k jeho náboženství. Takovou kázeň by na mně nemohl nikdo žádat. „Muso, ty jsi viděl toho vraha, když sestupoval z hory. Není v téhle skupině někdo, koho bys poznal?”

Nevěděla, že jsem se ho na to už ptal, ačkoli si to mohla domyslet. Musa jí beztak slušně odpověděl. „Na hlavě měl klobouk, paní.“

„Budeme hlídat, jestli ho zase neuvidíme,“ odpověděla Helena s vážnou tváří.

Zaculil jsem se na něho, jak mě cosi napadlo. „Jestli tuhle hádanku nemůžeme vyluštit, mohli bychom na vraha nalíčit past. Co kdybychom nenápadně rozhlásili, že Musa ho viděl, a naznačili, že ho hodlá formálně identifikovat? My bychom se pak mohli příkrčit za nějaký balvan, Heleno, a viděli bychom, kdo přijde – ať už v klobouku nebo bez něho –, aby Musu umlčel.“

Musa ten návrh přijal se stejným klidem jako vždycky, beze strachu i bez nadšení.

Za chvíli někdo opravdu přišel, ale byl to jenom náš kreslič plakátů.

XV

S Helenou jsme si vyměnili nenápadný pohled. Na tohohle jsme zapoměli. Byl přece také v Petře a měli jsme ho rovněž zařadit na náš seznam podezřelých. Nějak jsme vytušili, že být zapomenut je jeho trvalý úděl. Ustavičné přehlížení ho mohlo dohnat k čemukoli. Ale možná že mu to ani nevadilo. Často právě lidé, kteří mají všechno, co srdce ráčí, si myslí, že si zaslouží víc. Ti, co nemají nic, od života také nic jiného neočekávají.

Tak to vypadalo s naším návštěvníkem – byl to chudák. Vynořil se zpoza rohu našeho stanu jako stín. Mohl tam číhat kdovíjak dlouho. Zajímalo by mě, kolik toho vlastně vylechl.

„Nazdárek! Pojď si k nám přisednout. Neříkal mi Chremes, že se jmenuješ Congrio?“

Congrio měl světlou pihovatou pleť, řídké rovné vlasy a ustrašený pohled. Nikdy nebyl vysoký a jeho útlé, vyzáblé tělo se ohýbalo pod břemenem nedostatečnosti. Všechno na něm svědčilo o tom, že vede bídny život. Teď už nebyl otrokem, ale někdy v minulosti asi ano, a ta existence, kterou si v současnosti pro sebe urval, nemohla být o mnoho lepší. Dělat poskoka lidem, co nemají pravidelný příjem, je horší než otročit na statku nějakého boháče. Tady nikdo nedbal na to, jestli má Congrio co jíst, nebo jestli hladoví; nikomu nepatřil, takže nikdo se nestaral o to, jestli nestrádá. Přišoural se blíž, takový žalostný červ, jenž v člověku vzbuzuje pocit hrubosti, jestliže si ho nevšímá, nebo blahosklonnosti, pokud se snaží prohodit s ním pár slov.

„Ty píšeš křídou divadelní oznámení, že? Já jsem Falco, nový prozařtímní dramatik. Hledám lidi, co dovedou číst a psát, pro případ, že bych s úpravami textů potřeboval páchnout.“

„Já psát neumím,“ odbyl mě Congrio stroze. „Chremes mi vždycky dá voskovou tabulku a já ji jenom opíšu.“

„Vystupuješ taky na divadle?“

„To ne, ale umím snít,“ dodal vzdorně, tak trochu jako by si dobíral sám sebe.

Helena se na něho usmála. „Copak bys potřeboval?“

„Grumio a Tranio se vrátili z města a přinesli si měch vína. Řekli mi, že se tě mám zeptat, jestli by ses k nim nechtěl přidat.“ Obracel se jenom na mě.

Byl jsem zralý pro postel, ale zatvářil jsem se potěšeně. „To vypadá, jako by se tu chystal nějaký společenský večírek.“

„Jenom jestli chceš celou noc rušit karavanseráj a zejtra se cítit jako praštěnej palicí,“ upozornil mě Congrio rozumně.

Helena po mně vrhla pohled, jímž mi sdělovala údiv nad tím, jak oba, ten městský floutek i ten venkovský balík, tak snadno poznali, kdo z nás je pravý zhýralec. Ale nemusel jsem se prosit o její dovolení – už proto ne, že mi to skýtalo dobrou záminku vyptávat se jich na Heliodora –, a tak jsem se vyrazil znemožnit. Musa zůstal u Heleny. Nenapadlo mě vzít ho s sebou, ale odhadoval jsem, že ten náš nabatejský stín není opilec.

Zdálo se, že Congrio má stejnou cestu jako já, ale potom odbočil a dál šel sám. „Ty se nechceš napít?“ zavolal jsem za ním.

„S těma dvěma ne,“ odpověděl a zmizel za jedním vozem.

Mluvil zdánlivě jako muž, který si vybírá přátele pečlivěji, ale zaslechl jsem v tom také náznak vzteku. Lehce se to dalo vysvětlit tím, že ho asi šikanují. Ale mohlo v tom být něco víc. Budu si musel toho kreslíře plakátů podat.

Zabrán do svých myšlenek jsem kráčel ke stanu dvojčat.

XVI

Grumio a Tranio si postavili jednoduchý příbytek, v našem splácaném táboře běžný. Přes tyče přehodili pokrývku a celou dlouhou stranu nechali otevřenou, aby viděli, kdo jde kolem (a pronášeli o něm hrubé poznámky). Všiml jsem si, že si své obydlí přepažili závěsem na dvě poloviny, aby měli soukromí. V obou panoval stejný nepořádek, takže jim nešlo o to, že by se neshodli kvůli úklidu, spíš to naznačovalo jakousi nesnášenlivost.

Když jsem se na ně díval zblízka, nepřípadali mi vůbec podobní. Grumio, ten „venkovan“, který hrával uprchlé otroky a hlupáky, působil převětivým dojmem, měl ducatý obličej a rovné vlasy, spadající mu rovnoměrně z temene na všechny strany. Tranio, ten vyšší „měšťák“, měl vlasy vzadu ostříhané nakrátko a shora sčesané dopředu. Jeho tvář se vyznačovala ostře řezanými rysy, a když hovořil, dalo se poznat, že by z něho mohl být ironický nepřítel. Tmavýma vědoucíma očima pozorovali kriticky svět kolem sebe.

„Díky za pozvání. Congrio nechtěl jít se mnou,“ hlásil jsem hned, jako bych předpokládal, že malíře plakátů také pozvali. Tranio, ten, který hrával prchlivého sluhu chlubitivého vojáka, mi okázalým gestem nalil plnou číši vína. „To je celý Congrio. On rád truceje – to my všichni. Z toho si můžeš okamžitě vyvodit, že to pod povrchem falešné dobrosrdečnosti vře v naší veselé společnosti zlobou.“

„To jsem pochopil.“ Číši jsem si vzal a připojil se k nim. Hověli jsme si na rancích s kostýmy u uličky probíhající naším táborem. „Hned zpočátku jsme se s Helenou dověděli, že Chremes nenávidí manželku a ona nenávidí jeho.“

„To se asi pochlubil on sám,“ poznamenal Tranio zasvěceně. „Dělají z toho kdovíco.“

„A není to pravda? Phrygia si otevřeně stěžuje, že ji připravil o možnost

stát se velkou hvězdou. A Helena má dojem, že Chremes si často odskočí od domácího krbu. Takže manželce jde o vavřínový věnec a manžel si chce zadovádet s hráčkou na lyru...”

Tranio se zakřenil. „Kdo ví, o co jim vůbec jde? Už dvacet let si jdou po krku. Ale on se nikdy nedoveče rozhoupat k tomu, aby jí vzal roha s nějakou tanečnicí, a ona mu stále zapomíná nasypat do polívky jed.“

„To vypadá jako v normálním manželství,“ ušklíbl jsem se.

Tranio mi doléval, ještě než jsem stačil dopít. „Jako v tom tvém s Helenou?“

„My nejsme manželé.“ Nikdy jsem nikomu náš vztah nevysvětloval. Lidé mi buď nevěřili, nebo to nechápali. Beztak do toho nikomu nic nebylo. „Mám tomu rozumět tak, že jste mě sem pozvali v hanebné snaze zjistit, co tu pohledáváme?“ dobíral jsem si je a rovněž jsem je zkoumal.

„My jsme si tě ocejšovali jako ‚najatého podfukáče‘,“ zubil se Grumio, ten domněle hloupý, a neváhal mě označit jako jednu z běžných postav v „nové komedii“. Promluvil poprvé. Jeho hlas zněl jasněji, než jsem očekával.

Pokrčil jsem rameny. „Zkousím, jestli mi to půjde s pisátkem. Za to, že jsem našel zmáčenou mrtvolu vašeho dramatika, mě z Petry vyrazili. A stalo se to ke všemu v době, kdy mi došly peníze na cestování. Potřeboval jsem si něco vydělat. Nabídka pracovat u vás mi přišla jako dar z nebe. Čmárat něco pro Chrema mi připadalo lehčí než si namáhat hřbet zvedáním soudků s myrhou nebo chytat blechy ve velbloudích karavanách.“ Obě dvojčata si zabořila nosy hluboko do číší. Ještě jsem dost dobře nevěděl, jestli jsem uspokojil jejich zvědavost, proč se zajímám o smrt toho spisovatele. „Souhlasil jsem, že za Heliodora zaskočím za předpokladu, že nebudu muset hrát v orchestru na tamburínu a Helena Justina že nebude nikdy vystupovat na veřejném jevišti.“

„Proč ne?“ zajímal se Grumio. „Pochází z nějaké vážené rodiny?“ To snad mohl poznat. Předstírání, že mu to moc nemyslí, byla možná jenom póza.

„Ale. kdepak. Já jsem ji zachránil z otroctví, vyměnil jsem ji za dva pytle jablek a jednu kozu...”

„Ty jsi z lacinýho kraje,“ chichotal se Grumio. Obrátil se na svého pří-

tele, který se už opět chopil měchu. „Ještě se dočkáme skandálu.“

Marně jsem před Traniem číši zakrýval a tiše jsem jeho blízkence opravil: „Jediný skandál, do kterého se Helena zapletla, se odehrál, když se rozhodla žít se mnou.“

„Zajímavý svazek,“ poznamenal Grumio.

„Zajímavá dívka,“ doplnil jsem ho.

„A teď ti pomáhá nás špehovat?“ zkoušel to Tranio.

Byla to výzva, kterou jsem mohl čekat. Přivedli mě sem, aby zjistili, co tu dělám, a nic je nemohlo odradit. „My nešpehujeme. Jenže my s Helenou jsme našli toho mrtvého. Tak bychom pochopitelně rádi věděli, kdo ho zabil.“

Tranio jedním douškem vyprázdnil číši. „Je to pravda, že jsi doopravdy viděl, kdo to udělal?“

„Kdo ti něco takového napovídal?“ Abych nezůstal pozadu, taky jsem do sebe obrátil číši naráz a uvažoval jsem, jestli je Tranio jenom zvědavý, nebo jestli má vážný důvod se to dovědět.

„Každý by přece rád věděl, co tu u nás pohledáváš – když prý jsi v Petře prohlašoval, že jsi obyčejný cestovatel,“ dotíral dál Tranio.

Jak se dalo čekat, okamžitě mi zase dolil. Bylo mi jasné, že ze mě chtějí něco vypáčit. Po letech, co jsem pracoval jako informátor, jsem dobře věděl, kdy s pitím přestat. Přetékající pohár jsem jakoby v rozčilení odložil. „Jo, pocestný, který podnikl životní pouť jenom proto, aby ho vyhodili –“ Mé horlení zklamaného cestovatele přijali celkem chladně.

„A co tu pohledává ten tvůj divný Arab?“ udeřil na mě bez okolků Tranio.

„Musa?“ zatvářil jsem se překvapeně. „To je náš tlumočník.“

„Aha, ovšem.“

„Proč lidi naznačují,“ zeptal jsem se a zlehka se uchechtl, jako by to bylo neuvěřitelné, „že Musa viděl toho vraha nebo něco takového?“

Tranio se usmál a odpověděl, otázkou stejným, naoko přátelským tónem, jakým jsem předtím hovořil já: „A viděl?“

„Ne,“ odsekl jsem. Náhodou se mi docela hodilo, že to byla pravda.

Grumio prohrabával oheň a já jsem také sebral zakroucenou větev a šfourel jsem se s ní mezi jiskrami. „Poví mi tedy jeden z vás, proč byl Heli-

odorus tak strašně neoblíbený?“

Odpověděl mi opět Tranio, který rád předváděl, jak je bystrý: „Měl nás všechny v hrsti.“ Ladně zakroužil zápěstím a předstíral, jak se hluboce zamýšlí. „Mizerné role a nudné řeči nás mohly snadno vyřídít. Ten sprosták to věděl a pohrával si s námi. Měli jsme na vybranou buď mu lichotit, což se člověku zájímalo, anebo ho podplácet, a to zase vždycky nešlo, nebo prostě čekat, dokud ho někdo jiný nedrapne za koule a nezmáčkne mu je, až padne. Před Petrou to ještě nikdo neudělal – ale byla to jenom otázka času. Měl jsem brát sázky na to, kdo se na něj dostane jako první.“

„To se mi zdá trochu přehnané,“ poznamenal jsem.

„Lidi, jejichž živobytí závisí na spisovatelích, žijou věčně ve stresu.“ Jako jejich nový spisovatel jsem se snažil nebrat si to příliš k srdci. „Jestli chceš najít jeho vraha,“ radil mi Tranio, „tak hledej zoufalýho herce, co už nemohl snést další mizernou roli.“

„Třeba tebe?“

Sklopil oči, ale jestliže jsem ho postrašil, hned se zase vzchopil. „Mě ne. Já nepotřebuju hotový text. Když mi žádný nenapsal, abych si ani neškrtnul, tak jsem improvizoval. On věděl, že si poradím, takže dělat mi naschvály už ztratilo půvab. S Grumiem to bylo samozřejmě to samý.“ Pohlédl jsem na Grumia, který se mohl cítit odstrčený, že si na něho vzpomněl až dodatečně, ale jeho veselý obličej zůstal neutrální.

Zabručel jsem něco a znovu upil vína. „A já jsem si myslel, že si ten chlap pucoval drze něčí sváteční stříbrný pás, až jeho majitel ztratil trpělivost.“

„Byl to ničema,“ zahučel Grumio a přerušil své mlčení.

„Z toho si nic nevezmu. Musíš mi říct proč.“

„Zastrašoval lidi. Měl spadeno na ty slabší. Ty, co si netroufal napadnout fyzicky, terorizoval rafinovaněji.“

„Běhal za ženskými?“

„Na to se radši zeptej žen.“ Stále hovořil Grumio – a oči se mu zaleskly žárlivostí, jak se mi zdálo. Je tu jedna nebo dvě, co ti pomůžu vyslechnout.“

Když už jsem se do toho pustil, ověřil jsem si i další možnosti: „Nebo snad pálil za mladíčky?“ Oba ledabyly pokrčili rameny. Ostatně v tomhle souboru nikdo nebyl natolik mladý, aby upoutal mlsné chlapy, co okuku-

jou kluky v lázních. A pokud tu existovaly zralejší vztahy, mohl bych snad doklady o nich hledat především tady u dvojčat. Žili dostatečně blízko. Měl jsem však dojem, že Grumio se vyloženě zajímá o ženy. A když udělal ten vtip o jejich výsledku, Tranio se také usmál.

Stejně jako předtím byl Tranio připraven to rozvést. „Heliodorus poznal na dvacet kroků kocovinu nebo vřídek u citlivého mladíčka či odhadl zhrzeného milence. O každém věděl, co chce od života. Rovněž uměl v člověku vzbudit pocit, že jeho slabůstka je obrovská vada a jeho naděje že jsou nedosažitelné.“

Zajímalo by mě, co asi považuje Tranio za svou slabůstku – a jaké chová naděje. Nebo kdysi choval.

„Prostě tyran. Jenže zdejší lidi jsou dost cílevědomí.“ Obě dvojčata se vesele zasmála. „Proč tedy,“ zeptal jsem se, „jste mu to všichni trpěli?“

„Chremes se s ním dlouho znal,“ nadhodil Grumio otráveně.

„Potřebovali jsme ho. Tu práci by dělal jenom blbec,“ dodal Tranio zbytečně bujaře, aby mě urazil.

Tvořili divnou dvojici. Na první pohled se zdálo, že jejich vztah je pevný, ale došel jsem k názoru, že drží spolu jenom jako dva řemeslníci, kteří musí společně pracovat, z čehož vyplývá určitá základní soudržnost, i když se třeba jinak společensky dobrovolně nestýkají. Ovšem v téhle kočovné společnosti museli Tranio s Grumiem žít pod jednou střešou z kozích kůží a každý předpokládal, že tvoří pevně stmelenu dvojici. Možná že to trvalé předstírání vedlo ke skrytému napětí.

Fascinovali mě. Některá přátelství jsou zdravější, jestliže jeden partner je lehkomyšlnější a druhý vážnější. Měl jsem pocit, že by to v tomto případě mohlo taky tak být; že těžkopádnější Grumio by měl být vděčný za možnost přátelit se s Traniem, který mi byl sympatičtější. Kromě toho, že mi pořád dolíval, byl to cynik a satirik. Přesně můj typ.

Napadlo mě, jestli snad na sebe nežárlí jako profesionálové, ale nepozoroval jsem žádné doklady něčeho takového. Na scéně bylo pro oba dost místa, jak jsem poznal při pročítání komedií. Přesto jsem v Grumiovi, tom klidnějším z obou šašků, vytušil záměrnou zdrženlivost. Tvářil se příjemně a neškodně. Ale zkušený informátor mohl snadno poznat, že se v něm skrývá něco nebezpečného.

Vinný měch se vyprázdnil. Pozoroval jsem Trania, jak z něho vytřepává poslední kapičky a pak kůži zmáčkl na placato tak, že ji stiskl pod loktem.

„Tak co, Falcone?“ změnil téma. „Jako dramatik jsi vlastně nováček. Jak se ti to líbí?“

Řekl jsem mu, co si myslím o nové komedii a jak si zoufám nad jejími nejprotivnějšími rysy.

„Jo ty ty blbosti čteš? Takže jsi dostal celou truhlu s texty všech her?“ Přikývl jsem. Chremes mi předal obrovskou truhlu nacpanou neuspořádanou spoustou svitků. Sestavit je do souborů, aby tvořily ucelené hry, mi trvalo skoro celou cestu do Bostry, třebaže mi pomáhala Helena, která ráda řešila takové hádanky. Tranio ledabyly pokračoval: „Někdy bych za tebou zašel a podíval se na to. Heliodorus si něco vypučil, a mezi jeho osobními věcmi se to nenašlo...“

„Kdykoli,“ zval jsem ho – byl jsem zvědavý –, ačkoli v současném stavu jsem neměl chuť zabývat se nějakým ztraceným nožíkem na ořezávání písátka nebo lahvičkou oleje do koupele. Vratce jsem se postavil, už jsem na jednu nechtěl dál týrat svá játra a mozek. Zdržel jsem se pryč od Heleny déle, než jsem chtěl. Toužil jsem po lůžku.

Ten bystřejší šasek se zachechtal, když viděl, co se mnou víno provedlo. Nejel jsem v tom však sám. Grumio ležel u ohně na zádech, oči zavřené, pusou otevřenou, a nevěděl o světě. „Pudu s tebou hned,“ zasmál se můj nový kamarád. „Radši se po tom podívám rovnou, dokud to mám v hlavě.“

Přišlo mi vhod, že se cestou domů mohu opřít o něčí paži, a tak jsem neprotestoval. Vzal světlo a šel se mnou.

XVII

Helena dělala, že tvrdě spí, ale postřehl jsem pach právě uhašeného knotu v lampě. Okázale předvedla, jak se celá rozespalá probouzí. „To už zakokrhál kohout a hlásí ráno, anebo se do stanu právě připotácel můj zlískaný miláček, než padne?“

„Já, zlískaný...“ Heleně jsem nikdy nelhal. Ta se nenechala vodit za nos, na to byla příliš chytrá. Rychle jsem dodal: „Přivedl jsem si kamaráda –“ Zdálo se mi, že ututlala zaúpění.

Světlo z Traniovy pochodně poskakovalo bláznivě po zadní stěně našeho příbytku. Ukázal jsem mu na truhlu s texty her, co nejúhledněji jsem se složil na náš cestovní ranec a nechal jsem ho, ať se v tom přehrabuje. Helena probodávala šaška tvrdým pohledem. Sám jsem si namlouval, že na mě pohlíží shovívavěji.

„Heliodorus nám totiž něco šlohl,“ vysvětlil Tranio a bez okolků se ponořil do hlubin truhly. Jenom se potřebuju do té bedny mrknout...“ Teď po půlnoci v důvěrném domácím soukromí našeho stanu nevyznělo takové vysvětlení právě přesvědčivě. Lidi od divadla jsou netaktní cháska.

„Já vím,“ uklidňoval jsem Helenu. „Když jsi mě tenkrát našla v černých bažinách Británie a já jsem tě okouzlit slušnými způsoby a dobráckým osobním šarmem, asi tě ani ve snu nenapadlo, že tě jednou budou v oáze na poušti burcovat ze spaní opilci –“

„Ty blábolíš, Falcone,“ utrhla se na mě. „Ale náhodou to je hluboká pravda. To mě nenapadlo ani ve snu.“

Zamilovaně jsem se na ni usmál. Helena zavřela oči. Říkal jsem si, že jediné tak mohla odolávat buď mému úsměvu nebo upřímné lásce v něm.

Tranio s hledáním skončil. Prohrabal se až na dno truhlice a pak ukládal svitky zpátky. Přitom se na každý podíval ještě jednou.

„Kdybys mi prozradil, co vlastně hledáš –“ nabídl jsem mu v ospalosti a toužil jsem se ho už zbavit.

„Nic zvláštního. Ale beztak to tu není.“ Přesto však stále hledal.

„Co to je? Deník z pětileté služby jako sexuální otrok v chrámu nějaké orientální bohyně s extatickým kultem? Testament bohaté vdovy, v němž ti odkázala zlatý důl v Lusitanii a tlupu cvičených opic? Tvůj rodný list?“

„Něco mnohem horšího,“ zasmál se.

„Hledáš nějaký svitek?“

„Ale kdepak, nic takového.“

Helena ho pozorovala mlčky, což se mohlo chápat jako zdvořilost k cizímu člověku. Já mám raději svůdnější zábavu, a tak jsem pozoroval ji. Tranio konečně víko zabouchl, posadil se na truhlu a kopal patami do jejích okovaných stěn. Ten přátelsky naladěný host vypadal, jako by tam chtěl zůstat a bavit se až do svítání.

„Nepovedlo se?“ zeptal jsem se.

„Ne, zpropadeně!“

Helena si neslušně zívla. Tranio dal rozmáchlým gestem najevo, že pochopil, a odešel.

Mé unavené oči se na chvilku střetly s Heleninýma. Ve slabém světle pochodně, kterou nám tam Tranio nechal, vypadaly ty její tmavší než dřív – i poněkud vyzývavé.

„Promiň, kočičko.“

„Je to tvoje práce, Marku.“

„Přesto se omlouvám.“

„Zjistil jsi něco?“

„Ještě je moc brzy.“

Helena věděla, co to znamená: nezjistil jsem nic. Když jsem si ve studené vodě oplachoval obličej, vyřizovala mi: „Zastavil se tu Chremes a vzkazuje ti, že už našel zbývající část souboru, a zítra tu vystupujeme.“ Mohla mi to oznámit, když jsme čekali, až Tranio odejde, jenže my s Helenou jsme si rádi vyměňovali novinky diskrétněji. Moci spolu o všem debatovat v soukromí pro nás znamenalo hodně. „Máš prý vyškrtnout roli lichváře, kterou hrával Heliodorus. A dát pozor, aby vynecháním té po-

stavy nevypadly důležité části textu. Když se to přece jenom stane –“

„Přesunu je k jiné postavě. To snad zvládnou.“

„Výborně.“

„Nebo bych mohl toho lichváře zahrát sám.“

„O to tě přece nikdo nepožádal.“

„Nechápu proč. Já je znám, vím, co jsou zač. Jupiter ví, kolikrát jsem s těmi neřády musel jednat.“

„Nenech se vysmát,“ odbyla to Helena pohrdavě. Jsi přece svobodný aventinský občan. Na to, abys klesl tak hluboko, jsi příliš hrdý.“

„Na rozdíl od tebe?“

„Já jsem si to mohla dovolit. Pocházím ze senátorské rodiny. Udělat jí ostudu je přímo závazek. V každé rodině, s kterou si má matka vyměňuje klípky, je nějaký neposlušný syn, o němž se nemluví, poněvadž se dal na hereckou dráhu, a znemožnil tak dědečka. Moji rodiče budou zklamáni, jestli taky neprovedu něco takového.“

„To tedy budou muset být zklamáni, dokud tě budu mít na starosti já.“ Tvrzení, že na Helenu dohlížím, bylo ukvapené. Vysmála se mi. „Podívej, tvému otci jsem slíbil, že se postarám o tvou bezúhonnost,“ ukončil jsem krotce.

„Neslíbil jsi mu nic.“ Pravda. Byl to rozumný pán, takže mi žádný takový nemožný úkol neuložil. „Jen si klidně čti dál,“ pobídl jsem ji a hmoždil se se zouváním.

Helena vylovila zpod polštáře svitek, který, jak jsem uhádl, poklidně studovala, než jsme tam vtrhli jako velká voda. „Jak jsi to poznal?“ podivila se.

„Na nose máš sazi od lampy.“ Žil jsem s ní už rok, a tak jsem si snadno domyslel, že když ji zanechám někde poblíž čtyřiceti papyrusových svitků, do týdne je všechny zhltné jako vyhladovělý knihomol.

„Tohle je taky pěkně drsné,“ poznamenala a ukázala na svou noční četbu.

„Co to je?“

„Moc sprostá sbírka anekdot a komických příběhů. Pro tvou čistou dušičku příliš peprné.“

„Na pornografii nemám zrovna náladu.“ Po několika marných poku-

sech jsem konečně zamířil k posteli, vsunul tělo pod lehkou přikrývku a ovinul se kolem svého děvčete. Dovolila mi to. Asi už poznala, že hádat se s nenapravitelným opilcem je marné. A třeba se jí líbilo být ovinutá.

„Nehledal snad Tranio tohle?“ zeptala se. Už jsem měl Trania plné zuby, a tak jsem jenom zdůraznil, že podle jeho výslovného tvrzení ten ztracený předmět není svitek.

„Lidi někdy lžou,“ připomněla mi Helena puntičkářsky.

I my jsme si stan přepažili jako dvojčata pro větší soukromí. Slyšel jsem, jak Musa za provizorním závěsem chrápe. Jinak byl celý tábor tichý. Nastal jeden z našich vzácných okamžiků samoty a nějaký košilatý řecký román, jestli právě to Helena předtím četla, mě nijak nelákal. Svitek jsem jí sebral a odhodil stranou. Dal jsem jí najevo, v jaké jsem náladě.

„Vždyť bys nemohl,“ zabručela. Nikoli bezdůvodně a snad i nikoli bez určité lítosti.

S úsilím, které ji možná překvapilo, jsem se stočil na bok a pochodeň uhasil v konvi vody. Když zasyčela a potom nastala tma, obrátil jsem se znovu k Heleně a chtěl jsem jí stůj co stůj dokázat, že se mýlí.

Jakmile pochopila, že to myslím vážně a hodlám zůstat vzhůru dost dlouho, vzdychla. „Přípravy, Marku...“

„Báječná ženská!“ Pustil jsem ji, ale trochu jsem ji pozlobil zdržovacím laskáním, když se přese mě hrabala z postele.

My s Helenou jsme byli jedno tělo, jedna duše, žili jsme v trvalém svazku. Ale protože měla strach z porodu a já zase z chudoby, rozhodli jsme se, že si zatím nepořídíme přírůstek do rodiny. Společně jsme vzdorovali Osudu. Odmítli jsme nosit amulet z chlupatých pavouků, jak to praktikovaly některé moje sestry, hlavně proto, že se příliš neosvědčil; sestry měly početné rodiny. Ostatně Helena usoudila, že se pavouků dost nebojím, takže by mě od ní nějaký amulet rozhodně neodehnal. Místo toho jsem v hlubokých rozpacích podplatil jednoho apatykáře, aby zapomněl, že antikoncepce se přičí Augustovým zákonům o rodině. Potom musela zase ona podstupovat pokořující lepkavou proceduru s nákladným kamenem ve vosku. Oba jsme i tak žili v obavách, že to může selhat. A oba jsme věděli, že kdyby k tomu došlo, nikdy bychom nedopustili, aby nějaká an-

děličkářka naše dítě usmrtila v matčině děloze, a museli bychom se smířit s vážnou změnou v našem životě. To nám ovšem nikdy nezabránilo, abychom se nad tím prostředkem nechichotali.

Slyšel jsem, jak Helena potmě hudruje a směje se, když po hmatu hledá steatitovou krabičku s hustou voskovou mastí, jež nám měla zajistit bezdětnost. Ještě chvíli něco mumlala a pak vklouzla zpátky do postele. „Honem, než se to rozpustí –“

Někdy mě napadalo, že ten kamenec působí vlastně tím, že znemožňuje výkon. Popohánět muže, aby dělal rychle, vede, jak známo, k tomu, že snaha pokračovat se většinou zhroutí. Po tolika číších vína to bylo ještě pravděpodobnější, ale ten vosk mě aspoň pomohl správně nasměrovat. Udržet pak pozici, jak by to nazval můj trenér v tělocvičně, už bylo obtížnější.

Těmto problémům jsem věnoval velkou péči a miloval jsem se s Helenou tak obratně, jak to může žena čekat od muže, kterého ve stanu opila dvojice sprostých šašků. A protože nikdy neposlouchám příkazy, dal jsem si záležet a dělal to hodně pomalu a co nejdéle.

O pár hodin později jsem měl dojem, že Helena mumlá: „Řek, Říman a slon si zašli společně do hampejzu, a když vyšli ven, usmíval se jenom slon. Proč asi?“

Snad jsem usnul. Nejspíš se mi to jenom zdálo. Takovými fóry mě kdysi budíval můj parťák ve stanu Petronius Longus a pak jsme se spolu řehtali. Tomu už je deset let a tehdy jsme byli mladí rozverní legionáři.

Slušně vychované dcerušky senátorů nemají vůbec vědět, že takové vtipy existují.

XVIII

V Bostře jsme dávali první představení. Určité momenty utkví v paměti. Jako když se člověku vrací pálivá chuť omáčky po levné večeři uspořádané patronem, kterého neměl nikdy rád.

Ta hra se jmenovala *Bratři piráti*. Přes Chremovo tvrzení, že jeho věhlasná společnost uvádí jenom osvědčený repertoár, tohle drama bylo výtvorem neznámého autora. Zřejmě se vyvinulo spontánně za řadu let z různých útržků z jiných her, jež měli herci rádi, a doplňovalo se o další citáty z klasiků, které se jim během představení vybavovaly. Davos mi pošeptal, že nejlépe se jim to daří, když už jim zbývá jen pár měďáků a v břiše jim kručí hlady. Vyžadovalo to dobrou souhru celého souboru a bída dodávala hře ten pravý říz. Žádní piráti se tam nevyskytovali, byla to jenom vějička na přilákání diváků. A i když jsem si přečetl takzvaný text, žádné bratry uvedené v titulu jsem tam nenašel.

Tuhle zoufalou slátaninu jsme nabídli nepočetnému obecnstvu v temném divadle. Jejich řady na rozvrzaných dřevěných sedadlech rozmnožili volní členové naší společnosti, dobře vycvičení k vytváření živé nálady nadšeným voláním. Každý z nich by se slušně uživil v římské bazilice u soudů popichováním veřejných žalobců, ale ať se snažili sebevíc, nevrle Nabatejce ne a ne rozhýbat.

Ale přece jenom nám dodalo sebedůvěru, že jsme byli opět v plném počtu. Helena šmejdila po táboře, aby zjistila, jaké jsou ty naše přírůstky.

„Kuchaři, otroci a flétnistky,“ odříkal jsem, než mi to mohla sama oznámit.

„Je vidět, že jsi pilně četl,“ odvětila s ironickým obdivem. Vždycky ji dráždilo, když jsem ji v něčem předběhl.

„Kolik je jich?“

„Dost velká tlupa. Muzikanti i kompars. Zároveň všichni taky šijou kostýmy a dělají kulisy. Někteří vybírají peníze, když se prodávají vstupenky.“

Oba jsme už zjistili, že ideální trik je přesvědčit nezkušeného místního magistráta, aby naši hru sám financoval, že si tím může zajistit hlasy při příštích volbách. Za večer nám tedy zaplatí celkovou sumu a pak nám už může být jedno, jestli někdo přijde nebo ne. Chremovi se to dařilo v syrských městech, ale Nabataea ještě neslyšela o civilizovaném římském zvyku, že si politikové voliče uplácí. Kdybychom museli hrát před prázdnou arénou, znamenalo by to pro nás jíst z prázdných misek. Vyslali jsme tedy hodně brzy Congria, aby po domech čmáral lákavá oznámení, že se budou hrát *Bratři piráti*, a doufali jsme, že nenaštve žádné pány domácí, kteří se horlivě zajímají o divadlo.

Ve skutečnosti slovo „horlivě“ v Bostře jaksi neplatilo. Protože jsme na naše představení museli prodávat lístky, věděli jsme předem, že v městě musí být nějaká konkurenční atrakce: závod šneků o vysoké sázky nebo dva staříci hrající velmi napínavou partii dámy.

Mrholilo. To se na poušti nemá stávat, ale uvědomovali jsme si, že Bostra jako obilnice země také někdy potřebuje pro své obilí déšť. A to někdy bylo právě dnes.

„Já myslím, že se bude hrát, i kdyby do divadla udeřil blesk,“ řekla mi Helena zamračeně.

„Ach, ti houževnatí chlapci!“

Tiskli jsme se k sobě pod pláštěm mezi řídkým obecnstvem a snažili se přes ten nešťastný déšť a mlhu sledovat děj.

Očekával jsem, že mě budou oslavovat jako hrdinu, až to skončí. Se svou adaptací jsem si dal velkou práci a celé dopoledne jsem do poslední chvilky vylepšoval nové doplňky a piloval vyčpělý starý text. Zrevidovanou hru jsem při obědě hrdě předal Chremovi, ten ale odbyl mou dychtivou nabídku, že se zúčastním odpolední zkoušky a upozorním na významné změny. Říkali tomu zkouška, ale když jsem se usadil v poslední řadě divadla a snažil se poslechnout si, jak to jde, byl jsem úplně zmatený. Všichni se většinou bavili o tom, že jedna flétnistka je v tom a jestli Chremův kostým ještě dnes vydrží.

Vlastní představení můj neklid jenom znásobilo. Na mou pečlivě přepracovanou verzi se úplně vykašlali. Všichni herci ji ignorovali. Jak se děj vyvíjel, neustále se zmiňovali o nepřítomném lichváři, i když ten se nikdy

neobjeví, a v posledním jednání pak zaimprovizovali několik splácaných řečí, aby ten problém nějak obešli. Z děje, který jsem tak vtipně vzkřísil, zbyl nakonec směšný nesmysl. Pro mě bylo nejtrpčí urážkou, že publikum ty žvásty opravdu spolklo. Vážní Nabatejci skutečně tleskali. Zdvořile vstali a aplaudovali s rukama nad hlavou. Někdo dokonce hodil na jeviště cosi jako květinu, ale mohl to být i nezaplacený účet z prádelny.

„Tebe to rozladilo!“ povšimla si Helena, když jsme se tlačili k východu. Protáhli jsme se kolem Philocrata, který postával v bráně a předváděl svůj profil ctitelkám. Kormidloval jsem Helenu skrze menší skupinu mužů s uchvácenými výrazy, kteří čekali na krásnou Byrrii. Ta však rychle vypadla, a tak okukovali všechno v dlouhých sukních. Teď jsem se nejvíc děsil toho, aby mou dívku s noblesním vychováním nepovažovali omylem také za nějakou ílétnistku. „Heleď, neber si to tak, miláčku Marku...“ Ještě stále mluvila o té hře.

Stručně jsem jí vysvětlil, že je mi šumafuk, co provádí parta nelogických, negramotných, nemožných komediantů na scéně či mimo ni, a že za ní přijdu za chvíli. Pak jsem si odkráčel najít nějaké místočko, kde bych si mohl o samotě kopat do šutrů.

XIX

Rozpršelo se silněji. Když je člověk na dně, Osud mu rád ještě šlápne na hlavu.

Vyrazil jsem dřív než ostatní a brzy jsem dospěl do středu našeho tábora. Právě tam jsme umístili těžší vozy, neboť jsme doufali, že když budou obkrouženy našimi stany, lépe se ochrání před zloději. Přeskočil jsem nejbližší sklopnou desku a schoval jsem se pod odrbanou koženou plachtu, chránící naše jevištní rekvizity před nepřízní počasí. Byla to má první příležitost prohlédnout si ty otřískané poklady zblízka. Když jsem přestal nadávat na představení, promyslel jsem si ohnivý projev, jímž se svého místa vzdám a který by měl Chrema dojmout k slzám. Pak jsem vytáhl křesadlo, půl hodiny jsem se s ním babral, až se mi nakonec podařilo rozžehnout velkou lucernu, která se nosívala na jeviště při nočních spikleneckých scénách.

Jak bledý plamínek v kovové schránce přejížděl nebezpečně kolem, zjistil jsem, že dřepím u malé svatyně (ale dostatečně velké, abych se za ni mohl schovat a vyslechnout nějaká tajemství). Naproti naskládali několkery malované dveře, jimiž se měly rozlišovat domy sousedů, vyskytující se v tolika „nových komediích“. V dnešním představení Bratrů pirátů se nepoužily, aby nezmokly. Místo toho scéna, původně nazvaná „Ulice na Samothráce“, se později přejmenovala na „skalnaté pobřeží“ a „cestu k Miletu“. Sbor hrál jediný Chremes a ten tomu neblahému publiku oznamoval, kde se vlastně děj odehrává.

Vrtěl jsem se a hledal pohodlnější pozici. Loktem jsem se opíral o staré dřevěné poleno s přitlučeným zešedlým šálem („miminko“) a nad hlavou mi trčel obrovský zakřivený meč. Předpokládal jsem, že je tupý – když jsem si však ověřoval ostří čepele, pěkně jsem se řízl do prstu. Tím jsem skončil s vědeckými pokusy. Proutěné koše většinou přetékały kostýmy, botami a maskami. Jeden koš se převrátil a ukázalo se, že je skoro prázdný

až na sadu dlouhých řinčivých řetězů, velký prsten s nápadným kamenem z červeného skla (podle něhož se pozná dávno ztracené dítě), pár balíčků s nákupy a hnědý džbán s několika pistáciiovými skořápkami (ustavičně se vyskytující „hrnec zlata“). Za ním byla vycpaná ovce (obětní zvíře) a dřevěné prase na kolečkách, jež tahával přes jeviště Tranio v roli vesele užvaněného chytrého kuchaře, který trousí staré vousaté fóry o přípravách na svatební hostinu.

Jakmile jsem skončil s truchlivou přehlídkou té ošumělé a vybledlé směsice, s níž jsem sdílel tento vůz, vrátil jsem se v myšlenkách opět k tématům jako život, osud a jak jsem vůbec skončil v téhle díře, kde dělám otravnou práci, a to ještě zadarmo. Jak už to s filosofií bývá, i tyhle úvahy znamenaly vlastně ztrátu času. Všiml jsem si jedné stínky a začal jsem sledovat, jak rychle postupuje. Sám se sebou jsem uzavíral sázky, kterým směrem se vydá. Už mi bylo dost zima, proto jsem začal uvažovat o tom, že se vrátím do vlastního stanu a nechám se utěšovat Helenou, která mi jistě zvedne sebevědomí, ale vtom jsem venku uslyšel kroky. Někdo došel k vozu, odhrnul zadní plachtu, pak zašramotily neklidné pohyby a dovnitř se vtáhla Phrygia. Možná že i ona hledala samotu, ale zdálo se, že jí má přítomnost nijak nevadí.

Phrygia byla dlouhá jako pórek, převyšovala většinu mužů. Svou výšku ještě zdůrazňovala tím, že si vlasy vyčesávala do kadeřavé korunky a potácela se na příšerných divadelních koturnech. Jako socha zhotovená výlučně pro umístění do výklenku i ona chodila zepředu dokonale upravená, ale zezadu zůstala jen nahrubo nahozená. Vzorně si líčila obličej a na pečlivých záhybech štoly přes prsa nosila celý krunýř zlatých šperků, které ve vrstvách chrastily. Při pohledu zezadu byla vidět každá kostěná vlásnička, přidržující jí účes, a všechny šperky měla zavěšené na jediném zašlém řetězu, který jí do hubeného krku vyrýval rudou rýhu, štolu zmačkanou, boty bez opatků a šaty sflikované a sešpendlené v chumáčích, aby zepředu mohly být draperie naaranžované elegantněji. Vídal jsem ji, jak chodí po ulici tak, že se šine bokem, aby její obraz před veřejností zůstal téměř nedotčený. Poněvadž svou silnou osobností dovedla na jevišti diváky oslnit, nijak jí nevadilo, že se jí klackové za zády posmívají.

„Však jsem si myslela, žes to ty, kdo tu možná trucuje.“ Vrhla se na je-

den koš s garderobou a vytřepávala si kapky deště z rukávů. Některé docákly až na mě. Připadalo mi to, jako by si ke mně na malou pohovku přisedl hubený, ale energický pes.

„Snad abych radši šel,“ zamumlal jsem. Jenom jsem se tu ukryl před deštěm –“

„Chápu. Nechceš, aby se tvoje děvče dovědělo, že jsi potajmu seděl schovaný ve voze s paní principálkou?“ Znovu jsem se posadil. Potrpím si na zdvořilost. Vypadala o patnáct let starší než já a mohlo jí být ještě víc. Phrygia mě poctila trpkým smíchem. „Utěšovat naše řadové členy je mou výsadou, Falcone. Děláním divadelní společnosti matku.“

Také jsem se ze slušnosti zasmál. Cítil jsem se ohrožený. Nevěděl jsem jistě, jestli je pro muže ze souboru povinností přijímat Phrygiino utěšování. „Nedělej si se mnou starosti, já už jsem velký kluk –“

„Opravdu?“ Řekla to takovým tónem, že jsem si najednou připadal docela maličký. „Tak jak sis užil první noc?“ zeptala se provokativně.

„Myslím, že už docela chápu, proč Heliodorus na vaši společnost kašlal.“

„Však si zvykneš,“ uklidňovala mě. „Nesnaž se dělat z toho velkou literaturu. A nezdržuj se vsouváním politických narážek. Nejsi přece zpropadenej Aristofanés a diváci, co nám platí za lístky, nejsou vzdělaní Athéňané. My hrajeme pro venkovské balíky, co si přijdou do divadla pokecat s bratranci a pouštět větry. Musíme jim poskytnout podívanou, kde se pořád něco děje, a předhodit pár laciných fórů, ale to všechno můžeš přenechat nám, my už si s tím na jevišti poradíme. Víme, co se žádá. Tvá práce je vybrousit základní rámec a mít na paměti prosté heslo: krátké promluvy, krátké repliky, krátká slova.“

„A já jsem si pošetile myslel, že budu zpracovávat závažná témata o sociálních nepravostech, lidskosti a spravedlnosti!“

„Ta témata puš' z hlavy. Musíš se zabývat starou závistí a mladou láskou.“ Vlastně podobně jako většinou ve svém povolání informátora.

„Já hlupák!“

„A pokud jde o Heliodora,“ pokračovala Phrygia změněným tónem, „ten byl především strašně protivný.“

„Co ho žralo?“

„To ví jenom Juno.“

„Znepřátelil si obzvlášť někoho?“

„To ne. Byl spravedlivý, nenáviděl každého.“

„A za to ho na oplátku všichni stejnou měrou nesnášeli? A co ty, Phrygie? Jak jsi s ním vycházela? Na herečku tvého postavení si snad netroufal?“

„Mého postavení!“ opakovala suše. Seděl jsem tiše. „Dostala jsem velkou příležitost. Kdysi jsem v Epidauru měla hrát Médeu...“ To muselo být už hodně dávno, ale věřil jsem jí. Dnes odvedla znamenitý výkon jako kněžka, který nám umožnil nahlédnout, jaká mohla být dřív.

„To bych rád viděl. Dovedu si tě představit, jak zuříš na Jasona a ubíjíš děti... A co se stalo?“

„Provdala jsem se za Chrema.“ A nikdy mu to neodpustila. Zatím jsem ovšem považoval za předčasné, abych ho litoval, když jsem neměl ponětí, jaké další krize narušily jejich vztah. Má práce mě už dávno naučila nikdy manželství neposuzovat.

„Heliodorus věděl, že jsi přišla o tu Médeu?“

„No jistě.“ Hovořila tiše. Nepotřeboval jsem pátrat po podrobnostech. Dovedl jsem si představit, jak toho asi využíval. Pod její zdrženlivostí se skrývala obrovská muka.

Byla to velká herečka. A hrála možná i v tuto chvíli. Co když ve skutečnosti byli s Heliodorem vášniví milenci – nebo ona po něm toužila, ale on jí dal košem, a tak zařídila tu nehodu v nádrži... Ještě štěstí, že jsem tam neměl Helenu, ta by se takovým divokým teoriím vysmála.

„Proč si ho Chremes nechával?“ Třebaže manželé spolu většinou nemluvili, měl jsem dojem, že problémy divadla spolu vždycky probírají. Snad to bylo to jediné, co je drželo pohromadě.

„Chremes má příliš měkké srdce, ten nikoho nevyhodí.“ Zaculila se na mě. „Plno lidí spoléhá na to, že u nás zůstanou.“

Zařal jsem zuby. Jestli tím míříš na mě, já se o nic neprosím. Měl jsem svou vlastní práci, než jsem narazil na vás.“

„Ty prý jsi vyšetřovatel, ano?“

Nic bližšího jsem jí neprozradil. „Snažím se najít jednu mladou hudebnici, jmenuje se Sophrona.“

„Jo tak. My jsme si mysleli, že máš nějaké politické poslání.“

Předstíral jsem údiv nad takovým nápadem. Držel jsem se dál tématu Sophrony a pokračoval jsem: „Jestli ji vypátrám, vydělám si pěkný balík. Vím o ní jenom tolik, že umí hrát na vodní varhany, jako kdyby ji to naučil sám Apollo, a žije patrně u nějakého muže v některém městě v Decapoli – ten se snad jmenuje Habíb.“

„To jméno by ti mohlo být vodítkem.“

„Ano, spoléhám na to. Celá Decapolis není příliš jasně vymezená; je až moc veliká na to, abych se po ní bezradně toulal jako prorok na poušti.“

„Pro koho máš to děvče najít?“

„Co myslíš? Pro koho? Pro její původní zaměstnavatelku, která jí zaplatila učení.“

Phrygia přikývla. Věděla, že vyškolený hudebník je cenným přínosem. „A co se stane, jestli ji nenajdeš?“

„Vrátím se domů chudý.“

„Můžeme ti s tím hledáním pomoci.“

„To je slušná nabídka. Právě proto jsem přijal tuhle práci. Vy mi pomůžete, až dorazíme do Decapole, a třebaže se ještě moc nevyznám v tom, co se od toho mého čmárání požaduje, udělám za to, co bude v mých silách, abych zjistil, kdo byl ten vrah.“

Herečka se otrásla. Nejspíš doopravdy. „Někdo z nás... Někdo, koho známe...“

„Ano, Phrygie. Někdo, s kým jíš. Muž, s nímž pravděpodobně některá spí. Někdo, kdo možná chodí pozdě na zkoušky, a přesto odvádí dobrý výkon. Někdo, kdo ti udělal laskavost, rozesmál tě, někdy tě naštvál, že jsi ho div neposlala bez zvláštního důvodu do Hádu. Zkrátka někdo, kdo se neliší od ostatních členů společnosti.“

„Ale to je děsné!“ zvolala Phrygia.

„Jde o vraždu,“ připomněl jsem jí.

„Musíme ho najít!“ Zaznělo to tak, jako že by mi ráda pomohla, kdyby mohla. (To podle mých letitých zkušeností znamenalo, abych se měl před tou ženou na pozor, neboť se bude snažit mi na každém kroku házet klacky pod nohy.)

„Kdo ho tedy nenáviděl, Phrygie? Hledám motiv. Pro začátek by mi

stačilo aspoň vědět, s kým měl nějaké jednání.“

„Jednání? Pokoušel se ochočit si Byrrii, ale ta se ho stranila. Někdy se potloukal kolem hudebnic – ačkoli většina jich by mu řekla, kam si má to své nádobíčko strčit –, ale on byl natolik zahleděný do svých vlastních chmur, že ani neměl chuť zaplétat se do nějakých románek.“

„Cítil nějaké křivdy?“

„Ano. Byrria ho roztrpčila. Jenomže ty víš, že s ním nešla na tu horu. Chremes mi svěřil, že jsi slyšel toho zabijáka mluvit a že to byl muž.“

„Mohl to být muž, co chránil Byrrii.“ Jakmile spatřím půvabnou ženu, zároveň se mi vynoří motivy pro provádění nejrůznějších pitomostí. „Kdo ještě jiný po ní jede?“

„To oni všichni,“ odpověděla nanejvýš strohým tónem. Zamyšleně naspulila rty. „Byrria s nikým nechodí, to musím uznat.“

„Dnes večer na ni čekalo plno čumilů.“

„A ukázala se jim?“

„Ne,“ připustil jsem.

„To tě překvapilo. Ty sis myslel, že Byrria si je při svém mládí ráda poslechne a že jenom já jsem tak stará, abych uměla jejich lichocením prohlédnout.“

„Myslím, že se kolem tebe točí taky dost ctitelů – ale pokud jde o to děvče, máš pravdu. Co je to tedy s Byrrii, jestliže odmítla Heliodora a žije raději bez laciné popularity?“

„Je ctižádostivá. Nestojí o jednu krátkou noc vášně, za kterou by zaplatila dlouhodobou deziluzí. Chce pracovat.“ Dospíval jsem k závěru, že Phrygiina zášť vůči té krásce není tak silná, jak jsme předpokládali. Pro silné dramatické ambice měla pochopení. Snad to s tou mladší ženou myslela dobře. Mohlo by tomu tak být z jednoho klasického důvodu: Byrria Phrygii připomínala její vlastní mládí.

„Tak ona se věnuje svému umění a drží se stranou.“ To by mohlo muže snadno dohnat k šílenství. „Nedá se poznat, jestli se do ní někdo obzvlášť nezakoukal? Kdo oddanou Byrrii miluje na dálku?“

„Vždyť už jsem ti to říkala: to oni všichni, mizerové,“ odpověděla Phrygia.

Lehce jsem si vzdychl. „Tak mi aspoň pověz, jestli tě nenapadá někdo,

kdo by byl ochoten skopnout Heliodora z cesty.“

„To ti povím,“ přisvědčila klidně. „V podstatě, Falcone, zabít někoho – a zvláště kvůli ženě – je mužům cizí.“

Pozoroval jsem, že je ještě stále ochotná se mnou mluvit, třebaže jsem taky patřil mezi ty nekňuby, a tak jsem věčně procházel seznamem podezřelých. „Musí to být někdo, kdo přišel s vámi do Petry. Kromě tvého manžela –“ Přes tvář jí nepřeletělo žádné hnutí mysli. „Zbývají nám tedy oba šaškové, úžasně hezký Philocrates, Congrio, co píše po zdech oznámení, a Davos. Davos mi připadá docela zajímavý –“

„Toho vynech!“ odbyla to Phrygia stroze. „Davos by neprovedl žádnou hloupost. Je to starý přítel. Nestrpím, abys Dava urážel. Je ohromně rozumný – a až moc tichý.“ Každý vždycky věří, že jeho osobní přátelé nemohli nic škaredého provést. Ve skutečnosti je silně pravděpodobné, že každého, kdo v říši zemřel nepřírozenou smrtí, napadl jeho nejstarší přítel.

„S tím čmáralem vycházel dobře?“

„Toho přehlížel jako kupu hnoje. Ale tak už se dívá na většinu spisovatelů,“ pronesla konverzačním tónem.

„Budu na to pamatovat, až s ním budu mluvit.“

„Nemusíš se namáhat. Davos ti ochotně poví všechno sám.“

„Můžu počkat.“

Už jsem toho slyšel až moc, aby mi celé to tvůrčí řemeslo lezlo krkem. Bylo pozdě, měl jsem za sebou mizerný den, Helena bude mít obavy a pomyslení na to, jak budu její úzkost zaplašovat, mě minutu od minuty víc lákalo.

Prohodil jsem, že snad už přestalo pršet. Nato jsem „matce společnosti“ popřál synovsky stroze dobrou noc.

Sotva jsem vešel do stanu, pochopil jsem, že jsem ten večer měl být někde jinde.

XX

Něco se stalo našemu nabatejskému knězi.

Davos Musu podpíral, jako by se jinak mohl zhroutit. Byli v našem oddíle stanu a Helena se točila kolem nich. Musa, celý promočený, se klepal buď zimou, nebo hrůzou. Tvář měl smrtelně bledou a vypadal otřesený.

Pohlédl jsem na Helenu a poznal jsem, že z nich teprve začala páčit, co se vlastně stalo. Diskrétně se odvrátila a hleděla si ohně, zatímco jsme s Davem kněze svlékali z mokrých šatů a balili do přikrývky. Neměl tak statnou postavu jako my dva, ale silný byl dost. Léta stoupání do vysokých hor jeho rodného města ho zocelila. Stále klopil oči.

„Moc toho z něho nedostanu,“ mumlal Davos. U Musy to nebylo nic neobvyklého.

„Tak co se vlastně stalo?“ udeřil jsem na něho. „Venku sice chče jako zákazníci v lázních na studené latríně, ale takhle zmáčený by z toho neměl být.“

„Spadl do nádrže.“

„Nevymýšlej si, Dave!“

„Ne, je to pravda,“ tvrdil a tvářil se roztomile nevinně. „Po představení nás šel celý houf hledat nějakou vinárnu, šašci ji prý znají –“

„Tomu nevěřím. V takovémhle nečase?“

„Herci se potřebujou uvolnit. A tvého člověka přemluvili, aby šel s nimi.“

„Tomu taky nevěřím. Nikdy jsem ho neviděl pít.“

„Zdálo se, že má docela zájem,“ trval Davos na svém. Musa zůstal němý, třásl se pod dekou a vypadal ještě napjatější než jindy. Věděl jsem, že Musovi nemůžu důvěřovat, poněvadž to je člověk Velkého bratra. Bedlivě jsem se zaměřil na herce a zvažoval jsem, jestli mu mám věřit, nebo ne.

Davos měl poctivý obličej s klidnýma, lítostnýma očima. Na hlavě

krátké střízlivé černé vlasy. Postavou připomínal bytelný keltský kamenný mezník, jednoduchý, trvalý, spolehlivý, se širokou základnou. Toho by hned tak něco neporazilo. Na život se díval rozumně. Působil dojmem, jako by už viděl, co potřeboval – a podruhé už nehodlal utrácet peníze za vstupné. Zdálo se mi, že pro můj účel je příliš zahořklý, aby se namáhal s přetvářkou. Kdyby mě ovšem přece jen chtěl oklamat, věděl jsem, že by to jako znamenitý herec lehce zvládl.

Avšak nedovedl jsem si Dava představit jako vraha.

„Co se tedy přesně stalo?“ naléhal jsem.

Davos pokračoval ve vyprávění. Jeho hlas, sytý baryton, vyvolával dojem veřejného představení. V tom tkví potíže s herci. Ať řeknou cokoli, všechno vypadá naprosto věrohodně. „Dvojčata se chystala předvést úžasné komický kousek a mělo se to konat za městskou hradbou, na východní straně –“

„Průvodcovskou službu pro turisty si můžeš odpustit.“ Byl bych si náfackoval, že jsem nešel s nimi. Kdybych se také vypravil na to bláznivé tažení, mohl jsem aspoň vidět, co se stalo – a možná tomu zabránit. A mohl jsem taky zadarmo přijít k nějaké té číši vína. „A jak s tím souvisí jakási nádrž?“

„Jsou tam dvě velké cisterny na zachytávání dešťové vody.“ Dnes večer musí být plné. Osud teď na Bostru vrhá celoroční příděl vláhy. „Cesta nás vedla kolem jedné. Je zabudovaná do mohutného nábreží. Vedla tam taková úzká vyvýšená pěšina, lidi tam trochu dováděli a Musa nějak sklouzl do vody.“ Bylo by pod jeho důstojnost, aby to vyznělo do ztracena. Přerušil halasnou řeč v nejlepším. Zadíval jsem se na něho dlouhým pohledem. Jeho význam mu musel být jasný, ať už na jevišti, nebo mimo ně. „Kdo přesně tam dováděl? A jak se stalo, že Musa ‚sklouzl‘?“

Kněz zvedl poprvé hlavu. Ještě stále nic neřekl, ale pozoroval Dava, co mi odpoví. „Kdo myslíš, že dováděl? Především dvojčata a několik kulisářů. Naoko se pošfuchovali na kraji cesty. Ale jak sklouzl, to nevím.“ Musa se nepokoušel nám něco vysvětlit. Zatím jsem ho nechal být.

Helena přinesla Musovi horký nápoj. Ochranitelsky o něho pečovala, abych měl možnost si nerušené promluvit s hercem. „Určitě jsi neviděl, kdo našeho přítele postrčil?“

Stejně jako já i Davos ztlumil hlas. „Vůbec mě nenapadlo, proč bych se měl dívat. Dával jsem pozor na cestu. Byla tma jako v ranci a i bez řádění těch bláznů to tam klouzalo ažaž.“

„Došlo k té nehodě cestou do vinárny, nebo zpátky?“

„Cestou tam.“ Takže nikdo nebyl opilý. Davos pochopil, na co myslím. Jestli někdo podrazil našemu Nabatejci nohy, ať to byl kdokoli, rozhodně měl v úmyslu ho shodit.

„Jaký máš názor na Trania a Grumia?“ zeptal jsem se zamyšleně.

„Ztřeštěná dvojice. Ale to je tradice. Jestli musejí celý večer žertovat na jevišti, pak nevědí, kdy přestat. Kdo jim to může mít za zlé, když posloucháte ty otřepané fóry, které jim někdo napsal?“ S pokrčením ramen jsem přijal bez protestů tu profesionální urážku – jinak to ani nešlo. „Ostatně šaškům se stává, že jednoho dne spadnou ze žebříku, a už nevstanou.“ Patrně jevištní trik. Vypadal jsem asi trochu zmateně. Davos mi to vyložil: „Prázdné hlavy, nepozornost.“

„Ti dva naši se zdají dost bystří,“ zabručel jsem.

„Bystří na to, aby dělali nepříjemnosti,“ přisvědčil.

„Mohli by zajít až tak daleko, že by někoho zabili?“

„Ty jsi vyšetřovatel, Falcone. Je na tobě, abys to zjistil.“

„Kdo řekl, že jsem vyšetřovatel?“

„Zmínila se o tom Phrygia.“

„Udělej mi prosím jednu laskavost a nedávej to dál. Kdyby se to rozkecalo, mému úkolu by to nijak neprospělo.“ Neměl jsem žádnou možnost se v téhle společnosti diskrétně vyptávat. Nikdo neuměl držet jazyk za zuby, aby mi umožnil pokračovat. Jste s Phrygií blízcí přátelé?“

„Tu úžasnou houževnatou babu znám už dvacet let, jestli máš na mysli tohle.“

Vytušil jsem, že ho za ohněm Helena Justina zvědavě pozoruje. Později, až se na něj ta má intuitivní dívka dost vynadívá, poví mi, jestli byl Davos v minulosti Phrygiiným milencem nebo je jím teď, anebo jestli si jím pouze přeje být. Mluvil s jistotou jako ostřílený borec, jako člen tlupy, jenž si vysloužil právo vyslovovat názory na nováčka.

„Vyprávěla mi, jak měla v Epidauru hrát Médeu.“

„Jo to,“ prohodil tiše s hřejivým úsměvem.

„Znal jsi ji už tehdy?“ Místo odpovědi pouze přikývl. Byla to také jakási odpověď – taková prostá odpověď, jaká vede do slepé uličky. Udeřil jsem na něho přímo: „A co Heliodora, Dave? Jak dlouho jsi znal jeho?“

„Až moc.“ Čekal jsem, a tak dodal mírněji: „Pět nebo šest sezón. Chremes ho sebral v jižní Itálii. Znal jakžtakž abecedu a zdálo se, že se na tu práci bude ideálně hodit.“ Tentokrát jsem jeho rýpnutí ignoroval.

„Nevycházeli jste spolu?“

„Co si myslíš?“ Nechtěl mi dělat schválnosti, jenom byl tajnůstkář. Schválnosti vyplývají z jednoduchých motivů, jako jsou vina a strach, a tak se dají snáze odhalit. Tajnosti mohou mít spoustu důvodů – i jeden poctivý, totiž že Davos si potrpěl na zdvořilost. Jeho zdrženlivost jsem však nepřičítal pouhému taktu.

„Byl jenom nemožný dramatik, anebo v tom vězelo něco osobního?“

„Jako dramatik byl příšerný – a osobně jsem toho neřáda nemohl ani cítit.“

„Z nějakého konkrétního důvodu?“

„Ze spousty důvodů.“ Najednou Davos ztratil trpělivost. Vstal a měl se k odchodu. Ale přemohl ho zvyk pronést závěrečnou řeč: „Někdo ti určitě pošeptá, pokud to ještě neudělal, že jsem Chremovi krátce předtím řekl, že s tím chlapem jsou jenom potíže a že by ho měl ze společnosti vyrazit.“ Davovo slovo mělo váhu, záleželo na něm. Ale to ještě nebylo všechno. „V Petře jsem dal Chremovi ultimátum: buď se zbaví Heliodora, anebo půjdu já.“

To mi vyrazilo dech, a tak jsem se zmohl jenom na otázku: „A jak se rozhodl?“

„Nijak.“ Pohrdání v jeho hlase svědčilo o tom, že jestliže Davos nenáviděl dramatika, jeho mínění o řediteli nebylo o mnoho vyšší. „Za celý život udělal Chremes jediné dobré rozhodnutí, a to když se oženil s Phrygií, což ještě zařídila vzhledem k naléhavým okolnostem ona.“

Z obavy, že se budu vyptávat dál, mě Helena koplá. Byla to vysoká dívka s pěknými dlouhými nohama. Z letmého pohledu na jemný kotník jsem pocítil příjemné mrazení, ale v tu chvíli jsem si ho nemohl plně vychutnat. Varovala mě zbytečně. Jako informátor jsem měl už dost zkušeností. Náznak jsem pochopil, ale přesto jsem se zeptal: „Mám za to,

že narážíš na nechtěné těhotenství. Chremes a Phrygia teď s sebou nemají žádné děti, a tak předpokládám, že miminko umřelo, ano?“ Davos mlčky stáhl rty, jako by mi to váhavě potvrzoval. „A Phrygia tedy zůstala připoutaná k Chremovi, ovšem zřejmě zbytečně. Věděl to Heliodoros?“

„Věděl.“ Sám plný hněvu rozpoznal Davos můj. Odpověděl mi úsečně a nechal na mně, abych si vyvodil, jak nepříjemně to pokračovalo dál.

„Domnívám se, že toho využíval, aby si svým obvyklým přátelským způsobem dobíral lidi, kterých se to týkalo.“

„Ano. Při každé příležitosti vrážel do obou nůž.“

Nepotřeboval jsem to rozvádět, ale přesto jsem z Dava páčil dál: „Utahoval si z Chrema pro zpackané manželství –“

„Chremes ovšem ví, že je to to nejlepší, co kdy udělal.“

„A týral Phrygii poznámkami o mizerném manželství, o ztracené příležitosti v Epidauru a snad i o tom, že přišla o dítě?“

„O tom všem,“ odpověděl Davos, snad trochu opatrněji.

„To musel být ničema. Není divu, že jsi chtěl, aby se ho Chremes zbavil.“

Sotva jsem to vyslovil, polekal jsem se, aby se to nevykládalo jako domněnka, že toho škrabala utopil sám Chremes. Davovi to také došlo, ale jenom se nevesele usmál. Měl jsem pocit, že kdyby byl Chremes někdy obžalován z vraždy, Davos by klidně stál stranou a sledoval, jak je usvědčován – ať už by ta obžaloba byla spravedlivá nebo ne.

Vložila se do toho Helena, vždycky připravená uhlazovat rozjitřenou situaci. „Dave, jestli tedy Heliodoros vždycky tak bolestivě lidi zraňoval, měl ředitel společnosti jistě dobrý důvod – a osobní motiv – ho vyhodit, když jsi ho o to požádal, že?“

„Chremes není schopen se rozhodnout, ani když je to lehké. A tohle bylo těžké,“ řekl Davos zamračeně Heleně.

Než jsme se ho stačili zeptat proč, odešel.

XXI

Začal se mi rýsovat celý obrázek: Chremes, Phrygia a sám Davos jako starý přítel, kterého trápily jejich omyly a jeho vlastní ztracené možnosti. Když Helena zachytila můj pohled, chtěl jsem si to ověřit u ní. „Co si o tom myslíš?“

„Ten s tím nemá nic společného,“ odpověděla pomalu. „Myslím, že v minulosti znamenal pro Phrygii víc než teď, ale už asi dávno. Zná ji a Chrema dvacet let, takže teď je jenom kritický, ale oddaný přítel.“

Helena mi ohřívala medový nápoj. Vstala a přinesla mi ho od ohně. Vzal jsem si pohár a usadil se pohodlněji. Na Musu jsem se povzbudivě usmál. Chvilí žádný z nás nepromluvil. Seděli jsme v těsné skupině a uvažovali o tom, co se stalo.

Cítil jsem změnu atmosféry. Jakmile Davos ze stanu odešel, Musovi se ulevilo. Choval se přirozeněji. Už se tak nechoužil pod dekou a pročísl si rukama vlasy. Pomalu mu schly a v konečcích se komicky kroutily. Vypadal tak mladší. Tmavé oči hleděly zamyšleně. Už jenom proměny ve výrazu tváře svědčily o tom, že se vytrhl z netečnosti.

Uvědomil jsem si, co se děje. Viděl jsem, jak se o něho Helena stará, jako by nám patřil, a on její starostlivé pozornosti přijímal už téměř jako samozřejmost. Pravda byla nabíledni. Strávili jsme spolu pár týdnů. A došlo k tomu nejhoršímu, k čemu mohlo dojít: ten zatracený nabatejský nohsled se stal členem naší rodiny.

„Falcone,“ řekl. Nevzpomínal jsem si, že by mě už někdy oslovil jménem. Pokývl jsem mu. Celkem přátelsky. Ještě nedospěl tak daleko, aby mi byl protivný jako moji pokrevní příbuzní.

„Vyprávěj nám, co se stalo,“ vybídla ho Helena tiše. Hovořili jsme tlumenými hlasy, jako bychom se báli, že u stanu číhají postavy s našpicovanými ušima. Nezdálo se to pravděpodobné, venku dosud řádil nečas.

„Byla to směšná výprava, špatně pojatá a špatně promyšlená.“ Připa-

dalo mi to, jako by Musa hleděl na tu veselou noc ve městě jako na nějaké vojenské manévry. „Lidi si s sebou nevzali dost pochodní a ty, co jsme měli, v tom vlhku uhasínaly.“

„Kdo tě vyzval, abys šel na tu pitku s nimi?“ skočil jsem mu do řeči.

Musa se rozpomínal. Jestli se nemýlím, tak Tranio.“

„To jsem si myslel.“ Tranio sice nebyl můj hlavní podezřelý – alespoň prozatím, protože jsem neměl důkazy –, ale nesměl chybět jako hlavní iniciátor každé vylomeniny.

„Proč ses nechal zlákat, že půjdeš s nimi?“ zeptala se Helena.

Překvapivě se na ni široce usmál. „Předpokládal jsem, že se s Falconem budete hádat o té hře.“ To byl Musův první vtíp a trefil se jím do mě.

„My se přece nikdy nehádáme,“ zabručel jsem.

„Tak to prosím za prominutí.“ Pronesl to se zdvořilou neupřímností muže, který s námi bydlí ve stanu a ví, jak je to doopravdy.

„Pověz nám radši o té nehodě,“ pobídla ho Helena s úsměvem.

Kněz se také usmál, ale tentokrát jinak, než jsme u něho byli zvyklí, šibalsky, a hned zase zvažněl, když pokračoval s příběhem. „Šlo se obtížně. Klopýtali jsme a pořád koukali pod nohy. Lidi reptali, ale nikdo se neměl k tomu, aby navrhl vrátit se. Když jsme došli na vyvýšený břeh nad tou cisternou, ucítil jsem, jak do mě někdo strčil, takhle –“ najednou mi prudce zatlačil plochou dlaní na kříž uprostřed zad. Musel jsem se zapřít nohama, abych nepadl do ohně. Šfouchl do mě silně. „Přepadl jsem přes okraj –“

„U Jupitera! A plavat samozřejmě neumíš!“

Sám neplavec, představoval jsem si s hrůzou tu zoufalou situaci. Avšak Musovy tmavé oči vesele jiskřily. „Proč to říkáš?“

„Je to snad rozumná úvaha, když žiješ v městě v poušti –“

Zvedl nesouhlasně obočí, jako bych pronesl nějakou hloupost. „V Petře máme také vodní nádrže. Pořád si v nich hrají malí kluci. Já plavat umím.“

„Aha.“ Tak to mu zachránilo život. Ale někdo jiný se musel dopustit stejného omylu jako já.

„Byla však velká tma,“ pokračoval Musa lehkým, konverzačním tónem. „Polekal jsem se. V té studené vodě jsem nemohl skoro dýchat. Vůbec jsem neviděl, kde bych mohl vylézt. Báł jsem se.“ Přiznal se upřímně a bez vytáček tak, jako dělal nebo říkal všechno. „Věděl jsem, že voda pode mnou je

hluboká. Připadala mi mnohokrát hlubší, než je výška muže. Jakmile jsem popadl dech, začal jsem hlasitě křičet.“

Helena se zlostně zamračila. „To je děsné. Pomohl ti někdo?“

„Davos si rychle našel cestu přímo k vodě. Vykřikoval pokyny mně i druhým. Myslím, že byl...“ Musa hledal vhodný řecký výraz „... pohotový. Potom se tam nahrnuli všichni – šaškové, kulisáři, Congrio. Něčí ruce mě vytáhly. Nevím čím.“ To nic neznamenal. Jakmile se ukázalo, že Musa nezmizel pod vodou a bude zachráněn, ten, kdo ho strčil do vody, mu zase pomůže vylézt, aby zamezl stopy.

„Musíme najít ruku, která tě tam strčila.“ V duchu jsem procházel naším seznamem podezřelých a snažil se představit si, kdo co dělal na tom břehu potmě. „Nezmínil ses o Chremovi ani Philocratovi. Šli s vámi?“

„Ne.“

„Vypadá to, že jako pachatele můžeme vynechat Dava, ale z těch ostatních nevyloučíme žádného. Nevzpomeneš si, kdo byl předtím nejbliž za tebou?“

„To nevím jistě. Měl jsem dojem, že dvojčata. A chvíli předtím jsem mluvil s Congriem, tím plakátovačem. Ale pak zůstal pozadu. Kvůli tomu vyvýšenému chodníku a větru všichni zpomalili a náš průvod se víc roztáhl. Daly se rozeznat postavy, ale nepoznalo se, kdo to je.“

„Šli jste husím pochodem?“

„Ne. Já jsem byl sám, ostatní ve skupinách. Ten dost široký chodník to umožňoval. Nebezpečně vypadal jenom proto, že vedl vysoko a v tom dešti to klouzalo.“ Když přece jen někdy promluvil, vyjadřoval se Musa co nejpřesněji, prostě jako inteligentní člověk, jestliže nemluví vlastním jazykem. A také jako velmi obezřetný člověk. Našlo by se jen málo lidí jen tak tak uniknuvších smrti, kteří by zůstali klidní.

Nastalo krátké ticho. Jako obvykle se opět Helena odvážila položit tu nejožehavější otázku: „Musu někdo strčil do té nádrže záměrně. Proč tedy,“ ptala se tiše, „se právě on stal cílem?“

Musova odpověď byla opět přesná: „Lidi si myslí, že jsem viděl toho muže, který zavraždil minulého dramatika.“ Pocítil jsem mírný šok. Jeho formulace jako by naznačovala, že psát hry je samo o sobě nebezpečné povolání.

Chvíli jsem o té domněnce uvažoval. „My jsme to nikomu neřekli. Vždycky o tobě mluvím jako o tlumočnickovi.“

„Mohl nás zaslechnout ten písář plakátů, když jsme se o tom včera bavili,“ nadhodil Musa. Líbil se mi jeho způsob uvažování. Všiml si, že Congrio se tam ochomýtl podezřele blízko, stejně jako jsem si toho všiml já a už jsem si ho zařadil mezi podezřelé.

„Mohl taky prozradit někomu jinému, co slyšel.“ Tiše jsem zaklel. Jestli můj neuvážený návrh, abychom si z tebe udělali volavku, tě málem stál život, omlouvám se ti, Muso.“

„Lidi se na nás beztak dívají podezíravě,“ uhlašovala to Helena. „Vím, že o nás třech kolují nejrůznější povídačky.“

„Jedno je jisté,“ řekl jsem. „Vypadá to, že jsme toho dramatikova vraha silně zneklidnili už tím, že jsme se připojili ke skupině.“

„On tam byl,“ pronesl Musa s rozhodností vážně. „Poznal jsem, že je tam na břehu nade mnou.“

„Jak to?“

„Při mém pádu do vody nikdo neslyšel cáknutí. Rychle jsem klesl pod hladinu a pak jsem vyplaval nahoru. Lapal jsem po dechu. Zpočátku jsem nemohl ani vykřiknout. Chvíli jsem si připadal strašně opuštěný. Hlasy ostatních ke mně doléhaly z dálky. Slyšel jsem, jak se vzdalují a slábnou.“ Odmlčel se a zahleděl se do ohně. Helena sáhla po mé ruce. Stejně jako já i ona prožívala ten Musův děsivý pocit samoty, když bojoval o život tam dole v černé vodě nádrže, zatímco většina jeho druhů pokračovala v cestě a nic netušila.

Musa nehnul ani brvou. Celé jeho tělo zůstalo nehybné. Nenadával ani nevyhrožoval, jak se pomstí. Pouze jeho tón nám naznačoval, že dramatikův vrah by se měl mít na pozoru, až se spolu setkají příště. „On je tady,“ prohlásil Musa. „Mezi těmi hlasy, co se ztrácely ve tmě, si jeden člověk začal hvízdát.“

Přesně tak jako ten muž, který si hvízdal, když sestupoval z Výšiny.



„Promiň mi to, Muso,“ znovu jsem se stroze omluvil. „Měl jsem to předvídat. Měl jsem tě chránit.“

„Nic se mi nestalo. Už je to dobré.“

„Máš nějakou dýku?“ Byl bezbranný. Chtěl jsem mu dát svou.

„Ano.“ Když jsme ho s Davem svlékali, žádnou jsme nenašli.

„Tak ji musíš nosit u sebe.“

„Ano, Falcone.“

„Příště se ti bude hodit,“ poznamenal jsem.

„To ano.“ Opět ten klidný tón, v rozporu s výhružnými slovy. Byl knězem boha Dhú Šary. Předpokládal jsem, že Musa bude vědět, kam bodnout. Toho muže, který si ve tmě hvízdal, možná čeká rychlý krvavý konec. „My spolu toho horského banditu dopadneme, Falcone.“ Musa vstal, stále stydlivě omotaný dekou. „A teď bychom se myslím měli všichni vyspat.“

„Máš pravdu. My s Helenou se ještě musíme pořádně pohádat,“ oplatil jsem mu jeho vtipem.

Musovy se oči šibalsky zaleskly. „To abych šel zpátky k nádrži, než skončíte.“

Helena se zamračila. „Už ať jsi v posteli, Muso!“

Nazítří jsme zamířili do Decapole. Umínil jsem si, že budu bedlivě hlídat, aby se nikomu z nás nic nestalo.

II. DĚJSTVÍ: DECAPOLIS



Několik příštích týdnů. Děj se odehrává na různých kamenitých cestách a v horských městečkách, ne příliš přátelských. Kolem se motá plno velbloudů zvědavě sledujících, co se děje.

SYNOPSIS: *Falco*, výpomocný dramatik, a *Helena*, jeho spolupachatelka, spolu s *Musou*, knězem, který z poněkud nejasných důvodů opustil svůj chrám, putují oblastí zvanou Decapolis a pátrají po Pravdě. Jsou považováni za podvodníky a brzy se ocitnou v nebezpečí, když je ohrožuje anonymní *pletichář*, kdosi skrývající se mezi jejich novými přáteli. Někdo musí vymyslet důmyslný plán, jak mu strhnout masku...

XXII

Philadelphia: hezké řecké jméno pro hezké řecké město, v současné době poněkud poničené. Před několika lety ho vyplnili vzbouření Židé. Do sebe zahledění fanatici z Judeje vždycky nenáviděli helénské osady za Jordánem v Decapoli, místa, kde se mohl ve slušné řecké městské škole každý naučit být řádným občanem, což platilo víc než pokrevní dictví přísného náboženství. Když judští nájezdníci poničili, co se dalo, jasně ukázali, co si myslí o takové lehkomyšlné toleranci. Potom zase římská armáda pod Vespasiánovým velením názorně předvedla Judejcům, co si myslíme o ničení majetku, a to tím, že silně poplenila ten jejich. Dnes byla Judea pěkně zticha a Decapolis se těšila novému období stability.

Philadelphii obklopovaly strmé pahorky, celkem sedm, ale daleko vyprahlejší než ty, na nichž se kdysi začal budovat Řím. Na vhodném místě stála strmá pevnost, od které dolů a ven přetékal město až na dno širokého údolí, kde se půvabně vinula říčka, takže nepotřebovali žádné viditelné cisterny, jak jsem s potěšením zaznamenal. Postavili jsme tábor a usedli ve stanech, neboť jsme předpokládali, že to Chremovi potrvá dlouho, než vyjedná podmínky, za jakých bychom tu mohli hrát.

Ted' jsme vstoupili do římské Sýrie. Při naší původní cestě z Petry do Bostry jsem se prokousával truhlou komedií, jež měla společnost na repertoáru, ale cestou sem do Decapole jsem už mohl věnovat větší pozornost našemu okolí. Silnice z Bostry do Philadelphie měla být dobrá. To znamenalo, že po ní putovalo mnoho lidí, což není totéž.

Kočovné divadlo to v těchto končinách nemělo lehké. Venkované nás nenáviděli, protože si nás spojovali s pořečtěnými městy, kde jsme hráli, a měšťané se na nás dívali skrz prsty jako na necivilizované nomády, poněvadž jsme se toulali z místa na místo. Ve vesnicích se konaly týdenní trhy a my jsme lidem nemohli nabídnout nic, čeho by si cenili. Města byla zase administrativními centry, kde jsme neplatili ani daň z hlavy, ani daň

z majetku a neměli jsme žádné volební právo, takže jsme i tam byli nevíťanými hosty.

Jestliže nad námi města ohrnovala nos, my jsme vůči nim také chovali určité předsudky. Na tato města založená Řeky jsme my, Římané, pohlíželi jako na pařeníště neřestí. V tom ohledu však Philadelphia nabízela málo možností. (A věřte mi, že jsem se bedlivě rozhlížel.) Město prosperovalo příjemným způsobem, třebaže každému Římanovi muselo připadat jako Zapadákov.

Tušil jsem, že podobné to bude i jinde. Nebýt významných obchodních cest, Východ by pro Řím nikdy neznamenal nic víc, než že sloužil jako nárazník proti rozpínavosti Parthské říše. Ani obchod nemohl změnit dojem, že Desetiměstí tvoří převážně malá městečka, často uprostřed pustiny. Některá získala na důležitosti, když si jich všiml Alexandr na své cestě za ovládnutím světa, a všechna se zapsala do historie, když je Pompeius zbavil ustavičných židovských nájezdů a založil římskou Sýrii. Ta měla pro nás velký význam, protože tvořila hranici s Parthií. Ale Parthové se pekli na druhém břehu Eufratu a Eufrat ležel mnoho mil od Decapole.

Ještě že v těch městech všichni mluvili řecky, takže jsme se mohli v krámech handrkovat a dovědět nějaké novinky.

„Pošleš teď toho svého „tlumočníka“ domů?“ rýpl do mě dost významně Grumio, sotva jsme přijeli.

„Proč? Abych ho ušetřil další koupele?“ Musa z té své málem osudné skoro ani nestačil uschnout, a tak jsem měl vztek.

Helena mu odpověděla klidněji: „Musa je náš spolucestující a zároveň přítel.“

Musa jako obvykle neřekl nic, dokud jsme všichni tři nebyli ve vlastním stanu. Pak mu v hraném údivu opět vyletělo obočí nahoru a opakoval si: „Tak já jsem váš přítel.“

Jako by na tom bylo něco komického. Musa se vyznačoval dobrosrdečným šarmem, jaký je v této oblasti vlastní mnoha lidem – a dovedl ho znamenitě uplatňovat. Pochopil, že patřit do rodiny Didiů dává člověku trvalé právo hrát si na hlupáka.

Aby Philadelphii trochu oživil, měl Chremes v úmyslu předvést jim *Lano* od Plauta. To lano se v ději skoro vůbec nevyskytuje; větší význam má

sporná cestovní skříňka (v řeckém originále spíš jakási brašna; my, Římané, jsme při adaptacích velkorysí). O tu skříňku nastane dlouhá tahanice a v našem provedení se má odehrávat mezi Traniem a Grumiem. Sledoval jsem je, jak si tu scénu nacvičují. Jejich rozpustilé řádění bylo pro začínajícího dramatika velkou školou. Především zjistil, že na jeho textu celkem nezáleží. Až teprve pohotovost herců dovede zvednout diváky ze sedadel, a tohle nemůže zachytit ani ten nejostřejší stylus.

Ve Philadelphii jsem se pilně poptával po Tháliině ztracené varhanici, ale štěstí mi nepřálo. Nikomu nic neříkalo ani to druhé jméno, které jsem uváděl: Habíb, ten tajemný syrský obchodník, který před časem navštívil Řím a projevil pochybný zájem o cirkusovou zábavu. Jestlipak jeho žena věděla, že zatímco si hraje na světáka, rád navazuje styky s kyprými tanečnicemi s hady? (*Jen se neboj, ujišťovala mě Helena, ta to moc dobře ví.*)

Když jsem se vrátil do tábora, uviděl jsem Grumia, jak si nacvičuje nějaké kaskadérské kousky. Požádal jsem ho, aby mě naučil padat ze žebříku – takový trik bych mohl v běžném životě výhodně uplatňovat. Byl to pitomý nápad: brzy jsem ošklivě dopadl na nohu, kterou jsem měl předloni zlomenou. Skončil jsem potlučený a kulhavý a bál jsem se, jestli jsem si tu kost nepochroumal podruhé. Grumio nad tou nehodou jenom vrtěl hlavou a já jsem odhopsal do stanu, abych se vzpamatoval. Ležel jsem na lůžku a naříkal si a Helena zatím seděla venku a něco si četla.

„Kdo za to může?“ zeptala se, sotva mě spatřila. „Tvoje hloupost, anebo někdo, kdo tě chtěl vyřadit z činnosti?“

Váhavě jsem přiznal, že jsem si o to učení řekl sám. Něco soucitně zamumlala a pak spustila cíp plachty dolů a nechala mě v polotmě, jako kdybych utrpěl otřes mozku. Její přístup mi připadal trochu komický, ale zdřímnutí mi přišlo vhod.

Nastalo vedro. Snažili jsme se šetřit energii, neboť jsme věděli, že později se budeme péci mnohem víc. Ten, kdo není zvyklý na pouštní podmínky, si musí dávat pozor, aby se nevyčerpával. Toužil jsem pořádně si schrupnout, ale když už jsem skoro usínal, uslyšel jsem Helenu, jak volá na nějakého kolemjdoucího: „Zdravím tě!“

Snad bych si toho ani nevšiml, kdyby jí neodpověděl mužský hlas, nabítný sebevědomím. Byl to příjemný zvukný tenor, svůdně modulovaný,

a věděl jsem, komu patří: Philocratovi, který se považoval za idol všech dívek.

XXIII

Buď rovněž pozdravena!“ zahlaholil, vyloženě potěšen zjištěním, „že upoutal pozornost mého vzácného kvítku. Muži si nepotřebovali napřed popovídat s jejím bankéřem, aby zjistili, že s Helenou Justinou stojí za to hovořit.

Zůstal jsem ve stanu. Ale posadil jsem se.

Ze svého zešeřelého úkrytu jsem slyšel, jak kráčí blíž a jak jeho elegantní kožené boty, které mu vždycky zdůrazňovaly mužná lýtka, chrastí po kamenité zemi. Na pěkné obuvi si dával záležet, ale i ostatní ošumělé oblečení uměl nosit jako královský šat. (Philocrates vlastně v jakýchkoli šatech vypadal jako muž, jenž se je z neslušných důvodů právě chystá setřást.) Z divadelního sedadla se musel vždycky ohromně líbit. Bylo by hloupé, kdybych to nepřiznal. Ovšem když jste do košíčku s ovocem nahlédli zblízka, změnil se v přezrálou slívu; pod slupkou rozměklou a nahnědlou. A pak také ačkoli měl postavu pěkně tvarovanou, byl poměrně dost malý. Viděl jsem přímo přes jeho pečlivě načesané kadeře a Phrygia musela většinu jejich společných scén odehrát vsedě.

Představoval jsem si ho, jakou pózou teď okouzluje Helenu – a snažil se zapudit z mysli vidinu Heleny, jak toho domýšlivého krasavce obdivuje.

„Mohu si přisednout?“ Věru neztrácel čas.

„Jistě.“ Měl jsem chuť vyřítit se ven a chránit ji, třebaže Helena si uměla směle poradit sama. Z jejího hlasu jsem poznal, že se usmívá, ospale, šťastně. Potom jsem uslyšel, jak se jí Philocrates natáhl k nohám, kde už nebude vypadat jako domýšlivý trpaslík, ale prostě švarný urostlý junák.

„Co tu dělá taková krásná žena tak sama?“ Bohové, tahle konverzační fráze je tak stará, že vyloženě páchne. Teď už neschází nic jiného, než aby rozechvěl nozdry a zeptal se jí, jestli by se nechtěla podívat na jeho válečné jizvy.

„Kochám se tím krásným dnem,“ odpověděla Helena s mnohem větší

vyrovnaností, než jakou dávala najevo mně, když jsem si ji namlouval. Tehdy se po mně oháněla jako po sršni na hrnku s medem.

„Co to čteš, Heleno?“

„Platóna.“ Tím rychle zarazila další intelektuální debatu.

„Vida, vida,“ prohodil Philocrates. To byla asi jeho vycpávka, když hovor vázl.

„Vida, vida,“ opakovala Helena lhostejně. Mužům, kteří se na ni snažili udělat dojem, nijak nepomáhala.

„To jsou ale krásné šaty.“ Byla v bílém. Bílá Heleně nikdy neslušela. Neustále jsem ji na to upozorňoval.

„Děkuji,“ odpověděla skromně.

„Sázím se, že ti to sluší ještě víc bez nich...“ Ať ho Mars praští do koulí! Teď už úplně probuzený jsem očekával, kdy mě má mladá paní zavolá, abych ji šel ochránit.

„Je to takový zvláštní vědecký paradox,“ vykládala Helena Justina klidně, „ale když je takové horko jako dnes, lidé se cítí pohodlněji, jsou-li oblečení.“

„Úžasně!“ Philocrates to uměl vyslovit s patřičným důrazem, aby se zdálo, že to myslí vážně, ale měl jsem přece jen dojem, že věda není jeho silná stránka. „Už dlouho tě pozoruji. Jsi zajímavá žena.“ Helena byla zajímavější, než mohl ten povrchní floutek tušit, ale jestli začne zkoumat její lepší vlastnosti, ucítí na zadnici mou botu a poletí. „V jakém znamení ses narodila?“ vyzvídal, jeden z těch chlápků s vrabčím mozečkem, co si myslí, že přes astrologii vede přímá cesta k svedení. „Já myslím, že to bude Lev...“

U Jupitera! Já to zaklínadlo Jaký máš horoskop?“ nepoužívám už od jedenácti. Měl hádat na Pannu. To se pak vždycky chichotají a odtud vede snadná cesta k cíli.

„Panna,“ prohlásila Helena lehce, což by mělo s astrologií zamést.

„To mě překvapuje!“ Mě to taky překvapilo. Vždycky jsem myslel, že Helena má narozeniny v říjnu, a v duchu jsem žertoval, že Váhy váží potíže. Potíže čekají mě, jestli si nezjistím správné datum.

„Pochybuji, že bych tě mohla něčím podstatným překvapit, Philocrate,“ odpověděla. Ta liška podšitá si asi myslí, že spím. Koketuje s ním, jako

bych vůbec neexistoval, natož ležel za stanovou plachtou na krok od ní.

Philocratovi její ironie nedošla. Vesele se zasmál. „*Opravdu? Ze zkušenosti vím, že s dívkami, které se tváří strašně vážně a vypadají jako vestálky, může být velká zábava.*“

„Užil sis zábavy s mnoha dívkami, Philocrate?“ zeptala se Helena nevinně.

„Řekněme, že mnoho dívek si užilo zábavy se mnou.“

„Na to jsi jistě hodně hrdý,“ zamumlala Helena. Každý, kdo ji znal dobře, mohl pochopit, že si myslí, *Pro ně to možná nebyla taková zábava!*

„Se svým mužným klenotem jsem se naučil pár triků.“ Ještě slovo a vyletím ze stanu a zavážu mu ten jeho klenot na pěkně pevný herkulovský uzel.

„Jestli to má být nabídka, pochopitelně mi lichotí.“ Helena se usmívala, to jsem poznal. „Nehleď na to, že bych asi tvému vybroušenému vkusu nestačila, mám žel jiné závazky.“

„Jsi vdaná?“ vybafl otázku.

Tu otázku neměla Helena ráda. Teď zněl její hlas kousavě. „To by bylo moje plus? Klamat manžely musí být ohromná zábava... Kdysi jsem byla vdaná.“

„Tvůj manžel umřel?“

„Rozvedla jsem se s ním.“ Teď už vlastně mrtvý byl, ale o tom se Helena Justina nikdy nezmiňovala.

„Ty máš ale tvrdé srdce. Co ten chudák provedl?“

Nejhorší urážky pronášela Helena vždycky chladným tónem. „Byl to jenom normální arogantní muž – nemorální, nevěrný, necitlivý k manželce, kterou vychovali k čestnosti.“

Philocrates přes to přešel jako přes celkem rozumnou poznámku. „A teď jsi volná?“

„Teď žiju s někým jiným.“

„Vida, vida...“ Chystal se načít z jiného soudku. „Kdepak máme toho šťastného škrabala?“

„Nejspíš sedí někde na palmě a píše novou hru. Svou práci bere velmi vážně.“ Helena věděla, že jsem ji tak nikdy nebral, ať jsem dělal cokoli. Teď jsem však opravdu nosil v hlavě námět na svou vlastní, úplně novou hru.

S Helenou jsem o tom ještě nemluvil. Patrně si všimla, jak o něčem přemýšlím, a domyslela si to.

„Škoda že jeho obratnost neodpovídá jeho zaujetí,“ posmíval se Philocrates. Parchant mizernej. Musím si zapamatovat, že v mé příští adaptaci si aspoň ve třech scénách ani nevyrzne. „Já to prostě nechápu. Co může taková chytrá a inteligentní dívka jako ty na tom Falconovi vidět?“

„Marcus Didius je muž mimořádných vlastností.“

„Amatérský pisálek, co vypadá, jako by ho splašená mula protáhla roštím. A ten jeho účes, za to by měl mít potahování u soudu.“

„Některé dívky mají rády přirozený, nepěstěný půvab, Philocrate... Je zábavný a oddaný,“ poučovala ho Helena. „Mluví pravdu. Nedává sliby, leda takové, které může dodržet, ale někdy dodržuje i sliby, které ani nedal. A čeho si na něm nejvíc vážím,“ dodala, „je jeho věrnost.“

„Můžeš se na ni spolehnout? Vypadá, jako by měl za ušima. Jak si můžeš být jistá, že je ti věrný?“

„Jak si může být vůbec někdo jistý? Jde o to,“ uzavřela Helena tiše, „že já tomu věřím.“

„Protože ti to říká?“

„Ne. Protože nikdy necítí potřebu o tom mluvit.“

„Předpokládám, že jsi do něho zamilovaná?“

„To asi ano,“ řekla bez zdráhání.

„Šťastný to muž!“ zvolal Philocrates neupřímně. Očividně si ji dobíral. „A už jsi někdy zradila ty jeho?“ V hlase se mu ozval tón naděje.

„Ne.“ Její odpověď zazněla chladně.

„Ani teď to nezkusíš?“ Konečně se dostal k jádru věci.

„Pravděpodobně ne – ovšem jak si může být člověk jistý?“ odpověděla Helena vlídně.

„Až se tedy rozhodneš ochutnat z jiné misky – a k tomu dojde, Heleno, věř mi –, jsem ti k službám.“

„Budeš prvním kandidátem,“ slíbila mu žertovným tónem. Ještě před deseti minutami bych byl vyletěl ze stanu a omotal herci smyčku kolem krku, ale teď jsem zůstal nehnutě sedět. Tón Helenina hlasu se nezměnil, ale protože jsem ji znal, byl jsem připraven, že teď přijde s něčím novým. Přestala s laškováním, ujala se vedení. „Smím se tě zeptat na něco velmi

osobního, Philocrate?“

Nahrála mu ohromnou příležitost hovořit o sobě: „No samozřejmě!“

„Mohl bys mi říct, jaký byl tvůj vztah k tomu utopenému spisovateli?“

Na chvíli se rozhostilo ticho. Pak jí Philocrates vztekle vyčetl: „Tak tohle je cena za to, že jsem si směl s dámou pohovořit?“

Helenu Justinu to nezarazilo. „To je prostě cena za to, že jsi znal někoho, kdo byl zavražděn,“ opravila ho. „A že pravděpodobně znáš i jeho vraha. Nemusíš mi odpovídat, jestli nechceš.“

„A ty si z toho vyvodíš své závěry, že?“

„To by mi připadalo jen rozumné. Tak co mi povíš?“

„Nevycházel jsem s ním. Vlastně moc nechybělo a málem jsme se poprali,“ přiznal Philocrates stručně.

„Proč to?“ A hned ještě dodala: „Pohádali jste se kvůli děvčeti?“

„Správně.“ Nerad to říkal. „Stejná žena nám oběma dala košem. Ale já jsem nakonec nedopadl tak špatně jako on.“ Patrně se vychloubal, aby si dodal sebevědomí. Helena aroganci dobře chápala a už to dál nerozváděla.

„O tom jsem přesvědčená,“ zalichotila mu s pochopením. „Nebudu vy-
zvídat, o kterou šlo.“

„O Byrrii, když už to musíš vědět,“ vyhrkl, než se stačil zarazit. Chudák králík byl bezmocný. Helena se z předmětu svádění bez potíží změnila v jeho důvěrnou přítelkyni.

„To je mi líto. Ale ona to asi nemyslela osobně, Philocrate. Slyšela jsem, že je hrozně ctižádostivá a všechny muže odmítá. Jsem přesvědčená, že ty ses nad to odmítnutí povzneseš, ale co Heliodorus?“

„Neměl žádný smysl pro diskrétnost.“

„Pořád na ni dotíral? Tím by se proti němu samozřejmě ještě víc zatvr-
dila.“

„To doufám,“ zavrčel. „Ostatně naskytla se mi lepší nabídka.“

„O tom nepochybuji. Jestliže ty jsi ji poctil... Takže ty a ten dramatik jste se stali věčnými rivaly. Jenže nenáviděl jsi ho natolik, abys ho zabil?“

„Bohové, to ne! Byla to jenom rozmíška kvůli děvčeti.“

„No jistě. Díval se na to taky tak?“

„Petrně se tím hodně trápil. Na to byl dost hloupý.“

„A podal sis někdy Heliodora za to, že Byrrii otravuje?“

„Proč bych to dělal?“ Philocratův údiv vypadal upřímně. „Mě odmítla. Co potom dělala nebo nedělala, se mě už netýkalo.“

„Nepozoroval někdo z ostatních, že je tak neodbytný?“

„Určitě. Ona si na to nikdy nestěžovala. To by nesl obzvlášť těžce. Ale všichni jsme věděli, že za ní pořád dolízá.“

„Ten člověk tedy neměl žádný takt?“

„Ostatně ani žádnou hrdost.“

„A Byrria se mu ustavičně vyhýbala. Psal pro ni mizerné role?“

„Ty nejhorší.“

„Nevíš, jestli Byrria neměla nějaké další ctitele?“

„Ani jsem si nevšiml.“

„Jistě,“ přisvědčila Helena zadumaně. „S tím jsem ani nepočítala... Kde jsi byl, když se Heliodorus vydal na ten svůj osudný výlet na Výšinu?“

„To poslední odpoledne? Před odchodem z Petry jsem si sbalil věci a po ten zbylý čas, než odjedeme, jsem se věnoval jiné užitečné činnosti.“

„Co jsi dělal?“

Helena šlápla rovnou do toho. S vítězoslavnou pomstychtivostí oznámil: „Byl jsem nahoře v jedné z těch skalních hrobek s hezkou ženuškou jistého obchodníka s kadidlem – a klátil jsem ji tak, že na to do smrti nepomene!“

„Bylo to ode mě hloupé, že jsem se zeptala,“ vzchopila se má milá k odpovědi, ale asi jsem uhodl, že se červená. „Škoda že jsem tě tenkrát neznala. Mohla jsem tě požádat, abys jí řekl o slušnou cenu za kadidlo, a já bych si nějaké koupila.“

Konečně mu došla její odvaha nebo prostě smysl pro humor. Uslyšel jsem, jak se krátce zasmál, pak jsem pochytil náhlý pohyb a jeho hlas se ke mně nesl z jiné úrovně. Nejspíš se vyšvihl na nohy. I jeho tón se změnil. Tentokrát promluvil s nepředstíraným obdivem a nesobecky: „Ty jsi neuvěřitelná. Až se na tebe ten mizera Falco vybodne, neplač moc dlouho. Rozhodně přijď za mnou a já tě utěším.“

Helena neodpověděla a na kamenité cestě zachrastily jeho malé nohy v drahých botách.

Počkal jsem přiměřeně dlouho a pak jsem se s protahováním ze stanu vynořil.

„Á, náš medohlasý bard se probudil!“ škádlila mě má životní láska. Její pokojné oči si mě prohlížely z hlubokého stínu měkce klopeného širáku.

„Říkáš si o velmi hrubý pentametr.“

Helena si hověla ve skládací židli s nohama na nějakém ranci. Naučili jsme se základní pravidlo pouště, totiž postavit si stan ve stínu stromu, kdekoli je to možné. Helena zabrala celý zbývající chládek. Philocrates musel být usmažený jako parmice na pánvi, když tu při rozhovoru s ní ležel na přímém slunci. Měl jsem z toho radost.

„Vypadáš hezky odpočatá. Mělas příjemné odpoledne?“

„Velmi klidné,“ odpověděla.

„Neotravoval tě nikdo?“

„Nikdo, s kým bych si neporadila...“ Lehce ztišila hlas. „Zdravím tě, Marku.“ Měla pro mě osobitý způsob pozdravu, skoro neúnosně důvěrný.

„Zdravím tě, krásko.“ Nepoddal jsem se snadno. Musel jsem se vyrovnat s tím, že můj hněv podryla ženská mazanost. Pak se na mě měkce usmála, až jsem cítil, jak se mé odhodlání rozplývá.

Odpoledne už pokročilo. Žhavé slunce se sklánělo k obzoru a ztrácelo na síle. Když jsem zaujal hercovo místo a lehl si jí k nohám, už to bylo docela příjemné, přes ty dosud rozpálené kameny na tvrdé zemi.

Věděla, že jsem poslouchal. Předstíral jsem, že si ji prohlížím. Snažil jsem se tvářit ležerně, ale cítil jsem, jak mi tuhnou šlachy v týle při pomýšlení, jak na ni civěl Philocrates a potom trousil svádivé poznámky. „Ty šaty se mi vůbec nelíbí. V bílém vypadáš nějak vybledlá.“

Helena zavrtěla prsty v sandálech a odpověděla nevzrušeně: „Až budu chtít upoutat pozornost někoho, na kom mi obzvlášť záleží, tak se převléknu.“ Určitý lesk v očích mi sděloval cosi důvěrného.

Zazubil jsem se. Každému muži, který měl vkus, se Helena líbila v modrém nebo červeném. Já jsem měl rovněž vkus a rád jsem hovořil upřímně. „Nenamáhej se. Jenom si ty bílé prostě sundáš.“ Zaujal jsem svou pozici na zemi jako věrný pes. Sklonila se a rozčechlala mi neposlušné kučery, zatímco jsem se na ni zamyšleně díval vzhůru. Tiše jsem jí vytkl: „Byl dokonale šťastný, když vymetal kolonády a hledal vhodnou flétnistku

k povyražení. To jsi mu nemusela dělat.“

Helena zvedla jedno obočí. „Máš námitky proti mému flirtování, Marku?“ Oba jsme věděli, že na něco takového nemám právo. Pokrytectví nikdy nebylo můj styl.

„Klidně si flirtuj, s kým chceš, jen když se ti to nakonec nevymkne z ruky. Chtěl jsem jenom říct, že jsi zrovna nemusela toho chudáka šviháka přimět, aby se do tebe zamiloval.“

Helena si neuvědomovala nebo nechtěla přiznat, jak na lidi působí. Pět let manželství se studeným čumákem v senátorské tóze ji připravilo skoro o všechnu sebedůvěru. Dva roky mého zbožňování ji zatím nedokázaly oživit. Zavrtěla hlavou. „Nebud' takový romantik, Marku.“

„Ne?“ Částečně jsem ho chápal. „Já náhodou vím, jaký je to pocit, najednou si uvědomit, že dívka, kterou už v duchu svlékáš, na tebe pohlíží očima, jež ti vidí až do žaludku.“ Tím jsem myslel její oči. V tu chvíli jsem se jí do nich nechtěl podívat, raději jsem honem změnil téma: „Ten svitek, co máš na klíně, ale rozhodně není Platón.“

„Ne. Je to sbírka lechtivých příběhů, co jsem našla v té tvé truhle.“

„A co je tohle – nějaké Heliodorovy poznámky?“

„To asi ne, Marku. Je tu zřejmě několik rukopisů, ale žádný z nich nevypadá na tu jeho hroznou škrábanici.“ Několikrát jsem si stěžoval na vpisky toho mrtvého u her na svitcích, většinou úplně nečitelné. „Místy už inkoust vybledl,“ pokračovala Helena. „Zdá se, že je to hodně staré. Mimoto každý tvrdí, že Heliodorus neměl smysl pro vtipy, a tyhle jsou hodně legrační. Jestli chceš,“ navrhla svádívě, „tak ti některé z těch peprných přečtu...“

Ten herec měl pravdu. S vážnými dívkami, co vypadají jako vestálky, může být velká zábava – pokud je ovšem přesvědčíte, že tu zábavu mohou zažít jenom s vámi.

XXIV

*L*ano dopadlo dobře. Představení jsme ohlásili i na druhý večer, a nepřišel nikdo. A tak jsme se sebrali a z města odjeli.

Naším dalším cílem byla Gerása. Ležela čtyřicet mil na sever – dva dny normální cesty, ale asi dvakrát tak dlouhé s naším houfem utahaných velbloudů a těžce naložených vozů. Philadelphii jsme proklínali jako nekulturní díru a nadávali Plautovi jako nevtipnému pisálkovi. K městu jsme se prostě otočili zády, hru hodili až na dno hromady a s vrzáním putovali dál. Gerása měla aspoň pověst prosperujícího města. Zámožní lidé možná pátrají po něčem, za co by mohli utratit peníze. (Spíš jsme však mohli počítat s tím, že nás předběhne zpráva o tom, že naše představení *Lana* bylo tuhé jako okoralý sýr.)

Ať tak či tak, považoval jsem za dost naléhavé promluvit si s Byrrií. Mrtvý dramatik si na ni dělal chlípné chutě a většina našich podezřelých mužů se patrně zapletla podobně. Mimoto jestliže mohla Helena flirtovat s mužskou hereckou hvězdou Philocratem, proč bych si nedovolil popovídat s jeho rozkošným ženským protějškem?

To se dalo snadno zařídit. Několik všetečných kolemjdoucích si všimlo, jak moje milovaná koketuje s Philocratem, a už o tom věděl kdekdo. Předstíral jsem, že jsem se s ní kvůli tomu zakrslému cititeli pohádal, a tak jsem seskočil z našeho vozu, posadil se s bradou v dlaních na kámen a škaredil se. Helenu jsem nechal s Musou, ten je oba ohlídá. Žádného z nich jsem nechtěl opustit na dlouho.

Utahaný průvod naší společnosti projížděl pomalu kolem mě, samé bosé nohy na sklopných deskách vozů, přeplněné koše a ubohé vtipy. Ti, co měli velbloudy, je většinou vedli pěšky. Jestli jste někdy seděli na velbloudovi, jistě pochopíte proč. Ti ve vozech na tom nebyli o mnoho líp. Někteří kulisáři si už nechtěli nechat otloukat žebra a raději šlapali pěšky. Lidé si nesli klacky nebo měli za pasem dlouhé nože pro případ, že by nás

napadli nájezdníci z pouštních kmenů. Pár muzikantů hudlo nebo tlouklo do svých nástrojů – ještě účinnější prostředek na zahánění nomádských zlodějů.

Byrria měla vůz sama pro sebe, jak bylo pro ni typické. Nechtěla se s nikým dělit a na nikoho nespolehala. Když dojela ke mně, vstal jsem a zavolal na ni. Nechtěla mě svézt, ale jela skoro na konci karavany a hrozilo nebezpečí, že by mě mohli ztratit. Nikdo nezastával názor, že by potřebovali spisovatele, ale lidé si rádi ponechávají mezi sebou někoho, koho si mohou dobírat.

„Neboj se!“ zvolal jsem, když jsem k ní vyskočil na vůz s pružně natočeným trupem a okouzlejícím úsměvem. „Nic se ti nestane!“

Nadále se zarputile mračila. „Nech těch vyčichlých fíglů, Falcone.“

„Promiň. Ale ty staré fráze jsou nejlepší –“

„U Diany Efezské! Strč si je někam do truhly, ty šašku.“

Jen co jsem si pomyslel, *To by se Philocratovi nemohlo stát*, hned jsem si vzpomněl, že se mu to vlastně už stalo.

Bylo jí dvacet, možná o něco méně. Divadlo hraje už asi osm nebo devět let. Je to jedno z těch povolání, v němž hezké dívky začínají brzy. V jiné společenské vrstvě by se v tom věku už mohla stát vestálkou. Mezi povoláním kněžky a herečky asi nemůže být velký rozdíl, leda v jejich postavení v očích veřejnosti. Obě vyžadují klamání diváků rituálním představením tak, aby uvěřili v neuvěřitelné.

Usilovně jsem se snažil chovat jako profesionál, ale nemohl jsem si nevšímat Byrriiny krásy. Měla trojúhelníkový obličejík se zelenýma očima jako egyptská kočka, široce posazenýma nad vysokými lícními kostmi a jemným, dokonalým nosíkem. Ústa držela maličko nakřivo, což jí dodávalo ironický, omrzělý výraz. Postavu měla stejně pohlednou jako obličej, drobnou, s ladnými křivkami, naznačujícími neodhalené možnosti. Korunu tomu dodávala tím, jak si uměla vyčesat teple hnědé vlasy s pomocí bronzových vlasniček do dramatického uzlu, takže nejen vypadaly zvláštně, ale držely na místě a odhalovaly jí vábivou šíji.

Její hlas zněl na tak půvabnou osůbku až příliš tiše, poněkud zastřeně, takže působil úplně nezvykle v kombinaci s jejím zkušeným vystupová-

ním. Byrria vyvolávala dojem, že si drží všechny ctitele bezpečně od těla a čeká, až přijde ten pravý. Každý muž, s nímž se setkala, se o ni pokoušel, přestože věděl, že je to marné.

„Proč ta nenávisť k mužům, kvítečku?“

„Pár jsem jich poznala, tak proto.“

„Někoho zvláštního?“

„Mezi muži se žádný zvláštní nikdy nenajde.“

„Měl jsem na mysli, jestli nějakého mimořádného.“

„Mimořádného? Já myslela, že se bavíme o mužích.“

Poznám slepou uličku. Založil jsem paže a zůstal jsem sedět mlčky.

Do Gerásy vedla tenkrát prabídná cesta a bylo naléhavě zapotřebí, aby se až do Damašku vybudovala vojenská silnice. K tomu určitě dojde. Během judských nepokojů vynaložil Řím na tuto oblast spoustu peněz, takže v době míru jich vynaložíme ještě víc. Jakmile se poměry uklidní, Decapolis se povznese na slušnou římskou úroveň. Prozatím jsme trpěli na staré karavanní cestě, kterou nikdo neudržoval. Kolem se prostírala pustá krajina. Později jsme dorazili na plochou pláň, překročili jeden přítok Jordánu a přes úrodnější pastviny jsme dojeli do hustého borového lesa. Ale tahle počáteční etapa našeho putování se táhla po kamenité cestě mezi křovinatými pahorky, kde jsme jenom tu a tam zahlédli nízké stany nomádů, jen málo, které s viditelnými obyvateli. Vozy se neřídily snadno. Byrria se musela soustředit.

Jak jsem očekával, zakrátko dáma pocítila nutnost vypálit na mě další šípy. „Mám jednu otázku, Falcone: kdy mě přestaneš očerňovat?“

„Bohové, já jsem si myslel, že se mě zeptáš na adresu mého krejčího nebo na předpis na tarraconskou marinádu. O žádném očerňování já nic nevím.“

„Každému naznačuješ, že Heliodorus zemřel kvůli mně.“

„To jsem nikdy neřekl.“ Byla to jenom jedna z možností. Zatím se to jevilo jako nejpravděpodobnější příčina spisovatelova utopení, ale dokud nebudu mít důkaz, hodlal jsem prozkoumat i jiné možnosti.

„Já jsem s tím neměla nic společného, Falcone.“

„Já přece vím, žeš ho do té nádrže nestrčila a nepodržela mu hlavu pod vodou. To udělal muž.“

„Proč tedy pořád naznačuješ, že jsem v tom měla prsty?“

„Ničeho takového si nejsem vědom. Ale podívej se na fakta: ať se ti to líbí nebo ne, jsi populární děvče. Kdekdo mi říká, že Heliodorus za tebou páčil, ale ty žes ho nechtěla. Možná že si to s ním vyřídil některý z tvých přátel. Třeba nějaký tajný ctitel. Vždycky je možné, že ti někdo chtěl udělat radost tím, že ti toho dotěru odstraní z cesty, a pokusil se ti pomoci.“

„To je příšerný nápad.“ Zlostně se zamračila. I to mračení Byrrii slušelo.

Začal jsem mít ochranný pocit. Opravdu jsem chtěl dokázat, že s tou vraždou neměla nic společného. Chtěl jsem najít jiný motiv. Ty nádherné oči dělaly neuvěřitelné divy. Říkal jsem si, že jako profesionál nepodlehnu nějaké něžné malé herečce s hezkými kukadly – a pak zase, abych nebyl takový blázen. Dostala mě, jako by dostala každého. Všechny nás štve, když zjistíme, že vraždu spáchala krasavice. Nebude to dlouho trvat, a zjistím-li, že důkazy usvědčí Byrrii jako spolupachatelku, začnu uvažovat, jestli je nemám strčit do starého pytle se senem a pochovat na dně odvodňovacího kanálu...

„Tak dobře, pověz mi tedy, jak to s Heliodorem bylo,“ požádal jsem ji chraptivým hlasem. Odkáslal jsem si. „Vím, že byl tebou posedlý.“

„Omyl.“ Mluvila velmi tiše. „Byl jenom posedlý představou, že musí dostat, co si usmyslel.“

„A tak! Příliš dotěrný?“

„To je mužský způsob, jak to vyjádřit.“ Říkala to trpce, teď už zvýšeným hlasem. „*Příliš dotěrný*, to zní skoro, jako by to byla moje chyba, že odešel zklamaný.“

Hleděla před sebe, třebaže v těchto místech se po cestě jelo snadněji. Vpravo od nás v dálce nějaké mladé děvče páslo stádečko hubených hnědých koz. Jinde zase půvabně kroužili supi. Schválně jsme vyrazili časně. Teď už se začalo horko s oslňující silou odrážet od kamenité cesty.

Byrria mi nijak nepomáhala. Páčil jsem z ní další podrobnosti. „Heliodorus to tedy na tebe zkoušel a tys ho odbyla?“

„Správně.“

„A co potom?“

„Co myslíš?“ Její hlas zůstával nebezpečně bezvýrazný. „Vyvodil si, že když říkám ,ne‘, myslím tím ,ano, prosím‘ – a chtěl si to vymáhat nási-

lím.“

„On tě znásilnil?“

Byla z těch, co dávají hněv najevo tím, že ho velmi opatrně drží na uzdě. Chvíli mi trvalo vyrovnat se s tímto novým aspektem a ona zatím také mlčela. Potom se do mě pohrdavě pustila: „Teď mi nejspíš řekneš, že mužského k tomu vždycky vyprovokuje ženská, že ženy po tom touží, že k znásilnění vlastně nikdy nedochází.“

„Ale dochází.“

Soptili jsme jeden na druhého. Myslím, že jsem věděl proč. Ovšem pochopení mi nijak nepomáhalo.

„Dochází k němu,“ opakoval jsem. „A nemyslím tím jenom, že muži napadají ženy, ať už neznámí nebo známí. Mám na mysli taky manžely, co zneužívají manželky. Otce, kteří mají ‚zvláštní tajemství‘ s dětmi. Pány zacházející s otrokyněmi jako s koupeným masem. Strážné týrající vězně. Vojáky zastrášující nováčky. Vysoké úředníky, co vydírají –“

„Nech toho, prosím tě!“ Ničím se nedala obměkčit. Zelené oči jí jiskřily a pohodila hlavou, až jí prstýnky vlasů poskakovaly, ale v tom gestu nebylo nic půvabného. Nepochybně jí dělalo dobře, že mě napálila, a zvolala: „Mně se to doopravdy nestalo. Už mě měl na zemi, ruce mi držel za zápěstí nad hlavou, vyhrnul mi sukně a modřiny, co mi nadělal, když mi kolenem páčil stehna od sebe, byly vidět ještě za měsíc, ale náhodou přišel někdo, kdo ho hledal, a ten mě zachránil.“

„To jsem rád.“ Myslel jsem to vážně, i když mě poněkud zneklidnilo, jak mě donutila poslechnout si všechny podrobnosti. „A kdo byl ten užitečný přítel?“

„Nestarej se.“

„Třeba na tom záleží.“ Chtěl jsem ji přinutit, aby to řekla. Instinkt mě nabádal, abych si zjistil jméno jejího zachránce. Věděla něco, co jsem chtěl slyšet, a málem jsem na ni začal vykonávat podobný nátlak jako Heliodorus.

„Mně záleží na tom,“ vybuchla Byrria zlostně, „že jsem si myslela, že mě Heliodorus znásilní. Pak jsem se už nikdy nezbavila přesvědčení, že jestli mě zase někdy nacytá samotnou, určitě to zkusí znovu – ale stačí, když ti řeknu, že jsem se k němu nikdy, vůbec nikdy nepřiblížila. Vždycky

jsem si předem zjišťovala, kde je, abych se od něho držela co nejdál.“

„Můžeš mi tedy pomoci,“ naléhal jsem a nevšímal si jejího hysterického výbuchu. „Věděla jsi ten poslední den v Petře, že jde nahoru na ten kopec? Viděla jsi, kdo jde s ním?“

„Tebe zajímá, jestli vím, kdo ho zabil, že?“ Ta dívka byla přirozeně bystrá – a ze mě dělala schválně pitomce. „Ne. Všimla jsem si, že náš spisovatel chybí, až když jsme se všichni shromáždili u divadla, připraveni k odjezdu.“

„No dobrá.“ Nehodlal jsem se nechat odbýt a zkusil jsem to jinak. „Kdo tam tedy byl – a kdy se všichni dostavili na stanovené místo?“

„To ti nepomůže,“ ujistila mě. „Když jsme uviděli tvou přítelkyni, jak hlásí nějakému úředníkovi, že jste našli mrtvolu, to už jsme Heliodora postřádali a nadávali jsme na něho. Když vezmeme v úvahu dobu mezi tím, kdy jste narazili na mrtvého, a chvílí, než Helena sešla dolů –“ nesnáším svědky, kteří uvažují místo mě, „tak už musel být mrtvý, ještě než jsme se začali všichni scházet. Já jsem na místo dorazila mezi posledními. Přišla jsem tam současně s Traniem a Grumiem, ti vypadali jako obvykle hrozně utahaní.“

„Proč ses opozdila?“ Troufale jsem se ušklíbl v marné naději, že mě vezme na milost. „Srdceryvně ses loučila s nějakým mužným miláčkem?“

Karavana před námi zastavovala, abychom si přes nejhorší polední horko mohli odpočinout. Byrria zastavila vůz a pak mě doslova vystrčila ven.

Loudal jsem se zpátky k svému vlastnímu vozu.

„Falcone!“ Musa si šátkem ovázal východním stylem spodní část obličeje. Vypadal štíhlý, chladný a mnohem rozumnější, než jak jsem se cítil já v krátké římské tunice. Holé paže a nohy mě pálily a po zádech mi pod teplou látkou v potučních stékal pot. Byrria ho jistě také okouzila, neboť tentokrát se netajil zvědavostí. „Dozvěděl ses od té krasavice něco?“

Hrábl jsem do našeho košíku s obědem. „Moc ne.“

„Jak jste spolu vycházeli?“ otázala se Helena nevinně.

„Ta žena je nenapravitelná. Sápala se po mně, až jsem ji musel odhánět, kdyby se náhodou osel splášil.“

„To je potíže, když je mužský tak duchaplný a hezký,“ odsekla Helena. Musa se výjimečně rozchechtal. Jen co mě Helena jako obvykle nenuceně zpražila, věnovala se dál důležitějšímu úkolu: čistila si pravý sandál.

Otočil jsem se k nim zády a plival jsem pecky z datlí jako muž, který musí přemýšlet o něčem nesmírně důležitém.

XXV

Gerása, jinak známá jako „Antiochia nad Chrysorrhoadou“.

Pravá Antiochia měla pověst změkčilého města. Můj bratr Festus, který se svého času něco navyvával, mi vyprávěl, že jako sídlo legie proslula prostopášností své šťastné posádky. Život se tam odvíjel jako nepřetržitý řetěz radovánek. Celé město rozeznívali pěvci doprovázející se na harfičky a bubínky... Doufal jsem, že budu moci Antiochii navštívit. Jenže ležela daleko na sever, takže prozatím jsem musel vzít zavděk s její jmenovkyní. Antiochia nad „Zlatou řekou“ měla dost co nabídnout, třebaže já osobně jsem si nikdy nemohl užít dost prostopášností, ať už s pěvci, nebo bez nich.

Gerása vyrostla z malého, hradbami obehnaného městečka na pahorku ve větší středisko s předměstími, jímž protékala řeka Chrysorrhoeas, Zlatá řeka, spíš větší potok, který by ve srovnání se vznešeným Tiberem sotva stačil tak pro tři rybáře lovící mřenky a několik ženských vytloukajících na kamenech špínu z košil. Nejprve město vyplenili během povstání Židé, potom opět Římané, poněvadž právě odtud pocházel jeden z hlavních vůdců židovského povstání, a posléze bylo nedávno vybaveno novými hradbami s věncem strážních věží. Dvě z nich hlídaly Vodní bránu, kudy Zlatá řeka protékala ven propustí, jež vedla vodu pod určitým tlakem přes deset stop vysoký jez. Když jsme čekali před vstupem do města, viděli jsme a slyšeli jeho šumění vpravo od nás.

„Tohle vypadá jako příhodné místo pro nějakou nehodu,“ varoval jsem ty, kdo byli ochotni poslouchat. Vnímal to jenom Musa a s obvyklou vážností přikývl. Působil dojmem fanatika připraveného stoupnout si dobrovolně v zájmu Pravdy k propusti a čekat, až ho vrah strčí do prudkého proudu.

Zdrželi jsme se u Jižní brány, kde jsme museli čekat na celní odbavení. Gerása ležela prakticky na křižovatce dvou významných obchodních cest.

Příjem z poplatků karavan jí umožnil dvakrát přežít vyplnění. Do loupení se pustila asi spousta nájezdníků, a přesto později, během období zvaného Pax Romana, „Římský mír“, zbylo ještě dost hotovosti na obnovu. Podle městského plánu, který jsme později viděli vyvěšený na volném prostranství, z něhož se mělo stát hlavní náměstí, Gerása se rozvíjela na základě velkolepého stavebního programu. Ten začal už před dvaceti lety a měl pokračovat ještě několik dalších desetiletí. Vyrůstaly tady děti, které jakživy viděly jenom ulici napůl oddělenou provazem, neboť v druhé půlce pracovali kameníci. Několik svatyní na akropoli prodělávalo kosmetickou úpravu. A zatímco jsme čekali u brány, slyšeli jsme divoké bušení kladiv v Diově svatyni. Usměvaví stavitelé sypali z rukávu předměstské dvorce jako fazole z lusku a všude se pletly do cesty tyče zeměměřičů, kteří vyznačovali nový mřížkový půdorys ulic a náročné elipsovité fórum.

V každém jiném městě v kterémkoli koutě impéria bych řekl, že se tak velkolepý plán nikdy neuskuteční. Avšak Gerása nepochybně měla prostředky k tomu, aby se ozdobila kolonádami. Sami jsme dotazováním získali představu, jaký příspěvek (slušný výraz místo úplatek) město očekává od přibližně tisíce karavan, jež se tam rok co rok dokodracají z Nabataeje.

„Velbloudů celkem?“ vybafl vrchní výběřčí, uspěchaný muž.

„Dvanáct.“

Ušklíbl se. Byl zvyklý počítat ve velkém, po stovkách. Přesto předčítal dál. „Osli?“

„Žádný se zbožím na prodej. Jenom soukromé věci.“

„Velbloudi podrobně. Počet alabastrových nádob s myrhou?“

„Žádné.“

„Kadidlo? Jiné aromatické látky? Balzám, vonná pryskyřice, výtažek z devaterníku, galbanum, některý ze čtyř druhů kardamonu?“

„Ne.“

„Počet nákladů olivového oleje? Jeden náklad se rovná čtyřem kozím měchům,“ upřesnil pro jistotu.

„Ani jeden.“

„Drahokamy, slonovina, perleť nebo perly? Vzácná dřeva?“ Abychom ušetřili čas, jenom jsme vrtěli hlavou. Začínal chápat, jak to je. Odříkal přehled různých druhů koření a skoro ani nezvedl hlavu od seznamu: „Pepř,

zázvor, nové koření, kurkuma, puškvorec, muškátový květ, skořice, šafrán? Nic... Sušené zboží?“ zkusil a ještě doufal.

„Žádné.“

„Počet otroků u jednotlivců? Jiných než pro osobní potřebu,“ dodal s úšklebkem, neboť si všiml, že žádnému z nás neudělal v poslední době řádnou manikúru a určitě ani masáž nějaký služební duch s očima jako trnky a hladoučkou kůží.

„Ani jeden.“

„A s čím tedy vlastně obchodujete?“ zeptal se nás s výrazem, jenž kolísal mezi podezřením a hrůzou.

„Se zábavou.“

Nemohl se rozhodnout, jestli jsme tak zabeďnění nebo nebezpeční, a mávnutím ruky nás poslal zlostně čekat stranou, než se poradí s kolegy.

„Značí ten odklad něco vážného?“ zašeptala Helena.

„Asi ano.“

Jedna z dívek z naší provizorní kapely se zasmála. „Neboj se. Jestli bude chtít dělat potíže, pošleme mu na krk Afranii.“

Afrania, úchvatně krásné a sebejisté stvoření, hrála u nás na flétnu a trochu tančila. Ti, které právě nedoprovázely upjaté přítelkyně, pro ni měli i jiné využití. Jak jsme tam čekali, koketovala pro ukrácení chvíle s Philocratem, ale zaslechla své jméno a pohlédla k nám. Udělala necudné gesto, jaké vůbec neodpovídalo jejím mírným rysům. Je tvůj, Iono! S takovým sucharem si poradí jenom na slovo vzatá odbornice. Já bych na něj nestačila.“

Afraniina přítelkyně Ione se lhostejně odvrátila. Přitočila se k nám a šibalsky se usmála (bez dvou předních zubů), potom odněkud zpod zmačkaných sukní vylovila půl bochníku chleba, trhala z něho kusy a podávala je kolem.

Ione byla tamburínistka a zvláštní povaha. Helena a já jsme se snažili ji příliš neokukovat, zato Musa na ni nepokrytě civěl. Pevnou postavu měla obalenou nejméně dvěma štolami, uvázanými křížem přes prsa. Na levou paži si natáhla hadí náramek, který jí polovinu zakrýval, a ruce jí zdobily různé prsteny se skleněnými kamínky. Trojúhelníkové náušnice, tak

dlouhé, až se jí otíraly o ramena, cinkaly červenými a zelenými korálky, drátěnými kruhy a plíšky. Potrpěla si na tenké kožené pásky, řemínkové sandály, hebké šátky a nápadně nalíčenou tvář. Rozježené kudrnaté vlasy jí trčely z hlavy na všechny strany jako zářivý diadém. Některé prameny z té spousty nezkrotných kadeří si zapletla do tenkých dlouhých copánků, převázaných cancourky vlny. Co do barvy byly její vlasy většinou tmavšího bronzového odstínu, tu a tam promísené načervenalými pramínky, jež vypadaly skoro jako potřísněné zaschlou krví po divoké rvačce. Celkově působila sebejistým dojmem. Byl jsem přesvědčen, že Ione musí všechny bitky vyhrát.

Kdesi pod těmito nápadnými vnějšími znaky se skrývala mladá žena jemných rysů, bystrá, pohotová a dobrosrdečná. Byla chytřejší, než dávala najevo. Já si s tím dovedu poradit, ale většině mužů je takový typ dívky nebezpečný.

Všimla si, jak na ni Musa civí. Její úsměv se rozšířil, až se z toho začal cítit nesvůj. „Hej, ty tam!“ zavolala chraptivě a rázně. „Radši nestůj u Zlaté řeky tak blízko – a taky nechoď k tý dvojité nádrži! Mohl bys skončit jako promočená oběť při slavnosti Maiumas!“

Jestli horský bůh Petry Dhú Šara od svých kněží vyžaduje čistotu, Ionina smělost byla na toho našeho trochu silná. Musa vstal (předtím dřepěl na patách jako nomád, když nás zadržel ten celník). Odvrátil se a tvářil se povýšeně. Mohl jsem ho předem varovat. To nikdy nevyjde.

„No ne, to mě podržte! Chlapeček se urazil!“ chechtala se tamburínistka vesele.

„Je to stydlivý hoch.“ Já jsem se na ni mohl klidně usmát, mně nic nehrozilo. Měl jsem ochranu. Držela se mě Helena, možná aby naštvála Philocrata. Pošimral jsem ji pod bradičkou a doufal, že si toho vlastnického gesta náš hezoun všimne. „Co je to Maiumas, Iono?“

„Páni! Ty to nevíš? Já myslela, že to zná každý!“

„Je to prastará lodnická slavnost,“ poučila mě Helena. Vždycky si prostudovala všechno možné, když jsme se chystali někam do ciziny. „Všeobecně známá,“ dodala, jako by věděla, že tím podchytí můj zájem. „Pochází pravděpodobně už od Féníčanů a mezi jinými necudnými veřejnými zvyklostmi zahrnuje i rituální ponořování nahých žen do posvátných ná-

drží.“

„Dobrý nápad. Když už jsme tady, co kdybychom některý večer věnovali pozorování u takové posvátné nádrže? Podobné obscenní rituály mě zajímají, aspoň můžu některými oživit své memoáry –“

„Sklapni, Falcone!“ Z toho jsem si vyvodil, že se má milá, senátorská dceruška, nechystá ponořit na tom rejdišti do vody. „Představuji si, že se tam bude hodně ječet, prodávat spousta předraženého kyselého červeného vína a potom půjde každý domů s pískem pod tunikou a plísni na nohou.“

„Falco?“ Ionu zřejmě zarazilo, když zaslechla, jak mě Helena oslovila jménem, a tak honem spolkla poslední kousek chleba. Kosým pohledem na mě mžourala, s drobečky stále ještě na obličejí. „Tak tys ten nový chlapec, že?“ zvolala pohrdavě. „Napsal jsi poslední dobou nějaké dobré hry?“

„Dost, abych věděl, že mým úkolem je poskytovat tvůrčí nápady, jasné zápletky, dobré vtipy, provokativní myšlenky a duchaplné dialogy, aby z nich mohli herci, zatížení ořepanými frázemi, udělat brak. Hrála jsi poslední dobou nějaké pěkné melodie?“

„Já mám jenom udávat chlapcům rytmus.“ Mohl jsem vědět, že téhle dívce stačí jenom naznačit. „Jaké hry máš teda rád, Falcone?“ zeptala se mě přímo. Byla z těch dívek, které se do vás nejdřív ostře pustí, a hned nato vás odzbrojí tím, že se začnou vážně zajímat o vaše záliby.

„Falconova představa dobře stráveného dne v divadle,“ žertovala Helena, „je zhlédnout všechny tři oidipovské tragédie bez polední přestávky.“

„To je typicky řecké!“ Ione se musela narodit pod Kolovým mostem; měla vyloženě výslovnost ženy křtěné Tiberem. Byla Římanka. Říci, že je něco „řecké“, byla nejhorší urážka, na jakou se zmohla.

„Nevšímej si žvatlání té vyčouhlé ženské v modré sukni,“ řekl jsem. „Celá její rodina prodává na Eskvilinu fazole. Ona je prohnaná a věčně lže.“

„Je to fakt?“ Ione se obdivně zadívala na Helenu.

Bezděčně jsem přiznal: „Opravdu mi leží v hlavě dobrý nápad na hru, kterou chci sám napsat.“ Vypadalo to, že nás nechají trčet u celnice ještě hodně dlouho. Otrávený a utahaný po těch čtyřiceti mílích z Philadelphie jsem vlezl do pastí, že jsem prozradil své sny: „Začíná mladým hýřilem, který uvidí ducha svého otce –“

Helena a Ione si vyměnily pohledy a jednohlasně mi poradily: „Radši toho nech, Falcone. Na to ti diváci nepřijdou.“

„To snad není všechno, co děláš, vid?“ vyzvídala Ione dál. Po dlouhých zkušenostech informátora jsem u ní postřehl určitý náznak vlastní důležitosti, ještě než promluvila. Vyleze z ní nějaké svědectví. „Říká se, že se snažíš vyčmuchar, co se stalo na té kouzelné hoře v Petře. Já bych ti mohla leccos vyprávět.“

„O Heliodorovi? Víš, já jsem ho našel mrtvého.“ To patrně věděla, ale otevřenost neuškodí a zkrátí dlouhou chvíli. Já jsem se mezitím pokoušel uspořádat myšlenky. „Rád bych věděl, kdo ho přidržel pod vodou,“ přiznal jsem.

„Snad by ses měl ptát, proč to někdo udělal.“ Ione mi připadala jako malá holka, která si mě dobírá při hře na hledání pokladu, očividně vzrušená. To nebyl dobrý nápad, pokud skutečně něco věděla. A hlavně když většina mých podezřelých postávala docela blízko a patrně natahovala uši.

„Ty bys mi to skutečně mohla prozradit?“ Předstíral jsem, že se na ni za usmívám a dál udržuji lehký tón.

„Ty nejsi tak hloupý. Nakonec na to určitě přijdeš sám. Ale sázím se, že bych ti mohla přesto poskytnout pár vodítek.“

Nemohl jsem se dočkat, kdy se dovím všechny podrobnosti, ale celnice byla příliš veřejné místo. Musel jsem ji umlčet, jednak kvůli ní samé a jednak kvůli svým vlastním možnostem najít vraha.

„Jsi ochotná si se mnou někdy promluvit, ale asi ne tady?“

Neodpověděla mi a jen sklopila oči, až je měla prakticky zavřené. Černidlo na řasách je protahovalo, víčka si natřela čímsi, co vypadalo jako zlatý prach. Některé z lepších prostitutek, které obsluhovaly senátory na římských večírcích, by zaplatily tisíce, kdyby se mohly obeznámit s Ioninou kosmetikou. Měl jsem za sebou dlouhou praxi se získáváním informací za peníze, a tak jsem v duchu přemítal, kolik ametystových a mramorových krabiček či malých fiol z růžového skla na voňavky jí budu muset nabídnout, abych z ní vytáhl, co potřebuji.

Už jsem nedokázal odolávat tajemnu, a tak jsem nadhodil: „Pracuju na teorii, že to byl muž, který ho nenáviděl z důvodů, jež nějak souvisely s ženami –“

„Ha,“ vyštěkla Ione a rozesmála se. „Samá voda, Falcone! Jsi úplně vedle. Věř mi, že k tomu vykoupání našeho škrabala vedly čistě profesionální důvody.“

Už nebyl čas vyptávat se jí dál. Přiloudali se k nám Tranio a Grumio, kteří se vždycky ochomýтали poblíž hudebnic. Vypadali jako nadbyteční číšníci při orgiích, nabízející povadlé věnce za velké spropitné.

„Až jindy,“ slíbila mi Ione a mrkla. Mohlo se zdát, že si domlouváme sexuální služby. „Někde stranou, kde nás nebude nikdo rušit, ano, Falcone?“

Statečně jsem se usmál a Helena Justina si nasadila výraz žárlivé odvržené milenky v jednostranném vztahu.

Tranio, ten vyšší a vtipnější šašek, se na mě dlouze nechápavě zadíval.

XXVI

Celník se na nás najednou obrátil, jako by nemohl pochopit, proč mu tam stále ještě zabíráme drahocenné místo, a hnal nás pryč. Aby neměl čas si to rozmyslet, hrnuli jsme se o překot městskou branou.

Měli jsme tam přijít až za patnáct let. To nebyla tak dlouhá doba, pokud jde o výstavbu města, ale až příliš dlouhá pro hladové divadelníky, kteří ohryzávali poslední granátové jablko. Plán budoucí Geráasy počítal s náročnou výstavbou ne jednoho divadla, ale dvou, a to ohromných rozměrů, a s jedním menším auditoriem za městem na místě té proslulé vodní slavnosti, kam mi Helena zakázala jít očumovat. Všechna ta jeviště potřebovali – a to hned. Většinou zatím existovala jenom na architektonických výkresech. Brzy jsme zjistili, že situace pro herce je zoufalá. V současné době jsme mohli počítat jenom s jedinou velmi primitivní arénou ve starší části města, o níž se všichni noví příchozí museli handrkovat – a konkurence byla ostrá.

Nastal zmatek. V tomto městě jsme představovali jenom jeden malý výstup v bláznivém cirku. Gerása se těšila takové proslulosti jako bohaté město, že přitahovala umělce a kejklíře ze všech vyprahlých končin Východu. Nabízet tu jednoduchou hru s doprovodem fléten, bubnu a tamburíny nebylo vůbec žádné lákadlo. V Geráse chtěl poskytovat zábavu kdejaký houf usmolených akrobatů v roztrhaných tunikách a s jedinou levou botou, o kterou se museli všichni dělit, kdejaký naštvaný polykač ohně, každá parta balancující roztočenými miskami na tyčích a žonglující turíny, kdejaký jednoruký harfeník nebo kulhavý kejklíř na chůdách. Mohli jsme si zaplatit půl denáru, abychom spatřili „největšího muže z Alexandrie“ (ten se musel v Nilu nějak srazit, protože byl sotva o jednu stopu vyšší než já), nebo měďák za podívanou na kozu s hlavou otočenou dozadu. Vlastně kdybych přidal čtvrták nebo dva, mohl jsem si koupit celou kozu, protože její majitel už měl po krk věčného vedra a ubohých vý-

dělků a chtěl se vrátit domů k pěstování fazolí.

S tím člověkem jsem dlouho hovořil a přitom mi tu kozu málem vnutil. Dokud jsme spolu mluvili, připadala mi možnost převzít to zrudné zvíře na nepříliš výdělečnou vedlejší podívanou jako docela slušná obchodní nabídka. Takový vliv měla na člověka Gerása.

Když jsme do města vstoupili Jižní branou, ocitli jsme se co by kamenem dohodil od existujícího divadla, ale mělo to jednu nevýhodu: stali jsme se terčem hord umolousaných děcek. Ta se na nás vrhla a vnucovala nám ke koupi levné stuhy a nepískající píšťalky. Vypadala vážně a mazaně a své zboží nám nabízela mlčky, ale jinak nás ohlušoval nesnesitelný randál z přelidněných ulic.

„To je beznadějně!“ křičel Chremes, jakmile jsme se shlukli, abychom se poradili, co dělat. Jeho znechucení hrou *Lano*, když se nám nepovedlo ji uvést ve Philadelphii podruhé, tak rychle vyprchalo, že se ji chystal tady zopakovat, prý dokud mají dvojčata nacvičené to přetahování. Brzy však přišla znovu ke slovu jeho nerozhodnost, na kterou si prve stěžoval Davos. Ještě jsme ani nestačili vyhrabat potřebné rekvizity, a už začal znovu pochybovat. „Chtěl bych, abys oprášil *Soud*, *Falcone*.“ Tu hru jsem četl. Vtipně jsem namítal, že *Lano* by mohlo diváky spíš přitáhnout. Chremes na mě nedal. Dohadování o hře byla jenom polovina jeho problému. „Buď pojedeme rovnou dál, anebo udělám, co je v mých silách, abychom mohli vystoupit. Jestli tu zůstaneme, podmazání správce nám pohltí většinu toho, co dostaneme na vstupném, ale jestli pojedeme dál, ztratíme celý týden a nevyděláme ani vindru –“

Vložil se do toho Davos, vyloženě podrážděný. „Jsem pro to zkusit získat, co se dá. Totiž při vši té laciné konkurenci to beztak dopadne stejně, jako když jsme za jednoho deštivého dne, ve čtvrtek, uvedli v Olynthu tu ,hru, o níž se nikdy nemluví’...“

„Co je o za hru?“ zeptala se Helena.

Davos po ní šlehl vzteklym pohledem a zdůraznil, že o ní nesmí mluvit ani on, a pokrčením ramen odbyl její zdvořilou omluvu.

Zkusil jsem jinou lest, abych principála odvedl od jeho nabubřelé představy repertoáru: „Chreme, potřebujeme pořádný trhák, který by k nám přivedl obecenstvo. Nosím v hlavě takový docela nový nápad, co bychom

si mohli vyzkoušet. Městský hejsek se setká s duchem svého nedávno zemřelého otce a ten mu poví –“

„Říkáš, že ten otec je mrtvý?“ Už teď byl celý zmatený, a to jsem se ještě nedostal k tomu komplikovanému místu.

„Zavražděný. O to jde. Víš, ten duch popadne hrdinu za rukáv a prozradí mu, kdo mu tatíčka oddělal –“

„Vyloučeno! V nových komediích duchové nikdy nemluví.“ Tak jsem dopadl se svým báječným nápadem. Chremes si uměl počínat rázně, když chtěl rozdrtit génia, ale jakmile mé mistrovské dílo odmítl, tlachal dál jako obvykle. Ztratil jsem zájem, posadil se stranou a žvýkal stéblo.

Nakonec, když už i on měl dost mlácení prázdné slámy, odešel za divadelním ředitelem. Dava jsme poslali s ním, aby ho podporoval. My ostatní jsme tam sklíčeně posedávali a cítili jsme se pod psa. Bylo nám vedro a mizerně, nemohli jsme nic dělat, dokud se nedovíme, co se děje.

Ozval se Grumio, věčný provokatér: „Ta hra, co se o ní nemluví, je *Tchyně* od Terentia.“

„Ale ty jsi ji právě pojmenoval!“ Poté, co ji Davos tak odbyl, brala Helena zákaz doslovně.

„Já nejsem pověřivý.“

„Co je na ní špatného?“

„Kromě toho odrazujícího titulu? Nic. Je to jeho nejlepší hra.“

„Proč má tedy takovou špatnou pověst?“ zajímalo mě.

„Byl to pověstný propadák, protože současně tam vystupovali zápasníci, provazochodci a gladiátoři.“ Dovedl jsem si představit, jak asi Terentiovi bylo.

Všichni jsme vypadali sklesle. Dostali jsme se do situace, jež vypadala velice podobně. Naše klopotná malá dramata asi těžko přitáhnou v Geráse davy diváků, neboť se věnovali své vlastní rozpustilé zábavě, fénické slavnosti Maiumas, kterou si mohli vyplnit prázdné večery. Kromě toho už jsme zahlédli pouliční kejklíře a věděli jsme, že Gerása si může dopřát jiné radovánky, dvakrát neobvyklejší a třikrát hlučnější než naše, a to za poloviční cenu.

Aby nemuseli myslet na náš úděl, začali se lidé rozcházet.

Grumio ještě stále seděl poblíž. Dal jsem se s ním do řeči. Jako obvykle, když to vypadá, že máte nějaký zasvěcený literární rozhovor, naši kolegové nás tam nechali samotné. Ještě jsem se ho vyptával na tu „hru, o které se nemluví“, a brzy jsem zjistil, že Grumio má hluboké znalosti o dějinách divadla. Vlastně se ukázalo, že je to docela zajímavý člověk.

Mávnout nad Grumiem rukou bylo snadné. Jeho kulatý obličej se mohl považovat za známku prostoduchosti. Že hrál z obou šašků toho hloupějšího, ho zatlačilo do podružnější role nejen na jevišti, ale i mimo ně. Ve skutečnosti byl velice inteligentní a samozřejmě dokonalý profesionál. Když jsem ho zastihl samotného bez hlučného, strhujícího Trania, který by ho zastíňoval, zjistil jsem, že se považuje za příslušníka prastarého a počestného řemesla.

„Jak ses k tomu vlastně dostal, Grumio?“

„Částečně jsem to zdědil. Pokračuju v otcových a dědečkových šlépějích. Nese to s sebou ovšem chudobu. Nikdy jsme nevlastnili žádnou půdu. Žádné jiné řemeslo jsme nikdy neznali. Měli jsme jenom přirozené nadání, vzácný dar, který většině lidí chybí.“

„A uživíš se tím?“

„Už těžko. Proto jsem zakotvil v divadelní společnosti. Mí předkové nemuseli nikdy tak trpět. Za starých časů bývali komedianti, co bavili diváky, svobodní lidé. Putovali světem a různými dovednostmi si vydělávali na živobytí – kouzelnickými triky a metáním kozelců, recitací a tancem –, ale především bezednou zásobou vtipů. Mě otec naučil různým krkolomným kouskům a zdědil jsem samozřejmě zásobu rodinných fórů, shromažďovaných šedesát let. Pro mě je to trest, že jsem takhle uvízl v Chremově partě a musím se držet napsaného textu.“

„Ale jsi moc dobrý,“ ujistil jsem ho.

„No jo, jenže je to strašná otrava. Chybí tomu ta ostřejší příchut, jako když musí člověk spoléhat na vlastní vtip, v průběhu hry si rovnou vymýšlet, improvizovat patřičné odpovědi, trosit žertovné poznámky.“

Ten nový pohled na venkovského šaška mě přímo fascinoval. Byl to mnohem hlubší znalec svého oboru, než za jakého jsem ho měl, třebaže jsem ani nemohl za to, že jsem ho i ve skutečnosti považoval za ťulpase, když ho hrál. Teď jsem pochopil, že Grumio si oddaně váží provozování

humoru, takže vybrušoval svůj výkon i pro naše hrozné komedie, ačkoli po celou dobu toužil po něčem lepším. On ty staré anekdoty opravdu považoval za nejlepší – zvláště když je přizpůsobil současné době.

Taková oddanost svědčila o tom, že je to hluboký, uzavřený člověk. Bylo v něm mnohem víc než ta ospalá postava, které šlo jenom o děvčata a pití a která nechávala Traniovi hlavní slovo jak v soukromém životě, tak i v nějakém nudném ději na jevišti. Pod touto lehce nasazenou maskou zůstal Grumio svůj. Předávání humoru je umění vyžadující osamělého člověka. Může to dělat pouze nezávislá duše.

Protloukat se jako neformální komik při formálních banketech mi připadalo jako vyčerpávající způsob života. Ale když to někdo dokázal, asi vzbudil zájem o satiriky. Zeptal jsem se Grumia, proč se musel smířit s méně důstojným postavením.

„Nebyla poptávka. V dobách mého táty a dědy by mi pro život stačil můj plášť, pár bot, příruční lahvinka a škrabka na pot, hrnek a nůž, abych měl čím jíst, a malý měšec na to, co si vydělám. Každý, kdo schrástl pár floků, si ochotně zval domů potulného žertěře.“

„Takový člověk byl vlastně něco jako potulný filosof.“

„Kynik,“ souhlasil ochotně. „Právě kynikové jsou většinou vtipní a všichni šaškové jsou cyničtí. Potkej nás na cestě, a kdo pozná rozdíl mezi námi?“

„Doufám, že já jo. Já jsem dobrý Říman. Radši bych si udělal pětímilovou zacházku, jen abych se vyhnul filosofovi.“

Vyvedl mě z omylu. „Nikdo tě nebude zkoušet. To už dnes nesmí dělat žádný šašek. To by mě ti flákači, co se potloukají kolem vodní věže a vymýšlejí pomluvy, hnali svinským krokem z města. Teď chce být každý sám vtipálkem. A lidem jako já nezbyvá než jim do zblbnutí lichotit a dodávat jim materiál. To není nic pro mě. Já nebudu nikomu podlízat. Mám po krk podbízení pitomcům.“ Grumiův hlas zněl drsně. Z duše nenáviděl amatérské rivaly, vysmíval se jim, neboť znamenali žalostný úpadek jeho oboru. (Všiml jsem si také jeho přesvědčení, že on sám je skvělý. Šaškové jsou arogantní cháska.) „Kromě toho,“ kritizoval dál, „jim chybí veškerá morálka. Nový ‚humor‘, dá-li se to tak vůbec nazvat, spočívá čistě na zlomyslných drbech. Místo řádné pointy teď stačí opakovat jakýkoli oplzlý příběh a ani

nepátrat po tom, jestli je pravdivý. Naopak, vymýšlet si škodolibé lži se stalo úctyhodným řemeslem. Dnešní šaškové veřejnosti vyloženě škodí.“

Často se stejně osočuje i povolání informátora. I my prý jsme nemorální handlíři s kdejakou zaslechnutou špínou, prolézáme stoky a všechno víme, a co nevíme, si klidně vymyslíme, jsme pleticháři, vyžírkové a podvrtné živly. Za nejhorší urážku se považuje nazvat nás komedianty...

Pak se Grumio naráz vyšvihl na nohy. Cloumal jím neklid, jehož jsem si předtím nevšiml. Možná že jsem ho vyvolal tím, jak jsem se s ním bavil o jeho práci. To u mnoha lidí vede k depresi.

Chvilí jsem se obával, že jsem ho rozčílil nebo rozrušil. Ale potom mi celkem přátelsky pokynul a loudal se pryč.

„O čem jste se to bavili?“ zeptala se Helena zvědavě. Přišla jako obvykle právě ve chvíli, kdy jsem se domníval, že je až po uši zabraná do nějaké své vlastní záležitosti.

„Jenom jsem si vyslechl přednášku o šašcích.“

Usmála se. Jediným hloubavým úsměvem uměla vyvolat víc otázek než chcíplá myš v krajáči mléka. „No jo, mužské řeči,“ poznamenala.

Opřel jsem si bradu a zadíval se na ni. Nejspíš tajně poslouchala a potom, jak už měla ve zvyku, o tom také přemýšlela. Oba jsme měli vyvinutý instinkt pro určité věci. Zjistil jsem, že mi vrtá hlavou zvláštní pocit. Jí určitě také. Kdesi se vynořila otázka, která by mohla mít velký význam.

XXVII

K našemu velkému překvapení se Chremes do hodiny přihnál zpátky a oznámil nám, že se mu podařilo zajistit divadlo. Ke všemu hned na příští večer. Gerásané zřejmě neměli potuchu, co je to řádné pořadí, zkrátka že kdo dřív přijde, ten dřív mele. Chremes s Davem se náhodou ucházeli o pozornost pronajímatele divadla právě ve chvíli, kdy tomu úplatkáři někdo odřekl, takže za poměrně malý obnos jsme hned po tom uvolněném místě skočili a neohlíželi se na to, kolik jiných lidí ve městě čeká, až na ně přijde řada.

„Tady jsou rádi, když všechno probíhá hladce,“ vykládal Chremes. „Jenom jsme toho chlapa museli řádně podmazat.“ Prozradil nám, kolik to dělalo, a někteří z nás vyslovili názor, že by bylo výhodnější rovnou z Geráasy vypadnout a zahrát Soud nějakému toulavému stádu ovcí.

„Kvůli tomu se ta druhá parta sbalila?“

Chrema strašně našťvalo, že remcáme, když se mu podařilo takové terno. „To ne, pokud vím. Šlo jen o nějaká ubohá cirkusácká čísla. Podle všeho mohli ještě vystupovat, když jejich hlavní akrobat spadl z hrazdy a zůstal ochrnutý, ale potom jim ještě nastydl cvičený medvěd –“

„Ruply jim nervy,“ skočil mu kousavě do řeči Tranio. „Což se může stát i nám, až všichni žadatelé, co sem přijeli před námi, zjistí, že jsme je ve frontě předběhli, a půjdou po nás.“

„Městu předvedeme něco, co stojí za to, a potom rychle zmizíme,“ odpověděl Chremes nevzrušeně, z čehož jsem si vyvodil, že to nebude poprvé, co společnost musela narychlo opustit nějaké místo.

„Jo, ale vykládej to mužstvu vzpěračů odněkud z Taurského Chersonesu!“ bručel Tranio.

Dokud si ovšem člověk myslí, že má možnost slušně si vydělat, morálka jde stranou.



Večer jsme měli všichni sami pro sebe. Povzbuzeni vyhlídkou na zítřejší práci jsme se podělili o jídlo a najedli se společně. Potom jsme si šli každý po svém. Ti, co měli nějaké peníze, se mohli jít podívat na klasickou řeckou tragédii, kterou uváděl strašně vážný soubor z Cilicie. Na to jsme s Helenou neměli náladu. Ona se odloukala pohovořit si s děvčaty z orchestru a já jsem se pustil do letmých úprav některých scén v *Soudu*, které podle mě nechal velký Menandros poněkud nedotažené.

Během naší návštěvy bylo nutné udělat pár věcí a tato noc se na to zdála vhodná. Naléhavě jsem si potřeboval promluvit s tou tamburínistkou Ionou, ale viděl jsem ji ve skupině, k níž se přidala i Helena. Pak jsem si uvědomil, že se Helena patrně snaží domluvit si s ní důvěrnou schůzku. S tím jsem souhlasil. Jestliže Helena přiměje to děvče k řeči, mohlo by to vyjít laciněji, než kdyby celý příběh vyklopila Ione mně. Dívky se navzájem nepodplácí, když si chtějí zdrbnout, ujišťoval jsem se spokojeně.

Dám se tedy znovu do pátrání po Tháliině nezvěstné umělkyni. Chremes už zjistil, jak mi sdělil, že divadelní ředitel o žádné varhanici nic neví. Tím mé hledání ve městě skončilo. Kdyby se tu objevily vodní varhany, nedají se jen tak přehlédnout. Nehledě na to, že jsou velké jako menší světlice, rozhodně se nedá přeslechnout jejich hluk. Sophronu jsem tedy klidně pustil z hlavy, ale aby se neřeklo, ještě jsem obcházel fórum a kdekoho se vyptával, jestli náhodou nezná obchodníka jménem Habíb, který před časem navštívil Řím.

Musa se nabídl, že půjde se mnou. Byl tam totiž nabatejský chrám, kam se chtěl podívat. Po té nedobrovolné koupeli v Bostře jsem ho nechtěl pouštět ven samotného, a tak jsme vyrazili spolu.

Na odchodu jsme uviděli Grumia, který stál na nároží na sudu.

„Co to vyvádíš, Grumio? Chceš prodávat nějaké staré fóry?“

Teprve před chvílí začal řečnit, ale už se tam shlukl dav poměrně uctivých posluchačů. Ušklíbl se. „Napadlo mě, že bych mohl dostat zpátky ty prachy, co musel Chremes zaplatit jako úplatek, aby nám pronajali to divadlo.“

Šlo mu to dobře. S Musou jsme ho chvíli pozorovali a smáli se společně s jeho obecenstvem. Žongloval s kroužky a míčky a potom předváděl nějaké kouzelnické triky. Jeho talent zazářil i ve městě plném akrobatů a kou-

zelníků. Nakonec jsme mu popřáli štěstí, ale ani se nám nechtělo odejít. Tou dobou už i jiní pouliční kejklíři opustili svá stanoviště a připojili se k jeho okouzlenému publiku.

Byl nádherný večer. Mírné podnebí je hlavním kladem Gerásy. S Musou jsme se blaženě potulovali a prohlíželi si různé pamětihodnosti, než se pustíme do vážného jednání. Cítili jsme se volní jako ptáci, ale nehodlali jsme provádět žádné prostopášnosti ani jsme se nechtěli zaplést do nepřijemností, jen jsme se těšili z pocitu svobody. V klidu jsme popili. Nakoupil jsem domů pár dárků. Prohlíželi jsme si tržiště, ženské a stánky s potravinami. Poplácávali jsme oslíky, osvěžovali se u fontán, zachraňovali děti, aby je nezajely vozy, chovali se zdvořile ke starým dámám, vysvětlovali jsme cestu lidem, co zabloudili a mysleli si, že jsme místní (vymýšleli jsme si), a vůbec jsme se chovali jako doma.

Severně od starého města leželo území, jež se mělo stát centrem nové rozvíjející se metropole, a tam jsme našli několik chrámů, kterým vévodila dramatická svatyně Artemidy, tradiční bohyně tohoto místa. Některé z bohatě zdobených korintských sloupů obepínalo lešení – v Geráse nic nového. Vedle stál chrám Dionýsův. V něm měli enklávu nabatejští kněží, poněvadž Dionýsos a Dhú Šara tu zřejmě splývali. S kněžími jsme se seznámili a já jsem potom vypadl, abych se ještě poptával po tom Tháliině děvčeti. Musovi jsem kladl na srdce, aby beze mě ze svatyně neodcházel.

Mé dotazy nevedly k ničemu. O Sophroně ani Habíbovi nikdo neslyšel. Většina lidí mi tvrdila, že jsou tu také cizí. Když už jsem byl celý uchozený, šel jsem zpátky k chrámu. Musa se stále ještě bavit, a tak jsem na něho zamával a posadil se v příjemném jónském portiku, abych si odpočinul. Vzhledem k tomu, že z Petry s námi odešel tak narychlo, potřeboval možná poslat domů naléhavé vzkazy: rodině, kolegům kněžím v Zahradním chrámu na úbočí hory a snad i Velkému bratrovi. I já jsem cítil výčitky svědomí – bylo načas dít mámě vědět, že jsem živ a zdrav. A Musu to možná také tak trápí. Možná že už v Bostře sháněl nějakého posla, ale pokud ano, já jsem si toho nikdy nevšiml. Teď měl patrně první možnost. A tak jsem ho nechal vypovídat.

Když přišli akolyté rozsvěcovat lampy, oba jsme si uvědomili, že jsme

ztratili smysl pro čas. Musa se odtrhl od svých krajanů. Přišel si dřepnout ke mně. Měl jsem dojem, že má něco na srdci.

„Všechno v pořádku?“ zeptal jsem se neutrálním hlasem.

„Jistě.“ Rád se tvářil trochu tajuplně.

Šátek z hlavy si přetáhl Musa přes obličej a sepal ruce. Oba jsme pozorovali chrámové prostranství. Jako v každé svatyni i tady bylo plno zbožných babek, které měly raději sedět doma a přihýbat si něčeho ostrého, šejdíři prodávali posvátné sošky a potloukali se tam chlapi vyhlížející si pocestné, z nichž by mohli něco vymáčkout za noc se svými sestrami. Pokojná scénka.

Seděl jsem na chrámových schodech. Natočil jsem se čelem k Musovi. Když byl tak formálně zahalený, viděl jsem z něho jenom oči, ale připadaly mi poctivé a inteligentní. Některé ženě by se jejich temný, neproniknutelný pohled mohl zdát romantický. Posuzoval jsem ho podle chování. Viděl jsem v něm člověka štíhlého a houževnatého, svým způsobem přímého, ovšem když se začal tvářit zamyšleně, musel jsem si připomenout, že šel s námi na rozkaz Velkého bratra, jak se domníval.

„Jsi ženatý?“ Protože s námi putoval jako hlídač pověřený Velkým bratrem, nikdy jsme se ho nevyptávali na normální věci. A ačkoli jsme spolu procestovali už kus světa, nevěděl jsem o něm dohromady nic.

„Ne,“ odpověděl.

„A máš to v plánu?“

„Jednou možná. Máme to dovolené.“ Jeho úsměv naznačil, že ho má zvědavost na sexuální život Dhú Šarových kněží nijak nepřekvapuje.

„To rád slyším.“ Taky jsem se usmál. „Co rodina?“

„Sestra. Když nejsem ve Vysokém chrámu obětí, bydlím u ní. Poslal jsem jí zprávu o svých cestách.“ Vyznělo to, skoro jako by se omlouval. Třeba si pomyslel, že mi jeho chování připadá podezřelé.

„To je dobře.“

„A taky Šulajovi.“

V jeho hlase se opět ozval nějaký divný tón, který upoutal mou pozornost, i když bych nedovedl říci proč. „Kdo je Šulaj?“

„Starší v mém chrámu.“

„Ten starý kněz, co jsem ho viděl s tebou, když jsem se hnál za tím vra-

hem?“

Přikývl. To zvláštní zabarvení jeho hlasu byl asi jenom můj přelud. Vždyť je to jenom podřízený, který má starosti, jak vysvětlí nadřízenému, proč se ulevvá z práce.

„A taky tu na mě čekal vzkaz,“ vylezlo z něho.

„Nechceš mi říct jaký?“

„Od Velkého bratra.“ Srdce mi udělalo kotrmelec. Decapolis sice spadá pod římskou svrchovanost, ale jednotlivá města si zachovala své nezávislé postavení. Nebyl jsem si jist, co by se stalo, kdyby se Nabataea pokusila Helenu a mě vyhostit. Musí se to brát realisticky: za své bohatství vděčí Gerása Petře. Kdyby si nás Petra vyžádala, Gerása by jistě uposlechla.

„Velký bratr ví, že jsi tady, Muso?“

„Poslal sem vzkaz pro případ, že bych přišel. V tom vzkazu stojí,“ soukal ze sebe Musa, „že už u vás nemusím zůstat.“

„Ále!“ podivil jsem se.

Tak Musa od nás odejde. Dost mě to zamrzelo. Zvykl jsem si na něho jako souputníka. My s Helenou jsme byli mezi divadelníky cizí živel. Musa taky, takže patřil k nám. Pomáhal nám a měl velice milou povahu. Přijít o něj v polovině naší cesty jsem považoval za velkou ztrátu.

Pokradmu mě pozoroval. „Můžu se tě na něco zeptat, Falcone?“ Všiml jsem si, že mu řečtina dělá větší potíže než jindy.

„Jen se ptej. Vždyť jsme přátelé,“ připomněl jsem mu.

„Aha, jistě. Kdybys neměl nic proti tomu, tak bych vám rád pomohl najít toho vraha.“

Udělal mi radost. „Tak ty chceš u nás zůstat?“ Pozoroval jsem, že se dosud tváří nejistě. „Beze všeho, můžeš.“

Nikdy mě nenapadlo, že je Musa tak nesmělý. „Jenže předtím jsem jenom plnil příkaz Velkého bratra. Nemuseli jste mě brát do svého stanu, a přece jste mě vzali –“

Rozesmál jsem se. „Tak pojď, Helena už bude mít o nás starost.“ Vyskočil jsem a podal jsem mu ruku. „Jsi náš host, Muso. Dokud mi budeš pomáhat jezdit s tím zatraceným vozem a stavět stan, budeš vítán. Jen dávej pozor, ať tě nikdo neutopí. Já jsem teď jako tvůj hostitel za tebe odpovědný.“

V táboře se ukázalo, že jsme nemuseli spěchat. Před Chremovým stanem se tiše bavili v těsné skupince tři nebo čtyři lidé a působili dojmem, jako by spolu strávili celý večer. Všechny dívky někam odešly, a to i s Helenou. Čekal jsem nějaký vzkaz, kterým by mě uklidnila, ale nic takového.

S Musou jsme se tedy opět vydali ven, abychom se po ní poohlédli. Ujišťovali jsme se, že o ni nemáme starost, vždyť je ve společnosti, ale chtěl jsem vědět, co se děje. Mohlo by jít o něco, do čeho bychom se také rádi zapojili. (V duchu jsem si maloval, že by na večírku v nějakém zakouřeném doupěti, kam Helena odešla, mohla vystupovat rovněž nějaká exotická tanečnice, v rozkošných mističkách by se tam podávaly opékané mandle a víno by bylo zdarma – nebo aspoň hodně laciné...) Ostatně my sami jsme se toulali po městě několik hodin. Někdy jsem byl docela hodný chlapec. Nejspíš se mi po ní stýskalo.

Na stejném nároží jsme opět našli Grumia. Stál na témž sudu a kolem něho se tísnil na pohled stejný nadšený dav. Znovu jsme se připojili k divákům.

Ted' už Grumio navázal s diváky těsný kontakt. Chvillemi si někoho vytáhl, aby mu při kouzlení asistoval. Mezitím metal po lidech urážky, což patřilo k probíhajícím vtipům, které asi načal už před naším příchodem. To škádlení bylo natolik peprné, že rozechvívalo napjatou atmosféru, ale nikdo si nestěžoval. Právě rozpracovával jedno téma: posmíval se ostatním městům z Decapole.

„Je tu někdo ze Scythopole? Ne? Tak to máme štěstí! Netvrdím, že tamější lidi jsou hloupí...“ Publikem proběhlo vyčkávané vlnění. „Ale jestli někdy uvidíte dva Scythopolské, jak na ulici před domem vykopávají obrovskou jámu, zeptejte se jich – jen do toho, klidně se jich zeptejte, co to dělají. Dám na to krk, že vám řeknou, že si zase zapomněli klíč od baráku. Pella! Někdo z Pelly? Poslyšte, Pella a Scythopolis se už dávno přou – ále, necháme toho. Jakou má cenu posmívat se lidem z Pelly, když tu nejsou? Třeba sem netrefili. A zeptat se nemohli. Nikdo by jim nerozuměl, jak drmolí... Někdo z Abily?“ Kupodivu zvedla se jedna ruka.

„Tak to máš smůlu, pane. Neříkám, že Abilani jsou padlí na hlavu, ale copak by to někdo přiznal? Tvá chvíle slávy... Promiň, to je tvůj velbloud,

co ti kouká přes rameno, anebo máš tak strašně ošklivou manželku?“ To bylo sprosté, ale pro pouliční vystoupení to odhadl správně.

Přišla chvíle pro změnu nálady. Přешel z monologu do přemýšlivějšího tónu. „V Gadaře byl jednou jeden muž a ten měl malé hospodářství, nic okázalého, a budoval si ho postupně. Nejdřív čuníka...“ Grumio předváděl selský dvůr, jedno zvíře za druhým, nejdřív pomalu, pak přešel na malé rozhovory mezi nimi a nakonec na divokou změň zvuků, jako by všechna zvířata současně hýkala, bučela a vřeštěla. Završil to tím, že tam nakonec přivedl hospodáře – představovaného vzácně hnusným mohutným uprnutím.

„To je ale čuně... Hej, Marku!“ Musa mě chytil za ruku, ale už bylo pozdě. Grumio nás jistě spatřil už dřív a teď se chystal mě totálně zesměšnit. „To je můj přítel Marcus. Pojď sem, Marku! Pomozte mu přece.“ Už měli zavedenou metodu, jak si poradit s neochotnými „dobrovolníky“. Hned se po mně začaly natahovat ruce, jen co si mě diváci našli, a předávali si mě, až mě dostrkali k sudu bez nejmenší naděje uniknout. „Vítám tě, Marku.“ Grumio seskočil na zem, aby mě pozdravil. Ztišil hlas, ale oči se mu zlomyslně blýskaly. Připadal jsem si jako sled, kterého budou kuchtat. „Marcus mi pomůže s dalším kouskem. Klidně stůj na místě a netvař se, jako by ses počural.“ Natočil mě čelem k obecenstvu. Poslušně jsem se tvářil co nejhloupěji. „Dámy a pánové, věnujte pozornost tomuto chlapci. Vypadá, jako by neuměl do pěti počítat, ale namluvil si dceru senátora. Ta je tak škrobená, že když chtějí víte co, musí jí podrazit nohy, a ona padne rovnou naznak –“

Kdyby si takovou sprostárnu k Heleně dovolil někdo jiný, přerazil bych ho. Jenže teď jsem byl v pasti. Musel jsem tam stát a nechat si to líbit. Publikum určitě vycítilo napětí. Jistě si všimlo, jak jsem zrudl a zařal zuby. Až bude chtít Grumio příště debatovat o dějinách humoru, tak ho naučím pár velmi vážných nových slov.

Ale nejdřív se z toho musím nějak dostat.



Začali jsme kouzly. Já jsem samozřejmě dělal hloupého panáka. Držel jsem šátky, z nichž se ztrácela dřevěná vejce a potom se nacházela zastrčená ně-

kde u mě, což v obecenstvu vyvolávalo záchvaty chichotání. Nevzdělaní prostáčekové. Odkudsi za jedním uchem mi kouzelník vytahoval peří a z rukávu barevné kůstky. Nakonec se objevila souprava koulí, a to tak, že se dosud červenám, když si na to vzpomenu, a byli jsme připraveni na trochu žonglování.

To vypadalo moc dobře. Grumio mi nejdřív vysvětlil co a jak, a pak mě do toho chvílemi zapojoval. Jestliže jsem míček upustil, vyvolalo to smích, protože jsem působil směšně. Jestliže jsem ho chytil, lidi se řehťali mému překvapenému výrazu. Chytil jsem jich poměrně dost. Tak to mělo být. To Grumio mi je tak šikovně přihrával.

Nakonec balónky vyměnil jeden po druhém za nejrůznější věci: kůstku, kroužek, jeden míč, plácačku na mouchy a hrnek. To bylo mnohem těžší a předpokládal jsem, že teď už jsem z toho venku. Ale Grumio se náhle sehnul a bleskově vytáhl mou vlastní dýku, kterou jsem nosil schovanou v botě. Jen Jupiter ví, jak si jí tam všiml. Musí mít mimořádný postřeh.

Obecenstvo zalapalo po dechu. A k dovršení smůly se mu ten nůž dostal do ruky vytasený z pochvy.

„Grumio!“ Nechtěl toho nechat. Všichni viděli, jak je to nebezpečné. Domnívali se, že to dělá schválně. Dost zlé bylo už jenom vidět, jak se čepel blýská, když víří ve vzduchu. Pak po mně zase začal házet různé předměty. Diváci, kteří se předtím chechtali nad mým úžasem, když se objevil nůž, se teď mlčky nakláněli kupředu. Zmocnil se mě strach, že si Grumio urážne ruku. Dav doufal, že tu holou čepel mrští na mě.

Podářilo se mi zachytit a vrátit jeden kroužek a hrnek. Očekával jsem, že teď přiletí kůstka nebo metla na mouchy a že Grumio celý výstup elegantně ukončí. Ten parchant závěrečnou chvíli stále odkládal. Lil se ze mě pot, jak jsem se usilovně soustřeďoval.

Bezděčně jsem pohledem zachytil cosi za houfem diváků.

Žádný pohyb. Stála naprosto nehnutě na okraji davu. Vysoká vzpřímená dívka v modrém s tmavými vlasy měkce vyčesanými do volného uzlu: Helena. Ve tváři výraz hněvu a zděšení.

Jakmile jsem ji uviděl, veškerá odvaha ze mě rázem vyprchala. Nechtěl jsem, aby viděla, jaké nebezpečí mi hrozí. Pokusil jsem se Grumia varovat. Naše oči se střetly. Ty jeho svítily zlomyslností, byly naprosto nemravné.

Mihla se metla. Přikutálel se míček.
Potom Grumio hodil nůž.

XXVIII

C hytil jsem ho. Samozřejmě za střenku.

XXIX

Proč takový údiv?

Každý, kdo strávil pět let v legiích v západní Británii, uvězněný v pevnosti v mrazivém ústí řeky, se zabavoval házením nožů. Jinak se tam nedalo moc dělat. Nebyly tam žádné ženy, a pokud přece, chtěly se provdat za centuriony. Hra v dámu už nudila po stovce večerů se stejnou strategií. Koupali jsme se, jedli, pili, někteří smilnili, pokřikovali jsme nadávky do mlhy pro případ, že by nás slyšel nějaký britský homunkulus, a potom samozřejmě, protože jsme byli mladí kluci tisíc mil od domova, jsme hazardovali se životem a hráli jsme „odvahu“.

Nože umím chytat. V Británii jsem vynikl v dovednosti chytit nůž, který někdo hodil, když jsem se odvrátil. Ve dvaceti jsem to dokázal i opilý pod obraz. A vlastně spíš opilý než střízlivý, a když ne namazaný, tak aspoň s hlavou plnou nějakého děvčete.

I teď jsem měl hlavu plnou děvčete.

Nůž jsem si zastrčil zpátky do boty – do pochvy. Dav uchváceně hvízdal. Dosud jsem viděl Helenu, dosud se ani nepohnula. Nedaleko se Musa zuřivě snažil prodrat tlačenicí k ní.

Grumio plácal páte přes deváté: „Promiň, Falcone. Chtěl jsem ti hodit kůstku. Tys mě popletl, když ses pohnul...“ *Aha, takže nakonec jsem to zavinil já!* Byl to pitomec. S úsilím jsem na něho znovu zaměřil pozornost. Hluboce se ukláněl a děkoval tak za potlesk diváků. Když zvedl oči, měl je zastřené. Byl zadýchaný jako člověk, který prodělal ošklivý šok. „Bohové, přece víš, že jsem tě nechtěl zabít!“

„Nic se nestalo.“ Řekl jsem to klidně. Snad jsem opravdu byl klidný.

„Heleď, neobešel bys je s kloboukem?“ Podával mi ho, takovou tu vlněnou frygickou čapku, do které vybíral peníze a která se nahoře překlápí, jako by si člověk na hlavu natáhl dlouhou ponožku.

„Nemám čas –“ Vrhł jsem se do davu a šaška nechal, ať si poradí sám.

Když jsem se prodíral tlačenicí, pořád ještě mlel: „No ale že to bylo vzrušující! Díky, Marku! Ty jseš přece eso... Tak a není tady někdo z Capitoliady?“

S Musou jsme dorazili k Heleně současně. „Olympští! Co se stalo?“ Zarázil jsem se na místě. Musa postřehl v mém hlase naléhavost a trochu ustoupil.

Stála dál jako zkamenělá. Protože jsem ji tak důvěrně znal, pochopil jsem jako první, co s ní je, ale náš přítel si také brzy všiml, jak je rozrušená. Nijak to nesouviselo s Grumiovým šaškováním. Helena mě sem přišla hledat. Chvíli mi nebyla schopná říci proč. Okamžitě mě napadlo to nejhorší.

Musa i já jsme se domnívali, že ji někdo napadl. Opatrně, ale rychle jsem ji táhl někam stranou, kde by byl klid. Srdce mi bušilo jako splašené. Poznala to. Sotva jsme ušli pár kroků, zastavila mě. „Mně se nic nestalo.“

„Miláčku!“ Přivinul jsem si ji, aspoň tentokrát vděčný osudu. Vypadal jsem asi příšerně. Na chvilku si položila hlavu na mé rameno. Musa klopytl. Myslel si, že by nás měl nechat o samotě. Zavrtěl jsem hlavou. Ještě stále jsem nevěděl, co se přihodilo. Možná že budu potřebovat pomoc.

Helena zvedla hlavu. Obličej měla strnulý, ale už se zase ovládala. „Marku, musíš jít se mnou.“

„Co se stalo?“

Zalykala se žalem, ale vypravila ze sebe: „U nádrží, kde se slaví Maiumas, jsem se měla sejít s Ionou. Když jsem tam přišla, našla jsem ji ve vodě. Vypadá to, že se utopila.“

XXX

V paměti mi utkvěly žáby.

Ocitli jsme se na místě, jehož pokojná krása by měla být balzámem na duši. Ve dne je to posvátné místo určitě zalité sluncem a plné ptačího zpěvu. Když se setmělo, ptáci utichli a všude kolem té dosud teplé, smyslné vody spustily svůj chorál jako divé takové spousty žab, že by z nich Aristofanovi poskočilo srdce radostí. Kvákaly, div se nestrhaly, a lidské neštěstí jim mohlo být ukradené.

Ve třech jsme tam putovali na oslech, které jsme narychlo sehnali. Museli jsme přejet přes celé město na sever a od plic jsme nadávali, když jsme se dvakrát zdrželi v místech, kde hlavní ulici, Decumanus, přetínají velké křižovatky. Snad ani nemusím říkat, že na obou probíhaly opravy silnic, a kromě toho byly ucpané obvyklými loudavými davy žebráků a pocestných. Když jsme projeli Severní bránou, pokračovali jsme po méně rušné cestě úrodným údolím mezi výstavnými předměstskými dvorci, spočívajícími pokojně mezi stromy na zvlněných úbočích pahorků. Byl tu chládek a ticho. Minuli jsme jakýsi chrám, na noc opuštěný.

Už se dost zešeřilo, takže jsme neviděli dobře na cestu. Ale jen co jsme proklouzli klenutou bránou u posvátných nádrží, našli jsme tam lampy, zavěšené na stromech jako světlušky, a bitumenové pochodně, zaražené do země. Někdo se tu o to musí starat, ale nikoho jsme neviděli.

My s Helenou jsme jeli na jednom oslu, takže jsem si ji mohl k sobě přivinout. Ještě mi vyprávěla o tom, co se stalo, a já jsem v sobě krotil zlost na ni za to, že se vystavuje takovému nebezpečí.

„Marku, vždyť víš, že jsme potřebovali mluvit s Ionou o těch jejích nárážkách na Heliodora.“

„To ti přece nevyvracím.“

„Podařilo se mi ji chytit na slovíčko a domluvily jsme se, že si spolu po-

hovoříme o samotě v klidu u nádrží.“

„Proč tady? Co jste měly za lubem? Smíšenou nahatou koupel?“

„Nebud' blázen. Chystalo se nás sem několik, jenom si to prohlédnout. Slyšely jsme, že lidé se sem chodí normálně koupat i mimo svátky.“

„To věřím!“

„Marku, tak přece poslouchej. Ta úmluva byla jenom přibližná, protože jsme předtím měly všechny ještě něco na práci. Já jsem chtěla uklidit stan –“

„To ti chválím. Hodné dívky si vždycky napřed udělají domácí práce, než vyklouznou na nestydatou slavnost. Pečlivé matky napomínají dceřušky, nenech se namočit, dokud nevydrhneš podlahu.“

„Prosím tě, přestaň plácát.“

„Tak mě přestaň lekat.“

Musím přiznat, že mě zneklidnilo pomyšlení, jak se má dívka ochomýtat kolem nějakého smyslného kultu. Helena by se nenechala jen tak svést k nějaké nerozváznosti, ale na každého zkušenějšího informátora se čas od času obracejí nešťastní příbuzní, aby se pokusil zachránit domněle rozumného akolytu ze spárů podivného náboženství. Měl jsem víc než dost zkušeností s tupě se usmívajícími zblblými bohatými dívkami s prázdnýma očima. Umínil jsem si, že nikdy nedovolím, aby se moje děvče nechalo někdy zatáhnout na nějaké pochybné slavnosti. V Sýrii v některých kultech ženy v extázi dokonce kastrovaly muže a potom ty kousky rozhazovaly kolem. Tehdy ve mně exotické svatyně vzbudily největší odpor.

Uvědomil jsem si, že Heleně tisknu paži tak silně, až z toho bude mít modřinu. Zlostně jsem stisk uvolnil a ruku jí pohladil. „Mělas mi to říct.“

„Chtěla jsem,“ zvolala rozčileně, „ale tys tam nikde nebyl.“

„Odpusť.“ Skousl jsem si ret. Měl jsem na sebe vztek, že jsme s Musou zůstali venku tak dlouho.

Jedna dívka je mrtvá. Na našich pocitech nezáleží. Helena hádku přešla a pokračovala s vyprávěním. „Upřímně řečeno nechtělo se mi moc spěchat. Ione mi naznačila, že má schůzku.“

„S mužem?“

„Tak jsem to pochopila. Řekla jenom: ‚Půjdu napřed. Mám domluvenou nějakou zábavu...‘ A já jsem se s ní měla sejít u nádrží, než tam dorazí

ostatní, ale nespíchala jsem, protože jsem jí tu zábavu nechtěla kazit. Teď si to vyčítám. Opozдила jsem se a už jsem jí nemohla pomoci.“

„Kdo ještě se tam chystal?“

„Byrria. Afrania taky projevila zájem, ale nevěděla jsem jistě, jestli doopravdy přijde.“

„Samé ženy?“

„Správně.“ Tvářila se chladně.

„Proč jste tam chtěly jít v noci?“

„Neblázni. To ještě nebyla tma.“

Snažil jsem se zůstat klidný. „Když jsi přišla k nádržím, Ione byla ve vodě?“

„Všimla jsem si jejich šatů u nádrže. Jakmile jsem ji uviděla ležet bez hnutí, hned mi to došlo.“

„Drahoušku můj. Proč jenom jsem nebyl s tebou? Co jsi udělala?“

„Nikdo jiný tam nebyl. Na okraji jsou schůdky pro nabírání vody. A tam ležela na mělčině na takové římsě. Proto jsem ji hned uviděla. Proto jsem ji mohla vytáhnout sama. Jinak bych to asi nezvládla. I tak mi to šlo těžko, ale měla jsem hroznou zlost. Vzpomněla jsem si, jak ses pokoušel vzkřísit Heliodora. Nevím, jestli jsem to dělala dobře, ale stejně to nebylo nic platné –“

Utěšoval jsem ji. „Ty jsi dělala, co jsi mohla. Snažila ses. Pravděpodobně byla už mrtvá. Pověz mi to ostatní.“

„Rozhlížela jsem se kolem, jestli tam nezůstaly nějaké stopy, a potom jsem najednou dostala strach, že se tam možná pořád ještě skrývá ten vrah, co zabil Ionu. Všude kolem rostou jedle. Měla jsem pocit, jako by mě někdo pozoroval – a rozběhla jsem se pro pomoc. Cestou zpátky do města jsem potkala Byrrii. Zrovna šla za námi.“

To mě překvapilo. „Kde je teď?“

„Šla k nádržím. Říkala, že se žádného vraha nebojí. Ione by prý měla mít u sebe někoho blízkého, kdo by ji hlídal.“

„Tak si pospěšme...“ Pak už jsme se zanedlouho také ocitli mezi stejnými jedlemi, které Heleně nahnaly strach. Projeli jsme bránou a byli jsme u matně osvětlených nádrží. Všude kolem se rozléhalo potřeštěné kvákání žab.

Před námi se rozkládala obdélníková nádrž, tak velká, že asi zásobovala celé město. Na dvě části ji rozdělovala přehradní hráz tvořící propust. Na delší straně vedly schody k vodě, která tu vypadala hluboká.

Slyšeli jsme, jak na druhém konci dovádějí lidé, ale ne samé ženy. Stejně jako ty žaby ani oni si nevšimli toho tragického výjevu, tak zabráni do vlastní zábavy, že ani nebyli zvědaví. Ionino tělo leželo u vody. U něho držela stráž klečící postava: Byrria. Na tváři měla napsáno, že to musel spáchat muž. Vstala, když jsme se přiblížili, a pak si s Helenou padly v slzách do náruče.

Já s Musou jsme šli tiše k mrtvé dívce. Pod bílou příkrývkou, v níž jsem poznal Heleninu štólu, ležela Ione na zádech. Až na těžký náhrdelník byla nahá. Musa se zajíkl. Ucoul, styděl se před tou nahotou. Přinesl jsem lampu, abych si mohl mrtvou lépe prohlédnout.

Byla krásná. Krasavice, jakou by chtěla být každá žena nebo jakou by si každý muž přál vlastnit.

„Zakryj ji!“ vyzval mě Musa drsně.

Mnou také cloumal hněv, ale rozčilování by tu nikomu nepomohlo. „To není projev neúcty k té ženě.“

Zjistil jsem, co se dalo, pak jsem ji znovu zakryl a vstal.

Kněz se odvrátil. Zadíval jsem se na vodu. Zapomněl jsem, že to není můj přítel Petronius Longus, velitel sboru vigilů v Římě, s nímž jsem prohlížel tolik mrtvol, které zemřely násilnou smrtí. Ať mužů či žen, všechno bylo jedno. Svlečených, oděných nebo pouze rozedraných, zkrátka člověk před sebou viděl ten zbytečný zmar. A pokud měl štěstí, také několik stop, které za sebou zločinec zanechal.

Musa se ke mně znovu otočil, ještě stále zděšený, ale už se ovládal. „Tak co jsi našel, Falcone?“

„Některé věci se najít nedají, Muso.“ Hovořil jsem tiše a přitom přemýšlel. „Heliodora někdo zmlátil, aby ho přemohl. Na Ioně nejsou žádné takové stopy patrné.“ Rychle jsem se rozhlédl kolem místa, kde jsme stáli. „Nic tady rovněž nenasevňuje, že by tu s někým popíjela.“

Pochopil moje motivy a už se uklidnil. „To znamená co?“

„Byl to tentýž člověk, je z našeho souboru a ona ho znala. Heliodorus ho také znal. Ale na rozdíl od něho si Ione vůbec nedávala pozor. Její vrah ji

nepotřeboval překvapit ani s ní zápasit. Byl to její přítel – nebo víc než přítel.“

„Jestli vraždil ten člověk, kterého ti chtěla jmenovat, byla to od ní ukvapenost, že si s ním domluvila schůzku právě tady, než promluví s Helenou.“

„To ano, ale někoho vzrušuje prvek nebezpečí –“

„Marku!“

To mě zčistajasna tiše oslovila Helena. Možná že si toho rozruchu přece jen všiml některý z hýřilů, kterému nedalo svědomí. Připojil se k nám jeden ze zdejších sluhů. Sevřelo se mi srdce, poněvadž jsem očekával další nepříjemnosti.

Byl to postarší zřízenec v dlouhém pruhovaném hábitu a s několikadenním strništěm. V jedné špinavé pracce nesl konvičku s olejem, takže mohl předstírat, že dolévá lampy. Přišinul se tam tiše v sandálech s řemínky a ihned jsem si domyslel, že jeho největším povyražením v životě je plížit se mezi jedlemi a šmírovat dovádějící ženy. Když se přišoural do našeho kroužku, my s Musou jsme zaujali obranné postavení. Rázně odhrnul z mrtvé štólu a pořádně si Ionu prohlédl. „Další nehoda!“ poznamenal řecky s takovým přízvukem, jaký by zněl vulgárně i na mořském břehu v samém Piraeu. Musa mu řekl něco strohého arabsky. Mateřským jazykem toho šupáka bude asi aramejšťina, ale Musovu pohrdavému tónu jistě porozuměl.

„Nacházíte tu často mrtvolý?“ Můj hlas zněl povýšeně, i mně připadal nadutý. Choval jsem se jako nějaký škrobený tribun sloužící v cizině, který dává místním lidem najevo, jak jimi pohrdá.

„Příliš mnoho vzrušení,“ zakrákoral ten chlípny starý vodní hmyz. Podle všeho si myslel, že se tam nebezpečně smilní, a předpokládal, že právě o to jde i nám, Musovi a mně, Heleně i Byrrii. Už mě nemrzelo, že jsem s ním mluvil tak arogantně. Určité typy, ať jsou kdekoli, jsou jako stvořené k tomu, aby jimi druzí pohrdali.

„A jaký je postup?“ zeptal jsem se s maximální trpělivostí, na jakou jsem se zmohl.

„Postup?“

„Co máme udělat s tím tělem?“

„Jestli je ta dívka vaše přítelkyně,“ odpověděl překvapeně, „tak si ji odvezte a pochovejte.“

To jsem si mohl myslet. Najít mrtvolu nahé dívky v místech, kde se konají bujně necudné slavnosti, až někde na konci Římské říše, není totéž jako najít mrtvolu v řádně hlídaných městských obvodech Říma.

Chvilí jsem váhal, jestli nemám požádat o oficiální vyšetřování. Měl jsem takovou zlost, že jsem si skutečně málem vyžádal hlídku, místního magistráta a oznámení vyvěšené na fóru s výzvou, aby se přihlásili svědkové. Chtěl jsem, aby zadrželi naši společnost, dokud se věc nevyšetří, a do půl roku řádný soudní proces... Zvítězil zdravý rozum. Odtáhl jsem upadaného zřízence stranou a do dlaně mu vysázel tolik mincí, kolik jsem si mohl dovolit.

„My si ji odvezeme,“ slíbil jsem. Jenom mi pověz, jestli jsi neviděl, co se stalo.“

„Ale kdepak!“ Lhal. O tom jsem vůbec nepochyboval. A věděl jsem také, že kvůli všem těm jazykovým a kulturním bariérám mezi Římem a tímhle zaneřádným zábavním střediskem ho z těch lží nikdy neusvědčím. Chvilí jsem měl pocit, že jsem poražený. Měl bych se vrátit domů do svých známých ulic. Tady nejsem nikomu nic platný.

Po boku mi stanul Musa. Hovořil svým nejhlubším a nejzvučnějším hlasem. Nezněl výhružně, jenom vyloženě autoritativně. Vstoupil sem Dhú Šara, ten zachmuřený horský bůh.

Vyměnili si několik aramejských vět a potom muž s konvičkou oleje upaloval mezi stromy. Zamířil za bujarými zvuky na druhý konec nádrže. Lampy rozjařené společnosti jasně zářily, ale on tam měl své vlastní nečisté zájmy.

S Musou jsme zůstali stát na místě. Noc se zdála stále temnější a posvátný obvod chladnější a odpornější. Žabí sbory zněly drsněji. U nohou mi neustále neklidně šplouchala voda nádrže, na obličej mi dorážely roje hmyzu.

„Děkuju ti, příteli. Vytáhl jsi z něho něco?“

„On tu zametá listí a šišky z jedlí,“ hlásil Musa zasmušile, „a má udržovat pořádek. Říkal, že Ione sem přišla sama a pak se k ní připojil nějaký muž. Ten pitomec ho nedovedl popsat. Měl oči jen pro tu dívku.“

„Jak jsi ho přiměl k řeči?“

„Varoval jsem ho, že se zlobíš a nenecháš to jen tak a potom si to odnese, že je to jeho vina.“

„Muso! Kde ses naučil zastrašovat svědky?“

„Odkoukal jsem to od tebe,“ řekl měkce. I v takové situaci si Musa zachoval sklon mě jemně škádlit.

„Dej pokoj! Moje metody jsou etické. Cos ještě z toho šmíráka vymáčkl?“

„Ione a ten muž spolu ve vodě dováděli jako milenci. Když se vášnivě objímali, dívka jako by najednou měla potíže, snažila se dostat ke schodům a pak už se nehýbala. Muž vylezl, rychle se rozhlédl a zmizel mezi stromy. Ten protivný čumil si myslel, že běžel pro pomoc.“

„Ten protivný čumil se neměl k tomu, aby mu pomohl sám?“

„Ne,“ odpověděl Musa suše. „Potom přišla Helena a zjistila, co se stalo.“

„Tak to byl ten odporný metař, kdo Helenu pozoroval, jak cítila... Muso, Ionina smrt nebyla žádná nešťastná náhoda.“

„Máš důkaz, Falcone?“

„Jestli jsi ochoten se podívat.“

Ještě naposled jsem přiklekl k mrtvé dívce a odhrnul štolu jenom tak, jak jsem potřeboval. Tvář jí ztmavla. Ukázal jsem Musovi, kde se jí korálky na řetězech náhrdelníku zaryly do krku, až po nich zůstaly otisky. Mezi některými dvojicemi těžších kamenů se zachytily droboučké kousky kůže. Obličej jí hyzdily potůčky černidla na řasy i jiných líčidel. Pod odřeninami od náhrdelníku a černými šmouhami jí na pokožce naskákaly četné drobné červené flíčky. „Proto jsem ji prve tak bedlivě prohlížel. Ten náhrdelník jí mohl stahovat krk, když se zmítala ve vodě, ale já si myslím, že ho přitáhly mužské ruce. Ta drobná zarudlá vyrážka se objevuje na mrtvém těle člověka, který zemřel za jistých okolností.“

„Utopila se?“

„Ne. To by byla v obličeji bledá. Ionu někdo uškrtil,“ prohlásil jsem.

XXXI

Zbytek oné noci a celý druhý den plynuly v řešení různých problémů, což nás úplně vyčerpalo. Mrtvolu jsme zabalili, jak to nejlépe šlo. Helena a Byrria potom jely společně na jednom oslíkovi. My s Musou jsme museli jít pěšky, každý z jedné strany zvířete, které neslo Ionu. Udržet tu chudinku ve slušném stavu a pevně na oslím hřbetě bylo těžké. V tom horukém podnebí už mrtvé tělo rychle tuhlo. Kdybych byl sám, metodicky bych ji svázel a předstíral, že je to žok slámy. Ale takto ve společnosti jsem jí musel prokazovat patřičnou úctu.

Ze svatyně jsme ukradli pár lamp, abychom si mohli svítit na cestu, ale ještě než jsme dorazili na konec cesty, kudy chodívá procesí, pochopili jsme, že bude nemožné projet s našim břemenem přes celé město. Dřív jsem prováděl různé vylomeniny, ale s mrtvou dívkou, jíž z vlasů, obarvených henou, dosud kapala voda a jejíž holé paže málem zametaly prach, jsem se nemohl pustit přecpanou hlavní ulicí, kde se teď procházeli kupci a místní obyvatelé a vyhlíželi někoho, kdo by se zapletl do zajímavého maléru, aby na něj mohli zírat. Zdejší davy byly takového ražení, že by hned vytvořily strkající se procesí a táhly se za námi.

Zachránil nás chrám za městskou bránou, kterého jsme si všimli cestou z města. Už se tam dostavili kněží na noční službu. Musa se na ně obrátil jako kolega z chrámu Dionýsa-Dhú Šary a oni svolili, abychom nechali tělo odpočívat do zítřka v jejich péči.

Ironií osudu místo, kde Ione zůstala, byl chrám Nemesidy, bohyně spravedlivé odplaty.

Bez břemene jsme už putovali rychleji. Teď jsem jel opět s Helenou, sedící bokem přede mnou. Byrria se uvolila jet s Musou. Oba to uvedlo do rozpaků. On seděl na svém chlupatém oři vzpřímeně jako dřevěný panák a ona nejistě za ním a jen zdráhavě se ho přidržovala za opasek.

Prodírat se zpátky městem byl zážitek, který bych s radostí oželel. Do tábora jsme dojeli potmě, třebaže ruch v ulicích ještě neustával. Kupci se dlouho do noci věnují horlivě hazardu. Grumio dosud trůnil na svém sudu. Teď v noci jeho humor zhrubl a on sám už mírně ochraptěl, ale do nekonečna vyřvával to svoje: Je tu někdo z Damašku nebo z Dionu?“

Zamávali jsme na něho. Ještě naposled poslal kolem čapku, do které vybíral peníze, a přišel za námi. Vyprávěli jsme mu, co se stalo. Očividně otřesen to šel povědět druhým. Jindy, za normálních okolností, v ideálním světě, bych šel s ním, abych mohl pozorovat jejich reakce, ale v ideálním světě se hrdinové nikdy neunaví ani nepropadají skleslosti; a vždycky se dočkají lepší odměny než já – nektaru a ambrózie, ochotných panen, zlatých jablek, zlatého rouna a slávy.

Byrria mi dělala starosti. Od chvíle, kdy jsme ji našli u posvátné nádrže, nepromluvila skoro ani slovo. Ačkoli se zpočátku chovala statečně, teď se chvěla zimou, vyděšená a hluboce otřesená. Musa se nabídl, že ji doprovodí bezpečně do stanu. Poradil jsem mu, aby se pokusil najít některou z ostatních žen, která by byla ochotná zůstat u ní přes noc.

Ještě jsem docela neztrácel naději; přece jen jsem si potřeboval vyřídit něco naléhavého. Jakmile jsem Helenu dovedl do našeho obydlí, zašel jsem mezi hudebnice, abych zjistil, kdo byl ten Ionin osudný milenec. Marná snaha. Afranii a několik tanečnic jsem našel snadno podle hlasitého nářku. Vyjadřovaly tak úlevu nad tím, že ten hrozný osud postihl Ionu, a ne je. Jejich hysterické bědování se pouze poněkud změnilo, když jsem se s nimi pokoušel mluvit, já, muž, vtělené zlo a nebezpečí. Varoval jsem je, že použiju známý léčebný prostředek na hysterii a všechny je zfackuju, jestli nepřestanou ječet, až vyskočila jedna hráčka na Panovu píšťalu a pohrozila mi, že mi do břicha vrazí oj od vozu.

Uznal jsem, že bude nejlepší se vzdálit.

V našem stanu mě čekala další krize: Musa se nevrátil. Porozhlédl jsem se kolem, jenže až na ten vzdálený randál, který tropily hudebnice (ale už na ně také začala padat únava), v celém táboře panovalo ticho. Z Byrriina stanu se linulo ven matné světlo, ovšem postranní plachty byly pevně stažené dolů. Helena ani já jsme si nedovedli představit, že by Musa dokázal

navázat s Byrrií důvěrné vztahy, ale žádný z nás nechtěl vypadat hloupě, kdybychom se pokusili něco takového přerušit. Skoro celou noc jsme nezamhouřili oka a dělali si o něho starosti.

„Vždyť je to dospělý chlap,“ zabručel jsem.

„Právě toho se bojím,“ namítla.

Objevil se až ráno. A i pak vypadal naprosto normálně a neměl se k žádnému vysvětlování.

„Tak vida!“ pustil jsem se do něho, když se Helena vyšla ven postarat o oheň a měli jsme možnost promluvit si jako muž s mužem. „Nenašel jsi žádnou ženu, co by byla ochotná u ní zůstat?“

„Ne, Falcone.“

„Tak jsi místo toho seděl u ní sám?“ Tentokrát na mé rýpnutí neodpověděl. Rozhodně mi nehodlal nic vyprávět. Proto jsem si z něho mohl klidně střílet dál. „U Jupitera! Ty nevypadáš jako chlap, který celou noc utěšoval krásnou mladou ženu.“

„A jak má takový chlap vypadat?“ provokoval mě klidně.

„Vyčerpaný, broučku. Ba ne, dělám si srandu. Předpokládám, že kdybys netýkavku pannu Byrrii o něco požádal, vyrazila by tě do noci.“

„Pravděpodobně ano,“ přisvědčil Musa. „Lepší je tedy o nic než žádat.“ To se dalo chápat tak i tak. Ženu zvyklou na to, že se muži ustavičně ucházejí o její přízeň, by mohla podivně přitahovat právě zdrženlivost.

„Mám tomu rozumět tak, že jsi na Byrrii udělal takový dojem, až tě požádala sama? Takový plán se mi líbí.“

„Jistě,“ přitakal Musa a konečně se usmál jako normální chlap. „Takový plán je nesporně pěkný, Falcone.“ Ovšem zřejmě jenom teoreticky,

„Promiň, Muso, ale mám dojem, že žiješ v obráceném pořadí. Většina mužů by tu krasavici napřed svedla a teprve potom by se nechala vyhodit žárlivým rivalem ven na břeh. Ty sis tu bolestnou část prožil napřed.“

„Ty jsi ovšem odborníkem na ženy, Marku Didie!“ Helena vklouzla zpátky, ani jsme si toho nevšimli. „Nesmíš našeho hosta podceňovat.“

Zdálo se mi, že Nabatejci přeletěl přes tvář lehký úsměv.

Helena vždycky uměla v pravý čas změnit téma a dovedně Musu uklidňovala. „Tvůj hostitel dělá vlezlou práci a zapomíná s tím přestat, když je doma. Zbývá ovšem prozkoumat řadu jiných aspektů. Marcus se

večer ještě pokoušel vytáhnout něco z Ioniných kamarádek o jejím životě.“

Musa trochu sklonil hlavu, ale řekl: Já jsem nějaké informace zjistil.“

Mluvil stydlivě, jako by svůj zdroj nechtěl prozradit, a tak jsem se ho vesele zeptal: „To ses dověděl, když jsi celou noc seděl u Byrrie a utěšoval ji?“ Helena po mně hodila polštář.

„Dívka, co hrála na tamburínu,“ začal Musa trpělivě a zřejmě se mu nechtělo vyslovit jméno zemřelé právě tak jako prozradit svou informátorku, „měla patrně styky s principálem Chremem i s Philocratem, tím hezou-nem.“

„To se dalo čekat,“ poznamenal jsem. „Chremes s ní zřejmě udržoval běžný poměr za to, že jí dal práci. A Philocrates prostě považoval za svou povinnost svůdníka, aby projel postupně celým orchestrem jako horký nůž děravou pánví.“

„Prý ji měl rád i Davos.“

„Byla to milá dívka, tu musel mít rád každý,“ podotkla Helena trochu káravým tónem.

„To je pravda,“ přitakal Musa vážně. S výtkami se uměl dobře vypořádat. Kdosi ho kdysi naučil, kdy se má tvářit pokorně. Bylo by mě zajímalo, jestli ta jeho sestra, u které v Petře bydlel, není náhodou podobná některé z mých. „Slyšel jsem, že nejvíc se Ione pravidelně stýkala s dvojčaty.“

Helena na mě pohlédla. Oba jsme věděli, že to všechno mu musela svěřit Byrria. Měl jsem dojem, že se na její informace můžeme spolehnout. Byrria mi připadala všímavá. Sama možná o muže nestála, ale přesto mohla zvědavě sledovat chování jiných děvčat. Třeba se jí i se svými styky volně svěřovaly, ale spíš se asi ženě s takovou pověstí jako Byrria vyhýbaly, poněvadž ji považovaly za nafoukanou fajnovku.

„To by sedělo,“ odpověděl jsem zamyšleně. „Obě dvojčata byla v Petře. A obě jsou už na našem seznamu podezřelých ze zabití Heliodora. A vypadá to tak, že z něho můžeme rovnou škrtnout jedno z nich, protože Grumio bavit Gerásany, až se řehtali, div se nepotrhali smíchy; celý večer totiž urážel jejich sousedy.“

„Ale ne!“ zvolala Helena rozmrzele. „Takže to vypadá na Trania.“ Stejně jako mně i jí byl vtipný Tranio vždycky sympatický.

„Už to tak vypadá,“ připustil jsem. Ale nějak se mi nikdy nechce věřit

řešení, které se tak očividně nabízí.

Na snídani jsem neměl vůbec chuť, a tak jsem šel pátrat mezi členy souboru. Nejdřív jsem si udělal jasno aspoň v tom, že jsem vyloučil ty, kteří v tom skoro jistě nemohli mít prsty. Brzy jsem zjistil, že Chremes a Phrygia spolu večereli. Phrygia pozvala také jejich starého přítele Dava a skoro celý večer s nimi byl rovněž Philocrates. (Nedalo se zjistit, jestli si Chremes toho nadutého herce přivedl záměrně, anebo jestli se Philocrates nepozval sám.) Vzpomněl jsem si, že jsem předcházející večer celou tu skupinu viděl sedět poklidně před principálovým stanem, což jejich alibi jen potvrzovalo.

Později pak měl Philocrates ještě jednu schůzku, k níž se bez mučení přiznal. S hrdostí mi hlásil, že okouzлил jednu sýračku.

„Jak se jmenuje?“

„Nemám tušení.“

„A víš, kde ji najít?“

„Zeptej se ovce.“

Avšak přece jen se vytasil s několika ovčími sýry – jeden už načal –, což mi aspoň prozatím stačilo jako důkaz.

Byl jsem připraven podat si Trania. Narazil jsem na něho, když vylézal ze stanu flétnistky Afranie. Mé otázky podle všeho očekával a choval se vzdorně. Vykládal, že celý večer popíjel a dělal jiné příjemné věci s Afranií. Vyvolal ji ze stanu a ona mu všechno samozřejmě potvrdila.

Měl jsem dojem, že ta dívka lže, ale nemohl jsem ji zviklat. Tranio také vypadal nějak divně – ale divný výraz nestačí, aby někoho usvědčil. Jestli to spáchal, jistě to uměl bezpečně ututlat. Když půvabná flétnistka prohlásí, že se s ní takový nadaný muž vyspal, každá porota jí uvěří.

Pohlédl jsem Traniovi rovnou do tváře. Věděl jsem, že tyhle vzpurně se blýskající tmavé oči jsou možná oči člověka, který dvakrát vraždil a pokusil se utopit i Musu. Divný pocit. Před mým pohledem neuhnul, jako by se mi posmíval. Jako by mě vyzýval, jen ať ho zkusím obvinít. Jenže na to jsem ještě nebyl připraven.

Když jsem od nich odešel, v duchu jsem si představoval, jak se teď Tranio a Afrania otočili čelem k sobě, jako by se chtěli hádat o to, co mi namluvili. Být to ovšem pravda, neměli by oč se přít.

Dopolední pátrání mě neuspokojilo. Čekaly mě naléhavější úkoly. Museli jsme Ionu pochovat a já jsem měl uspořádat pohřeb. Takže už mi zbyl jenom čas prohodit pár chvatných slov s Grumiem.

Zastihl jsem ho samotného před jejich stanem. Vypadal vyčerpaně a měl těžkou kocovinu. Rozhodl jsem se, že to vezmu zkrátka. „Ionu zabil muž, ke kterému měla blízký vztah. Povím to rovnou. Slyšel jsem, že ty a Tranio jste se s ní stýkali nejčastěji.“

„Asi to tak bude.“ Mračil se a nepokoušel se vykrucovat. „My s Traniem s našimi muzikantkami hodně kamarádíme.“

„Máte nějaké bližší vztahy?“

„Mám-li být upřímný, tak ne,“ přiznal.

„Zjišťuji, kde se kdo včera večer pohyboval. Tebe můžu samozřejmě lehce vynechat. Víím, že jsi bavil davy. Celý večer?“ Byla to běžná otázka. Přikývl. A protože jsem ho dvakrát nebo třikrát na tom sudu sám viděl, tím to pro něho končilo. „Tranio tvrdí, že byl s Afranií. Ale přátelil se podobně i s Ionou?“

„To ano.“

„Důvěrně?“

„Kdepak. Jenom s ní spal.“ Helena by řekla, že to byl důvěrný vztah. Chyba. Na svou milovanou jsem stále pohlížel romantickými očima. Helena byla už jednou vdaná, takže věděla, jak to v životě chodí.

„Když zrovna nespál s Afranií?“ dodal jsem kysele.

„Nebo když Ione nespala zrovna s někým jiným.“ Grumio měl asi o svého parťáka strach. Pozoroval jsem, že mu na něm osobně záleží. Musel s Traniem bydlet ve společném stanu. Než zase po několika číších zvadne, potřeboval vědět, jestli mu Tranio strčí hlavu do kýblu s vodou. Je z toho Tranio venku? Co říká Afrania?“

„Ta mu všechno potvrzuje.“

„Kam ses teda dostal, Falcone?“

„Trčím na palmě, Grumio.“



Skoro celý den jsme pak s pomocí Musových nabatejských kolegů strávili uspořádáním narychlo konaného pohřbu. Na rozdíl od toho, jak skončil

Heliodorus v Petře, k Ioně se aspoň hlásili její přátelé, uctili ji a vypravili k bohům. Nakonec měla obřad nákladnější, než se dalo čekat. Doprovodili jsme ji s parádou. Na pomník jí přispěli i neznámí lidé. Celá umělecká obec se dozvěděla o její smrti, i když ne o její pravé příčině. Tu jsme znali jenom Musa a já a vrah. Lidé se domnívali, že se utopila. Většinou si mysleli, že se utopila *in flagranti*, ale myslím, že Ioně by to nevadilo.

Večer se samozřejmě konalo představení *Soudu*, jak jsme měli v plánu. Chremes se vytasil s tou starou lží: „*Ona by jistě chtěla, abychom pokračovali...*“ Já jsem tu dívku skoro neznal, ale byl jsem přesvědčen, že by Ione určitě nechtěla nic jiného než být naživu. Chremes však najisto počítal s tím, že aréna bude plná. Ten šmírák v usmoleném hábitu od nádrží se určitě postaral o to, aby náš soubor vešel ve známost široko daleko.

Chremes to odhadl správně. Náhlá smrt se stala dokonalým tahákem – což osobně uškodilo mé morálce.

Druhý den jsme se vydali na další cestu. Ještě před svítáním jsme přešli přes město. Zpočátku jsme si zopakovali putování k posvátným nádržím a z města jsme vyjeli Severní bránou. V chrámu bohyně Nemesidy jsme znovu poděkovali kněžím, kteří Ioně poskytli místo posledního odpočinku, a zaplatili jsme jim, aby dohlédli na postavení jejího pomníku u silnice. Po římském způsobu jsme objednali kamennou pamětní desku, aby se tu zastavovali jiní hudebníci, až budou projíždět Gerásou, a věnovali své kolegyni vzpomínku.

Helena a Byrria si s dovolením kněží zahalily hlavy a zašly společně do chrámu. Když se modlily k té přísné bohyni pomsty, dovedu si představit, o co ji žádaly.

Potom, ještě stále před svítáním, jsme se vydali po velké obchodní silnici, která mířila na západ do údolí Jordánu a dál k pobřeží. To byla cesta na Pellu.

Zkrátka se ukázal jeden podstatný rozdíl proti dřívějšíku. V časných ranních hodinách jsme se všichni choulili do sebe a nikdo nemluvil. Věděl jsem, že na nás dopadla sklíčenost z hrozící záhuby. Se ztrátou Heliodora se společnost vyrovnala lehce, zato Ionina smrt každého zdrtila. On byl silně neoblíbený, kdežto ona se uměla s každým spřátelit. A zatím se také

všichni utěšovali možností, že Heliodora mohl v Petře zabít někdo cizí. Teď už neměl nikdo pochyby: vrah je mezi námi. A všichni se děsili pomyšlení, kde asi udeří příště.

Zbývala nám jediná naděje, že ten strach vytáhne pravdu na světlo.

XXXII

Pella: založena Seleukem, vojevůdcem Alexandra Velikého. Měla za sebou starou, velice úctyhodnou historii a kypěla moderním, rušným životem. Stejně jako ostatní města i toto bylo vydrancováno během povstání, ale rychle se z toho vzpamatovalo. Malé prosperující středisko, vědomé si svého významu.

Přesunuli jsme se na severozápad do mnohem životaschopnější oblasti, jež proslula výrobou textilu, masa, obilí, dřeva, keramiky, kůží a barev. Vývoz zboží na sever jordánským údolím sice za judských nepokojů poklesl, ale teď znovu ožíval. Starý Seleukos si uměl vybrat vhodné místo. Pella se rozkládala po obou bocích dlouhé ostruhy vybíhající ze svěžího podhůří s fantastickým rozhledem přes údolí. Pod příkrými svahy helénské klenuté akropole se rychle šířila romanizovaná sídliště údolím, v němž zurčel pramen a jímž bystře protékala říčka. Měli tu vodu, pastviny i kupce, jež mohli využívat. Co víc si mohlo takové decapolské město přát?

Předem nás kdosi varoval, že mezi Pellany a jejich konkurenty přes údolí ve Scythopoli vládne trvalá řevnivost. Doufali jsme, že uvidíme rvačky na ulicích, ale v tom nás, snad ani nemusím říkat, zklamali. Pella byla v podstatě nudné spořádané městečko; měli tam však velkou novou kolonii křesťanů, kteří uprchli z Jeruzaléma, když ho Titus dobyl a pobořil. Rodilí Pellané si teď zřejmě vybíjeli energii jejich osočováním.

Záviděníhodně bohatí občané si pořizovali elegantní sídla, tulící se k teplým městským hradbám, chrámy pro každou příležitost a všechny obvyklé veřejné budovy, svědčící o tom, že město se považuje za civilizované. K těm patřilo i malé divadlo, přímo dole u řeky.

Pellané si zřejmě potrpěli na kulturu. A my jsme jim místo toho zahráli oblíbenou komedii souboru *Bratři piráti*, nenáročnou frašku, aby ji naši otřesení herci zvládli.

„Nikomu se nechce hrát; to je přece nezodpovědné!“ bručel jsem, když

jsme večer vytahovali kostýmy.

„To je holt Východ,“ odpověděl Tranio.

„Co tím jako myslíš?“

„Můžeme očekávat, že večer budeme mít nabito. Novinky se tu šíří rychlostí blesku. Jistě se doslechli, že nám na poslední štaci někdo umřel. Je to dobrá reklama.“

Když hovořil o Ioně, pozorně jsem se na něho podíval, ale na jeho chování se neprojevovalo nic mimořádného. Žádná vina. Žádná úleva, jestliže měl pocit, že té dívce zatřhl nemilé odhalení. A také už ani stopa po vzdoru, který jsem u něho postřehl, když jsem se ho vyptával v Geráse. A jestliže si všiml mého upřeného pohledu, nedal najevo, že by mu můj zájem vadil.

Helena seděla na jakémsi ranci a přišívala ozdobnou šňůru na Phrygiin kostým (ta zase podávala hřebíky kulisáři, který vyspravoval poškozenou dekoraci). Moje milá překousla nit a ani nepomyslela na to, že by si mohla ulomit zub. „Z čeho soudíš, Tranio, že obyvatelstvo z Východu má pochybný vkus?“

„Je to tak,“ potvrdil. „Slyšelas někdy o bitvě u Karrh?“ Tam utrpěl Řím proslulou porážku. Několik legií pod Crassovým velením zmasakrovali legendární Parthové; naše zahraniční politika se z toho nemohla po celá desetiletí vzpamatovat, senát zuřil a nato byly zmařeny životy dalších plebejských vojáků na výpravách, při nichž se měli opět zmocnit ztracených vojenských standart, prostě jako obvykle. „Večer po svém triumfu u Karrh,“ pokračoval Tranio, „Parthové a Arméni se svorně sesedli v divadle a sledovali představení Euripidových *Bakchantek*.“

„Trochu silné, ale strávit večer v divadle mi připadá jako slušný způsob, jak oslavit vítězství,“ poznamenala Helena.

„Cože?“ přerušil ji Tranio trpce. „A kopat si přitom Crassovou uťatou hlavou po jevišti?“

„U Junony!“ Helena zesinala.

„Jediné, čím bychom mohli zdejší lidi pobavit lépe,“ navázal znovu Tranio, „by byl *Laureolus*, kde je v posledním jednání král lupičů doopravdy zaživa ukřižován.“

„Však už se to taky dělalo,“ informoval jsem ho. Patrně to věděl. Stejně

jako Grumio i on se holedbal tím, že se zabývá dějinami divadla. Chystal jsem se do debaty zapojit, ale on teď jako by nade mnou ohrnoval nos a rychle zmizel.

S Helenou jsme si vyměnili zamyšlený pohled. Neskrývá se snad v Traniově zájmu o takové divadelní krutosti jeho vlastní sklon k násilí? Anebo je nevinný a těmi úmrtími v souboru pouze sklíčený?

Stále jsem nevěděl, co si o něm mám myslet, a tak jsem si čas před představením vyplnil vyptáváním po městě na tu Tháliinu ztracenou ovečku, ale jako obvykle bez úspěchu.

Avšak přece jen mi to poskytlo neočekávanou možnost ověřit si výpověď tvrdohlavého, uhýbavého Trania. Když jsem se loudal zpátky do tábora, náhodou jsem narazil na jeho přítelkyni flétnistku Afranii. Nemohla se zbavit party místních mladíků, kteří se táhli za ní. Nedivil jsem se jim, protože to byla pěkná smyslná kočka a měla nebezpečný zvyk dívat se vyzývavě na jakéhokoli muže, jako by si přála, aby ji sledoval domů. A tihle nikdy nic takového neviděli. Mně se také málokdy naskytla taková podívaná.

Mládence jsem vyzval, aby se ztratili, nejprve přátelsky, ale když to nepomohlo, uchýlil jsem se k starodávné diplomacii: házel jsem po nich kameny a Afrania jim sprostě nadávala. Konečně se chytili za nos. Blahopřáli jsme si ke zdařilé spolupráci. Zpátky jsme pak šli společně, čistě pro případ, že by si ti výtržníci sehnali posily a znovu se pustili za námi.

Jakmile mohla zase dýchat normálně, najednou se na mě Afrania zadívala. „Byla to pravda, abys věděl.“

Uhodl jsem, jak to myslí, ale dělal jsem, že to netuším. „Co jako?“

„No to o mně a Traniovi. On se mnou byl fakt celou noc.“

„Když to říkáš,“ utrousil jsem.

Jelikož se rozhodla se mnou mluvit, teď ji naštvalo, že jí nevěřím. „Nebuď tak koženej, Falcone.“

„No tak dobře. Když jsem s tebou mluvil, měl jsem prostě takový pocit, že tu něco nehraje,“ přiznal jsem upřímně. Na takové dívky jako Afrania vždycky platí hrát si na světáka. Chtěl jsem, aby pochopila, že když jsem je vyslychal, vycítil jsem jakési napětí.

„Já za to nemůžu,“ dušovala se pohoršeně a pohodila hlavou, až se jí bohaté černé kadeře zahoupaly právě tak jako její spoře oděné poprsí.

„Když to říkáš.“

„Ne, vážně. To ten pitomec Tranio.“ Nijak jsem na to nereagoval. Už jsme se blížili k táboru. Věděl jsem, že se mi nenaskytne jiná příležitost přemluvit Afranii, aby se mi svěřila. A asi se těžko někdy stane, že by potřebovala zachránit před muži. Normálně vítala každého s otevřenou náručí.

„Když to říkáš,“ opakoval jsem skeptickým tónem. Jestli byl u tebe, tak nemohl zavraždit Ionu, a je z toho venku. Předpokládám, že bys mi v tom nelhala. Ostatně byla to prý tvoje přítelkyně.“

Na to Afrania neodpověděla. Věděl jsem, že na sebe tak trochu žárlily. Ale to, co mi pak řekla, mi vyrazilo dech. „Tranio u mě byl, to je pravda. Ale žádal mě, abych to popřela.“

„U Jupitera! A proč?“

Zatvářila se rozpačitě. „Povídal, že si z tebe chce vystřelit, aby tě zmátl.“

Trpce jsem se zasmál. „Mě je možné zmást docela snadno,“ přiznal jsem. „Ale tohle nechápu. Proč by se Tranio vystavoval nebezpečí, že bude obviněn z vraždy? A proč bys ho v tom měla podporovat?“

„Tranio Ionu rozhodně nezabil,“ hájila ho Afrania. „Ale neptej se mě, co měl ten pitomec za lubem. Já jsem to nepochopila.“

To tvrzení, že si chce ze mě vystřelit, bylo tak za vlasy přitažené, že se s ním Tranio vytasil zřejmě jenom před Afranii. Ale vnucovalo se mi jiné vysvětlení, proč na ni naléhal, aby lhala. Co když chtěl odvést pozornost od někoho jiného? Nebyla by tu určitá možnost? Jenže to by musel mít Tranio vůči někomu obrovský dluh, aby riskoval, že bude sám obviněn z vraždy, kterou nespáchal.

„Neprokázal poslední dobou Traniovi někdo velikou laskavost?“

„Jenom já!“ odsekla dívka. „Totiž že jsem s ním spala.“

Uznale jsem se usmál a rychle to zkusil jinak: „Nevíš náhodou, s kým se měla Ione sejít u nádrží?“

Afrania zavrtěla hlavou. „Ne. A právě proto jsme se spolu párkrát pohádaly. Měla jsem dojem, že hází očkem po Traniovi.“

No výborně. Dovídám se, že Tranio mohl mít pletky s tou mrtvou dív-

kou, a přitom měl současně nezvratné alibi. „On to rozhodně nebyl,“ uzavřel jsem stroze, „protože náš úžasný Tranio prováděl celou noc akrobatické cviky s tebou.“

„To tedy jo!“ odsekla Afrania. „Takže co si z toho všeho vybereš, Falcone? Ione si to musela rozdávat s celým souborem.“

To ubohému detektivovi moc nepomohlo a marně se snažil zjistit, kdo ji zavraždil.

Když se v dálce před námi objevily naše vozy, Afrania rychle ztratila zájem o rozmluvu se mnou. Nechal jsem ji běžet a přemýšlel, jestli si nemám ještě jednou promluvit s Traniem anebo radši předstírat, že jsem ho pustil z hlavy. Rozhodl jsem se, že ho nechám být, ale budu ho tajně pozorovat.

Helena to vždycky považovala za výmluvu líného informátora. O tomhle se však nedoví. Pokud to nebylo nutné, nikdy jsem se jí nepřiznával, když jsem získal informace od velmi hezké dívky.

Jestliže Pellané bažili po krvi, drželi svůj zvrácený vkus na uzdě. Během představení *Bratrů pirátů* se chovali velmi spořádaně, seděli v úhledných řadách, pojídali datle v medu a nakonec nám vážně zatleskali. Pellanky v dostatečně početných houfech obléhaly Philocrata, aby nadále zůstal nenesitelně nafoukaný. Muži zase toužebně snili o Byrrii, ale spokojili se i s děvčaty z orchestru. Chrema a Phrygii pozval na slušnou večeři místní magistrát. A my ostatní jsme dostali aspoň tentokrát zapláceno.

Za jiných okolností bychom tam zůstali déle, ale po Ionině smrti se celé společnosti zmocnil neklid. Další město leželo naštěstí velmi blízko, hned za jordánským údolím. A tak jsme brzy zvedli kotvy a vydali se na krátkou cestu do Scythopole.

XXXIII

Scythopolis, původně známá jako Nýsa podle svého zakladatele, byla přejmenována proto, aby působila zmatky a potíže s výslovností, ale jinak si nepočínala nijak výstředně. Ovládala hlavní cestu na západním břehu Jordánu a z toho jí plynuly příjmy. Už se dalo očekávat, jak budou vypadat její hlavní rysy: na vyvýšeném místě citadela, kde si Řekové původně postavili své chrámy, a další stavby novějšího rázu, šířící se rychle ze svahů dolů. Město obklopovaly pahorky. Bylo odsunuto dál od Jordánu a přes údolí hledělo přímo na Pellu. A opět se tu k našemu zklamání nevy-skytovaly žádné patrné známky pověstné řevnivosti mezi oběma městy.

Místa, kam jsme zavítali, už pro nás začínala ztrácet svou jedinečnost. Toto se nazývalo hlavním městem Decapole, čímž se příliš neodlišovalo od ostatních, poněvadž též titul si přivlastňovala polovina z nich. Stejně nestydatých jako většina řeckých měst vůbec. Scythopolis byla stejně velká jako ta ostatní, což znamenalo ne moc velká pro toho, kdo kdy spatřil Řím.

Mně však Scythopolis přece jen připadala jiná. Toto město mělo jeden zvláštní rys, pro který jsem toužil ho navštívit, a na druhou stranu jsem se toho děsil. Během judského povstání tu byl zimní tábor Vespasiánovy Patnácté legie. Ta legie teď z provincie odtáhla, neboť ji převedeli do Panonie, jakmile ze sebe její velitel udělal císaře a putoval zpátky do Říma, aby naplnil slavnější osud. I teď však měla Scythopolis římsnější atmosféru než ostatní města v Decapoli. Dokonale dlážděné silnice, bezvadné lázně, postavené pro vojáky. Kromě mincí, které se tu razily, přijímaly krámy a stánky ochotně i naše denáry. Latina se tu ozývala častěji než kdekoli jinde na Východě. V prachu se vesele popelily děti podezřele povědomých rysů.

Ta atmosféra mě rozrušila víc, než jsem si přiznával. Měl jsem k tomu důvod. Osobně jsem se zajímal o vojenskou minulost tohoto města. V Patnácté Apollinaris sloužil kdysi můj bratr Festus. Byla to jeho poslední posádka, než padl v Judeji. Celý rok před smrtí musel Festus strávit právě

tady.

A tak se mi Scythopolis vtiskla do paměti. Dlouho jsem se nazdařbůh toulal po městě, jen se svými myšlenkami.

XXXIV

Byl jsem opilý.

Byl jsem tak opilý, že jsem se ani já nemohl dost dobře tvářit, jako bych si toho nevšiml. Helena, Musa a jejich návštěvník seděli zasmušile u ohně před stanem a čekali na mě. Jistě okamžitě pochopili, kolik uhodilo. S opatrným našlapováním jsem se blížil k svému vytouženému bivaku, ale uvědomil jsem si, že nemám možnost dojít k němu nepozorovaně. Viděli mě přicházet. Musím se s tím vyrovnat. Pozorovali každý můj krok. Přestal jsem na ně myslet, abych se mohl soustředit na úsilí zůstat na nohou. Rozmazané blikotavé světlo, patrně oheň, mě varovalo, abych se nepřibližoval, jinak že bych se mohl po hlavě svalit mezi hořící klacky.

Díky zkušenostem shromážděným za deset let zhýralého života jsem ke stanu přece jen došel, a to volnou ležerní chůzí, jak jsem si namlouval. Asi tak ležerní, jakou kráčí ptáče, které vypadlo z hnízda vysoko na střeše. Nikdo ani nemukl.

Spíše jsem slyšel, než viděl, jak Helena vstala, a pak už se jí má paže položila kolem ramen. Pomohla mi vlézt kolem našich hostů tiše dovnitř a svalit se na lůžko. Přirozeně jsem čekal, že mi vynadá. Beze slova mě podepřela, abych se posadil a dlouze se napil vody.

Za ty tři roky už se Helena leccos naučila. Před třemi lety to byla upjatá zamračená fúrie, která by takového opilce s pohrdáním odbyla. Teď se postarala, abych se pojistil proti kocovině. Před třemi lety nebyla má a já jsem nevěděl, čím jsem.

„Já tě miluju.“

„Já vím,“ Mluvila tiše. Stahovala mi boty. Ležel jsem na zádech, ale ona mě překulila částečně na bok. Mně to bylo fuk, beztak jsem nepoznal, co je nahoře a co dole, ale ona mě pro jistotu zabezpečila, abych se náhodou nezadusil. Byla prostě úžasná. Dokonalá partnerka.

„Kdo je to tam venku?“

„Congrio.“ Okamžitě jsem ztratil zájem. „Přinesl ti vzkaz od Chrema ohledně té hry, co tu budeme dávat.“ Hry mě taky nezajímaly. Helena pokračovala klidným hlasem, jako by mi to ještě stále myslelo normálně. „Vzpomněla jsem si, že jsme se ho vůbec nezeptali na tu noc, co Ione umřela, a tak jsem ho pozvala, aby si tu poseděl s Musou a se mnou, než se vrátíš domů.“

„Congrio...“ Po způsobu opilců jsem zůstal o několik vět pozadu. „Na Congria jsem úplně zapomněl.“

„To už je, zdá se, Congriův osud,“ mumlala Helena. Rozepínala mi opasek, což je vždycky erotický okamžik. Napůl omámený jsem se tou situací kochal, třebaže jsem nemohl zareagovat s obvyklou dychtivostí. Škubala za opasek. Prohnul jsem se v zádech, aby mohl sklouznout pode mě. V příjemném rozpoložení jsem vzpomínal na jiné případy takového roze-pínání, kdy jsem nebyl tak nemohoucí.

V krizové situaci se Helena nevyjadřovala k hrozícímu nebezpečí. Podívala se mi do očí. Usmál jsem se na ni jako bezmocný pacient v rukou velice krásné ošetřovatelky.

Najednou se sklonila a políbila mě, i když to nemohlo být nic příjemného. „Spinkej. Já se o všechno postarám,“ pošeptala mi s ústy na mé tváři.

Chystala se odejít, ale já jsem ji pevně uchopil. „Odpusť, holčičko. Prostě jsem musel něco udělat...“

„Já vím.“ Pochopila, že jde o mého bratra, a v očích měla slzy. Chtěl jsem ji pohladit po hebkých vlasech, ale má paže byla najednou nemožně těžká a málem jsem ji uhodil ze strany do čela. Helena to postřehla a chytila mě za zápěstí. Když jsem přestal šermovat rukama, položila mi paži opět úhledně podél těla. „Spinkej.“ Měla pravdu, to bylo nejbezpečnější. Vytušila mou němou prosbu a v poslední chvíli se ještě jednou vrátila a lehce mě znovu políbila na hlavu. „Já tě taky miluju.“ Díky, miláčku.

Takový zmatek. Proč jediná utkvělá, hluboce významná myšlenka vede nevyhnutelně k amfoře?

Ležel jsem bez hnutí, zatímco kolem mě vířil zatemněný stan a v uších mi hučelo. Teď, když jsem byl konečně v posteli, spánek, po němž jsem předtím tak toužil, najednou ne a ne přijít. A tak jsem dál spočíval ve své chatrné kukle trápení a poslouchal, co se děje u mého vlastního ohniště,

ačkoli jsem se do toho sám nemohl zapojit.

XXXV

Marcus Didius přemýšlí o vážných problémech.“

Tuto stručnou omluvu vyslovila Helena, když znovu zaujímala půvabně své místo u ohně. Musa ani kreslič plakátů na to nic neřekli. Dobře věděli, kdy mají mlčet.

Z místa, kde jsem ležel, se ty tři postavy temně rýsovaly na pozadí plamenů. Musa se naklonil dopředu a přiložil na oheň. Jakmile zapraskaly jiskry, zahlédl jsem jeho mladý, upřímný obličej a zachytil poněkud pryskyřičnou vůni kouře. Kolik nocí asi strávil můj bratr Festus takhle, kdy pozoroval, jak se stejný kouř z chrástí rozplývá do temné noční oblohy nad pouští.

Opravdu jsem měl v hlavě plno problémů. Především smrt. S tou jsem se nemohl smířit.

Ztráty na životech mají nevypočitatelné následky. Politikové a vojevůdci, právě tak jako vrahové, na to nesmí brát ohled. Ztráta jednoho vojáka v bitvě – nebo utopení protivného autora a uškrcení nepohodlné svědkyně – nevyhnutelně dopadnou vždycky na ty druhé. Jak Heliodorus, tak Ione jistě měli někde svůj domov. Zprávy o jejich osudu se budou krůček po krůčku šířit zpátky, až s plnou silou dopadnou na domov: nastane nekonečné pátrání po nějakém racionálním vysvětlení; natrvalo postihnou kdovíkolik jiných životů. Ve chvíli, kdy jsem si svatosvatě umiňoval, že tyto křivdy napravím, Helena Justina řekla lehkým tónem Congriovi: „Jestli mi povíš, co Falconovi vzkazuje Chremes, já mu to zítra určitě vyřídím.“

„Stihne tu práci udělat?“ Congrio je nejspíš takový typ posla, který se rád vrací ke zdroji s pesimistickým hlášením, že „to nejde“. Byl by z něho dobrý opravář kol od vozu v nějaké dílně v zastrčené uličce.

„Ta práce bude hotová včas,“ odpověděla Helena pevně. Žena plná optimismu. Já se zítra patrně nebudu moci na pergamenový svitek ani podí-

vat, natož na něj psát.

„Mají se teda hrát *Ptáci*,“ hlásil Congrio. Vyslechl jsem to nevzrušeně. Vůbec jsem si nevzpomínal, jestli je to hra, jestli jsem ji někdy četl, a pokud ano, co si o ní myslím.

„Aristofanés?“

„Snad jo. Já jenom píšu oznámení. Mám rád ty, co mají krátký ména, spotřebuje se méně křídý. Jesli je to méno toho, co to napsal, tak ho vynechám.“

„Je to řecká hra.“

„No jo. Plná ptáků. Chremes povídal, že každýho rozveselí. Všichni se zase jednou oblíknou do peří a potom budou poskakovat po jevišti a krákorat.“

„Pozná někdo, že nejsou opravdoví?“ zeptala se Helena z legrace. Mně to připadalo úžasně komické. Slyšel jsem, jak se Musa zachechtal, ale rozumně se jinak do ničeho nepletl.

Congrio vzal její vtip jako normální poznámku. „Asi těžko. Nemoh bych na ty oznámení nakreslit ptáky? Supy, ty bych rád zkusil.“

Helena se zdržela připomínek a zeptala se: „Co vlastně chce Chremes od nás? Doufám, že snad ne překlad celé hry do latiny.“

„To jsem ti nahnal strach, co?“ zasmál se Congrio, třebaže Helena byla naprosto klidná (až na slabé zachvění, když uslyšela, jaké má Congrio plány na uplatnění svého výtvarného nadání). „Chremes povídal, že to budeme hrát řecky. Vy prej máte v truhle soupravu svítků. Chce, aby je Falco prošel a zmodernizoval, jestli jsou některý fóry moc athénský.“

„Ano, viděla jsem, že tam tu hru máme. To bude v pořádku.“

„Takže počítáš, že ten tvůj muž tamhleto zvládne?“

„Ten můj muž tamhle zvládne všechno.“ Jako většina dívek se silně etickou výchovou lhala Helena dobře. Její oddanost byla rovněž obdivuhodná, byť poněkud strohého tónu. „A jak to bude s těmi pracnými kostýmy z peří a se zobáky, Congrio?“

„Jako obvykle. Lidi si je musejí pronajmout od Chrema.“

„On už má sadu ptačích kostýmů?“

„No bodejť. Todle jsme hráli už před pár rokama. Lidi, co umějí šít, si holt budou muset péra sami našít,“ pohrozil vesele.

„Díky za varování. Mně se zrovna udělal na prostředníčku pořádný bolák,“ vymyslela si Helena hladce výmluvu. „Takže se toho nebudu moct zúčastnit.“

„Ty jsi přece někdo!“

„Ještě jednou díky.“

Helena teď už zřejmě došla k názoru, jak jsem poznal podle jejího hlasu, že už o mé zakázce zjistila dost podrobností. Usoudil jsem podle určitých příznaků, například jak se sklonila a přihodila na oheň kus dřeva, a pak se pohodlně posadila a urovnávala si vlasy pod jedním hřebenem, že si dělá přestávku. Snad si to ani neuvědomovala.

Musa rovněž postřehl změnu atmosféry. Všiml jsem si, jak si důkladněji zahalil hlavu a výslech podezřelého nechal na Heleně.

„Jak dlouho už jsi u Chremovy společnosti, Congrio?“

„Ani nevím... pár sezón. Od té doby, co byli v Itálii.“

„A vždycky jsi dělal stejnou práci?“

Congrio, který někdy působil jako mlčenlivý morous, se teď naštěstí rozpovídal. „Vždycky píšu ty oznámení.“

„To vyžaduje určitou zručnost, že?“

„To bych řekl. A taky je to důležitý. Když to neudělám, tak se na nás nikdo nepřijde podívat a nic si nevyděláme. Všichni jsou na mně závislí.“

„No to je úžasné. A co to obnáší?“

„Musíte převízt protivníky. Já umím proklouznout uličkami tak, aby si mě nikdo nevšiml. Musíte sebou hodit a napsat to oznámení fofrem, jinak vás místní uviděj a budou si stěžovat, že jim hyzdím bílou zeď. Ale oni jenom potřebují plac, kde by mohli vychvalovat své oblíbený gladiátory a malovat sprostý reklamy pro hampejzy. Člověk se tam musí vplížit tajně. V tom já umím chodit.“ Dokázal se holedbat jako pravý expert. Povzbuzen Heleniným zájmem, svěřil se jí: „Já jsem svého času taky hrál. A náhodou zrovna v týdle hře *Ptáci*.“

„Proto si ji pamatuješ?“

„To bych řekl. To byl zážitek. Já jsem dělal sovu.“

„No ne! A jak jsi ji dělal?“

„V té hře, v *Ptácích*“ vykládal Congrio vážně, „jsou některý scény – asi ty nejdůležitější –, kdy se všichni nebeský ptáci sejdou na jevišti. Tak já

jsem byl ta sova.“ Aby si to Helena mohla lépe představit, dodal: „Houkal jsem.“

Zabořil jsem si obličej do polštáře. Heleně se podařilo ututlat smích, který měla na krajíčku. „Pták moudrosti! To bylo něco.“

„Původně jsem měl bejt jedním z těch druhých ptáků, ale Chremes mě z toho stáhnul kvůli hvízdání.“

„Jak to?“

„Neumím hvízdát. Nikdy jsem to neuměl. Vadný zuby nebo něco.“

Mohl lhát, aby si zajistil alibi, ale my jsme nikomu neprozradili, že Musa slyšel, jak si dramatikův vrah nedaleko Výšiny v Petře hvízdal.

„A jak ti šlo to houkání?“ tázala se Helena zdvořile.

„To jsem uměl parádně. Lidi si myslej, že to nic není, ale musí to mít správněj rytmus a taky se musí houkat s citem.“ Congrio se nadýmal hrdostí. Jistě mluvil pravdu. A sám se vyřadil ze seznamu možných Heliodorových vrahů.

„Hrál jsi tu roli rád?“

„To bych řek!“

V té krátké rozmluvě odhalil Congrio své srdce. „A chtěl bys zase někdy hrát?“ zeptala se ho Helena jemně s pochopením.

„Já bych to doved!“ vyhrkl.

„O tom jsem přesvědčená,“ prohlásila Helena. „Když člověk něco doopravdy chce, tak to obyčejně dokáže.“

Congrio se posadil zpřima, plný naděje. Ta poznámka jako by mířila na nás všechny.

Helena si opět zastrčila hřeben nad pravým uchem pevněji. Jemné vlasy nad spánky jí často neposlušně vyklouzávaly a visely dolů, a tak si je musela znovu upravovat. Tentokrát scénu ukončil Musa, když klacíky prohrabával žhavý popel. Vyletěla z něho darebná jiskra a on ji kostnatou nohou v sandálu zašlápl.

Musa sice nemluvil, ale vyvolával dojem, jako by se rozhovoru také zúčastnil. Předstíral, že jako cizinec nerozumí, o čem je řeč, ale neušlo mi, jak bedlivě naslouchá. V takových chvílích se mi do duše opět vkrádalo staré podezření, že pracuje pro Velkého bratra. Možná že v Musovi je něco víc, než jsme si mysleli.

„Všechny ty potíže, s kterými se společnost potýká, jsou hrozně smutné,“ přemítala Helena. „Heliodorus a teď Ione...“ Slyšel jsem, jak Congrio souhlasně zabručel. Helena pokračovala jako nevinátka: „Zdá se, že Heliodorus si to, co se mu stalo, zasloužil. Kdekdo nám říká, že byl hrozně protivný. Jak jsi s ním vycházel ty, Congrio?“

S odpovědí nezaváhal ani chvíli: Já jsem ho nenáviděl. Voral se mnou, jak moh. A když se dověděl, jak moc rád bych byl hercem, furt se mi s tím posmíval. Ale já jsem ho nezabil!“ dodal rychle.

„Jistěže ne,“ potvrdila mu Helena věčným tónem. „O tom člověku, co ho zabil, náhodou něco víme, co tě z toho vylučuje, Congrio.“

„A co jako?“ zeptal se ostře, ale Helena mu neprozradila nic o tom hvízdajícím uprchlíkovi. Ten jeho vžitý zvyk byl dosud to jediné, co jsme o vrahovi bezpečně věděli.

„A jak tě Heliodorus otravoval s tím, že chceš hrát“ Congrio?“

„Ále, věčně roztruboval, že neumím číst. To přece nevádí. Polovina herců beztak hraje jenom tak, že odhadují, co mají říkat.“

„A zkusil ses někdy naučit číst?“ Viděl jsem, jak Congrio zavrtěl hlavou. Velká chyba. Jak jsem znal Helenu, určitě už si spřádala plány, že ho bude učit, ať to sám chce, nebo ne. „Třeba tě jednou někdo začne učit...“

K mému překvapení se Musa najednou předklonil. „Pamatuješ se na tu noc v Bostře, jak jsem spadl do nádrže?“

„Šláp jsi vedle?“ zachechtal se Congrio.

Musa zůstal chladný. „Někdo mi pomohl tam spadnout.“

„Já ne!“ vykřikl Congrio rozhořčeně.

„Předtím jsme spolu mluvili,“ připomněl mu Musa.

„Nemůžeš mě z toho obvinít. Já byl od tebe na hony daleko, když Davos uslyšel cáknutí a vykřikl.“

„Neviděl jsi někoho jiného blízko mě, než jsem tam spadl?“

„Já se nedíval.“

Musa zmlkl, ale Helena se k té příhodě vrátila. „Congrio, vzpomínáš si, jak jsme si s Markem Musu dobírali, že lidem namluvíme, že v Petře viděl vraha? Zajímalo by mě, jestli jsi o tom někomu pověděl.“

Opět Congrio odpověděl bez váhání a zřejmě upřímně: „Myslím, že jsem to vykládal každému.“

Očividně nepatrný drobný hmyz, který si rád dodával na důležitosti šířením poplašné zprávy.

Helena na sobě nedala znát podráždění, jaké asi cítila. „Čistě pro pořádek,“ pokračovala, „na ten večer, co v Geráse zabili Ionu, máš někoho, kdo by ti mohl dosvědčit, kde jsi byl?“ Congrio se nad tím zamyslel. Potom se zachechtal. „To bych řekl! Každý, kdo druhý den přišel do divadla.“

„Jak to?“

„Lehce. Když jste se vy, děvčata, odešly smočit do těch posvátných nádrží, já jsem kreslil plakáty na to představení. Gerása je velký město. Zabrало mi to celou noc. Kdybych si s tím takhle nepřichvátnul, tak by nikdo nepřišel.“

„Ale to jsi přece mohl udělat druhý den ráno,“ namítla Helena.

Congrio se opět zasmál. „To jsem taky udělal, dámo. Zeptej se Chrema. On mi to potvrdí. Těma plakátama jsem pomaloval celou Gerásu tu noc, co Ione umřela. Hned ráno je uviděl Chremes a já jsem je musel zase všechny obejít. On ví, kolik jsem jich nakreslil a jak dlouho mi to muselo trvat. Po druhý šel se mnou a stál nade mnou, když jsem je předělával. Ptáš se mě proč? To je jasný. Poprvý jsem v tom slově přehodil písmenka.“

„V titulu? *Soud*?“

„Jo, v tom. Tak Chremes nedal jinak a druhé den jsem musel všechny houbou smazat a napsat znovu.“

Za chvíli se ho už Helena přestala vyptávat, a tak, znuděný, že už není středem pozornosti, Congrio vstal a odešel.

Musa a Helena zůstali chvíli mlčky sedět. Nakonec se Musa zeptal: „Stihne Falco upravit tu novou hru?“

„To se vlastně takně ptáš, co s ním je, víd?“ ověřovala si Helena. Musa pokrčil rameny. Napřed odpověděla Helena na tu literární otázku. „Podle mě by to měl Falco rozhodně udělat, Muso. Musíme trvat na tom, aby se *Ptáci* dávali, a přitom ty a já – a Falco, jestli se do té doby vzpomene – budeme sedět u jeviště a poslouchat, kdo umí hvízdát. Congria můžeme z podezřelých podle všeho vyškrtnout, ale ještě zbývá hodně dalších. Máme jenom tohle chabé vodítko.“

„Já jsem poslal vzkaz o našem problému Šulajovi,“ řekl najednou Musa.

Helena nevěděla, co tím myslí, ale já jsem to jméno postřehl. „Šulaj je kněz v mém chrámu,“ vysvětlil jí Musa.

„No a?“

„Když ten vrah utíkal před Falconem z hory dolů, já jsem byl uvnitř chrámu, a tak jsem ho jenom letmo zahlédl. Toho muže nemůžu popsat. Ale Šulaj,“ vykládal Musa tiše, „pracoval venku na zahradě.“

Helenino vzrušení převážilo nad hněvem, že nám o tom Musa říká teprve teď. „To podle tebe znamená, že Šulaj ho dobře viděl?“

„Snad. Nikdy jsem neměl možnost se ho na to zeptat. Teď je těžké dostat od něho zprávu, protože nemůže vědět, kde právě jsem,“ vysvětloval Musa. „Ale pokaždé, když přijedeme do nového města, ptám se v jejich chrámu, jestli pro mě nemají nějaký vzkaz. Jakmile se něco dovím, hned o tom Falconovi řeknu.“

„Ano, Muso, to rozhodně udělej,“ doporučila mu Helena a stále se přitom slušně ovládala.

Na chvíli se odmlčeli. Potom Musa Heleně připomněl: Ještě jsi mi neřekla, co našeho spisovatele trápí. Smím to vědět?“

„Nu což.“ Slyšel jsem, jak si Helena tiše vzdychla. „Jsi náš přítel, tak ti to myslím můžu prozradit.“

Potom Musovi několika větami pověděla o bratrské lásce a rivalitě a že asi proto jsem se ve Scythopoli opil. Myslím, že to víceméně vystihla.

Zanedlouho Musa vstal a odebral se do své části stanu.

Helena Justina zůstala sedět dál u dohasínajícího ohně. Napadlo mě, že bych ji měl zavolat. Ještě stále jsem o tom uvažoval, když stejně přišla sama dovnitř. V posteli se zasunula do křivek mého těla, jak jsem ležel skrčený na boku. S obtížemi jsem přes ni přehodil jednu ztěžklou paži a pak jsem jí hladil vlasy, tentokrát pořádně. Byli jsme si natolik blízcí, že jsme spolu i za takové noci leželi dokonale pokojně.

Cítil jsem, jak je Helenina hlava na mé hrudi stále těžší, a pak skoro okamžitě usnula. Když jsem nabyl jistoty, že už si nedělá starosti o svět vůbec a o mě zvláště, chvíli jsem si je dělal místo ní a potom jsem také usnul.

XXXVI

Když jsem se druhý den probudil, uslyšel jsem překotné škrábání písátka. Hned jsem věděl, co to znamená: Helena upravovala hru, jak to chtěl Chremes po mně.

Vykulil jsem se z postele. Zadržel jsem zasténání, nabral jsem si z kbelíku hrnek vody, obul boty, vypil vodu, nato se mi zvedl žaludek, ale podařilo se mi udržet všechno na místě, a vyšel jsem ze stanu. V hlavě mi vybuchlo světlo. Chvilí jsem počkal, abych si zvykl, a pak jsem oči znovu otevřel. Na ručníku byla připravená má láhev s olejem a škrabka spolu s vypranou tunikou, výmluvný náznak.

Helena Justina seděla se zkříženýma nohama ve stínu na polštáři, pěkně upravená a v pilné práci. Oblékla si červené šaty, v kterých se mi líbila, byla bosá a neměla žádné šperky. Vždycky pracovala rychle: už prošla dva svitky a hbitě pročítala třetí. Před sebou měla dvojité kalamář, původně Heliodorův, který jsme našli v truhlici se svitky. V jednom byl černý inkoust a v druhém červený. Používala červený a tím vpisovala do textu opravy. Měla úhledný, plynulý rukopis. Tvář jí potěšením jen zářila. Věděl jsem, že ta práce ji baví.

Zvedla oči. Hleděla na mě s přátelským výrazem. Pokývl jsem jí a beze slova odešel do lázní.

Když jsem se vrátil, ještě stále se zpomalenými pohyby, ale osvěžený, oholený a čistě oblečený, dokončila už zřejmě revizi celé hry. Také se parádněji ustrojila, vzala si achátové náušnice a dva náramky, aby pána domu uvítala s patřičným formálním respektem, jaký se dodržuje ve spořádaných římských rodinách. (Uvědomovala si, jak dokazovala její nezvyklá pokora, že si má dát pozor, když mi štípla mou práci.) Políbila mě na tvář, ještě stále tak formálně, a pak se znovu věnovala pánvi, kde rozpouštěla med, aby nám připravila horký nápoj. Na tácu čekaly čerstvé dalaamánky, olivy a

cizrnová pomazánka.

Chvilí jsem jen tak stál a pozoroval ji. Tvářila se, že o tom neví. Strašně rád jsem ji uváděl do rozpaků. „Jednoho dne, mladá dámo, budeš mít krásné sídlo, nacpané egyptskými koberci a pěknými athénskými vázami, kde ti budou mramorové fontány konejšivě šumět do drahocenných oušek a kolem bude postávat stovka otroků, nedočkavě čekajících, aby se vrhli do špinavé práce, až tvůj nehodný milenec doklopýtá domů.“

„To by mě nudilo. Sněž si něco, Falcone.“

„Už jsi ty *Ptáky* dodělala?“

Helena zavřeštěla jako mořský racek, a tím mi to potvrdila.

Seděl jsem tam velice opatrně, něco málo jsem pojedl a jako ostřílený bývalý legionář a otrlý světák jsem čekal, co bude dál. „Kde je Musa?“ zeptal jsem se, aby řeč nestála, a mé vnitřnosti se zatím dohadovaly, jakou lumpárnu by mi provedly.

„Šel navštívit chrám.“

„A proč vlastně?“ podivil jsem se nevinně.

„Je přece kněz,“ vysvětlila mi Helena.

Skryl jsem úsměv. Jen ať si to své tajemství o Šulajovi nechají pro sebe. „No ne? Tak jemu jde o náboženství a já jsem si myslel, že se třeba uchází o Byrrii.“

Po té jejich společné noci, ať už šlo o cokoli (nebo nešlo o nic), my s Helenou jsme nenápadně pozorovali, jestli se neukážou známky hlubšího milostného vztahu. Když se naše dvojice příště setkala na veřejnosti, vyměnila si jenom vážné pokývnutí. Buď je ta holka nevděčná potvora, anebo se náš Musa k ničemu nemá. Helena uhádla, na co myslím, a usmála se. Zato náš vztah je starý a pevný jako Olymp. Měli jsme za sebou pár let zuřivého hádání, vzájemného zachraňování z šílených situací, a jak jen se nám naskytla příležitost, padli jsme spolu do postele. Ona přes tři ulice poznala můj krok a já jsem zase poznal podle ovzduší v místnosti, jestli tam Helena před několika hodinami vstoupila, byť jen na půl minutky. Znali jsme se tak důvěrně, že jsme spolu skoro ani nemuseli komunikovat.

K tomu měli Musa a Byrria hodně daleko. Potřebovali nějak rázně postrčit. Nikdy nebudou ničím víc než zdvořilými vzdálenými známými, dokud je nepotrefí nějaké vážné urážky, dokud nepadne pár výtek na

nevhodné způsoby a nezačne trochu lehkého flirtování. Musa opět přespával v našem stanu. S tím se nikdy nedostane daleko.

Měli jsme dojem, že ani on, ani Byrria netouží po takové vzájemné závislosti, jakou jsme si vypěstovali my s Helenou. Přesto jsme se nechali unášet živými spekulacemi.

„Z toho nic nebude,“ mínila Helena.

„To říkají lidi i o nás.“

„Lidi tedy nic nevědí.“ Já jsem se ještě nimral ve snídani a ona už se pustila do oběda. „Musíme se o ně trochu víc starat, Marku.“

„Ty mluvíš, jako by zamilovat se do někoho byl nějaký trest.“

Radostně a mile se na mě usmála. „To záleží na tom, do koho se zamiluješ.“ Žaludek se mi maličko sevřel. Tentokrát to nemělo nic společného se včerejším pitím. Popadl jsem další kus chleba a nasadil silácký výraz. „Ach, Marku,“ usmála se Helena, „já vím, že jsi nenapravitelný romantik, ale ber to prakticky. Pocházejí z různých světů.“

„Jeden z nich by mohl převzít cizí kulturu.“

„Který? Oba mají práci, na které jim hodně záleží. Musa je s námi na prodloužené dovolené, ale to nebude trvat věčně. Jeho život je v Petře.“

„Ty jsi s ním mluvila?“

„Ano. Jak se ti, Marku, jeví?“

„Nijak zvláštní muž. Mně je sympatický. Líbí se mi jeho osobitost.“ Tím to však končilo. Připadal mi prostě jako normální, dost nudný cizí kněz.

„Mám dojem, že v Petře ho považují za mladíka se slibnou budoucností.“

„To jsi slyšela od něho? To nebude mít dlouhé trvání,“ zachechtal jsem se. „Zvláště když se vrátí do té horské pevnosti s energickou římskou herečkou na krku.“ Žádného kněze, který by to provedl, by rozhodně nepřijali, a to ani v Římě. Chrámy jsou přístavy různých špinavostí, ale přece jen si zachovávají určitou úroveň.

Helena se ušklíbla. „Proč si myslíš, že by se Byrria vzdala své kariéry a pověsila na krk jakémukoli muži?“

Vztáhl jsem ruku a zastrčil jí uvolněný pramínek vlasů – dobrá příležitost pošimrat ji na krku. Jestli má o ni Musa opravdový zájem – a to je samo o sobě dost sporné –, chce s ní pravděpodobně jenom strávit jednu noc

v její posteli.“

„Předpokládala jsem,“ prohlásila Helena bombasticky, „že Byrria mu také nic víc nenabídne. Cítí se prostě osamělá a je jí smutno a on je kupodivu naprosto jiný než ti druzí muži, co se ji snaží klofnout.“

„Hmm. To sis o mně taky myslela, když ses mě snažila klofnout?“ Vzpomínal jsem na tu noc, kdy jsme si poprvé přiznali, že po sobě toužíme. „Nemám nic proti tomu, jestli jsem ti taky připadal jiný, ale doufal jsem, že padnout se mnou do postele pro tebe znamenalo víc než zahánění smutku.“

„Je mi líto, ale ne.“ Helena věděla, jak mě naštvat, když jsem něco přehnal. „Řekla jsem si: *Jednou, jenom abych poznala, co je to vášeň...* Potíž byla ovšem v tom, že od *jednou* vedla přímá cesta k *ještě jednou!*“

„Hlavně abys nikdy neměla pocit, že už toho bylo *přespříliš...*“ Nastavil jsem jí náruč. „Mám dojem, že jsem tě dnes ještě nepolíbil.“

„To tedy nepolíbil!“ zvolala Helena změněným hlasem, jako by polibek ode mě byl nějaký zajímavý návrh. Dal jsem si záležet, aby ji mé polibky v tom názoru utvrdily.

Po chvíli mě přerušila: „Můžeš si prohlédnout, co jsem provedla s těmi *Ptáky*, když chceš, a povíš mi, jestli s tím souhlasíš.“ Jako korektorka si Helena počínala taktně.

„Tvoje úpravy mi vždycky vyhovují.“ Raději jsem si chtěl dát další kolo líbání.

„Možná že ta práce nebude k ničemu. Nad naším představením visí velký otazník.“

Jak to?“

Helena vzdychla. „Orchestr stávkuje.“

XXXVII

No ne! To už musí bejt hodně zle, když za náma posílají vyjednávat „škrabala.“

Mezi muzikanty a kulisáři mě uvítal příboj posměšného potlesku. Vytvořili si malé společenství na jednom konci tábora. Posedávalo tam patnáct nebo dvacet hudebníků, stavěčů dekorací a jejich příživníků a všichni se tvářili bojovně, zatímco čekali, až si jejich stížností všimnou lidé z ústředí společnosti. Popelila se tam batolata s umouněnými tvářičkami. Pár psů si drbalo blechy z kožichu. Z hněvem nabité atmosféry mi svědivě naskakovala husí kůže.

„Co se děje?“ Nasadil jsem prostoduchý, přátelský výraz.

„To, co jsi slyšel.“

„Já jsem neslyšel nic. Ležel jsem namazaný ve stanu. Ani Helena se mnou nemluví.“

Ještě stále jsem předstíral, že jsem nepostřehl zlověstné napětí, a dřepel jsem si do jejich kroužku. Křenil jsem se na ně jako neškodný cestovatel. Vrhali po mně zlostné pohledy a já jsem se zatím rozhlížel, kdo je tam.

Náš orchestr tvořila flétnistka Afrania, jejímž nástrojem byla jednoduchá píšťala; další dívka, hráčka na syrinx; starý přihrblý chlap s orlím nosem, kterého jsem viděl kupodivu jemně srážet malé ruční činely; a bledý mladík, jenž zase drnkal na lyru, když se mu zachtělo. Vedl je hubený proplešatělý dlouhán, který někdy mocně troubil do velikého dvojitého dechového nástroje s jednou troubou obrácenou na konci nahoru a přitom ostatním udával rytmus šlapáním na nožní klapačku. Byla to poměrně velká skupina ve srovnání s některými jinými divadelními společnostmi, ale hudebníci museli také tančit, prodávat tácy rozměklých cukrovinek a nabízet divákům po představení zábavu.

K nim se přidružili chlapci vykonávající těžkou práci, parta malých kulisářů s nohama do O, jejichž manželky byly samé statné ženštiny

s rozšlápnutými obličejí, které byste si netroufli předběhnout ve frontě u pekaře. Na rozdíl od hudebníků – ti pocházeli z různého prostředí a jejich přístřešky se vyznačovaly bohémskou nedbalostí – kulisaři tvořili soudržnou skupinu, asi jako bárkaři nebo dráteníci. Obydlí si udržovali v bezvadném pořádku; tulácký život měli v krvi. Kdykoli jsme dorazili na novou štaci, oni se zorganizovali jako první. Jejich stany byly seřazené v rovných řadách s důkladným sanitárním vybavením na jednom konci a měli dohromady velikánský železný kotel na vydatnou polévku, u něhož se v přísně dodržovaném pořadí střídaly kuchařky. Ten kotel jsem viděl i teď; stoupaly z něho kotouče mastné páry, na což ihned zareagoval můj choulostivý žaludek.

„Co je? Děje se něco?“

„Kdes byl, Falcone?“ zeptal se unaveným hlasem ten činelist se zahnutým frňákem a hodil kámen po psu. Měl jsem štěstí, že si vybral toho psa.

„Už jsem to povídal: ožralý v posteli.“

„Ty sis nějak snadno zvykl na život dramatika.“

„Kdybys musel psát pro tuhle společnost, tak bys byl taky ožralý.“

„Nebo mrtvej v nádrži,“ ozvalo se posměšně zezadu.

„Nebo mrtvej,“ přisvědčil jsem tiše. „Někdy mi to dělá starosti. Třeba ten, kdo to spočítal Heliodorovi, nenáviděl všechny dramatiky, a já jsem na řadě jako další.“ Zatím jsem se opatrně vyhýbal zmínce o Ioně, třebaže těmhle lidem na ní záleželo jistě víc než na tom utopeném pisálkovi.

„Jen se neboj,“ ušklíbla se dívka, co hrála na ten syrx, Panovu píšťalu. „Tak dobrý zase nejsi.“

„Jak to můžeš vědět? Vždyť ani herci si nikdy role nepřechtou, takže dám na to krk, že muzikanti teprve ne. Ale jistě nechceš tvrdit, že Heliodorus byl slušný dramatik.“

„Byl to břídil!“ zvolala Afrania. „Plancina se tě jenom snaží dožrat.“

„Jo tak, už jsem si chvíli myslel, že Heliodorus byl lepší, než mi kdekdo říká – ale to jsme snad všichni, ne?“ Snažil jsem se tvářit jako uražený autor. Nešlo mi to lehce, poněvadž jsem přirozeně věděl, že má práce je dobrá – jak by zjistil každý se špetkou kritického rozhledu, kdo by si ji někdy přečetl.

„Na tebe to neplatí, Falcone!“ zasmála se hráčka na Panovu písťalu, hubaté děvče v krátké šafránové tunice, které Afrania říkala Plancina.

„Vřelé díky. Potřeboval jsem povzbudit... Tak proč ta černá nálada v téhle části tábora?“

„Hele, vypadni. My se s nikým z vedení nebavíme.“

„Já k nim přece nepatřím. Vždyť nejsem ani herec. Jsem jenom spisovatel na volné noze a na tuhle partu jsem narazil čistě náhodou; a už mě začíná mrzet, že jsem se Chremovi širokým obloukem nevyhnul.“ Nespokojené mručení kolem mě varovalo, abych si dal pozor, jinak by se mohlo snadno stát, že místo abych skupinu přemluvil, aby se vrátila do práce, mohl bych skončit v čele jejich stávky. To by mi bylo podobné: za pět minut z usmiřovače vůdcem rebelů. To se ti povedlo, Falcone.

„To není žádný tajemství,“ řekl jeden z dělníků, větší chudák než druzí. „Včera večer jsme se s Chremem strašně pohádali a ze svýho neustoupíme.“

„Mně nemusíte nic vykládat. Já se do vašich věcí nechci plést.“

I při té kocovině, kdy mi hlava připadala jako to místo na pevnostní bráně, kam právě dopadlo třicet stop dlouhé obléhací beranidlo, mé profesionální uvažování běželo na plné obrátky: Jakmile jsem řekl, že mi nemusí nic povídat, mohli se všichni přetřhnout, aby mi to celé vyklopili.

Můj odhad byl správný: podnět k jejich nespokojenosti dala Ionina smrt. Konečně pochopili, že je mezi námi maniak. Dramatiky mohl vraždit bez trestně, ale když teď obrátil pozornost na hudebníky, uvažovali, koho z nich si asi vybere příště.

„Není divu, že máte strach,“ pravil jsem chápavě. „Ale čeho se týkala ta včerejší hádka s Chremem?“

„Nechceme u něho zůstat,“ odpověděl činelista. „Chceme, aby nám vyplatil, co nám patří za celou sezónu –“

„Počkej, nám ostatním včera večer vyplatil podíl na zisku. Vy máte ve smlouvě jiné podmínky?“

„To teda jo! Chremes dobře ví, že herci a autoři jsou rádi, když seženou zaměstnání. Vy od něho neodejdete, dokud vás sám nevyhodí. Jenže muzikanti a dělníci si práci vždycky najdou, a tak nám dává jenom část a na zbytek si musíme počkat, dokud šňůra neskončí.“

„A on vám teď ten zbytek nechce vyplatit?“

„Přesně tak, Falcone. Když odejdeme před koncem zájezdu. Prachy má v truhle pod postelí a tam prej zůstanou. Teď mu teda říkáme, že si ty *Ptáky* může strčit do klece, ať si tam štěbetají ocaď až do Antiochie. A jestli tu musíme zůstat, tak si jiný dělníky nemůže najmout, protože je budeme varovat. Ale nemakáme. Nebude mít žádnou muziku a žádný kulisy. Před těma řeckejma městama se úplně znemožní.“

„*Ptáci!* To byla poslední kapka,“ reptal Ribes, ten mladistvý hráč na lyru. Nebyl to žádný Apollo. Neuměl ani dobře hrát, ani neoslňoval majestátní krásou. Spíš vypadal tak chutně jako včerejší prosná kaše. „Chtěl po nás, abysme štěbetali jako zatracený brabčáci.“

„To by bylo sousto pro odborníka, který rozezná lýdskou tóninu od dórské.“

„Ještě jeden fór, Falcone, a naberu tě plektrem tam, kde tě to bude hodně bolet.“

Zaculil jsem se na něho. „Promiň. Psaní fórů mám v popisu práce.“

„Tak už je načase, abys s tím začal,“ zachechtal se někdo; nepoznal jsem kdo.

Vložila se do toho Afrania, už poněkud vlídnější. „Falcone, co tě vlastně přivedlo sem mezi neukázněnou chamrad?“

„Napadlo mě, že bych mohl nějak pomoci.“

„Jak asi?“ ozvala se posměšně manželka jednoho dělníka.

„Kdo ví? Mívám různé nápady –“

„Von myslí nějaký sprostárny,“ nadhodila jiná podsaditá ženština, která měla v hlavě nápady jistě mnohem nestydatější.

„Přišel jsem se vlastně s vámi všemi poradit,“ pokračoval jsem odvázně. „Mohli byste mi pomoci odhalit, kdo má na svědomí ty dvě vraždy. A můžu vás nepochybně ubezpečit, že žádnému z vás nehrozí nebezpečí.“

Jak to můžeš vědět?“ zeptal se vedoucí orchestru.

„Vezmeme si to postupně. Nebudu vám dávat plané sliby, pokud jde o člověka, který může někoho tak krutě a jakoby nic připravit o život. Ještě pořád mi není jasné, proč vlastně zabil Heliadora. Ale v případě Iony je důvod mnohem jasnější.“

„Jo, jasnej jako bláto na botách,“ ušklíbla se Plancina. Ještě stále jsem ve

vzduchu cítil značné nepřátelství, ale většina lidí už napjatě poslouchala.

„Ione si totiž myslela, že ví, kdo toho dramatika zabil,“ vysvětloval jsem jim. „Slíbila, že mi prozradí jeho jméno. A tak ji taky zabil, aby nemohla mluvit.“

„Takže nám nic nehrozí, když budeme na setkání vykládat: ‚Já nemám absolutně žádnou potuchu, kdo je zabil!‘, a to pěkně nahlas?“ Vedoucí orchestru hovořil ironicky, ale ne nesnesitelně sarkasticky.

Nevšímal jsem si ho a prohlásil jsem: „Kdybych věděl, s kým měla Ione schůzku ten večer, co umřela, tak bych věděl všechno. Byla to vaše kamarádka. Někdo z vás o tom musí něco vědět. Jistě se někomu zmínila, co bude ten večer dělat, anebo někdy jindy prohodila něco o tom, s kterým mužem se stýká –“ Než stačily vypuknout posměšné poznámky, dodal jsem rychle: „Já vím, že byla hodně oblíbená. Jistě jsou i mezi vámi někteří, pro koho občas třepala tamburínou, nemám pravdu?“

Jeden nebo dva z přítomných se bez mučení přiznali. Z těch zbývajících někteří prohlašovali, že jsou ženatí, což mělo znamenat, že nevinní. V každém případě jsem se jich v přítomnosti manželek nemohl vyptávat. A ti, kdo se s Ionou nezapletli, o tom rozhodně aspoň snili. To bylo každému jasné.

„Tak vidíte, v tom je můj problém,“ vzdychl jsem. „Mohl by to být kdokoli z vás – nebo kterýkoli z herců.“

„Nebo ty!“ nadhodila Afrania. Tvářila se zarputile, a kdykoli se o tom tématu debatovalo, neodpustila si nějakou jedovatost.

„Falco přece Heliodora vůbec neznal,“ upozornil někdo poctivě.

„Co můžeš vědět, třeba znal,“ připustil jsem. Já jsem jenom řekl, že jsem našel neznámého člověka, ale co když jsem ho znal, měl na něj zlost a potom se z nějakého zvráceného důvodu připojil k vaší společnosti –“

„Jako třeba že jsi chtěl dostat jeho práci?“ zvolal hráč na lyru Ribes tipně, což mu vůbec nebylo podobné. Ostatní se rozchechtali a od té chvíle mě považovali za nevinného.

Nikdo nepřišel se žádnou užitečnou informací. To neznamenal, že by nikdo nic nevěděl. Možná že ještě uslyším před svým stanem kradmý šepot, až se někdo osmělí a přijde mi sdělit něco důležitého.

„Nemůžu vás přemlouvat, abyste od souboru neodcházeli,“ prohlásil

jsem. „Ale podívejte se na to takhle: jestli odmítnete pracovat, zájezd to musí zabalit. Bez hudby a kulis nemůžou Chremes a Phrygia uvést žádnou komedii. Obojí patří k tradici a diváci to očekávají.“

„Nějaký Plautův monolog bez povznášejících tónů flétny je jako chleba zadělaný bez droždí,“ dodal vedoucí orchestru vážně.

„Bezespору,“ potvrdil jsem s uctivým výrazem. „Bez vás by se divadlo těžko udrželo a nakonec by se muselo rozpustit. Nezapomeňte, jestli skončíme, vrahovi to projde.“ Vstal jsem. Teď jsem dobře viděl na všechny a mohl promlouvat k jejich svědomí. V duchu jsem se tázal, kolikrát jim asi promlouval do duše opilec se ztrhanou tváří a s žaludkem jako na vodě, který jim vlastně nemá co nabídnout. Asi dost často, pokud pracovali u kočovného divadla. „Je to na vás. Chcete snad, aby byla Ionina smrt pomstěna, anebo je vám to jedno?“

„Je to moc nebezpečný!“ zaúpěla jedna z ženských s dítětem v náručí.

„Nejsem tak zabeďněný, abych nevěděl, co od vás žádám. Rozhodnout se musí každý sám.“

„O co ti jde, Falcone?“ chtěla vědět Afrania. „Říkal jsi, že jsi na volný noze. Proč se prostě nesebereš a nepráskneš do bot?“

„Protože se mě to týká. Nemůžu se tomu vyhnout. Já jsem našel Heliodora. Moje přítelkyně našla Ionu. Musíme zjistit, kdo to udělal – a postarat se, aby za to zaplatil.“

„Má pravdu,“ přidal se ke mně činelist a rozvážně. „Toho lumpa dopadneme jenom tehdy, když budeme jako parta držet pohromadě a vraha budeme mít mezi sebou. Ale jak dlouho to potrvá, Falcone?“

„Kdybych to věděl, tak bych věděl, kdo to je.“

„On ví, že po něm jdeš,“ varovala mě Afrania.

„A já vím, že mě určitě sleduje.“ Upřeně jsem se na ni podíval. Vzpomněl jsem si na to její divné tvrzení, kterým zaručovala alibi Traniovi. Stále jsem byl přesvědčen, že lhala.

„Až bude mít pocit, že už ho skoro máš, tak možná půjde po tobě,“ nadhodil hráč na činely.

„To je pravděpodobné.“

„Copak se nebojíš?“ zeptala se Plancina, jako by se nemohla dočkat, až mě uvidí oddělaného, což bude skoro tak vzrušující jako krvavé vozatajské

závody.

„Jít po mně by byla velká chyba,“ prohlásil jsem se sebedůvěrou.

„Až se budeš příštích pár týdnů potřebovat napít,“ radil mi vedoucí orchestru obvyklým pesimistickým tónem, „tak jenom z hodně malých hrnčků.“

„Nemám v úmyslu se utopit.“

Založil jsem paže a silácky se rozkročil jako muž, který se spolehlivě vyzná v tlačení. Jako zkušené znalce hereckého řemesla jsem je moc nepřesvědčil. „Nemůžu vás přemlouvat, jak se máte rozhodnout. Ale můžu vám slíbit jedno. Já jsem něco víc než nějaký výpomocný škrabal, co Chremes sebral na poušti. Mám za sebou tvrdou minulost. Pracoval jsem pro nejlepší – jména vám neprozradím. Dělal jsem takové práce, o jakých vůbec nesmím mluvit, a prodělal jsem výcvik v takových dovednostech, o jakých ani nechtějte slyšet. Vypátral jsem hodně darebáků, a jestli jste o tom neslyšeli, tak to jenom dokazuje, jak diskrétně pracuju. Pokud se uvolíte zůstat, já tu taky zůstanu. Tak budete aspoň vědět, že se někdo stará o vaše zájmy...“

Nejspíš jsem se zbláznil. Když jsem byl včera zlitý pod obraz, měl jsem víc zdravého rozumu. Hlídat je nebylo tak těžké. Ale jak vysvětlím Heleně, že jsem nabídl osobní ochranu takovým divoženkám, jako jsou Plancina a Afrania?

XXXVIII

Hudebníci a kulisáři u nás zůstali a pokračovali v práci. Scythopoli jsme předvedli *Ptáky* a Scythopolis nám předvedla – ovace.

Na Řeky byli překvapivě tolerantní.

Měli zajímavé divadlo s polokruhovou orchestrou, kam se lidé mohli dostat jenom po schodech. V římské hře bychom ji nepoužili, jenže tady jsme hráli řeckou s velkým sborem a Chremes si přál, aby se hejno ptáků rozbíhalo k hledišti. Ty schody ztrpčovaly život každému, kdo byl tak pošetilý, že vystupoval oblečený do velkého vycpaného kostýmu s gigantickými drápy na botách a v masce s těžkým zobanem.

Zatímco jsme se připravovali, pokoušel se nějaký chamtivý obchodník nalákat úředníky, aby utratili tisíce za akustický systém (jakési bronzové krámy, které se měly v divadle zavěsit na stěnu). Stavitel divadla důrazně připomínal, že už je vybavil sedmi skvělými oválnými výklenky, kam by se celé zařízení vešlo. Podle všeho měl s tím obchodníkem dohodu, ale od táhli s prázdnou.

Některé z těch nabízených hraček jsme hned vyzkoušeli pípáním, štěbetáním a houkáním, ale nepozorovali jsme žádný rozdíl. Vzhledem k dokonalé akustice většiny řeckých divadel to nikoho nepřekvapilo. Scythopolští daňoví poplatníci se pohodlně uvelebili na sedadlech a tvářili se, že by jim vůbec nevadilo, kdyby se do těch sedmi výklenků zavěsily věnce. O stavitele se pokoušely mdloby.

Ačkoli nám Congrio vykládal, že se to stalo už nejednou, nikdy jsem dost dobře nepochopil, proč se Chremes najednou odchýlil od našeho normálního repertoáru. S Aristofanem jsme skočili asi o čtyři sta let zpátky, od „nové římské komedie“ ke „staré řecké“. Mně to vyhovovalo. Říká se, že staré vtipy jsou nejlepší. Rozhodně jsou lepší než vůbec žádné. Chci, aby hra měla říz. Tím jako pravý republikán myslím nějaké politické narážky.

Ty se ve staré komedii vyskytovaly, což znamenalo inteligentní změnu. Mně nová komedie připadala nudná. Strašně nerad se dívám na bezvýznamný děj o otravných lidech, kteří se ocitli v úzkých na nějaké provinční ulici. Kdybych o něco takového stál, mohl jsem se klidně vrátit domů a vyslechnout si skrze zeď sousedy z vedlejšího bytu.

Ptáci byli slavní. Tranio, vždycky s nějakou anekdotou v rukávu, nás při zkoušce poučil: „Ta hra není špatná, třebaže na slavnosti, pro kterou ji Aristofanés napsal, získala jenom druhou cenu.“

„Takhle se vytahovat! Z kterýho archivu jsi to vyhrabal, Tranio?“ posmíval jsem se mu.

„A která hra tehdy vlastně vyhrála?“ chtěla vědět Helena.

„Taková bezvýznamná hříčka, Prostopášníci. Dnes už ji nikdo nezná.“

„To by mohla být legrace. U mě ve stanu bydlí poslední dobou taky jeden prostopášník,“ poznamenala Helena.

„Tahle hra není zdaleka tak rozpustilá jako některé jiné Aristofanovy komedie,“ bručel Tranio. „Jednou jsem viděl Mír – ten se moc často nedává, protože pořád s někým válčíme. Má dvě zajímavé ženské role šibalek s pěknými zadečky. Jedna z nich se přímo na scéně svlíkne a pak ji herci předají muži uprostřed první řady. Ze začátku mu sedí na klíně a potom až do konce hry putuje hledištěm sem tam, aby se s ní potěšili i jiní diváci.“

„Fuj!“ zvolal jsem a předstíral, že mě to znechutilo.

Tranio se zakabonil. „To se ví, nedá se to srovnat s předváděním Herkula a jeho žravosti, když přitom rozdával publiku různé recepty.“

„To ne, jenomže kvůli receptům nás z města nevyženou,“ poznamenala Helena. Byla vždycky praktická. Při představě, jak se šibalky s pěknými zadečky starají o potěšení platicích diváků, jí to myslelo prakticky ještě pohodověji než jindy.

Helena *Ptáky* znala. Měla dobré vzdělání, které získala částečně od učitelů svých bratrů, kteří si někdy odskočili podívat se na závody, a částečně tak, že se zmocnila kdejakého popsaneho svitku, jenž jí přišel do ruky v soukromých knihovnách její bohaté rodiny (plus několika ohmataných antikvárních, které jsem měl pod postelí já). Nikdy ji nezajímaly zábavy senátorských paniček, vyhazování z kopýtka a obdivování gladiátorů; místo toho vždycky ležela doma v knihách. To mi aspoň tvrdila.

Ty úpravy textu se jí povedly. Chremes je přijal bez jediné výhrady a poznamenal, že jsem zřejmě konečně pochopil, jak na to.

„To jsi zvládla bezvadně,“ blahopřál jsem jí.

„Vždyť to nic nebylo.“

„Jen ať ti úspěch, že ti adaptace přijal hned napoprvé, nestoupne do hlavy. Neraď bych si myslel, že se z tebe stává intelektuálka.“

„Promiň, já zapomněla, že nemáš rád kultivované ženy.“

„Ba ne, mně to vyhovuje.“ Zazubil jsem se na ni. „Já nejsem snob. Ve výjimečných případech jsem ochoten se smířit s bystrým mozkiem.“

„Velice ti děkuji.“

„Není zač. Abys věděla, nikdy jsem neočekával, že skončím v posteli s nějakou učenou knihomolkou, která studovala řečtinu a ví, že *Ptáci* jsou slavná hra. Ale ona asi utkví v paměti kvůli tomu peří. Jako když člověk myslí na řecké filosofy a nakonec si umí vybavit jenom první Pythagorovu premisu, že by nikdo neměl jíst fazole.“

„Netušila jsem, že se zabýváš taky filosofií,“ usmála se.

„Ale jo, dovedu o filosofech žvanit jako kdejaký otravný host při večeři. Můj oblíbenec je Bias, který vynalezl heslo informátorů –“

„Všichni lidé jsou špatní!“ Helena četla nejen dramatiky, ale i filosofy. „Každý musí hrát ve sboru nějakého ptáka, Marku. Jakého přidělil Chremes tobě?“

„Poslyš, zlatíčko, až já budu debutovat jako herec, bude to paměťhodná událost, na jakou naše vnoučata nezapomenou. Vystoupím jako tragický hrdina. Vejdu na scénu středem slavnostním krokem s korunkou na hlavě, nepřihojkám tam z postranních kulis jako nějaký zpotvořený opeřenec.“

Helena se vesele zasmála. Já myslím, že se pleteš. Tu hru napsal autor pro velmi významnou slavnost. Vystupuje tam celý sbor o čtyřiaadvaceti štěbetálcích, uváděných jménem, a musíme tedy hrát všichni.“

Zavrtěl jsem hlavou. Já rozhodně ne.“

Helena Justina byla chytré děvče. Mimoto jako jediná z naší skupiny přečetla celou hru. Ostatní si většinou jenom v rychlosti prošli text a vyhledali své role. Helena brzy přišla na to, s jakou rolí pro mě Chremes počítá, a připadalo jí to ohromně povedené.

Musa jako obvykle mlčel a tvářil se zmateně – ale ani zdaleka tak zma-

teně, jako když mu Helena oznámila, že bude dělat rákosníka.

Co jsem tedy hrál já? Snad ani nemusím říkat, že pro mě našli pěkný šmejdl.

V našem představení role dvou mužů, kteří uprchnou z Athén, znechucení tamějšími politickými poměry, hráli hezoun Philocrates a mužný Davos. Philocrates se pochopitelně zmocnil větší role s dlouhými monology, kdežto Davos ho jenom doplňoval obscénními připomínkami. Jeho role byla kratší, ale výraznější.

Tranio dělal Herkula. On a Grumio vlastně představovali dlouhé procesí nevítaných návštěvníků, kteří přicházejí do Kukačkova nad Mraky, ideálního města, jež si Athéňané založili s ptáky, ale pokaždé je odtamtud potupně vyženou. Phrygia se blýskla v rozpustilé roli zestárlé poslice bohů Iridy, jejíž blesky odmítají chytat a hřmít, a Byrria vystupovala jako krásná manželka dudka a panovnice (symbolická role, tím zajímavější, že měla na sobě jenom pár hadříků). Chremes byl náčelníkem sboru oněch čtyřiačtyřiceti proslulých, jménem uváděných ptáků. K těm patřili například houkající Congrio, cvrlikající Musa a Helena přestrojená za nejrozkošnější potápku, jaká kdy přihopkala na jeviště. Neměl jsem ponětí, jak vysvětlím jejímu urozenému otci a upjaté matce, že jejich elegantní dceru s rodokmenem táhnoucím se přes řadu století teď očumoval dav drsných Scythopolitánů coby potápku...

Od nynějška aspoň budu mít vždycky po ruce materiál, až budu chtít Helenu vydírat.

Mně připadla otravná role. Hrál jsem informátora. V této jinak vtipné satirě se má postava stále plíží za neschopným básníkem, podvádějícím věstcem, vzpurným mladíkem a cáklým filosofem. Jakmile jednoho po druhém Athéňané z Kukačkova vykážou, informátor se pokouší o štěstí. Ale stejně jako já i on má ustavičně smůlu k náramnému povyražení publika. Šfourá se v soudních případech na základě pochybných svědectví a chce mít křídla, aby mohl rychleji oblétnout řecké ostrovy a provinilcům doručovat obsílky. Kdyby byl někdo ochotný poslouchat, mohl jsem mu vyložit, že život informátora je tak nudný, až je vyloženě počestný, kdežto možnost obohatit se nějakými žalobami se rovná asi tak naději najít v husím žaludku smaragd. Ale soubor už si zvykl posmívat se mé profesi

(z níž si ta hra dělá velkou legraci), takže teď se všichni s chutí třefovali do živé oběti. Nabízel jsem se, že budu raději hrát obětního vepře, ale přehlasovali mě. Snad ani nemusím říkat, že informátor v té hře žádná křídla nedostane.

Chremes usoudil, že budu schopen naučit se roli sám, třebaže jsem v ní měl dost textu. Tvrdil, že i bez pomoci umím mluvit docela dobře. Když skončily zkoušky, už jsem měl plné zuby neustálého pokřikování: „Buď prostě sám sebou, Falcone!“ Náramně vtipné! A jakmile nastal okamžik, kdy mě měl Philocrates hnát z jeviště bičem, mohl jsem puknout vzteky. S chutí mě sešvihal doopravdy. Teď jsem mu chystal krutou pomstu.

Všichni ostatní si zahráli opravdu s gustem. Napadlo mě, že Chremes asi dobře věděl, co dělá. Třebaže jsme vždycky na jeho nápady reptali, nálada se zvedla. Ve Scythopoli jsme měli několik představení. A tak když jsme vyrazili jordánským údolím dál na Gadaru, byla už společnost klidnější i bohatší.

XXXIX

Gadara si říkala Athény Východu. Z této předsunuté východní základny pocházel kynický satirik Menippos, filosof a básník Filodémos, u něhož v Itálii studoval Vergilius, a autor satir a epigramů, či spíš drobných elegií, Meleagros. Helena četla jeho antologii epigramů *Větec*, takže než jsme tam dorazili, poučila mě.

„Jeho témata jsou láska a smrt –“

„Moc hezké.“

„A každého básníka, kterého tam zahrnul, spojuje s nějakou květinou.“

Řekl jsem, co si myslím, a nato se něžně usmála. Láska a smrt jsou věčná témata. Chtějí-li se s nimi básníci vhodně vyrovnat, nepotřebují k tomu snítka myrty a fialky.

Město leželo na výšině nad bohatou, žírnou krajinou a skýtalo úžasné rozhledy do Palestiny i Sýrie, na západ přes Tiberiádské jezero a na sever až k vzdálenému zasněženému vrcholu hory Hermon. Poblíž se po okolních svazích se svěžími pastvinami roztrousily vzkvétající vesnice. Jinde jsme viděli holé hnědé pahorky, vlnící se do nekonečných dálav, zato tuto oblast pokrývala zelená pole a lesy. Místo osamělých nomádských pasáků koz jsme tady viděli vesele se bavící skupinky dohlížející na tučnější, huňatější stáda. I slunce jako by tu svítilo jasněji, oživené třpytící se hladinou nedalekého velkého jezera. Všichni ti pastýři skotu a vepřů na šťavnatých pastvinách se určitě zabývali skládáním prosluněných, elegantně elegických ód. Jestli v noci nemohli usnout, neboť jim hlavou vrtalo kulhavé metrum jejich verše, vždycky je mohlo uspat přepočítávání obolů a drachem. Tady lidé neměli finanční starosti, jak jsem viděl.

Jako pokaždé v souboru vypukly hádky o tom, jakou hru máme uvést. Nakonec, ještě než to bylo definitivně rozhodnuto, se Chremes s Philocratem a Grumiem odebrali za místním magistrátem. My s Helenou jsme se šli projít po městě. Vyptávali jsme se na tu Tháliinu ztracenou mladou varha-

nici, ovšem jako obvykle marně. Ani nám to moc nevadilo; vychutnávali jsme si ten krátký čas, kdy jsme mohli být spolu sami. Bezděčně jsme se pustili za davem lidí, kteří loudavě sestupovali z akropole dolů k řece.

Zřejmě tu bylo běžným zvykem občanů vyrazit večer houfně ven, sejít k řece, vykoupat se v její prý léčivé vodě a pak se trmáčet zpátky do kopce (s hekáním) pro svou večerní dávku veřejné zábavy. I když jim možná koupel v té řece pomohla od bolestí, cesta zpátky do strmého svahu k jejich vysoko položenému městu jim nejspíš klouby zase rozhasila a v chladnějším vzduchu jich možná polovina nastydla. Ale přesto jestliže jeden nebo dva museli ulehnout, tím víc místa zbylo na pohodlných sedadlech v divadle pro ty, kdo tam přišli rovnou z dílny nebo kanceláře, aniž dávali všanc zdraví při vodní terapii.

Na břehu řeky jsme se vmísili mezi davy lidí v pruhovaných hábitech a se stočenými turbany na hlavách. Helena si opatrně smočila ve vodě palec, ale já jsem stál stranou a tvářil se jako nadřazený Říman. Podvečerní slunce příjemně uklidňovalo. Nejraději bych pustil z hlavy obojí pátrání a nadobro zapadl do bezstarostného divadelního světa.

O kus dál jsem najednou zahlédl Philocrata; on nás nespátřil. Přihýbal si z kozího měchu – patrně vína. Když dopil, vstal a předvedl krásně rostlou postavu ženám, pokud by se některá dívala, potom měch nafoukl, zavázal provázkem a hodil jako míč několika dětem, které si hrály ve vodě. Když se na něj s radostným výskáním vrhly, Philocrates si stáhl tuniku, připraven skočit do vody.

„Těch by bylo zapotřebí hodně, než by se jimi naplnil košíček na ovoce!“ chichotala se Helena, když si všimla, že nahý herec přece jen není všude dost dobře vyvinutý.

„Velikost ještě není všechno,“ ujistil jsem ji.

„Ale přece jenom!“

Usmívala se od ucha k uchu a já jsem zatím přemítal, jestli bych si neměl zahrát na přísného patriarchu a uhodit na ni, z jaké čety převzala zálibu v takových neslušných vtipcích.

„Nějak divně to tu páchne, Marku. Proč léčivá voda vždycky smrdí?“

„To abys věřila, že ti udělá dobře. Odkud máš ten fór s košíčkem?“

„Aha! Všiml sis, co Philocrates udělal s tím měchem?“

„Všiml. Ten Heliodora nemohl zabít, když je hodný na děti,“ prohodil jsem ironicky.

Z elegantního nábřeží jsme se s Helenou pustili do strmého stoupání k městu, trůnícímu vysoko na horském hřebeni. Byla to namáhavá cesta, jež nám oběma připomněla ten únavný výstup na Výšinu v Petře.

Jednak proto, abych se mohl nadechnout, a jednak z opravdového zájmu jsem se zastavil, abych si prohlédl městský vodovodní systém. Pitnou vodu jim přiváděl akvadukt z pramene východně od města, ze vzdálenosti deseti mil. Potom protékala obdivuhodnou podzemní soustavou. Uzávěr jedné šachty dělníci sundali, aby ji mohli vyčistit. Nakláněl jsem se nad dírou a hleděl upřeně do té hlubiny, když vtom se za mnou ozval hlas, až jsem sebou prudce trhl.

„Pozor, Falcone, je to hloubka!“

Byl to Grumio.

Helena mě popadla za paži, třebaže asi zbytečně. Grumio se vesele zachechtal. „Jen si dej pozor!“ varoval mě ještě jednou a rozběhl se dolů ze svahu, kudy jsme se právě vydrápali.

S Helenou jsme si vyměnili výmluvný pohled. Blesklo mi hlavou, že kdyby opravdu někdo spadl do těch tunelů a východ dělníci znovu zaklopili, pak i kdyby ten pád přežil, nikdo by ho neslyšel volat o pomoc. Jeho tělo by se nikdy nenašlo, dokud by se nerozložilo natolik, že by měštané začali nějak churavět...

Kdyby byl Grumio podezřelý jako člověk, který není za své činy odpovědný, možná že bych se roztřásl.

Do tábora jsme se vraceli zvolna, v mileneckém objetí. Chremes a ostatní byli pryč už nějak dlouho. Davos vyslal Congria, aby se nenápadně vydal do města a pokusil se zjistit, kde jsou. Když jsme dorazili do tábora my, Congrio právě přiběhl zpátky a ječel: „Oni je všechny zavřeli.“

„Uklidni se.“ Popadl jsem ho a pevně podržel, dokud se nepřestal třást. „Zavřeli? A kvůli čemu?“

„Za to může Grumio. Když přišli k magistrátovi, ukázalo se, že byl v Geráse ve stejnou dobu jako my a slyšel Grumia, když na tom sudu bavil

diváky. Přitom se taky navážel do Gadarských..." Vzpomínal jsem na ty Grumiovy komické improvizace, kdy se většinou sprostě vyjadřoval o ostatních decapolských městech. Když jsem si vybavil Helenin dnešní vtip, mohli jsme být ještě rádi, že se nezmínil o košíčkách na ovoce ve spojitosti s intimními partiemi tamějších nafoukaných magistrátů. Nejspíš ten svitek, co našla Helena, vůbec nečetl. „A teď celej náš soubor bručí v base pro urážky na cti," bědoval Congrio.

Potřeboval jsem se najíst. Má hlavní reakce byl vztek. Jestli Grumio říkal, že Gadarští jsou zbrklí a urážliví a nemají smysl pro humor, tak jaká je to urážka? Je to čistá pravda. Ostatně to není nic proti tomu, co jsem ho slyšel říkat o Abile a Dionu."

„Já jenom opakuju, co jsem se dozvěděl, Falcone."

„A já zrovna uvažuju, co se dá podniknout."

„Spustíme poprask," navrhl Davos. „Povíme jim, že si budeme stěžovat u císaře na to, jak nelaskavě tu vítají nevinné návštěvníky, a potom praštíme žaláříka klackem po hlavě. A nakonec vezmeme nohy na ramena."

Davos byl člověk, s kterým se dalo spolupracovat. Dovedl správně odhadnout situaci a k jejímu řešení měl střízlivý přístup.

Do města jsme se vypravili spolu, nastrojení jako úctyhodní podnikatelé. Obuli jsme si vyleštěné boty a z bedny s divadelními kostýmy jsme si vypůjčili tógy. Davos si celkový dojem ještě vylepšil vavřínovým věncem, ale to mi připadalo už přece jen trochu přehnané.

Ohlásili jsme se v magistrátově domě a dali najevo překvapení, že by tu mohl být nějaký problém. Ten náfuks nebyl doma: šel do divadla. Odebrali jsme se tam za ním a počkali si na přestávku v jakési velmi ubohé satyrské hře. „Aspoň si mohli naladit tu Panovu flétnu," bručel Davos. „Ty jejich masky smrdí. A kdoví kde posbírali ty nymfy."

Zatímco jsme postávali stranou a užírali se vzteky, stihl jsem se zeptat: „Dave, viděl jsi někdy Philocrata, jak nafukuje prázdný vinný měch a hází ho do vody, jak to rády dělají děti? Baví se s takovými plavidly často?"

„To bych si všiml. Ale viděl jsem to dělat šašky."

To, co zprvu vypadalo jako vodítko, způsobilo nakonec větší zmatek,

než kolik toho vyřešilo.

Satyrské hry jsou naštěstí krátké. Několik převleků, pár naznačených znásilnění a herci v kalhotách z kozlí kůže odklušou z jeviště.

Konečně nastala přestávka, aby se mohly roznášet podnosy se sladkostmi. Vyčíhali jsme si vhodný okamžik a vrhli se přes hlediště, abychom si podali toho zvoleného trumberu, který nám náš soubor zavřel. Byl to neomalený ničema. Někdy už ztrácím víru v demokracii. Vlastně většinou.

Neměli jsme moc času, abychom si promluvili od plic. Už jsme slyšeli chrastění tamburín, jak se hejno otylých tanečnic chystalo přitančit na scénu a frivolně se tam natrásat v průhledných sukních. Po třech minutách rychlé výměny slov jsme se s tím papalášem nedostali nikam a strážím dal pokyn, aby nás vyprovodily.

Davos a já už jsme byli stejně na odchodu. Šli jsme rovnou do žaláře a žaláříka jsme podmazali polovinou částky, kterou jsme si vydělali za představení *Ptáků* ve Scythopoli. A protože jsme už předem počítali s potížemi, vzkázali jsme mým přátelům kulisářům, aby naložili vozy a velbloudy. Po tom vloupání do žaláře jsme se ještě chvíli na foru hlasitě dohadovali, že se ihned vydáme na východ do Capitoliady. S ostatními jsme se setkali už na cestě a rychle vyrazili na sever na Hippos.

Cestovali jsme rychle a nadávali Gadarským do sprostých sviní za to, jak se k nám zachovali.

Tak jsme tedy dopadli v Athénách Východu.

XL

Hippos: nervózní město. Avšak ne tak nervózní jako někteří z jeho návštěvníků.

Leželo na pahorku asi v polovině cesty po východním břehu Tiberiadského jezera – pěkné rozhledy, ale jinak nepříhodná poloha. Postavili ho poměrně daleko od jezera, poblíž netekla žádná řeka, takže vody pro domácí spotřebu bylo málo. Město Tiberias na protější straně jezera bylo vybudováno na mnohem výhodnějším místě v úrovni břehu. Lidé z Hippa vášnivě nenáviděli obyvatele Tiberiady – a to mnohem konkrétněji, než jak se projevovala revnivost mezi Pellou a Scythopolí, kterou jsme poznali na vlastní kůži.

Hippos se musel těžce vyrovnávat s nedostatkem vody i s odvčkým nepřátelstvím, takže kupcům asi zbývalo málo času na utrácení peněz či na investice do velkolepé výstavby, ale přesto s typickou houževnatostí zvládali zdejší lidé obojí. Od brány, kudy jsme vstoupili do města (pěšky, neboť jsme se utábořili za městem pro případ, že bychom museli zase narychlo prchat), se táhla výstavná hlavní ulice, dlouhá silnice z černého čediče, lemovaná půvabnými kolonádami po celé délce hřebene, na němž město stálo. Odtud se naskytovaly překrásné výhledy na Tiberiadské jezero.

Snad v důsledku naší vlastní nervozity nám obyvatelstvo připadalo protivné. Ulice se jen hemžily snědými tvářemi vykukujícími zpod kápí a tak nerudnými, že by se jich člověk bál zeptat, kudy se jde na tržiště. Ostražité výrazy žen svědčily o tom, že musí každý den celé hodiny strávit strkanicemi, aby si naplnily konve vodou; uštvané drobné ženičky se šlachovitými pažemi od vláčení těžkých konví domů. Mužům stačilo jenom postávat kolem a tvářit se hrozivě; všichni nosili nože, viditelně nebo skrytě, připraveni bodnout každého, koho mohli obvinít, že má tiberiadský akcent. Hippos byl temný, do sebe uzavřený chumáč podezření. Podle mě právě z takového místa by měli pocházet básníci a filosofové, aby tu získali

náležitý tón cynické nedůvěry, ovšemže žádný odtud nepocházel.

V městě jako Hippos začne i ten nejostřílenější informátor pocíťovat neklid, když se má lidí na něco vyptávat. Jenže ono by nemělo smysl sem jezdit, pokud nesplním své poslání. Musel jsem se pokusit najít tu pohřešovanou varhanici. Obrnil jsem se a obrátil s dotazy na několik zarputile se tvářících mužů. Někteří si odplivli; mnozí z nich nemířili přímo na mě, ledaže měli moc špatnou trefu. Většinou se jenom s tupými tvářemi zadívali do prázdna a já došel k názoru, že to v místním dialektu znamená: „Promiň, pane, mladý Římane, nikdy jsem tu vaši milou dívku neviděl ani jsem neslyšel o tom syrském hulvátovi, co ji unesl...“ Nůž do mě nikdo doopravdy nevrátil.

Přeškrtl jsem další z možných cílů Sophrony a Habíba (za předpokladu, že právě s tím člověkem upláchla) a vydal se na dlouhou cestu z města do tábora. Při návratu jsem se ustavičně ohlížel přes rameno, jestli nemám v patách lidi z Hippa. Už jsem byl skoro tak nervózní jako oni.

Strach z nebezpečí mi naštěstí rozptýlil Ribes, ten hráč na lyru, jehož jsem v polovině cesty došel.

Ribes byl bledý mladík, pevně přesvědčený, že jeho role jako hudebníka spočívá v posedávání kolem s nakřivo ostříhaným účesem a v blouznění, jak si vydělá hromadu peněz oblíbenými písněmi, které teprve musí složit. Zatím se rozhodně nezdálo, že by ho obléhali egyptští účetní usilující připravit ho o obrovské částky, jež jeho agentura vydělala. Přes tuniku měl opasek hlásající, že je tvrdý chlap, zato v obličeji výraz vyplašeného hraboše. Chtěl jsem se mu vyhnout, ale už si mě všiml.

„Jak to vypadá s hudbou?“ zeptal jsem se zdvořile.

„Ujde to...“ Mě se nezeptal, jak to vypadá se spisováním.

Chvilí jsme kráčeli spolu a pak jsem se pokoušel podvrtnout si kotník, abych mohl zůstat pozadu.

„Hledal jsi nějaká vodítka?“ zeptal se s opravdovým zájmem.

„Hledám jenom jednu dívku.“ Znal Helenu, a proto ho to zřejmě znepokojilo. Mě něco takového nikdy neznepokojovalo.

„Přemýšlel jsem o tom, co jsi nám říkal,“ začal Ribes znovu po několika krocích. „O tom, co se stalo Ioně...“ Nedopověděl. Přinutil jsem se projevit

o to zájem, třebaže hovor s Ribem mě vzrušoval asi tolik jako snaha vyndat si na hostině něco ze zubů bez párátko a tak, aby si toho manželka hostitele nevšimla.

„Přišel jsi na něco, co by mi mohlo pomoci?“ povzbuzoval jsem ho sklesle.

„Já nevím.“

„Ani nikdo jiný,“ dodal jsem.

Teď už vypadal Ribes veseleji. „No, něco bych možná přece jen věděl.“ Za těch šest let, co pracuji jako informátor, jsem se naštěstí naučil trpělivě čekat. „S Ionou jsme byli vlastně přátelé. Tím nechci říct – Totiž nikdy jsme – Ale s leccím se mi svěřovala.“

Tak dobrou zprávu jsem už celé dny neslyšel. Muži, kteří se s naší tamburínistkou vyspali, mi nebyli nic platní; rozhodně se za mnou nijak nehrnuli. Uvítal jsem tohle tenounké stéblo, jemuž dívka možná prozradila nějaké důvěrnosti, protože jinak jí neměl dohromady co nabídnout.

„A co ti tedy řekla, Ribe, co ti teď možná připadá důležité?“

„Tak třeba, jestlipak jsi věděl, že svého času měla pletky s Heliodorem?“ To by mohl být spojovací článek, který jsem zatím marně hledal. Ione mi naznačila, že o tom dramatikovi ví víc než většina ostatních. „Vytahoval se před ní tím, co ví o druhých lidech – s historkami, které by jim byly hodně nepříjemné, víš? Nikdy jí toho neprozradil moc, jenom naznačoval, a z toho, co mi povídala, si už moc nepamatuju.“ Ribes nehořel právě zvědavostí slyšet o jiných příslušnících lidské rasy.

„Pověz mi všechno, na co si vzpomeneš,“ vybídl jsem ho.

„No...“ Ribes si vybavil některé významné narážky: „Byl přesvědčen, že má Chrema v hrsti. Chechtal se, jak ho Congrio nemůže vystát. Zdálo se, že je jedna ruka s Traniem, ale něco mezi nimi skřípalo –“

„Kvůli Byrrii?“

„To ne.“

„Davovi?“

„Taky ne.“

„Grumiovi?“

„Ne. Já si pamatuju akorát, že mi Ione říkala, jak sprostě se Heliodorus chová k Phrygii. Pňšel na to, že měla kdysi dítě. Musela ho někde nechat a

zoufale si přála zjistit, co se s ním od té doby stalo. Heliodorus jí pověděl, že zná někoho, kdo děcko viděl, ale že jí neprozradí, kdo to je ani kde. Phrygia pak prej musela předstírat, že mu nevěří, říkala Ione. Jedině tak mu mohla zatrhnout, aby ji s tím už netýral.“

Usilovně jsem přemýšlel. „To je zajímavé, Ribe, ale nevěřím, že by to mělo nějaký vztah k tomu, proč Heliodorus zemřel. Ione mi s jistotou tvrdila, že ho někdo zabil z ‚čistě profesionálních‘ důvodů. O tom nic nevíš?“

Ribes zavrtěl hlavou. Po zbytek cesty se mi pokoušel vykládat o žalozpěvu, který složil k uctění Ioniny památky, a já jsem se mu všemožně snažil zabránit, aby mi ho nezačal zpívat.

Navzdory očekávání Hippos vřele přijal naše divadelní představení. Bez problémů nám poskytli divadlo, ale nepodařilo se nám vzbudit zájem některého místního mecenáše, a tak jsme museli přistoupit na prodej vstupenek. A měli jsme vyprodáno. Nedalo se dost dobře zjistit, kdo lístky kupoval, a tak jsme první představení zahájili s určitými obavami. Každý dobrý Říman slyšel leccos vyprávět o nepokojích v provinčních divadlech. Dříve nebo později může i na nás přijít řada, abychom se stali součástí takového zavrženíhodného folklóru. Zdálo se nám, že Hippos je pro to jako stvořený.

Naše představení však zřejmě horké hlavy uklidnilo. Dávali jsme *Bratry piráty*. Ukázalo se, že měšťané jsou dobře informovanými kritiky. Ničemy pokaždé vítali hlasitým bučením (určitě si představovali, že pocházejí z Tiberiady) a na milostné scény reagovali nadšeným povzbuzováním.

Uvedli jsme tam ještě dvě další představení. *Lano* přijímali celkem klidně až do scény, kdy dojde na přetahování, ta se ohromně líbila. To přilákalo ještě početnější obecenstvo další den, kdy jsme dávali *Ptáky*. Napřed jsme o tom dlouho pošetile debatovali, jak to měl Chremes rád, a my jsme to nesnášeli. S tou hrou riskoval, poněvadž ostrá satira asi nebyla to pravé pro obecenstvo překypující naštědrou a trvale pěstovanou podezíravostí a s kudlou stále po ruce. Avšak kostýmy je totálně uchvátily. Hippos přijal *Ptáky* s takovým nadšením, že nás nakonec obecenstvo úplně oblehlo. Po chvílce panické hrůzy, když se nám začalo hrnout na jeviště, jsme si uvědomili, že všichni vlastně chtějí také hrát. Pak následovala fascinující podí-

vaná, jak vážení občané v dlouhých vlajících řízách házejí za hlavu veškeré zábrany a půl hodiny hopsají vesele po scéně, mávajíce lokty jako křídly, asi jako kuřata, která se nazobala fermentovaného zrní. My jsme tam zatím ztuhle postávali a nevěděli dost dobře, co podniknout.

Ještě tu noc jsme se vyčerpaně odplížili, než by si Hippos začal vymáhat z našeho repertoáru ještě větší vzrušení.

XLI

Když jsme se přiblížili k Dionu, dozvěděli jsme se, že tam řadí mor.
Rychle jsme ujížděli pryč.

XLII

Abila nepatřila oficiálně k proslulému Desetiměstí. Podobně jako jiná města i toto si dělalo nárok na příslušnost k němu, aby si zvýšilo prestiž a také pro vzájemnou ochranu proti nájezdníkům, kterou si zavedla ona pravá federace. Kdyby se tam nepřátelé dostavili a chtěli vidět jejich potvrzení o členství, zřejmě by celou lest snadno prokoukli a město by se muselo pokorně podrobit drancování.

Ale přesto mělo všechny rysy toho nejlepšího z Decapole: překrásnou polohu, bystrou říčku, mohutné opevnění, řeckou akropoli a víc pořímských sídliště, obrovský chrámový okrsek, kde se uctívala všechna možná božstva, a divadlo. Místní architektura byla bohatá směs mramoru, čediče a šedé žuly. Abila ležela na vysoké zvlněné planině, kterou ustavičně pročešával neklidný vítr. Město mělo v sobě jakýsi smutek a opuštěnost. Lidé na nás pohlíželi podezíravě. Nechovali se vyloženě nepřátelsky, ale celková atmosféra nás poněkud znepokojovala.

Naše zmařená cesta do Dionu způsobila, že jsme si ji museli nečekaně prodloužit, a tak jsme na místo dorazili v nevhodnou denní dobu. Normálně jsme putovali v noci, abychom unikli nejhoršímu vedru, a snažili jsme se dojet do města ráno. V tom případě mohl Chremes hned zjišťovat, zda je možné si s předstihem zajistit divadlo, zatímco ostatní odpočívali a svorně na něho reptali.

Narazili jsme na mizernou vozovku a do Abily jsme dorazili až dlouho po poledni. Všichni jsme byli otrávení. Jednomu vozu se zlomila náprava, což nás zdrželo (a stále jsme se rozhlíželi, kdy nás přepadnou bandité), a hrubý povrch cesty nám div nevytřásl všechny kosti z těla. Na místě jsme si honem postavili stany a rovnou do nich zalezli. Další plány nám mohly být ukradené.

Tvrdohlavý Musa nám před stanem opět rozdělal oheň, jak to dělával vždycky, ať jsme byli sebevíc utahaní, a také hned pokaždé došel pro vodu,

ještě než jsme se odebrali k odpočinku. Abych se nenechal zahanbit, nakrmil jsem vola, a za tu péči mi to nemožné zvíře šláplo na nohu. Helena vystrachala nějaké jídlo, třebaže nikdo neměl hlad.

Bylo takové horko a cítili jsme takovou rozmrzelost, že se nám ani nechťelo spát. A tak jsme se posadili se zkříženýma nohama a dali se nervózně do řeči.

„Jsem strašně zklamaná,“ zvolala Helena. „Už jsme projeli skoro všechna města, ale vůbec nic jsme nevyřešili. Která nám ještě zbývají? Jenom Capitolias, Canatha a Damašek.“ Už byla zase čilá a odpovídala si sama, jako kdyby si myslela, že my s Musou budeme apaticky zírat do prázdna. Chvíli jsme tak opravdu zírali, ne naschvál, abychom ji naštvali, ale protože se to zdálo přirozené.

„Damašek je velký,“ ozval jsem se za chvíli. „Tam snad budeme mít slušnou naději Sophronu najít.“

„Ale co když byla v Dionu?“

„Tak se nejspíš nakazila morem. To už by o ni Thália stejně nestála.“

„Zatím tedy budeme po ní pátrat dál, Marku.“ Helena nesnášela, když nějaké úsilí vyšlo naprázdno. Já jako informátor jsem na to byl zvyklý.

„Je třeba něco podniknout, zlatičko. Trčíme na samém konci říše a musíme si na sebe vydělat. Podívej, pojedeme se souborem do těch posledních tří měst, a jestli ani tam Sophronu nenajdeme, bude jasné, že jsme to měli zkusit v Dionu. A jestli k tomu dojde, rozhodneme se, co s tím morem.“

Byl to jeden z těch okamžiků, které poutníky někdy přepadají, okamžik, kdy jsem počítal s tím, že se rozhodneme nasednout na nejbližší loď a plout co nejrychleji domů. Nevyslovil jsem to nahlas, protože jsme byli oba tak zklamaní a skleslí, že bychom při sebemenší zmínce o ústupu začali okamžitě balit. Takové nálady přejdou. A teprve když nepřejdou, můžete navrhnout, aby se jelo domů.

„Třeba se v tom Dionu ani nic zlého nedělo,“ vyčítala si Helena. „Víme jenom to, co jsme se dověděli od té karavany, kterou jsme potkali. Ti chlapi, co nám to pověřili, možná z nějakého důvodu lhali. Anebo to nemuselo být nic horšího než jedno dítě s vyrážkou. Lidi snadno podléhají panice.“

Snažil jsem se nemluvit panicky. „Dávat všanc vlastní životy by byla pitomost – nevezmu si na sebe odpovědnost, abych vytáhl z Dionu uprch-

lou muzikantku a odvezl ji do Říma, kdyby hrozilo nebezpečí, že tam zavleče nákazu. To je příliš vysoká cena za nějakou fugu na vodní varhany, i kdyby hrála nevímjak krásně.“

„No tak dobrá.“ Za chvíli Helena dodala: „Nesnáším, když mluvíš rozumně.“

„Ti chlapi z karavany se tvářili dost příšerně, když nás odháněli pryč,“ trval jsem na svém.

„Už jsem řekla, že dobrá.“

Viděl jsem, jak se Musa maličko usmál. Seděl tam jako obvykle beze slova. Byl to takový den, kdy člověka všechno dráždí, a snadno mě mohl tím mlčením rozčlít. Raději jsem tedy začal věci organizovat. „Asi bychom si měli znovu probrat, jak na tom jsme.“ Jestliže jsem si myslel, že tím své spolence povzbudím, dočkal jsem se zklamání. Oba zůstali apatičtí a skleslí. Přesto jsem na ně tlačil dál: „Hledat Sophronu je možná zbytečné, souhlasím. Víím, že ta holka by už teď mohla být kdekoli. Vždyť ani nevíme jistě, jestli vůbec opustila Itálii.“ To už hraničilo s příliš hlubokým pesimismem. „Nám nezbyvá než pokračovat dál co nejdůkladněji. Některý úkol prostě není možné splnit. Anebo se na tebe najednou usměje štěstí a případ se přece jen vyřeší.“

Helena a Musa se tvářili asi tak nadšeně jako sup na poušti, který se spustil dolů na lákavou mršinu, a pak zjistil, že je to jenom cár staré tuniky zachycený na rozbité amfoře. Snažil jsem se dál zůstat veselý. Avšak nad tou varhanicí už jsem zlomil hůl. Hledali jsme ji příliš dlouho; už nám ani nepřipadala skutečná. Náš zájem o tu bytost vyprchal současně s počáteční nadějí, že ji tam někde najdeme.

Helena se najednou vzchopila. „No ale co s tím vrahem?“

Znovu jsem se pokusil zvednout náladu přehledem faktů. „Co tedy víme? Je to muž, co umí hvízdát, je zřejmě dost silný a občas nosí klobouk –“

„Má pevné nervy,“ připojil Musa. Je s námi už celé týdny, ví, že ho hledáme, a přece neudělal žádnou chybu.“

„Ano, je sebejistý – ale občas ho přece jenom něco vyplaší. Zpanikařil a pokusil se tě vyřadit, Muso, a brzy nato umlčel Ionu.“

„Je nemilosrdný,“ dodala Helena. „A taky přesvědčivý. Přiměl přece“

Heliodora i Ionu, aby s ním šli někam sami. Ione měla dokonce podezření, že je to vrah, ale předpokládám, že v případě toho dramatika to neplatilo.“

„Pojďme si ještě jednou probrat, jak to bylo v Petře,“ navrhl jsem. „Vypravili se tam hlavní herci, ale vrátili se bez dramatika. Co jsme o nich zjistili? Kdo nenáviděl Heliodora tolik, aby mu z procházky udělal koupel?“

„Skoro všichni.“ Helena je odpočítávala na prstech: „Chremes a Phrygia, protože je otravoval s jejich nešťastným manželstvím a s Phrygiiným děckem, o které přišla. Philocrates, protože se oba neúspěšně ucházeli o Byrrii. Byrria taky, protože se ji pokusil znásilnit. Davos, jednak z oddanosti k Phrygii a jednak proto, že toho člověka považoval za...“ Zaváhala.

„Sprosfáka,“ doplnil jsem ji.

„Něco horšího: za mizerného spisovatele.“ Oba jsme se krátce zasmáli a pak Helena pokračovala. „Congrio nemohl Heliodora ani cítit, protože s ním zacházel jako s onucí, ale Congrio je z toho beztak venku – neumí totiž hvízdát.“

„To bychom si měli radši ještě ověřit,“ řekl jsem.

„Zeptala jsem se na to Chrema,“ usadila mě rázně. „Pokud jde o dvojčata, oba sami přiznali, že Heliodora nesnášeli. Ale mají dostatečný důvod? Natolik silný motiv, aby ho zabili?“

Dal jsem jí za pravdu. „A jestli nějaký měli, my jsme ho ještě neodhalili. Svěřili mi, že Heliodorus se marně snažil jejich role oklestit. Pokud se jim pokusil z pomsty napsat štěky, uměli improvizovat. Však jsme viděli, že je to pravda.“

„Takže nad nimi neměl žádnou moc,“ přemítala Helena. „A přesto oba tvrdí, že na něj měli vztek.“

„To ano. A když se posuneme v čase dál, aspoň jeden z nich – Tranio – má pro tu noc, co umřela Ione, pochybné alibi. U ostatních se dá podle všeho přesně zjistit, co ten večer dělali. Chudák Congrio běhal po Geráse a čmáral oznámení o hře s přehozenými písmenky; Grumio bavil davy na ulici, div se neztrhal; Chremes, Davos a Philocrates společně večeřeli –“

„Až na tu dobu, kdy Philocrates, jak říká, odešel uložit do postýlky svou sýračku,“ zamračila se Helena. Zřejmě na svého ctitele zanevřela.

Zaculil jsem se. „On mi ten sýr ukázal.“

Musa se také nezakrytě zachechtal. „Podle mě se ten hezoun musí tolik ohánět, že nemá čas vraždit lidi.“

„Cpe se sýrem!“ zasmál jsem se pohrdavě.

Helena zůstala vážná. „Ten sýr si mohl opatřit kdykoli –“

„Pokud ten krám měl hodně nízký pult.“

„Nech toho, Marku.“

„Tak jo.“ Zvážněl jsem. „Každý má alibi až na Trania. Ten se vymlouvá, že byl s Afranií, ale já mu nevěřím.“

„Takže máme opravdu podezřívát Trania?“ Helena se nás snažila dotlačit k nějakému rozhodnutí.

Mně se na tom stále ještě něco nezdálo. „Dosud nám chybí dostatečné důkazy. Muso, co myslíš, mohl být Tranio ten tvůj hvízdající muž?“

„Ale ano.“ I jemu to však dělalo starosti. Jenže tu noc, co mě v Bostře strčil někdo do vody – Jestliže jsem na tu nehodu pozapomněl, Musa rozhodně ne. Teď znovu vzpomínal, jak to vlastně bylo, jako vždycky puntičkářsky. „Tu noc, to vím naprosto bezpečně, Tranio šel přede mnou. Congrio, Grumio, Davos – ti všichni byli vzadu. Mohl to být kdokoli z nich, ale Tranio ne.“

„Víš to docela jistě?“

„Ale ano.“

„Když jsem se tě ptal hned po té nehodě –“

„Od té doby jsem o tom hodně přemýšlel. Tranio šel vpředu.“

Zamyslel jsem se nad tím. „Jsme stále ještě přesvědčeni, že to, co se ti tu noc stalo, bylo úmyslné? Od té doby tě přece nikdo nenapadl.“

„Držím se blízko tebe – mám dokonalou ochranu.“ Pronesl to s kamenou tváří a marně jsem pátral, jestli v tom přece jen nezazněla kapička ironie. „Ucítil jsem, jak do mě někdo silně strčil,“ připomněl mi. „Ten, kdo to udělal, musel vědět, že jsme se srazili, ale když jsem spadl, nevolal o pomoc.“

Helena se do toho vložila s vlastní úvahou: „Marku, oni všichni vědí, že se pokoušíš najít vraha. Nejspíš si dává větší pozor. Na tebe si přece netroufl.“ A netroufl si ani na Helenu, ačkoli jsem právě z toho měl po určité době nevýslovný strach.

„Škoda že to nezkusil,“ zabručel jsem. „Už bych toho parchanta měl.“

V duchu jsem to probíral dál. Bylo mi z toho hořko. Buď jsme přehlédli něco podstatného, anebo bude těžké toho zloducha vůbec kdy odhalit. Základní důkaz nám stále unikal. Čím delší doba uplynula, tím menší naději jsme měli, že někdy tu záhadu vyřešíme.

„Nikdy jsme neviděli nikoho v tom klobouku,“ upozornila Helena. Asi také usilovně přemýšlela jako já.

„A taky přestal hvízdát,“ dodal Musa.

A nejspíš také přestal zabíjet. Musí vědět, že jsem totálně v koncích. Jestli už nic dalšího neudělá, bude v bezpečí.

Budu ho muset *přinutit*, aby něco udělal.

Nehodlal jsem se vzdát, a tak jsem se do problému zakousl znovu. „Máme situaci, kdy jsou všichni podezřelí vyřazeni nejméně z jednoho útoku. To nemůže být v pořádku. Stále mám pocit, že za všechno může jediný člověk, dokonce i za to, co se stalo Musovi.“

„Ale jsou snad i jiné možnosti,“ nadhodila Helena. „Co když měl spolupachatele?“

„No jistě. Třeba i všeobecné spiknutí, v němž někteří lidé uvádějí falešná alibi. Heliodorus koneckonců ležel v žaludku každému. Je docela možné, že se na tom aktivně podílelo víc lidí, a ne jeden člověk.“

„Ale tomu sám nevěříš, co?“ zkoumal mě Musa.

„Ne. Z nějakého důvodu, který zatím neznáme, byl zabit člověk, ale budeme předpokládat, že to v tu dobu dávalo smysl. Potom vrah napadl eventuelního svědka a uškrtil dalšího, který se chystal prozradit jeho jméno. To je logický vývoj. Podle mě to vypadá na jednoho člověka, který jednal sám a potom opět reagoval sám, když se pokusil vyhnout odhalení.“

„Je to strašně zamotané,“ stěžovala si Helena.

„Ba ne, jednoduché,“ opravil jsem ji, najednou plný sebedůvěry. „Někdo musel lhát. Docela určitě. Nemůže jít o očividnou lež, jinak už by si některý z nás všiml, že tu něco nehraje.“

„Co tedy můžeme dělat?“ naléhala Helena. „Jak to můžeme zjistit?“

Musa propadal stejné beznaději jako ona. „Ten chlap je tak mazaný, že lež nezmění jenom proto, že budeme klást tytéž otázky podruhé.“

„Všechno znovu uvážíme,“ řekl jsem. „Předem nebudeme nic odhado-

vat, každou výpověď znovu prověříme, ale kdykoli to bude možné, budeme se ptát jiných lidí. Možná že si dodatečně někdo na něco vzpomene. Můžeme vytáhnout na světlo další informace čistě jenom tím, že víc přitlačíme. A potom, jestli se nám ani to nezdaří, budeme si muset řešení celého problému vynutit.“

„Jak?“

„Já už na něco přijdu.“

Jako obvykle to vypadalo na jalové sliby, ale druzí dva se na nic bližšího nevyptávali. Snad vymyslím nějaký způsob, jak toho člověka zlomit. Čím víc jsem vzpomínal na to, co spáchal, tím víc jsem byl odhodlán nad ním zvítězit.

XLIII

V Abile chtěl Chremes uvést jinou novou hru, nepříliš komickou frašku o Herkulovi, kterého ostatní bohové poslali na zem s určitým úkolem. Šlo o prastarou řeckou pověst zpracovanou jako drsná římská satira. Herkula hrál Davos. Všichni herci tu hru podle všeho znali a já jsem ji nemusel nijak upravovat. Když Davos při zkoušce proploval s jistotou komicky patetickým barytonem svou rolí a vůbec nepotřeboval, aby ho Chremes vedl, využil jsem příležitosti a požádal principála o důvěrný rozhovor. Pozval mě hned ten den na večeři.

Večer jsme ještě nehráli. Museli jsme čekat, až na nás přijde v divadle řada po jedné místní skupině, která si scénu zabrala na celý týden a uváděla nějaké deklamace s bubny a harfami. Slyšel jsem dunění jejich hudby, když jsem procházel táborem na domluvenou návštěvu. Už jsem měl pořádný hlad. Chremes a Phrygia večeřeli pozdě. V mém vlastním doupěti Helena a Musa, na něž se pozvání nevztahovalo, už se s chutí pustili do vydatné krmě, zatímco já jsem tam jen tak okouněl a čekal. Venku před stany jsem procházel kolem spokojených lidiček, kteří se už najedli a měli v hlavě, mávali na mě poháry nebo za mnou plivali olivové pecičky.

Každému muselo být jasné, kam jdu a proč, neboť jsem si v jedné ruce nesl ubrousek a pod druhou paží jako slušný host dárek – amforu vína. Oblékl jsem si sváteční tuniku (tu nejméně prožranou od molů) a z vlasů jsem si vyčesal pouštní písek. Připadal jsem si trapně nápadný, jak jsem tak kráčet uličkou mezi řadami dlouhých černých stanů, které jsme si postavili nomádkým stylem v pravém úhlu k průchodu. Všiml jsem si, že Byrriin stan stojí téměř ve tmě. Obě dvojčata seděla před svým a popíjela s Plancinou. Po Afranii dnes večer ani stopy. Když jsem je minul, měl jsem dojem, že jeden ze šašků vstal a mlčky za mnou hledí.

V principálově stanu jsem pocítil zklamání. Chremes a Phrygia se o něčem ostře hádali a večeře ještě nebyla zdaleka hotová. Působili jako

divná, nesourodá dvojice. Ve světle ohně vypadala Phrygiina tvář ještě propadlejší a nešťastnější než jindy, jak tak pobíhala kolem jako velmi vysoká Fúrie, která má na hřišníky připravenou řadu krutých mučení. Během toho jejího splašeného těkání s cílem mě nakonec nakrmit jsem se jí snažil zavděčit, třebaže si mě moc nevšímala. Chremes dřepěl venku a vztekle se mračil. Také se zdál starší, jeho pěkný obličej předčasně zchátralý, s hluboko propadlými lícemi, a pijácké panděro mu přetévalo přes opasek.

Nenápadně jsme spolu otevřeli amforu a Phrygia ve stanu zatím třískala talíři.

„Tak co tě trápí, mladý Marku?“

„Vlastně nic. Jenom jsem se chtěl s tebou znovu poradit, pokud jde o pátrání po tom vašem vrahovi.“

„To by ses mohl zrovna tak dobře poradit se sloupem na uvazování velbloudů!“ zvolala Phrygia zevnitř.

„Klidně se ptej,“ zahlaholil principál, jako by neslyšel svou utahanou manželku. Možná že se po dvaceti letech zlostného manželství naučil spolehlivě zavírat uši před tím, co nechtěl slyšet.

„Okruh podezřelých se mi už zúžil, ale ještě stále mi chybí zásadně důležitý důkaz, který by toho parchanta jasně usvědčil. Když zemřela ta tamburínistka, doufal jsem, že se mi podaří získat nějaká vodítka, jenže Ione měla tolik ctitelů, že je beznadějně udělat si o nich přehled.“

Aniž by mohl postřehnout, že ho pozorují, čekal jsem, jak na to bude Chremes reagovat. Můj nenápadný náznak, že by mohl být jedním z těch „ctitelů“, přešel bez povšimnutí. Phrygii to ovšem neušlo a znovu vyklouzla ze stanu, aby zkontrolovala, o čem se bavíme. Mezitím několika zkušenými tahy prošla proměnou v laskavou hostitelku: lehounký šál, patrně hedvábný, dramaticky přehozený přes ramena; stříbrné náušnice velké jako lžíce, odvážný nános líčidla. Přešla také k pozornějším způsobům, když nám vláčnými, okázalými gesty podávala jídlo.

Přes mé obavy byla večere báječná: obrovské podnosy orientálních lahůdek, ozdobené olivami a datlemi; ohřátý chléb; obiloviny, luštěniny a kořeněné maso; mističky ostrých omáček k namáčení; spousta solených a nakládaných ryb z Tiberiadského jezera. Jídla nám Phrygia podávala s ledabylou grácií, jako by ji samotnou také překvapovalo, jak dovedně

hostinu uspořádala. Oba hostitelé dávali najevo, že jim na jídle moc nezáleží, ovšem pozoroval jsem, že jedli jen to nejlepší.

Jejich cestovní nádobí se skládalo z keramiky odvážných tvarů, z těžkých kovových hrnků a elegantních bronzových servírovacích potřeb. Působilo to dojmem, jako bych večeřel u rodiny sochařů s vytříbeným smyslem pro tvary a kvalitu, s lidmi, kteří si mohou dopřát stylovost.

Domácí hádka utichla; patrně neskončila, jen byla odložena.

„To děvče vědělo, co dělá,“ poznamenala Phrygia o Ioně, ani trpce, ani kriticky.

Nesouhlasil jsem s ní. „Nemohla přece vědět, že to takhle odskáče.“ Snažil jsem se chovat slušně, neboť nálada se zdála formálnější, než na jakou jsem byl zvyklý, a do misky jsem si nabral co nejvíc pochoutek, ale tak, abych nevypadal chamtivě. „Měla velmi ráda život, ta by se ho jen tak nevzdala. Ale nebránila se. To, co se jí stalo u nádrže, nečekala.“

„Byla blázen, že tam šla,“ zvolal Chremes. „Já to nechápu. Domnívala se, že ten muž, s kterým má schůzku, zabil Heliodora, tak proč tak riskovala?“

Phrygia se to snažila vysvětlit: „Byla to jenom nerozumná dívka. Myslela si, že nikdo, kdo ho nenáviděl, nemá stejný důvod nenávidět ji. Nechápala, že vrah jedná nelogicky a nevypočitatelně. Marku –“ vida, už se oslovujeme křestními jmény –, „jen si posluž. Přidej si ještě.“

„Co myslíte,“ zeptal jsem se a snažil se udržet řídký med na chlebové placce, „chtěla mu prozradit, že ho poznala?“

„Jsem přesvědčena, že ano,“ odpověděla Phrygia. Dalo se poznat, že o tom sama také hodně přemýšlela. Snad chtěla mít jistotu, že se do toho její manžel nemohl zaplést. „Nebezpečí ji přitahovalo. Jenomže ji, hloupou dívenku, vůbec nenapadlo, že by v ní ten muž viděl hrozbu. Ona nebyla z těch, co by ho vydírali, třebaže on ji z toho asi podezíral. Jak jsem Ionu znala, nejspíš to považovala za velkou legraci.“

„Takže vrah mohl mít pocit, že se mu posmívá. To nejhorší, co mohla udělat,“ zaúpěl jsem. „A co ten dramatik? Nelitovala, když byl Heliodorus odstraněn?“

„Toho neměla ráda.“

„Proč? Slyšel jsem, že pro ni kdysi napsal nějakou hru.“

„Ten byl ochoten napsat hru pro cokoli, co se hýbalo,“ prohlásil Chremes. Podle toho, co jsem slyšel, on byl ten pravý, kdo mohl něco takového říkat. „Každou chvíli jsme museli některé děvče zachraňovat z jeho spárů.“

„Tak to ty jsi zachránil i Byrrii?“

„To ne. Řekl bych, že ta se o sebe uměla postarat sama.“

„Kdo jiný by to mohl vědět líp než ty!“ zvolala Phrygia pohrdavě. Chremes zařal zuby.

„Slyšela jsi, že se Heliodorus pokusil Byrrii znásilnit?“ zeptal jsem se Phrygie.

„Možná že jsem něco zaslechla.“

„Není třeba to držet v tajnosti. Mně to prozradila sama.“ Všiml jsem si, že Chremes si dává přidavek, a tak jsem se naklonil a také jsem si ještě naložil do misky.

„No, když ti to prozradila Byrria... Věděla jsem o tom, protože za mnou potom přišla, celá zdrcená, a chtěla od nás odejít. Přemluvila jsem ji, aby zůstala. Je to dobrá mladá herečka. Proč by si měla nechat zničit slibnou kariéru od nějakého hulváta?“

„Mluvila jsi s ním pak?“

„Přirozeně,“ zamumlal Chremes s pusou plnou chleba. „Na Phrygii je spolehnutí!“

„Já jsem věděla, že ty se k tomu nerozhoupeš,“ obořila se na něho. Zatvářil se rozpacitě. Sám jsem se cítil v rozpacích, bez zvláštního důvodu. „Byl nemožný. Nejvyšší čas si to s ním vyřídit. Měl jsi ho na místě vyrazit hned tehdy.“

„Takže ty jsi ho varovala?“ napověděl jsem jí a olizoval si omáčku z prstů.

„Spíš jsem mu pohrozila než ho varovala.“ Tomu jsem rád věřil. Phrygia dovedla jednat rázně. Ale vzhledem k tomu, co mi vyprávěl Ribes, jsem nevěděl jistě, jestli by toho dramatika opravdu vyhodila, kdyby si myslela, že by mohl vědět něco o jejím ztraceném dítěti. Avšak hovořila naprosto jednoznačně. „Pověděla jsem mu, že jestli udělá ještě jeden chybný krok, už nemá počítat s tím, že se Chremes nechá zase obměkčit. Prostě poletí. A věděl, že to myslím vážně.“

Pohlédl jsem na Chrema. „S tím člověkem jsem začínal být krajně ne-

spokojený,“ prohlásil, jako by to všechno vzešlo z jeho hlavy. Zatajil jsem úsměv, jak se snažil vyjít ze ztraceného postavení co nejlépe. „Byl jsem rozhodně ochoten řídit se manželčinou radou.“

„Ale když jste dojeli do Petry, ještě stále patřil k vaší společnosti, že?“

„Podmíněně,“ odpověděl Chremes.

„S výpovědí,“ upřesnila Phrygia.

Rozhodl jsem se zkusit přejít na choulostivější téma. „Davos mi naznačil, že jsi beztak měla pádný důvod postavit se proti němu, Phrygie. Je to pravda?“

„Aha, tak Davos ti tu historku vyslepičil, co?“ pronesla Phrygia tvrdým hlasem. Zdálo se mi, že se Chremes trošku napřímil. „Dobrák Davos, na toho je spolehnutí!“ vztekala se.

„Neprozradil mi žádné podrobnosti. Jako přítel se prostě rozčiloval, že tě Heliodorus tak trápil. Snažil se mi jenom doložit, jaký to byl darebák,“ hučel jsem ve snaze zmírnit trochu napětí.

Phrygia stále ještě soptila. „Darebák, jen co je pravda.“

„Omlouvám se. Nechtěl jsem tě rozrušit –“

„Já nejsem rozrušená. Věděla jsem přesně, co je zač. Plnou hubu řečí – jako skoro všichni chlapi.“

Podíval jsem se na Chrema, jako bych ho žádal, aby mi pomohl objasnit, co Phrygia říká. Ztišil hlas v marné snaze o citlivost. „Tvrdil, že má nějaké zprávy o jednom příbuzném, kterého se Phrygia pokoušela najít. Podle mě šlo zase jenom o podfuk –“

„Tak teď už se to nikdy nedovíme, že?“ vybuchla Phrygia zlostně.

Věděl jsem, kdy ustoupit. Už jsem to dál nerozváděl.

Pochutnával jsem si na kouscích masa v pálivé marinádě. Podle toho, jak šupácky celý soubor vypadal, by nikdo neuhádl, jak dobře si žije jeho vedení. Na cestách musela Phrygia investovat těžké peníze do ostrého koření, a dokonce i v Nabataeji a Sýrii, kde se nemuselo platit prostředníkům, neboť se nakupovalo rovnou od karavan, stálo takové koření hodně. Teď jsem aspoň lépe chápal odbojné reptání a nespokojenost mezi kulisáři a hudebníky. Ostatně vzhledem k té ubohé částce, co jsem dostával jako dramatik, bych mohl taky začít stávkovat.

Už se mi rýsoval jasný obrázek posledních dnů života mého předchůdce. V Petře už to měl prakticky spočítané. Davos mi předtím řekl, že dal osobně Chremovi ultimátum, aby toho škrabala propustil. Teď to Phrygia doplnila prohlášením, že udělala totéž, přestože se ji Heliodorus pokoušel držet v šachu tvrzením, že ví o jejím ztraceném dítěti.

Když jsem teď převzal jeho práci a mohl se do jisté míry vžít do jeho pocitů, skoro mi ho bylo líto. Nejenže dostával mizerný plat a dělal nenáviděnou práci, ale jeho kariéra u společnosti byla silně ohrožena.

Atmosféra se poněkud uvolnila, takže jsem si dovolil opět promluvit. „Když jste tedy dorazili do Petry, Heliodorus už měl vlastně vyhazov?“

Phrygia mi to potvrdila. Chremes mlčel, ale to nic neznamenal. „Věděli všichni, že se má pakovat?“

Phrygia se zasmála. „Co si o tom myslíš?“

Věděli to všichni.

To mi připadalo zajímavé. Jestliže měl Heliodorus tak očividně na kaňku, bylo velice divné, že se někdo už nemohl dočkat. Za normálních okolností, jakmile vejde ve známost, že nějaký obtížný kolega upoutal pozornost vedení, všichni ostatní si oddychnou. Když má být zlodějský kuchař poslán zpátky na trh s otroky nebo ospalý učedník vrácen konečně domů mamince, ostatní většinou jenom sedí na zadku a přihlížejí. A přesto pokud jde o Heliodora, i když už byl prakticky na odchodu, někdo to chtěl uspišit.

Kdo ho mohl tak nenávidět, že se nebál riskovat a zabil ho, ačkoli měl stejně odejít? Anebo nastala situace, kdy jeho odchod způsobil problém? Měl něco nebo věděl o něčem, čeho začínal využívat k vydírání? *Jestli budu muset jít, tak si vezmu prachy...! Jestli budu muset jít, tak všechno povím...* nebo dokonce *Jestli budu muset jít, tak ti nic nepovím a nikdy své dítě nenajdeš?* Problém s dítětem byl příliš citlivý, s tím jsem nemohl vyrukovat.

„Nedlužil mu někdo peníze? Které by mu musel zaplatit, kdyby měl odejít?“

„Kdepak, ten by nepůjčil ani vindru, kdyby nějakou měl,“ odpověděla Phrygia.

Chremes dodal mrzutě: „Ten tak chlastal, že pokud mu někdy něco v měšci uvízlo, všechno utratil za víno.“ Oba jsme zamyšleně dopili číše

s pocitem nadřazenosti mužů bavících se o hlupákovi, který pít nedovede.

„Neměl sám nějaké dluhy?“

„Tomu by nikdo nepůjčil,“ vykládala Phrygia, „hlavně protože bylo jasné, že by se s těmi penězi už nikdy neshledal.“ Jeden z jednodušších a spolehlivějších zákonů vysokých financí.

Cosí jsem si vybavil. „Něco mu půjčil Tranio, pokud vím.“

„Tranio?“ Chremes se krátce zasmál. „O tom pochybuju. Tranio neměl nikdy nic, co by si člověk chtěl vypůjčit, a věčně je švorc.“

„Vycházeli šaškové s Heliodorem přátelsky?“

„Tu a tam se spolu přátelili.“ Chremes o nich hovořil celkem klidně. Přesto jsem však měl pocit, že poněkud uhýbá. „Když jsem je viděl pohromadě naposled, tak se zuřivě hádali. Jinak on byl v podstatě samotář.“

„Víš to jistě? A co Tranio a Grumio? Bez ohledu na to, jak vypadají navenek, mám dojem, že oba jsou složité povahy.“

„Jsou to hodní kluci,“ namítla Phrygia. „Ohromně nadaní.“

Každého posuzovala podle nadání. Pro talent by dovedla hodně odpuštít. Proto možná se nedalo na její úsudek docela spolehnout. Ačkoli jí při pomýšlení, že mají mezi sebou vraha, asi naskakovala husí kůže, možná že by spravedlnosti nevydala užitečného nadaného komika se schopností improvizovat, jehož jediným proviněním bylo odstranění nepříjemného, neschopného pisálka; na to by jí připadal příliš hodnotný.

Přátelsky jsem se usmál. „A víš, jak uplatňovali svůj talent, když se Heliodor vypravil na Dhú Šarovu horu?“

„Nech toho, Falcone! Ti to rozhodně neudělali.“ Už jsem se nemožně provinil proti Phrygiinu kódu společenského chování. Dobří hoši nikdy nedělají ošklivé věci. Taková krátkozrakost se mi protivila, třebaže ve světě shánění informací to pro mě nebylo nic nového.

„Balili na cestu,“ odpověděl Chremes a dával mi tak najevo, že je nestrannější a rozumnější než jeho žena. „Jako každý.“

„Viděl jsi je při tom?“

„Ovšemže ne. Já jsem si taky balil.“

Podle této chabé teorie by měla celá skupina alibi. Už jsem se ani neptal, kde si myslí, že byli Davos, Philocrates a Congrio. Mám-li se nechat vodit za nos, můžu se ptát podezřelých jednoho po druhém a doufat, že aspoň

vrah bude lhát vynalézavěji. „Kde jste bydleli?“

„Ostatní v takovém obyčejném penzionu. My s Phrygií jsme si našli něco poněkud lepšího.“ To by odpovídalo. Vždycky rádi předstírali, že jsme jedna velká rodina, ale pohodlíčka se nechtěli vzdát. Jestlipak jim Heliodorus nevyčítal tyhle snobské způsoby? Vzpomněl jsem si na něco, co mi řekl Grumio. „Podle Grumia šašek potřebuje jenom plášť, škrabku na pot, láhev oleje a měsíc na to, co si vydělá. Z toho vyplývá, že šašek má sbaleno náramně snadno.“

„Grumio věčně fantazíruje,“ pravil Chremes zasmušile a zavrtěl hlavou. „Právě proto je báječný umělec, ale jeho řeči musíš brát s rezervou.“

Phrygia už se mnou ztrácela trpělivost. „Kam ses s tím vším tedy dostal, Falcone?“

„Pomáhá mi to doplnit si celý obrázek.“ Pochopil jsem náznak. Žvýkal jsem tu jejich báječné lahůdky, až už jsem nemohl. Nejvyšší čas se zvednout, jít domů, ve stanu spokojeně říhat a svým společníkům vylíčit, jak jsem se měl, aby mi záviděli. „To ale byla hostina. Jsem vám zavázán...“

Jako obvykle jsem je na oplátku zval, aby někdy přišli k nám (s náznakem, že by mohli dostat nanejvýš dva mořské hlemýžďe na lupenu salátu), a obrátil jsem se k odchodu.

„Promiňte, ještě jedna věc,“ zarazil jsem se. „Co se stalo s dramatikovým osobním majetkem, když umřel?“ Věděl jsem, že Heliodorus toho musel mít víc než jen tu truhlu se svítky, kterou jsme dostali s Helenou.

„Moc toho nebylo,“ odpověděl Chremes. „Vybrali jsme všechno, co by mohlo mít nějakou hodnotu – prsten a dva kalamáře –, a těch jeho pár hadříků jsem dal Congriovi.“

„A co jeho dědicové?“

Phrygia se opět pohrdavě zachechtala. „Falcone, nikdo u kočovného divadla nemá žádné dědice.“

XLIV

Davos stál za stromem, pod nímž si postavil svůj stan. Dělal to, co dělá muž v noci, když si myslí, že tam nikdo jiný není, a nechce se mu chodit dál do otevřené krajiny. Tábor ztichl, ztichlo i město opodál. Musel slyšet mé kroky chřastící na kamenité cestě. Poté, co jsem vyžahl polovinu své amfory, nutně jsem si také potřeboval ulevit, a tak jsem ho pozdravil, došel k němu a pomohl mu zalít jeho strom.

„Ten tvůj Herkules se mi ohromně líbí.“

„A to jsi ještě neviděl mého parádního Dia!“

„Ale ne snad ve stejné hře?“

„Ne, to ne. Jakmile si ovšem Chremes vzpomněl na jednu frašku z cyklu ‚Bohové dovádějí‘, můžeme čekat, že uvede i další.“

Nad obzorem vyšel obrovský měsíc. Tenhle syrský vypadal větší a syrských hvězd jako by bylo víc než těch našich v Itálii. To spolu s neúnavným větrem, který se stále proháněl po Abile, ve mně vyvolalo bodavý pocit, že jsem ztracen kdesi hodně daleko. Abych se z něho vymanil, v jednom kuse jsem mlel. „Právě jsem byl na večeri u našeho pohostinného pana principála a jeho milující choti.“

„Normálně dovedou štědře hostit.“

„Velkolepá večere... Dělají to často?“

Davos se zachechtal. Nebyl snob. „Jenom pro vybranou společnost.“

„Aha. Předtím mě ještě nikdy nepozvali. Copak jsem snad nějak povýšil, anebo na mně původně ulpěla pochybná pověst mého předchůdce?“

„Heliodora? Toho myslím jednou taky pozvali. Ale brzy o své postavení přišel. Jakmile ho Phrygia prokoukla, udělala s ním krátký proces.“

„Nebylo to snad tehdy, když tvrdil, že ví, kde je její potomek?“

Když jsem se o tom zmínil, Davos se na mě ostře podíval. Potom poznamenal: Je to hloupost, že ho ještě hledá.“

S tím jsem souhlasil. „To dítě může být mrtvé anebo by se stejně ne-

chtělo nic dovědět.“

Davos zarputile mlčel.

Skončili jsme se zaléváním, odvěkým stylem si utáhli opasky, ledabyle za ně zastrčili palce a loudali se zpátky na cestu. Potkali jsme jednoho kulisáře. Když uviděl, jak nevinně se tváříme, okamžitě si domyslel, co jsme asi dělali, a okamžitě se mu také zachtělo. Odběhl stranou za stan někoho jiného a rozhlížel se po nejbližším stromě. Rozpoutali jsme epidemii.

Mlčky jsme s Davem čekali, co se stane, neboť v tom stanu rozhodně někdo byl – a takový dlouho zadržovaný vodopád může být pěkně slyšet. Brzy se ozval tlumený řev. Kulisář provinile uháněl dál. Znovu zavládlo ticho.

Stáli jsme na pěšině a kolem nás svištěl čerstvý vítr. Zapleskala stříška nějakého stanu. Kdesi ve městě vyl žalostně pes. Zvedli jsme tváře do větru a zadumaně vnímali atmosféru noci. Davos nebyl normálně žádný mluvka, ale setkali jsme se v noci jako dva muži, kteří si jeden druhého celkem váží a jimž se ještě nechce spát. Tiše jsme spolu rozmlovali, a to tak, jak by to za jiných okolností vůbec nešlo. „Snažím se doplnit si některá bílá místa,“ řekl jsem. „Nevzpomínáš si, co jsi v Petře právě dělal, když se Heliodorus vypravil nahoru na Výšinu?“

„To si rozhodně pamatuju: nakládal jsem věci na ty zpropadený vozy. Neměli jsme s sebou žádný pomocný personál, jestli si vzpomínáš. Chremes vydal nařízení jako nějaký velmož a potom se odebral pryč skládat si spodní prádlo.“

„Makal jsi sám?“

„Pomáhal mi, ale spíš se mi tam pletl Congrio.“

„On za to nemůže, že je to takový střízlík.“

Davos ho vzal na milost. „Ne, on vážně dělal, co mohl, ne že by to bylo moc platné. Ale doopravdy mě dožralo, že na nás dohlíží Philocrates. Místo aby taky vlácel rance jako my, jenom se opřel o sloup, aby okouzloval ženy, a trousil poznámky, až by se z nich člověk poblil.“

„To si umím představit. Mě taky jednou pořádně namíchl, když jenom postával kolem jako polobůh, zatímco jsem se pokoušel zapřáhnout toho svého nemožného vola... A byl tam celou dobu?“

„Dokud si nenarazil jednu kočku, s ní pak zmizel mezi náhrobky.“

S manželkou obchodníka s kadidlem. Zmínil se o ní Heleně.

„Jak dlouho ti to nakládání trvalo?“

„Zabil jsem s tím celý odpoledne. Povídám ti, dřel jsem se s tím sám. Ještě jsem neskončil s divadelními efekty – ty dvoje dveře uzvednout, to je fuška, když je na to člověk sám –, a vtom přišla dolů z kopce tvoje dívka a hned se rozneslo, že je někdo mrtvý. To už se tam shromáždil celý soubor a se zájmem pozoroval, jak se dřu. Už jsme měli být připraveni k odchodu a lidi se začínali ptát, kde vězí Heliodorus. Někdo na Heleně vyzvěděl, jak ta mrtvola vypadala, a tak jsme si domysleli, kdo to asi je.“

„Netušíš, kde byla dvojčata, když jsi nakládal ty vozy?“

„Ne.“

Nevytasil se s žádnými dohady. Ať už byli podezřelí, nebo z toho venku, Davos nechal na mně, abych si sám udělal nějaký závěr. Ale přece jen jsem aspoň pochopil, že je mu naprosto jedno, jestli budou obviněni. Zřejmě další případ profesionální závisti mezi herci.

Dvojčata si nejspíš potvrdí alibi navzájem. To mě uvedlo do obvyklé situace: žádný ze známých podezřelých vlastně neměl možnost to spáchat. Mírně jsem si vzdychl.

„Dave, vyprávěj mi ještě jednou o té noci v Bostře, jak někdo strčil Musu do vody. Musel jsi jít za ním, ne?“

„Šel jsem až na samém konci.“

„Poslední v řadě?“

„Správně. Abych řekl pravdu, byla to taková hnusná noc, že se mi už nechtělo jít do nějaké špeluňky popíjet s dvojčaty. Beztak bychom se museli stejnou cestou vracet v tom děsném počasí, jen co jsme uschli a znovu se ohřáli. Chtěl jsem se nepozorovaně vytratit a uhánět zpátky do svého stanu. Nenápadně jsem tedy zůstával schválně pozadu. Ještě dvě minuty a už bych toho tvýho Nabatejce neslyšel vykřiknout.“

„A nevšíml sis, kdo byl blízko Musy, když do něho někdo vrazil?“

„Ne. Kdybych to viděl, tak už jsem ti to dávno pověděl. Chtěl bych, aby si to ten ničema odskákal,“ zasmál se Davos, „abys mě přestal otravovat dalším vyptáváním.“

„Omlouvám se.“ To jsem nemyslel vážně a nehodlal jsem se vzdát. „Takže mi nepovíš nic ani o té noci, kdy umřela Ione, že?“

„Bohové drazí...“ zabručel dobrosrdečně. „No tak jo, pusť se do toho.“

„Večeřel jsi s Chremem a Phrygií a byl tam taky Philocrates.“

„Jenomže potom zase jako obvykle zdrhnul. Bylo už dost pozdě. Jestli naznačuješ, že tu dívku utopil, tak vzhledem k času, kdy jsme se to všichni po tvém návratu dověděli, musel by lítat na Merkurových křídlech. Ne, já počítám, že byl u svý ženský, když se to stalo, a asi se ještě pořád horlivě činil, když vy jste našli tu mrtvolu.“

„Jestli ovšem měl nějakou ženskou.“

„Tak to si budeš muset ověřit přímo u něho.“ Ta lhotejnost, s níž mě odbyl, opět vypadala přesvědčivě. Vrahové, snažící se po sobě zahladit stopy, rádi podrobně spekulují, jak do toho zaplést jiné. Davos však na takové nesmysly nebyl a působil vždycky přímočaře. Řekl, co věděl, ostatní nechal na mně.

Nehýbal jsem se z místa. Pokusil jsem se ho přitlačit. „Slyšel jsem, že jsi měl Ionu taky rád.“

„Měl jsem ji rád. A tím to končilo.“

„Tos nebyl ty, s kým se setkala u nádrží?“

„Rozhodně ne!“ popřel rázně. „Víš přece moc dobře, že jsem tehdy večeřel u Chrema a Phrygie.“

„Ano, tu šikovnou historku už jsme probírali. Kladu si ovšem otázku, jestli ten večírek v principálově stanu nebyl nějaká zástěrka. Třeba se vás celá parta spikla.“

Ve světle ohně jsem jenom jakž takž rozeznával Davův obličej: skeptický, unavený životem, naprosto spolehlivý. „Nech toho, Falcone. Jestli chceš vykládat takový blbosti, tak se obrať jinam.“

„Všechno se musí brát v úvahu. Uveď mi jediný důvod, proč ten nápad zavrhnout.“

„To nemůžu. Když ti dávám čestné slovo, musíš mi prostě věřit.“ Davovo slovo mi opravdu stačilo. Byl to prostě důvěryhodný muž.

Nezapomeňte, Brutus a Cassius asi taky působili dojmem slušných, spolehlivých a neškodných mužů, dokud je někdo neurazil.



Plácl jsem Dava po rameni a měl jsem se k odchodu, když vtom mě na-

padlo ještě něco. „Poslední otázka. Před chvílí jsem měl takový divný rozhovor s Chremem. Určitě mi něco tajil. Poslyš, nemohl vědět něco důležitého o Heliodorových financích?“

Davos neodpovídal. Poznal jsem, že jsem ho dostal. Otočil jsem se čelem k němu. „Tak o tohle jde!“

„O co, Falcone?“

„Ale jdi, Dave, jako herec máš na jevišti všechno tak přesně načasováno, jak to tedy přijde, že mimo jeviště jsi tak nemožný. Ta odmlka byla příliš dlouhá. Víš něco, co mi nechceš prozradit, a teď přemýšlíš, jak na mě vyvrát. Nenamáhej se, už je pozdě. Jestli mi to nepovíš sám, budu se na to vyptávat jinde, až mi to někdo řekne.“

„Nech to být, Falcone.“

„Nechám, když mi to povíš.“

„Je to stará historie...“ Měl jsem dojem, že se rozmýšlí. „Byla u toho Phrygia, když jste měli ten divný rozhovor?“ Přikývl jsem. „Tím se to vysvětluje. Být u toho sám, tak ti to možná řekl. Jde o to, že Heliodorus společnost finančně podporoval. Phrygia o tom neví.“

Zůstal jsem zírat. Já žasnu. Vysvětli mi to!“

Davos hovořil váhavě. „To ostatní si snad už domyslíš sám, ne?“

„Viděl jsem, že Chremes a Phrygia si rádi dopřávají určitý luxus.“

„Nákladnější, než na kolik doopravdy stačí naše tržba.“

„Takže oni si z výdělků ubírají pro sebe?“

„Phrygia o tom neví,“ opakoval zarytě.

„No dobrá, Phrygia je panna vestálka. A co její otravný chof?“

„Chremes už utratil, co je dlužen kulisářům a hudebníkům.“ To leccos vysvětlovalo. Davos zachmuřeně pokračoval: „Není na tom s penězi tak zle, ale má strach, že ho Phrygia přece jenom nakonec opustí, jestli se budou muset příliš omezovat. Aspoň on je o tom přesvědčen. Já pochybuju, že by to udělala. Zůstala u něho tak dlouho, že už nemůže odejít. Tím by celý její dosavadní život ztratil smysl.“

„Takže se zadlužil u Heliodora?“

„Ano. Ten chlap je zkrátka pitomec.“

„Už tomu taky začínám věřit...“ A taky lhář. Tvrdil mi, že Heliodorus utrácel všechny peníze za chlast. „Myslel jsem, že Heliodorus celou gáži

propil?“

„S oblibou si nějaké pití vyškemral u druhých.“

„U jeho mrtvoly jsem našel vinný měch a oplétanou karafu.“

„Já bych odhadoval, že ta karafa patřila jemu a nejspíš ji taky sám vy-zunkl. Ten měch nejspíš tomu jeho společníkovi a v tom případě by se Heliodorus nezdráhal mu pomoci ho vyprázdnit.“

„Abych se vrátil k tomu Chremovu dluhu: jestli to byla velká suma, odkud náš pisálek ty peníze vzal?“

„Byl to držgrešle. Našetřil si pěknou hromadu.“

„A Chremovi dovolil, aby si vypůjčoval, protože pak ho měl pěkně v hrsti?“

„Myslí ti to bystřeji než Chremovi. A tak se dostal rovnou do spárů vyděrači: vypůjčoval si od Heliodora, a pak neměl na splacení. K tomu všemu nemuselo dojít, kdyby radši kápl božskou Phrygii. Ona si sice potrpí na dobré věci, ale není nerozumně rozhazovačná. Pro trochu přepychu by nezruinovala divadlo. Oni spolu samozřejmě všechno probírají – až na to nejdůležitější.“

„Jako většina manželů.“

Davos měl na sebe zřejmě zlost, že jim působí nesnáze. Nadmul tváře, jako by se mu těžko dýchalo. „Bohové, takový zmatek... ale Chremes ho nezabil, Falcone.“

„Víš to jistě? Dostal se přece do úzkých. Ty i Phrygia jste trvali na tom, že toho škrabala musí vyrazit. A Heliodorus se zatím chechtal do rukávu, protože věděl, že mu Chremes dluh nemůže splatit. Nezůstával u vás především právě proto tak dlouho?“

„Samozřejmě.“

„A taky pro tu Phrygiinu naději, že z něho vytáhne informaci o tom, kde je její dítě?“

„To ne, ona už přestala doufat, že jí to poví, i kdyby to doopravdy věděl.“

„A jak jsi zjistil, do čeho se zapletl Chremes?“

„V Petře. Když jsem na něho udeřil, aby se rozhodl, že buď půjde Heliodorus, nebo já, Chremes se zhroutil a přiznal, proč dramatika nemůže rovnou vyhodit.“

„Co se tedy stalo?“

„Už jsem toho měl dost. Rozhodně jsem tam nechtěl trčet dál a přihlížet, jak si Heliódorus udělal ze souboru rukojmí. Oznámil jsem, že odejdu, jen co dorazíme zpátky do Bostry. Chremes věděl, že by se Phrygia strašně naštvála. Jsme už dlouho přátelé.“

„Ona ví, jakou cenu máš pro společnost.“

„Když myslíš.“

„Proč jsi to prostě neřekl Phrygii sám?“

„To by bylo zbytečné. Určitě by chtěla vědět, proč jsem se rozhodl odejít – a nenechala by si jen tak něco namluvit. Kdyby na Chrema naléhala, určitě by se neudržel a všechno by jí vykecal. To jsme oba věděli.“

„Aha, už chápu, co jsi tedy měl v úmyslu. Ve skutečnosti sis chtěl počkat, až k tomu dojde.“

„Pochopil jsi to správně.“ Davoví jako by se ulevilo, že o tom teď může mluvit. Jakmile by na to Phrygia přišla, asi by to s Heliódorem nějak vyřídila – dostal by zaplacení a pak by musel táhnout.“

„Dlužili mu hodně?“

„Abychom to dali dohromady, postihlo by to tvrdě všechny, ale uskutečnit se to dalo. Stálo by to za to, jen abychom se ho zbavili.“

„Tys byl pevně přesvědčen, že se celý problém dá vyřešit?“ To bylo důležité.

„Ano, jistě!“ Davos se tvářil překvapeně, že se vůbec ptám. Rád v životě všechno řešil, na rozdíl od Chrema, který se hroutil, jakmile se objevily těžkosti. Davos dobře věděl, kdy je třeba při nějaké krizi skončit a vzít nohy na ramena (to jsem pozoroval, když v Gadaře zavřeli naše lidi do lapáku), ale sotva to bylo jen trochu možné, raději chytil býčka rovnou za rohy.

„Jedna zásadní otázka, Dave. Věřil i Chremes, že se může zachránit?“

Davos si odpověď pečlivě rozmyšlel. Pochopil, na co se ptám: jestli Chremes neměl pocit, že ztratil veškerou naději, a jestli neviděl jediné východisko v tom, že Heliódora zabije. „Falcone, on jistě věděl, že až to řekne Phrygii, může čekat hrozné hádky, ale ty jsou u nich po všech těch letech beztak na denním pořádku. Ji by to jistě nijak zvlášť nepřekvapilo. Vždyť ho zná. Aby divadelní společnost zachránila, spolu se mnou by kdekoho vyburcovala. Předpokládám tedy, že chceš vědět, jestli se v hloubi duše

mohl na celý problém dívat trochu optimisticky? Odpovídám, že určitě.“

To byl jediný případ, kdy se Davos aktivně snažil očistit jiného člověka. Mně nezbývalo než si z toho vybrat, jestli lže (možná aby chránil dávnou přítelkyni Phrygii), anebo jestli mluví pravdu.

XLV

V Abile jsme nakonec vůbec nehráli. Chremes se dozvěděl, že až se místní ochotníci přestanou vytahovat před svými příbuznými, budeme muset dál čekat ve frontě za nějakými akrobaty z Pamfýlie.

„To nemá cenu! Nebudeme týden čumět ve frontě jenom proto, aby se nějaký frajeři mohli před náma potácet po rukou –“

„Ale oni už tu byli před námi,“ zpražila ho Phrygia upjatě. „Náhodou jsme sem dorazili uprostřed městských slavností, které se připravovaly půl roku předem. Nikdo ovšem nepoučil městské radní, že se mají napřed poradit s tebou. Dobří občané Abily oslavují formální připojení ke Kommagenskému království –“

„Ať se jde Kommagene vycpat!“

Po tomto sžiravém politickém komentáři (kterýžto názor většina z nás sdílela, neboť pouze Helena Justina měla jakési ponětí, kde Kommagene vůbec leží a zda jí mají muži s rozhledem přiznat význam) nás Chremes vedl dál. Naším cílem byla tentokrát Capitolias.

Capitolias měla všechny obvyklé atributy decapolského města. Nehodlám psát nějaký cestovní deník – podrobnosti si můžete doplnit sami.

Můžete si rovněž domyslet, jak dopadlo mé pátrání po Sophroně. Stejně jako v Abile a ve všech ostatních městech předtím se po Tháliině zázračné varhanici slehla zem.

Přiznávám, že už mě to všechno začínalo vztekat. Měl jsem hledání té holky plné zuby. Všechny ty zpropadené akropole, jedna za druhou, mi už lezly krkem. Bylo mi fuk, jestli už nikdy neuvidím další úhledné městečko, obehnané pevnými hradbami, s vkusným chrámem, zahaleným drahým lešením, nad něž vyčuhují hlavice jónských sloupů. Ať se jde Kommagene vycpat? Vůbec ho neberte na vědomí. Kommagene (malé, původně samostatné království celé míle odtud na sever) mělo jednu báječnou vlastnost:

Marku Didiovi Falconovi nikdo nikdy nenavrhl, aby si sbalil rance a plahočil se po něm. Ne, pusťte z hlavy ty neškodné podivné malé okrajové enklávy toužící připadnout Římu a ať se jde radši vycpat rovnou celá ta ctižádostivá, chamtivá helénská Decapolis.

Měl jsem toho zkrátka dost. Bylo mi nanic z kamínků v botách a ze smrdutého dechu velbloudů. Toužil jsem po nádherných pomnících a vysokých, přelidněných činžácích. Moci si tak koupit nějakou pochybnou rybu chutnající po tiberském bahně, při jídle se dívat přes řeku ze svého vlastního ubohého aventinského brlohu a přitom čekat, až mi na dveře zaklepe starý přítel! Dýchat česnekový puch do obličeje některému édilovi! Došlápnout si na bankéře! Toužil jsem uslyšet ten mohutný řev, vybuchující nad závodistištěm v Cirku Maximu, Postrádal jsem divoké skandály a obrovskou kriminalitu. Chtěl jsem znovu užasnout nad velikostí a špinou. Zkrátka silně se mi zastesklo po domově.

„Nebolí tě zuby nebo něco?“ zeptala se Helena. Všechny mé zuby fungovaly naprosto bezvadně, což jsem jí dokázal tím, že jsem jimi zaskřípal.

Pro náš soubor se situace poněkud zlepšila. V Capitoliadě nám dali k dispozici dva večery. Napřed jsme uvedli tu hru o Herkulovi, poněvadž jsme ji měli čerstvě nazkoušenou. A potom, přesně jak to Davos předvídal, Chremes přišel na chuť tomuhle příšernému druhu frašek a chtěl pokračovat další hrou z cyklu „Bohové dovádějí“, a tak jsme přece jenom viděli Dava v jeho slavné roli Dia. Jestli se to lidem líbilo, to záleželo na tom, zda mají rádi frašky, kde zhýralí mladíci lezou po žebříku do oken ženských komnat, podvádění manželé bezmocně tloučou na zamčené dveře, kde si hra nemilosrdně dobírá bohy a Byrria vystupuje v noční košilce, která téměř všechno odhaluje.

Musovi, usoudili jsme, se to buď velmi líbilo, anebo vůbec ne. Neřekl ani slovo. V podstatě se choval naoko stejně jako jindy, ale do jeho mlčení jako by se vkradla nová nálada: jako by o něčem hluboce přemýšlel. Připadalo nám to velice divné. U muže, který ve svém povolání klidně podřezával hrdla obětním tvorům pro Dhú Šaru, mi to připadalo velmi znepokojivé.

S Helenou jsme se nemohli dohodnout, jestli to Musovo nové mlčení

způsobují fyzická muka vyvolaná mocnou přitažlivostí té krásky, anebo jestli ho hluboce znechutila její vyzývavá role v té hře o Diovi. Ať tak nebo tak, Musa se velmi těžko vyrovnával se svými city. Rádi bychom mu nějak pomohli, ale on si to chtěl zřejmě vyřešit sám.

Abych mu odvedl myšlenky jinam, zapojil jsem ho těsněji do svého vyšetřování. Původně jsem chtěl všechno řešit sám, ale nerad opouštím muže, kterého drtí láska. Můj soud o Musovi měl dvě stránky: jednak to byl to zralý člověk, jednak nezkušený. Nejhorší možná kombinace pro zkročení takové nepřátelské kořisti jako Byrria. Ta zralost odstraní veškeré možnosti, aby ho litovala; nedostatek zkušeností by mohl vést k rozpakům a zpackání každého pokusu o sblížení. K získání ženy, jež se tak důsledně straní mužů, bude zapotřebí zkušené ruky.

„Dám ti jednu radu, jestli o ni stojíš.“ Zakřenil jsem se. „Jenomže rada se málokdy osvědčí v praxi. Určitě uděláš spoustu chyb – a budeš se muset pustit rovnou mezi ně.“

„No ovšem,“ přitakal poněkud roztržitě. Jako obvykle jeho zdánlivé přitakání znělo obojetně. Nikdy jsem se nesetkal s mužem, který by hovořil o ženách tak vyhýbavě. „Co ten náš úkol, Falcone?“ Jestliže chce své problémy řešit tím, že se vrhne do práce, připadalo mi to vážně jako nejlepší nápad. Jako mladík zvyklý na velké město se těžko podřizoval.

Vysvětlil jsem mu, že klást lidem otázky ohledně jejich peněz může být tak nevděčné jako radit příteli v milostných záležitostech. Zmohl se na úsměv, a pak jsme se zaměřili na ověřování toho, co mi navykládal Davos.

Nechtělo se mi ptát Chrema rovnou na jeho dluh. Jednání s ním nepovede k ničemu, když proti němu nemáme žádný důkaz, že skutečně zavinil smrt jednoho nebo druhého. Silně jsem pochyboval, že ty důkazy někdy najdeme. Jak jsem řekl Musovi, Chremes figuruje na mém seznamu podezřelých na jednom z posledních míst. Je sice dost silný, aby přidržel Heliodora pod vodou, ale nebyl na tom břehu v Bostře, když tě kdosi strčil do vody, a pokud někdo nelže, v době Ioniny smrti posedával někde jinde. To člověka deprimuje – a v mém povolání je to typické, Muso. Davos mi právě sdělil nejlepší možný motiv pro zabití Heliodora, ale myslím, že časem se to ukáže jako nepodstatné.“

„Ale musíme si to stejně prověřit?“

„No jistě.“

Musu jsem poslal za Phrygií, aby zjistil, jestli si Chremes opravdu balil své věci, když byl Heliodorus zavražděn. Potvrdila mu to. Jestliže stále ještě netušila, že se Chremes u dramatika zadlužil, pak neměla ani důvod si myslet, že ho asi považujeme za podezřelého, a proto ani důvod lhát.

„Takže, Falcone, můžeme už na tu historku s dluhem zapomenout?“ dumal Musa. Odpověděl si sám: „Ba ne, nemůžeme. Teď si musíme prověřit, co říkal Davos.“

„Správně. A to proč?“

„Přáteli se s Chremem a zvláště je oddaný Phrygii. Třeba když zjistil, jak to vypadá s tím dluhem, sám Heliodora zabil – aby své přátele zachránil před vyděračským věřitelem.“

„Nejen přátele, Muso. Zajistil by tak budoucnost celého divadelního souboru, a tedy i svou hereckou kariéru, které se chtěl, jak tvrdil, vzdát. Takže ano, prověříme si to – ale já mám dojem, že je z toho venku. Jestliže šel na ten kopec, kdo tedy v Petře naložil ty kulisy? My víme, že to *někdo* udělal. Philocrates považoval takovou těžkou dřinu za něco pod svou úroveň a stejně byl polovinu doby stále někde pryč a rozdával si to s některou svou kořistí. Zeptáme se dvojčat a Congria, kde všichni byli. To musíme taky vědět.“

Congria jsem si podal sám.

„No jo, Falcone. Pomáhal jsem Davovi nakládat ty těžký krámy. Zabrало nám to celý odpoledne. On potom někam odešel...“

Šaškové Musovi tvrdili, že byli v pokoji, kde spolu bydleli, balili si saky paky; dali si na rozloučenou pohárek, spíš větší pohár, než původně chtěli, aby se nemuseli vláčet na velbloudu s amforou; a pak se z toho potřebovali vyspat. Odpovídalo to tomu, co jsme věděli o jejich nepořádném, poněkud pochybném životním stylu. Ostatní potvrdili, že když se soubor shromáždil k odjezdu z Petry, dvojčata se dostavila poslední, vypadala ospale a zdrchaně a stěžovala si na bolení hlavy.

No báječné. Každý podezřelý muž měl někoho, kdo ho mohl očistit. Každý, snad až na Philocrata po tu dobu, kdy se věnoval milostným hrátkám. „Budu si muset toho kance podat. Na tom si zgustnu!“

„Pamatuj, Falcone, usvědčil by ho klobouk s širokou střechou,“ upozor-

nil mě Musa stejně pomstychtivě.

To mi objasnilo aspoň jednu věc: v několika scénách v té hře o Diovi se Philocrates tulil k rozkošné Byrrii. Musův hněv byl zřejmě jasnou odpovědí na otázku, jaké city k té dívce chová on.

XLVI

P o našich vystoupeních v Capitoliadě se souboru zmocnil zvláštní neklid. Mimo jiné to vyplývalo z toho, že jsme se museli rozhodnout. Bylo to poslední z ústřední skupiny měst v Decapoli. Damašek ležel dobrých šedesát mil na sever – dál, než kolik jsme si zvykli urazit mezi jednotlivými městy. Zbývající město, Canatha, bylo od oné skupiny nešikovně izolované daleko na východě na čedičové planině severně od Bostry. Vzhledem k jeho odlehlé poloze se jevilo jako nejvýhodnější vzít to zpátky přes Bostru, čímž se třiceti- či čtyřicetímílová cesta prodloužila ještě o polovinu oproti tomu, kdybychom tam jeli přímo.

Pomyšlení na to, že znovu zavítáme do Bostry, vzbudilo v každém pocit, že tím vlastně uzavřeme kruh, a pak už by mohlo být jen přirozené, abychom se rozešli.

Právě vrcholilo léto. Nastalo téměř neúnosné vedro. V takové teplotě se pracovalo těžko, ale na druhou stranu diváci uvítali představení, jen co se večer město poněkud ochladilo. Ve dne se lidé ukrývali do kdejakého stínu, jaký se dal najít. Krámy a dílny na dlouho spustily okenice. A nikdo se nevydával na žádnou cestu, pokud nešlo o úmrtí v rodině nebo pokud to nebyli takoví praštění cizinci jako my. Večer vycházeli všichni místní obyvatelé ven, aby se navzájem setkávali a nechali se bavit. Pro naši skupinu z toho vyplýval problém. Peníze jsme potřebovali. Nemohli jsme si dovolit nechat práce, třebaže to vedro nám odčerpávalo spoustu energie.

Chremes svolal schůzi. Jeho pestrá parta vagabundů se rozesadila popolu na zemi do šišatého kruhu a přitom se všichni pošfuchovali a žertovali. Sám si stoupl na vůz, aby k nám promluvil. Tvářil se sebejistě, jenže my jsme věděli, že to jen hraje.

„Nuže, opsali jsme celý přirozený okruh. Teď se musíme rozhodnout, kam se odtud vypravíme.“ Jestli se nemýlím, někdo navrhl, ovšem jenom pokradmu, že by to Chremes mohl zkusit do Hádu. „Ať se rozhodneme

putovat kamkoli, nikoho z vás nebudeme nutit, aby jel s námi. Když to bude nutné, náš soubor se může rozpustit a přeskupit.“ To byla zlá zpráva pro ty z nás, kdo se snažili udržet ho pohromadě, aby bylo možno odhalit vraha. Ten hnusný hmyz bude jistě mezi prvními ve frontě na ukončení smlouvy a uletí pryč.

„A co bude s našima prachama?“ zvolal jeden z kulisářů. Nevěděl jsem, jestli se jim nějak doneslo, že Chremes možná jejich peníze za celou sezónu roztočil. Mně nic neřekli, když jsme probírali jejich stížnosti, ale to by částečně vysvětlovalo jejich hněv. Víím, že se obávali, abych to neohlásil vedení, takže si možná nechali obavy z této věci pro sebe.

Všiml jsem si, jak Davos založil paže a ironicky pohlíží na Chrema. Ten se ani nezačervenal a oznámil: „Tak a teď vám vyplatím, co jste si vydělali.“ Vystupoval s neuvěřitelnou sebejistotou. Stejně jako Davos i já jsem se nad tím mohl jenom usmát. Chremes se dostal na pokraj katastrofy, a na poslední chvíli ho zachránil maniak, který zabil jeho věřitele. Kolik z nás může doufat v takové štěstí? Chremes se teď spokojeně naparoval jako člověk, kterého osud vždycky zachrání, když mu hrozí nebezpečí. Takovou vírou jsem nikdy neoplýval. Věděl jsem však, že tito lidé existují. A věděl jsem, že se ze svých chyb nikdy nepoučí, poněvadž za ně nemuseli nikdy trpět. Pár okamžiků paniky bylo to nejhorší, co Chremes kdy pozná. Bude proplovat životem, chovat se co nejhůř a dávat v sázku štěstí druhých, ale nikdy za to nebude muset nést odpovědnost.

Samozřejmě že mohl vyplatit peníze, které dlužil svým zaměstnancům. Založil ho Heliódorus. Tomu měl sice dluh splatit, ale teď už si na to ani nevzpomínal. Byl by ho v každém případě stejně ošidil, kdyby mu to prošlo, a tak teď okradl aspoň mrtvého. Můj dotaz na jeho dědice a Phrygiina pohotová odpověď, že Heliódorus určitě žádné neměl, teď nabyly zvláštního významu. Poněvadž o manželově dluhu nevěděla, nemohla pochopit plnou ironii toho, co říká.

V tu chvíli jsem se na principála pozorně zadíval. Chremes se však podezření zcela přesvědčivě očištil. Pro obě vraždy měl alibi a tu noc, co někdo napadl Musu, Chremes s ostatními nešel. Jeho motiv pro zabití Heliódora byl sice velmi vážný, ale totéž se dalo říci, pokud jsem věděl, o polovině souboru. Trvalo mi hodně dlouho, než jsem něco vyšťoural

o tom Chremově dluhu. Možná že by se našli i jiní ukrytí červi, jen kdybych obrátil ten pravý kravinec.

Posadil jsem se jakoby náhodou dozadu na vůz k nohám našeho principála. Měl jsem tedy výhodu, že jsem seděl čelem k shromážděným. Viděl jsem většinu jejich obličejů – a mezi nimi musel být také ten, který jsem hledal. Zajímalo by mě, jestli se vrah na mě také dívá a uvědomuje si, že jsem úplně v koncích. Prohlížel jsem si jednoho po druhém, jako bych věděl o něčem důležitém, ale nikdo z nich netušil, že to vím. Davos, snad až příliš okatě poctivý (cožpak může být někdo opravdu až tak čestný, jak vždycky působil Davos?); Philocrates se zvednutou bradou, neboť tak se jeho profil uplatnil nejlépe (může být někdo tak absolutně ješitný?); Congrio, podvyživený a nehezký (jaké asi zvrácené myšlenky může v sobě chovat ten hubený, bledý ubožák?); Tranio a Grumio, tak chytří, tak bystří, každý tak suverénně ovládající své řemeslo – řemeslo spoléhající na vychytralý mozek, útočný vtip a vizuální klam.

Ty obličej, jež mi můj pohled vracely, vypadaly všechny bezstarostněji, než se mi líbilo. Jestli měl přece někdo starosti, pak jsem mu je nezpůsobil já.

„Máme na vybranou,“ zahájil Chremes důležitě, „zprvé zopakovat si ještě jednou stejný okruh a těžit ze svého předchozího úspěchu.“ To vyvolalo několik posměšných hlasů. „To rovnou odmítám,“ připojil se principál k jejich názoru, „a to z toho důvodu, že v tom není žádná dramatická výzva –“ Tentokrát se někteří z nás otevřeně zasmáli. „Mimoto na jedno nebo dvě města nemáme dobré vzpomínky...“ Ztichl. Veřejná zmínka o smrti se nesluchovala s jeho řečnickým stylem. „Druhá možnost je vypravit se ještě dál do Sýrie –“

„Dá se tam slušně vydělat?“ zeptal jsem se nepříliš tlumeným šepotem.

„Díky, Falcone! Ano, podle mě Sýrie dosud vítá s náručí otevřenou takovou úctyhodnou divadelní společností, jako je naše. A nám zbývá dosud široký repertoár, který jsme ani neměli možnost řádně uplatnit –“

„Falconovu duchařskou hru!“ navrhl nějaký vtipálek. Netušil jsem, že se o mém nápadu napsat vlastní hru běžně ví.

„Jupiter chraň!“ zvolal Chremes, když se rozpoutalo hlučné veselí a já

jsem se jenom krotce culil. Má duchařská hra by byla lepší, než si tihle pitomci dovedli představit, ale byl teď ze mě profesionální spisovatel, a tak jsem se naučil držet svůj doutnající geniální talent na uzdě. „Takže kam se vydáme? Možností je řada.“

Měli jsme si vybrat víceméně sami, ale dilema zůstalo.

„Dokončíme města v Decapoli? Anebo se pustíme rychleji na sever a zastavíme se tam ve vyspělejších městech? Do pouště se nám nechce, ale za Damaškem je dobrá silnice v poměrně civilizované oblasti přes Emesu, Epiphanii, Beroeu a dál na Antiochii. Cestou se můžeme rozhodně zastavit v Damašku.“

„Nějaké nevýhody?“ zeptal jsem se.

„Hlavně velké vzdálenosti.“

„Delší než cesta do Canathy?“ dotíral jsem.

„O moc. Canatha by ovšem znamenala zajiždku zpátky přes Bostru –“

„I když by pak cesta na Damašek byla dobrá?“ Sám jsem předem prozkoumal různé trasy. Při přípravě cesty se nikdy nespolehám na nikoho jiného.

„No ano.“ Chremes se cítil poněkud v úzkých, a to neměl rád. „Ty vyloženě stojíš o to, abychom jeli do Canathy, Falcone?“

„Jestli tam pojedáš se společností nebo ne, to si rozhodni sám. Já osobně nemám na vybranou. Strašně rád bych zůstal s vámi jako váš dramatik, ale v Decapoli mám své vlastní poslání, úkol, který potřebuju vyřídit –“

Snažil jsem se v nich vyvolat dojem, že mé osobní pátrání po Sophroně je pro mě důležitější než najít vraha. Chtěl jsem, aby si ten ničema myslel, že už se o něj nezajímám. Doufal jsem, že se nebude mít tak na pozoru.

„Troufám si tvrdit, že tvému přání navštívit Canathu můžeme vyjít vstříc,“ nabídl mi Chremes velkomyslně. „Město ležící mimo hlavní cesty možná vděčně uvítá něco z našeho výsostného umění...“

„Podle mě jistě hladově po kultuře,“ podpořil jsem ho, aniž jsem upřesnil, jestli jsem tou „kulturou“ myslel naše výkony.

„Pojedem tam, kam říká Falco,“ zvolal jeden z kulisářů. „On je náš talisman pro štěstí.“ Někteří z těch ostatních přikyvovali a mrkali na mě, čímž nenápadně naznačovali, že mě chtějí mít nablízku, abych chránil jejich zájmy. Ne že bych pro ně zatím udělal kdovíco.

„Tak zvedněte ruce, kdo je pro,“ vyzval je Chremes a jako obvykle nechal místo sebe rozhodnout druhé. Miloval ušlechtilou představu demokracie jako většina mužů, kteří za horkého úterního večera nedovedou zorganizovat ani orgii s dvaceti unuděnými gladiátory v ženské lázni.

Když se kulisáři loudavě rozcházeli a rozhlíželi kolem, zdálo se mi, že vrah musel odhalit široké spiknutí proti sobě. V tom případě však nijak neprotestoval. Když jsem rychle přejel pohledem po našich podezřelých, nepozoroval jsem, že by někdo očividně nadával. Jako by nikoho nemrzelo, že zatím byla odložena možnost zbavit se mě nebo soubor úplně rozpustit.

Takže vzhůru do Canathy! Skupina zůstane ještě pohromadě ve dvou dalších decapolských městech, v Canathě a potom v Damašku. Avšak po Damašku – velkém správním středisku se spoustou dalších nabídek – značnou možná jednotliví členové odpadat.

To znamenalo, že chci-li odhalit vraha, už nemám času nazbyt.

XLVII

Teplota nás teď všechny vyloženě týrala. Cestování ve dne, jež se předtím nedoporučovalo, bylo teď zcela nemožné. A cestovat v noci vyčerpávalo dvakrát tolik co dřív, poněvadž jsme museli jet pomaleji a kočí neustále zírali soustředěně na cestu. Naše zvířatajevila neklid. Vzrůstal v nás také strach z přepadení, jakmile jsme znovu vjeli do Nabataeje a před námi se rozkládala nekonečná poušť, kde se potulovali nomádi, kteří nectili žádné zákony, jak jsme je chápali my, a živobytí si opatřovali nezakrytě podle staleté tradice okrádáním pocestných. Chránila nás jenom skutečnost, že nás v žádném případě nemohli považovat za karavanu bohatých kupců. Zdálo se, že to stačí, ale nikdy jsme si nemohli dovolit upustit od ostražitosti.

Vedro se den ode dne stupňovalo. Nemilosrdně nás mučilo, nebylo před ním úniku – dokud naráz nepadla noc, přinášející s sebou krutou zimu, jakmile se teplo vzneslo jako opona k nebesům. Potom jsme museli ve světle několika pochodní okamžitě vyrazit znovu na cestu a putovat dál, mnohem dál a mnohem nepohodlněji a únavněji, než jak by se nám putovalo za denního světla.

To podnebí nás vysušovalo a dehydrovalo. Z okolní krajiny jsme toho viděli pramálo a nesetkali jsme se skoro s nikým, s kým by se dalo promluvit. Musa nám řekl, že všechny místní kmeny se v létě stěhují k horám. Při zastávkách u silnice postávali naši lidé kolem a podupávali nohama, aby se jim rozproudila krev, bez chuti něco pojídali a hovořili tlumenými hlasy. Pozorovaly nás miliony hvězd a všechny se asi divily, co tam vůbec pohledáváme. Ve dne jsme se pak zhroutili do stanů, v nichž se brzy nedalo skoro dýchat, jak se do nich opíralo palčivé slunce a připravovalo nás o spánek, který jsme tak zoufale potřebovali. A tak jsme se neklidně převalovali a vrtěli, sténali a hádali se spolu, vyhrožovali, že se otočíme, zamíříme k pobřeží a pojedeme domů.

Cestou jsem jen těžko mohl pokračovat s vyšetřováním. Podmínky byly tak svízelné, že se každý držel jen u svých vlastních velbloudů nebo vozů. Ti nejsilnější a s nejlepším zrakem museli kočírovat. Hádaví se stále hašteřili se známými, a to tak zlostně, že mě vůbec neposlouchali. Ženy přestaly soupeřit o osobní přízeň mužů, takže se mezi nimi ani nevyvinula obvyklá žárlivost, jaká je normálně doháněním k tomu, aby se běžely svěřovat ochotnému informátorovi. Žádný z mužů se neměl k tomu, aby přestal vyhrožovat manželce rozvodem aspoň na tak dlouho, aby stihl odpovědět na několik rozumných otázek, zvláště z obavy, že by se mohly týkat štedré Iony. Nikdo se nehodlal dělit o jídlo ani o drahocennou vodu, takže se dost dobře nedalo svézt na cizím voze. Při zastávkách každý hleděl rychle něco sníst a nakrmit zvířata a nestačil odhánět mouchy.

Přece jenom se mi podařilo urvat jeden užitečný rozhovor, právě když jsme mířili na Bostru. Philocrates ztratil z jednoho kola svého vozu zákolníček. Nic se naštěstí nerozbilo, jenom se uvolnil a vypadl. Všiml si toho Davos, jedoucí ve voze za ním, a křikl na něj, aby ho varoval, než mu upadne celé kolo. Davos snad celý život odvracel katastrofy. Cynik by ho mohl podezřívat, že to nějak režíruje, ale já jsem na takové úvahy nedal.

Philocratovi se podařilo elegantní povoz opatrně zastavit. Nepokoušel se požádat někoho o pomoc. Nejspíš si uvědomoval, jak nevrle by na to lidé reagovali, když nám ostatním sám tolikrát pomoc odmítl. Beze slova seskočil, prohlédl si, co se stalo, zaklel a začal vůz vykládat. Nikdo jiný se neměl k tomu, aby mu pomohl, a tak jsem se nabídl já. Ostatní zastavili na silnici před námi a čekali a já jsem mu zatím pomáhal s opravou.

Philocrates měl lehký, pohyblivý dvoukolák – opravdu rychlé stíhací vozidlo – s parádními paprsky a kovovými obručemi napevno přídělanými k loukotím. Ale ten, kdo mu tento skvělý majetek prodal, mu odevzdal zmetek. Jedno kolo sice mělo slušnou hlavu, patrně původní, zato u toho druhého byla splácaná dohromady s nějakým muzeálním náhradním zákolníkem.

Očekával jsem, že Philocrates bude mít obě ruce levé, ale ukázalo se, že je docela šikovný, když mu hrozí, že by jinak musel zůstat opuštěný na vyprahlé silnici v Nabataeji. Byl malý, ale svalnatý a rozhodně měl sílu. Jeho mulu jsme raději vypřáhli, poněvadž už zvětřila malér, a pak jsme vůz

podložili improvizovanými kamennými bloky. Potom musel Philocrates použít něco ze své vzácné zásoby vody na ochlazení ložiska nápravy. Normálně bych se na ni vyčural, ale s těmi posmívajícími se čumily kolem to nešlo.

Tlačil jsem na to dobré kolo, zatímco Philocrates narovnával uvolněné, a pak jsme do něho zatloukli zákolník. Bylo ovšem nutné narvat ho tam tak pevně, aby se už nemohl vyviklat. Jedno z kulisářských děcek nám přineslo palici, právě když jsme uvažovali, jak to provést. Dítě ten nástroj podalo mně – snad dostalo příkaz – a pak čekalo, aby ho zase hned vrátilo tátovi. Měl jsem za to, že si s tou palicí lépe poradím já, ale Philocrates mi ji vytrhl a hned se s ní rozmáchl sám a praštil do zákolníku. Byl to jeho vůz, a tak jsem ho nechal. To on zůstane trčet se zlomenou nápravou a rozbitým kolem, jestli mu ten zákolník znovu vypadne. Ale měl přece jen vlastní kladívko na zatloukání stanových kolíků, a to jsem si vzal a bušili jsme střídavě.

„Pf! Že jsme ale sehraná dvojka!“ poznamenal herec, když jsme v práci ustali, abychom se nadechli a zhodnotili ji. Zlostně jsem se na něj podíval. „Počítám, že by to mělo držet. V Bostře si zavolám koláře, aby se mi na to podíval. Díky,“ vymáčkł ze sebe. Bylo to jen formální poděkování, ale aspoň nějaké.

„Vychovali mě, abych přiložil ruku k dílu, kde je to třeba.“ Jestli pochopil, že tím narážím ještě na něco jiného, nedal to ani mrknutím na své líbivé, povýšené tváři znát.

Palici jsme vrátili té malé uličnici. Odběhla a já jsem Philocratovi pomohl naložit jeho věci znovu na vůz. Měl spoustu různých luxusních krámů – nepochybně dárků od vděčných žen. Pak přišel okamžik, na který jsem celou tu dobu čekal: musel znovu zapřáhnout mulu. To bylo jedinečné. Tenkrát pobaveně přihlížel, jak honím toho pitomého vola, a proto jsem měl pocit, že mám právo teď sedět u silnice a nedělat nic, zatímco sám klopýtal kolem a nabízel tomu svému čipernému zvířeti slámu. Jako skoro všechny muly i tahle vynakládala veškerou svou vysokou inteligenci na to, aby si mohla žít po svém a pána zlobit.

„Jsem rád, že si můžeme popovídat,“ prohodil jsem, jak jsem tak seděl na balvanu. Nebylo to přesně to, co si Philocrates přál v tu chvíli slyšet, ale

já jsem se chtěl trochu pobavit. „Považuji za čistou hru, když tě budu varovat, že jsi hlavní podezřelý z těch vražd.“

„Cože?“ Philocrates zůstal rozhořčením stát jako zkamenělý. Jeho mula postřehla příznivý okamžik, slámu mu vytrhla z ruky a odklusala. „Takovou kravinu jsem v životě neslyšel –“

„Hele, ona ti utekla,“ ukázal jsem ochotně kývnutím hlavy na jeho zvíře. „Měl bys zřejmě dostat příležitost se očistit.“

Philocrates na to reagoval krátkou větičkou týkající se té části jeho anatomie, kterou používal přespříliš. Uvažoval jsem o tom, jak je snadné vyvést sebevědomého muže z konceptu pouze tím, že se mu řekne něco hrubě nepravdivého.

„Z čeho bych se měl očistit?“ soptil. Byl na nejvyšší míru rozpálený, a nijak to nesouviselo s počasím ani s naší právě dokončenou dřinou. Philocratův život se točil kolem dvou témat: herectví a ženských. V obou si vedl znamenitě, ale v ničem jiném se dohromady nevyznal. „Nemám se z čeho očišťovat, Falcone! Nic jsem neprovedl a nikdo mě nemůže z ničeho obviňovat.“

„Ale jdi! To je až dojemné. Tebe přece může obviňovat celá řada rozzlobených manželů a otců. A když máš za sebou tak bohaté praktické zkušenosti, očekával jsem lépe nacvičenou obhajobu. Kam se poděla ta tvá proslulá brilantnost, kterou se blýskáš na scéně? Zvláště,“ rozváděl jsem dál starostlivě, „když jde o tak vážná obvinění. Ať už tvou nechvalnou minulost provází pár cizoložství nebo občas nějaký ten parchant, tentokrát jde o vážný zločin, Philocrate. Z vraždy se musejí skládat účty, a to ve veřejné aréně –“

„Přece mě nepošleš do chřtánů lvům za něco, s čím nemám nic společného. Máme snad nějakou spravedlnost.“

„V Nabataei? Víš to tak jistě?“

„V Nabataei se nebudu z ničeho zodpovídat!“ Pohrozil jsem mu barbary a okamžitě se ho zmocnila panika.

„Ale budeš, jestli podám žalobu tady. Teď už v Nabataei jsme. Bostra je odtud, co by kamenem dohodil. K jedné vraždě došlo v jejím sesterském městě a mám s sebou zástupce Petry. Musa se s námi táhne celou cestu na rozkaz nabatejského prvního ministra speciálně proto, aby odsoudil vraha,

který se na Výšině dopustil svatokrádeže!“ Takovéhle nabubřelé řečnění jsem miloval. Zaříkadla mohou obsahovat totální nesmysly, ale jsou nádherně účinná.

„Musa?“ Philocrates najednou zbystril pozornost.

„Musa. Vypadá možná jako zamilovaný puberták, ale od Velkého bratra dostal osobní zmocnění zatknout vraha – a všechno ukazuje na tebe.“

„Je to mladší kněz a nemá žádné pověření.“ Snad jsem to neměl s řečením zkoušet na herce. Ten ví dobře, jakou moc má slovo, zvláště to prázdné.

„Zeptej se Heleny,“ poradil jsem mu. „Ta ti poví přesně, jak to všechno bylo. Musa je předurčen k povýšení do významné funkce. Tuto cestu po cizině koná v rámci přípravy na nové místo. Naléhavě si s sebou potřebuje odvézt domů zločince, aby si zachoval dobrou pověst. Je mi líto, ale ty jsi nejvhodnější kandidát.“

Philocratovu mulu už přestalo bavit, že se nic neděje. Přiloudala se k nám a šfouchla svého pána do ramene. Vybízela ho, aby si s ní dál hrál na honičku.

„Jak to?“ vyprskl Philocrates. Pro mulu, jež se chtěla bavit, z něho nic nekoukalo. S jedním uchem vztyčeným a druhým sklopeným zahleděla se ta milovnice zábavy smutně na mě, jako by žalovala na svůj osud.

„Philocrate,“ radil jsem mu jako bratr, „ty jsi jediný podezřelý, kdo nemá žádné alibi.“

„Cože? Proč?“ Měl pěknou zásobu tázacích výrazů.

„Fakta, člověče. Když zabili Heliadora, ty jsi prý byl, jak říkáš, v hnízdečku lásky v jedné skalní hrobce. Když o svátcích Maiumas zemřela u posvátných nádrží Ione, ty ses vytasil s přesně stejnou chabou výmluvou – že jsi zrovna píchal nějakou takzvanou ‚sýračku‘. Zní to věrohodně. Odpovídá to tvému stylu. Ale prozradil jsi nám někdy nějaké jméno? Adresu? Kohokoli, kdo tě viděl s některou z těch hetér? Zuřivého otce nebo snoubence, kteří se ti chystali za tu pohanu podříznout krk? Ne. Musíš se s tím smířit, Philocrate. Všichni ostatní mají řádné svědky. Ty mi dodáváš jenom ubohé lži.“

To, že ty „lži“ zcela odpovídaly jeho povaze, by mohlo dobře přispět k jeho obhajobě. Navíc jsem také věděl, že nebyl na tom nábřeží v Bostře,

když někdo napadl Musu, což mi jeho nevinnost jen potvrzovalo.

„A navíc,“ tiskl jsem ho dál ke zdi, když v bezmocném vzteku zakopl elegantní botkou o kámen, „já si myslím, že tu noc, co Ione umřela, jsi opravdu byl s dívkou – se samotnou Ionou.“

„Nech toho, Falcone!“

„Myslím, že ty jsi byl ten milenec, s nímž se Ione u nádrží setkala.“ Všiml jsem si, že pokaždé, když jsem vyslovil Ionino jméno, provinile sebou trhl. Skuteční zločinci nebývají tak hákliví.

„Já jsem s ní míval pletky, Falcone – kdo je neměl? –, ale už hodně dávno. Já mám rád změnu. Ostatně ona taky. Život je mnohem méně komplikovaný, jestli své zájmy udržíš mimo tuto společnost.“

„Ione sama neměla nikdy takové skrupule.“

„To ne,“ přitakal.

„Nevíš tedy, kdo ze souboru byl v tu dobu jejím milencem?“

„To nevím. Snad by ti mohl poradit některý ze šašků.“

„Chceš tím říct, že buď Tranio nebo Grumio byli její důvěrní přátelé?“

„To jsem netvrdil,“ odsekl Philocrates. „Myslel jsem tím jenom, že se s tou holkou dost kamarádili, takže se od ní mohli dovědět, co chce tropit. Ona žádného z těch dvou pitomců nebrala vážně.“

„Koho tedy brala vážně, Philocrate? Snad tebe?“

„To tedy měla. Muže, co za to stojí.“ Automaticky si jednou rukou přejel po ulízaných vlasech. Jeho arogance byla nesnesitelná.

„To je tvůj názor?“ Už jsem ztratil trpělivost. „Povím ti jedno, Philocrate: tvůj mozek není ani zdaleka tak výkonný jako tvůj pták.“ Obávám se, že to považoval za kompliment.

Dokonce i ta mula poznala, že její pán je k ničemu. Přiblížila se k němu zezadu, z ničeho nic do něho dlouhonosou hlavou šfouchla a zuřícího herce srazila obličejem na zem.

Ostatní členové skupiny to uvítali jásotem. Já jsem se ušklíbl a odebral zpátky k svému vlastnímu pomalému volskému povozu se solidními koly.

„Co se to tam semlelo?“ vyzvídala Helena.

„Jenom jsem Philocratovi oznámil, že přišel o alibi. Přišel už o kolo od vozu, mulu, náladu a důstojnost –“

„Chudák malá,“ zabručel Musa, ne moc soucitně. „Smolný den.“

Od herce jsem se nedozvěděl prakticky nic, ale náramně mi zvedl náladu. To může být stejně důležité jako jakýkoli důkaz. Setkal jsem se s informátory, kteří mi tvrdili, že úspěch v naší branži nezáleží jenom na uchozených nohách, kocovině, ubohém milostném životě a některé vleklé chorobě, ale taky na zarputilém, skličujícím přístupu. S tím já nesouhlasím. Už sama naše práce s sebou přináší dost trápení. A když je člověk šťastný, dostane novou chuť do života, která mu může pomoci řešit případy. Na sebejistotě hodně zaleží.

Do Bostry jsem dorazil zpocený, utahaný, zaprášený a vyschlý. Přesto však pokaždé, když jsem si vzpomněl, jak mula Philocrata uzemnila, pocítil jsem příliv sil vyřešit cokoli.

XLVIII

Tedy opět Bostra.

Připadlo mi, jako by uplynuly celé věky od té doby, co jsme tu byli naposled a hráli v dešti *Bratry piráty*. Celé věky od té doby, co můj první pokus o úpravu hry všichni ignorovali. Pak už jsem si na jedovatou kritiku docela zvykl, ale když jsem si vzpomněl na své tehdejší rozčarování, ještě stále jsem to město neměl rád.

Všichni jsme si oddychli, že už můžeme zastavit. Chremes odklopýtal zajistit nám divadlo. Byl vyloženě vyčerpaný. Neužíval, že by před námi mohl mít někdo přednost, a dalo se čekat, že to zase zpacká. Vrátil se s prázdnýma rukama, to bylo jasné.

Bostra jako hlavní město Nabataeje přece jen skýtala větší pohodlí. Ti z nás, kteří byli ochotni pustit chlup za lepší ubytování, se těšili na to, že stany nechají na vozech a najdou si opravdové pokoje. Stěny, stropy, podlahy s pavouky v koutech, dveře, pod nimiž protahuje studený průvan. Chremova poráženecká nálada vrhala na naše očekávání stín. Já jsem se zuby nehty snažil zachovat si optimismus a hodlal jsem najít ubytování pro Helenu, Musu a pro sebe jako základnu, nikoli vyloženě hampejz, odkud bychom to neměli daleko do lázní a kde by si pan domácí drbal vši diskrétně a nebyl to zrovna vyřídudch. Nechtělo se mi však skládat sebemenší zálohu za pokoje, kde se možná dlouho nezdržíme, a tak jsem čekal na principálův návrat, než nám něco zajistím.

Někteří z našich tábořili jako obvykle. Předstíraje, že mám den, kdy jsem ochoten každému pomoci, přitočil jsem se jakoby náhodou k vozu, který kočíroval Congrio. Náš vyzáblý kreslič plakátů měl málo osobních věcí. Cestou se staral o jeden z vozů, které převážely kulisy. Potom si ani nestavěl stan a jenom si přes vůz přehodil z boku plachtu a pod tou se schoulil. Okázale jsem se mu nabídl, že mu pomůžu vyložit těch jeho pár krámů.

Nebyl hloupý. „O co ti jde, Falcone?“ Věděl, že takovému vandrákovi nikdo nepomáhá, ledaže od něho něco chce.

Kápl jsem božskou. „Někdo mi řekl, že ti připadly nějaké věci po Heli-odorovi. Chtěl jsem tě požádat, jestli bys mi neukázal, z čeho se ten jeho majetek skládal.“

„Klidně, když si přeješ. Ale mohl sis vybrat vhodnější dobu,“ vytkl mi mrzutě. Vzápětí začal rozbalovat srolovaný ranec, některé věci odhazoval na stranu, ale jistě předměty mi kladl do úhledné řady k nohám. Ty odhozené jasně patřily původně jemu, kdežto věci, jež mi předkládal k prohlídce, zřejmě zdědil po tom utopenci.

To, co mu Phrygia předala, by rozhodně nevzbudilo při dražbě žádné vzrušení. Můj táta, který v té branži dělal, by byl šatstvo mrtvého dramatika hodil svému nosiči jako vycpávky na balení skla. Mezi těmi příšernými hadry bylo pár tunik, teď na ramenou velkými stehy nařasených, kde si je hubeňour Congrio zabral, aby je mohl vůbec nosit; jedny odporné staré sandály, kroucený opasek; a jedna tóga, kterou bych si ani já nevzal ze stánku s použitým zbožím, poněvadž skvrny od vína na ní vypadaly dvacet let staré a zažrané. Také odřená kabela (prázdná); svazek brků, některé z nich seříznuté na psaní; dost hezké křesadlo; tři zdrhovací váčky na peníze (dva prázdné, jeden s pěti kostkami a bronzovou mincí s rubovou stranou slepou, zřejmě padělek); rozbitá lucerna; a vosková tabulka s uraženým rohem.

„Ještě něco jiného?“

„To je všechno.“

Něco na jeho chování upoutalo mou pozornost. „Pěkně jsi to rozložil a správně.“

„Praxe,“ odsekl Congrio. „Ty si myslíš, že jsi první šfoura, co si to chce prohlídnout?“ Liboval si v tom, že mi dělá potíže.

Lenivě jsem zvedl jedno obočí. „Nedovedu si nějak představit, že by z tebe chtěl finanční tribun vymáčkout za tohle dědickou daň. Takže kdo byl ten zvědavý? Závídí ti někdo, že sis nahrabal?“

„Já jsem si ty věci vzal, jenom protože mi je nabídli. Když se na ně chce někdo podívat, tak mu v tom nebráním. Skončil jsi?“ Začal všechno znovu balit. Třebaže ty krámy byly hrozné, balil je systematicky a skládal

úhledně. Mou otázku nechal bez odpovědi viset ve vzduchu.

Jak Congrio uhýbal, můj zájem rostl. To šatstvo páchlo odporně zatuchlinou. Nedalo se poznat, jestli to jde na vrub dřívějšího majitele anebo jestli načichlo až od té doby, co je převzal Congrio, ale nikdo, kdo má aspoň kapku vkusu nebo rád čisté věci, by o ně teď nestál. I zbylé předměty tvořily většinou žalostnou sbírku. Těžko se tu v čemkoli dal vidět buď motiv nebo nějaké vodítko.

Pohazoval jsem si v dlani dvěma kostkami a pak jsem je bezmyšlenkovitě nechal spadnout na prostřenou tuniku. Na obou se ukázala šestka. „Vida! Zdá se, že ti odkázal šťastnou soupřavu.“

„Hmátl jsi po těch pravých dvou,“ pravil Congrio. Zvedl jsem kostky a potěžkával je v ruce. Jak se dalo čekat, byly zatížené. Congrio se zakřenil. „Ty ostatní jsou normální. Myslím, že bych si netroufl ty dvě použít, ale stejně to nikomu neprozrad, kdybych si to snad rozmyslel. Teď aspoň víme, proč vždycky vyhrával.“

„Vyhrával?“

„No jo, tím byl známej.“

Tiše jsem hvízdal. „Já jsem o tom neslyšel. Hrával hodně?“

„V jednom kuse. Tak si nadělal hromadu prachů.“

„Hromadu? Ale z toho jsi ty nic neměl, že?“

„Bodejť jo. Chremes povídal, že peníze si vezme na starost sám.“

„Šlechtný gesto!“ Oba jsme se kysele usmáli. „Hrál Heliodorus kostky i s jinýma lidma?“

„Normálně ne. Chremes ho varoval, že by z toho byly nepříjemnosti. Večer před odjezdem vždycky rád vypad a šel obrát nějaký místní kořeny. Chremes ho od toho taky furt zrazoval. Báł se, že se za náma jednoho krásného dne pustí rozzuřenej dav a podá si nás.“

„Věděl Chremes, proč Heliodorovi pořád tolik přeje štěstí?“ zeptal jsem se a výmluvně potřásal kostkami.

„Kdepak. On nikdy nevypadal na falešného hráče.“ Musel to dělat opatrně. Z toho, co jsem už slyšel o jeho schopnosti odhadnout lidi a vyhmátnout jejich slabiny, se dalo usuzovat, že mu procházel i ten starý trik se zatíženými kostkami, aniž mu na to přišli. Mazaný, silně neoblíbený chlap.

„Takže Heliodorus si dával pozor, aby si to nepokazil okrádáním vlastních lidí? Ale když ho Chremes varoval, neznamená to, že už se to jednou stalo?“

„Ale jo, párkrát došlo k hádkám,“ přiznal Congrio a potměšile svraštil bledý obličej.

„Povíš mi, kdo se do toho ještě zapletl?“

„Dluhy z hazardu jsou tajný,“ odpověděl. Ten měl ale drzost! Úplatku se ode mě ale nedočká.

„To uznávám.“ Když už jsem měl určité vodítko, zeptám se prostě někoho jiného. „Davos mi pověděl, že Heliodorus se jeden čas hodně přátelil s dvojčaty.“

„Tak už o tom víš?“ Byl to ode mě šťastný tah. Malíř plakátů vypadal podrážděně, že jsem si to domyslel.

„Že spolu jednu dobu všichni popíjeli? Jo. A hráli taky v kostky? Můžeš mi to klidně říct, Congrio. Vždyť se můžu zeptat Dava. Takže pěstovali hazard ve třech?“

„Asi jo,“ přitakal Congrio. „Mně se nic neřekne, ale vypadalo to, že je Heliodorus moc oškubal, a to s ním potom přestali chlastat.“

„To se stalo dřív? Hodně dávno?“

„Ale kdepak,“ ušklíbl se Congrio. „To se stávalo každou chvíli. Pár tejdnu byli spolu jedna ruka, a hned nato na sebe nemluvili. Potom zase pustili hádku z hlavy, a všechno začalo znovu. Já jsem o tom měl přehled, protože když se s Heliodorem kamarádili, tak od něj pochytili všelijaký sprostárny. On mě furt s něčím sekýroval, a když se s ním bratříčkovali, tak jsem to schytával i od nich.“

„V jaké fázi toho šťastného cyklu všichni byli, když jste jeli do Petry?“

„Nemluvili spolu. Už celý měsíce a já byl rád.“

Nasadil jsem nevinný obličej. „Kdo si tedy kromě mě,“ vybafl jsem na něho otázku, „chtěl prohlídnout ten tvůj zděděný poklad?“

„Ále, zase jenom ty šaškové,“ prskal Congrio.

„Ty je nemáš rád?“ prohodil jsem tiše.

„Jsou moc chytrý.“ Chytrkost nebyla podle římského práva přestupkem, ale často jsem zastával stejný názor jako Congrio, že by měla být. „Po-

každý, jak je vidím, tak se ve mně všechno sevře a dostanu vztek.“

„Proč to?“

Netrpělivě kopl do svého rance. „Koukají na člověka skrz prsty. Na tom, že umění odvykládat pár fórů, přece nic není. Voni si je beztak nevynejšlej, víš? Voni jenom vopakujou to, co vymyslel a zapsal nějaký jinej starej šašek před sto lety. To bysem doved taky, mít to napsaný.“

„Kdybys uměl číst.“

„Helena mě učí.“ To jsem mohl vědět. Nehorázně se vytahoval dál: „Potřebuju jenom sbírku vtipů a můžu taky vystupovat jako šašek.“

Měl jsem dojem, že by to trvalo ještě hodně dlouho, než by dal dohromady tolik komických historek, aby ze sebe udělal náhradního komika Grumiova kalibru. Kromě toho jsem si neuměl představit, že by si vtipy uměl správně načasovat a dodat jim patřičný říz. „A kde tu sbírku vezmeš, Congrio?“ Snažil jsem se, aby to nevyznělo blahosklonně – ale moc se mi to nedařilo.

Z toho si, kdovíproč, nedělal hlavu. „Ale oni existují, Falcone.“

Změnil jsem téma, abychom se nepohádali. „Pověz mi, přišli se šaškové na to tvoje dědictví podívat společně?“ Malíř přikývl. „Nemáš ponětí, co vlastně hledali?“

„To ne.“

„Něco zvláštního?“

„To mi nikdy neřekli.“

„Nesnažili se třeba dostat zpátky nějaký dlužní úpisy?“

„Určitě ne, Falcone.“

„Nechtěli ty kostky? Vždyť dvojčata předvádějí všelijaký triky –“

„Viděli, že ty kostky jsou tady. Nikdy si vo ně neřekli.“ Patrně netušili, že jsou falešné. „Heleď, voni se sem prostě jen tak přicourali, chechtali se a ptali, co jsem dostal. Napadlo mě, že mi chtějí ty moje věci šlohnout nebo zničit. Vždyť víš, co jsou zač, když si někoho dobírají.“

„Dvojčata? Já vím, že můžou člověka postrašit, ale vyložený zločinci to snad nejsou, ne?“

„To ne,“ připustil Congrio, i když poněkud váhavě. „Musí prostě jenom do všeho strkat nos.“

Jenže tomu jsem jaksi také dvakrát nevěřil.

IL

Měl pravdu. Oba šaškové byli náramně chytří, až vychytralí. Aby je člověk nachytl, bylo by zapotřebí něco víc než nevinný obličej a rychlé měnění témat. Jakmile pojmu podezření, že se z nich snažím vymámit určitou informaci, vesele mě budou vodit za nos a pak mě odbydou. To jsem si dobře uvědomoval, než se do nich pustím. Byli to štváci. Budu muset přesně vystihnout pravý okamžik, kdy s nimi začít, a potom budu potřebovat veškerou svou dovednost.

S hlavou plnou starostí, jak ten pravý okamžik poznat, jsem došel k našemu stanu.

Helena byla sama. Sdělila mi, že přesně jak jsem předvídal, Chremovi se nepodařilo zajistit nám zdejší divadlo.

„Když prý čekal, než ho pustí k městskému radnímu, který má divadlo na starosti, slyšel, jak se obořil na služebníka: *„Bohové, snad ne zase ta příšerná tlupa, co nám tu uvedla tu slátaninu o pirátech?“* Když se Chremes konečně k tomu velkému pánovi dostal, vztahy mezi nimi nedoznaly zlepšení. Takže jedeme opět rovnou dál –“

„Ještě dnes?“ zhrozil jsem se.

„Dnes večer. Přes den si můžeme odpočinout, a pak vyrazíme.“ Takže sbohem pokojíčky s postelemi. Žádný pan domácí ze mě nevyždíme nájem za celou noc, když mi zbývá na spaní jenom pár hodin přes den. Helenu to také rozčarovalo. „Chremes, těžce uražený sprostou kritikou, si nebude koledovat o další urážky. Canatho, připrav se na nás, už jedeme! Všichni zuří –“

„Já taky. A kde je vůbec Musa?“

„Odešel do chrámu poslat zprávu sestře. Připadá mi dost skleslý. On na sobě nedává nikdy nic znát, ale nepochybuju o tom, že se těšil na těch pár dní opět ve své vlasti, co jsme tu měli zůstat. Doufejme jenom, že v té

zprávě, co posílá sestře, nestojí: „Připrav mi trepky. Jedu domů...’ „

„Tak našemu chlapci se stýská? To je zlé. Dost se natrápil kvůli Byrrii.“

„Snažím se jim pomoci. Pozvala jsem Byrrii, aby s námi povečeřela, jen co zastavíme na delší dobu. Poslední dobou jsme se tolik nacestovali, že jí musí být smutno, když jede úplně sama.“

„Jestli je jí smutno, tak je to jenom její vina.“ Ted’ právě jsem neměl na pořadu dne dobročinnost. „Mohla mít u sebe statného mladého Nabatejce, který by za ni práskal bičem.“ Když na to přijde, mohla tam mít skoro kteréhokoli muže ze souboru kromě těch z nás, které hlídají přísné družky. „Víš Musa, že mu zařizuješ dostaveníčko? Že bych ho jako vzal k pucifousovi, aby ho slušně ostříhal a oholil.“

Helena si vzdychla. „Radši ať to není příliš okaté.“

„Vážně?“ Usmál jsem se a najednou jsem ji popadl. „Mně se vždycky vyplatilo chovat okatě.“ Přitáhl jsem si Helenu těsně k sobě, aby se v mých okatých citech nemohla zmýlit.

„Dnes ne.“ Helena se mi vyvinula – už v tom měla velkou praxi. Jestli máme jet večer dál, tak se potřebujeme trochu vyspat. Co jsi u Congria zjistil?“

„Že Heliodorus pěstoval hazard a otrle přitom podváděl a mezi jeho oběti mohli patřit i Tranio s Grumiem.“

„Společně nebo každý zvlášť?“

„To zatím není jasné.“

„Šlo o velké peníze?“

„Další neznámá veličina.“ Ale odhadoval jsem, že nejspíš ano.

„Máš v plánu je vyslechnout jako další?“

„Musím si napřed rozmyslet, na co se budu ptát, než něco podniknu. Je to pěkně vypráskaná dvojice.“ Vlastně mě dost překvapilo, že se nechali oškubat od podvodníka, byť zkušeného. Ale jestliže v sobě měli tak zakoreněnou sebejistotu, jistě zažili škaredé překvapení, když je o tolik obral. Congrio se nemýlil: byli až moc nafoukaní. Natolik si zvykli posmívat se druhým, že když je pak někdo převezl, ani jsem si netroufl odhadnout, jak na to reagovali.

„Myslíš, že oba něco tají?“ zeptala se Helena. „Něco významného?“

„Stále víc a víc to tak vypadá. Co si myslíš ty, zlatíčko?“

„Já si myslím,“ věštila Helena, „že všechno, v čem budou mít ti dva prsty, bude ještě složitější, než to na první pohled vypadá.“

Cestou do Canathy jsem se Dava zeptal na ten hazard. Věděl o něm. Pamatoval se také, že Heliodorus a dvojčata se někdy pohádali, ale nešlo o nic mimořádného. Domyslel si, že ten škrabal někdy obírá místní obyvatele. Davos sám s tím neměl nic společného. Dovedl zvětřit nepřijemnosti, a v tom případě od toho dával ruce pryč.

Zatím se mi nechtělo promluvit si o těch Heliodorových peněžních čacchrech s Chremem. Až příliš těsně to souviselo s jeho vlastními problémy, ale ty jsem si zatím nechával v záloze. Ovšem Phrygie jsem se přece jen zeptal. Na hazard se dívala jako na běžnou mužskou zábavu, k níž podvádění jenom přirozeně patří. Ona prý to prostě jako většinu nechutných mužských zvyklostí ignoruje.

Helena se nabídla, že se na to poptá u Philocrata, ale já jsem rozhodl, že se obejdeme bez jeho pomoci.

Jestliže bude Byrria ve sdílnější náladě, tak se zeptáme jí, až k nám přijde na večeri.

L

V polovině cesty do Canathy, na vysoko položené ploché vulkanické planině s výhledem na vzdálenou horu Hermon s čepičkou sněhu na vrcholu, jsme se s Helenou pokusili dělat dohazovače. Z důvodů, jež jsme zjistili až později, to byla jenom ztráta času.

Bavit dva lidi, kteří se vytrvale navzájem ignorují, je docela dřina. Jako hostitelé jsme obstarali lahodná vína, chutné ryby, nadívané datle (ty jsem nadíval sám, abych se blýskl jako šikovný kuchař), vytříbeně kořeněné přílohy, olivy, ořechy a lepkavé sladkosti. Pokoušeli jsme se posadit ten romantický pár vedle sebe, ale oni nám vyklouzli a zaujali místa na protilehlých stranách ohně. My jsme seděli bok po boku mezi nimi. Helena vykládala něco Byrrii a já jsem jenom probodával pohledem Musu. Ten dostal kupodivu hlad jako vlk a strkal hlavu do misky s jídlem. Vůbec se nesnažil udělat dojem. Jako nápadník se pranic neosvědčil. Byrria si ho vůbec nevšímala. Na to, aby si ji získal nějakým uskokem, se ukázala jako tvrdý oříšek. Ten, kdo by si chtěl ten luční kvítek utrhnout, by ho musel rvát vší silou.

Aspoň že chutná krmě vyvážila nedostatek činnosti. Sám jsem hojně popíjel víno, jež jsem podával kolem, a marně jsem se snažil své hosty trochu rozproudit štědrým doléváním. Nakonec jsem se už jenom bezmocně natáhl, hlavu složil Heleně do klína, úplně uvolněný (což v tom stavu, do něhož jsem se dostal, nebylo nic těžkého), a zvolal: „Vzdávám se! Muž má vědět, na co stačí, a na co už ne. Role Erota mi prostě nesedí. Mám do luku asi nesprávné šípy.“

„Já se omlouvám,“ mumlala Byrria. „Nevěděla jsem, že to pozvání je podmíněčné.“ Její výtku vyzněla vesele. To víno, kterým jsem ji napájel, ji přece jen poněkud obměkčilo. Je také možné, že byla velmi praktická a nechtěla odejít naštvaně, když měla špičku.

„Jediná podmínka spočívá v tom,“ usmála se Helena, „aby se všichni přítomní vyrovnali s romantickou povahou svého hostitele.“ Byrria pozvedla číši na mou počest. Neexistoval tu žádný problém. Všichni jsme byli příjemně sytí a v ospalé, přístupné náladě.

„Musa se možná usadil tak daleko od naší půvabné přítelkyně proto,“ nadhodil jsem k Heleně, „aby ji mohl pozorovat přes ten oheň.“ Zatímco jsme se o ní bavili, Byrria tam pouze seděla a vypadala krásně. Dělala to dobře. Nemohl jsem si stěžovat.

Helena Justina mě pošimrala na bradě a připojila se k mým snivým úvahám. „Obdivovat ji nenápadně přes vířící jiskry?“

„Ledaže by se jí vyhýbal, protože se neumyl.“

„Sprostá lež!“

Helena měla pravdu. Byl vždycky čistý. Vzhledem k tomu, že se k nám v Petře přidal tak neočekávaně a stačil si s sebou vzít jen to nejnnutnější, byla to záhada, jak mohl stále zůstat tak upravený. Protože s námi bydlel v jednom stanu, brzy bychom s Helenou poznali, jestli má nějaké nepříjemné zvyklosti. V tuto chvíli byl jeho nejhorším rysem rozpačitý výraz, když jsem se ho snažil prezentovat jako inteligentního milovníka.

Dnes si opět oblékl to co jindy, dlouhou bílou řízu. Měl s sebou jen tu jednu, a přesto vždycky jakoby čerstvě vypranou. Vypadal umytý a upravený. Dokonce se oholil (s tím se nikdo z nás cestou nezdržoval). Při bližším zkoumání se dalo zjistit, že se přece jen pokusil vylepšit si vzhled několika drobnostmi: na hrudi měl maskový amulet ve tvaru skaraba, který si koupil v Geráse, když byl se mnou venku, jak jsem si vzpomínal, a pletený pásek, který vypadal zbrusu nový, takže si ho musel pořídit v Bostře, a po římském způsobu byl prostovlasý. Vypadal tak víc chlapecky. Já bych mu to nebyl doporučil, ale on mě nežádal o radu, jak se má ustrojit.

Byrria se patrně také naparádila poněkud víc, aby to odpovídalo našemu formálnímu pozvání. Přišla v zelených, celkem prostých šatech s velmi dlouhou sukní a s dlouhými rukávy proti mouchám, které nás za soumraku začínaly otravovat. Byla to změna oproti těm jejím třpytivým, vyzývavým jevištním kostýmům a značila, že dnes chce být sama sebou. To ovšem zahrnovalo také dlouhé bronzové náušnice, jež ustavičně cin-

kaly. Kdybych nebyl v tak smířlivé náladě, asi by mě strašně rozčilovaly.

Helena vypadala zajímavě v hnědých šatech, které jsem na ní ještě neviděl. Sám jsem měl rád ležérní oblečení, a tak jsem si natáhl dlouhý orientální pruhovaný hábit, který jsem si pořídil proti horku. Připadal jsem si jako venkovský chovatel koz a strašně jsem se potřeboval podrbat. Doufal jsem jenom, že je to jen tou novou, nesepranou látkou.

Na naše škádlení se Musa tvářil trpělivě, ale vstal, nadechl se chladivého nočního vzduchu a zadíval se kamsi k jihu.

„Bud' na něho hodná,“ vyzvala Helena Byrrii. „My si myslíme, že se Musovi stýská po domově.“ Obrátil se zpátky k ní, jako by ho obviňovala, že se chová nezdvořile, ale zůstal stát. Aspoň si ho Byrria mohla lépe prohlédnout. Docela ušel, ale to bylo asi tak všechno.

„On to jenom hraje,“ sdělil jsem dívce důvěrně. Jednou mu kdosi řekl, že ženám se líbí muži vyznačující se jakýmsi záhadným smutkem.“

„Já přece nejsem smutný, Falcone.“ Musa se na mě podíval nejistým pohledem člověka, kterého tlačí žaludek z přejedení.

„Možná tedy že ne. Ale rozhodně je záhadné, jak můžeš ignorovat nejkrásnější ženu v Sýrii.“

„Ale já ji neignoruju!“

To už bylo o něco lepší. Jeho vážný, promyšlený způsob řeči mohl svědčit o určitém obdivu. My s Helenou jsme věděli, že tak mluví Musa vždycky, ale Byrria by si to mohla vyložit jako utlumenou vášeň.

„Tak vidíš.“ Usmál jsem se na ni, abych to potvrdil. „Děláš dobře, že jsi opatrná. Pod tou ledově povznesenou pózou doutná horkokrevný záletník. Ve srovnání s tímhle mužem byl Adonis hulvátský samec, kterému páchlo z úst a měl lupy. Jen počkej, za chvíli ti začne házet růže a recitovat poezii.“

Musa se zdvořile usmál. „V poezii se náhodou vyznám, Falcone.“

Květinářství jsme tu neměli, ale přistoupil k ohni, posadil se proti Heleně a mně, čímž se přisunul blíž k dívce, kterou měl okouzlit, ale zapomněl na ni upírat zraky. Zprudka dosedl na polštář (který Helena položila před jídlem přesně na místo, kde by věcem umožnil volný průběh, kdyby o to naši hosté stáli). Pak začal recitovat. Zdálo se, že to bude velmi dlouhá báseň, a to v nabatejské arabštině.

Byrria naslouchala se slabounkým úsměvem, šikmé zelené oči cudně

sklopené. Nic víc nemohla ubohá dívka dělat.



Helena seděla mlčky. Při recitaci hleděl Musa přímo před sebe, což znamenalo, že nejvíc z celého představení měla Helena. Jemný tlak jejího palce na mém hrtanu mě varoval, abych ho nepřerušoval. Ještě stále jsem jí ležel na klíně, a tak jsem jenom zavřel oči a našeho spolubydlicího jsem, ač nerad, ponechal jeho osudu.

Dřív než jsem se odvážil doufat, Musa přestal – nebo aspoň udělal dostatečně dlouhou pauzu, abych do toho mohl skočit, aniž bych ho zarazil. Překulil jsem se a usmál na Byrrii. „Myslím,“ řekl jsem tiše, „že jistá mladá dáma byla právě příznivě přirovnána ke gazele se sametovýma očima, běžající volně po horách –“

„Ale ale, Falcone!“ podívoval se Musa, našťěstí se smíchem, „neznáš ty nakonec můj jazyk víc, než dáváš najevo?“

„Já totiž ve volném čase taky píšu básničky, takže si to umím domyslet.“

„Ty jsi herec a dramatik, tak není divu, že rozumíš veršům, když se dobře recituji.“ Byrriin hlas zazněl trochu tvrdě. „A jak jsi na tom s těmi ostatními odhady, Falcone?“ Byrria nenuceně změnila předmět rozhovoru, aniž to vypadalo nezdvořile. Její dlouhé náušnice trošku zacinkaly, ale nepoznal jsem, jestli potěšením nebo rozpaký. Tahle dívka uměla dobře skrývat, co si myslí. „Už jsi na stopě tomu ničemovi, co zabil Ionu?“

Přestal jsem se starat o našeho kněze, když už jsem viděl jeho techniku svádění, a také jsem uvítal nový námět. Ještě stále hledám Ionina neznámého milence a vděčně bych uvítal každý náznak. Pokud jde o Heliodora, najednou se začaly objevovat motivy tak hustě jako vilejší na dně lodi. Ten poslední se týká Trania, Grumia a možnosti, že se kvůli hazardu dostali do těžkých dluhů. Nevíš o tom něco?“

Byrria zavrtěla hlavou. Podle všeho se jí silně ulevilo, že se teď mluví o něčem jiném. „Ne, to nevím, leda to, že Heliodorus hrál stejně jako pil – hodně, ale vždycky věděl, co dělá.“ Při vzpomínce na to se lehce zachvěla. Náušnice se jí zahoupaly, tentokrát tiše, a v drobných světelných vlnkách se v nich odrážel oheň. Kdyby to byla moje dívka, byl bych vztáhl ruku a

promnul jí lalůčky – a přitom jí šperky šikovně sundal. „Na toho byl každý krátký.“

„Zatížené kostky,“ vysvětlil jsem. Pohoršené zasyčela. Jaký byl podle tebe Heliodorův vztah k dvojčatům, Byrrie?“

„Řekla bych, že se mu vyrovnali.“

Mohlo se poznat, že je má ráda. Nedalo mi to a zeptal jsem se: „Povíš mi, který z nich od tebe Heliodora odtáhl tenkrát, jak se na tebe vrhl?“

„To byl Grumio,“ odpověděla nevzrušeně.

Měl jsem dojem, že Musa po jejím boku zbystřil pozornost. Byrria sama seděla naprosto klidně, už nedávala najevo žádný hněv pro ten ohavný zážitek. Vlastně celý večer se chovala ukázněně. Měl jsem dojem, jako by nás, nebo aspoň některé z nás, pozorovala. Skoro jsem cítil, že to ona, a ne Musa, je cizinkou u našeho ohně, zkoumající zvědavě naše divné způsoby.

„Předtím jsi mi to odmítala říct,“ připomněl jsem jí. „Jak to, že teď už ti to nevadí?“

„Nechtěla jsem, abys mě vyslyšel jako nějakého zločince. Ale teď jsem mezi přáteli.“ Od ní to byla opravdová poklona.

„Co se tedy stalo?“

„V pravou chvíli – pro mě v pravou – vtrhl dovnitř Grumio. Přišel Heliodora o něco požádat. Nevím, o co doopravdy šlo, ale Grumio toho surovce ode mě odtáhl a začal se ho vyptávat na nějaký svitek – asi hru. Já jsem mezitím utekla. Samozřejmě,“ dodala ještě klidným hlasem, „doufám, že nepovažuješ Grumia za hlavního podezřelého.“

„Dvojčata mají alibi, aspoň pokud jde o Ioninu smrt. Zejména Grumio. Sám jsem ho tehdy viděl, jak se zabývá něčím jiným. A ohledně té tragédie v Petře se zaručují navzájem jeden za druhého. Mohli se ovšem domluvit –“

Byrria se zatvářila překvapeně. „No, já mám dojem, že natolik se v lásce zase nemají.“

„Jak to myslíš?“ chopila se toho ihned Helena. „Vždyť jsou věčně spolu. Snad na sebe nežárlí?“

„A jak!“ odpověděla Byrria rychle, jako by to mělo být běžně známo. Stísněně ještě dodala: „Tranio je lepší komik, to je marné. Ale pokud vím, Grumio má za to, že Tranio má pouze efektnější role. Grumio je zase mno-

hem pohotovější improvizátor, umí bavit davy, ale poslední dobou se tomu moc nevěnuje.“

„Hádají se spolu?“ vložil se do toho Musa. Byla to taková přímá otázka, jaké mám sám rád.

„Občas se hašteří.“ Usmála se na něho, nejspíš jenom bezděčně. Musa byl v sedmém nebi, ale současně měl dost kuráže, aby se sám sobě posmíval. Pak se Byrria začervenala, ale možná že byla jenom rozpálená od ohně. Já jsem se asi tvářil zamyšleně. „Pomohlo ti to nějak, Falcone?“

„Ještě nevím. Ale může to aspoň nějak usměrnit můj přístup k nim. Děkuji, Byrrie.“

Už bylo pozdě. Zítra nás čeká další putování, cesta do Canathy. Tábor kolem nás ztichl. Mnozí lidé už spali. Naše skupinka byla snad jediná dosud čilá. Nejvyšší čas se rozejít. Pohlédl jsem na Helenu a už jsem se vzdal snahy svést tu váhavou dvojici dohromady.

Helena si zívla, aby dala jemný pokyn. Začala sbírat nádobí a Byrria jí pomáhala. My s Musou jsme svou činnost omezili na takové mužské úkony jako prohrabávání ohně a dojíždání oliv. Když nám Byrria děkovala za příjemný večer, Helena se omlouvala. „Doufám, že jsme tě neškádili víc než zdrávo.“

„V jakém smyslu?“ opáčila Byrria suše. Pak se opět usmála. Byla to mimořádně krásná mladá žena a najednou se jasně ukázalo, že je jí stěží dvacet. Dnes večer se příjemně bavila a to by nám mělo stačit. Byla skoro spokojená jako snad málokdy. A právě proto vypadala křehce. Dokonce i Musa působil zralejším dojmem, téměř jako jí rovný.

„Z nás si nesmíš nic dělat.“ Helena hovořila ležérně a přitom si olizovala omáčku z ruky, jak se chopila ulepeného talíře. „Život si musíš zařídit podle svých představ. Důležité je najít a udržet si opravdové přátele.“ Nechtěla to příliš nafukovat, a tak odnesla do stanu kupu talířů.

Já jsem nehodlal propustit Byrrii tak lehce. „Ale i tak, to neznamená, že by ses měla bát mužů.“

„Já se nikoho nebojím,“ bránila se Byrria se svou obvyklou prudkostí. Trvalo to jen chvíli, pak hlas opět ztišila. Hledíc na podnos, který zvedla, dodala: „Možná že mám jenom strach z následků.“

„To je jenom moudré,“ pochválila ji Helena, jež se okamžitě znovu ob-

jevila. „Jen pomyslete na Phrygii, jak si zpackala celý život tím, že měla děcko a že si vzala toho nepravého. O dítě přišla, ztratila možnost plně se uplatnit jako herečka a myslím, že se taky vzdala muže, s kterým vlastně měla celé ty roky být –“

„To je špatný příklad,“ vpadl do toho Musa. Hovořil důrazně, úsečně. „Já bych mohl říct, a co Falco a ty!“

„My?“ ušklíbl jsem se. Někdo se musel ujmout role prostáčka a hovor odlehčit. „My jsme jenom dva naprosto nespočetní lidé, co věděli, že je nečeká žádná společná budoucnost, ale měli se natolik rádi, že se rozhodli spolu jednu noc vyspat.“

„Kdy to bylo?“ zeptala se Byrria rozčileně. Na tohle děvče ironie nepatří.

„Před dvěma roky,“ přiznal jsem.

„Tak to je ta vaše jedna noc?“ rozesmála se Byrria. „To je tak bezstarostné a svěťácké! A jak dlouho myslíš, Didie Falcone, že vám ten nespočetný vztah asi vydrží?“

„Asi tak na doživotí,“ odpověděl jsem vesele. „Neděláme si přehnané naděje.“

„Tak co se mi tu snažíte dokázat? Vždyť si protiřekáte.“

„Život bývá někdy samý protimluv, ale většinou prostě páchne.“ Vzdychl jsem si. Nikdy se nepokoušejte radit druhým. Lidi vás chytanou za slovo a začnou se s vámi hádat. „V podstatě s tebou souhlasím. No co? Život tedy páchne; tížádnost často zklame; přátelé umírají; muži ničí a ženy se hroší. Ale jestliže jste, milá Byrrie a Muso, ochotni poslechnout si jedno slovíčko od přítele, který to s vámi myslí dobře, kladu vám na srdce, že pošťestí-li se vám najít pravou lásku, nesmíte se k ní otočit zády.“

Helena, stojící za mnou, se láskyplně zasmála. Rozčechrala mi vlasy, pak se ke mně sklonila a políbila mě na čelo. „Tehle chudáček už potřebuje postel. Muso, doprovodíš Byrrii pro jistotu k jejímu stanu?“

Všichni jsme se rozloučili a pak jsme se s Helenou dívali za odcházejícími.

Kráčeli vedle sebe nejistě a udržovali mezi sebou odstup. Loudali se však pomalu, jako by si chtěli ještě něco říci, ale při odchodu jsme neslyšeli, že by spolu mluvili. Chovali se k sobě jako cizí, ovšem jako zkušený profe-

sionál jsem soudil, že toho o sobě vědí víc, než jsme s Helenou tušili.

„Neudělali jsme chybu?“

„Nechápu, jakou myslíš, Marku.“

Ukázalo se, že udělali, ovšem trvalo ještě nějakou dobu, než jsem pochopil, co jsem měl přímo před nosem.

S Helenou jsme všechno uklidili a sbalili zavazadla, abychom před svítáním mohli vyrazit. Helena už ležela v posteli, když jsem slyšel Musu, jak se vrací. Vykrouzl jsem ven a našel jsem ho skrčeného u dohořívajícího ohně. Musel mě slyšet, ale ani se nepohnul, aby mi unikl, a tak jsem si dřepel vedle něho. Obličej měl zabořený v dlaních.

Za chvíli jsem ho přátelsky poklepal po rameni. „Stalo se něco?“

Zavrtěl hlavou. „Nic důležitého.“

„Připadalo mi, že se tváříš nešťastně jako muž s čistým svědomím. Ta dívka je blázen!“

„Ba ne, byla na mě hodná,“ prohodil ledabyle, jako by se z nich stali kamarádi.

„Můžeš se mi svěřit, Muso, jestli chceš. Vím, že je to vážné.“

„Nikdy jsem nic takového nepoznal, Falcone.“

„Já vím.“ Schválně jsem chvíli mlčel, než jsem opět promluvil. „Někdy takový cit prostě přejde.“

Zvedl hlavu. Ve tváři měl napětí. Cloumalo jím silné pohnutí. Měl jsem toho ubohého hlupáka rád a s těžkým srdcem jsem pozoroval, jak se trápí. „A co když ne?“ zeptal se s úsilím.

Smutně jsem se usmál. „Když ne, tak jsou dvě možnosti. Nejčastěji – a to si můžeš snadno domyslet – všechno se samo vyřeší, protože děvče odejde ze scény.“

„Nebo?“

Věděl jsem, jak chabou má naději. Ale pár kroků od nás spala Helena, a tak jsem musel uvést i tu druhou osudovou možnost: „Nebo někdy ten cit zůstane – a ona taky.“

„Ach!“ zvolal Musa tiše, jakoby sám pro sebe. „Co mám v tom případě dělat?“ Předpokládal jsem, že tím myslí: *Jestli si Byrrii přece získám, co si s ní počnu?*

„Ty se z toho dostaneš, Muso, věř mi. Třeba se zítra probudíš a najednou začneš zbožňovat nějakou křehkou blondýnku, která si vždycky toužila začít něco s nabatejským knězem.“

Tomu jsem sám nevěřil. Ale pro případ, že by Musa přece jenom náhodou potřeboval sílu, zvedl jsem ho na nohy a hnal ho do postele.

Zítra, až už snad nebude hrozit, že by mu závan chladného rozumu ublížil, vyložím mu svou teorii, že je vhodnější předvést ženě svou mnohotvárnou osobnost v jejím vlastním jazyce, než ji k smrti unudit recitováním poezie, které stejně nemůže rozumět. Kdyby, to nevyšlo, budu ho muset vyburcovat k zájmu o pití, sprosté písničky a rychlé vozy.

LI

Canatha.

Bylo to staré město, odříznuté od světa, obehnané hradbami, choulící se na severním svahu čedičové planiny. Jako jediné významnější sídliště v této odlehlé oblasti získalo zvláštní pověst a vyznačovalo se osobitou atmosférou. Rozlohou nebylo velké, zato čile obchodovalo, neboť tudy vedla významná obchodní cesta z Bostry. Vedle pěkných helénských prvků, s nimiž jsme už počítali – vysoká akropole, vymoženosti civilizace a rozsáhlá přestavba městského centra –, měla v sobě Canatha něco nezvyklého. Náznaky nabatejské a parthské architektury se exoticky mísily s řeckými a římskými rysy města.

Třebaže leželo tak daleko, že mu nehrozily vpády závistivých Židů, cíhala za těsným věncem hradeb jiná nebezpečí. Canatha byla osamělou výspou v tradiční zemi banditů. Zdejší atmosféra mi připomínala spíš pohraniční pevnosti v Germánii a Británii než ta zábavy chtivá a hrabivá města ležící v Decapoli dál na západ. Toto byla samostatná, soběstačná obec. Nedaleko vně městských hradeb vždycky cíhlo nebezpečí.

Nás samozřejmě jako ubohou bandu tuláků bedlivě prozkoumali, abychom jim tam snad nezavlekli nějaké nepříjemnosti. Nic jsme neskrývali, trpělivě se nechali zpovídat a prohledat. Jen co jsme se dostali dovnitř, už se k nám město chovalo přátelsky. Tam, kde řemeslníci musí své vzory hledat daleko, vítají často nově příchozí s radostí. Canatha nebyla zatížena předsudky. Canatha měla ráda hosty. Canatha, město, jež mnozí cestovatelé většinou vynechávají, vděčně přijala kočovné komedianty a divákům jsme se dokonce líbili.

Jako první hru jsme tam uvedli *Bratry piráty* – Chremes si totiž vzal do hlavy, že ji očistí od toho osočení v Bostře. Dostalo se jí dobrého přijetí. Pak jsme rychle zalovili v našem repertoáru a rozhodli jsme se dávat *Dívku z Andru* a Plautova *Amfitryóna* (jedna z Chremových oblíbených frašek

o záletných bozích). Očekával jsem, že Musa bude kvůli *Amfitryónovi* řídit, ale ve hře byla naštěstí jenom jedna větší ženská role, ctnostná manželka, nevědomky svedená Jupiterem, a po té chňapla Phrygia. Byrria hrála chůvu; měla jedinou scénu až na samý závěr a žádné techtle mechtle. Pro nesla však pěknou řeč, v níž líčila, jak maličký Herkules zardousil buclatýma ručkama hada.

Pro oživení scény zhotovila Helena uškrceného hada, který se měl v té hře objevit. Vycpala trubici vyrobenou ze staré tuniky a našila mu oči s roztřepenými koketními řasami. Vyšla z toho kraje s tupým výrazem (dost se podobala Tháliině Jasonovi). Musa mu z kusu rozbitého opasku vyrobil dlouhý rozeklaný jazyk. Byrria, která se kupodivu projevila jako komická, vběhla na scénu s touto loutkou. Ta jí nejprve visela zvadle na lokti, ale Byrria pak hadem zavrtěla, jako by se ze stavu uškrcení začínal probírat, ale ona ho zlostně seřezala, až ho zase zkrotila. Tato nenapsaná scéna měla obrovský úspěch. Canatha řvala smíchy, ale od Chrema si někteří z nás vysloužili výtku, že jsme ho předem neupozornili.

Kasa společnosti se opět aspoň dočasně zaplnila a já jsem si mezi svými vysloužil pověst, že mám smysl po humor. A tak jsme se vydali z Canathy do Damašku.

Museli jsme projíždět nebezpečným územím, proto jsme se měli neustále na pozoru. „Tohle vypadá jako cesta, kde by se mohlo leccos stát,“ svěřil jsem Musovi polohlasně.

„Banditi?“

Jeho proroctví vyšlo. Najednou nás obklopili výhruzně se tvářící nomádi. Byli jsme spíš překvapení než vyděšení. Viděli, že s sebou netáhneme žádné těžké koše s kadidlem.

Postrčili jsme dopředu Musu, který se nám konečně hodil jako tlumočník, aby k nim promluvil. Nasadil slavnostní kněžský tón (jak mi později prozradil) a pozdravil je jménem Dhú Šary. Nato jim nabídl, že jim zdarma zahrajeme divadlo, jestli nás nechají v klidu projít. Jak jsme viděli, ti zloději to považovali za nejlegračnější nabídku od těch dob, kdy od nich Velký král Persie požadoval placení daní, a tak se posadili do půlkruhu a my jsme jim předvedli zkrácenou verzi *Amfitryóna*, i s tím vycpaným hadem. Snad ani není třeba říkat, že největší úspěch měl právě had, ale pak nastal na-

pjatý okamžik, když nám bandité dali jasně najevo, že si chtějí koupit Byrrii. V duchu už viděla, že ji čeká život plný bití a nadávek, až se stane konkubínou nějakého nomáda, jenže vtom vystoupil Musa a vykřikl něco dramatického. Odpověděli mu ironickým posměchem. Nakonec vzali zavděk darem: věnovali jsme jim tu vycpanou krajtů a krátce jsme jim ukázali, jak jí vrtět.

Pokračovali jsme v cestě.

„Cos jim to řekl, Muso?“

„Pověděl jsem jim, že Byrria je obětní panna a že má být obětována Dhú Šarovi na některé Výšině.“

Byrria po něm vrhla zlostnější pohled než po nomádech.

O další rozruch se nám postarala tlupa křesťanů. Že nám chtěli nomádi rozkrást rekvizity, se dalo pochopit, ale aby příslušníci náboženského kultu lovili svobodné Římány, bylo pobuřující. V místě, kde se zastavuje, číhali roztroušení po silnici, takže jsme je museli objíždět, anebo se s nimi dát do hovoru. Jakmile se usmáli a řekli, jak je to milé, že nás poznávají, už jsme věděli, že to jsou ničemové.

„Kdo to je?“ zeptal se šeptem Musa; nemohl pochopit jejich chování.

„Blázní s vyvalenýma očima, co se tajně scházejí na jídlo v podkrovních světničkách na počest svého, jak tvrdí, Jediného Boha.“

„Jediného? Není to trochu omezující?“

„No to je. Byli by neškodní, jenže vyznávají taky škodlivou politiku. Odmítají respektovat císaře.“

„A ty císaře respektuješ, Falcone?“

„Ovšemže ne.“ Pro toho starého lakomce jsem sice pracoval, ale smýšlením jsem byl republikán. „Ale nevykládám to veřejně, abych mu neškodil.“

Když po fanatickém obchodování přešli křesťané k nabídkám, že nám zaručí život věčný, zmlátili jsme je, co se do nich vešlo, a nechali jsme je tam, ať si fňukají.

Za stále většího vedra a s těmito nepříjemnými zastávkami nám to trvalo tři dny, než jsme dorazili do Damašku. Během poslední etapy naší cesty se mi konečně podařilo promluvit si důvěrně s Traniem.

LII

V důsledku těchto nepokojů jsme se poněkud přeskupili. Tranio se náhodou ocitl vedle mého vozu, kdežto Grumio zůstal, jak jsem si všiml, tentokrát poněkud pozadu. Já jsem byl sám. Helena si zašla za Byrií, že se s ní kousek sveze, a diplomaticky si vzala Musu s sebou. Takovou dobrou příležitost jsem si nemohl nechat ujít.

„Komu by se vůbec chtělo žít věčně?“ prohodil žertem Tranio, narážaje tím na křesťany, kterým jsme před chvílí dali co proto. Tu poznámku prohodil dřív, než si stačil všimnout, či je ten vedlejší vůz.

„To by se dalo chápat jako přiznání,“ křikl jsem na něj a chopil se možnosti trochu si ho podat.

„Přiznání k čemu, Marku Didie?“ Nesnáším lidi, kteří se mě snaží vyvést z rovnováhy nežádoucí familiárností.

„K vině,“ odpověděl jsem.

„Ty vidíš vinu všude, Falcone.“ Hbitě se vrátil k formálnějšímu stylu řeči.

„Tranio, všude, kam se vrtnu, narážím na lidi, co se něčím provinili.“

Rád bych předstíral, že má slavná profesionální reputace informátora přitahovala Trania, aby zůstal a vyzkoušel mou dovednost. Jenže on se ve skutečnosti usilovně snažil ode mě vzdálit. Pobídl patami svého velblouda ke klusu, ale ten kategoricky odmítl na to reagovat. Trochu bolesti v žebrech je lepší než poslušnost. Tohle zvíře se lstivou duší revolucionáře bylo obyčejné stvoření barvy prachu s nechutnými holými místy v rozčuchané srsti, mrzutý škarohlíd, věčně naříkající, jako by se mu nevímk ubližovalo. Uměl běhat rychle, ale jenom proto, aby se pokusil jezce shodit. Jeho vysněným cílem bylo ponechat člověka napospas supům čtyřicet mil od oázy. Miloučký domácí mazlíček – pokud jste se rozhodli pro pomalou smrt otravou z velbloudího rafnutí.

Tranio se teď pokoušel nenápadně vzdálit, ale velbloud si vzal do

hlavy, že pokluše vedle mého vola v naději, že ho znervózní.

„Myslím, žes tu v pasti.“ Zazubil jsem se. „Pověz mi tedy, jak je to s těmi komediemi, Tranio.“

„Ty jsou většinou založeny na provinění,“ přiznal s kyselým úsměvem.

„Tak? Já jsem myslel, že mají odhalovat skrytý strach.“

„Z tebe je teď teoretik, Falcone?“

„Proč ne? Jenom to, že mě Chremes zaměstnává jako pomocného dramatika a musím dělat rutinní práci, ještě neznamená, že nikdy nerozebírám text, který pro něho reviduji.“

Protože jel vedle mě, nemohl jsem ho pozorovat příliš bedlivě. Když jsem otočil hlavu, viděl jsem, že v Canathě byl u holiče. Vzadu na hlavě mu vzal vlasy tak nakrátko, že mezi strništěm prosvítala rudá pokožka. Ani jsem se na sedadle nemusel natáčet, abych zachytil závan poněkud silného balzámu, který si naplácál při holení – omyl, jehož se při nákupu dopouštějí mladí muži, ale teď ho musel jako chudý všechen spotřebovat. Při občasném pohledu stranou jsem spatřil paže porostlé tmavými chlupy, zelený pečetní prsten se škrábnutým kamenem a kotníky úplně bílé úsilím, jak se vzpíral paličatému velbloudovi. Jenže při téhle jízdě jsem nemohl celkem nic dělat. Sám jsem se musel soustředit na uklidňování našeho vola, který se lekal vyceněných zubů Traniova zuřivého zvířete, a tak jsem se nemohl dívat vyšetřovanému přímo do očí.

„Dělám bezduchou práci,“ pokračoval jsem a celou vahou jsem táhl dozadu, když se vůl pokoušel vzpínat. „Zajímalo by mě, jestli se na to Heliodorus díval stejně jako já. Byla to pro něj čistě práce na zakázku, s níž se musel pachtit? Anebo se považoval za umělce se schopností dělat něco mnohem lepšího?“

„Měl bystrý mozek,“ připustil Tranio. „A ten hnusnej slimák to věděl.“

„Snad ho tedy využíval.“

„Ale ne na psaní, Falcone.“

„Máš pravdu. Na těch svitcích v truhle, co jsem zdědil, je to vidět. Jeho úpravy stojí za starou belu, jsou odfláknuté – pokud se vůbec dají přečíst.“

„Proč se tak zajímáš o Heliadora a jeho naprosto nedostatečný talent?“

„Jako o kolegu.“ Usmál jsem se a pravý důvod jsem mu neprozradil. Chtěl jsem prozkoumat, proč mi Ione tvrdila, že ke smrti bývalého pomoc-

ného dramatika vedly čistě profesionální důvody.

Tranio se zasmál, snad trochu rozpačitě. „Ale jdi! Snad mi nechceš tvrdit, že Heliodorus byl v podstatě skvělý autor komedií. To totiž není pravda. Měl ohromné tvůrčí schopnosti, když se to týkalo manipulování s lidmi, ale jako spisovatel byl absolutně nemožný. A taky to věděl, věř mi.“

„A taky jsi mu to, předpokládám, řekl,“ nadhodil jsem suše. Lidé mi vždycky zatepla běželi hlásit, že se jim má práce nelíbila.

„Pokaždé když mu Chremes dal nějaké zaprášené řecké dílo a požádal ho, aby vtipy zmodernizoval, ukázal se u něho žalostný nedostatek intelektuálních schopností. Ten by neuměl vyvolat úsměv ani u miminka, kdyby ho šimral na bříšku. Člověk to buď má v sobě, nebo nemá.“

„Anebo si koupí sbírku vtipů.“ Vzpomněl jsem si na něco, co mi pověděl Congrio. „Kdosi mi říkal, že jsou dosud k dostání.“

Potom Tranio po určitou dobu nadával velbloudovi, který se pustil do válečného tance. Při jedné figuře vrazil bokem do mého vozu, a tak jsem rovněž od plic klel. Traniovi bolestivě uvízla noha přitisknutá ke kolu. Můj vůl na protest chraptivě zabučel a lidé jedoucí za námi hlasitě láteřili.

Když opět nastal klid, Traniův velbloud začal s náramným zájmem očuchávat můj vůz. Šašek dělal, co mohl, aby tu potvoru odtrhl, a já jsem zamýšleně řekl: „Byla by to výhoda, mít k dispozici nevyčerpatelnou zásobu dobrého materiálu. Něco takového, jak o tom mluví Grumio – vtipy nashádané za dlouhá léta.“

„Neměl bys žít v minulosti, Falcone.“

„Jak to myslíš?“

„Grumio je tím posedlý – a strašně se mýlí.“ Asi jsem narazil na nějaké profesionální nedorozumění, které měl s Grumiem. „Humor se nedá koupit v dražbě. To už je pryč. Kdysi možná existoval zlatý věk komedie, kdy byl materiál přímo posvátný a takový šašek si mohl nahrabat celé jmění vykrádáním prapradědečkova drahocenného svitku s prastarými košilatyými fóry a zatuchlými slovními hříčkami. Ale dnes potřebuješ každý den něco nového. Satira musí být tak čerstvá jako soudek hlemýžďů. Včerejšími vyčichlými vtipy nevyloudíš na dnešním kosmopolitním jevišti ani uchichtnutí.“

„Takže kdybys zdědil sbírku starých anekdot,“ nadhodil jsem, „tak bys ji prostě zahodil?“ S pocitem, že jsem možná na něco kápl, jsem se snažil vybavit si svůj dřívější rozhovor s Grumiem. „Podle tebe bych tedy neměl věřit všemu tomu úžasnému řečnění tvého spolubydlícího o starobylém dědičném povolání šaška? Profesionálního vyvolávače smíchu, oceňovaného podle obsáhlosti jeho sbírky žertů? Těch starých historek, které je možné v nouzi nejvyšší prodat?“

„Blbost!“ zvolal Tranio.

„Ne moc vtipných, ale zhuštěných.“

„Co mu byly platné ty jeho rodinné vztahy, Falcone? To já jsem měl větší užitek z toho, že jsem se spoléhal na bystrý mozek a pětileté zaučování, kdy jsem v Neronově cirku bavit publikum před gladiátorskými zápasy.“

„Myslíš, že jsi lepší než on?“

„Já to vím, Falcone. On by mohl být tak dobrý, jak by si přál, ale to by musel přestat kňourat nad úpadkem úrovně divadla, smířit se s tím, co se skutečně žádá, a zapomenout na to, že jeho otce a dědečka uživilo pár ubohých historek, předvádění ,na tom našem dvoře všechno to krákoře‘ a trochu žonglování. Bohové zlatí, všechny ty pitomé kecy o směšných cizincích: ‚Proč jsou římské silnice dokonale rovné?‘“ opíčil se Tranio drsně po každém sólovém komediantovi, z něhož se mi dělalo nanic. „Aby si Thrákové nemohli stavět stánky s občerstvením na rohu!“ A potom ještě sprosté narážky: „Co řekla panenská vestálka eunuchovi?“

Vypadalo to na povedený vtip, ale přerušil ho zase velbloud: Tranio ho musel tahat, poněvadž té bestii se zachtělo vrhnout se stranou přes silnici. Netroufal jsem si požádat ho, aby to dopověděl, abych se nepřiznal k svému pokleslému vkusu.

Cesta teď vedla mírně z kopečka a v dálce už se dalo rozeznat, že vyprahlá krajina náraz končí, a že se tedy blížíme k Damašku. Damašek, oáza visící na okraji pustiny jako bohatý přístav na břehu obrovského neúrodného moře. Na všech stranách už jsme pozorovali čilejší dopravní ruch směřující k tomuto starobylému hrnci medu. Každou chvíli buď za námi přikluše Grumio, aby se připojil k domnělému příteli, anebo Tranio prostě odejde.

Nejvyšší čas nasadit pořádně páku. „Abych se ještě vrátil k Heliodorovi. Tys ho považoval za škrabala bez špetky talentu, který neměl ani tolik schopností jako staré borové poleno. Tak proč jste ty a Grumio byli s tím vyřídudchem natolik zadobře, že jste se nechali vmanévrovat do hrozných dluhů z hazardu?“

Zasáhl jsem citlivý nerv. Zbývalo jenom si z toho vyvodit, který nerv to byl.

„Od koho to víš, Falcone?“ Tranio zbledl v obličeji pod splihlou kšticí, která mu padala přes chytré tmavé oči. I hlas měl tmavý s nebezpečným názvukem, který se dal těžko vyložit.

„To se všeobecně ví.“

„Tak se všeobecně lže!“ Bledý obličej najednou krvavě zrudl, jako by náraz dostal prudkou bahenní horečku. „O peníze jsme s ním skoro nikdy nehráli. Hrát s Heliodorem v kostky mohl leda blázen.“ Vyznělo to skoro, jako by šaškové věděli, že podvádí. „Hráli jsme o drobnosti, běžné fanty, to je všechno.“

„Tak proč se tolik rozčiluješ?“ zeptal jsem se tiše.

Natolik se rozzuřil, že se mu konečně podařilo zkrotit velbloudovy vrtochy. Hrubě mu škulb uzdou za tlamu, a tak zvíře donutil se obrátit a odklusal se zařadit na konec karavany.

LIII

Damašek se považoval za nejstarší osídlené město na světě. Na vyvrácení toho názoru by bylo zapotřebí najít někoho s hodně dlouhou pamětí. Jak pravil Tranio, komu by se chtělo žít tak dlouho? Kromě toho se to dalo jasně dokázat. Po celá staletí pracoval Damašek své podvodnické metody a znal kdejaký uskok. Tamější směnárníci byli notoricky známí. Mezi místními obezděnými krámkami, jichž bylo v barvitě pravidelné síti ulic jako naseto, se vyskytovalo víc lhářů, podvodníků a zlodějů než v kterémkoli jiném městě, co jsem navštívil. Damašek mimořádně proslul a úspěšně se rozvíjel. Pestrá směsice jeho obyvatel se zabývala neuvěřitelně různorodými lumpárny. Jako Říman jsem se tam cítil jako doma.

To bylo poslední město na naší pouti přes Decapoli a rozhodně nejvzácnější klenot celé sbírky. Stejně jako Canatha i ono leželo daleko od ostatních, ovšem jeho izolace se projevovala prostě spíš velkou vzdáleností než atmosférou. Tady jsme nenašli schoulenou pevnost čelící nekonečným pustým rozlohám – třebaže i zde se na několik stran prostíraly pouště. Damašek prostě pulsoval mocí, obchodem a sebejistotou.

Město se vyznačovalo typickými decapolskými rysy. Vyrostlo v kvetoucí oáze, kde si řeka Barada razí cestu roklí v dlouhém pohoří, a mohutné městské hradby se strážními věžemi navíc obklopoval široký prstenec bažinatých luk. Na místě staré pevnosti uvnitř města stál skrovný římský tábor. Vodu do veřejných lázní i obytných domů přiváděl akvadukt. Jako cíl staré, žárlivě strážené nabatejské obchodní cesty od Rudého moře a rovněž jako významná křižovatka byl Damašek dobře vybavený tržišti a karavanseráji. Od Řeků převzal zásady urbanismu a demokratické instituce. Od Římanů bohatý program výstavby veřejných budov, který počítal s velkolepým přebudováním místního kultovního okrsku v obrovskou Jupiterovu svatyni, která bude trůnit v groteskně předimenzované enklávě se spoustou kolonád, oblouků a monumentálních bran.

Do města jsme vstoupili od východu Sluneční bránou. Okamžitě nás obklopil čilý ruch. Po tichu pouště všechny div neomráčil pokřik chamtivých pouličních kramářů a hlučné dohadování a handrkování. Ze všech měst, jež jsme do té doby navštívili, tohle nejvíc připomínalo nějakou oživlou řeckou frašku, místo, kde se mohou odkládat novorozeňata, kde se kradou poklady, za každým sloupem se ukrývají uprchlí otroci a hetéry se málokdy dožívají důchodového věku. Tady sčítlé manželky nepochybně plísni ochablé manžely, že v posteli nepodali kloudný výkon. Zpusťli synové vodí za nos stařecké otce. Poslušné dcery aby pohledal. Každá, jež se chce stát kněžkou, si musí napřed odsloužit určitou dobu ve vlhkém hampejzu u řeky, kde dívky připravují o panenství ve svém volném čase vojáci, a jestliže se některá žena otevřeně přizná, že je hampejznicí, je radno se jí honem vyhnout, abyste v ní náhodou nepoznali svou dávno ztracenou babičku.

Od Sluneční brány k Jupiterově na opačném konci města se táhla Via Recta, ulice, kterou kdysi nějaký zeměměřič se smyslem pro humor nazval „Přímá“. Trapná tepna. Tohle nebylo zrovna to pravé místo, kde by si člověk najal na týden tichý pokoj, aby se v něm věnoval dušezpytu. Měla to být elegantní hlavní třída města, ale kupodivu zcela postrádala jakoukoli vznešenost. Připomínala spíš prostor za zadní bránou vojenského tábora a navíc se nepříjemně kroutila kolem několika pahorků a nevhodných starých budov. Představovala základnu budoucího města s klasickou řeckou mřížkovou sítí ulic. Kdyby výsledek ukázali Hippodamnovi z Milétu, který stanovil zásady projektování elegantních měst, asi by se znechuceně pozvracel.

Vládl tu chaos a všude trčely sloupy, přes něž pro zastínění natáhli plachty. Pod těžkými přístřešky se brzy vytvořilo nesnesitelné horko, jak slunce stoupalo výš, a oficiální kupci nabízeli své zboží v solidních krámech. Nacpaly se tam však i četné nelegální stánky a zabíraly halabala skoro celou ulici. Římského édila by z toho asi trefil šlak. Udělat v tom neukázněném zmatku pořádek by bylo nemožné. Brzy po rozednění se veškerý provoz zastavil. Lidé postávali se známými, aby si důkladně popovídali, nejraději přímo na vozovce, odkud nehodlali uhnout.

S rukama přitisknutýma na váčcích s penězi jsme se drželi pohromadě a

snažili se protlačit tím mumrajem a ohlušujícím rámusem, drásajícím uši. Obklopovaly nás omamné vůně z obrovských hromad koření a mhouřili jsme oči před třpytem křiklavých cetek, zavěšených v celých pásech na stáncích. Uhýbali jsme před bezohledně přenášeny štůčky jemných látek. Zírali jsme na různé druhy mycích hub a šperky, fíky a celé plástve medu, kuchyňské nádoby a vysoké svícny, práškovou henu v pěti barevných odstínech, sedm druhů ořechů. Vysloužili jsme si modřiny, chvílemi nás přirazili ke zdi chlapi s kárami. Členové naší společnosti propadli panice, když spatřili lacino nabízené exotické zboží, jakousi měděnou tretku se zvláště zatočeným ouškem a orientální hubičkou. Jen se na chvíli otočili a už nás ostatní ztratili mezi strkajícím se davem z dohledu.

Snad ani nemusím uvádět, že jsme museli projít téměř celou tou chaotickou ulicí. Divadlo, které nám Chremes předem zajistil, bylo samozřejmě až na druhém konci, poněkud na jih od hlavní tepny, nedaleko Jupiterovy brány. Stálo hned u takzvaného blešího trhu, kde se prodávalo obnošené šatstvo.

Poněvadž jsme měli tu čest hrát v monumentálním divadle, které vybudoval Herodes Veliký, pár blech nám nemohlo vadit.

Nikdy se nám nepodařilo zjistit, jak to Chremes dokázal. Tak trochu si uvědomoval, že lidé pohrdají jeho organizačními schopnostmi či spíš neschopností, a proto se hrdě uzavřel do sebe a odmítl to prozradit.

Jak to udělal, nás přestalo zajímat, jakmile jsme se informovali, kolik tu stojí vstupenky do divadla, a začali jsme je prodávat. To nám nesmírně zvedlo náladu. Aspoň tentokrát jsme měli vystupovat v elegantním prostředí a nemuseli jsme mít žádné obavy, jestli se nám naplní hlediště. V tomto rušném úlu kupujících a prodávajících lidé ochotně platili masné vstupné bez ohledu na repertoár. Všichni si zakládali na výhodné koupi, a jakmile se přestali zabývat zbožím, v kterém se dobře vyznali, stávali se většinou snadnou kořistí. Kultura tu představovala jakýsi doplněk obchodu. Mnozí finančníci se jejím prostřednictvím snažili zaimponovat klientům; kupovali lístky i pro své hosty bez ohledu na to, co bude na programu. Obchodní pohostinství je skvělý vynález.

Pár dní nám všem připadal Damašek úžasný. Později, jen co naši lidé

poznali, že je směnárníci vzali na hůl, a když několika odlehčili kapsáři v postranních úzkých uličkách o měšce s penězi, poněkud jsme ve svém nadšení ochladli. I já jsem se jednoho rána vypravil ven sám a jako dárek pro mámu jsem koupil větší množství myrhy, jak jsem se domníval, ale jakmile si k ní přivoněl Musa, smutně mi oznámil, že to je bdellium, mnohem méně čistá aromatická pryskyřice, jež by se měla prodávat za podstatně méně aromatickou cenu. Šel jsem zpátky, abych si toho stánkaře podal, ale ten už zmizel.

Divadlo jsme měli zamluvené na tři večery. Chremes se rozhodl, že uvedeme hry, jež považoval za klenoty našeho repertoáru: *Bratry piráty*, pak jednu z frašek o záletných bozích a *Dívku z Mykónu*. Ten poslední klenot sflikoval dohromady Heliodorus krátce před smrtí. Měl spíš umřít hanbou. Bylo to „volné zpracování“ těch ostatních komedií s titulem *Dívka z...*, dráždivá hra pro chlápne kupce, kteří se přijeli povyrazit do velkého města bez manželek. Obsahovala scény, které chyběly ve všech těch ostatních komediích o dívkách ze Samu, Andru a Perinthu: Grumio padající ze žebříku, Byrria zpočátku cudně oděná, ale při tanci odkládající jednotlivé části oblečení a předstírající šílenství; a mimoto všechny dívky v orchestru hrály nahoře bez. (Plancina pak žádala zvláštní příplatek za to, že si přiskřípla bradavku mezi kastanětami.)

Chremův výběr vyvolal úpění. Náš principál neměl odpovídající smysl pro atmosféru. Věděli jsme, že ty hry se sem nehodí, a po půldenním repertání se celý soubor se mnou v čele jako jejich literárním expertem shromáždil, aby zjednal nápravu. *Dívku z Mykónu* jsme ponechali, neboť v takovém zhýralém městě bude mít jistě úspěch, ale ty druhé dvě jsme odmítli. Místo nich jsme po demokratickém hlasování navrhli *Lano* se stále populárním přetahováním a jednu Davovu oblíbenou hru, neboť mu umožňovala blýsknout se jako *Chlubivý voják*. Philocrates, tolik zamilovaný do sebe a zbožňujícího publika, by byl nejspíš protestoval, poněvadž v té komedii měl jenom malou roličku, ale schovával se ve stanu, neboť zahlédl ženu, kterou svedl za naší návštěvy v Pelle a již teď doprovázel nějaký příbuzný, chlap jako hora; vypadal, jako by po něčem pátral.

To byla velká nevýhoda Damašku. Vedly tam všechny cesty.

„A vedou taky pryč,“ připomněla mi Helena, „za tři dni. Co uděláme,

Marku?“

„Já nevím. Souhlasím s tebou, že jsme na východ nepřijeli proto, abychom zbytek svého života strávili s ubohým kočovným divadlem. Vyděláváme dost, abychom se uživil – ale ne dost, abychom se mohli zastavit a dopřát si prázdniny, a ani zdaleka tolik, aby nám to uhradilo cestu domů, jestli nám to Anacrites neproplatí.“

„Marku, tu bych mohla zaplatit já.“

„To bych ztratil veškerou sebeúctu.“

„Nepřeháněj.“

„Tak dobrá, můžeš zaplatit, ale napřed mi dovol, abych nejdřív dokončil aspoň jedno poslání.“

Vedl jsem ji do ulic. Bez námitek se do mě zavěsila. Většina žen jejího postavení by se zhrozila při pomýšlení, že by měla vykročit do toho lidského mraveniště hlučné, hrubé cizí metropole bez nosítek, ba i bez osobní stráže. Mnozí obyvatelé Damašku si ji za to také podezíravě měřili. Na senátorskou dceru měla Helena vždycky zvláštní smysl pro to, co se hodí, a co ne. Jestliže jsem s ní byl já, jí to stačilo. Ani se nestyděla, ani se nebála.

Velikost a ruch města mi najednou připomněly pravidla, která jsme zanechali v Římě, pravidla, jež tam Helena také porušovala, avšak alespoň to byl domov. V Římě se skandální chování žen ze senátorských rodin považovalo jenom za určitý módní výstřelek. Působit potíže mužským příbuzným se bralo jako omluva pro cokoli. Matky pokládaly za svou povinnost vychovávat dcery ke vzpurnosti. Dcerám to vyhovovalo, věšely se na krk gladiátorům, vstupovaly do podivných sekt nebo se z nich stávaly zaryté intelektuálky. Ve srovnání s nimi se nectnosti povolené chlapcům zdály docela krotké.

Ale i tak, utéci z domova a žít pak s informátorem se jevilo jako čin nad jiné otřesný. Helena Justina měla dobrý vkus, pokud jde o muže, ale byla to neobyčejná dívka. Občas jsem až zapomínal, jak neobyčejná.

Zastavil jsem se na rohu ulice, najednou jsem se na ni potřeboval podívat. Jednou rukou jsem ji pevně objímal, abych ji chránil před tou strkanicí. Naklonila hlavu a tázavě na mě pohlédla. Štola jí sklouzla z obličeje, neboť se jí trásněmi zachytila na náušnici. Pokoušela se vymotat jemný zlatý drátek a přitom poslouchala, co jí říkám: „Vedeme spolu podivný život.“

Někdy cítím, že kdybych se o tebe pořádně staral, tak bych si tě ubytoval ve vhodnějším prostředí.“

Helena pokrčila rameny. Měla vždycky trpělivost s mými nervózními pokusy umožnit jí konvenčnější život. Z okázalosti si dělala legraci. „Mně můj život vyhovuje. Žiju se zajímavým mužem.“

„Díky!“ Najednou jsem se musel rozesmát. Mohl jsem čekat, že mě zase odzbrojí, ale zase mě zastihla nepřipraveného. „Vsak to nebude trvat navždy.“

„To jistě ne,“ přisvědčila vážně. „Jednou z tebe bude upjatý středostavovský byrokrat, co nosí každý den čistou tógu. Při snídani budeš řečnit o ekonomii a v poledne jíst jenom salát. A já budu muset vysedávat doma, na obličeji na prst tlustou pleťovou masku z mouky, a věčně budu kontrolovat účty z prádelny.“

Potlačil jsem úsměv. „No to se mi ulevilo. Už jsem se bál, že mi s mými plány budeš dělat potíže.“

„Já nedělám nikdy potíže, Marku.“ Spolkl jsem zachechtání. „Nestýská se ti?“ prohodila najednou.

Snad se mi stýskalo, ale ona věděla, že bych se k tomu nikdy nepřiznal. „Teď se domů ještě nemůžu vrátit. Nesnáším nedodělanou práci.“

„A jak ji tedy hodláš dodělat?“

Líbilo se mi, že má ve mě takovou důvěru.

Naštěstí jsem už podnikl kroky k vyřešení aspoň jednoho úkolu. Ukázal jsem na zeď nedalekého domu a předvedl jsem jí svůj mazaný kousek. Helena si ho prohlédla. „Congriovo písmo se pořád lepší.“

„Má dobrou učitelku,“ poznamenal jsem, a dal jí tak najevo, že vím, kdo mu pomáhá.

Congrio namaloval své obvyklé oznámení o našem představení *Lana*, které se ten večer mělo konat. Vedle něho napsal křídou další:

HABÍB
(NÁVŠTĚVNÍK ŘÍMA)
NALÉHAVÁ ZPRÁVA: PTEJ SE
V HERODOVĚ DIVADLE
PO FALCONOVI

OKAMŽITÝ KONTAKT JE
PRO TEBE VÝHODNÝ

„Co myslíš, ozve se?“ zeptala se Helena; opatrné děvče.

„Nepochybně.“

„Jak si můžeš být tak jistý?“

„Thália říkala, že je to obchodník. Bude si myslet, že z toho koukají nějaké peníze.“

„To jsi vymyslel výborně!“ pochválila mě.

LIV

Do divadla přicházeli nejrůznější výtečníci jménem Habíb, samí vyku-
tálení podvodníci, a poptávali se po Falconovi. To se mi v mé branži
stávalo často. Byl jsem s nimi brzy hotov. Položil jsem jim několik otázek,
na něž se dalo odpovídat na základě odhadu, a pak jsem na ně nastražil
běžnou past: „Navštívil jsi také císařský zvěřinec na Eskvilinu?“

„Samozřejmě.“

„Velmi zajímavé.“ Ten zvěřinec je totiž za městem u prétoriánského tá-
bora. Ani v Římě to mnoho lidí neví. „Přestaň mě zdržovat podváděním a
lhaním. Koukej zmizet!“

Časem můj trik prokoukli a poslali za mnou své známé, jimž poradili,
aby na mou záludnou otázku odpověděli „Kdepak“. Jeden obzvlášť nesty-
datý uchazeč se mě dokonce pokusil přelstít osvědčenou větičkou: „Možná
že jo, možná že ne.“ Nakonec, když už jsem si začal myslet, že můj uskok
nevyšel, přece jen se mi osvědčil.

Třetí večer, když nás několik najednou velmi horlivě pomáhalo
s kostýmy a svlékalo hudebnice pro jejich polonahé role v *Děvčeti*
z *Mykónu*, mě v kritickém okamžiku zavolali, že mám jít ven, čeká tam ná-
vštěva. Těžko jsem se rozhodoval mezi krásou a prací, ale nakonec jsem se
přece jen donutil jít.

Ten skrček, který se mi snad chystal pomoci s Tháliinou akcí, měl na
sobě dlouhou pruhovanou košili. Kolem hubeného pasu si několikrát
omotal dlouhatánský provaz. Jeho oči vypadaly líné, obličej jakoby nepří-
tomný. Hlavu mu pokrývaly roztroušené chomáče jemných vlasů jako na
staré předložce u postele, rychle ztrácející vztah ke skutečnosti. Postavu
měl chlapeckou, ale obličej zralý, zrudlý – možná dlouholetou prací topiče
anebo jakousi vrozenou úzkostí, že ho dopadnou při nějaké běžné lum-
párně.

„Předpokládám, že jsi Habíb.“

„Ne, pane.“ Vida, to je něco jiného.

„Poslal tě?“

„Ne, pane.“

„Nevadí ti, že budeme mluvit řecky?“ zeptal jsem se odměřeně, poněvadž jeho konverzace se jevila poněkud omezená.

„Ne, pane.“

Chtěl jsem mu poradit, aby si toho „pána“ nechal od cesty, ale pak už bychom na sebe jenom čučeli jako žáčkové poprvé ve škole.

„Tak vysyp, cos mi přinesl. Čekají na mě na jevišti, musím napovídat.“ Netrpělivě jsem toužil uvidět prsa dívky, co hraje na Panovu flétnu, připadala mi totiž skoro stejně dokonalá jako ty pohupující se kopečky jisté provazochodkyně, s níž jsem měl pletky v době, kdy jsem ještě žil jako svobodný mládenec. Z čistě nostalgických důvodů bych si je rád kriticky porovnal. Pokud možná přeměřil.

Napadlo mě, že si můj návštěvník přišel vyškemrat volňásek. Jistě bych mu rád vyhověl, jen abych se ho zbavil a mohl se vrátit do divadla. Ale na takového dotěru byl strašně pomalý, a tak jsem to řekl za něho. „Podívej, jestli sis přišel pro vstupenku do divadla, pár sedadel docela nahoře je ještě volných. Jestli chceš, tak ti to zařídím.“

„Jéje!“ vyhrkl překvapeně. „To jo, pane.“

Z váčku u pasu jsem vylovil kostěnou známku a podal mu ji. Hulákání a výskání z divadla za námi mi prozradilo, že tam právě nastoupil orchestr. On se ani nehnul. „Chceš ještě něco?“ pokusil jsem se ho pobídnout k odchodu.

„To jo.“

„No copak?“

„Tu zprávu.“

„Co je s ní?“

„Přišel jsem si pro ni.“

„Ale ty přece nejsi Habíb.“

„Von je pryč.“

„Kde pryč?“

„Na poušti.“ Bohové drazí! Vždyť celá ta zpropadená země je samá poušť. Neměl jsem nejmenší chuť prohrabávat syrský písek, abych našel

toho nepřítomného podnikatele. Vždyť jinde na světě je taková spousta vína na ochutnání, vzácná umělecká díla na shromažďování do sbírek, vybraná jídla, na nichž je možno se přiživit u bohatých šašků. A kousek odtud jsou ženy na okukování.

„Kdy odešel?“

„Jsou to dva dni.“

Moje chyba. Měli jsme vynechat Canathu.

Ba ne. Kdybychom ji vynechali, ukázalo by se, že ten mizera žije právě tam. Osud se opět obrátil proti mně, jako obvykle. Kdyby se bohové přece jen někdy rozhodli mi pomoci, určitě by nedokázali najít mapu a cestou dolů z Olympu by zabloudili.

„No vida!“ Zhluboka jsem se nadechl a znovu zahájil náš stručný a planý dialog. „Proč odešel?“

„Aby si přived zpátky syna. Chalída.“

„To jsou dvě odpovědi na jednu otázku. Tu druhou jsem ti nepoložil.“

„Kerou?“

„Jak se jeho syn jmenuje.“

„No Chalíd přece,“ zaúpěl ten zrudlý syreček naříkavě. Vzdychl jsem.

„Je Chalíd mladý, hezký, bohatý, rád si vyhazuje z kopýtky a vůbec ne dbá na přání a plány svého rozhněvaného otce?“

„Tak ty už ho znáš!“ Ani jsem nepotřeboval. Právě jsem se několik měsíců věnoval úpravám her, které byly přímo nacpané otravnými verzemi tohoto typu. Když se večer hrálo, pozoroval jsem Philocrata, jak o deset let omládl, nasadil si rezavou paruku a do rozkroku si nacpal několik šátků, než šel hrát tohoto chlípného darebáka.

„Tak kdepak je ten proutník?“

„Kdo? Habíb?“

„Habíb nebo Chalíd, to je přece jedno.“

„V Tadmoru.“

„V *Palmýře*?“ vyhrkl jsem na něho římské jméno města.

„Jo, v *Palmýře*.“

Měl tedy pravdu. To byla skutečně poušť. Ohavná končina Sýrie, které jsem se jako čistotný Říman chtěl za každou cenu vyhnout. Slyšel jsem o ní dost vyprávět od nebožtíka bratra, vojáka, příběhy o štírech, žízni, bojov-

ných kmenech, smrtelných otravách po píchnutí o trny, o tom, jak se někteří vojáci zbláznili a začali zuřit, když se jim pod přilbou zavařil z horka mozek. To Festovo vyprávění bylo příšerné. Tak příšerné, že mě úplně odradilo pokračovat dál.

Ale co když jsme se bavili o docela jiné rodině?

„Odpověz mi ještě na tohle: má tvůj mladý Chalíd nějaké děvče?“

Ten košilatý moula se zatvářil obezřetně. Dotkl jsem se nějakého skandálu. To nebylo nic těžkého. Vždyť to byla koneckonců stará písnička a nakonec to připustil jako obvykle udiveně a se škodolibým gustem. „No jo! A právě proto si ho chce Habíb přivést domů.“

„To mě hned napadlo. Tatínkovi se to tedy nelíbí?“

„Zuří.“

„Netvař se tak ustaraně. Já o tom náhodou vím. Ona je muzikantka, má určitou římskou eleganci, ale urozená je asi jako komár, nemá žádné významné známé a ani vindru?“

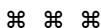
„To se aspoň povídá... Tak dostanu ty peníze?“

„O žádných penězích nebyla řeč.“

„Tak teda tu zprávu pro Habíba?“

„Ne. Dostaneš velkou odměnu,“ prohlásil jsem a s povýšeným gestem mu dal malý měďák. „Máš zadarmo vstupenku, aby ses mohl podívat na polonahé tanečnice. A žes mým citlivým ouškům svěřil tu skandální historku, budu se teď muset sám vypravit do Palmýry a tu zprávu předat Habíbovi osobně.“

III. DĚJSTVÍ: PALMÝRA



Konec léta v oáze. Palmy a granátové jabloně rostou v půvabných skupinách kolem pramene, na pohled špinavého. Potulují se tam další velbloudi, když na scénu dorazí utahaná karavana...

SYNOPSIS: *Falco*, neomalený proletář, se objeví v půvabném městě Palmýře se souborem kočovného divadla. Zjistí, že *Sophrona*, uprchlice, po níž už dlouho pátrá, má pletky s *Chalídem*, bohatým prostopášníkem, jehož otec zuří. Falco se bude muset uchýlit k uskokům, jestliže má situaci vyřešit. Mezitím hrozí nebezpečí, odkud to nikdo nečekal, když se drama na jevišti přiblíží životu víc, než by o to herci stáli...

LV

Můj bratr Festus měl pravdu, když nám vyprávěl o různých nebezpečích. Jenomže on sloužil v římské legii, proto nepoznal několik podivných zvyklostí. Tak například v poušti je všechno založeno na „pohostinnosti“ vůči cizincům, takže nic nedostanete zadarmo. Festus vynechal takové maličkosti jako „dobrovolný příspěvek“, který jsme museli vyplácet Palmýrským, kteří nám nabídli „ochranu“ při cestě pouští. Bylo by osudné pokoušet se ji přejít bez doprovodu. Na to se zavedla určitá pravidla. Vrchního správce Řím pověřil, aby dohlížel na bezpečnost obchodních cest, a za tu službu měl svým strážím platit ze své vlastní nadité pokladny, jak se slušelo na boháče, jemuž leží na srdci blaho veřejnosti. Vrchní správce tedy poskytoval doprovod a ti, kteří měli z této služby prospěch, považovali za svou povinnost projevit nesmírnou vděčnost. Pokud někteří tuto službu odmítli, mohli počítat s tím, že budou přepadeni.

Pravidelné strážní oddíly na nás čekaly několik mil severně od Damašku, kde se cesty rozdělují. Ochotně se flákaly u silnice, a jakmile jsme zamířili doprava na Palmýru, nabídly nám doprovod. Ponechaly nám na uvážení, jak bychom na to asi doplatili, kdybychom odmítli. Sami bychom se stali snadným cílem loupežných kmenů. V případě, že by o nás nevěděly, odmítnutý doprovod by je na nás brzy upozornil. Tyhle čachry s ochranou se na poušti dělaly jistě už tisíc let a malá skupinka divadelníků s neskladným nákladem nemá možnost tu výhodnou vyděračskou tradici změnit. Zaplatili jsme. Jako všichni i my jsme věděli, že cesta do Palmýry představuje jenom jednu část našeho problému. Až tam dorazíme, budeme se potřebovat dostat zase zpátky.

Já už jsem se ocitl na samém okraji Římské říše dřív. Dokonce jsem i překročil hranici, když mě nenapadlo nic rozumnějšího než riskovat vlastní život při nesmyslné misi. Ale jakmile jsme teď zamířili na východ hluboko do Sýrie, ještě nikdy jsem nezažil tak silný pocit, že budeme zírat na ne-

známé barbary. V Británii nebo v Germánii aspoň víte, co vás čeká za hranicí: další Britové nebo Germáni, kteří jsou povahou trochu moc divocí, takže se nedají podrobit, a jejichž země je příliš nehostinná, takže nemá smysl ji zabírat. Za Sýrií, která se sama pouhých padesát mil do vnitrozemí stává pustinou, leží neporazitelná říše Parthů. A ještě dál se prostírají legendární končiny neprozkoumaného území, záhadná království, odkud přichází exotické zboží přivážené tajemnými muži na podivných zvířatech. Palmýra je jak konec naší říše, tak konec dlouhé silnice vedoucí k nám od té jejich. Naše a jejich životy se setkávají tváří v tvář na tržišti, jemuž se exotičností žádné jiné na světě nevyrovná. Kupci přivážejí zázvor a koření, ocel a inkoust, drahokamy, ale především hedvábí. My jim zase prodáváme sklo a baltský jantar, kameje, henu, azbest a zvířata do zvěřinců. Palmýra je na konci světa jak pro Římana, tak pro Inda nebo Číňana.

To všechno jsem znal teoreticky. Byl jsem slušně sčtělý, v rámci možnosti vzdělání chudého kluka, ale měl jsem přístup ke knihovnám zemřelých boháčů; ty totiž dostával táta do dražby. Mimoto jsem si s sebou přivedl úžasně sčtělou dívku. Co jí otec mohl opatřit, nemělo mezí. Decimu Camillovi si mohla říkat o jakákoli literární díla (doufal totiž, že jakmile se zmocní nové krabice se svitky a zhltně je za jediný večer, i on se možná občas dostane k některému z nich). O Východu jsem toho věděl dost, protože můj táta se zajímal o obchod s luxusním zbožím. Ona se zase o něj zajímala proto, že ji fascinovalo všechno neobvyklé. Když jsme své znalosti dali dohromady, byli jsme předem upozorněni na většinu věcí, s nimiž jsme se pak setkali. Ale ještě než jsme vyjeli, tušili jsme, že pouhá teorie asi nebude dostatečnou přípravou na skutečnou Palmýru.

Přemluvil jsem soubor, aby jel s námi. Když se doslechli, že přece jen možná najdu Sophronu, v mnohých to vzbudilo zvědavost. Kulisáři a orchestr mě nechtěli pustit, dokud se mezi nimi volně pohybuje vrah. Dlouhá cesta přes poušť nám nabízela poslední možnost vylákat ho z úkrytu. Takže Chremův vysněný plán klusat důstojně do Emesy byl přehlasován. Ani obrovské mlýny na řece Orontes a proslulá dekadentní Antiochie se nevyrovnaly lákání prázdné pouště, exotických trhů s hedvábím a příslibu, že se naše záhady možná vyřeší.

Už jsem nepochyboval, že jsem na stopě odhalení. Dostal jsem palmýrskou adresu podnikatele, jehož syn upláchl s varhanicí. Jestli ji objevím, jistě už přijdu na způsob, jak ji předat Thálii. Vypadalo to, že už na tom pracuje Habíb. Podaří-li se mu odloučit ji od miláčka, jistě ještě ráda uvítá nabídku, že se může vrátit do Říma a dostat znovu svou práci.

A pokud jde o vraha, už jsem mu byl určitě v patách. V duchu jsem možná přišel na to, kdo to je. Rozhodně jsem okruh podezřelých omezil na dva. Zdálo se mi dobře možné, že jeden z nich mohl nepozorovaně jít s Heliodorem na tu horu, ale dosud jsem měl za vyloučené, že zabil Ionu. Zbýval tedy zřejmě jen ten druhý – ledaže bych objevil nějakou lež.

Někdy, když jsme si postavili tábor mezi zvláštními hnědými kopečky, kde nad písečnými svahy skučel vítr tak výhružně, seděl jsem a přemýšlel o tom vrahovi. Zatím jsem ho ještě nemohl pojmenovat ani Heleně. Ale čím déle jsme putovali, tím spíš jsem si dovoľoval spojovat ho s určitou tváří.

Říkali nám, že cesta do Palmýry trvá čtyři dni. To byla doba, jakou by asi potřeboval náš doprovod na velbloudech; ten by se nemusel zdržovat vozy s nákladem kulis a rekvizit ani úrazy nezkušeného reptajícího osazenstva. My jsme totiž trvali na tom, že si vozy vezmeme s sebou. Palmýrstí nás horlivě přemlouvali, abychom svá vozidla na kolech nechali prozatím na místě. Obávali jsme se, že je to jenom léčka, aby nám je jejich komplicové ukradli, jakmile je tam opustíme bez dozoru. Nakonec jsme uvěřili, že to myslí upřímně. Za peníze byli ochotni nám poskytnout dobré služby. Přejít přes poušť trvalo volům a mulám mnohem déle než velbloudům. Unesli toho méně a byli lekavější. Kromě toho, jak nás laskavě upozornili naši průvodci, v Palmýře bychom museli za každý vůz, s kterým bychom chtěli vjet do města, zaplatit dost vysokou daň.

Vysvětlovali jsme, že s ničím neobchodujeme, a nechali bychom tedy vozy za městem. Naši průvodci se tvářili otráveně. Vysvětlili jsme jim, že by bylo asi těžké pokusit se naložit na velblouda dva mimořádně veliké jevištní vstupy včetně dveří plus otočné kolo našeho zvedacího zařízení, na němž se bohové snášejí z nebe. Jasně jsme prohlásili, že bez svých normálních dopravních prostředků k přepravě veškerých zvláštních rekvizit prostě nepojedeme. Nakonec jenom zavrtěli hlavou a nechali nás, ať je po

našem. Jako by jim dokonce dodávalo pocit hrdosti, že doprovázejí takové cvoky.

Ukázalo se, že to mysleli dobře. Brzy jsme úpěli, jak pomalu nám cesta ubývá, když naše vozy drkotaly v zdrcujícím vedru po té ztracené silnici. Někteří z nás byli ušetřeni bolestného rozhodování, jestli snášet čtyři dny muka v sedle velblouda nebo čtyři dny stále horších puchýřů, když šli po svých a velblouda vedli. Ale jak se cesta protahovala a my jsme pozorovali trápení našich tažných zvířat, ukazovalo se stále zřetelněji, že jsme se přece jen měli rozhodnout pro rychlejší přepravu. Velbloudi si uchovávali tekutiny v těle tím, že se přestali potit – což bylo jejich jediné omezení, pokud šlo o tělesné funkce. Voli, muly a osli byli stejně vyčerpaní jako my. Tu cestu dokázali zvládnout, ale nenáviděli ji a my také. S opatrností se dalo opatřit dostatečné množství vody, aby člověk mohl existovat. Byla slaná a nechutná, ale udržovala nás při životě. Taková zkušenost Římanu aspoň připomene, oč pohodlnější je život v jeho civilizovaném městě.

Poušť byla nejen svízelná, ale i nudná. Prázdnotu nekonečně šedohnědé pahorkatiny přerušoval jenom tu a tam šedohnědý šakal, šinoucí se někam za svým vlastním cílem, nebo pomalu kroužící káně. Pokud jsme v dálce zahlédli stádečko koz, hlídané osamělou postavičkou, skoro jsme nemohli uvěřit, že v té pustině vidíme opravdu člověka. Když jsme se potkali s jinou karavanou, doprovázející velbloudáři na sebe volali a vzrušeně repetili, ale my jsme jeli dál zachumlaní do svých hábitů a chovali se nenápadně jako cizinci. Na svůj doprovod jsme si nesměli stěžovat, ač bychom rádi. Viděli jsme nádherné západy slunce, po nichž přicházela noc plná zářivých hvězd. To nám ovšem nevyvážilo dny, kdy jsme si museli stále těsněji uvazovat šátky na hlavu proti bodavému prachu, který nám do obličeje hnal zlomyslný vítr, ani hodiny promarněné vyklepáváním bot o balvany nebo vytrřásáním dek při ranním a večerním rituálním honu na štíry.

Asi v polovině cesty nás postihla pohroma. Pouštní obřady jsme už dodržovali běžně, ale to nám ještě stále nezaručovalo bezpečí. Zachovávali jsme všechno, co nám radili místní lidé, ale chyběl nám instinkt nebo zkušenost, jež poskytují skutečnou ochranu.

Vyčerpaně jsme se zastavili a začali stavět tábor. Byl to jenom takový

plácek u silnice, kam přicházeli nomádi prodávat měchy vody z nějaké vzdálené slané bažiny. Ta voda se skoro nedala polknout, ale nomádi s ní vesele obchodovali. Vzpomínám si na několik chumáčů trnitého křoví, odkud třepotavě vylétl úžasně barevný ptáček, snad nějaký druh pouštní pěnkavy. Kolem jako obvykle postávali tu a tam přivázaní jednotliví velbloudi, ke kterým se nikdo nehlásil. Malí klučinové nám nabízeli datle. Někaký stařec s náramně vznešeným vystupováním prodával z podnosu, pověšeného na krku, horké bylinkové čaje.

Musa rozdělával oheň a já jsem se staral o našeho utahaného vola. Helena stála před naším postaveným stanem a vytřepávala pokrývky, jak ji to učil Musa. Vybalovala jednu po druhé z rance, aby jimi vyložila stan. Když došlo k neštěstí, nemluvila nijak zvlášť hlasitě, ale její tichý, hrůzou rozechvělý hlas doletěl ke mně k vozu i k několika lidem za námi.

„Marku, pomoz mi! Mám na ruce štíra!“

LVI

„Odhod' ho!“ křikl Musa naléhavým hlasem. Už nám říkal, jak ty neřády bezpečně odmrštit. Helena si buď nemohla vzpomenout, anebo byla v šoku.

Musa vyskočil. Helena stála strnule. V jedné ruce dosud svírala deku, odkud musel vyběhnout, bála se dokonce uvolnit prsty. Na nataženém předloktí jí tančil ten zlověstný černý tvoreček, na půl prstu dlouhý, podobný krabu, dlouhý ocásek hrozivým obloukem vztyčený. Když ho někdo vyrušil, počínal si strašně agresivně.

Vzdálenost mezi námi jsem překonal na nohou z olova. „Miláčku můj –“

Pozdě.

Poznal, že se blíším. Znal svou vlastní moc. I kdybych stál Heleně přímo u lokte, když vyběhl z úkrytu, nebyl bych ji mohl zachránit.

Ocásek se napřáhl dopředu přes hlavu. Helena se hrůzou zajíkla. Hrot bodl. Štír okamžitě odpadl.

Neuplynula snad ani vteřina.

Viděl jsem, jak štír mete po zemi a uhání do úkrytu jako pavouk. Pak se na něj vrhl Musa, zoufale řval a bušil do něho kamenem. Znovu a znovu dopadaly jeho zuřivé rány. Sevřel jsem Helenu do náruče. Jsem u tebe –“ To jí bylo málo platné, jestli ji už začíná ochromovat smrtící jed. „Muso! Muso! Co mám dělat?“

Zvedl oči. Obličej měl bílý, usazený. „Nůž!“ křikl zběsile. „Řízni v místě bodnutí. Zařízni hluboko a silně vymačkávej –“

Vyloučeno. Helenu nemůžu. Já ne.

Místo toho jsem jí vytáhl deku z prstů, podepřel jsem jí ruku a tiskl ji k sobě. Úpěnlivě jsem si přál, aby čas skočil o pár vteřin zpátky a zachránil ji před tímhle.

Začínal jsem opět myslet jasněji. Našel jsem v sobě dost síly, abych si vyrval jeden řemínek z boty a pevně ho jako turniket ovázal Heleně přes nadloktí.

Já tě miluju,“ šeptala mi naléhavě, jako by si myslela, že už je to naposled, co mi to může říci. Helena měla vlastní názory na to, co je důležité. Pak mi paži opřela o hrudník. „Udělej, Marku, co ti radí Musa.“

Ten se vrávoravě opět postavil. Vytáhl nůž. Měl krátkou tenkou čepel, zasazenou do tmavé leštěné střenky, ovinuté bronzovým drátkem. Vypadal nebezpečně ostrý. Nechtěl jsem myslet na to, k čemu ho Dhú Šarův kněz používá. Pokoušel se mi ho vnutit. Nebyl jsem schopen takový zákrok provést, a tak Helena paži nastavila Musovi. S hrůzou ucouvl. Stejně jako já ani on by jí nemohl ublížit.

Helena se rychle otočila znovu ke mně. Oba na mě upřeně hleděli. Bylo to tedy na mně, já jsem byl ten tvrdý muž. A měli pravdu. Udělal bych cokoli, jen abych ji zachránil; kdybych ji ztratil, nikdy bych se s tím nevyrovnal.

Musa mi podával nůž obráceně, ostřím napřed. Dalo se poznat, že náš host nikdy nesloužil na vojně. Sáhl jsem přes čepel a se zápěstím ohnutým dolů, aby mi neprořízl ruku, jsem ohmatané držadlo uchopil. Musa ho okamžitě s úlevou pustil.

Nůž jsem už tedy měl, ale potřeboval jsem sebrat odvalu. Pomyslel jsem si, že jsme s sebou měli vzít lékaře. Zapomenout na rozhodnutí, že pojedeme nalahko. Nemyslet na výdaje. Teď jsme trčeli uprostřed ničeho a já mám Helenu ztratit, protože mi chybí odborná zkušenost. Už bych ji nikdy nikam nevzal, aspoň rozhodně ne bez někoho, kdo umí operovat, a bez pořádné truhly léčiv a kompletní řecké apatykářské výbavy...

Zatímco jsem váhal, Helena se mi dokonce pokusila nůž vytrhnout. „Tak mi přece pomoz, Marku!“

„Neboj se,“ řekl jsem příkře, zlostně. To už jsem ji vedl k balíku našich věcí a tam jsem ji posadil. Klekl jsem si k ní, na chvíličku si ji pevně přivinul a pak ji políbil na šíji. Hovořil jsem tiše, cedil jsem slova skrze zuby. „Poslyš, paní. Ty jsi to nejlepší, co v životě mám, a udělám všechno, co musím, abys mi zůstala.“

Helena se roztrásla. Dřívější síla vůle z ní teď skoro očividně vyprchá-

vala, když jsem se ujal vedení. „Marku, já jsem byla opatrná. Ale asi jsem udělala něco špatně –“

„Neměl jsem tě sem nikdy brát.“

„Ale já jsem chtěla jet.“

„Já jsem tě chtěl mít s sebou,“ přiznal jsem. Pak jsem se na ni usmál, její oči, plné lásky, se setkaly s mýma a ona zapomněla sledovat, co dělám. Dvakrát jsem řízl přes ranku na paži, takže oba řezy utvořily křížek. Malinko vyjekla, spíš překvapením než bolestí. Skousl jsem si ret tak silně, až začal krváčet.

Helenina krev tryskala snad na všechny strany. Zhrozil jsem se. Ještě stále mě čekala práce, musel jsem z ní dostat pokud možná všechno, ale při pohledu na ty jasně rudé prameny, tak rychle proudící, se mi dělalo špatně. Musa, který se akce vůbec nezúčastnil, omdlel jako špalek.

LVII

V ymačkávat ránu bylo hodně těžké; zastavit krvácení snad ještě těžší. Používal jsem na to ruce, to je vždycky nejlepší. To už se začali sbíhat lidé. Nějaká dívka – myslím, že Afrania – mi podávala roztrhanou látku. Byrria držela Heleně hlavu. Objevily se mycí houby. Kdosi nutil Helenu, aby upíjela vody. Někdo jiný mi povzbudivě stiskl rameno. V pozadí se ozývaly mumlavé hlasy.

Přikvačil k nám jeden z palmýrských průvodců. Zeptal jsem se ho, jestli s sebou nemají protilátku. Buď mi nerozuměl, nebo s sebou nic neměli. Ani pavučinu k přiložení na ránu. Nebyl nám nic platný.

Znovu jsem si nadával, že jsem si nepočínal prozíravěji. Než jsem Heleně ruku zavázal, potřel jsem jí ránu mastí na všechno možné, kterou s sebou vždycky nosím. Utěšoval jsem se, že štíří v těchto končinách třeba nejsou smrtelně nebezpeční. Průvodce cosi repetil v tom smyslu, že jsem Helenu ošetřil dobře. Napadlo mě tedy, že to podle něho asi stálo za pokus. Horlivě kýval hlavou, jako by mě chtěl ubezpečit. Potlačil jsem proto paniku a snažil se mu věřit.

Uslyšel jsem svištění koštěte, jak kdosi zlostně vymetal mrtvého štíra. Uviděl jsem, jak se Helena, tak bleďoučká, div mi nad ní nepuklo srdce zoufalstvím, snaží na mě usmát a utěšit mě. Stan se najednou vyprázdnil. Neviditelné ruce spustily postranní díly. Vzdálil jsem se, když Byrria začala Heleně pomáhat se svlékáním zakrvácených šatů. Vyšel jsem ven pro teplou vodu a čistou houbu.

U ohně čekala tiše skupinka lidí. Musa stál mlčky kousek stranou. Někdo mi připravil mísu vody. Znovu jsem ucítil poklepání po zádech a uslyšel povzbudivá slova, že si nemám dělat starosti. S nikým jsem nepromluvil a vrátil se k Heleně.

Byrria pochopila, že se chci o Helenu postarat sám, a diskrétně odešla. Slyšel jsem její hlas, jak něco vytýká Musovi. Così v hlavě mě varovalo,

že náš kněz bude možná potřebovat podporu.

Když jsem Helenu omýval, začala mi najednou ze ztráty krve omdlívat. Položil jsem ji a mluvil na ni, až opět nabyla vědomí. Za chvíli se mi podařilo natáhnout jí přes hlavu čistou košili a pak jsem ji pohodlně obložil polštáři a pokrývkami. Skoro jsme nemluvili a všechno, co jsme cítili, jsme si sdělovali dotyky.

Ve tváři stále ještě bílá a celá zpocená mě pozorovala, jak uklízím. Když jsem si k ní klekl, už se zase usmívala. Pak mě vzala za ruku a položila si ji na tlustý obvaz, jako by mé teplo mělo hojivou sílu.

„Bolí tě to?“

„Ani moc ne.“

„Ale asi bude.“ Nějakou dobu jsme zůstali úplně zticha a hleděli si do očí, oba otřesení. Byli jsme si tak blízcí jako nikdy. „Zůstanou ti jizvy. Nešlo to jinak. Holčičko drahá! Tvoje nádherná paže...“ Už nikdy nebude moci chodit s odhalenými pažemi.

„Spousta náramků,“ zamumlala Helena prakticky. Jen pomysli, jak si užiješ, až mi je budeš vybírat.“ Dobírala si mě, vyhrožovala mi, co mě to bude stát.

„To mám štěstí,“ s úsilím jsem se usmál. „Nikdy si nebudu muset lámat hlavu, co ti dát k saturnáliím...“ Ještě před půlhodinou jsem nedoufal, že další zimní slavnost strávíme spolu. Teď mě jaksi přesvědčovala, že ve své houževnatosti přežije. Rychlé, bolestivé tepání srdce se mi zklidnilo téměř na normál, když jsme spolu rozprávěli.

Za chvilku zašeptala: „Nedělej si starosti.“

Těch starostí bude ještě víc než dost.

Zdravou rukou mě hladila po vlasech. Občas mě jemně zatahala za nejvíc zašmodrchané nečesané kudrny, které měla tak ráda, jak mi vždycky říkala. Nikoli poprvé jsem si umiňoval, že napříště budu chodit vždycky pečlivě ostříhaný a upravený, aby na mě mohla být hrdá. A nikoli poprvé jsem od toho nápadu rychle upustil. Helena se nezamilovala do nafintěného, navoněného módního panáka. Vybrala si mě: slušná postava, dost chytrá hlava, vtip, dobré úmysly a léta úspěšného ukrývání zlovyků před ženami v mém životě. Nic zvláštního, ale ani nic hrozného.

Pod známým dotykem jejích prstů jsem se uklidnil. A Helena, jak mě

uklidňovala, brzy usnula.

Helena ještě stále spala. Já jsem se krčil vedle ní s obličejem v dlaních, když mě vyrušil nějaký šramot u vchodu do stanu. Byl to Musa.

„Nepotřebuješ s něčím pomoci, Falcone?“

Zlostně jsem zavrtěl hlavou v obavách, že ji vzbudí. Vnímal jsem, že si vzal nůž z místa, kam jsem ho pohodil. Jednu věc přece jen mohl udělat, ale bylo by to ode mě drsné, a tak jsem neřekl nic. Muž by si měl vlastní nůž vždycky očistit.

Zmizel.

O hodnou chvíli později k nám nakoukla Plancina, ta hráčka na Panovu píštalu. Helena ještě stále dřímala, a tak mě vylákala ven a přinutila mě, abych snědl velkou miskou polévky od kulisářů. I v těch nejpustších končinách vždycky zavěsili kotel nad oheň, sotva jsme zastavili. Dívka u mě zůstala a nespouštěla ze mě oči, aby se přesvědčila, jestli všechno sním, spokojená, že udělala dobrý skutek.

„Díky. To jsem si pochutnal.“

„Jak je jí?“

„Po tom jedu a řezání jí teď můžou pomoci jenom bohové.“

„Měl bys rozházet nějaké kadidlo. Neboj se, je nás hodně, co ti pomůžeme se za ni modlit.“

Najednou jako bych se ocitl v roli muže s nemocnou manželkou. Já budu Helenu ošetřovat a všechny ostatní ženské mi budou chtít dělat mámu. Co ty mohly vědět o tom, jak by je má skutečná matka rázně odstrčila a sama se pustila do práce, kdežto mně by zbývalo jenom zabavit se chlastem a hýřením. Co se mužů týče, máma prošla tvrdou školou, poněvadž byla provdaná za tátu. Dovedl jsem si představit, jak by asi zatočila s Plancinou. Viděl jsem, jak máma zahнала na útěk nejednu couru, která se dopustila jediné společenské chyby, a to přílišné náklonnosti ke mně.

„Mluvili jsme s těma průvodcema,“ svěřila mi Plancina důvěrně. „Tyhle maléry tu nemívají osudný následky. Ale budete si muset pohlídat, aby se do rány nedostala infekce.“

„To se snadno řekne, ale jak to zajistit?“

Mnoho zdatných dospělých mužů podlehlo po zdánlivě celkem bezvýznamném úrazu. Ani císařští vojevůdci s celou paletou řecké a římské medicíny k dispozici nebyli imunní vůči nepříjemné odřenině nebo septickému škrábnutí. A tady jsme kolem sebe neměli nic než písek a prach, jehož hrubé částičky pronikaly všude. Neměli jsme tekoucí vodu. Vody bylo totiž vůbec málo i na pití, natož k čištění ran. Nejbližší apatyka musí být v Damašku nebo v Palmýře. Měly výbornou pověst – jenže byly vzdálené celé dny cesty.

Mluvili jsme tlumenými hlasy, jednak proto, abychom mou holčičku nerušili ve spaní, a jednak z otřesu. Teď na mě dolehla příšerná únava a uvítal jsem možnost si s někým promluvit.

„Mám na sebe strašný vztek.“

„Neměj, Falcone. Byla to nehoda.“

„Ale měli jsme jí zabránit.“

„Ty mrňavý potvůrky jsou všude. Helena měla prostě příšernou smůlu.“ Poněvadž jsem dosud vypadal sklíčeně, dodala Plancina s neočekávanou vřelostí: „Dávala si větší pozor než všichni ostatní. Tohle si Helena nezasloužila.“ Já jsem Plancinu vždycky považoval za drzou holku. Byla hubatá, pro slovíčko nešla daleko a ráda nosila šaty s rozparkem od lemu až do podpaždí. Na tančící spartské dívce namalované na červené hlíněné váze působí tahle odvážná móda jako vrchol elegance; ve skutečném životě, na malé boubelce hrající na dechový nástroj, spíš vulgárně. Zařadil jsem si ji mezi dívky s bezvadně upraveným obličejem, ale s prázdnotou za očima. Ale jako většina dívek nejlíp ze všeho uměla bořit vžité názory mužů. Přes můj předsudek byla Plancina mimořádně bystrá. „Jsi všímavá,“ poznamenal jsem.

„Nejsem tak pitomá, jak sis myslel, co?“ chichotala se dobrosrdečně.

„Já jsem tě vždycky považoval za bystrou,“ lhal jsem. Vyšlo mi to z úst mimovolně. Kdysi jsem si uměl ženské bezstarostně namlouvat. Tu dovednost člověk nikdy neztratí.

„Jsem dost bystrá na to, abych se leccos dověděla.“

Sevřelo se mi srdce.

Když informátor hovoří takto důvěrně na pozadí docela jiné situace, může tak někdy získat důkaz, který vrhne na celý případ nové světlo.

Plancina se podle všeho nemohla takového důvěrného popovídání dočkat. Být to jindy, nejspíš bych po takové možnosti skočil.

Dnes jsem úplně ztratil vůli pokračovat. Řešení záhad bylo teď to poslední, čím jsem se chtěl zabývat. A tak, protože Osud je neohrabaný šupák, dnes mi přinesl svědectví až pod nos.

Zařal jsem zuby, abych nezasténal. Věděl jsem, že se mnou chce Plancina mluvit o Heliodorovi nebo Ioně. A já jsem si jenom přál, aby oba i se svým vrahem skončili na dně Středozemního moře.

Kdyby tu venku seděla s námi Helena, určitě by mě kopl, že jsem tak netečný. Chvilí jsem zasněně vzpomínal na ten nádherně vykroužený kotník, který by do mě šfouchl – i na její schopnost udělat člověku paměťihodnou modřinu.

„Netvař se tak nešťastně,“ nařídila mi Plancina.

„Nech to na jindy. Dnes jsem úplně zničený. Dnes mám prostě volno.“

„Může to být tvá jediná šance.“ Byla skutečně bystrá, jen co je pravda. Věděla, jak vrtkaví jsou někdy svědkové.

To mi připomnělo jednu hru, kterou jsme na vojně hrávali s mým starým přítelem Petroniem. Dohadovali jsme se, co nám vyhovuje líp: chytrá děvčata, která jenom vypadají hloupě, anebo ta hloupá, co na pohled celkem ujdou. Vcelku ovšem ani jedna z nich o nás vůbec nezavadila pohledem, a to nám bylo dvacet, ačkoli jsem předstíral, že je všechno, jak má být, a počítám, že Petronius měl pletky, o kterých jsem vůbec nevěděl. Později se z něho aspoň stal mazaný zpustlík.

Ten otřes ve mně naráz vyburcoval stesk po domově. A opět mě zavalily vzpomínky a snažil jsem se představit si, co by mi asi Petronius řekl. Nejspíš by mi vyčínil, že mám Helenino poranění na svědomí. Petronius, můj věrný přítel, vždycky sdílel všeobecný názor ostatních, že Helena je pro mě příliš dobrá. Vlastně se přiklonil k ní proti mně.

Znal jsem jeho názory. Podle něho bylo naprosto nezodpovědné brát ženu do ciziny, leda strašně ošklivou, na jejíž obrovské dědictví čekáš ve frontě, kdyby ji tam snad přepadli piráti nebo skolil mor. Podle jeho názoru (sám ho nazýval dobrá starodávná římská poctivost, kdežto já slepé pokrytectví) Helenu měli zamknout doma s metrákovým eunuchem jako osobní stráží a ven by se směla odvážit, jenom kdyby šla navštívit matku a

v doprovodu spolehlivého rodinného přítele (například samého Petronia).

„Tak chceš si promluvit nebo ne?“ Houkla na mě Plancina. Moje snění ji rozčilovalo stále víc.

„Já jsem vždycky nejradši utekl,“ zabručel jsem a lovil z paměti starou vtipnou odpověď.

„Políbit a zdrhnout?“

„A potom doufat, že vás některá znovu chytí a políbí.“

„S tebou není žádná sranda,“ stěžovala si. Přece jenom jsem vyšel ze cviku. „Už mě to přestává bavit.“

Tiše jsem si vzdychl. „Nebuď na mě taková. Mám starosti. No tak dobrá – co mi chceš povědět?“

„Já vím, kdo to byl,“ přiznala Plancina dutým hlasem. „Ten parchant! Já vím, koho měla Ione nejradši.“

Několikrát jsem nechal vyšlehnout plameny. Některé okamžiky potřebuje člověk strávit.

„Byly jste s Ionou kamarádky?“

„Blízky jako drobečky z jednoho bochníku.“

„Aha.“ Zdálo se, že je to klasický případ. Obě dívky spolu patrně ostře soupeřily o mužského, ale ta, co přežila, teď toho ničemu udá. Bude to považovat za věrnost zesnulé kamarádce. Ve skutečnosti šlo o prostou vděčnost, že si toho nesprávného chlapa sbalila Ione. „Proč jsi s tím za mnou přišla až teď, Plancino?“

Zatvářila se snad rozpačitě, anebo byla jenom otrlá. „Je tu pěkně, ticho a tma. Aspoň mám výmluvu schoulit se před tvým stanem a přitom to vypadá, jako bych tě jenom utěšovala.“

„Jo, je to tu náramně útulný!“ poznamenal jsem nabručeně.

„Srandičky, Falcone. Víš, jak jsme na tom. Kdo by chtěl skončit celej zmáčeněj a totálně mrtvej?“

„Na poušti se ti to nestane,“ odsekl jsem podrážděně. „Tenhle parchant rád lidi topí.“

„Tak co za to?“ zeptala se Plancina rovnou.

Předstíral jsem údiv. „To má být žádost o vyjednávání?“

„Je to žádost o peníze. Ty jsi přece informátor, že? Copak ti lidi za in-

formace neplatěj?”

„Jde o to,“ vysvětloval jsem jí trpělivě, „že se dobíráme faktů vlastní dovedností a šikovností.“ Krádeže, podvody a úplatky jsem vynechal. „Potom abychom se uživil, platí za ta fakta druhí lidé nám.“

„Jenomže v tomhle případě ty fakty znám já,“ upozornila. Nebyla to první žena z těch, co jsem poznal, která měla skvělý finanční postřeh, třebaže nikdy nechodila do školy.

„O jakých faktech se to tedy bavíme, Plancino?“

„Zaplatí ti někdo, když toho vraha najdeš?“ nenechala se odbýt.

„Chremes? Nebuď blázen. On tomu sice říká objednávka, jenže já tu veš znám. Ne. Já to dělám čistě ze svého svrchovaného morálního principu.“

„Aby tě husa kopla, Falcone!“

„Věříš tedy na občanskou povinnost?“

„Věřím, že jsi všetečnej mizera.“

„K službám, vzácná paní.“

„Takovej upír!“ Plancina se těmi urážkami docela bavila. Počítal jsem s tím, že mi stejně všechno vyklopí i bez hádky. Jinak by se s tím nebyla vytasila.

Takové slovní přestřelky se řídí určitým řádem a konečně jsme dospěli k jádru věci. Plancina si popotáhla sukni (pokud to šlo), pošfourala se v nose, prohlédla si nehty a pak se posadila rovně a začala vyprávět všechno, co věděla.

LVIII

Byl to jeden z těch klaunů,“ řekla.

Čekal jsem, co přijde dál. Postupně jsem to přestal očekávat. „To je všechno?“

„No a co? Ty bys chtěl nějaký choulostivý podrobnosti?“

„V každém případě by mi přišly docela vhod. Ovšem nesmíš mě šokovat; já jsem ostýchavý hoch. Ale co takhle který z nich to doopravdy byl?“

„Páni! Ty toho nechceš málo, co?“ bručela naštvaně. „Ty jsi přece informátor. Nemůžeš na to teda přijít sám?“

Měl jsem dojem, že si se mnou pohrává. Bylo načase, abych ji teď šokoval já. „Třeba můžu,“ odpověděl jsem zarputile. „Třeba už jsem na to přišel.“

Plancina na mě upřeně hleděla. Přes tvář jí přelétl výraz paniky a ohromení. Pak se zachvěla. Naráz ztlumila hlas, třebaže už tak jsme hovořili tiše. „Chceš tím říct, že to jako víš?“

„Chceš tím říct, že to jako nevíš?“ opáčil jsem. Zajímavá výměna, která však nic neznamenal.

„Nevím, kterej z nich,“ připustila. Je to hrozný pomýšlení. Co budeš dělat?“

„Musím se to pokusit dokázat.“ Zašklebila se a najednou si protáhla prsty obou rukou. Polekala se, do čeho se to namočila. „Neboj se,“ uklidňoval jsem ji. „Strýček Marcus už nejednou šlápl do hromady oslího hnoje. Nikdo se nedoví, žes mi něco prozradila, jestli tě trápí tohle.“

„Nelíbí se mi, že se s nima budu muset stýkat.“

„Tak na ně prostě mysli jako na muže, co vodiš za nos. To určitě dokážeš.“ Šibalsky se usmála. Odkášlal jsem si. „Já jenom potřebuju, abys mi vysypala všechno, co víš. Vyprávěj mi to celé.“

„Nikdy jsem o tom ani necekla, protože jsem se děsně bála.“ Veškerá její

sebedůvěra se rychle vytrácela. To ovšem neznamenalo, že bych se od ní nemohl dozvědět něco užitečného. Je nutné dávat si pozor na ty, kterým je všechno jasné a nemohou se dočkat, aby všechno vyklopili. Já vím jenom tolik, že Ione si začala s oběma.“

„A jak do toho zapadá Afrania? Já myslel, že chodí s Traniem.“

„Ale jo. Však z toho mohla puknout vzteky. Proto to Ione vlastně dělala; chtěla Afranii naštvat. Ione o ní říkala, že je to kráva pitomá. A co se týče Grumia...“ přívál Plancininych vzpomínek se kdovíproč zastavil.

„Co je s ním? Měl taky ještě nějakou jinou?“

„Kdepak.“

„To je stručná odpověď. Můžeš mi to vysvětlit zevrubněji?“

„On není jako ty druhý.“

To mě překvapilo. „Jak to myslíš? On si potrpí na chlapy? Anebo to s ženami neumí?“ Zarazil jsem se před odpornějšími alternativami.

Plancina bezradně pokrčila rameny. „To je těžko říct. On je dobrej společník. Oni oba. Ale s Grumiem nechce žádná nic mít.“

„Potíže?“

„Ale ne, to ne. Všecky máme dojem, že na to nikdy nemá dost času.“

„Na co?“ zeptal jsem se nevinně.

„Ty víš zatraceně dobře na co!“

To jsem připustil. „Ale mluvím o tom.“

„To nic neznamená, Falcone.“ Oba jsme se zasmáli. Pak se mi to Plancina pokusila objasnit. „On je patrně normální, ale o tamto nikdy moc nestojí.“

„Příliš namyšlený?“ odhadoval jsem.

„Jo, to by mohlo bejt.“ Přisahám, že se začervenala. Některé dívky působící dojemem, že jsou ke všemu svolné, jsou při hovoru podivně stydlivé. S přemáháním se to pokusila rozvést: „Kdyby si s ním některá začala, určitě by měla pocit, že se jí bude za zády posmívat. A kdyby něco dělal, tak by si umanul, že se mu to nebude líbit.“ A asi by mu to ani moc nešlo.

„To je zajímavé.“ Debatovat o impotenci – nebo dokonce lhostejnosti – jiného muže se vymykal mému zkušenostem. Vzpomněl jsem si, že když jsem tehdy šel na večeři k Chremovi a Phrygii, viděl jsem, jak dvojčata hostí Plancinu před svým stanem. „Ty ses přece s nimi taky stýkala.“

V Abile jsem tě jednou večer viděl, jak jsi s oběma popíjela –“

„Ale to pití bylo taky všechno. Navezla mě do toho jiná holka, Frosina. Ta má políčeno na Trania.“

„Oblíbený hoch! Takže na tebe zbyl Grumio?“

„Ani nápad! Šla jsem domů. Vzpomínám si, co o něm říkala Ione.“

„Co?“

„Kdyby to moh dělat, a kdyby se mu to dokonce líbilo, zas by z toho nic neměla ženská.“

„To vypadá, jako by s tím Ione měla nějaké zkušenosti.“ Zeptal jsem se, jak to, že znala takové intimní podrobnosti, jestliže se Grumio o sex příliš nezajímal.

„Ráda překonávala překážky. Tvrdě po něm jela.“

„Jaká tam tedy byla přesná situace?“ rekapituloval jsem. „Ione spala jak s Traniem, tak s Grumiem, s Traniem bokem a s Grumiem patrně přes jeho protesty. A měla ještě hodně jiných?“

„Nikoho důležitýho. O ostatní se přestala zajímat. Proto jsem říkala, že to musel udělat jeden z klaunů. Povídala mi, že má plný ruce práce, když se snaží svádět Trania tak, aby si toho Afrania nevšimla, a potom využívat veškerou taktiku, aby k něčemu nalákala Grumia. Brzy to prej všechno zabálí, vrátí se do vsi, odkud v Itálii pochází, a namluví si nějakého troubu sedláka, aby si ji vzal.“

„Vem si z ní příklad,“ poznamenal jsem. „A neodkládej to moc dlouho, Plancino.“

„V týhle partě už dlouho nezůstanu,“ přisvědčila. „Moc jsem ti nepomohla, vid’?“

„To si nesmíš myslet.“

„Ale pořád ještě nevíš, kdo vlastně.“

„Vím toho dost, Plancino.“ Věděl jsem, že si musím dvojčata znovu podat.

„Tak ale buď opatrněj.“

Tehdy jsem na její varování moc nedal. Díval jsem se za ní, jak odchází s miskou od polévky, kterou mi přinesla. Potom se jako mávnutím kouzelného proutku přiloudal k mému stanu jeden ze šašků, tak tajuplně, jak to

uměli jenom oni, právě když jsem na ně myslel.

Grumio. Byl jsem připravený na všechno možné, jenom ne na to, co se z toho vyklubalo. Rozhodně jsem ho nehodlal z ničeho obvinít. Ostatně zatím jsem beztak víc sázel na Trania.

Grumio se vytasil s několika běžnými dotazy na Helenu, a potom se zeptal: „Kde je Musa?“ Jeho ledabylý tón mě varoval, že se něco stalo.

„Nemám ponětí.“ Úplně jsem na něho zapomněl. Možná že je u Byrrie.

„To je zajímavé!“ zvolal Grumio zasvěceně. Měl jsem pocit, že si mě dobírá a špehuje, jako by si mě dvojčata vybrala za předmět nějakého svého žertíku. Využít k tomu muže, jehož milovanou dívku právě bodl štír, by přesně odpovídalo jejich stylu. Pocítil jsem dokonce strach, jestli nedošlo k dalšímu útoku na Musův život.

Záměrně jsem neprojevil žádný zájem, vyhoupl jsem se na nohy a předstíral, že se jdu podívat na Helenu. Grumio mi nic nevysvětlil. Počkal jsem, až odejde. S úzkostí jsem zavolal Musovo jméno. Když jsem se nedočkal odpovědi, nadzvedl jsem závěs k jeho části našeho společného stanu.

Byla prázdná. Musa nikde. A nezůstalo tam nic. Musa i s veškerým svým skrovným majetkem zmizel.

Věděl jsem, že se mu stýská, ale tohle bylo směšné.

Stál jsem tam, neschopen pochopit, co se děje, a zíral na holou zem v prázdném stanu. Ještě stále jsem tam trčel, když vtom jsem za sebou uslyšel chvatné kroky. Dovnitř vtrhla Byrria. Odstrčila mě stranou, aby se mohla sama podívat.

„Tak je to pravda!“ zvolala. „Zrovna mi to řekl Grumio. Ztratil se jeden velbloud. A Grumio prý měl dojem, že viděl Musu, jak ujíždí směrem, odkud jsme přišli.“

„Sám? Přes poušť?“ Byl to Nabatejec, tak se mu snad nic nestane. Ale jak to mohl udělat?

„Mluvil o tom.“ Dalo se poznat, že dívku to nepřekvapilo.

Na mě ta zpráva dopadla plnou vahou. „O co jde, Byrrie?“ Ať už byl jejich vztah jakkoli zvláštní, měl jsem dojem, že se jí Musa možná svěřil. Já tomu nerozumím.“

„No jistě.“ Byrriin hlas zněl tiše, ne tak tvrdě jako jindy, a přece nějak

podivně sklesle. Jako by se podrobovala jakémusi těžkému údělu. „Jak bys mohl?“

„Byrrie, jsem unavený. Mám za sebou hrozný den a mé starosti o Helenu ani zdaleka nekončí. Pověz mi, co Musu tak rozrušilo.“

Teprve teď jsem si uvědomil, že byl rozrušený. Znovu jsem si vybavil jeho úzkostlivou tvář, když s takovou zuřivostí umlátil toho štíra. Znovu jsem ji v duchu viděl, jak mi později přišel nabídnout pomoc – a já ji stroze odmítl. Vypadal zklamaně a jako poražený. Nebyl jsem hlupák. Ten jeho výraz jsem nechtěl vidět, ale poznal jsem ho.

„Je to kvůli tomu, že má rád Helenu? Dá se to pochopit, když jsme žili tak družně pospolu.“

„Omyl, Falcone,“ opravila mě Byrria trpce. „On měl rád tebe. On tě obdivoval a uctíval jako hrdinu. Jeho city k Heleně byly mnohem hlubší.“

Zarputile jsem se odmítal vyrovnat s tím, co mi říkala. „Nemusel odcházet. Byl to náš přítel.“ Ale už dávno jsem si zvykl na to, že Helena Justina k sobě přitahovala ctitelé. Pocházeli z různých zvláštních vrstev. I z těch nejvyšších. Tichá, schopná dívka, která uměla lidem naslouchat, poutala k sobě jak ty slabé, tak lidi s vybraným vkusem. Muži si rádi mysleli, že ji objevili teprve oni. Další chyby se dopustili, pokud nepochopili, že soukromě patří ke mně.

Když jsem otálel, Byrria zlostně vybuchla: „Pro něho tu beztak nebylo místo. Jen si vzpomeň, jak jsi dnes ošetřoval Helenu. Ty jsi dělal všechno sám a ona chtěla jenom tebe. Víš, že by žádnému z vás nikdy neprozradil, co cítí, ale už nesnesl pomyšlení, že jí není nic platný.“

Zvolna jsem se nadechoval. „To už stačí.“

Konečně, ale příliš pozdě, se naše nedorozumění objasňovalo. Byl bych rád věděl, jestli to ví i Helena. Pak jsem si vzpomněl na ten večer, kdy jsme si na večeri pozvali Byrrii. Helena by si nikdy společně se mnou nedobírala Musu ani Byrrii, kdyby znala pravou situaci. Herečka mi to potvrdila, jako by mi četla myšlenky: „Byl by uměl hanbou, kdyby na to někdy přišla. Neříkej jí to.“

„Ale budu jí muset vysvětlit, kde je.“

„Však ty to dokážeš. Jsi přece muž, ti si pro lež nikdy nechodí daleko.“

Přímo z ní tryskal hněv, typický pro její pohrdání vším mužským. Ale

její předchozí trpkost mě přivedla k další otázce: „A jak je to s tebou, Byrie?“

Odvrátila se ode mě. Zřejmě vládla schopností slyšet, co jsem já zatím jenom tušil. Věděla, že jí nechci ublížit. Potřebovala se někomu svěřit. Už to nedokázala v sobě tutlat a přiznala: „Se mnou? Co bys myslel, Falcone? Jediný muž, kterého jsem nemohla mít – a právě do toho jsem se samozřejmě zamilovala.“

Zabolelo mě srdce pro trápení té dívky, jenomže mě čekaly daleko horší problémy.

Zjistil jsem, že Musa je pryč už celé hodiny. I tak bych se za ním patrně pustil, ale protože Heleně bylo tak zle, prostě to nešlo.

LIX

Přes mé úsilí vymačkat jed, aby nepronikl do krevního oběhu, Helena dostala brzy vysoké horečky.

V Palmýře byla malá římská posádka, jak jsem věděl. Druhou jsme zanechali v Damašku. V jedné či druhé mohl být někdo, kdo se vyzná v medicíně. A i kdyby ne, vojáci už by jistě znali z praxe místní ranhojiče a mohli by nám doporučit toho nejméně nebezpečného. Jako bývalý legionář a římský občan jsem byl připraven využít svého vlivu a prosit o pomoc. Většinu posádek na hranici tvořila banda tlučhubů a rváčů, ale zmínka o tom, že Helenin otec zasedá v senátě, by mohla povzbudit ty, kterým záleží na kariéře. A vždycky existovala také možnost, že mezi ošlehanými legionáři najdu také některé veterány z Británie, které znám.

Usoudil jsem, že co nejdřív potřebujeme lékaře. Zpočátku se zdálo, že je to jedno, kterým směrem se pustíme. Spíš bych dal přednost návratu do Damašku. Ten ležel přece jenom blíž k civilizaci. Zato kdo ví, co nás čeká, budeme-li pokračovat dál?

Helena ležela bezmocná. I v jasnějších okamžicích skoro nepoznávala, kde je. Paže ji bolela stále víc. Zoufale potřebovala být v klidu a odpočívat, ale v té pustině jsme nemohli zůstat trčet. Naši palmýrství průvodci odkoukali od cizinců tu protivnou zvyklost: tvářit se, jako by s námi upřímně cítili, ale ve skutečnosti veškeré mé prosby o pomoc ignorovali.

Táhli jsme dál. Já jsem teď, co Musa zmizel, musel celou cestu kočírovat sám. Helena si nikdy nestěžovala – což jí nebylo vůbec podobné. Já jsem se div nezbláznil z té její horečky a věděl jsem, jak strašně jí ta paže musí bolet. Tu palčivou bolest mohly způsobovat buď řezné rány, které jsem jí musel udělat, nebo něco ještě horšího. Pokaždé když jsem jí ránu převazoval, byla rudější a citlivější. Na utlumení bolesti jsem jí dával makovicový odvar v nápojích z rozpuštěného medu, poněvadž vodě jsem nedůvěřoval. Phrygia vyhrabala nějaký blín na doplnění mé vlastní zásoby léků. Rvalo

mi srdce, když jsem viděl Helenu tak omámenou, tak úplně cizí. Cítil jsem, jak se mi víc a víc vzdaluje. Většinou pospávala a mně strašně chybělo, že si s ní nemůžu pořádně povídat.

Chodili za námi lidé a vyptávali se, jak je. Bylo to od nich hezké, ale znamenalo to, že si nemůžu nikdy v klidu posedět a přemýšlet. Nejjasněji mi v paměti utkvěl jeden rozhovor, a to opět s Grumiem. Přišel za mnou hned druhý den po té nehodě. Tentokrát se mi strašně omlouval.

„Mám pocit, že jsem tě nechal v bryndě, Falcone. Totiž pokud jde o Musu. Měl jsem ti to říct dřív.“

„Teď bych ho tu potřeboval,“ přitakal jsem stroze.

„Viděl jsem ho odjíždět, ale vůbec mě nenapadlo, že by vás opouštěl nadobro.“

„Mohl přicházet a odcházet, jak se mu líbilo.“

„Připadá mi to dost divné.“

„Lidi jsou divní.“ Snad jsem to vyslovil příliš pochmurně. Cítil jsem se pod psa. Po celodenním harcování po silnici v poušti, bez naděje, že tím hlemýžďím tempem dorazíme k oáze brzy, mi nebylo právě do zpěvu.

„Promiň, Falcone. Mám dojem, že ti zrovna není do řeči. Přinesl jsem ti karafu, třeba ti pomůže.“

Tu jsem uvítal. Považoval jsem za svou povinnost ho pozvat, aby se napil se mnou.

Hovořili jsme o všem možném a o ničem zvlášť, o tom, jaké pokroky dělá nebo nedělá Helena. To víno opravdu pomohlo. Bylo to celkem obyčejné místní červené. Petronius Longus, aventinský znalec vína, by ho asi přirovnal k nějaké nechutné tekutině, ale to byl celý on. Takovému utahanému, skleslému chlapovi jako já připadalo dokonale požitelné.

Když jsem se trochu vzb chopil, prohlédl jsem si karafu. Měla vhodnou velikost, přibližně přiměřenou balíčku s obědem, pokud pak člověka nečekala další práce. Dno bylo kulaté, oplétané, a přenášet se dala za tenký, volně spletený řemínek.

„Přesně takovou jsem viděl v situaci, na kterou nezapomenu.“

„Kde to bylo?“ zeptal se Grumio s předstíraným zájmem.

„V Petře. Na místě, kde se utopil Heliodorus.“

Šašek samozřejmě předpokládal, že ho budu pozorovat, a tak jsem se raději zadíval do ohně, jako bych si tu tragickou scénu znovu vybavoval. Bedlivě jsem hlídal, jestli nepozoruji, že by sebou trhl nebo byl napjatý, ale nic takového se neobjevilo. „To je snad ten nejběžnější typ, jaký je k dostání,“ poznamenal.

Byla to pravda. Lehce jsem přikývl. „Jistě. Netvrdím, že pocházela od stejného vinaře ve stejném koši s nákupem.“ Přesto se to nedalo vyloučit. „Ale na něco jsem se tě chtěl zeptat, Grumio. Lidi mi vnucujou názor, že Heliodora někdo zabil kvůli hazardu.“

„Na to ses ptal už Trania.“ Zaujalo mě, že se o tom domlouvali.

„Já vím. On se naštvál,“ dodal jsem a přešel vážným pohledem na něho.

Grumio si opíral bradu o dlaň a tvářil se zamyšleně. „Nechápu proč asi.“ Hovořil s lehkým náznakem zlomyslnosti, jaký jsem u něho postřehl už dřív. Byl skoro nepozorovatelný - snad jenom hloupá póza – až na to, že když jsem ho zaznamenal poprvé, bavil právě dav čumilů v Geráse tím, že po mně mrštil nožem. Na to jsem si vzpomínal docela jasně.

Zůstal jsem klidný. „Jako zřejmý důvod se nabízí, že měl co skrývat.“

„Zdá se snad až příliš zřejmý?“ Vyslovil to jako otázku, na kterou jsem si měl odpovědět sám.

„Musí to mít nějaké vysvětlení.“

„Co když se obával, že jsi přišel na něco, co pro něho vypadalo špatně?“

„To je dobrý nápad!“ zaradoval jsem se, jako bych na něj neuměl přijít sám. Lehce jsme spolu slovně šermovali a každý z nás předstíral prostoduchost. Pak jsem znovu nasadil temný tón. „Vyprávěj mi tedy, Grumio, jak jste spolu s kolegou hráli s dramatikem v kostky.“

Věděl, že nemá smysl to popírat. „Hazard snad není zločin, že?“

„Ani nadělat si při tom dluhy.“

„Jaké dluhy? Hráli jsme jenom čas od času z legrace. Brzy jsme se naučili nesázet doopravdy.“

„Byl dobrý?“

„A jak.“ Neobjevil se ani náznak, že by Heliodorus mohl podvádět. Někdy se až divím, jak to těm profesionálním hráčům vychází – a když potom mluvím s nějakým hráčským jelimánkem, teprve to pochopím.

Tranio mohl vědět, že Heliodorus hraje se zatíženými kostkami. Narážel

jsem na to, když jsem s ním mluvil. Teď jsem tedy uvažoval o zajímavé možnosti, že Tranio možná tuhle informaci před svým takzvaným přítelem zatajil. Jaký byl vůbec vztah mezi těmi dvěma? Spojenci, kteří si hrají do ruky? Nebo dvojice žárlivých soupeřů?

„Tak jaké je to velké tajemství? Víím, že nějaké existuje,“ naléhal jsem na něho, tentokrát opět v roli upřímného úspěšného informátora. „Co tedy Traniovi nejde pod nos?“

„Nic velkého a žádné tajemství.“ Aspoň ne teď. Jeho přítel a spolubydlíci ho beztak do něčeho brzy namočí, a to bez donucení. „Patrně se mu nechtělo ti říct, že jednou, poté co jsme se pohádali, on hrál s Heliodorem a já jsem si šel zatím po svém –“

„Za děvčetem?“ Taky jsem se uměl přetvařovat.

„Kam jinam?“ Po rozhovoru s Plancinou jsem tomu nevěřil. „Oni byli ostatně v našem stanu. Tranio potřeboval fant a dal mu něco, co nepatřilo jemu, ale mně.“

„Cenného?“

„Vůbec ne. Ale protože jsem měl hádavou náladu, řekl jsem mu, že to musí dostat od toho škrabala zpátky. A potom, znáš Heliodora –“

„Ani ne.“

„Pravda. Reagoval na to jako obvykle. Jakmile si myslel, že má něco důležitého, rozhodl se, že si to nechá a Tranio si bude dobírat. Mně celkem vyhovovalo udržovat našeho chytrého přítele jako na trní. A tak jsem předstíral, že se na něj strašně zlobím. Tranio se všemožně snažil to napravit a já jsem se jen usmíval pod vousy a všechno si vynahradil tím, že jsem ho mohl pozorovat.“ Jedno se musí Grumiovi nechat: měl v sobě plnou dávku přirozeného sklonu ke krutosti, vlastní šaškům. Naproti tomu jsem si dovedl představit Trania, jak si to vyčítá a je celý rozrušený.

„Snad už bys mu mohl dát pokoj, jestli si to moc bere. Co to bylo za fant, Grumio?“

„Nic důležitého.“

„Heliodorus se musel domnívat, že to je vzácnost.“ Tranio také.

„Heliodorus s takovou chutí týral lidi, že ztratil kontakt se skutečností. Byl to prsten,“ řekl Grumio a lehce přitom pokrčil rameny. Jenom prstýnek.“

Z jeho očividné lhovosti jsem nabyl přesvědčení, že lže. Proč to dělal? Třeba mi nechtěl prozradit, jaká byla ta skutečná zástava...

„S drahokamem?“

„Ale kdepak! Co tě vede, Falcone. Dostal jsem ho od dědečka. Byla to jenom cetka. O tmavomodrém kamínku jsem tvrdil, že je to lapis, ale asi to nebyl ani sodalit.“

„Našel se po dramatikově smrti?“

„Ne. Ten vykuk ho patrně prodal.“

„Ptal ses Chrema a Phrygie?“ naléhal jsem ochotně. „Oni se totiž probírali jeho věcmi. Vlastně jsme se o tom bavili a bezpečně si vzpomínám, jak sami přiznali, že našli nějaký prsten.“

„Můj ne.“ Zdálo se mi, že jsem v Grumiově hlase postřehl slabé podráždění. „To musel být jeden z jeho vlastních.“

„Anebo ho Congrio –“

„To určitě ne.“ A přece, tvrdil mi Congrio, šaškové mu nikdy jasně neřekli, co vlastně hledají.

„Pověz mi, proč se mi Tranio bál říct o tom ztraceném fantu?“ zeptal jsem se opatrně.

„To je přece jasné.“ Podle Grumia byla spousta věcí jasných. Vypadal se sebou náramně spokojený, že do toho namočil Trania. „On se ještě nikdy nedostal do maléru, aspoň ve spojitosti s vraždou. Takže se chová přepjatě. Ten chudák blázen si myslí, že každý ví o té jeho hádce s Heliodorem a že to s ním vypadá blbě.“

„Vypadá daleko hůř, že to tajil.“ Viděl jsem, jak Grumiovi vyjelo obočí překvapeně nahoru, jako by ho něco takového ani ve snu nenapadlo. Já jsem ovšem víc než tušil, že napadlo. Suše jsem dodal: Jsem rád, žeš mi to řekl.“

„Proč ne?“ usmál se Grumio. „Tranio přece Heliodora nezabil.“

„Ty to říkáš, jako bys věděl, kdo to udělal.“

„Dovedu si to domyslet.“ Pronesl to takovým tónem, jako by mě obviňoval z nedbalosti, že jsem na to nepřišel sám.

„A koho máš na mysli?“

V tu chvíli to na mě zčistajasna vybalil: „Když teď tak najednou praskl do bot,“ nadhodil, „všechno myslím ukazuje na tvého takzvaného tlumoč-

níka!“

Rozesmál jsem se. „Ani se mi nechce věřit, že jsem to na vlastní uši slyšel. *Musu?*“

„Ten tě pěkně převezl, co?“ Klaunův hlas zněl ledově. Kdyby tady Musa ještě byl, třeba nevinný, určitě by propadl panice.

„Ale kdepak. Radši mi pověz, jak jsi na to přišel.“

Grumio potom probíral své závěry jeden za druhým jako kouzelník, který se nechal přemluvit, aby objasnil nějaký svůj trik. Hovořil klidně, rozvážně. Skoro jsem přitom slyšel sám sebe, jak to uvádím jako svědectví před trestním soudem. „Každý člen souboru měl alibi na dobu, kdy došlo k Heliodorově vraždě. Je tedy možné, že náš dramatik měl v Petře nějaké styky mimo divadlo a nikdo o tom nevěděl. Třeba si ten den domluvil schůzku s někým z místních lidí. Říkáš, že jsi Musu našel docela blízko. Musel to být tedy on, koho jsi sledoval z Výšiny. To ostatní už z toho samo vyplývá.“

„Jen mi pověz všechno,“ zachraptěl jsem užasle.

„Prostě. Musa potom zabil Ionu, protože jistě věděla, že Heliodorus měl v Petře nějaké soukromé styky. Ona s ním spala. Mohl jí to prozradit. A opět, my všichni máme alibi, ale nebyl Musa ten večer v Geráse celé hodiny sám?“ Zamrazilo mě, když jsem si vzpomněl, že jsem ho opravdu nechal v Dionýsově chrámu a šel se poptávat po Tháliině varhanici. Nevěřil jsem, že by se za mé nepřítomnosti vypravil k posvátným nádržím – ale nemohl jsem ani dokázat, že tam nebyl.

Když teď Musa zmizel, už jsem se ho na to ani nemohl zeptat.

„A jak vysvětlíš tu Bostru, Grumio? Vždyť se tehdy Musa sám málem utopil.“

„Jednoduše. Když jsi ho s sebou přivedl do souboru, už tehdy připadal některým z nás podezřelý. Aby naše podezření ukonejšil, využil v Bostře příležitosti, schválně skočil do nádrže a potom lživě tvrdil, že ho tam někdo strčil.“

„Nebylo by to tady jediné lživé tvrzení!“

Vyletělo to ze mě, třebaže jsem měl neodbytný pocit, že by to všechno mohlo být pravda. Když na vás někdo vytasí takovou nepravděpodobnou

historku s tak vášnivým přesvědčením, může vám úplně zviklat zdravý rozum. Připadal jsem si jako blázen, nemotorný amatér, který nevzal v úvahu něco, co měl rovnou před nosem, něco, co měla být rutinní záležitost.

„To je ohromující pomyšlení, Grumio. Podle tebe já jsem strávil veškerý čas a vyplýval spoustu úsilí hledáním vraha, když je jasné jako facka, že jsem si ho přivedl s sebou?“

„Ty jsi odborník, Falcone, ne já.“

„Zřejmě ne... Jak si celý ten podvod vysvětluješ?“

„Těžko říct. Nevylučuji, že Heliodorus byl nějaký politický agent. Nabatejce asi zneklidnil. Musa je jejich úderná pěst na nevíтанé špehy –“

Opět jsem se zasmál, tentokrát poněkud trpce. Všechno to vypadalo podivně věrohodně.

Normálně chytrým spekulacím odolávám. Poněvadž mezi námi jeden politický agent rozhodně byl a ten teď pracoval jako dramatik, Grumiova neveselá povídačka měla jakousi ohavnou přitažlivost. Dovedl jsem si představit text hry, v níž Anacrites vyslal do Petry nejen jednoho přestrojeného poskoka, ale hned dva – mě a Heliodora – a Velký bratr nás chtěl postupně oba oddělat prostřednictvím Musy. Helena mi řekla, že Musa je předurčený pro vyšší postavení. Možná že po celou tu dobu, kdy jsem ho blahosklonně chránil, poněvadž mi připadal tak mladý a nevinný, on byl ve skutečnosti zkušený popravčí. Třeba všechny ty zprávy „sestře“, které nechával v nabatejských chrámech, byly kódovaná hlášení jeho pánovi. A třeba ten „dopis od Šulaje“, jež stále očekával, by neobsahoval popis vraha, ale pokyny, jak mě oddělat...

Anebo bych se měl možná raději v klidu natáhnout a čelo si obložit chladiivými plátky okurky, abych se vyhrabal z toho šílenství.

Grumio se s ostýchavým úsměvem zvedl. „Asi máš teď těžkou hlavu z toho, co všechno jsem ti napovídal. Vyříd' moje pozdravy Heleně.“ Kysele jsem mu kývl na pozdrav a nechal ho jít.

Náš rozhovor byl prost jakéhokoli šaškování. Ale do mě se stále víc zážíral pocit, že si ze mě Grumio parádně vystřelil.

Povedlo se mu to.

Skoro, jak by řekl sám pochmurný žertěř Grumio, všechno do sebe za-

padalo až příliš dokonale, aby to byla pravda.

LX

Padla na mě tíseň. Měl jsem pocit, jako bych prožíval nějakou noční můru. Všechno se zdálo téměř skutečné, přesto však podivně pokroucené.

Zašel jsem se podívat na Helenu. Nespala, ale byla rozpalená horečkou. Na první pohled jsem poznal, že pokud něco nepodniknu, čekají nás vážné problémy. Jistě pochopila, že mám těžkosti, o kterých bych si potřeboval promluvit, ale nepokusila se mě na nic zeptat. Už to bylo zlé znamení.

V téhle náladě jsem rozhodně neočekával, co se stalo pak.

Venku se strhl nějaký povyk. Všichni Palmýřané vykřikovali a hulákali. Nevypadalo to, že by nás přepadli nájezdníci, ale přece jen se mi vybavily nejhorší představy. Vyřítíl jsem se ze stanu. Ostatní běželi jedním směrem. Sáhl jsem pro nůž, ale pak jsem si ho nechal v botě, abych mohl utíkat rychleji.

U silnice se skupina vzrušených lidí shlukla kolem nějakého velblouda, který tam právě dorazil a za nímž se dosud vznášel nad cestou oblak prachu. Viděl jsem, že to zvíře je bílé, nebo aspoň takové barvy, jaká se u velbloudů nazývá bílou. Cabraku měl pestřejší, než je obvyklé, a s bohatšími trásněmi. Když se dav najednou rozestoupil, takže jsem měl volnější výhled, i nezkušeným okem jsem poznal, že je to mimořádně pěkný tvor. Zřejmě závodní velbloud. Vlastníkem musí být nějaký místní náčelník, bohatý nomád, který si nadělal obrovské jmění z myrhy.

Už jsem ztrácel zájem a chtěl jsem se otočit zpátky, když vtom někdo zařval mé jméno. Muži v tom chumlu ukazovali na nějakou osobu, klečící velbloudovi u nohou, takže jsem ji nemohl vidět. Že by se vracel Musa? Vykročil jsem blíž. Lidé ustupovali, abych mohl projít, a hned se zase srazili dohromady, aby viděli, co se děje. S odřenými patami a v mizerné náladě jsem se prodíral vpřed.

Na zemi vedle toho nádherného velblouda se nějaká postava

v pouštních hábitech hrabala v nevelkém ranci. Pak vstala a obrátila se ke mně. Musa to rozhodně nebyl.

Odhrnula si složitou pokrývku hlavy z obličeje. Nemohl jsem věřit vlastním očím. Zalesklo se výrazné antimonové líčidlo kolem očí a náušnice, velké jako moje dlaň, zacinkaly radostnou zvonkohru. Palmýřané úžasem vydechli. Spěšně ustoupili.

Tak především to byla žena. Ženy si normálně nevyjíždějí do pouště samy. Tahle se mohla vydat všude, kam se jí zlíbilo. Byla o dost vyšší než kterýkoli z těch čumilů a postavu měla statnou. Věděl jsem, že si toho velblouda jistě vybrala sama, zkušeně a se vkusem. Potom se vesele pustila bez doprovodu přes Sýrii. Kdyby ji někdo napadl, snadno by si s ním poradila. Mimoto její osobní strážce se energicky vrtěl ve velké kabele, kterou nosila zavěšenou přes hrud'. S ním nebyly žádné žerty.

Jakmile mě spatřila, napřed mi od plic a pěkně halasně vynadala, a potom se začala rozhánět malou plechovkou. „Falcone, ty hlavo dubová, honem mi ukaž to svý nemocný děvče – ale napřed pojď sem a hezky pozdrav.“

„Ahoj, Jasone,“ pozdravil jsem poslušně, když Tháliina krajta vystrčila konečně hlavu z cestovní kabely a rozhlížela se po nějakém strašpytlovi, kterého by mohla terorizovat.

LXI

V tomto shromáždění bylo hodně strašpytlů, ale všem z nich nenaháněla strach kraja.

Thália bez okolků strčila Jasona zpátky do kabely a tu pak zavěsila na krk velbloudovi. Potom jedním prstem s prsteny ukázala rázně na kabelu. Pomalu a jasně (a zbytečně) oslovila shromážděné nomády: „Každého, kdo vloží ruku na velblouda, ztrestá had!“

To se nějak neslučovalo s tím, co mi vždycky o Jasonovi tvrdila – totiž že je mírný jako beránek. Avšak užitečný. Pozoroval jsem, že všichni Palmýřané k němu postupně zauímají stejně nervózní postoj jako já.

„To je nádherný velbloud,“ poznamenal jsem obdivně. „S nádhernou jezdkyň, s kterou se setkávám uprostřed pouště, ačkoli by mě něco takového ani ve snu nenapadlo.“ Avšak najednou mi to připadalo nějak samozřejmé. Už teď jako by mi kus tíhy spadl ze srdce. „Kde se tu, u všech bohů, vůbec bereš, Thálie?“

„Hledám tě, drahoušku,“ ujistila mě s citem. Tentokrát jsem jí to uvěřil.

„A jak jsi mě našla?“

„V Damašku je kdejaká zeď počmáraná výzvou s tvým jménem. Pár dní jsem tam tancovala, abych si vydělala na nájem, a pak jsem si jednoho plakátu všimla.“ To je totiž s nástěnnými oznámeními: snadno se napíší, ale potom je už nikdo nesmaže. Není vyloučeno, že ještě za dvacet let budou lidé stále přicházet do Herodova divadla a shánět se po nějakém Falconovi, aby si vydělali. „Vrátný v divadle mi prozradil, že jste odjeli do Palmýry. Dobrá záminka, abych si mohla opatřit velblouda. To je krasavec, co? Jestli si pořídím ještě jednoho a naučím je závodit, bude to v Římě úplná senzace pro nadšence z první řady.“

„Kde ses naučila jezdit závodně na velbloudovi?“

„To dokáže kdokoli, kdo umí zatancovat s krajtou na krku, Falcone.“ Při každém kroku si do mě znovu zaryla. „Jak se vede ty tvý chudince? Byl to

štír, že jo? Jako by jí nestačil jeden protiva s nebezpečným ocasem...”

Skoro jsem se bál zeptat, ale přece jenom jsem se vytasil s otázkou: Jak ses o tom dověděla?”

„Setkala jsem se s tím podivínem – s tím vaším morousem knězem.”

„S Musou?”

„Uháněl proti mně v mraku prachu jako posel smrti. Zeptala jsem se ho, jestli tě neviděl. A on mi pak všechno vyprávěl.”

Ostre jsem se na ni podíval. „Všchno?”

Thália se zazubila. „Dost.”

„Co jsi s ním provedla?”

„To, co dělám se všemi.”

„Chudák malá. Pro tebe trochu křehký, ne?”

„To jsou na můj vkus všichni. Já si ještě pořád dělám zuby na tebe, Falcone.”

Na tu nebezpečnou nabídku jsem nereagoval a podařilo se mi vypáčit z ní další podrobnosti. Thália došla k názoru, že hledat Sophronu je úkol, na který asi sám nestačím. Z rozmaru si vzala do hlavy, že se na východ vypraví sama. Ostatně v Sýrii je možné pořídit si snadno exotická zvířata. Před tím závodním velbloudem si už koupila lvíče a několik indických papoušků, ba i nového nebezpečného hada. Na cestu si vydělávala svým slavným tancem s velkou krajtou Zenonem a právě tehdy si všimla mých oznámení. „A tak mě tu máš, Falcone, v životní velikosti, vzrušující umělkyni.”

„Je to dost. Snad tedy konečně uvidím tvé představení.”

„Mý vystoupení není nic pro slabý nervy.”

„No dobrá, tak já se budu krčit vzadu a hlídat Jasona. Kde máš tedy toho hada, co s ním tancuješ?” Toho legendárního plaza jsem nikdy neviděl.

„Toho hromotluka? Jede za námi pomalu. Zeno nemá rád vyrušování. Jason je přizpůsobivější. Kromě toho když jsem mu řekla, že tě uvidí, tak se mohl zbláznit –”

Došli jsme, díky Jupiterovi, ke stanu.

Při pohledu na Helenu se Thália prudce nadechla. „Přivezla jsem ti dárek, zlatíčko, ale moc se netěš, není to nový muž.” Thália znovu vytáhla ten

plecháček. „Malý, ale neuvěřitelně výkonný...“

„Jak slíbil akolyta!“ doplnila Helena. Trochu se vzchopila. Asi si znovu pročetla svitek sprostých anekdot.

Thália si k ní už přiklekla na jedno silné koleno a rozmotávala obvaz na její poraněné paži tak opatrně, jako by ošetřovala některé ze svých nemocných zvířat. „U Junony! Co za lajdáckýho řezníka ti tu ruku tak zřídil sekáčkem, drahoušku!“

„Dělal, co mohl,“ zastala se mě Helena.

„Jo, aby tě zmrzačil.“

„Nech toho, Thálie!“ bránil jsem se. „Nemusíš ze mě dělat takovýho hulváta, co by chtěl schválně pořezat svý děvče. A vůbec, co to máš v tý kouzelný pikslu?“ Považoval jsem za nutné dát najevo určitou obezřetnost, než dovolím, aby mi mou holčičku natřela kdovíjakou patlaninou.

„Mithridatium.“

„Měl bych to znát?“

„Víš, co to je zlato a kadidlo? Ty jsou ve srovnání s tímhle laciný jako hrst prachu. Falcone, tenhle elixír obsahuje třiatřicet složek a z těch je každá tak drahá, že by přivedla na mizinu samýho Krésa. Je to protilátka proti všemu možnému od hadího uštknutí po roztržepený nehty.“

„To vypadá slibně,“ uznal jsem.

„Však má taky proč,“ zabručela Thália a rázně odšroubovala víčko, jako by šlo o silné afrodiziakum. „Nejdřív tím potřu celou tvou paní – a potom ti povím, cos mi dlužen.“

Prohlásil jsem, že jestli to mithridatium Heleně opravdu pomůže, Thália ho na ni může klidně napatlat zednickou lžicí na prst silně.

„Jen se na něj podívej!“ hučela Thália do své pacientky důvěrně. „Není legrační – a nemiluješ právě ty jeho lži?“

Heleně se vždycky zvedla nálada, jestliže měla možnost si mě dobírat, a už teď se zdravě chechtala.

Když jsme pokračovali dál v cestě na Palmýru, Thália mi klusala po boku jako parádní eskorta. Čas od času mi odcválala v divokých kličkách, aby se závodní velbloud proběhl. Jasonovi vyhovovalo poklidnější cestování v koši vzadu na mém voze. Syrské vedro bylo i na něho trochu moc. Ležel

prakticky bez hnutí, a kdykoli jsme měli trochu vody navíc, museli jsme mu dopřát koupel.

„Moje krajta není jediný plaz v celý výpravě,“ zabručela Thália nepozorovaně. „Vidím, že tu máte toho vševěda komika Trania!“

„Ty ho znáš?“

„Jo, už jsme se setkali. Svět komediantů je malej, když v té branži děláš tak dlouho jako já, a taky v divných místech. Tranio dřív vystupoval ve Vatikánském cirku. Docela vtipnej, ale moc si o sobě myslí.“

„Umí se hezky přetahovat. Znáš jeho partnera?“

„Toho s ulízanejma vlasama a baziliščíma očima?“

„Grumia.“

„Toho jsem ještě nikdy neviděla. Ale to neplatí o všech tady.“

„Koho jinýho ještě znáš?“

„Nepovím,“ ušklíbala se Thália. „Už je to pár let. Počkáme a uvidíme, jestli mě taky pozná.“

Zase nová záhada.

Tháliiny vzrušující nárážky ještě stále vrtaly hlavou Heleně i mně, když naše předlouhá cesta skončila. Putovali jsme v noci, ale teď už se rozednilo. Hvězdy dávno zmizely a slunce začínalo pálit. Naše výprava byla unavená a toužila se zastavit. Silnice se teď víc klikatila a stoupala vzhůru hornatější oblastí. Karavanní cesta nás nakonec přivedla na rovnou pláň. Teď musíme být uprostřed mezi úrodným pobřežím v dálce u Středomořského moře a ještě vzdálenějšími končinami kolem řeky Eufrat.

K severu a za námi se táhla nízká pohoří, přerušovaná dlouhými vyschlými vádí. Před námi se prostírala plochá hnědá poušť, pokrytá hromadami kamene, vytrácející se do nekonečna. Vlevo od nás stály v kamenitém údolí hranaté věže, početné hrobky bohatých rodin, jak jsme se dověděli později. Ty samotářsky hlídaly starobylou stezku pod horami. Na holých stráních sháněl stádo ovcí s černými hlavičkami ovčák na oslu. O něco blíž jsme zahlédli jakousi chvějivou zeleň. Mezi našimi nomádskými průvodci jsme pozorovali vzrůstající napětí. Zavolal jsem na Helenu. Když jsme se blížili, odehrávalo se cosi magického. Mlha se rychle zhmotnila. Vlhkost stoupající ze solných pánví a jezer se rychle rozptýlila do polí,

obklopujících velké oblasti porostlé datlovými palmami, olivami a marhaníky.

V srdci rozlehlé oázy, u bohatě tryskajícího pramene prý léčivé vody (jako Tháliin tanec ne pro lidi se slabými nervy) stála známá stará nomadská vesnice Tadmor, kdysi pouhý tábor v pustině, zato nyní rychle se rozvíjející romanizované město Palmýra.

LXII

Ještě říknu, že v Palmýře se celníci těší vyššímu společenskému postavení než členové městské správy, snad pochopíte, jakou mají odpovědnost. Přívětivé město vítá návštěvníky s náručí otevřenou a se sazebníkem celních poplatků, jež musí vysolit za zboží vstupující na jejich území, pak radostné vítání pokračuje tím, že jim odlehčí těžkými daněmi za napájení karavany, a nakonec z nich ještě vyždímá nějakou maličkost pro městskou pokladnu za každého velblouda, osla, povoz, bednu či otroka, jež pak hodlají opět z města vyvézt. Navrch pak ještě daň ze soli a prostituce, takže bylo jasné, na kolik tam přijde pobyt. I nejzákladnější životní potřeby se daly získat jenom podplácením.

Císař Vespasián, vnuk výběrčího daní, vládl v Palmýře lehkou rukou. Rád vymačkával daňovou houbu, ale jeho finanční úředníci brzy pochopili, že výkonné Palmýřany nemají prakticky čemu učit. V žádném městě, jež jsem do té doby navštívil, si nedávali tak záležet na tom, aby všechny příchozí obrali o veškeré peníze na útratu, a nikde to neprováděli tak šikovně.

Přesto sem přicházeli kupci z velkých dálek s karavanami velikosti armády. Palmýra ležela mezi Parthií na východě a Římem na západě jako polosamostatná nárazníková oblast, jež měla za úkol umožňovat obchod. Necháme-li stranou neblahé poplatky, nutno uznat, že jinak tu převládala příjemná atmosféra.

Město, původně řecké a nyní ovládané Římem, bylo nacpané aramejskými a arabskými kmeny, které ještě do nedávné doby vedly nomádský život, avšak dosud si připomínalo období parthské nadvlády a mnoho svých rysů převzalo právě od Východu. To vytvořilo smíšenou kulturu, jaká se nenajde nikde jinde. Veřejné nápisy byly vytesány v řečtině a v jejich vlastním podivném písmu. Stálo tam několik mohutných pískovcových budov, postavených podle syrských plánů za římské peníze řeckými řemeslníky. Kolem těchto dominant se prostírala poměrně velká předměstí

s domky z nepálených cihel bez oken, mezi nimiž se klikatily úzké prašné uličky. Oáza měla ještě stále ráz velké domorodé vesnice, ale s náznaky, že ta náhlá velkolepost se brzy rozšíří po celém prostoru.

Zdejší lidé byli totiž nestydatě bohatí a rádi to předváděli. Úplně nám vyrazila dech pestrost lněných látek a hedvábí, jimiž se odíval každý zdejší občan určitého postavení. Bohaté vzory tkanin neměly obdobu nikde dál na západě. Oblibě se těšily pruhy, ale nikdy to nebyly prosté jednobarevné pásy. Jejich látky představovaly úchvatnou přehlídku složitých plastických vzorů, zdobených květinami nebo jinými půvabnými obrazci. A nitě používané na zhotovování těchto umných tkanin se barvily v nejrůznějších odstínech nachové, modré, zelené a červené. Výsledné barvy byly hluboké a teplé. Ta pestrost na ulicích tvořila prudký protiklad k jakékoli veřejné scéně v Římě, kde převládala monotónní jednobarevnost bílé, nanejvýš se sotva patrnými odstíny, přerušovaná pouze výraznými nachovými pruhy, jež označovaly vysoké postavení.

V Římě by nám zdejší muži připadali zženštilí. Napřed si na to člověk musel zvyknout. Všichni chodili v tunikách, zdobených nádherně vyšíváním stuhami, a v ovinovacích perských nohavicích, opět s bohatě zdobenými lemy. Většina mužů nosila klobouk s rovnými stranami a plochým dýnkem. Ženský oděv se skládal z obvyklé dlouhé řízy a pláště, přichyceného na levém rameni těžkou broží. Všechny ženy až na otrokyně a hetéry se běžně halily do závoje. Ten měl viditelně chránit majetek otce nebo manžela a volně splýval z čelenky či turbanu. Tvořil rámec k ženskému obličejí a jeho nositelka mohla půvabnou ručkou lákavě manipulovat s jeho záhyby. Pod tím na odiv stavěným symbolem se daly chvílemi zahlédnout černé kadeře, baculaté bradičky, velikánské oči a panovačná ústa. Ženy měly široké boky a všechny nosily tolik náhrdelníků, náramků, prstenů a šperků do vlasů, kolik se jich na ně vešlo. Se žádnou, která by měla na krku méně než šest náhrdelníků, by nestálo za to zastavit se na slovíčko. Ovšem přimět je k řeči by bylo asi těžké, protože vždycky byl nablízku nějaký žárlivý mužský a beztak nikdy nevycházely bez zarputilého doprovodu.

Philocratovi se velmi rychle podařilo narazit si bytost v záplavě záhybů azurového hedvábí, mačkaného pod osmi nebo devíti zlatými náhrdelníky, na nichž se houpala celá sbírka přívěsků s perlami a leštěnými sklíčky.

Paže měla doslova obrněné kovovými náramky. Pozorovali jsme, jak po něm lákavě pokukuje zpoza závoje, pod nímž se odhalovalo pouze jedno rozkošné oko. Možná že na něj mrkalo. Krátce nato jsme zase pozorovali jeho, jak ho ulicí ženou její příbuzní.

Mělo tam být divadlo, takže zatímco se Chremes vypravil ho najít a zjistit, jestli takovým zpustlým římským tulákům vůbec dovolí v něm vystoupit, já jsem se vydal pátrat po pohřešované dívce Sophroně. Zeptal jsem se Thálie, jestli nechce jít se mnou.

„Ani ne. Jdi se napřed znemožnit sám, a až zjistíš, jaká je situace, pak teprve dáme hlavy dohromady.“

„To jsem rád. Už jsem se bál, že když jsi teď sama v Sýrii, já přijdu o svůj honorář.“

„Nemůžeš přijít o něco, co sis nikdy nevydělal, Falcone. Ten honorář měl být za to, že ji dovezeš zpátky do Říma. Takže neplýtvěj inkoustem na vypsání účtu, dokud holka nebude na lodi na cestě do Ostie.“

„Jen se spolehni.“ Usmál jsem se.

Helena se zasmála. Sálh jsem jí na čelo, konečně už chladnější. Cítila se mnohem lépe. To se dalo poznat podle toho, jak vesele vysvětlovala Thálii: „Je to vlastně roztomilé. Chudák Marcus, on si rád namlouvá, že to s děvčaty umí.“

Vrhl jsem po ní pořouchlý pohled jako muž, kterého by nikdy neměla pouštět ven samotného. Potom, v přívalu ještě větší něhy vůči Heleně, jsem se vydal do města.

Matně jsem si vybavoval, že prý ta Sophrona je náramná kost.

LXIII

Došel jsem k názoru, že nejvhodnější bude rychle vyřídit úkol pro Thálii, než po mně bude chtít Chremes, abych upravil další hru. Kromě toho jsem se těšil, že se trochu porozhlédnu po městě. Jestliže se chystáte navštívit Palmýru, vydejte se tam na jaře. Jednak zastihnete chladnější počasí a jednak právě v dubnu se konají slavná procesí k velkému Baalovu chrámu. V kterémkoli jiném měsíci vám brzy poleze krkem, až vám bude kdekdo vykládat, jak úžasná je to slavnost se zpěváky, s krytými nosítky božstev a dlouhými průvody ověčených zvířat. A s následujícím krveprolitím. Po vážných náboženských obřadech pak nevyhnutelně dojde ke zhroucení společenského pořádku. Ta slavnost (na kterou střízlivý Říman pohlíží spatra, i když to mohla být dobrá zábava) se zřejmě konala přibližně v tu dobu, kdy jsme se s Helenou teprve chystali na cestu. Nabízí jedinou možnost vidět otevřené mohutné brány, jež jinak zadržují veřejnost před vniknutím do vnitřní svatyně, takže pokud rádi civíte na bohy nebo na umně tesané kamenické práce, musíte bezpodmínečně přijet právě v dubnu. A i pak máte jenom chabou naději něco uvidět pro tajnůstkářství kněží a obrovské davy lidí.

V srpnu vám nezbývá nic jiného než bloumat po rozsáhlém nádvoří jako vodní veš ztracená ve Volsinském jezeře a poslouchat, jak vám kdekdo vypráví, o jakou podívanou jste přišli. Právě to postihlo i mě. Potuloval jsem se mezi oltářem a očištnou nádrží, což byly také svého druhu úžasné výtvary, a pak jsem se smutně zadíval na zavřené dveře v úžasně vysokém a bohatě zdobeném vstupním portálu. (Vyřezávanými monolitickými paprsky a stupňovitými zuby, jestli vás to zajímá.) Slyšel jsem, že vnitřní svatyně je div architektury. Nijak vám nepomůže dodat lesku vašim pamětem, jestliže je zavřená.

Druhý důvod, proč se nemá do Palmýry cestovat v srpnu, je nesnesitelné vedro a oslňující jas. Z našeho tábora za Damašskou bránou jsem to

vzal přes celé město pěšky. Krácel jsem od chrámu přísné bohyně Allathy, střežené deset stop vysokým, spokojeně se tvářícím lvem, který chrání mrštnou gazelku, až na druhý konec města, kde v Baalově chrámu přebývali sám Pán světa a jeho dva kolegové, bůh Měsíce a bůh Slunce. Jmenovali se Aglibol a Yarhibol. Vedle tolika božstev uctívaných v tomto městě vypadala dvanáctka našich bohů na římském Olympu jako malá parta výletníků. Poněvadž většinu syrských chrámů obklopují prostorná nekrytá nádvoří, jakoby lapače slunečního žáru, každý z palmýrských stovek bohů se pekl, a to dokonce i uvnitř šeré vnitřní svatyně za závěsem. Avšak nemohlo jim být takové horko jako mně, ubohému pitomci, který si pošetile vyšel do ulic.

Hladina v nádržích u sirných pramenů klesla, ze zahrad kolem nich zbyly suché klacky a živořící sukulenty. Pach horké léčivé páry nestačil potlačit silné závany z města, jež dováželo především omamné vonné oleje. Oslňující sluneční světlo se odráželo od prašných ulic, lehce opékalo hromady velbloudího trusu a zalévalo teplem tisíce alabastrových džbánů a kožených vinných měchů. Směs vůní ohřátých orientálních balzámů a jemných olejů mi zahlcovala plíce, pronikala do všech pórů a věšela se na můj zmačkaný šat.

Motala se mi hlava. Oči už mě pálily, jak je oslňovaly vratké hromady bronzových destiček a soch, nesčetné balíky hedvábí a mušelínu, temný lesk nefritu a tmavozelený třpyt orientální keramiky. Kusy slonoviny jako polena se povalovaly ledabyly naházené u stánků, kde se prodávalo sádlo nebo sušené maso a ryby. Na zájemce o koupi čekala přivázaná dobytčata a bučela na kramáře prodávající pestré hromady koření a heny. Klenotníci vážili perly na maličkých kovových váhách tak klidně, jako když římský cukrář hází hrsti pistáciových oříšků do kornoutů, ukroucených z neprodaných písniček. Pěvci, doprovázející se na bubínky, recitovali zpěvavě básně v jazycích a metrech, kterým jsem za mák nerozuměl.

Palmýra je významné skladiště nejrozumnějšího zboží. Má prospěch z toho, že návštěvníkům pomáhá zajišťovat kontrakty. V přelidněných ulicích i ti kramáři, kteří měli plné ruce práce, byli ochotni mě vyslechnout a poradit mi. Jakžtakž jsme své řečtině navzájem rozuměli. Většinou se mi pokoušeli ukázat, kam bych měl jít. Jakmile zjistili, že někoho hledám, hor-

livě se mi snažili pomoci. Posílali malé kluky, aby se upalovali zeptat někoho jiného, jestli nezná adresu, kterou sháním. Staří dědkové, celí shrbení nad sukovitou holí, se mnou štrachali nahoru klikatými uličkami, aby si ověřili, zda je to ten pravý dům. Všiml jsem si, že polovina obyvatelstva má zkažené zuby, a zřejmě tam řádila také epidemie deformující paže. Třeba ty horké prameny nebyly nakonec tak moc léčivé; ba možná že ty deformity způsobovala právě voda ze sirných pramenů.

V centru města jsem konečně našel dům bohatého Palmýřana, Habíbova přítele, muže, kterého jsem hledal. Byla to velká vila, zbudovaná bez oken ve vnějších stěnách. Když jsem prošel vchodem s bohatě tesanou římsou, ocitl jsem se na stinném, poněkud šerém dvoře s korintskými sloupy kolem soukromé studny. Otrok tmavé pleti, zdvořilý, ale neústupný, mě vyzval, abych počkal na dvoře, a šel mě ohlásit dovnitř. Slyšel jsem, jak hovoří postupně s několika lidmi.

Připravil jsem si povídačku, že přijíždím z Říma (nemělo smysl to popírat) se vzkazem pro dívku. Doufal jsem, že vypadám celkem úctyhodně, a tak jsem předpokládal, že rodiče jejího milého si velice rádi ověří aspoň jakousi slabou možnost, že vyvolená jejich zázračného Chalída je celkem přijatelná. Omyl. Ať jsem se snažil sebevíc, k rozhovoru mě nepozvali. Ani majitel domu, ani jeho host Habíb se neobjevili osobně. Nikdo se mi však nepokusil vyvrátit, že tam teď Habíb bydlí. Dověděl jsem se, že se s manželkou chystají k návratu do Damašku a syna vezmou s sebou. To znamenalo, že Chalíd tam v současné době také bydlí, patrně pod nátlakem. Osud jeho muzikální přítelkyně zůstal nejasný. Když jsem se o Sophroně zmínil, otrok se jenom ušklíbl a prohlásil, že tam není.

Poněvadž jsem věděl, že jsem na správném místě, udělal jsem, co jsem mohl, a pak jsem zůstal klidný. Jednou z hlavních zásad práce informátora je zachovat si nervy. Kdybych dotíral neodbytněji, nejspíš bych vyvolal poprask. Chalíd se dřív nebo později o mé návštěvě dozví a bude zvědav, co se děje. Domyslel jsem si, že i když ho rodiče drží v domácím vězení, pokusí se navázat se svou milovanou spojení.

Postával jsem na ulici. A přesně jak jsem očekával, do půl hodiny se z domu vyřítíl mladík a opatrně se ohlížel. Jen co se přesvědčil, že ho nikdo

z domácích nesleduje, rychle vykročil.

Byl to malý, podsaditý, asi dvacetiletý mládenec. Měl hranatý obličej s hustým, široce rozmáchlým obočím. To mu skoro srůstalo uprostřed čela, kde mu rostl chumáček štětín jako malý tmavý diamant. Žil v Palmýře už dost dlouho, takže si dovolil experimentovat s parthskými kalhotami, ale přes ně měl střízlivou tuniku západního stylu se syrskými pruhy a bez výšivek. Vypadal statně a dobrácky, ale nezdál se moc chytrý. Rozhodně neodpovídal mé představě hrdiny, s kterým by děvče uteklo – já jsem ovšem nebyl hloupé mladé děvče toužící po exotickém ctiteli, který by ji odlákal z práce. (A přitom mohla být ráda, že zaměstnání vůbec má.)

Věděl jsem, že Sophrona hloupá je; řekla mi to Thália.

Mladík krácel stále stejně rychle. Naštěstí mířil na západ, směrem k oblasti, kde jsme tábořili, a tak mě to příliš nemrzelo. Přesto už na mě padala těžká únava. Litoval jsem, že jsem si nevypůjčil mulu. Mladý milenec vedro možná ani necítí, ale mně bylo dvaatřicet a nejradši bych se pěkně natáhl do stínu datlové palmy a dlouho si tam poležel. Potřeboval jsem si pořádně odpočinout a napít se, a pak by mi možná přišlo k chuti trochu si pošpásovat s Helenou, kdyby mě napřed dost dlouho svádívě hladila po čele. Honit se za tím rozmazleným pořezem mě brzy přestalo bavit.

Kynul mi můj stan, k němuž jsem se stále víc blížil. Měl jsem tisíc chutí už toho krkolomného trysku nechat. V srpnu je dost zlé i běhání po Třináctém okrese v Římě, ale tam aspoň znám každou vinárnu a vím, kde jsou veřejné latríny. Tohle byla muka. Žádné občerstvení, žádná úleva. A to všechno kvůli hudbě – mému nejméně oblíbenému reprodukčnímu umění.

Konečně se Chalíd ohlédl přes rameno, mě si nevšiml a vyrazil ještě rychleji. Z hlavní ulice zabočil do křivolaké uličky mezi skrovnými domky, kde volně pobíhaly slepice a tu a tam i nějaká hubená koza. Zapadl do jednoho z nich. Počkal jsem chvíli, aby měli čas začít panikařit, a pak jsem tam vběhl za ním.

Na rozdíl od vily Habíbova známého tady měli obyčejné hranaté dveře ve stěně z nepálených cihel. Jimi se procházelo na malinký dvorek. Žádný peristyl se sloupy, žádná studna, jenom holá zem. V rohu se válela poražená stolička. Z balkonu nahoře visely vlněné pokrývky. Vypadaly čisté,

ale čichal jsem tu fádni pach chudoby.

Šel jsem za vzrušenými hlasy. Vrazil jsem dovnitř a zastihl jsem Chalída s obličejem zmáčeným slzami a jeho dívku bledou, ale rozhodně zatvrzelou. Zadívali se na mě. Usmál jsem se na ně. Mladý muž se pleskl přes čelo a tvářil se bezmocně, kdežto dívka pronikavě zavřískla.

Takových scén jsem už zažil nepočítané.

„Tak ty jsi Sophrona!“ Nebyla můj typ. Co na tom, taky to nebyla má milá.

„Vypadni!“ ječela. Musela usoudit, že jsem se za ní netáhl tak daleko jenom proto, abych jí oznámil neočekávané dědictví.

Byla velmi vysoká, dokonce vyšší než Helena, která se umí pohybovat tak majestátně. Postavu měla vychrtlejší, než jsem očekával – někoho mi matně připomínala, ale rozhodně ne Helenu. Sophrona byla snědá a měla rovné vlasy, prostě svázané. Hleděla na mě obrovskými očima, světlehnědými s neobyčejně dlouhými řasami. Daly se označit jako mimořádně krásné, pokud v nich člověk nehledal také mimořádnou inteligenci. Věděla, že jsou rozkošné, a většinou se dívala postranním pohledem. Nejspíš jí kdysi někdo řekl, jak je to působivé. Na mě to nepůsobilo. Spíš jsem měl chuť jí rázně zvednout bradu a nařídít jí, aby s tou ubohou pózou přestala. Nemělo to smysl. To už se neodnaučí, ten zvyk už jí přešel do krve. Sophrona si přála, aby jí jednou dali na náhrobek portrét s tímto protivným výrazem ustrašené laně s těžkou rýmou.

Bylo jí asi dvacet a hlavu měla nepokrytou, což se neslušelo. Na dlouhou postavu si natáhla modré šaty, na nohy směšné sandály a navěsila na sebe příliš mnoho sentimentálních ozdůbek (samá cingrlátka se zvířátky a prsteny z krouceného stříbrného drátku přímo na kloubech). Takové parádičky by se hodily pro třináctiletou holku; Sophrona by se měla chovat jako dospělá. Ona ovšem nepotřebovala dospět, měla synáčka z bohaté rodiny, kterého dostala tam, kam chtěla. Dokázala to tím, že si hrála na koťátko, a tak u toho zůstala.

„Co je ti do toho, kdo to je?“ zvolal Chalíd rozhořčeně. V duchu jsem zaúpěl. Nesnáším rozhořčeného mladíka, když objímá dívku, kterou mu chci odvést. Jestliže ji už teď brání před neznámým člověkem, jehož motivy mohou být naprosto neškodné, tím těžší bude odtrhnout ji od něho, až jim

objasním, oč jde. „Kdo jsi?“

„Didius Falco. Přítel rodiny.“ Byli naprosto nezkušení; ani je nenapadlo se zeptat, které rodiny. „Vidím, že jste zamilovaní,“ pronesl jsem truchlivě. Oba horlivě přikyvovali, což by bylo roztomilé, nebýt to tak nevhodné. „Vím už leccos o tom, jak to s vámi je.“ Nejednou mě volali, abych ukončil nevhodný poměr, a tak jsem se je pokoušel napřed získat. „Nechtěli byste mi to ale sami vyprávět?“

Jako všichni mladí, kteří nemají smysl pro morální povinnost, byli na sebe hrdí. Ochotně to ze sebe sypali: Jak se poprvé setkali v Tháliině zvěřinci, když Habíb navštívil Řím a táhl s sebou i syna, aby se trochu vzdělal. Chalíd zpočátku neprojevil žádný zájem a poslušně se s tatínkem vrátil do Sýrie. Pak se sebrala Sophrona, všechno hodila za hlavu a vydala se za ním. Chlapci z bohatých rodin bývají tak romantičtí. Nějak se dostala do Damašku a nikdo ji cestou neznásilnil ani neutopil. Dojat její oddaností s ní Chalíd šťastně navázal tajný románěk. Když mu na to přišli rodiče, dvojice utekla společně sem. Chalída však spatřil a poznal otcův přítel, a tak ho z hnízdečka lásky vytáhli a teď ho chtějí odvléci domů do Damašku a rychle mu tam najít vhodnou nevěstu.

„To je ale smutné!“ Uvažoval jsem, jestli nemám Chalída praštit po hlavě, Sophronu si přehodit přes rameno a utéci s ní. Čistá práce, když se na ni cítíte – na domácím území jsem to s menšími ženami nejednou provedl, ovšem za chladnějšího počasí. Rozhodl jsem se, že tady si nebudu hrát na muže činu. Nezbyvalo mi než použít rafinovanější postup římského informátora: vyložené lži.

„Chápu vaše těžkosti a cítím s vámi. Snad bych vám mohl pomoci...“ Ta batolata na to dychtivě skočila. Oba mě přijali jako klasického chytrého pleticháře a ani jsem nepotřeboval žádné alibi, abych vysvětlil, co vlastně v Palmýře pohledávám. Klidně jsem mohl být nejhorší pasák z Korintu nebo předák, co verbuje lidi na nucené práce v hispánských měděných dolech. Začal jsem chápat, proč jsou hampejzy a trhy s otroky vždycky tak plné.

Hrabal jsem se v měšci, jestli bych nevylovil nějaké známky, které jsme rozdávali místo volných vstupenek. Chalídovi jsem řekl, aby po ulicích pátral po psaných plakátech oznamujících představení, jež uvede Chre-

mova společnost. Ať s sebou přivede rodiče, že to bude jako synovská pozornost. Ve stejný večer ať přijde do divadla i Sophrona.

„A co pro nás uděláš?“

„To je jasné, co potřebujete. Vy se samozřejmě vezmete.“

S tím ztřeštěným slibem jsem možná udělal chybu. Thália bude zuřit. I kdybych to dokázal uskutečnit – pramálo pravděpodobné –, věděl jsem, že Thália nemá v úmyslu strpět, aby byla její s velkými náklady vyškolená svěřenka připoutána k pitomému klukovi někde na konci světa. Thália snila jenom o tom, že Římu poskytne prvotřídní zábavu – zábavu, kterou bude sama jak vlastnit, tak řídit.

Člověk musí dělat, co je v jeho silách. Potřeboval jsem všechny zúčastněné svést nějak dohromady. Impulzivně mě napadlo, že tak si nejspíš zajistím, aby se všichni sešli.

Kdybych jim prozradil, jaký večer v divadle je vlastně čeká, bezpochyby by se dostavili.

Ani by nebyly zapotřebí volné vstupenky.

LXIV

D o tábora jsem se vrátil tak pozdě, že Helena s Thálií už na mě nečekaly a pustily se do jídla samy. Náhodou jsem tam zastihl i Chrema a Phrygii. Poněvadž tam zaskočili nečekaně, s jídlem se drželi zpátky, ačkoli Helena je jistě vybízela, jen aby si posloužili. Abych jim ušetřil rozpaky, kdyby chtěli přidat a nebylo toho dost, vymetl jsem celou mísu do poslední drobečku sám. Skrojím sezamového chleba jsem všechno, co zbylo, shrnul do jedné misky s pikantním okurkovým salátem a tu jsem si pak nechal jako svou. Helena mě sjela káravým pohledem. Tvářil jsem se, jako bych si myslel, že má ještě hlad, a tak jsem ze své vrchovatě naložené misky vzal jeden plněný vinný list a položil jí ho na talíř. „Promiň, že to беру rukou.“

„Já ti toho musím prominout víc než to,“ odsekla. Ale vinný list snědla.

„Máš na bradě drobeček,“ napomenul jsem ji naoko přísně.

„A ty máš na rtu sezamové semínko.“

„Ty zase na špičce nosu pupínek –“

„Nech toho, Marku!“

Ten pupínek jsem si vymyslel. Pleť měla bledou, ale čistou a zdravou. Byl jsem jenom šťastný, že vidím Helenu konečně bez horečky a natolik zdravou, aby si ji mohl dobírat.

„Jak se ti dařilo venku?“ zeptala se Thália. Navečeřela se, už než jsem se vrátil. Na svou statnou postavu jedla poměrně střídmě. Byla vlastně samý sval a šlachy, až se mi na to ani nechtělo myslet.

„Celkem slušně. Tvoje hrdličky jsem našel.“

„Co o nich soudíš?“

„Ona je vzrušující asi jako odrbaný hadr na podlahu. A on má v hlavě místo mozku slámu.“

„Aspoň se k sobě hodí,“ rýpla si Helena. Nenápadně si ohmatávala nos, jestli tam přece jen nemá ten pupínek.

„Pohromadě je drží zřejmě Sophrona.“ Jako bych četl Tháliiny myšlenky, že v tom případě postačí, když od něho odtrhne Sophronu, a všechny potíže se vyřeší.

Podle mého názoru bude těžké ji odlákat od její kořisti. „Ona chce za každou cenu mít toho bohatého kluka. Slíbil jsem jim, že je dám oddat.“ Radši se přiznám, aby se bouřka tím dříve přehnala.

Mezi ženami vypukla živá výměna názorů, což mi umožnilo v klidu se najíst, zatímco mi svorně nadávaly. Avšak Helena i Thália byly přece jenom rozumné. Jejich rozhořčení brzy opadlo.

„On má vlastně pravdu. Zapráhnout je spolu do jednoho jáрма –“

„– a dlouho to nevydrží!“

Kdyby to přece jen vydrželo, vlastně by nás převezli. Ale zřejmě jsem tu nebyl jediný, kdo měl tak cynické názory na manželství, že se šťastným koncem ani nepočítal.

A poněvadž s jednou z přítomných osob jsem se hodlal oženit, jakmile se mi podaří ji přemluvit, aby podepsala smlouvu, bylo to poněkud znepokojivé.

Chremes a Phrygia sledovali naši domácí výměnu názorů neúčastně. Napadlo mě, že nám asi přišli sdělit nějaké novinky o našem příštím představení. Jestliže na to bylo zapotřebí obou, věštilo to větší práci, než o jakou jsem v tomto stadiu našeho zájezdu stál. Jelikož v Palmýře měla naše spolupráce skončit, doufal jsem, že budu mít volnější režim, publikum že oblbnu nějakým menším číslem, jež jsem zrevidoval už dávno, a sám že si v oáze trochu pohovím. Třeba těm moulům předvedeme dokonce Heleninu dokonale moderní verzi Ptáků. Jejich novobabylonská okázalost by měla zaujmout Palmýřany v těch jejich vyšívaných kloboucích a kalhotách. (Při tom řečnění jsem si připadal jako nějaký starý ukecaný kritik. Nejvyšší čas, abych na své místo rezignoval.)

Chremes a Phrygia stále mlčeli, a tak se s dotazem na zamluvení divadla vytasila vesele Helena.

„Ano, něco jsem zamluvil.“ Jakási obezřetnost v Chremově řeči mě varovala, že to asi nebude dobrá zpráva.

„Tak to je dobře,“ povzbudil jsem ho.

„Jsem rád, že to tak bereš...“ Hovořil nemastně neslaně. Okamžitě jsem pojal podezření, že s ním nebudu souhlasit. „Je v tom malý háček –“

„Chce říct úplná katastrofa,“ upřesnila Phrygia. Žena od rány. Všiml jsem si, že si ji Thália ironicky prohlíží.

„Ale ne, to ne!“ bránil se Chremes. Jde o to, že nemůžeme dostat občanské divadlo. Ostatně stejně neodpovídá našim běžným požadavkům –“

„Tak pozor,“ usměrňoval jsem ho vážně, „kromě v Damašku jsme hráli většinou v dírách v zemi s několika dřevěnými lavicemi. Takže tohle musí být pěkně drsné.“

„Já myslím, že mají v plánu postavit něco lepšího, Falcone.“

„Ať se v Sýrii vrtne kamkoli, všude mají plány,“ odbyl jsem ho. „Za takových dvacet třicet let bude tahle provincie sen divadelníků, rovnající se srkání ambrózie na Olympu. Jednoho dne budou mít dokonalou akustiku, velkolepé jeviště a všude samý mramor. Jenomže my, žel, nemůžeme čekat tak dlouho.“

„No, je to typické!“ Chremes se poddal. Dnes večer mi připadal ještě sklíčenější než já sám a začal vyjmenovávat různé ústrky: „Všude narážíme na totéž – dokonce i v Římě. Divadlo prodělává prudký úpadek. Má společnost se snaží úroveň pozvednout, ale faktem zůstává, že normální živé divadlo brzy přestane existovat. Budeme mít štěstí, jestli hry budou aspoň předčítat party amatérů, rozsazených na skládacích stoličkách. Dnes jsou lidé ochotni utrácet peníze nanejvýš za pantomimu a muzikály. Chcete-li mít vyprodáno, musíte jim předhodit nahé ženské, živá zvířata a muže obětované přímo na jevišti. Jediná hra, která bude mít zaručený úspěch, je krvavý *Laureolus*.“

Laureolus je slátanina o banditovi, kterého v posledním jednání ukřižují – což bývá tradiční způsob uvolnění jednoho místa v žaláři, když pošlou na smrt skutečného zločince.

Vložila se do toho Helena: „Co se stalo, Chreme? Jindy bereš věci z té jasnější stránky.“

„Je načase podívat se pravdě do očí.“

„To bylo načase už před dvaceti lety.“ Phrygia se tvářila ještě nešťastněji než její nenáviděný choť.

„Proč to divadlo nemůžeme dostat?“ vyzvíдалa Helena dál.

Chremes si ztěžka vzdychl. „Palmýra o nás nemá zájem. Divadlo tu využívají pro veřejná shromáždění. Aspoň to tvrdí. Já tomu nevěřím. Buď nemají rádi zábavu anebo nestojí o to, co jim nabízíme. Bohatství ještě není zárukou kulturnosti. Tihle lidi jsou prostě pastýři a velbloudáři, nastrojení do parádního brokátu. Prý sem měl přijít Alexandr Veliký, ale pak si to asi rozmyslel a táhl rovnou dál, ani se nezastavil. Nemají žádné helénské dědictví. Nabízet palmýrskému magistrátovi možnost zhlédnout vybrané řecké a římské komedie je jako házet perly sviním.“

„Tak co teď?“ otázal jsem se, když skončil se svou tirádou. „To se máme rovnou otočit a hnát se zpátky přes poušť do Damašku a nepřednést ani jediný verš?“

„Kdyby to tak šlo!“ prohodila Phrygia tiše. Víc než jindy se zdálo, že v nitru chová nějakou obrovskou zášť. Dnes kvůli ní v sobě nenašla ani dost síly, aby pro svou milovanou společnost přišla s nějakým konstruktivním nápadem. Snad to bylo tím, že po všech těch těžkostech a proměnách se soubor najednou rozpadal. Chremes se obrátil na mě. Jeho vztek už vyprchával. „Dnes došlo mezi mládenci a děvčaty k nepříjemnostem.“ Nejdřív jsem předpokládal, že za mnou přichází s žádostí o pomoc, když se mi tak podařilo odvrátit stávku kulisářů a hudebníků. Avšak mýlil jsem se. „Nejhorší je, že Philocrates mi dal výpověď. Že tu nemáme k dispozici jeviště, už prostě nesnese.“

Krátce jsem se zasmál. „Nemyslíš tím náhodou, že má depresi z nedostatku žen?“

„To nám nepomůže,“ doplnila Phrygia kysele. „Vyskytly se hlasy, že je rozladěný z toho, jak ho kdosi obvinil, že má na svědomí minulé události –“

„Ten kdosi jsem byl já,“ přiznal jsem. „Jenom jsem ho dráždil. To nemohl brát vážně.“

„Nevěř tomu,“ připojila se Thália. „Jestli Philocrata svrbí a je to mrňous, kterej si o sobě myslí kdovíco, sere zato jako slon.“ Té nic neušlo. Byla u nás teprve pár dní, ale už poznala, kdo je opravdový pozér.

„Není jediný, kdo chce odejít, Falcone.“ Phrygia to říkala tak, jako by toho chtěla nechat i ona. Ostatně já taky, když se to tak vezme. „Celá banda na nás tlačí, abychom jim vyplatili zadržovaný plat.“

„Obávám se, že soubor se rozpadá,“ prohlásil Chremes. Ještě nám však zbývá poslední společný večer.“ Jako obvykle se s elánem vzchopil, ale nikoho tím neošálil. Ten jeho „poslední večer“ vyvolával představu nějakého pochmurného večírku, kam vtrhnou vaši věřitelé, víno dojde a zkažená ústřice vás složí.

„Chreme, vždyť jsi říkal, že ti divadlo nedali k dispozici.“

„Snažím se to vždycky nějak vyřešit, Falcone.“ A já jsem se snažil zachovat neutrální tvář. Je tady malá římská posádka,“ oznámil mi, jako by chtěl přejít na jiné téma. „Moc o sobě nedává v okolí vědět, ale to je asi záporné. Přišli sem vyměřovat silnice – proti tomu nemůžou mít Palmýřané žádné námitky.“

„Jestli mají ty silnice vést ven směrem k Eufratu, třeba se proti tomu postaví Parthové.“ Pronesl jsem to bezmyšlenkovitě, jak se mi to jevilo z politického hlediska. Pak mi došlo, kam tím principál míří, a záupěl jsem: „Páni, to snad není možné... Pověz nám to nejhorší, Chreme.“

„Náhodou jsem se setkal s jedním z důstojníků. Dal nám k dispozici malý amfiteátr, který si vojáci postavili pro sebe.“

Zhrozil jsem se. „Bohové drazí! Navštívil jsi někdy posádkové divadlo?“

„Ty snad ano?“ Jako obvykle mi uhnul.

„Mockrát.“

„Jsem přesvědčen, že to půjde –“

„Přehlížíš jednu maličkost, že tam totiž chybí přední jeviště,“ vložila se do toho škodolibě Phrygia a potvrdila nevhodnost celého projektu, který Chremes přijal. „Představení by se odehrávalo v kruhu. Žádné pevné kulisy, žádné vchody a východy, žádné propadlo zdola, odhalené zvedací zařízení, jestli tam chceme mít nějaké litační scény. A budeme se rozdávat hulvátskému publiku, které se bude křikem dožadovat sprostáren, a když jim je nedáme, budou je vykřikovat sami –“

„No tak, no tak,“ uklidňovala ji Helena. Potom převládl její zdravý rozum. „Chápu, že bude asi těžké upoutat pozornost vojáků po celou hru...“

„Utrpení!“ zachrptěl jsem. Jestli po nás budou házet jenom šutry, tak můžeme mluvit o štěstí.“

„A tady do toho vpadneš ty,“ oznámil mi Chremes dychtivě.

„O tom pochybuju.“ Měl jsem v plánu naložit vůz, zapřáhnout vola a ještě ten večer vyrazit zpátky do Damašku. „Myslím, že tady z toho vypadnu.“

„Marku Didie, poslouchej. Uvidíš, že ten nápad se ti bude líbit.“ O tom jsem taky pochyboval. „Probíral jsem to se souborem a všichni si myslíme, že máme-li udržet pozornost vojáků, potřebujeme něco krátkého, lehkého, dramatického a především jiného.“

„No a co?“ Stále mi to nedocházelo a přišlo mi divné, proč se Helena za štolou najednou rozchechtala.

Chremes se kupodivu začervenal. „Napadlo nás, jestli bys nám nedovolil nazkoušet tu tvou proslulou duchařskou hru.“

Tak se za horkého srpnového večera uskutečnilo jediné představení mého elegantního díla *Duch, který promluvil*. Konalo se v amfiteátru palmýrské posádky. Jestli si dovedete představit něco horšího, rád bych to slyšel. Vojáci se mimochodem dostavili jenom proto, že tam měla v jednom doprovodném výstupu tančit nějaká svůdná ženská s hadem.

Dostalo se jim toho víc, než s čím počítali. Ostatně to nám všem.

LXV

Zbýval jeden nevyřešený problém, a to že v důsledku posměchu, kterým lidé zahrnovali můj nápad, větší část hry jsem ještě neměl napsanou. Všichni spisovatelé jistě znají ten skličující pocit, když se od nich žádá zboží, s nímž se napevno počítá a které nemůžou dodat... Ale už jsem byl natolik profesionál, že mě neexistence textu hry nijak nerozházela. Chtěli jsme, aby drama mělo švih a říz, a jak líp toho dosáhnout než improvizací?

Brzy jsem se dozvěděl, že má hra nemusí pokrýt celý večer. Připojila se k nám Thália se svým kočovným představením.

Poprvé jsem si všiml něčeho nového, když se v našem stanu objevilo lvíče. Bylo roztomilé, ale rošťák a tak neposedné, až z toho šel strach. Zjistil jsem, že se k nám přidaly další vozy. Jeden z nich se skládal ze dvou velkých spojených kár, na nichž trůnila jakási masivní konstrukce zahalená kůžemi a plachtami. „Co to propánajána je?“

„Vodní varhany.“

„Ale vždyť nemáš, kdo by na ně hrál.“

„O to už se postaráš ty, Falcone.“

Zhrozil jsem se. „Ale o peníze se v téhle věci nesážej...“

Mezi novými příchozími se vyskytovalo také pár pochybných typů z Tháliiny společnosti v Římě. „Můj tanečník už je taky tady,“ oznámila mi. Ten proslulý had, kterému říkala „velkej“.

„Kde je?“

„Stará se mi o něj můj novej horlivej ošetřovatel.“ Říkala to tak, jako by věděla něco, co nám ostatním uniklo. „Chcete se podívat?“

Šli jsme za ní k jednomu vozu na druhé straně tábora. Lvíče hopsalo za námi. „Co to obnáší, ošetřovat hada?“ vyptávala se zdvořile Helena cestou a současně dohlížela na lvíčka.

„Chytat myši nebo něco většího, pak to strkat k hadovi do koše, pokud možno ještě živé. Velká kraja potřebuje hodně krmení. Doma v Římě jsem

měla partu mládenců, co mi nosili krysy. Rádi sledovali, jak je had polyká. Pak se vyskytly určité nepříjemnosti, když se v ulicích na Kvirinálu ztrácely kočky. Lidi se divili, proč jejich milovaný micinky pořád mizí... Zeno jednou sežral pštrosí mládě, ale to byl omyl.“

„Jak se dá omylem sežrat celý pštros?“ smál jsem se.

„No, Zeno to za omyl asi nepovažoval,“ šklíbila se Thália. „Vlastníkem cirku byl tehdy Fronto. Ten zuřil.“ Ve Frontonově zvěřinci se přihodilo nejdnou, že jeho zvířata požrela něco nevhodného. Nakonec se Fronto sám také stal obědem. Thália vzpomínala: „Nejenže přišel o ta pštrosí pera, ale nejhorší bylo pozorovat, jak v hadovi mizí ten dlouhý krk... a navrch začal Fronto děsně vyvádět. Nemohli jsme se tvářit, jako že se to nestalo, když jsme na vlastní oči viděli, jak ten hrbol pomalu klouže hlavou napřed do Zenona a nohy mu pořád ještě čouhají ven. A oni to samozřejmě pokaždý nedělají, ale snad aby Fronto nemohl na tu ztrátu zapomenout, vyplivl ten můj macek kousky, co byly původně kosti.“

S Helenou jsme se ještě pořád zajíkali smíchy, když jsme lezli do vozu.

Bylo tam šero. Vzadu ve voze ležel veliký hranatý koš, podezřele omlácený a děravý. „Při cestování jsou s ním trochu potíže,“ poznamenala Thália. „Ošetřovatel shání pro to mimino novou pevnou kolíbkou...“ Radši jsem se neptal, o jaké potíže šlo, a doufal jsem, že ty díry způsobily výmoly na cestě pouští, že je nemá na svědomí ten obrovský had. Thália zvedla víko a naklonila se nad koš, láskyplně hladíc to, co obsahoval. Z hlubin uvnitř jsme zaslechli pomalý šustot. „To je můj nádhernej drzej miláček... Nebojte se, už je nakrmenej. Ostatně je mu moc horko. Nechce se hejbat. Pojd' si ho pošimrat pod bradičkou, Falcone.“

Nakoukli jsme dovnitř a honem ucouvli. Už to, co jsme z velké ospalé krajty zahlédli, svědčilo o tom, že je obrovská. Zlaté smyčky, tlusté asi jako polovina lidského trupu, se klikatily sem tam jako obrovité přadeno tkalcovské vlny. Zeno vyplňoval celý koš, tak veliký, že by bylo zapotřebí několik mužů, kdyby se s ním mělo pohnout. Hrubým odhadem jsem počítal, že Zeno musí být patnáct až dvacet stop dlouhý. Ani se mi na to nechtělo myslet.

„Fí, to ale musí být váha, když ho potřebuješ zvednout, Thálie.“

„Já ho moc nezvedám. Je krotkej a má rád, když se kolem něj všechno

točí, ale když se moc vzruší, tak si vezme do hlavy, že se bude s něčím pářit. Jednou jsem viděla hada, jak vyjel nějaký ženský po sukni. Přála bych vám vidět ten její výraz!“ Thália se chraptivě zachechtala. My s Helenou jsme se statečně usmáli.

Opíral jsem se o menší košík. Najednou jsem uvnitř ucítil nějaký pohyb.

„To je Farao.“ Tháliin úsměv se nezdál příliš povzbudivý. „Ten koš neotvírej, Falcone. To je moje nová egyptská kobra. Ještě jsem ji ne-zkrotila.“

Košík se zase pohnul a já jsem uskočil.

„Dobří boží, Thálie! Na co potřebuješ kobru? Já myslel, že jsou smrtelně jedovaté?“

„To jsou,“ odpověděla ledabyle. „Potřebuju nějak oživit to svoje číslo – ale nebude to lehký.“

„Jak s ní prosím tě můžeš tancovat, aby se ti nic nestalo?“ chtěla vědět Helena.

„Já ji ještě nepoužívám.“ I Thália projevovala určitou opatrnost. „Budu si to muset promyslet cestou domů do Říma. Je nádherná,“ zvolala s obdivem. Jenže kobře prostě nemůžete říct ‚Pojď k mamince!‘ a zvednout ji, aby se s ní člověk pomazlil... Jsou podnikatelé, co jí vyříznou tesáky, nebo dokonce zašijou tlamu, a to samozřejmě znamená, že ti chudáčkové umřou hlady. Já jsem se ještě nerozhodla, jestli jí mám před představením vydojit ten jed, anebo prostě použít snadnou metodu.“

Se zlým tušením jsem cítil povinnost se jí zeptat: „A co to vlastně je, ta snadná metoda?“

Thália se ušklíbla. „Zkrátka jenom tančit mimo její dosah.“

Seskočili jsme z vozu, rádi, že můžeme uniknout, a ocitli jsme se tváří v tvář „novému horlivému ošetřovateli hadů“. Rukávy měl vykasané a táhl jednu z truhlic s divadelními kostýmy, která měla zřejmě posloužit jako nové lože velké krajty. Lvíče se k němu ihned rozběhlo a muž ho překulil na záda a podrbal mu břicho. Byl to Musa. Poněvadž jsem Thálii znal, tak trochu jsem to očekával.

Musa si počínal neočekávaně hbitě, když uhýbal před mávajícimi tlapy, a lvíče bylo navýsost nadšené.

Zazubil jsem se. „Když jsem tě viděl naposled, tak jsi byl nepochybně knězem. Teď je z tebe zkušený ošetřovatel zvířat v zoo.“

„Lvi a hadi jsou symboly,“ odpověděl klidně, jako by pomýšlel na to, že si sám založí na Výšině v Petře zvěřinec. Nevyptával jsem se na to, proč nás opustil. Všiml jsem si, že nesměle pokukuje po Heleně, jako by se chtěl přesvědčit, že se zdárně uzdravuje. Ještě stále byla bledá. Objal jsem ji jednou paží. Nezapomínal jsem, jak vážnou nemoc prodělala. Snad jsem chtěl jenom dát najevo, že hýčkat ji můžu jenom já.

Musa mi připadal dost uzavřený, nikoli však rozrušený. Vyskočil nahoru na vůz, kde se přechovávali hadi, a v šeru sundal něco z věšáku. „Podívej, co na mě čekalo ve zdejším chrámu, Falcone.“ Ukazoval mi klobouk. „A mám taky dopis od Šulaje, ale ten jsem ještě nečetl.“

Klobouk měl širokou krempu, kulatý vršek, vypadal prostě řecky, takový, jaký se vídá na sochách Herma. Mezi zuby jsem prudce vtáhl dech. „Takový klobouk nosí poutníci. Už jsi ho viděl někdy předtím – třeba rychle uhánět z kopce?“

„Ale ano. Myslím, že ho měl toho dne na hlavě vrah.“

Ta chvíle mi nepřipadala vhodná na to, abych Musovi prozradil, že podle Grumia ty vraždy páchal on sám. Zároveň jsem si vzpomněl na Grumiovu komickou absurdní teorii, že Musa je nějaký vysoký politický agent, kterého vyslal Velký bratr s cílem ničit.

Musa své zkušenosti nájemného vraha uplatnil při vyklízení hromádky lvího trusu.

Helena s Thálií se vydaly zpátky do našeho stanu. Já jsem ještě otálel. Musa se opět kočkoval s lvíčetem a pak zvedl oči na dost dlouho, aby se setkal s mým pohledem.

„Helena se uzdravila, ale byla na tom velmi zle. Že jsi za námi poslal Thálii s tím jejím mithridatiem, nám moc pomohlo. Děkuji ti, Muso.“

Vymanil se z pracek té načechrané čiperné kočky. Nebyl tak rozrušený, jak jsem se bál, a začal ze sebe soukat: „Rád bych vysvětlil –“

„Nikdy nic nevysvětluj, Muso. Doufám, že s námi dnes povečeříš. Třeba budeš mít nějaké dobré zprávy od Šulaje.“ Poklepal jsem ho po rameni a otočil jsem se, abych se pustil za těmi druhými dvěma. „Musím se ti omluvit. Thália je naše dlouholetá přítelkyně. Tak jsme ji ubytovali v tvé části stanu.“

Věděl jsem, že mezi ním a Helenou nikdy k ničemu nedošlo, ale nebyl jsem hloupý. Bylo mi jedno, jak moc o ni stojí, pokud dodržoval pravidla. První pravidlo znělo: Nikdy nevystavovat Helenu nebezpečí tím, že bych nechal jiné muže, kteří po ní touží, bydlet v našem domě. „Neber to osobně,“ dodal jsem vesele. „Ale o některé z tvých mazlíčků bych zrovna nestál.“

Musa pokrčil rameny a vzal to také s úsměvem. „Jsem ošetřovatel hadů. Musím zůstat u Zenona.“

Po dvou krocích jsem se k němu ještě jednou obrátil. „Chyběl jsi nám. Vítej zpátky, Muso.“

Myslel jsem to upřímně.

Cestou zpátky za Helenou jsem náhodou potkal Byrrii. Vyprávěl jsem jí, že jsem se šel podívat na tu velkou krajt, a také jí to doporučil. Dodal jsem, že ošetřovatel jí svůj zvěřinec s radostí předvede.

Člověk se zkrátka musí snažit.

LXVI

V ečer jsme s Helenou a Thálií seděli před stanem a čekali na Musu, který měl přijít na večeri. Objevili se tam Chremes a Davos a s nimi i dlouhá, neotesaná postava Phrygie. Zřejmě se ubírali povečeřet v jednom ze svých stanů. Chremes se zastavil, abychom spolu prodebatovali ten nedořešený problém s mou hrou. Při tom rozhovoru, kterému jsem věnoval pramalou pozornost, jsem zaslechl, jak se Phrygia polohlasně ptá Thálie: „Neznáme se odněkud?“

Thália se drsně zasmála. „Byla jsem zvědavá, kdy se na to zeptáš.“

Všiml jsem si, že Helena taktně rozpráví o něčem s Davem.

Phrygia vypadala napjatě. „Někde v Itálii? Nebo snad v Řecku?“

„Co kdybys zkusila Tegeu,“ navrhla Thália. Opět se tvářila tak ironicky.

Phrygia vyjekla, jako by ji někdo bodl vřetenem do boku. „Potřebuju s tebou mluvit.“

„Pokusím se najít si pro tebe chvílku,“ slíbila Thália nepřesvědčivě. „Musím si nazkoušet svůj hadí tanec.“ Náhodou jsem si zapamatoval její tvrzení, že ten tanec nikdy nezkouší, už kvůli nebezpečí, jež s tím souvisí. „A hodně času mi zabírá, že musím dohlížet na akrobaty...“

„To je kruté,“ bručela Phrygia.

„Ba ne,“ odpověděla Thália rázně. „Ty ses rozhodla. Jestli sis to najednou po tolika letech rozmyslela, je třeba druhou stranu varovat. Ne-naléhej na mě. Možná že tě po hře představím...“

Chremes se vzdal snahy vzbudit můj zájem o své problémy. Phrygia zklamaně ztichla a nechala se manželem odvést.

Nebyl jsem jediný, kdo zaslechl útržky toho záhadného rozhovoru. Davos zůstal pod nějakou záminkou pozadu a slyšel jsem, jak říká Thálii: Já se na Tegeu pamatuju.“ Ucítíl jsem, jak mě Helena kopla do kotníku, a tak jsem se k ní poslušně přidal a předstíral, že jsem plně zabraný do přípravy jídla. Jako obvykle Davos plácl bez okolků: „Ona chce najít to dítě.“

„To jsem pochopila,“ odpověděla Thália dost drsně, přitom zaklonila hlavu a vyzývavě na něho pohlédla. „Trochu pozdě. Už to není žádné mimino.“

„Co se stalo?“ zeptal se Davos.

„Když mi někdo svěří nechtěného tvora, tak ho obyčejně vychovám.“

„Zůstalo tedy naživu?“

„Byla naživu, když jsem ji viděla naposled.“ Zatímco Thália odpovídala Davovi, Helena na mě pohlédla. Takže Phrygiino dítě bylo holčička. To už nám myslím oběma došlo.

„Tak ona je už dospělá?“

„Slibná umělkyně,“ drtila Thália mezi zuby. Ani to nebylo pro některé z nás žádné překvapení.

Davos, celkem spokojený, něco zabručel a pokračoval v cestě za Chremem a Phrygií.

„Co se tedy v Tegee stalo?“ dotíral jsem na naši společníci nevinně, jakmile byl čistý vzduch. Thália by nejspíš namítla, že muži nejsou nikdy nevinní.

Pokrčila rameny a předstírala lhostejnost. „Moc ne. Je to mrňavý řecký městečko, jen taková tečka na Peloponésu.“

„Kdys tam byla?“

„No... asi tak před dvaceti lety.“

„Vážně?“ Oba jsme přesně věděli, kam ten rozhovor směřuje. „Nebylo to přibližně v tu dobu, kdy manželka našeho principála přišla o tu slavnou možnost zahrát si v Epidauru Médeu?“

V tu chvíli přestala Thália předstírat lhostejnost a rozřehtala se na celé kolo. Jdi se vycpat! To ti řekla?“

„To přece ví kdekdo.“

„Starou belu! Věší vám bulíky na nos, Falcone.“ Nevyznívalo to nepřátelsky. Thália věděla, že většina lidí si celý život něco namlouvá.

„Povíš nám tedy, jak to doopravdy bylo, Thálie?“

Já jsem tehdy teprve začínala. S žonglováním a tak.“ Ztišila hlas, až působil skoro smutně. „Phrygia a Médea? Nenech se vysmát. Někáký slizký mecenáš, který se jí chtěl dostat pod sukně, jí namluvil, že by jí tu roli mohl zajistit, ale doopravdy by k tomu nikdy nedošlo. Tak především – a to bys

měl, Falcone, vědět – Řekové si nikdy nepouštějí na jeviště ženské.“

„To je pravda.“ I v římském divadle se to stávalo málokdy. Ale v Itálii už celá léta vystupovaly herečky v pantomimách, což byla chabá zástěrka pro svlékací výstupy. V takových souborech jako náš, vedený principálem jako Chremes, který dovedl prosadit pozoruhodné talenty, si mohly herečky vydělat na kůrku chleba i v mluvených rolích. Jenže takové soubory jako náš nikdy nevystupovaly na starobyklých řeckých slavnostech na pevnině.

„Co se tedy stalo, Thálie?“

„Ona jenom zpívala a tančila jako sboristka. Přitom měla hlavu plnou nadějí a jenom čekala, kdy jí nějaký mizera namluví, že z ní udělá slavnou herečku. Nakonec přišla do jiného stavu a tím se to vyřešilo.“

„Takže se jí narodilo děcko –“

„To už se stává.“

„A v Tegee ho dala pryč?“

Teď už to bylo celkem jasné. Právě včera jsem viděl vysokou hubenou, poněkud povědomou dvacetiletou ženu, která strávila dětství v pěstounské péči. A Heliodorus prý Phrygii řekl – jak jsem si vzpomněl –, že její dceru spatřil někde jeden jeho známý. To mohl být Tranio. Ten vystupoval ve Vatikánském cirku. Tam ho Thália poznala a on zřejmě znal její trup, zvláště děvčata, dá-li se soudit podle jeho současné formy. „Předpokládám, že dítě svěřila tobě, Thálie? Tak kde je teď? Neměla by se Phrygia porozhlédnout po nějakém místě, jako je Palmýra?“

Thália se zasvěceně usmívala.

Vložila se do toho i Helena a pravila tiše: „Myslím, že už bychom mohli Phrygii prozradit, kdo je její dítě, Marku.“

„Ba ne, necháte si to pro sebe,“ nařídila Thália.

Helena se na ni usmála. „Ale, Thálie! Nepovídej, že chceš Phrygii ožulit.“

„Kdo, já?“

„Ovšemže ne,“ potvrdil jsem jí. „Na druhou stranu nebyla by to otrava, aby ve chvíli, kdy jsi konečně našla svou vzácnou varhanici, vyskočil ze skal nějaký protivný příbuzný a horem pádem běžel holce vyklopit, že má rodinu, a fofrem ji odvedl k docela jiné společnosti, než je ta tvoje?“

„To si piš, že byla,“ přisvědčila Thália nebezpečným tónem, který prozrazoval, že Sophroně takový osud připravit nehodlá.

V tu chvíli se tam dostavil Musa, a umožnil tak Thálii vyvléci se z toho incidentu s Phrygií. „Co tě tak zdrželo? Už jsem se bála, jestli Faraο neutekl.“

„Vzal jsem Zenona vykoupat k pramenům. Nechtěl vůbec z vody.“

Zhrozil jsem se představy, jak asi přemlouval obrovskou krajt, aby se chovala slušně. „Co se stane, když si postaví hlavu a nechce poslechnout?“

„Chytneš ho za krk a foukneš mu do obličeje,“ odpověděl Musa klidně.

„To si budu pamatovat,“ chichotala se Helena a škádlivě se na mě podívala.

Musa s sebou přinesl papyrus hustě popsaný hranatým písmem, jaké jsem – jak jsem si matně vzpomínal – viděl na nápisech v Petře. Ukázal mi ho, když jsme se posadili k jídlu, ale musel jsem ho požádat, aby mi to přeložil.

„To je ten dopis, jak jsem o něm mluvil, Falcone, od Šulaje, toho starého kněze v mém chrámu. Já jsem ho žádal, jestli by nemohl popsat toho člověka, co viděl sestupovat z Výšiny těsně předtím, než jsme spatřili tebe.“

„Správně. Něco užitečného?“

Musa přejížděl prstem po listě. „Ze začátku si připomíná ten den, vedro, poklid naší zahrádky u chrámu...“ Velmi romantické, ale to se nedá považovat za svědectví. „Aha, tady je to: *překvapilo mě, když jsem uslyšel, jak někdo tak rychle chvátá z Výšiny. Klopýtal a zakopával o vlastní nohy, třebaže šel lehkým krokem. Když mě uviděl, zpomalil a začal si bezstarostně pískat. Byl to mladý muž, asi tvého věku, Muso, a přibližně stejně vysoký. Postavu měl štíhlou. Byl bezvousý. Na hlavě měl klobouk...*‘ Ten Šulaj později našel pohozený za balvany níž na úbočí. Ty i já jsme ho museli přehlédnout, Falcone.“

Rychle jsem uvažoval. „Moc nového jsme se nedozvěděli, ale je to velmi užitečné. Máme šest možných podezřelých. Některé z nich teď můžeme klidně vynechat čistě na základě Šulajova svědectví. Chremes a také Davos jsou příliš staří a tělnatí, takže ten popis by se na ně nehodil.“

„Philocrates je zase moc malý,“ doplnil Musa. Oba jsme se zaculili.

„Kromě toho Šulaj by to rozhodně uvedl, kdyby ten muž byl tak hezký. Congrio je zase až příliš hubený. Je jako prut, takže kdyby ho viděl Šulaj,

určitě by se o té útlé postavě zmínil. Mimoto neumí hvízdát. Takže nám zbývá," uzavřel jsem tiše, „pouze Grumio a Tranio.“

Musa se s napjatým výrazem naklonil kupředu. „Co teď tedy podnikneme?“

„Ještě nic. Když už mám jistotu, že to musí být jeden z nich, budu muset bezpečně určit který.“

„Ale nemůžeš nechat plavat tu svou hru, Falcone," připomněla mi Thália káravě.

„To ne, když se jí už nemůže dočkat dychtivá posádka.“ Nasadil jsem zkušený výraz, který asi nikoho neošálil. „Tu hru budu muset taky připravit.“

LXVII

Nacvičování napůl napsané nové hry s tlupou nafoukaných rozvratníků, kteří ji nechtěli brát vážně, mě skoro udolalo. Nepochopil jsem, v čem tkví jejich problém. Hra *Duch, který promluvil*, je naprosto přímočará. Hrdina, jehož má hrát Philocrates, byla postava jménem Moschion – tradičně se tak jmenoval poměrně nemotorný mladík. Víte, jak to chodí – rodiče s ním mají potíže, nemá úspěch v lásce a nemůže se rozhodnout, jestli se z něho stane darmošlap, anebo jestli se v posledním jednání polepší.

Stále jsem byl na vahách, kde se má děj odehrávat, zda v nějaké končině, které se každý raději vyhýbá. Snad v Ilýrii.

První scéna představuje svatební hostinu, tedy pokus o narušení tradice po všech těch hrách, jež končí právě svatbou. Znovu se vdává Moschionova matka, vdova, do jisté míry proto, aby Tranio mohl předvést svého „šikovného kuchaře“, a také proto, aby se umožnilo hráčkám na Panovu flétnu svůdně se pohybovat po jevišti pro zábavu hostů při hostině. Mezi Traniovým vtipkováním o pepřeném mase obscénních tvarů si mladý Moschion vylívá srdce kvůli potížím s matkou, anebo si, když nikdo nemá čas ho poslouchat, aspoň reptá sám pro sebe. Tento portrét protivného dospívajícího kluka mi připadal výstižný (byl totiž autobiografický).

Moschionovy stížnosti přerušil otřes ze setkání s duchem zemřelého otce. V mém původním pojetí mělo to zjevení vyjet na scénu z propadliště. V amfiteátru, kde se tento efekt nedal uplatnit, jsme měli v plánu přitahovat tam různé bedny a oltáře. Duch, jehož přesvědčivě zosobňoval Davos, se tam ukryje, dokud nenastane jeho výstup. To by mělo fungovat, pokud ho nechytí křeče.

„Jestli se to stane, Dave, nesmíš to nechat na sobě znát. Duchové nekulhají.“

„Trhni si nohou, Falcone. Sekýruj si někoho jiného. Já jsem profesionál.“
Být divadelním autorem nebyl žádný med.

Ten duch obvinil nového manžela své vdovy, že jejího prvního (jeho samého) zavraždil, a Moschion se pak užíral nerozhodností, co má dělat. Zbytek hry se zabýval Moschionovým marným úsilím dostat ducha před soud, aby svědčil. V plné verzi byla tato hra vlastně silné soudní drama, ovšem pro vojáky jsme připravili krátkou frašku, kde se v poslední scéně najednou zjeví Zeus a všechno vyřeší.

„Má to být doopravdy komedie?“ zeptal se Philocrates nadutě.

„No jistě,“ odsekl jsem. „Copak nemáš žádný dramatický čuch, človče? V tragédii přece nemůžeš mít duchy, co by tam poskakovali a někoho obviňovali z hnusného zločinu.“

„V tragédii nejsou vůbec žádní duchové,“ potvrdil Chremes. Ten hrál jak druhého manžela, tak komického doktora cizince v jedné z pozdějších scén, kdy se Moschionova matka zblázní. Tu hrála Phrygia. Všichni jsme se těšili na její výstup ve stavu šílenství, přestože Chremes trousil nesolidární poznámky, že přinejmenším on u ní nepozná žádný rozdíl proti normálnímu stavu.

Byrria hrála dívku. Jednu jsme tam museli mít, i když jsem ještě stále dost dobře nevěděl, co si s ní počít (věčné dilema každého muže). Byla našťástí zvyklá na malé roličky.

„Nemohla bych se taky zbláznit, Falcone? Já bych tam ráda pobíhala v záchvatu šílenství.“

„Nebud' cvok. Ctnostná panna musí přežít bez nejmenší poskvrnky na charakteru, aby se mohla provdat za hrdinu.“

„Ale on je slaboch!“

„Rychle se učíš, Byrrie. To jsou hrdinové vždycky.“

Zamyšleně se na mě podívala.

Tranio a Grumio měli vystupovat v rolích různých hloupých sluhů i znepokojených přátel hrdiny. Na Helenino naléhání jsem tam dokonce doplnil jednovětou roli pro Congria. Zdálo se, že se chystá svou promluvu rozšířit. Už teď typický herec.

Zjistil jsem, že jednoho z kulisářů poslali koupit kůzle, které měl na jeviště přinést Tranio. Dalo se napevno počítat s tím, že zvedne ocásek a všechno tam zdělá. To by mělo odpovídat vulgárnímu vkusu našeho očekávaného publika. Nikdo mi to neřekl, ale získal jsem neklamný dojem,

že když všechno bude vypadat bledě, Tranio dostal od Chrema příkaz, aby to roztomilé mládě zaživa na jevišti uvařil. Zoufale jsme se snažili vyhovět hrubým vojákům z tábora. To kůzle bylo pouze jedno rozptýlení. Kromě toho na začátku měly dívky z orchestru předvést nějaké smyslné tance a nakonec připraví Thália a její skupina jedno kompletní cirkusové číslo.

„To bude stačit!“ prohlásil Chremes teatrálně. To nás ostatní utvrdilo v přesvědčení, že to rozhodně stačit nebude.

S herci jsem nacvičoval jejich role, div jsem z toho nepadl vyčerpáním, a pak mě poslali pryč, aby si lidé v klidu zopakovali svá vrcholná čísla, písničky a akrobatické kousky.

Helena byla ve stanu sama a odpočívala. Plácl jsem sebou vedle ní, jednou rukou jsem ji objal a druhou hladil její dosud zafačovanou paži.

„Mám tě moc rád. Pojď, utečeme spolu. Pořídíme si stánek a budem prodávat mořské potvory.“

„Znamená to, že to nevypadá dobře?“ zeptala se Helena opatrně.

„Vypadá to na totální katastrofu.“

„Připadal jsi mi celý nešťastný.“ Přitulila se blíž, aby mě utěšila. „Pusu?“

Políbil jsem ji, ale polovinou myšlenek jsem byl jinde.

„Pořádně.“

Políbil jsem ji znovu, tentokrát s tříčtvrteční pozorností. „Udělám ještě tohle, zlato, a tím moje slavná divadelní kariéra skončí. Vyrazíme rovnou domů.“

„Snad ne proto, že bys měl o mě starosti, vid’?“

„Má paní, o tebe mám starosti pořád.“

„Marku –“

„Je to rozumné rozhodnutí a došel jsem k němu už před časem.“ Asi vteřinu nato, co ji bodl ten štír. Ovšem kdybych to přiznal, Helena by se bouřila. „Stýská se mi po Římu.“

„Nejspíš vzpomínáš na ten svůj pohodlný kvartýr na Aventinu,“ zaryla si do mě Helena. Můj římský byt se skládal ze dvou místností, děravé střechy a vratkého balkonu šest pater nad okolím, jež se vyznačovalo společenskou elegancí dva dny chciplé krysy. „Nenech se vyvést z míry nehodou,“

dodala, už ne tak rozpustile.

Byl jsem odhodlán odtáhnout ji zpátky do Itálie. „Měli bychom vyplout na západ, než začne podzim.“

„To abych začala balit,“ vzdychla Helena. „Dnes to ještě musíš nějak vyřešit s Tháliinými hrdličkami. Ani se tě neptám, jak to chceš udělat.“

„Radši ne.“ Ušklíbl jsem se. Věděla, že nemám žádný plán. Sophrona a Chalíd musí jenom doufat, že mě později něco napadne. A teď vyvstala ještě další komplikace, že Thália chce zatajit okolnosti kolem Sophronina narození.

„A co s tím vrahem, Marku?“

Další problém. Dnes večer budu mít poslední příležitost. Musím ho odhalit, jinak se nebude muset nikdy zodpovídat.

„Možná,“ uvažoval jsem, „že se mi nějak podaří ho v průběhu hry vylákat, aby se sám prozradil.“

Helena se zasmála. „Aha! Chceš podryt jeho sebedůvěru tím, že zapůsobíš na jeho city silou a podobností svého dramatu?“

„Hele, nech si to. Ovšem ta hra je o vraždě. Je docela možné, že jím na základě přiléhavých podobností otřese –“

„To je příliš složité.“ Helena Justina mě vždycky stáhla na zem, jestliže jsem se nechal příliš unášet.

„Tak jsme v bryndě.“

A právě v tu chvíli prohodila lstivě: „Aspoň že víš, kdo to je.“

„Ano, vím.“ Myslel jsem si, že je to moje tajemství. Helena mě musí mít prokouknutého ještě víc, než jsem si uvědomoval.

„Nepovíš mi to, Marku?“

„Sázím se, že máš svůj vlastní tip.“

„Dovedu si domyslet, proč zabil Heliodora,“ pravila zamyšleně.

„Napadlo mě, že na to přijdeš. Povíš mi to?“

„Ne. Napřed si musím něco ověřit.“

„Nic takového neuděláš. Ten chlap je smrtelně nebezpečný.“ Když už jsem nevěděl kudy kam, lechtal jsem ji na různých místech, až zůstala bezmocná. „Tak mi to aspoň naznač.“ Když se Helena svíjela ve snaze se ubránit, najednou jsem ji pustil. „Co to říkala ta vestálka eunuchovi?“

„Byla bych ochotná, kdybys byl schopný?“

„Kde jsi to četla?“

„Já jsem si to vymyslela, Marku.“

„Aha!“ Pocítil jsem zklamání. „Doufal jsem, že je to třeba z toho svitku, co pořád louskáš.“

„Aha!“ opakovala Helena. Hovořila nenuceně, nechtěla nic zbytečně zdůrazňovat. „Co má být s tím mým svitkem?“

„Pamatuješ na Trania?“

„Co je s ním?“

„Jednak je nebezpečný,“ odpověděl jsem. „Víš, tehdy večer, krátce nato, co jsme se v Nabataeji připojili ke společnosti, jak přišel něco hledat.“

Helena si zřejmě přesně vzpomínala na to, o čem mluvím. „Myslíš tu noc, jak ses vrátil do stanu pěkně namazaný. Jak tě přivedl Tranio a pak nás otravoval, zůstal u nás a hrabal se v té truhle se svitky?“

„Pamatuješ, jak byl rozčilený? Říkal, že Heliodorus si od něho něco vypůjčil a on to teď nemůže najít. A já si myslím, že jsi na tom ležela, holčičko.“

„Ano, taky mi to připadalo divné.“ Usmála se. „On ovšem tvrdil, že ten ztracený předmět není žádný svitek, tak jsem necítila potřebu se o tom zmínit.“

Vybavilo se mi, jak mi Grumio vykládal ten směšný příběh o ztraceném prstenu s modrým kamenem. Teď jsem věděl s jistotou, že jsem měl proč té povídačce nevěřit. Ostatně tak malý předmět by se nedal najít ve velké truhle nacpané spoustou souborů svitků. Oba mi v té věci lhali, ale už dávno jsem měl přijít na to, jakou zástavu dal Tranio Heliodorovi za tu prohru.

„Heleno, uvědomuješ si, čeho se to všechno týká?“

„Možná.“ Někdy mě štvala. Ráda řešila věci po svém a nechápala, že já vím nejlíp co a jak.

„Heleď, nevytácej se. Já jsem hlava rodiny, tak mi odpověz!“ Jako správný Říman jsem měl přirozeně pevné představy o ženské roli ve společnosti. Helena pochopitelně věděla, že jsem vedle. Rozchechtala se na celé kolo. Tak to u nás vypadalo s patriarchátem.

Za chvíli se uklidnila. Přece jenom šlo o vážnou situaci. „Myslím, že teď už tomu sporu rozumím. Po celou dobu jsem měla klíč k té záhadě.“

„Ten svitek,“ řekl jsem. „Ta tvá četba před spaním je Grumiova zděděná sbírka anekdot. Jeho vzácný rodinný majetek; jeho talisman; jeho poklad.“

Helena se zhluboka nadechla. „Proto se tedy Tranio chová někdy tak divně. Vyčítá si, že ho předal Heliodorovi.“

„A proto Heliodoros umřel: odmítl mu ho vrátit.“

„Jeden ze šašků ho kvůli tomu zabil, Marku?“

„Nejspíš se s ním oba porafali. Myslím, že právě kvůli tomu za ním Grumio zašel ten den, kdy Heliodorovi zabránil znásilnit Byrrii. Prý slyšela, jak se potom pohádali o nějaký svitek. Pár lidí mi svěřilo, že Tranio s tím mizerou taky vyjednával. Grumiovi už asi docházely vtipy, a když si Tranio uvědomil, co mu provedl, muselo ho to taky značně rozčlít.“

„Co se tedy stalo v Petře? Jeden z nich se vypravil nahoru na Výšinu, aby se ještě jednou pokusil Heliodora přemluvit ten svitek vydat, a měl přitom v plánu ho zabít?“

„Možná že ne. Možná že to zašlo příliš daleko. Já nevím, jestli si to, co se stalo, předem naplánovali, a pokud ano, jestli v tom jeli oba komici. V Petře se říkalo, že se v pronajatém pokoji zpili do němoty právě v tu dobu, kdy Heliodora někdo zabil. Jeden z nich patrně opilý nebyl. Lže ten druhý absolutně, anebo ho jeho spolubydlící opravdu tak opil, že o sobě nevěděl a netušil ani, že jeho kolega odešel? V tom případě, jestli jeden schválně nepil, aby si zajistil alibi –“

„Pak šlo o promyšlený zločin!“ zvolala Helena.

Měl jsem dojem, že jestliže to provedl Grumio, ale Trania dosud mrzelo, že dal Heliodorovi tu zástavu, mohl Trania snadno v Petře přimět, aby ho kryl, a rovněž by se tím dal vysvětlit Traniův chabý pokus přemluvit Afranii, aby v Geráse lhala o jeho alibi. Ovšem pro Grumia mohl svědčit celý houf lidí, když byla zavražděná Ione. Co když mi Afrania stále lhala a Ionu zabil Tranio? Jestliže ano, neproběhly události v Petře obráceně? Nezabil Heliodora Tranio a Grumio ho kryl?

„Všechno už vypadá jasnější, ale motiv jako by nám stále unikal.“ Helena se tvářila ustarané z jiného důvodu. „Marku, představ si, že jsi tvůrčí umělec.“ Pronesla to bez nejmenší ironie. „Vyvedlo by tě hodně z míry, kdybys přišel o sadu velice starého materiálu, takže bys byl ochoten kvůli tomu vraždit?“

„Přijde na to,“ odpověděl jsem zvolna. „Kdybych měl výbušnou povahu. Kdyby na tom materiálu záviselo moje živobytí. Kdyby mi plným právem patřil. A zvláště kdyby ten člověk, kterému se dostal do ruky, byl ničemný pisálek a s nadšením by používal můj drahocenný materiál... No, budeme si muset tu teorii ověřit.“

„Už nebudeme mít dost příležitostí.“

Najednou jsem měl všeho plné zuby. „Ale, do háje s tím, zlatíčko. Dnes mám premiéru. Už na to nechci vůbec myslet. Všechno se nějak vytříbí.“ Všechno. Moje duchařská hra; Sophrona; odhalení vraha; všechno. Někdy jsem něco i bez sebemenšího důvodu k optimismu prostě věděl.

Helena byla ve strážlivějším rozpoložení. „Nežertuj o tom. Je to příliš vážné. My dva nikdy nebereme smrt na lehkou váhu.“

„Ani život,“ dodal jsem.

Překulil jsem se, abych si ji přidržel pod sebou, a opatrně se vyhýbal té raněné ruce, abych ji nezalehl. Vzal jsem její obličej do dlaní a zkoumavě si ho prohlížel. Pohublý a klidnější od té nemoci, ale stále plný pronikavé inteligence. Výrazné zvědavé obočí, jemné lícní kosti, rozkošná ústa, oči tak temně hnědé a vážné, že mě nenechávaly v klidu. Vždycky se mi nesmírně líbila, když byla vážná. Dělal mi ohromně dobře ztřeštěné pomyšlení, že jsem si dokázal získat vážnou ženu. A taky jsem miloval ten neodolatelný záblesk smíchu, kdykoli se Heleniny oči střetly důvěrně s mýma, který málokdy sdílela s někým jiným.

„Ty moje lásko. Jsem tak rád, že ses mi vrátila. Strašně jsem se bál, že tě ztrácím –“

„Já jsem byla tady.“ Hladila mě prsty po tváři a já jsem otočil hlavu, abych jí přejel rty po hebké kůži zápěstí. „Věděla jsem o všem, co pro mě děláš.“

Teď už jsem konečně mohl myslet na to, co se stalo s tím štírem, a vzpomněl jsem si, jak jednou v noci, když sebou házela v horečce, zvolala najednou jasným hlasem: „Ach, Marku.1“ jako kdybych právě vstoupil do pokoje a zachránil ji z nějakého zlého snu. Potom už spala klidněji. Když jsem jí o tom teď vyprávěl, ten sen si nedovedla vybavit, ale usmála se. Byla krásná, když se tak usmívala a dívala se přitom vzhůru na mě.

„Já tě miluju,“ zašeptala najednou. V hlase se jí ozývalo něco zvláštního. V nezachytitelné chvílce se nálada mezi námi změnila. Znali jsme se tak dobře, že stačila skoro nepatrná odchylka tónu, maličko silnější napětí v tělech ležících u sebe. V této chvíli jsme se bez dramatických prohlášení a bez okolkování chtěli oba milovat.

Venku byl klid. Herci dosud zkoušeli a rovněž Thália se svými cirkusáky. Ve stanu bzučelo pár much beze smyslu pro diskrétnost a narážely na strop z kozích kůží. Jinak všechno utichlo. Téměř všechno.

„Já tě taky miluju...“ To už jsem jí říkal nejednou, ale tak výjimečné dívce bych to klidně opakoval znovu a znovu.

Tentokrát mi nemusela říkat, abych ji políbil, a vložil jsem do toho každou částičku svého soustředění. Nastal okamžik, kdy bylo třeba honem najít sklenici s kamencovým voskem. Oba jsme to věděli. Žádný nechtěl narušit hlubokou intimitu té chvíle. Nemohli jsme se od sebe odtrhnout. Naše oči se setkaly a mlčky se domlouvaly. A mlčky tu představu zamítly.

Znali jsme se skrz naskrz. Znali jsme se natolik dobře, že jsme podstoupili to riziko.

LXVIII

U vchodu jsme se usilovně snažili vojáky prohledat. Podařilo se nám zkonfiskovat většinu lahvíček s vínem i nějaké kameny, které po nás chtěli házet. Nikdo jim ovšem nemohl zabránit, aby nám jich spousta nepomočila vnější zeď, než vešli dovnitř. Snad to bylo lepší, než kdyby nám později uvnitř vyvedli kdovíco. Dostat se k posádce v Sýrii nikdy nebylo příliš žádoucí. Vojáci tělem i duší si žádali o přidělení k některé z pohraničních pevností v Británii nebo v Germanii, kde měli přece jen určitou naději, že rozkrápnou pár cizích lebek. Tihle vojáci byli sotva něco lepšího než banditi. Jako všechny východní legie i oni každé ráno zdravili vycházející slunce. A teď se zřejmě těšili na večerní povyražení, až nás pobijí.

Jejich velitel nám nabídl vojáky jako uvaděče, ale já jsem namítl, že bychom si tak jenom koledovali o malér. „Na zkrocení legionářů nemůžeš použít jejich kamarády.“ Krátce přikývl, a dal mi tak vlastně za pravdu. Byl to profesionální důstojník s ostře řezaným obličejem, šlachovitý muž s rovně zastřiženými vlasy. Příjemně mě překvapilo, že jsem narazil na odpovědného člověka, který si uvědomuje, že by bylo užitečné odvrátit nepokoje.

Chvilí jsme spolu pohovořili. Pravděpodobně poznal, že jsem ze solidnějšího kadlubu, než abych jenom čmáral lehké komedie. Překvapilo mě však, že zná moje jméno.

„Falco? Didius?“

„Člověka potěší, když se o něm ví, ale namouduši jsem, pane, neočekával, že můj věhlas dospěl až k jednotce stavbařů silnic uprostřed pouště, na půl cesty do mizerné Parthie!“

„Dostali jsme vzkaz, abychom po tobě pátrali.“

„Zatykač?“ zasmál jsem se a doufal, že se vyhnu nepříjemnostem.

„Proč?“ Tvářil se současně vesele i skepticky. „Spíš ve smyslu

„Poskytněte pomoc; agent nezvěstný, může být v nesnázích’.“

Tohle mě překvapilo ještě víc. Já jsem nebyl nikdy nezvěstný. Kdo to podepsal?“

„To nesmím prozradit.“

„Kdo je v Sýrii správcem?“

„Ulpius Traianus.“

To mi tehdy nic neříkalo, ale ti, co se později dožijí vysokého stáří, uvidí zbrzděný ksicht jeho syna na mincích. Je to on?“

„Ne,“ odpověděl.

„Jestli je to ta odporná blecha jménem Anacrites z vládní kanceláře –“

„Kdepak!“ Velitele posádky ohromila moje neúcta. Pochopil jsem, co to znamená.

„Císař?“ Už jsem dávno přestal respektovat oficiální tajnosti. Avšak velitel nad mou prostořekostí zrudl.

Záhada byla tedy vyřešena. V pozadí musí být Helenin otec. Jestliže Camillus za poslední čtyři měsíce nedostal od dcery zprávu, bude chtít vědět, co je s ní. Císař, jeho přítel, vůbec nehledal mě, ale moje toulavé děvče.

Ach ano. Nejvyšší čas, abych Helenu odvezl zase domů.

Velitel si odkašlal. „A jsi tedy? V nesnázích?“

„Ne,“ odpověděl jsem. „Ale děkuju za optání. Zeptej se mě znovu, až dohrajeme pro ty tvoje zdejší výtržníky.“

Avšak aspoň pozval Helenu do oficiální lóže, milá pozornost. Souhlasil jsem. Zdál se mi příliš poctivý, ten ji jistě nezačne ohmatávat, a pak také mi to připadalo jako jediné bezpečné místo na ten večer pro úctyhodnou ženu.

Helena zuřila, že jsem ji odklidil z cesty.

Měli jsme plno. Přilákali jsme asi tisícovku vojáků, skupinu palmýrských lučištníků, kteří sloužili v Judeji pod Vespasiánem, a římské divadlo pro ně nebylo novinkou, plus několik měšťanů. Mezi nimi jsem uviděl Chalída s otcem – dalším malým podsaditým rodákem z Damašku. V obličeji si nebyli příliš podobní, nanejvýš nepatrně linií vlasů nad čelem. K Thálii jsem žertem poznamenal: „Chalíd musí být asi po mamince – chudák ženská.“ Vtom se jeho matka dostavila (asi ji nechali venku, aby se postarala o kočár) a měl jsem žel pravdu: nedala se považovat za krasavici. Nechali

jsme jim přední sedadla a doufali, že na ně nepřiletí od vojáků zezadu nic příliš tvrdého.

Sophrona přišla už dřív a já ji požádal, aby doprovázela Helenu. (Nechtěli jsme, aby uviděla Thálii, neboť by jí možná došlo, co se chystá, a mohla by se pokusit znovu upláchnout.) Stalo se ovšem, že Sophronu brzy spatřila Habíbova rodina, jak sedí ve slavnostní lóži vedle velitele posádky a Heleny, která se naporádila jako senátorská dcera a jen zářila v novém palmýrském hedvábí, s bronzovými náramky až po loket. Má paní byla věrná duše. Protože šlo o premiéru mé hry, vytáhla dokonce i čelenku, aby si jí přichytila nezbytný závoj.

Na rodinu to udělalo velký dojem. To mohlo věci jenom prospět. Ještě jsem přesně nevymyslel, jak jejich potíže vyřešit, ale po třech měsících babrání v přihlouplých dramatech jsem měl plno všelijakých nesmyslných nápadů.

V porovnání s jinými divadly byl tento amfiteátr malý a mizerně vybavený pro dramatické efekty. Postavili ho pro gladiátorské zápasy a vystoupení s divokými šelmami. Na opačných koncích elipsy byly dvě brány z těžkých trámů. Na delších stranách měla aréna dva klenuté výklenky. Do jednoho umístili naši kulisáři ověncenou sochu bohyně pomsty Nemesis a pod jejími sukněmi se krčili hudebníci. Druhý výklenek měli používat herci odcházející z jeviště. Arénu obklopovala ochranná dřevěná hradba, několik loktů vysoká. Nad ní se zvedal příkrý svah s řadami dřevěných lavic. Velitelská lóže, sotva něco víc než plošina s několika parádními křesly, byla po straně.

Atmosféra vřela napětím. Až příliš. Mezi vojáky se šířil neklid. Každou chvíli začnou podpalovat sedadla.

Byl nejvyšší čas rozptýlit narůstající povyk tím, že obecenstvo vzrušíme ještě víc hudbou a tanečnicemi. Velící důstojník v lóži zdvořile upustil bílý šátek.

Když jsem stál v bráně a poslouchal, jak orchestr zahajuje první číslo, přitočila se ke mně Thália.

Přišinouly se k nám Afrania a Plancina, choulící se do štól. Hlavy měly zakryté palmýrskými závoji, ale pod štóly jenom rolničky a třpytivé

vločky. Nervózní Plancinu si vzala pod ochranná křídla Thália a já jsem domlouval Afranii.

„Za chvíli to vypukne, Falcone!“ Obecenstvo si už našich děvčat všimlo. Začalo rytmické dupání. „U Junony! To je ale dobytek.“

„Předveď jim to nejlepší. Budou jako koťátka.“

„No, zvířata to už jsou.“

Plancina vyběhla na scénu a prováděla s kastanětami nevídaná, skoro nemožná kouzla. „Není špatná,“ poznamenala Thália.

Tancem s Panovou flétnou vyvolala Plancina brzy bouři potlesku. Svíjela se výborně. Afrania odhodila štólu, popadla svůj hudební nástroj, a než jsem stačil zamrkat, prakticky nahá skočila na jeviště a připojila se k tanci.

„To je něco!“

„Ještě si s tou flétnou ublíží,“ zabručela Thália. Tu dívka neohromila.

Nedlouho poté se začali kolem vchodu houfovat kulisáři s rekvizitami, které budeme potřebovat pro Ducha, který promluvil. Brzy vyšli ze stanu, kde jsme měli šatnu, v těsné skupině herci. Po boku se mi zjevil Musa.

„Tvůj významný večer, Falcone!“

To mi říkal kdekdo a mě to už otravovalo. „Je to jenom hra.“

„Já tu mám taky práci,“ pochlubil se, poněkud stroze. Pečoval o kúzle, které měl Tranio upéci. Statečně se mu zmítalo v náručí ve snaze utéci. Musa musel taky pohlídat Philocratovu mulu, na níž měl přijet v cestovatelské scéně. „A dnes večer,“ prohlásil se skoro tajuplným uspokojením, „odhalíme vraha.“

„Pokusíme se.“ Jeho klidný přístup mě zneklidnil. Jsi zvyklý na něco lepšího než na domácí zvířata, co? Kde máš toho velkého hada?“

„V koši,“ odpověděl Musa s nepatrným úsměvem.

Hudba skončila. Orchestr se šel napít a dívky se hnaly o překot do šatny. Vojáci se o přestávce hrnuli vymočít, ačkoli jsme s přestávkou pro ně nepočítali. Býval jsem taky voják, takže mě to nepřekvapilo.

Herci to už znali z dřívějšíka. Vzdychnuli a ustoupili od vchodu, dokud se tlačence nepřežene.

Viděl jsem, že přichází Tranio, připravený na svou první scénu jako uhoněný kuchař. Tvářil se soustředěný na svůj blížící se výstup a mě na-

padlo, že bych z něho mohl něco dostat, kdybych na něho neočekávaně vystřelil správnou otázku. Zvažoval jsem vhodnou chvíli, kdy na něj udeřit, když vtom mě zatahal za rukáv Congrio. „Falcone! Falcone! Ta moje řeč –“ Congriova „řeč“ byla jedna věta. Měl vstoupit jako domácí otrok a oznámit, že „ctnostná panna“ právě porodila. (V hrách nejsou ctnostné panny zase až tak ctnostné. Já za to nemůžu. Je to tradice pokleslého žánru. Průměrný mladý návštěvník divadla spatří znásilnění jako první krok k manželství a průměrné komické hrdince to z nějakého důvodu nijak nevadí.) Congrio ještě stále reptal. Je to nuda. Helena Justina povídala, že si to můžu doplnit –“

„Udělej si s tím, co chceš, Congrio.“ Pokoušel jsem se ho zbavit. Tranio stál kousek stranou a nasazoval si paruku. Jen co jsem se odtrhl od Congria a jeho starostí, zastoupil mi cestu houf rváčů z posádky. Prohlíželi si mě. Herci jim připadali jako pápěry, ale já jsem se jim jevil jako slibnější sousto. Asi zvažovali, že by stálo za to zkopat mě do hlavy.

Neměl jsem čas odvést jejich pozornost přátelským žvaněním. Proletěl jsem rovnou tou skupinou hrubiánů a pádil pryč delší oklikou. Když jsem se stočil zpátky k Traniovi, div jsem neporazil malého chlápka, který se dušoval, že mě zná. Nějaký blázen a chtěl se bavit o koze.

LXIX

Bud' zdrav! To je ale náhoda!“
Zastavil mě pomešší chlap s jednou rukou uříznutou v lokti a nadějně se na mě šklebil bezzubou hubou. Bylo nezvyklé, že mě polapil. Normálně si na mě pouliční obejdové nepřijdou. Měl jsem dojem, že mi chce něco prodat – a nemýlil jsem se. Chtěl, abych si koupil jeho kozu.

Moje hra už začínala. Slyšel jsem, jak Ribes drnká na lyru jemnou úvodní melodii.

Než jsem toho dotěru stačil odstrčit, opět jsem si to rozmyslel. Ten cvok mi připadal povědomý.

Jeho doprovod mě patrně také znal, protože mě nabral do ledvin tak přátelsky jako nějaký synovec. Byl to strakatý hnědobílý kozel, vysoký mně asi do pasu, se smutným výrazem. Obě jeho uši sebou neklidně škubaly. Krk měl podivně zkroucený.

I já jsem toho kozla znal. Jeho majitel poněkud beznadějně tvrdil, že se narodil s hlavou obrácenou dozadu.

„Promiň –“ pokoušel jsem se odpoutat.

„Setkali jsme se v Geráse a od té doby tě furt hledám,“ drmolil majitel.

„Koukej, příteli, už musím jít –“

Zatvářil se sklesle. Tvořili smutnou dvojici. „Já myslel, že máš zájem,“ nenechal se odbýt. Aspoň kozel chápal, že jsem jako na trní, abych zmizel – tolik měl rozumu.

„Jak to myslíš?“

„Že chceš koupit toho kozla.“ Bohové drazí! Jak tě to mohlo napadnout?“

„V Geráse!“ opakoval zarputile. Vynořila se mi matná vzpomínka, jak jsem si v nějakém bláznivém okamžiku prohlížel za měďák nebo za dva to jeho zvíře. Vzápětí následovala hroznější vzpomínka, jak jsem o té potvoře pošetile debatoval s jejím majitelem. „Ještě furt ho chci prodat. Dyť jsme se

domluvili... Tenkrát večer jsem tě šel hledat.“

Bylo načase, abych mu to objasnil po lopatě. „To sis špatně vyložil, příteli. Já jsem se tě na něho ptal jenom proto, že mi připomínal kozu, co jsem kdysi měl.“

Nevěřil mi. Znělo to nepřesvědčivě, protože to byla pravda. Kdysi, z velmi složitých důvodů, jsem zachránil jednu kozu, co uprchla z chrámu na mořském pobřeží. Dá se to vysvětlit jenom tím, že jsem tenkrát žil za velmi primitivních podmínek (dělal jsem jistou práci pro Vespasiána a ten se nikdy nepředal, abych si mohl dopřát krčmu) a jakákoli společnost mi připadala lepší než žádná.

Vždycky jsem býval dost sentimentální. Někdy jsem se s chutí bavil s majiteli různých divných koz, čistě abych se blýskl, že se v nich vyznám. A tak jsem si v Geráse popovídal i s tímhle člověkem. Svěřil se mi, jak jsem si vzpomněl, že chce kozu prodat a pustit se do pěstování fazolí. Probírali jsme spolu, kolik chce za ten podivně pokroucený exemplář, ale nikdy mě ani ve snu nenapadlo, abych vstoupil do cechu majitelů koz.

„Podívej, je mi líto, ale když už, tak mám rád zvířátka, co se dívají člověku do očí.“

„To záleží na tom, kam si stoupneš,“ trvala hrozba logicky dál. Snažil se mě zatlačit za levé plece kozla. „Vidiš?“

„Já teď žiju s dívkou, co mi zabírá veškerou energii –“

„Lidi se za ním jen hrnou!“

„To věřím.“ Lež. Jako atrakce se ten kozel do divadla absolutně nehodil. A také mi teď přes své zmrzačení ožužlával lem tuniky. Ten pokřivený krk mu vlastně usnadňoval přístup k lidským oděvům. To by mi tak ještě scházelo, abych musel hradit okousané sukně a tógy.

„Jak se ta tvá vůbec jmenovala?“ zeptal se majitel. Byl to vyloženě blázen.

„Cože? Jo, ta koza. Nijak, neměla žádné jméno. Když se člověk se zvířetem příliš sblíží, vede to na obou stranách jenom k žalu.“

„Máš pravdu...“ Majitel kozla poznal, že jeho problémy chápu. „Tudle je Alexandr, protože je velikej.“ Omyl. Byl jenom hrozný.

„Tak ho neprodávej!“ naléhal jsem na něho – najednou jsem nemohl snést představu, že by se měli rozejít. Připadalo mi, že tahle dvojice tuláků

k sobě patří pevněji, než si kterýkoli z nich uvědomuje. „Potřebuješ mít jistotu, že má dobrý domov. Jestli necháš toulání, tak si ho vezmi s sebou.“

„A von mi sežere fazole.“ Pravda. Ten sežere všechno. Kozy doslova vyrvou rostlinky či křoví i s kořínky. Kam vlezou, tam už nikdy nic neporooste. „Ty jsi mi připadal slušnej, Falcone –“

„Na to moc nespolehej.“

„Von má všelijaký vrtochy, ale je vděčnej, když ho má někdo rád... Ale máš asi pravdu. Von patří ke mně.“ Spadl mi kámen ze srdce. Jsem rád, že jsem tě zase viděl. Aspoň mám teďkon jasno.“ Zatahal jsem Alexandra za uši, téměř s lítostí. Zřejmě poznal dobrou kvalitu, a tak mi chtěl sežrat opasek.

Už jsem odcházel, když se mě ten majitel kozla najednou zeptal: „Tehdá ten večer v Geráse, jestlipak tvůj přítel nakonec k těm nádržím trefil?“

LXX

Jaký přítel?“ Jestliže se mluvilo o Geráse, nemusel jsem se ptát, k jakým nádržím.

Snažil jsem se hovořit lehkým tónem, přitom mě však po celou dobu drtila větší a větší tíha. Nenávidím vraždu. Nenávidím vrahy. Nenávidím nutnost jednoho z nich usvědčit. Zakrátko to bude nevyhnutelné.

„Byl jsi s ním. Když jsem ti přišel nabídnout toho kozla, zeptal jsem se ho, kde jsi. Povídal, že jsi šel do města, a von chtěl zase na oplátku vědět, kudy se jde k těm nádržím, jak se tam slaví Maiumas.“

„Jak vypadal?“

„Ať visím, jestli to vím. Von neměl čas se zdržovat. Odcválal na vem-bloudu.“

„Mladý? Starý? Vysoký? Malý? Nevidíš ho teď někde tady?“

Vypadal celý poplašený. Nebyl zvyklý popisovat lidi, a tak teď honem pátral, co by mi řekl. Nemělo smysl ho nutit. Ani když jeden pravděpodobný vrah – Tranio – stál deset stop od nás a čekal na svůj výstup. Na to-hohle svědka se nedalo spolehnout. Už uplynulo příliš mnoho času. Kdybych mu teď někoho navrhl, určitě by s tím ihned souhlasil, jen aby se mi zavděčil. Tenhle prostáček měl na všechno odpověď, ale budu ho muset pustit.

Neřekl jsem nic. Mou jedinou nadějí byla trpělivost. Alexandr zatím lživě požíral rukáv mé tuniky. Když to uviděl jeho pán, klepl ho mezi uši. Ta kozlí hlava mu cosi připomněla. „Měl na hlavě klobouk!“ To už jsem slyšel.

A zatímco jsem lapal po dechu, majitel kozla mi dobrovolně popisoval ten model z Gerásy. „Byla to vlastně taková pletená čepice, co se jí vršek překlápí dopředu.“

Tentokrát tedy nešlo o kulatý řecký klobouk s širokou krempou, jaký Musovi poslal z Petry Šulaj. Ale věděl jsem, kde jsem tenhle model už vi-

děl. „Frygická čapka? Jako ta, co nosí bůh Slunce Mithras?“

„Jo, přesně ta. Taková dlouhá, plácavá.“

Grumiova čapka, do které po představení vybíral peníze.

Ionu tedy zabil Grumio. A ke všemu já sám jsem mu poskytl alibi, když jsem chybně vycházel z toho, že jsem ho několikrát viděl na stejném místě. Ani ve snu by mě nenapadlo, že by mezitím mohl odklusat někam jinam.

Když jsem si to teď opakoval, nemohl jsem pochopit, jak slepě a trapně jsem mu důvěřoval. Samozřejmě že si musel během svého vystoupení udělat přestávku. Nikdy by nevydržel podávat tak jiskřivý výkon celý večer. Kdyby na tom sudu stál po celou tu dobu, pak by byl tou dobou, kdy jsem se s Musou vracel z Dionýsova chrámu, úplně ochraptělý a vyčerpaný. V takovém stavu rozhodně nebyl, když mě vytáhl k sobě, aby se mi posmíval a mým vlastním nožem málem způsobil osudnou „nehodu“. Byl ve střehu, dokonale soustředěný, rozjařený, *nebezpečný*. A mně ušlo, co jsem měl přímo před nosem.

Na tom sudu uspořádal Grumio dvojí představení. Mezitím si zajel k nádržím a dívku zabil.

Udělal to sám? A zabil také Heliodora? To byla těžká hádanka. V hlavě mi vířilo. Někdy je lepší mít dvacet podezřelých než pouhé dva. Chtěl jsem se poradit s Helenou. Tu jsem však uvěznil v soukromé lóži velitele.

Přešel jsem ke vchodu do arény. Grumio už tam nestál. On i Chremes vklouzli do arény, připraveni vejít tam z jedné strany. Ukryli se do výklenku. Davos byl schovaný přímo na jevišti, připraven vynořit se jako duch. Ostatní herci čekali na mě.

Ribes se stále ještě mazlil s Iyrou. Syřané měli naštěstí rádi hudbu. Pak už si myslel, že se na něho zapomnělo, a protože mu nikdo nedal žádný signál, aby předehru ukončil, vystupňoval ji v divoké improvizaci.

Tranio stál u brány. Jakoby nic jsem k němu přistoupil. „Asi tě potěší, že jsem našel ten Grumiův prsten.“

„Jaký prsten?“

„S modrým kamenem. Možná že je to lapis, ale třeba jenom sodalit...“ Neměl nejmenší tušení, o čem mluvím.

„Však jsem si to myslel – i o tom mi lhal!“ Chytil jsem Trania za loket a přitáhl si ho blíž.

„O co ti jde, Falcone?“

„Tranio, snažím se vyřešit otázku, jestli jsi tak pitomě oddaný příteli – anebo jenom úplný hlupák.“

„Já nevím, jak to myslíš – „

„Je načase, abys ho přestal chránit. Věř mi, že se tě vesele pokoušel popotit. Jestli si myslíš, žeš mu něco dlužen, tak to pusť z hlavy.“

Lidé kolem nás natahovali uši: Thália, Musa, mnoho členů souboru. Tranio těkal očima po přítomných.

„Jen ať to slyší,“ řekl jsem. „Svědkové se nám hodí. Přiznej se. Jaká to byla zástava, co jsi dal Heliodorovi a potom jste se o ni pohádali?“

„Falcone, já už musím na scénu – „ Tranio propadal panice.

„Ještě máš čas.“ Popadl jsem ho za lem u krku a silně jím škuubl. Nemohl poznat, jestli skutečně zuřím nebo jestli si s ním jenom pohrávám. „Chci slyšet pravdu!“

„Tvoje hra, Falcone – „

„Teď mi může být ukradená.“

Chvilí jsem měl pocit, že se mi věci opět vymykají z rukou. Pomoc přišla z nečekané strany: „Ta zástava byl svitek.“ To promluvil Philocrates. Určitě musí mít obavy, že bude z těch zločinů obviněn sám. „Byl Grumiův. Jeho sbírka vyčpělých starých anekdot.“

„Díky Philocrate. Dobrá, Tranio. A teď koukej rychle odpovídat. Tak zaprvé, byl jsi tu noc, co Ione zemřela, opravdu s Afranií?“

Vzdal se. „Ano.“

„Proč jsi ji naváděl, aby říkala, že to není pravda?“

„Z blbosti.“

„To je poctivé. A byl jsi při vědomí anebo jsi nevěděl o světě to odpoledne v Petře, když byl zabit Heliodorus?“

„Úplně tvrdý.“

„A Grumio?“

„Já myslel, že je na tom taky tak.“

„A víš jistě, že byl?“

Tranio sklopil oči. „Ne,“ připustil. „Já jsem úplně ztuhnul. Mohl udělat

cokoli.“

Pustil jsem ho. „Tranio, Tranio, na co sis to hrál? Jestli nejsi vrah, proč chráníš člověka, který je?“

Bezmocně pokrčil rameny. „Byla to moje vina. Já jsem ho připravil o ten svitek.“

Nikdy to docela nepochopím. Jenže já jsem byl spisovatel, ne herec. Komik je dobrý jenom tak, jak dobrý je text, co má k dispozici. Spisovatel nemusí pro ztracený materiál nikdy truchlit dlouho. Čtenáři a diváci mají tu smůlu, že dramatik může snadno vysypat z rukávu další kecy.

Tranio byl beznadějný případ. Ribes zatím v aréně vyplňoval neočekávanou pauzu rychlým drnkáním, ale publikum už toho mělo dost. Viděl jsem, že se náš muzikant tváří zoufale a nemůže pochopit, proč Tranio stále nejde. Rychle jsem se rozhodl. „Probereme to později. Honem na jeviště. A ne abys varoval Grumia, nebo půjdeš taky do lapáku.“

Když jsem ho uvolnil ze zuřivého sevření, natáhl si Tranio řídkou dvoubarevnou paruku a vykročil. Všichni volní herci i Thália, Musa a já jsme se shlukli kolem a sledovali děj.

Při pohledu z přízemí mi eliptický prostor připadal obrovský. Musa a Thália po mě zvědavě pokukovali a já jsem se rozmyšlel, co teď dělat. Na jevišti se zatím Tranio převtěl ve splašeného kuchaře. Zdálo se, že se přesně drží textu. Brzy nadával méně chytrému Grumiovi, který jako venkovský křupan přinesl maso na hostinu. Přiřítíl se tam Chremes, aby vydal pár rozkazů, udělal několik vtipů o nenasytných ženských, co se chtějí milovat ve dne v noci, a opět odkvačil.

Po straně usedl na koš s kostýmy, zakrytý dekou, aby představoval pohovku, Philocrates jako můj hrdina Moschion a vedl mrzuté řeči nezralého mládí. Davos jako duch byl schovaný v přenosné peci. Čas od času vykoul ven a oslovil Moschiona – jedinou osobu, která ho mohla „vidět“. Pak se duch začal bát, protože Tranio se chystal v peci zatopit. To byl rafinovaný kousek. Jistě chápete, že jsem na něj byl právem hrdý. Teď mi na té hře ani za mák nezáleželo. Čekalo mě střetnutí s vrahem. V ústech jsem měl žluč.

Upálení, to nebylo nic proti tomu, co jsem zamýšlel provést s Traniem,

kdyby mi mé vyšetřování zhatil. A pokud šlo o Grumia, s potěšením jsem si opakoval, že v provinčních městech se popravy konají zpravidla v místní aréně. Pohlédl jsem nahoru na velitele posádky. Zajímalo by mě, jestli má pravomoc uděloval trest smrti. Patrně ne. Ale správce provincie, Ulpius Traianus, ano.

Davos příšerně vykřikl, ale většina postav na jevišti tomu nevěnovala pozornost. Držel se za zadek své duchařské řízy a uháněl branou pryč, jako by mu hořela koudel. Lůzu úžasně rozveselilo, když viděla, jak některá postava trpí. Atmosféra se zdála skvělá.

„Falcone, co se děje?“ zvolal Davos. Když se tísnil v peci, měl víc důvodů než ostatní všimnout si té divné dlouhé pauzy před začátkem.

„Krise!“ odsekl jsem. Davos se polekal, ale zřejmě pochopil, o jakou krizi asi jde.

Z protější brány vpluly na jeviště Phrygia a Byrria. Oba „otroky“ vyhnaly, aby si mohly v kuchyni popovídat o mladém Moschionovi. Tranio a Grumio odběhli podle mých režijních pokynů každý na jinou stranu. Naštěstí. Tak se dostali do různých výklenků a nemohli se spolu domlouvat.

Moschion se schoval za pec, aby slyšel, co si o něm povídají jeho matka a dívka. Měla to být velmi komická scéna. Obě ženy hýřily vtipy a já jsem se zatím zhluboka nadechoval, abych se uklidnil.

Brzy se však oba šaškové znovu objevili na jevišti. Najednou jsem si začal dělat starosti, jestli jsem Trania špatně neodhadl. Zřejmě jsem udělal chybu.

„Tohle nám nevyjde,“ svěřil jsem se polohlasně Musovi.

Musel jsem si vybrat: mám představení přerušit uprostřed scény, anebo počkat? Shromáždila se nám tam velká sešlost neukázněných vojáků, kteří si zaplatili a chtěli něco vidět. Kdybychom je zklamali, mohlo by to vést k povstání.

Mé obavy byly rozhodně oprávněné. „Ty to schytáš,“ varoval chytrý kuchař venkovského šaška, když žvanili na jevišti. To neměl v roli. „Na tvém místě bych se sebral a uháněl pryč, než bude pozdě!“

Davos, bystřejší než většina lidí, pochopil, oč jde, a zabručel: „*Do pr-dele!*“

Tranio se měl po odchodu ze scény schovat v postranním výklenku, ale Grumio odcházel směrem k nám. Snad si myslel, že Tranio jenom improvizoval. V každém případě se stále ještě choval tak, jak to odpovídalo jeho postavě.

Musa na mě pohlédl. Rozhodl jsem se, že zatím nic nepodniknu. Ve hře matka objevila Philocrata v jeho úkrytu, on se pak pohádal se svou milou a jako obvykle musel z řady důvodů ve složitém ději odejít do vyhnanství na venkov. Moje drama mělo rychlý spád.

Philocrates opustil jeviště a s napjatým výrazem přišel mezi nás. Nenápadně jsem mu pokynul. Bude se hrát dál. Všiml jsem si, jak Thália popadla Philocrata za ruku, a viděl jsem, jak mu šeptá zblízka do ucha: „Až budeš příště na scéně, tak dej Traniovi pořádnou herdu.“

Musa pokročil vpřed a předal Grumiovi otěže Philocratovy muly. Ten je uchopil a připravoval se na další scénu. Jak Philocrates, tak Grumio si přehodili cestovní pláště. Byl to velmi rychlý převlek. Philocrates jako mladý pán se vyhoupl na mulu. Grumio si nás, co jsme postávali kolem, příliš nevímal.

Právě když se chystali vrátit na jeviště na krátkou scénku putování na statek, Musa znovu přistoupil ke Grumiovi. Ten vedl mulu a už měl vystoupit před zraky publika. Naprosto neočekávaně mu Musa vrazil na hlavu klobouk. Byl to řecký širák se šňůrkou pod bradu. Viděl jsem, jak Grumio zbledl.

Ten klobouk už sám o sobě nevěštil nic dobrého. Ale můj věrný společník vytáhl ještě další trumf: „A nezapomeň si hvízdát!“ nařídil mu Musa vesele. Vyznělo to jako režijní pokyn, ale někteří z nás pochopili, o co jde.

Než jsem mu to stačil zarazit, plácl mulu přes zadek, takže skočila do arény a Grumia táhla za sebou.

„Musu, ty blbče! Teď už ví, že to víme!“

„Musí se vykonat spravedlnost,“ namítl Musa vážně. „Chci, aby to věděl.“

„Žádná spravedlnost se nevykoná, jestli Grumio uteče,“ ostře jsem ho odbyl.

Na druhé straně arény zela dokořán druhá vrata. Za nimi se do nedo-

zírné dálky prostírala poušť.

LXXI

Viděl jsem, jak se Grumio po nás ohlédl. Měl tu smůlu, že se statný Philocrates na mule udržel, takže se scéna nedala předčasně ukončit. Moschion pronášel delší řeč o ženách, což Philocratovi výborně sedlo. Žádný div. Ta postava měl být nezkušený klacek a tu řeč jsem mu konci-
poval na tělo.

Prudce jsem se otočil a uchopil Dava za paži. „Budu potřebovat tvou pomoc. Nejdřív, Muso, utíkej zadem na druhý konec amfiteátru, a jestli nebude pozdě, bránu pevně zavři!“

„To udělám já,“ nabídla se Thália tiše. „Už nadělal dost vylomenin.“ Byla to ženská od rány. Doběhla si pro velblouda, kterého si nechal venku nějaký divák, a za pár vteřin už v mraku prachu ujížděla pryč.

„Výborně. Dave, ty obejdi arénu zadem a potom sestup po schodech k oficiální lóži. Pošeptej veliteli, že tu máme nejmíň jednoho vraha a možná i jeho komplice.“ Nezapomněl jsem na Trania, zatím uvězněného v postranním výklenku. Netušil jsem, co může mít za lubem. Je tam Helena, ta tě podpoří. Pověz tomu člověku, že budeme potřebovat někoho zatknout.“

Davos pochopil. „Někdo bude muset dostat toho parchanta z jeviště...“ Bez váhání podal komusi svou divadelní masku, stáhl si bílý rubáš ducha a hodil mi ho přes hlavu. Pouze v bederní roušce se rozběhl k veliteli. Někdo mi podal masku.

Ocitl jsem se zamotaný do dlouhých látkových záhybů, které mi podivně plácaly po pažích – a potmě. Duch byl jediná postava, která hrála v masce. Jinak jsme je používali jenom zřídka. Pochopil jsem proč hned ve chvíli, co mi tuhle narvali přes obličej. Najednou se mi ztratila polovina světa a učil jsem se dívat otvory pro oči, zatímco jsem skoro nemohl dýchat.

Nějaký dobrodinec mě chytil za loket.

„Tak to proved on?“ Byl to Congrio. „Ten Grumio?“

„Jdi mi z cesty, Congrio. Musím si toho šaška podat.“

„To udělám já!“ zvolal. V tom přesvědčivém tónu jako by se ozývala ozvěna Helenina rázného chování. Byl to její žák, ale zavedený na špatnou cestu. „My jsme s Helenou vymysleli plán!“

Neměl jsem čas ho zarazit. Ještě stále jsem se snažil zvládnout svůj kostým. Podivným poklusem (zřejmě jeho představa o správném pohybu po jevišti) vběhl Congrio do arény přede mnou. I pak jsem ještě očekával, že uslyším tu jedinou větu, kterou jsem mu napsal: „Vzácná paní, ctnostná panna právě porodila dvojčata!“ Jenže on ji nevyslovil.

On nehrál roli, kterou jsem mu určil, ale tradičního otroka na útěku: „Bohové nebeští, to je pěkná mela –“ Uháněl tak rychle, že dostihl ty dva poutníky s mulou. „Už jsem celý uřícený. Moschion vyhozen z domu, jeho matka v slzách, pečeně hoří a ženich zuří a ke všemu to děvče – vydržte, já vám povím, co s ním je, ale všechno pěkně po pořádku. Vida, tady máme dva poutníky. Zastavím se s nimi na kus řeči.“

A potom, když jsem si myslel, že se už nemůže stát nic horšího, začal Congrio vyprávět anekdotu.

LXXII

Congrio si vylezl na kaširovanou skálu, aby měl lepší rozhled. „Bud’te zdraví, vy tam dole. Vypadáte nějak smutně. Chtěli byste rozveselit? Tak já vám povím jednu, kterou jste ještě určitě neslyšeli.“ Philocrates, stále ještě na mule, se tvářil jako tisíc hromů. Vždycky chtěl vědět, kde je v textu, a sluhy beztak nesnášel. Congrio nebyl k zastavení. „Do vesnice přijde římský pocestný a uvidí tam rolníka s překrásnou sestrou.“

Všiml jsem si, že Grumio, který už už chtěl zatáhnout mulu za otěže, najednou strnul, jako by tu anekdotu poznal. Congrio se kochal svou novou mocí upoutat posluchače.

„Hele, hospodáři, kolik za noc s tvou sestrou?’

„Padesát drachem.’

„Nenech se vysmát. Víš co? Ty mi dovolíš strávit noc s tím děvčetem a já ti ukážu něco, co jsi ještě neviděl. O co, že tvý zvířata naučím mluvit... Když ne, tak ti zaplatím těch padesát drachem.’

Rolník si říká: „Ten chlap je blázen. Budu s ním naoko souhlasit.’

On ovšem neví, že ten Říman je břichomluvec. Pocestný si tedy myslí, že si tu aspoň užije trochu zábavy. „Hospodáři, dovol, abych si popovídal s tvým koněm. Zdravím tě, koníčku. Pověz mi, jakpak s tebou zachází tvůj pán?’

„Docela dobře,’ odpoví kůň, „jen má trochu studený ruce, když mě hladí po bocích...“

Jak Congrio repetil dál, skrze masku jsem zahlédl, že se Philocrates tváří ohromně, kdežto Grumio div nepukne vzteky.

„No to je ohromný,’ pochvaluje si rolník, ale ještě není docela přesvědčený. „Přísahal bych, že jsem opravdu slyšel svýho koně mluvit. Předveď mi to ještě jednou.’

Říman se tiše chechtá pod vousy. „Tak to vyzkoušíme s ovečkami. Dobrý den, ovečky! Jaký je ten váš pán?’

„Není zlý,“ povídá jedna ovce, jenom když mě dojí, tak mě jeho ruce studí na vemínku...”

Philocrates si nasadil strnulý úsměv a čekal, kdy to neplánované mučení skončí. Grumio tam dosud stál jako zkamenělý a poslouchal, jako by nemohl věřit svým uším. Congrio byl šťastný jako nikdy v životě.

„Přesvědčil jsi mě,“ povídá sedlák.

Říman se teď ohromně baví. Já to věděl. Předvedu ti to ještě jednou a potom bude tvá sestra na celý večer moje. Zdravím tě, velbloude. Ty jsi ale fešák. Pověz mi... Než může pokračovat, sedlák vztekle vyskočí. „Toho neposlouchej. Ten velbloud je lhář!“ vykřikne.“

Vyskočil ještě někdo jiný.

Se zuřivým výkřikem se Grumio vrhl na Congria. „Kdo ti to dal?“ Měl na mysli svůj svitek vtipů. Congriovi ho musela půjčit Helena.

„Je můj!“ dráždil kreslič plakátů Grumia. Seskočil ze skály a hopsal po jevišti, těsně mimo jeho dosah. „Mám ho já a taky si ho nechám!“

Musel jsem rychle zakročit. Stále ještě v kostýmu ducha jsem vstoupil do arény. V marné naději, že publikum bude mé zjevení považovat za zá-měrné, jsem mával rukama nad hlavou, pobíhal komickým houpavým krokem a předstíral, že jsem přízrakem Moschionova otce.

Grumio poznal, že je konec. Přestal honit Congria, jako na obrtlíku se otočil a chytil Philocrata za jednu elegantní botu. Prudce mu zkroutil nohu a strhl ho z muly. Philocrates nečekal útok a s příšerným řachnutím dopadl na zem.

Davy řvaly nadšením. Nebyla to ovšem žádná legrace. Philocrates dopadl na obličej. Hezkou tvář bude mít zohyzděnou. Jestli si zlomil jenom nos, může mluvit o štěstí. Congrio přestal dovádět a rozběhl se k němu. Odtáhl ho k postrannímu výklenku, odkud se teď vynořil Tranio, rovněž ořesený. Společně odnesli herce v bezvědomí z jeviště. Publikum jávalo. Čím méně herců zůstane na nohou, tím bude spokojenější.

Grumio si nevšímal zachraňování Philocrata a pokoušel se sám nasednout na mulu. Já jsem ještě stále zakopával o dlouhý lem kostýmu, v masce napůl slepý. Motal jsem se v tom a slyšel, jak se publikum řehtá nejen mé nemotornosti. S tím zvířetem se Grumio přepočítal. Jakmile švihl jednou

nohou, aby naskočil, mula uskočila stranou. Čím víc se snažil dosáhnout na sedlo, tím víc mu uhýbala.

Rozjařenost se stupňovala. Vypadalo to jako záměrný trik. I já jsem zpomalil a pozoroval, co se děje. Grumio vztekle poskakoval a následoval zvíře všude, kam se pohnulo, až stanuli čelem proti sobě. Grumio se otočil a chtěl opět dosáhnout na sedlo, ale vtom se mula prudce obrátila a nabrala ho protáhlým čenichem do zadku, až se natáhl. Radostně zařehkala, jak se jí to povedlo, a odklusala ze scény.

Grumio byl ovšem akrobat. Na zem dopadl lépe než Philocrates a okamžitě byl zase na nohou. Otočil se, aby se pustil za mulou a utekl po svých, jenže právě v tu chvíli mu Thália zabouchla těžká vrata před nosem. Ta sloužila k zadržování divokých zvířat, takže byla tak vysoká, že se přes ně nedalo přelézt. Prudce se obrátil zpátky – a stanul přede mnou. Ještě stále v kostýmu ducha jsem se mu snažil zabránit v úniku druhou stranou. V bráně za mnou zel volný prostor aspoň dvanáct stop široký, jenže náhle se tam natlačili členové společnosti, zvědaví, co se děje. Ti ho nepustí.

Ted' jsme tedy stáli proti sobě jenom on a já.

Ba ne, bylo nás víc – objevily se tam totiž další dvě bytosti. Poslední scénu v aréně tedy sehrajeme on, já a Musa s obětním kůzlem.

Prvotřídní ansámbl.

LXXIII

S trhl jsem si masku. V prstech se mi zachytily vlající šedé kadeře, zhotovené z hrubých žíní. Rázně jsem ji setřepal a odhodil pryč.

Rozkukával jsem se ve světle pochodní. Uviděl jsem Helenu, jak v lóži stojí a naléhavě něco říká veliteli. Davos sbíhal ze schodů, bral je po třech. V palmyrské posádce museli sloužit také někteří vojáci, kteří nepatřili k té chátře. Na konci jedné řady se už projevovala určitá organizovaná činnost.

Daleko za mnou stál Musa s kúzletem v náruči. Byl to bláznivý Na-batej; z jiného světa; já jsem tomu pitomci nerozuměl. „Vypadni! Dojdi pro pomoc!“ Mých výkřiků si vůbec nevšímal.

Sebral jsem ty směšné záhyby svého kostýmu do náruče a zastrčil si je za opasek. Dav najednou úplně ztlchl, takže jsem slyšel praskot plamenů bitumenových pochodní, osvětlujících jeviště. Vojáci netušili, co se děje, ale pochopili, že to není na programu. Měl jsem nepříjemný dojem, že *Duch, který promluvil*, se mění v cosi, o čem budou mluvit ještě celá léta.

Grumio a já jsme stáli asi čtrnáct stop od sebe. Kolem nás se povalovaly různé rekvizity, většinou předměty, za nimiž se měl ukrývat duch: rozeklaná skála, kulatá pec, proutěný prádelní koš s víkem, pohovka, obrovská keramická nádoba.

Grumio se bavil. Věděl, že ho napřed musím chytit. Oči mu planuly. Tváře horečně hořely. Vypadal jako omámený vzrušením. Měl jsem po celou dobu vědět, že je to jeden z těch napjatých, chladnokrevných zabijáků, kteří bez mrknutí ničí život a nikdy toho nenechají.

„Toto je vrah z Výšiny,“ prohlásil Musa a veřejně ho obvinil. Ten parchant si začal výsměšně hvízdát.

„Vzdej se,“ oslovil jsem Grumia tichým, klidným hlasem. „Máme důkazy a svědky. Já vím, že jsi zabil Heliodora, protože ti nechtěl vrátit tvůj svitek, a vím, že jsi uškrtil Ionu.“

„Když je teď mrtvá, všechno snazší zdá se...“ citoval z *Dívky z Andru*. Ta

sprostá neúcta mě rozzuřila. „Nepřibližuj se ke mně, Falcone.“

Byl šílený v tom smyslu, že mu chyběla jakákoli lidskost. V každém jiném smyslu měl rozum stejně zdravý jako já, a patrně inteligentnější. Byl ve výborné kondici, fyzicky zdatný, cvičený eskamotér, bystrozraký. Nerad bych se s ním chytil do křížku – ale on se mnou zápasit chtěl.

Najednou se mu v ruce ocitla dýka. Můj vlastní nůž mi vyjel z boty do dlaně jako přítel. Nezbyval čas na oddych. Byl to zkušený žonglér. Kdybych se k němu příliš přiblížil, pravděpodobně bych přišel o zbraň. Na sobě jsem neměl žádnou zbroj. Zato on, když odhodil plášť svého kostýmu, měl na ochranu aspoň koženou zástěru divadelního otroka.

Příkrčil se a dráždil mě. Zůstal jsem vzpřímený, nenechal jsem se vyprovokovat. Zavrčel. Toho jsem si také nevšímal. Začal jsem kolem něho kroužit a přitom jsem péroval na špičkách. On se teď také plížil. Jak jsme se opatrně otáčeli, vzdálenost mezi námi se zkracovala. Vojáci na dlouhých lavicích začali tiše dupat. A s tím příšerným rámem nepřestanou, dokud jeden z nás nepadne.

Tělo jsem měl ztuhlé. Uvědomil jsem si, jak dlouho už jsem si nezacvičil s trenérem v tělocvičně. Pak se na mě vrhl.

Byl to zuřivý boj. On neměl co ztratit. Poháněla ho jenom nenávist. Vyhrát mohl pouze smrt, hned nebo později.

Jedno bylo zcela jasné: posádka měla ráda gladiátory. Tohle se jim líbilo víc než nějaká komedie. Věděli, že ty nože jsou opravdové. Kdyby jeden z nás druhého bodl, krev by nepředstavovalo pouhé barvivo.

Jakákoli naděje, že mi velící důstojník pošle na pomoc své lidi, vzala brzy zsvě. U každé brány teď stála skupina ozbrojenců, ale postavili se tam jenom proto, aby měli lepší výhled. Kdyby se tam někdo ze souboru pokoušel vniknout a pomoci mi, vojáci by ho nepustili a tvářili by se, že jde jen o udržování klidu. Jejich velitel jistě věděl, že nejspíš zachová pořádek tím, že do zápasu nebude zasahovat, a teprve pak že mě pochválí nebo Grumia zatkne, prostě podle toho, kdo přežije. Nemohl jsem předvídat, jak to skončí. Důstojník asi také ne. Mimoto já jsem byl císařský agent a od toho se očekává, že si nějak poradí, a když ne, veliteli to bude patrně jedno.

Zápas začal stylově. Pohyby naznačující bodnutí, seknutí. Krýt se a vý-

pad. Baletní kroky. Choreografie se brzy zvrhne v obvyklou paniku, zuřivost a rvačku.

Obelstil mě. Ve zmatku jsem prchal; svalil jsem se na zem; vrhl jsem se mu po nohou, když se na mě rozběhl. Přeskočil mě a kryl se za košem s prádlem. Vojáci řvali. Fandili mu.

Byl v bezpečí. Budu si muset dávat větší pozor.

Popadl jsem masku ducha a mrštil jí po něm. Jako zručný žonglér ji zachytil a chtěl mi její hranou rozseknout krk. Já už jsem tam nebyl. Prudce se otočil; zahlédl mě; aspoň si to myslel; můj nůž mu rozřízl záda tuniky; on včas uhnul.

Byl jsem mu v patách. Zastavil mě smršť rozmachů nožem. Někteří parchanti v publiku ho povzbuzovali hulákáním.

Zachoval jsem si jasnou hlavu. Už nejednou se mi stalo, že jsem upadl v nemilost. Mockrát. Jen ať si myslí, že dav je na jeho straně. Ať je přesvědčen, že už prakticky vyhrál... Jen ať mě bodne do ramene, když se mi rubáš omotal kolem nohou a já jsem upadl.

Dostal jsem se z toho. Nemotorně jsem přelezl ke koši, obkročmo jsem se na něj s žuchnutím posadil a jen taktak měl čas znovu si ty dlouhé hadry zastrčit za opasek. Přestal jsem rozumně uvažovat. Do háje se strategií. Nejlepší bude jenom pudově reagovat.

Do háje s reakcemi. Chtěl jsem to už ukončit.

Grumio měl za to, že to klopýtnutí mě vyřídilo, šel po mně. Chytil jsem ho za ruku, v níž držel dýku. Ta mu okamžitě skočila do druhé ruky. Starý trik, ale já jsem ho znal. Snažil se mě bodnout do žeber, ale jenom zalapal po dechu, když jsem ho kolenem nakopl do levého zápěstí, a tak mu zamýšlenou ránu znemožnil. Teď jsem se smál já, zato on se tvářil hloupě a zařval.

Využil jsem jeho chvilkové nepozornosti a padl jsem na něj. Přibil jsem ho na víko koše. Ten se při našem zápase divoce zmítal. Přirazil jsem Grumiovi paži na víko. Pak jsem ho přitiskl na proutěný koš celého. Podařilo se mi chytit ho rukou za krk.

Vypadal štíhlejší, ale byl stejně silný jako já. Lépe jsem ho už nemohl uchopit. Věděl jsem, že už se mi každým okamžikem vzepře, ubrání se mi a potom budu na řadě já, aby mě příkoval. V zoufalství jsem jeho tělem

praštil o rekvizitu, až celý koš poskočil vpřed. Oba jsme upadli.

Grumio se postavil. Šel jsem po něm. Vrhł se přes koš, tak jako předtím já, a pak ucouvl. Vytáhl klínek z uzávěru a praštil mě víkem do obličeje.

Víko se zvedlo na mou stranu. Grumio upustil dýku, ale ani se nepohnul, aby si ji sebral. Dupot vojenských bot ustal. Grumio stál jako ochromený. Oba jsme se zadívali do koše. Na Grumia z něho pohlížel obrovský had.

Bouchnutí víka plaza vyburcovalo. I já jsem poznal, že je zneklidněný září pochodní, neznámým prostředím a prudkými otřesy, které právě zažil. Nehlučně se nervózně sunul z úkrytu ven.

Celý amfiteátr se prudce nadechl. Já sám jsem skoro nemohl popadnout dech. Kousek po kousku se ten tvor s šupinami s diamantovou kresbou šinul z koše k zemi. Jdi pryč!“ zařval na něj Grumio. Marně. Hadi jsou téměř hluchí.

Krajta se cítila ohrožená agresivním chováním šaška a otevřela tlamu. Ukázala snad stovky zakřivených, jako jehla ostrých, dozadu zahnutých zubů.

Uslyšel jsem tichý hlas. „Nehýbej se.“ Byl to Musa. Ten horlivý ošetřovatel hadů. Zřejmě dobře věděl, co ten koš obsahuje. „Zeno ti nic neudělá.“ Vyslovil to jako nějaký zkušený mechanik, který přišel opravit jakousi poruchu.

Thália mě ujišťovala, že krajty neútočí na lidi. To mi mělo stačit, ale přece jenom jsem nechtěl riskovat.

Stál jsem tam dál nehnutě jako socha.

Kůzle, ještě stále v Musově náručí, ustrašeně zamečelo. Musa pak klidně prošel kolem mě k tomu obrovskému hadovi.

Zastavil se u Grumia. Zenonovi se do strany rychle vymršťoval z tlamy jazyk. „On jen zkoumá tvůj pach.“ Musa hovořil tiše, ale moc to neuklidňovalo. Jako by si chtěl uvolnit ruce, aby mohl pracovat s krajtou, postavil kůzle na zem. Poskočilo kupředu. Na vratkých nožkách se potácelo ke Grumiovi a vypadalo vyděšeně, ale Zeno o ně neprojevoval zájem. Já tě však už znám, Grumio,“ pokračoval Musa klidně. „Zatýkám tě za vraždu dramatika Heliodora a tamburínistky Iony.“ V Musově ruce se zableskla tenká, nebezpečně vypadající čepel jeho nabatejské dýky. Držel ji špičkou

namířenou proti Grumiovu hrdlu. Bylo to ovšem pouhé gesto, neboť stál dosud několik stop od šaška.

Najednou Grumio uskočil stranou. Popadl kůzle a hodil ho k Zenonovi. Kozlátko hrůzou žalostně zamečelo v očekávání, že ho had kousne a zardousí. Thália mi však jednou vykládala, že v zajetí bývají hadi vy-běraví. Místo toho, aby spolupracoval, udělal Zeno hladce čelem vzad. Vyložene otrávený se začal plazit po vlastním těle dozadu, přičemž předvedl úctyhodnou svalovinu, a pokusil se ze scény zmizet.

Velká krajta mířila chvatně rovnou do skupiny kulis. Mohutnými smyčkami svého těla se zachytávala za všechno, co jí stálo v cestě, a jakoby záměrně to rozmetávala na všechny strany. S třeskotem převrátila velkou keramickou nádobu a z té odletělo víko. Zeno se omotal kolem atrapy pece a nakonec se na ní svinul a panovačně se rozhlížel. Ten provizorní kus nábytku se prohýbal pod jeho obrovskou vahou. Grumio mezitím získal vrch nad Musou a mnou. Zdálo se, že má teď volnou cestu k úniku, a prudce se rozběhl pryč od nás.

Z převrácené nádoby se vynořilo cosi jiného. Bylo to menší než krajta – ale nebezpečnější. Grumio se rázem zastavil. Chtěl jsem se za ním pustit, ale Musa vykřikl a chytil mě za ruku. Před Grumiem se teď objevil druhý had: tmavá hlava, pružované tělo, a když se před ním vztyčil, zlaté hrdlo pod široce rozevřenou podivnou kápí. To musí být Farao, Tháliina nová kobra. Zlostně syčela a chovala se výhružně.

„Ustupuj pomalu,“ rozkázal Musa jasným hlasem.

Grumio stál skoro deset stop od plaza a na jeho radu nedal. Uchopil pochodeň a tím hořícím klackem se rozháněl. Farao mu zřejmě pouze naoko pohrozil. Očekával respekt.

„Pozor, on sleduje pohyb!“ varoval ho Musa, ale Grumio si ho opět nevšímal. Znovu zamával pochodní. Kobra krátce tiše zasyčela, pak se vrhla přes celou vzdálenost mezi nimi a udeřila.

Nato Farao ucouvl. Napadl oběť ve výši těla a zakousl se do kožené zástěry, součásti Grumiova kostýmu otroka. Tou kůží nemohlo hadí kousnutí proniknout. Zřejmě zachránila šaškovi život.

Ale jeho trápení ještě neskončilo. Při tom prvním prudkém nárazu se vyděšený Grumio zapotácel a upadl. Na zemi se instinktivně začal hrabat

pryč, aby hadovi unikl. Farao uviděl, že se ještě hýbá, a znovu vyrazil. Tentokrát se Grumiovi zakousl rovnou do krku. To kousnutí shora dolů bylo přesné a silné a po něm následoval pro jistotu rychlý žvýkácí pohyb.

Naše publikum šílelo. Zabití na jevišti. Přesně to, na co si koupili lístky.

EPILOG: PALMÝRA



Palmýra: Poušť. Noc, ještě větší horko než jindy.

SYNOPSIS: Dramatik *Falco* nemá chuť hrát roli nájemného podvodníka a zjišťuje, že jako obvykle všechno šťastně vyřešil...

LXXIV

Něco mi říkalo, že se mě už nikdy nikdo nezeptá, co se vlastně stalo s Moschionem a jeho duchem.

Musa i já jsme odešli z arény těžce otřeseni. Viděli jsme, jak se Grumio zhroutil v šoku a hrůze. Jakmile se od něho kobra postupně odplazila, příkradli jsme se k němu opatrně a odtáhli ho k bráně. Dav za námi povykoval. Krajta začala brzy zlomyslně ničit veškeré kulisy a rekvizity a kobra zatím ve výhružné póze přihlížela.

Grumio nebyl mrtvý, ale nepochybně brzy bude. Přišla se na něho podívat Thália, pak zachytila můj pohled a zavrtěla hlavou.

„Do svítání je po něm.“

„Thálie, neměl by někdo ty tvoje hady pochytat?“

„To bych nikomu neradila!“

Přinesli jí dlouhou tyč opatřenou hroty, a tak opatrně vešla do arény s nejodvážnějšími ze svých lidí. Kobru brzy přitiskli k zemi a znovu strčili do keramické nádoby, kdežto Zeno se poněkud blazeovaně vrátil do koše sám, jako kdyby s tím povykem neměl nic společného.

Zadíval jsem se na Musu. To on vlastně přinesl krajtů do arény, kde měla připravená čekat na Tháliin výstup, až skončí hra. Byl to jeho nápad přitáhnout koš na jeviště jako nebezpečnou rekvizitu? A věděl také, že Farao je v té keramické nádobě? Kdybych se ho na to zeptal, nejspíš by mi bez vytáček odpověděl. Raději jsem to však nechtěl vědět. Byl malý rozdíl mezi tím, co se ten den stalo, a vystavením Grumia zdlouhavému čekání na soud, který by ho skoro jistě odsoudil *ad bestias*, k zápasu s šelmami, tedy k smrti.

Akce se ujala skupina vojáků. Chopili se Grumia, a protože jim velitel přikázal, aby zajali všechny možné viníky, sebrali i Trania. Pokrčil rameny a šel s nimi. Proti němu asi nebudou nic mít. Tranio sice prováděl různé nepochopitelné vylomeniny, ale v Zákonech dvanácti desek nestojí nic

o zákrocích proti čiré pitomosti. Předal někomu drahocenný svitek s anekdotami, nedokázal ho dostat zpátky a pak nechal Grumia beztestně řádit ještě dlouho poté, co sám pochopil pravdu. Ale jestliže si opravdu myslel, že se jeho vlastní původní chyba rovná Grumiovým zločinům, potřeboval by si doplnit znalosti z etiky.

Později, když jsme čekali, až Grumia dorazí křeče a ochrnutí, vyklopil Tranio všechno, co věděl: že Grumio jednal sám, když vylákal Heliodora v Petře na Výšinu a zajistil si, aby nikdo jiný nevěděl, že tam šel; že v Bostře kráčel Grumio hned za Musou a strčil ho do té nádrže; že Grumio svému spolubydlícímu ve stanu vesele vyprávěl o různých pokusech mě zmrazit – když mě nechal spadnout ze žebříku, když po mně mrštil nůž, a v Gadaře prý dokonce vyhrožoval, že mě strčí do podzemního akvaduktu – a ohromně se tím bavil.

Když jsme s Helenou konečně z Palmýry odjeli, Tranio zůstal pod zámek, ale mnohem později jsem se doslechl, že ho propustili. Pak už jsem se nikdy nedozvěděl, co se s ním stalo dál. Pověst proslulého římského šaška získal Congrio. Navštívili jsme nejedno jeho představení, ačkoli ostří kritické z Balbova divadla si dovolovali velkému Congriovi vytýkat, že jeho historky jsou hodně zastaralé a že by mu měl někdo obstarat modernější svitek vtípů.

Několika našim druhům se život hodně změnil. Když jsme s Musou odešli z arény, našli jsme Philocrata, jak ve velkých bolestech a celý zapadáný krví, jež mu proudem tekla z nosu, sedí na zemi a čeká na felčara, který mu měl srovnat kosti. Zdálo se, že má zlomenou i klíční kost. Při pádu si přerazil nos a patrně i roztříštil jednu lícni kost. Už nikdy nebude hrát hezké mladíky. Pokoušel jsem se ho povzbudit: „Nic si z toho nedělej, Philocrate. Některé ženy zbožňují muže, který má obličej poznamenaný životními trampotami.“ Je třeba být laskavý.

Když Thália vyslovila ortel, že Grumiovi už není pomoci, přišla utřít kapky krve našeho raněného. Přísahám, že jsem slyšel, jak vyjednával s Philocratem, že by si koupila tu jeho komickou herku. Až se Thália vrátí domů, v Neronově cirkus by to zvíře vesele šfouchalo čumákem do lidí, až by některé povalilo.

Já jsem se zatím jen těžko vzpamatovával. S Musou jsme ještě otáleli a snažili se uklidnit, když tu se do mě zlostně pustil známý hlas: „Didie Falcone, jestli se chceš mermomocí zabít, tak proč se prostě nenecháš přejet vozem s hnojem jako normální člověk? Proč se snažíš dát se oddělat před dvěma tisíčovkami cizích lidí? A proč se na to mám já dívat?“

Kouzlo. Nikdy jsem nebyl tak šťastný, jako když mě teď Helena hubovala. Hned mi to odvedlo myšlenky od jiných věcí.

„Snad bys měla na takový zápas prodávat vstupenky, aby ti to pomohlo zaplatit můj funus –“

S brucením mi přetahovala kostým ducha přes hlavu, aby se mi líp dýchalo. Ale ruka, jež mi otírala zpocené čelo vlastní bílou štólou, byla něžná.

Pak se k nám přihnala Habíbova rodina. Přiběhli nám říci, jaký to byl báječný večer, a děkovali nám, že jsme je pozvali – a ostřížím zrakem si prohlíželi Heleninu vytáhlou společnici. Další slovo jsem už přenechal ženám. Helena a Thália si to musely naplánovat předem, a když Helena odváděla Sophronu do lóže, také ji do všeho zasvětila.

Teď si Helena dívku přitiskla a vděčně se obrátila na Habíbovu rodinu: „Moc vám děkuji, že jste se mi o ni starali – já jsem tu darebnici hledala všude možně. Tak jsem ji konečně našla a můžu si ji odvézt zpátky do Říma, aby se vrátila k řádnému životu. Jistě jste poznali, že je z dobré rodiny. Úžasně nadaná hudebnice, ale dareba, když si takhle uteče k divadlu! Ovšem co můžete čekat? Hraje na nástroj císařů...“

Já jsem se div neudusil.

Chalídovi rodiče zvažovali kvalitu Heleniných šperků, z nichž některé si musela koupit potají od nabatejských karavan a na decapolských trzích, když jsem se nedíval. Viděli, že vrchní velitel se k ní chová s maximální úctou, poněvadž věděl, že sám Vespasián si vyžádal zprávu o místě jejího pobytu. Chalíd měl ve tváři úpěnlivou prosbu. Jeho otec slintal blahem nad tím, jak jim přeje štěstí. Sophrona jako většina děvčat neměla žádné těžkosti s předstíráním, že je lepší než ve skutečnosti.

Chalídova matka navrhla, že musí-li dívka ze Sýrie odjet, snad by se nejdřív mohl mladý pár vzít. Pak přišla Helena s nápadem, že by Chalíd měl pobýt nějaký čas v Římě, aby se ve šlechtických kruzích zdokonalil...

„Není to báječné?“ pochvalovala si Thália beze zjevné stopy po ironii.

Kromě mě snad nikoho nenapadlo, že jakmile budou v Římě, energická Thália snadno Sophroně namluví, že v jejím zájmu není usadit se, ale že by se měla věnovat veřejné kariéře varhanice. Další debatu přerušil povyk v amfiteátru. Ošizení o celovečerní program začali naštvání vojáci rvát lavice ze stupňů.

„U Jupitera! To jim musíme zarazit! Čím je zabavíme?“

„Žádný problém.“ Thália popadla mladou dámu. „Teď když jsme ti všechno pěkně zařídili, Sophrono, můžeš zas udělat něco pro nás. Vzchop se! Já se s tím netáhnou až z Říma jenom proto, aby se v nádržce líhli moskyti...“

Dala znamení svým zaměstnancům. Nestačili jsme žasnout, jakou rychlostí obklopili velký dvojité nízký vůz. Zavolali si na pomoc několik Chremových kulisářů a odtlačili ho k bráně, napočítali do tří a přejeli s ním přes volný prostor. Obecenstvo se uklidnilo a rychle se usadilo na zbývající sedadla. Pak najednou z toho vysokého záhadného předmětu spadly obaly. Objevil se hydraulus, vodní varhany.

Když nástroj sundali z podvozku, tyčil se do výšky přes dvanáct stop. Vrchní část vypadala jako obrovitý syrx s píšťalami napůl z bronzu, napůl z rákosy. Spodní část tvořila ozdobná skříň, k níž byly připojené měchy. Kdosi z Tháliiných lidí naléval opatrně do jedné komory vodu. Jiný přidělal pedál, obrovskou páku a klávesnici.

Viděl jsem, jak Sophroně zazářily oči. Chvilí se jí dařilo nedávat najevo nedočkavost a předvádět živý obraz dívčího upejpání. Helena i my ostatní jsme to hráli s ní a naoko jsme ji přemlouvali, aby se nestyděla vystoupit na jeviště. V příští chvíli už se tam hnala a vydávala rozkazy těm, kdo jí nástroj připravovali.

Bylo jasné, že hru na varhany miluje. V duchu jsem si říkal, že bych měl Sophronu seznámit s Ribem. Náš zádumčivý hráč na lyru mi připadal jako mladý muž, kterému by ohromně prospěla dívka s nádhernými očima, jež by s ním mohla mluvit o hudbě...

Thália se usmála na Dava. „Nepomohl bys mi pumpovat měchy?“ U ní i docela prostá otázka vyzněla provokativně. Davos to pochybné pozvání přijal jako muž, třebaže mu lesk v Tháliiných očích sliboval na pozdější dobu ještě pernější práci.

Slušný chlap. Počítal jsem, že to zvládne. Právě když už se chystali odejít na jeviště, aby Sophroně pomohli, Phrygia zavolala Thálii zpátky. Její vyčouhlá postava vratce balancovala a vrávorala na vysokých divadelních podpatcích. Mávala na stejně vysokou postavu Sophrony.

„To děvče...“ začala úzkostlivým hlasem.

„Sophrona? Je to jenom taková tulačka. Zdědila jsem ji s Frontonovým cirkem.“ Každý, koho nezaslepilo zoufalství, mohl na první pohled poznat, že se Tháliiným přimhouřeným očím nedá věřit.

„Měla jsem dojem, že by to mohla být moje dcera...“ Phrygia se nevzdávala.

„Ta je tady taky. Ale možná že po dvaceti letech, kdy žila sama, nestojí o to, abys ji našla.“

„Já jí všechno vynahradím. Můžu jí nabídnout to nejlepší.“ Divokýma očima se Phrygia rozhlížela kolem. Pouze jediná žena v našem kroužku by odpovídala věkem: Byrria. Phrygia se na mladší herečku hystericky vrhla. „My jsme tě vzali do souboru v Itálii. Kde jsi vlastně vyrostla?“

„V Latii.“ Byrria vypadala klidně, ale byla zvědavá.

„Mimo Řím? Znáš své rodiče?“

„Já jsem byla sirotek.“

„A Thálii znáš?“

Zahlédl jsem, jak Thália na Byrrii mrkla. „Bodejť by ne,“ řekla Thália tiše. „Tvé dceři jsem nikdy neprozradila, že její matkou je slavná herečka. Děvčata snadno zpychnou.“

Phrygia Byrrii objala a rozplakala se.

Thália po mně šlehla pohledem, v němž jsem četl vypočítavost a úžas nad tím, čemu jsou pošetilci ochotni věřit, třebaže jim oči říkají něco jiného. Potom popadla Dava a odtáhla ho do arény.

„Odteď už bude všechno báječné!“ volala Phrygia na Byrrii. Ta se na ni pochybovačně ušklíbala jako obyčejná nevděčná dcera, která si chce žít po svém.

S Helenou jsme si vyměnili pohled. Viděli jsme, že mladá herečka uvažuje, co dělat, když si uvědomila, jaké úžasné štěstí jí kyne. Sophrona v aréně neměla tušení, že je připravena o své právoplatné postavení. Bez tak si mohla vybírat z řady možností. O Byrriině odhodlání uplatnit se ve

světě nebylo nikdy pochyb. Záleželo jí na kariéře. Kdyby se podvolila Phrygiinu omylu, mohla by nejen dostávat dobré role, ale dřív nebo později by nesporně stanula i v čele celé divadelní společnosti. Dalo se čekat, že se v tom osvědčí. Samotáři jsou obvykle dobří organizátoři.

Na tom, co nám vykládal Chremes o zániku živého divadla, by patrně nezáleželo. Tehdy byl skleslý. Ti, kdož se starají o zábavu publika, mají dosud široké pole působnosti. V provinciích určitě, a dokonce i v Itálii, pokud se přizpůsobí vkusu publika. Byrria jistě ví, že se jí naskýtá životní příležitost.

Chremes, který asi bude potřebovat víc času než jeho žena, aby uvážil své nynější postavení, se na Byrrii rozpačitě usmál a pak Phrygii odvedl. Připojili se k většině naší společnosti, jež se shromáždila uvnitř brány amfiteátru. Všichni dychtivě čekali, co jim Sophrona na tom nevidaném nástroji předvede. Byrria postávala vzadu s Musou, Helenou a se mnou. Odhadoval jsem, že Chremova pozice je celkem slušná. Jestli si nebude moc vyskakovat, může si udržet manželku, podporovat kariéru krásné mladé herečky a pravděpodobně mít doma klid.

Davos, přemítal jsem, možná od společnosti brzy odejde.

Jestli se dá dohromady s Thálií, není vyloučeno, že Sophrona sice ztratila matku, ale dnes tu našla otce.

Vyšvihl jsem se do vztyku. Já si moc nepotrpím na hlučnou hudbu, víte?“ Zvláště po takovém vyčerpávajícím boji o život. „Nechci zkazit žádnému z vás náladu, ale jestli to nikomu nevadí, mně to pro dnešek už stačilo.“ Všichni se rozhodli, že se se mnou vrátí do tábora.

Odvrátili jsme se. S Helenou jsme se v zamyšlené náladě při chůzi pevně drželi kolem pasu. Musa a Byrria se jako obvykle courali vzadu, rovní jako svíčka a s vážnými obličejí. Kráčeli mlčky bok po boku a ani se nedrželi za ruce.

Co s nimi asi bude? tázal jsem se v duchu. Rád bych si představoval, že si teď spolu najdou nějaký klidný koutek a konečně se dohodnou. Sám jsem teď nejvíc toužil po posteli, a proto jsem si přál, aby se i oni spolu vyspali.

Pochyboval jsem však, že k tomu dojde. Věděl jsem, že i Helena sdílí

můj melancholický pocit, že vztah, který pozorujeme, nikdy nedojde naplnění.

Musa se vrátí do Petry. Byrria se proslaví v římském divadle. Podle všeho se z nich však stali přátelé. Možná že si budou dopisovat. Snad bych je v tom měl nějak podporovat a udělali bychom aspoň jeden krůček na cestě k začlenění Nabataeje do Římské říše. Kulturní kontakty a soukromé přátelství by pomohly ukout pouta – věčný mýtus diplomacie. Jestliže Musa překoná svůj sklon starat se o zvěfinec, mohl by se v Nabataeji stát významnou postavou. A jestliže se Byrria stane přední královnou zábavy, bude se stýkat se všemi vlivnými muži říše.

Třeba se někdy v budoucnu, až se Byrrii splní všechny její sny, znovu sejdou a snad nebude příliš pozdě.

Ušli jsme kus cesty. Soumrak už dávno ustoupil noci. Mimo dosah světla pochodní v aréně jsme se museli pohybovat velmi obezřetně. Velká oáza byla tichá a záhadná, z palem a olivovníků se staly pouhé nejasné temné stíny, mezi nimiž se domy a veřejné budovy ztrácely. Nad hlavami se nám řítily miliardy hvězd po svých nekonečných okruzích, zcela mechanicky, a přece to člověka bralo za srdce. Kdesi na poušti zařval z ničeho nic nějaký velbloud a hned se mu v odpověď drsně rozhýkal houf aspoň tuctu jiných.

Pak jsme všichni zůstali stát a na chvíli jsme se ohlédli. V obdivné úctě jsme reagovali na prazvláštní zvuk. Z místa, odkud jsme odešli, se linula hudba, jakou ještě nikdy nikdo z nás neslyšel. To hrála Sophrona. Ty úchvatné tóny nás ohromily. Jestliže to byla Phrygiina vlastní dcera, chápal jsem jasně, proč si to tajemství chtěla Thália nechat pro sebe. Takový pozoruhodný talent nesmí nic narušovat. Veřejnost si zaslouží dobrou zábavu.

Jinak se po celé Palmýře rozhostilo ticho, dokonce i zvířata z karavan kupců ukončila svůj kakofonický sbor. Stejně jako my i ostatní tvorové stáli jako zkamenělí a naslouchali. Rozléhající se akordy vodních varhan se nesly přes poušť, až umlčely i všechny velbloudy přívalem hudby, ještě silnější, ještě hlasitější a (obávám se) ještě komičtější než jejich hlasy.

POZNÁMKY

Archeologie

Z prvního století se nám o východním Středomoří zachovaly jenom kusé informace. O tuto oblast se horlivě zajímali císařové Traianus a Hadrianus, navštěvovali ji a dali podnět k výstavbě řady nových měst. Mnoho obdivuhodných římských památek v Jordánsku a v Sýrii, včetně zachovaných divadel, pochází právě z druhého století. Zpráv o tom, co mohlo existovat v roce 72, je tak málo, že si autor beletrie musí v daných mezích vypomáhat rozumnou invencí. Poloha některých decapolských měst se musí teprve nezvratně dokázat. Já sama jsem vycházela z běžně přijímaného seznamu. Pro Dion jsem zvolila nejvýhodnější z několika míst a předpokládala jsem, že Raphana a Capitolias jsou dvě různá jména pro jedno město.

Politická historie

Nabataeu pokojně anektoval Traianus a v r. 106 se stala římskou provincií Arabia Petraia. Za hlavní město byla zvolena Bostra a obchodní cesty se posunuly dál na východ, pryč od Petry. K tomu mohlo dojít na návrh císařského agenta, učiněný ještě za vlády minulého císaře, který Traianus našel zařazený v palatinských archivech.

Literatura

Vědci dosud doufají, že se najde rukopis komedie *Duch, který promluvil*. Tato ztracená hra neznámého autora z prvního století (domníváme se, že šlo o M. Didia) se podle záznamů uváděla jenom jednou, ale někteří odborníci jsou přesvědčeni, že je to prototyp *Hamleta*.

OBSAH

HLAVNÍ POSTAVY	8
PROLOG: ŘÍM	11
I. DĚJSTVÍ: <i>NABATAEA</i>	37
II. DĚJSTVÍ: <i>DECAPOLIS</i>	125
III. DĚJSTVÍ: <i>PALMÝRA</i>	307
EPILOG: <i>PALMÝRA</i>	405
POZNÁMKY	414

cinující prostředí, kde se děj knihy odehrává: Petra a jiná pouštní města v končinách, která si Římská říše zabrala až později a která nám teprve postupně kousek po kousku odhaluje archeologie.

Pokud jste se s Markem Didiem Falconem dosud nesetkali, můžete začít touto knihou. Znovu vám před očima ožije antický Řím s ulicemi kypícími každodenním životem v době upevňování moci dynastie Flaviovců a konsolidace poměrů po občanských válkách. Je to další díl falconovské řady po *Ztraceném stříbru*, *Bronzových stínech*, *Měděné Venuši*, *Železné ruce* a *Poseidonově zlatu*, kniha plná napětí, dobrodružství a humoru. Lindsey Davisová snad nedovede napsat nudnou větu.





LINDSEY DAVISOVÁ NEJENOM OŽIVUJE HISTORIÍ,
ALE MĚNÍ JI V BÁJEČNOU SVIŽNOU ZÁBAVU
A NAPLŇUJE JI ZÁHADAMI A TAJEMSTVÍM.

NAKLADATELSTVÍ BB/ART JIŽ VYDALO:

